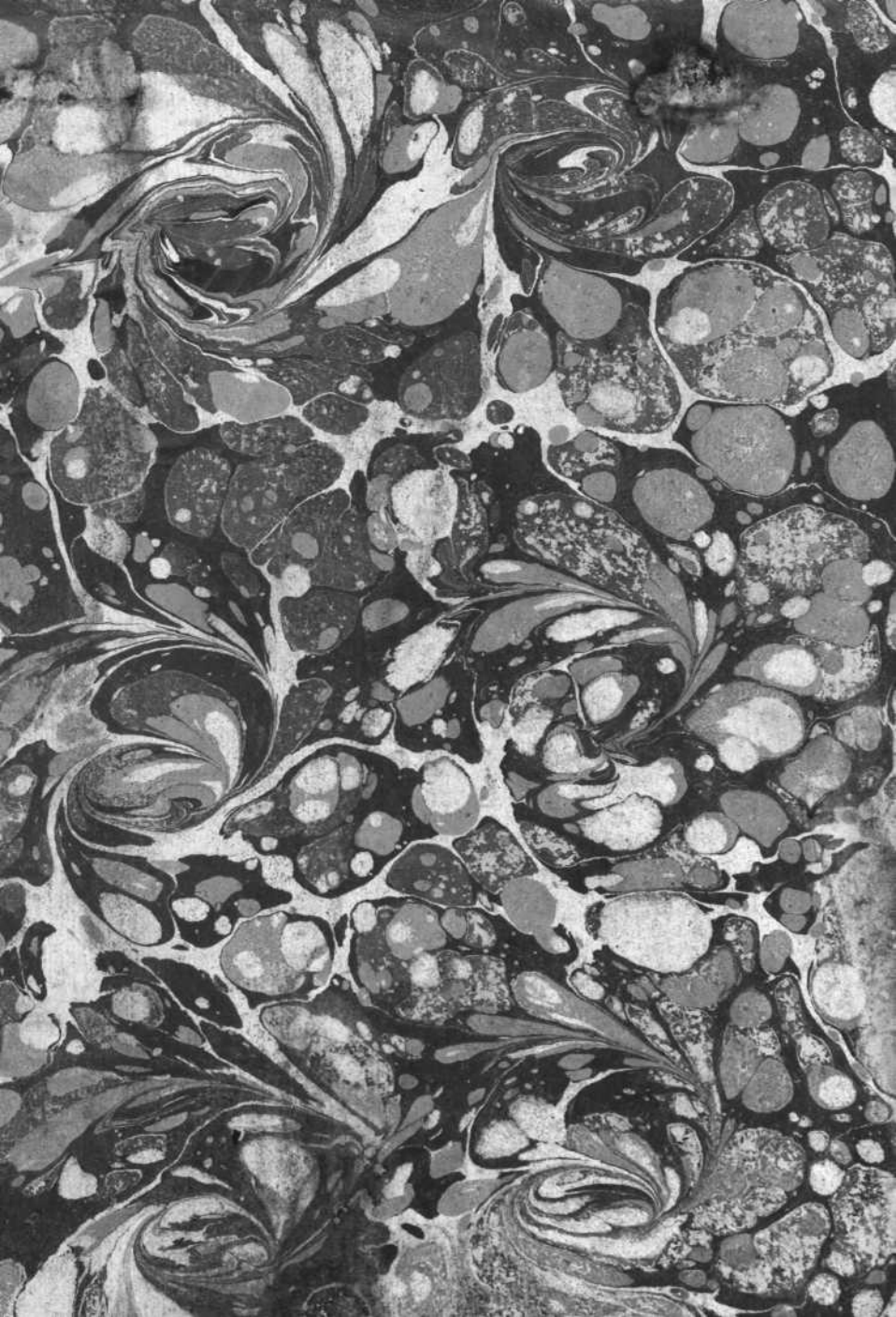




959



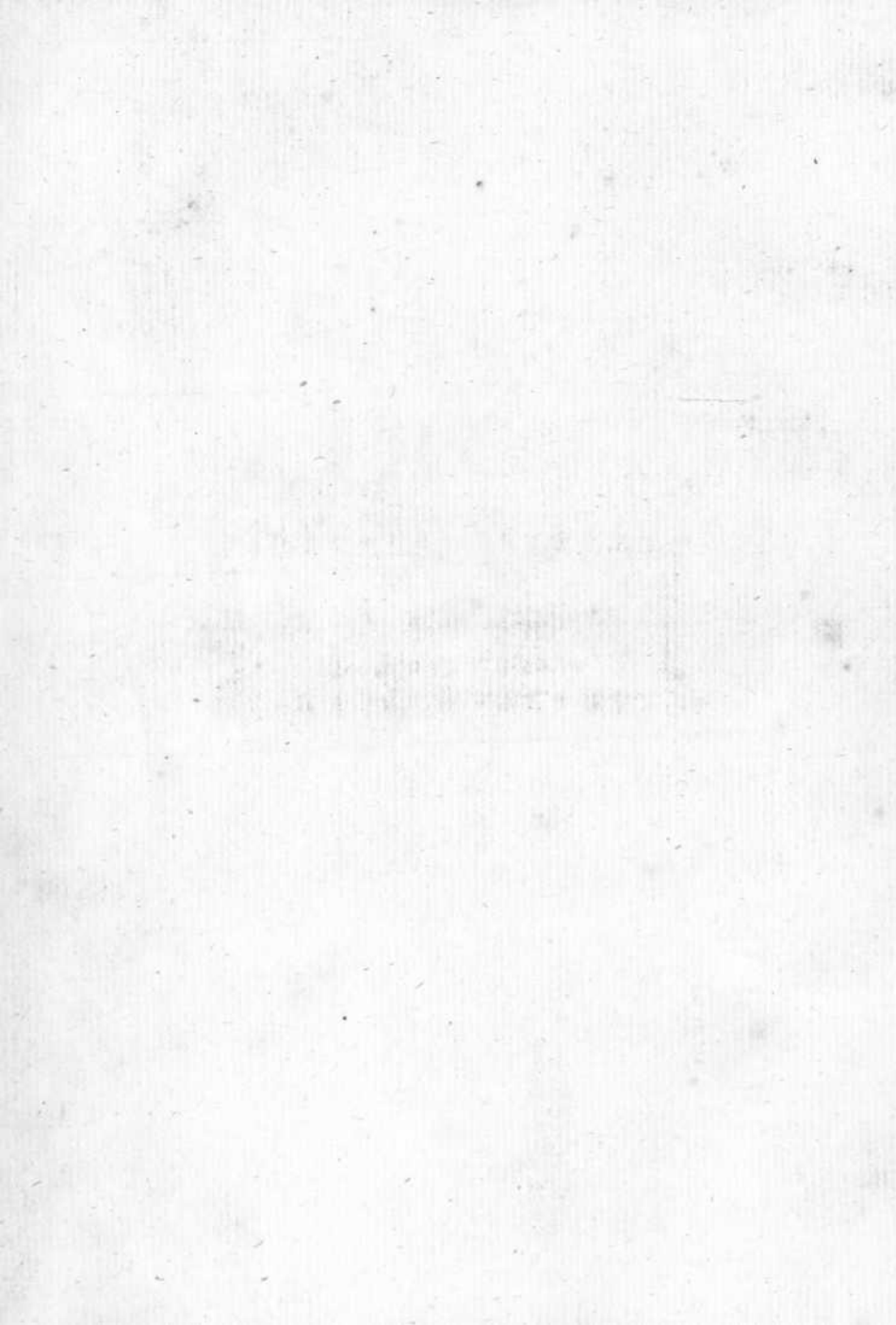


DEL USO

Del P. Mro. Cordo,
Mercenario Calzado.

99

HISTORIA
COMPOSTELANA.



ESPAÑA SAGRADA
LA IGLESIA DE ESPAÑA
TOMO XX
HISTORIA COMPOSTELANA

HISTORIA COMPOSTELANA.

COMPOSITELANA.
HISTORIA



ESPAÑA SAGRADA

THEATRO GEOGRAPHICO-HISTORICO
DE LA IGLESIA DE ESPAÑA

Tomo XX.

HISTORIA COMPOSTELANA

Hasta hoy no publicada.

DONDE SE INCLUYEN LAS PRUEBAS DEL TOMO precedente, con otras muchas noticias de Papas, Cardenales, Obispos, Concilios, Reyes, Varones Ilustres; y en especial del primer Arzobispo de Santiago D.

Diego Gelmirez.

E S C R I T A

Por tres Canonigos de Santiago desde el año mil y ciento al quarenta.

Dada à luz el M. R. P. Mro. Fr. Henrique Florez, Asistente General Absoluto de las Provincias de España, Ord en de S. Agustin.



En Madrid: En la Imprenta de la Viuda de Elisèo Sanchez. Año de 1765.

Con todas las Licencias.

ESPAÑA SAGRADA

DE LA IGLESIA DE ESPAÑA

Tomo XXV

HISTORIA COMPOSTELANA

Hasta hoy no publicada.

DONDE SE INCIEREN LAS FRUTAS DEL TOMO
precedente, con otras muchas noticias de Papeas, Cardenales,
Obispos, Concilios, Reyes, Virreyes, Infantes, y en
especial del primer Arzobispo de Santiago D.

Diego Gelmirez.

E S C R I T A

Por este Comisario de Santiago desde el año mil y ciento al

presente.

Dada en la M. R. P. M. de Fr. Henrique Flores, Asistente General
Absoluto de las Provincias de España, Oíd en de S. Agustin.



En Madrid: En la Imprenta de la Viuda de Eliseo Sanchez. Año de 1762.

Con todas las Licencias.

AL IL.^{mo} Y R.^{mo} SEÑOR

D. BARTHOLOME RAJOY Y LOSADÁ,

ARZOBISPO

Y Señor de la S. Iglesia, Ciudad, y Arzobispado
de SANTIAGO,

Capellan Mayor, Juez Ordinario de la Real Ca-
pilla, Casa, y Corte de su Magestad, Nota-
rio Mayor del Reyno de Leon &c.

IL.^{mo} SEÑOR.



A vida del primer Arzobispo de
esa Apostolica Iglesia, escrita por tres Canonigos
de sus dias, ha estado mas de seiscientos años
como muerta, sin utilizar al Publico. Yo me
complazco de producirla, no solo por immorta-
lizar la memoria de tan esclarecido Varon, para
glo-

gloria de esa Iglesia, y honor de todo el Reyno de Galicia, sino porque salga à nueva vida bajo el nombre de V. S. I. à quien solo debe ser consagrada, como quien solo llena el Throno de la Metropoli, que à costa de continuas solicitudes levantó el fervoroso zelo de este infatigable Prelado. La vida del primer Arzobispo debe quedar perpetuada bajo los auspicios del Arzobispo primero en verla publicada, asi por no haber Mecenas à quien pueda ser mas accepta, ni tan propria, como porque quantos vean las ilustres memorias del uno, renueven las del otro: ambos naturales de un Reyno, ambos ascendidos à la Mitra, sirviendo antes à la misma Iglesia: ambos desposados con ella sin conocer à otra; circunstancia mucho mas recomendable al presente que en lo antiguo, por la diversa disciplina Ecclesiastica, y haber empezado el uno como Obispo, otro de primera asuncion elevado à la Dignidad Arzobispal, por los descollados meritos que empezaron à brillar, asi desde las Iglesias que ilustró (1) como en el honor de Comisario General de la S. Cruzada, donde fuera de lo que protegió al Estado Ecclesiastico (2)

se

(1) Penitenciario de Orense: Doctoral de Lugo, y despues de Santiago.

(2) Cortó un proyecto que estaba muy adelantado, y cedia en atraso y perjuicio del estado Ecclesiastico.

se hizo visible al Reyno , acepto à los Ministros , al Monarca , (3) y al Papa , (4) para que aun en esto pueda yo calificar la relacion del actual Arzobispo con el primero, por la aceptacion de uno y otro con los Principes del Siglo y de la Iglesia.

Ambos plausiblemente zelosos por el mayor culto del Apostol y de su Templo , (5) por las Iglesias de la Diocesi , (6) y fuera de ella (7) por

(3) Quiso el Rey D. Fernando VI. hacerle Gobernador del Consejo , siendo ya Arzobispo , pero no pudo su conciencia componer con esta Dignidad aquel Gobierno.

(4) Benedicto XIV. le escribió varias Cartas que indicaban el aprecio y afecto que le debia , como expresó tambien el Señor Nuncio.

(5) Ha dado el Ilmo. al Apostol una Esclavina de Oro con los trofeos del Santo en bajo relieve , guarnecidos de brillantes , y un Bordon tambien de Oro , con Cruz y seis candeleros de lo mismo. Para una Capilla de la Cathedral quince mil ducados : y quatrocientos mil para disponer un Seminario en que vivan los Niños y sirvientes de la Cathedral , con doce Sacerdotes que asistan al Confesonario de la Santa Iglesia.

(6) Ha hecho desde los cimientos la Parroquia de Puente de Eume , su Patria , y de su Diocesi , fundando allí la Minerva en cada tercera Dominica de Mes , y consagró la Iglesia en 7. de Septiembre del 1761. dandola una gran lampara , candeleros , y Cruz de plata : ornamentos , y fondo para la Fabrica , à costa de quantiosos caudales : alargando su liberalidad à los Conventos de N. P. S. Agustín de aquella Villa , para reedificar lo arruinado , y al de Santiago , con copiosos socorros , como tambien à otras Religiones.

(7) A la Cathedral de Orense , y à la de Lugo , dando

el bien de los pobres , (8) Casas de la Dignidad , (9) gobierno de Vasallos , (10) franqueza à necesitados , (11) liberalidad à pobres , (12) penetracion en los negocios , afabilidad en el trato , facundia en la persuasion , y constancia infatigable en cargar sobre sus hombros las solicitudes del cargo pastoral. Del primer Arzobispo dá este Libro las prue-

à aquella mil pesos , à esta mil doblones para la obra de la Capilla mayor , y un Caliz de Oro , guarnecido de esmeraldas , y otras piedras.

(8) En el Hospital de *S. Roque* hizo Enfermería para los convalecientes , surtida de treinta camas , y fondo para sustento de los pobres. Está acabando un Hospicio para invalidos con cinquenta camas ; y tiene consignados veinte mil ducados para reparar las casas de la Carcel , y hacer una Casa de Recogidas.

(9) Junto al Padron una casa y huerta para la Dignidad , adquirida y aumentada con grandes expensas : demás de reedificar parte del Palacio de la Ciudad.

(10) Por si mismo examina quanto pertenece à Capellanias , Congruas , y negocios de toda clase. Los delitos se quedan entre el Pastor y la Oveja , mientras no llegan à terminos judiciales.

(11) Quantos desean hablarle , lo consiguen : dando orden expresa , de que le avisen luego que alguno le busque , sin excepcion.

(12) Fuera de las diarias limosnas del Palacio , y fuera de las que por si mismo hace en secreto , se dán muchas en todas las Ciudades y Villas del Arzobispado à personas vergonzantes , sin embargo de las grandes pensiones sobre la Dignidad : desuerte que no es facil componer los crecidisimos gastos incluidos aun en solo lo apuntado , con el estado del presente recibo.

pruebas: del presente hablará otro: pues como los primeros Escritores no trataron de su heroe hasta llegar el tiempo, el mismo metodo observa nuestra Obra. Yo tuviera mucha complacencia en referir las memorias de V. S. I. mas no caben en tan estrechas margenes. Tal qual apunto al pie, para que la huella dé a entender algo del cuerpo.

Ahora solo pretendo que V. S. I. se digne admitir mi buen deseo, en que el mundo vea las grandezas antes no conocidas de esa Apostolica Iglesia y su primer Arzobispo, publicadas ya bajo su ilustrisimo nombre: y que disimule la honra que me tomo en firmarme su siervo,

Il.^{mo} y R.^{mo} S.^{or} mi S.^{or}

Fr. Henrique Florez.

NOTICIA PREVIA

De la Historia Compostelana, y sus Autores.



O puede renovarse sin dolor la memoria de tantos y tan ilustres Varones antiguos Españoles, que habiendo escrito Obras dignas de perpetuarse en Cedro, no han logrado hasta hoy un Patrono benevolo, que las sacase à luz. Entre estas una es la HISTORIA COMPOSTELANA, que andando en manos de algunos, se contentaron con dar à entender que la tenian, y despues de seiscientos años, persevera muy cerrada en Archivos. Aquellos à quienes pudiera tocar hacer este servicio al publico, acaso no lo han hecho por alguna atencion particular. Pero el que trate de los Obispos Compostelanos, incluyendo al ultimo, que fue el primer Arzobispo de Santiago; si ha de ofrecer pruebas de los hechos que refiera (como es preciso, si pretende autorizarlos) no puede menos de poner por delante la Historia Com-

postelana, quien sola es como texto de lo que sobre los Obispos de Santiago se refiere. Esto hace indispensable el publicar la Obra: y como ahora es la primera vez que sale à luz, conviene dar razon de la importancia, de los Autores, del tiempo y fin para que la escribieron: pues no habiendo salido al publico, no ha podido formarse una idea puntual, y se han dicho algunas cosas mal fundadas.

Utilidad de la Historia Compostelana.

2. Qualquiera documento de los Siglos antiguos, escrito por el que se halló presente à los sucesos, es de un tal importancia para los hombres de letras, que su falta no puede ser resarcida por los hombres Sabios de la posteridad. Lo que yo escribo hoy sobre documentos antiguos, lo podran hacer otros, presentes, ò por venir, con mejor metodo y con mas felicidad: pero ninguno, ni todos los presentes, pueden contar lo pasado,

do, que en no dejando vestigios, necesita un tal espíritu, como el de los que prophetizan lo futuro. Nada supieramos de lo sucedido en el mundo antes y despues del Diluvio, si Dios no lo huviera revelado à Moyses, y si no perseveraran sus escritos. Los principios de las Iglesias, de quienes no tenemos documentos antiguos, totalmente se ignoran. Lo mismo sucederia con mil noticias de la Santa Iglesia de Santiago, si no fuera por la Historia Compostelana. Uno de los mayores hombres que deben ser aplaudidos en la Historia Ecclesiastica (su primer Arzobispo) andaria sepultado en el olvido, si no fuera por esta Obra: y aun con ella no hay noticia de sus famosas acciones, por no haber salido hasta hoy à la luz publica.

3. La excelencia de la Iglesia del Apostol Santiago, nuestro Patron y Capitan General, se interesa aqui, como ninguna. Merece que el mundo vea sus grandezas en lienzo original: el modo con que logró el Palio: la Metropoli con que fue condecorada: la Legacia Apostolica de su primer Arzobispo: y finalmente un tal cumulo de proezas en aquel gran Varon, el Señor Don Diego Gelmirez, que le deba immortalizar entre los Heroes. Sobre estas utilidades propias de la Iglesia del Apostol, hay otras generales à otras, y en especial para la Santa Sede Apostolica Romana, por medio de muchas Letras Pontificias, hasta hoy no conocidas en el publico: sucesos particulares de Papas, y Antipapas, de que ò no habia noticia, ò tienen aqui su prueba original. Varias Cartas, Viages, y acontecimientos de Cardenales, Patriarca de Jerusalem, Abades Cluniacenses, y Principes de Francia, que no encontraras en otra parte. Sobre Prelados de España, Arzobispos, Abades, y otros Varones Ecclesiasticos hay unas particularidades, que ni sus mismas Iglesias las supieran, si faltara esta Obra, como sucede en las de Toledo, Abila, Salamanca, Zaragoza, y en especial Granada, de cuya persistencia de Obispo en el año 1116. hay aqui una comprobation no conocida hasta ahora, como prueba el libro 1. cap. 113. En valde buscarás fuera de aqui varios Concilios, que en ninguna otra parte han dejado vestigio. Lo mismo digo acerca de Reyes, v Señores de España desde el Rey Don Alfon-

so VI. por todo el Reynado de su hija Doña Urraca, y Don Alfonso el Emperador, en cuyos tiempos se escribia esta Obra: y consiguientemente desde el año mil y ciento en adelante es Original y coetanea, que huviera utilizado mucho à Baronio, ò à Pagi, si no estuviera oculta: y huvieran evitado los yerros cometidos sobre diversos puntos, como v. g. sobre el tiempo de la Metropoli en Santiago, y los sufraganeos que la pertenecieron: lo qual se ocasionó de no estar dada à luz: y esto es confirmacion de la utilidad, ò por mejor decir, necesidad de su publicacion.

Sus Autores, tiempo, y motivo.

4. Tambien recibe recomendacion un escrito por las circunstancias del Autor, por su veracidad, juicio, diligencia y documentos de que usa. En la Historia Compostelana no fué uno el Escritor, sino tres: los dos en el principio, unidos como uno; y otro en el medio y fin. La idea nació del ultimo Obispo de Santiago, y Arzobispo, el Señor Don Diego Gelmírez, que deseando perpetuar las memorias de sus antepasados, y lo mucho que

él hizo y meditaba hacer para exaltacion de su Iglesia, encomendó la Obra à dos Canonicos de los mas instruidos, y familiares suyos. El uno se llamó Don Munio (ò Nuño) Alfonso, Thesorero de la Santa Iglesia: el otro Don Hugo, que era Arcediano, y Frances de nacion. Ambos fueron estimados del Prelado, que les confiaba sus mayores secretos, y se valia de su consejo y diligencia en las cosas mas arduas. A estos como instruidos en los negocios por lo intimo, encomendó la Obra: valiendose de ellos para el mayor acierto, y prontitud, pues consta, que cada uno escribia lo que pasaba por su intervencion, como verás en la Traslacion de las Reliquias de Portugal à Santiago escrita por el Arcediano Don Hugo, que acompañó al Obispo en aquel viage, como afirma aqui en el lib. 1. cap. 15. Don Nuño escribia otras cosas, como prueba el cap. 10. del lib. 1. donde dice: *Ego ipse Munio Adefonsiades &c.* y en el Cap. 16. n. 3. *Me ipsum Munionem &c.* Segun lo qual se manifiesta la recomendacion de la Obra por la calidad de los Autores que escribian de cosas à que se hallaron presentes.

5. Esto pide formar una distincion en lo que la obra refiere sobre Prelados antiguos de la Iglesia Iriense, y de lo que pertenece à Don Diego Gelmirez. La fuerza de autoridad que damos à esta obra ape- la sobre lo segundo, por ser esto lo de puntuales informes, como cosa de vista en sugetos habiles y veraces. Lo demas no tiene igual autoridad, por ser cosa que pendia de informes, los quales suelen desfi- gurarse con el curso del tiem- po. Por lo que en sucesos dis- tantes del siglo undecimo hay jugar para sospechar mezcla de no puntual informe. Pero des- de que empieza à nombrarse el Señor Gelmirez, no hay pru- dente fundamento para dudas, por ser cosas vistas y referidas por el mismo Prelado, ò pre- senciadas por el mismo que es- cribe. A lo antiguo damos la prerrogativa de anteponerlo siempre que no se descubra cosa en contra: porque la cir- cunstancia de estar escrito den- tro de la misma Iglesia, debe prevalecer, quando no hay otro documento coetaneo. Si le hubiere, deberá formarse el juicio por el todo de las cir- cunstancias.

6. Esto es por lo que mira

à la autoridad de la obra, que se entiende mejor individua- lizando el tiempo, sobre lo que algunos hablaron mal informa- dos: y no hay duda en que fue despues del año 1100. en que empezó à ser Obispo el que mandó escribir esta obra: y despues del 1102 en que se hizo la traslacion de las Reli- quias, escrita por Don Hugo, como refiere aqui: esto es lo unico que consta haber escrito Don Hugo: lo demás corres- ponde à Don Nuño (no sin acuerdo y aprobacion del com- pañero) pues demás de las pala- bras alegadas *Ego ipse me ipsum*, vemos continuar las cosas de su tiempo en nombre de uno: *ver- ba Auētoris: aggrediar, &c.* y este parece Don Nuño, por ser el que mas descubrió el nom- bre, aunque todo corria por cuenta de los dos, pues el con- tinuador atribuye à uno y otro lo que escribieron (*Prol. del li- bro 2.*) y solo hacemos la distin- cion referida, por haberla decla- rado ellos mismos en su obra: de suerte que el que quiera citar nombre del Autor, puede citar à los dos como si fueran uno: à Don Hugo en la Tras- lacion de los Santos de Portu- gal: en lo demás à Don Nuño. Esto es acerca de lo pertenecien-

te à su pluma : pero hay mas dificultad en declarar hasta donde escribieron , pues no lo dejaron distinguido : por lo que algunos citan mal à Don Nuño en lo que es de Girardo , y al contrario : à causa de no estar instruidos en lo que pertenece à cada uno. Sobre esto digo que Don Nuño y Don Hugo llevaron el nombre de la obra hasta el año 1112. en que los dos fueron à un tiempo electos para Obispos: Don Nuño , de Mondoñedo , y Don Hugo de Porto, como expresa el cap. 81. por lo que es muy de admirar el poco esmero con que Ferreras en el Tomo 16. pag. 7 del Apéndice , dijo haber escrito la Historia Compostelana *Don Munio , que fue Obispo de Lugo , y Don Bernardo , Prebendado de aquella Santa Iglesia* : cosas que solo pudo haber soñado , pero no leer aqui , ni en los Autores que han hablado de la Compostelana. Allí da à entender que deseó publicarla : *pero como esta obra es (dice) de tanto cuerpo , es menester medios para que sola por si salga à luz : y aunque se han hecho algunas insinuaciones à los Señores Prelados de aquella Santa Iglesia , embarazados de cuidados mayores , no han logrado su atencion.* Pellicer en su Dul-

cidio cometio otro yerro no menor diciendo fol. 30. b. que la Historia Compostelana se escribió por Don Diego Obispo de Orense , y Don Gerardo Canonigo de Santiago : en lo que erró los Autores de ambas obras, Historia y Chonicon: pues este le aplicó à D. Nuño , y D. Hugo, que son Autores del principio de la Compostelana , y no del Chronicon : y la Historia le aplicó à quien no tuvo parte en ella , Don Diego Obispo de Orense.

7. Desde que fueron escogidos para Obispos Don Nuño y Don Hugo fue preciso escoger otra pluma , porque necesitando las mencionadas Iglesias la presencia de sus Pastores , no podian estos continuar lo empezado : y en efecto encomendó la Obra el Obispo de Santiago à otro Canonigo de su satisfaccion , llamado Girardo , ò Girardo , reconocido por Franco en Don Nicolas Antonio, y entre otros. Yo no se , si quiso declarar su Patria , quando refiriendo un tumulto de la Ciudad, dice en el cap. 109. n. 4. que quisiera hallarse entonces en *Beauvais* , Ciudad de la Galia Belgica en la Isla de Francia pero no sin el Prelado : *Mallen esse Belvaci, eo tamen non absente*

Que

Que era Canonigo de Santiago lo dice el mismo en el cap. 6. del lib. 2. *Bzo Girardus Ecclesia B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus pagina seriem contexui.* Este acabó la obra, prosiguiendo desde donde lo dejaron los primeros, que corresponde al cap. 83. del libro I. donde acaba la eleccion y consagracion de los primeros Escritores, cuya materia parece debe aplicarse à la misma pluma que lo antecedente, porque al hablar de la eleccion de los dos en el cap. 81. dicen del Obispo de Santiago, *de quo superius tractavimus*: y los que escribieron lo precedente fueron Don Nuño, y Don Hugo, no Girardo, que no tuvo necesidad de tomar la pluma, hasta que la soltaron los que se fueron à gobernar sus Iglesias en el año de 1113. Desde entonces empezó Girardo: pues dice en el Prologo del libro 2. *Precedentis libri seriem ex parte contexere studuimus: ejusdem namque libri precedentia Munio Minduniensis, & Hugo Portugalensis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant.* Si Girardo escribio parte del libro I. como aqui afirma, debemos atribuirle lo que hay despues de ser consagrados Obispos los primeros Es-

critores de la Obra, que es desde el capitulo 83. del primer libro. Y segun esto empezó Girardo à tratar de lo acontecido desde el año 1113. hasta el fin, que fue el año de 1139.

8. Los otros hablaron de los Prelados antiguos de Iria, y de los primeros sucesos de Don Diego Gelmirez, pero con la notable diferencia de reducir à cosa de seis hojas lo acontecido en once Siglos (que precedieron à Don Diego Gelmirez) y dando todo el resto de la Obra à la Vida de este Prelado. La mencion de los demas Obispos fue por via de conexion, para introducir à su Heroe, de quien solo cuidaban y quien fue todo el *motivo de escribir*, como prueba el titulo de la Obra, llamado *Registro del Obispo Don Diego Segundo: Incipit primus liber REGISTRI Venerabilis Compostellanae Ecclesia Pontificis Didaci Secundi*: y el mismo Prelado mandó poner este titulo de Registro, como dicen los Autores en los Prologos del Libro I. y III. Pero hay otra diferencia, que los primeros propusieron solo dos Libros: uno del tiempo en que fue Obispo: y otro desde que empezó su Arzobispado. Pero viendo que crecia mucho esta segunda parte,

te, la dividió en dos libros, como expresa Girardo en el Prologo del tercero : *Divisit Registrum illud in tres libros, quorum primus Episcopatus liber: alii duo Archiepiscopatus non irratiōnabiliter intitulantur.* De aqui nace el que Vaeso, y otros, solo cuentan dos Libros en esta Obra, por no haber reconocido mas que el primer Prologo, donde se reparte en dos : uno del Obispado ; y otro del Arzobispado. Pero la misma Obra manifiesta tres Libros, y Girardo en el Prologo del tercero afirma ser reparticion hecha por el Arzobispo.

9. De esta diferencia de Autores nació la diversidad que el mas diligente podra notar en esta Obra, no solo en el estilo; sino en algunas materias, v. g. en el modo con que los primeros hablan de la hija de Don Alfonso VI. Doña Urraca, mas honorifico en los primeros que en el ultimo : porque quando aquellos escribieron no habia manifestado la Infanta la inconstancia y ligereza con que despues se portò.

10. Tambien por lo dicho conoceras que no escribieron esta Obra dos Obispos (como algunos refieren) y mucho menos tres, como dijo Ambrosio

de Morales, pues ninguno era Obispo, quando escribia. Los dos primeros ciñeron despues Mitra : pero del continuador no sabemos que llegase à gozalla, antes bien es creible, que falleció primero que el Arzobispo, pues no escribió la muerte del Prelado : como tocamos en el Tomo precedente pag. 327.

11. Del principal fin de escribir esta Obra para perpetuar los muchos y grandes sucesos del Señor Gelmirez (como prueba el titulo, y el texto) se sacan varias consequencias (como apuntamos en el Tomo 3.) contra los que forman argumentos negativos por el silencio de la Compostelana : pues lo que no pertenece al fin del Escrito, no debe hallarse allí, ò à lo menos no debemos estrañar que falte : y tal es lo que pertenece à la vida y predicación del Apostol Santiago, de que allí no se trata : pues los Autores no pensaron en escribir de las cosas del Apostol, ni de otras particularidades de su Iglesia: cuidando solamente de referir las principales acciones del Heroe que iban à perpetuar. Por esto apuntaron algo de lo acontecido en sus dias, sobre lo qual no habian mencionado el principio, como sucede v. g. en el

Privilegio de los Votos, en que ofrecen la confirmacion Pontificia de mandar el Papa que se paguen, sin dejar referido el Privilegio: porque este no fue en el tiempo de su asunto, sino solo el orden de que se guarde la costumbre antigua: y ya digimos que no cuidaron de los Privilegios de los Prelados antiguos, sino de los obtenidos por el Señor Gelmirez. No debes pues echar de menos lo que no viene al caso: sino conocer por esto el perjuicio de que no haya sido publicada esta Obra: pues solo el que no la vea, podra dar alguna fuerza à los argumentos negativos, creyendo que si hubiera tal ò tal cosa honorifica en lo antiguo, no dejarian de contrarla los que escribieron Historia de la misma Iglesia: pero el que la vea ordenada y reducida al primer Arzobispo, conocerá que nacia de ignorancia aquellos argumentos, y añadirá el que yo hago para persuadir la utilidad de que la vea el mundo: pues por ella se desvanecen las instancias originadas de no tenerla vista.

12. Algun recelo tengo de que haya removido de estamparla el ver tan desconcertado el texto, que sin grave trabajo, y sin cotejo de diferentes co-

pias, no es posible entender el sentido. A lo menos en los Egemplares que yo he visto, sucede así; y el que la vea corriente, creera que bastaria sacar copia: pero solo el que los registre, conocerá el molestisimo trabajo que ha costado averiguar el sentido de lo impreso, sacandolo no por nueva invencion, sino por estudio, yá de lo que pide el contexto de la frase latina, ya por beneficio de otra copia, de suerte que todo sea proprio de los Autores antiguos, y nada del editor. El mayor recelo es, que haya dejado de publicarse esta obra por clausulas que no parecen favorables à Galicia, v. g. si entre los Gallegos de aquel tiempo prevalecia el interes à la verdad; si miraban mas à las proprias conveniencias, que à la razon; y algunos tumultos populares contra el Obispo, y contra la Reyna Doña Urraca. Pero ninguna cosa de estas debe prevalecer contra las muchas utilidades de la Obra, donde son mas plausibles las acciones de los Gallegos esclarecidos, que vituperables las del vulgo: y no debe lo menos contrapesar à lo mas. Cada Nacion, ò Provincia suele tener su apodo, introducido por chanzas, ò por veras de la emu-

lacion del confinante: pero la gente sería distinguir bien lo comun de lo particular, y que ni son buenos todos los de Israel, ni malos los de la tierra de Hus. La Nacion, la Tierra, y y el Cielo no son Hado: Galicia es solar de Familias primeras en la Nobleza de España. Aun los Reyes la escogieron para crianza de sus hijos. En cada Provincia se diferencian las operaciones del Noble, y del Plebeyo. El que la pretende motejar, se tira à lo mas bajo: queda pues lo principal intacto. Sin salir de esta obra veràs en ambas clases mas glorias, que desayres de Galicia. Demàs de esto deben tomarse en cuenta las circunstancias de *quien?* y *quando?* El que habla es un Francés, que no estaba acostumbrado al genio de nuestra gente, criado en otra Patria: y aunque escribia en Galicia, no le precisaba aquello à contenerse, por estar hablando en favor del que era como Vi-Rey de la Provincia. El *quando* era en tiempo de tumulto, en que no se mira à leyes, ni à lo recto, sino precisamente al empeño, en que los mas nobles, y poderosos suelen violar mas la justicia, porque venza la ley de su pasion. Era tambien en tiempo en que las armas estaban

en las Ciudades, y en los grandes Señores, y por tanto miraban à los intereses propios, mas que al bien del comun. Aun quando el Autor parece mas acalorado, previene que todo aquello se entienda sin perjuicio de los hombres honrados de Galicia: *Sed hæc velim dixisse pace proborum Gallacię*, como expresa en el cap. 108. num. 3. pag. 210. Yo perdono al Autor quanto quiera decir de los Gallegos, por los bienes que publicó de otros, y especialmente del Heroe principal, el qual era Gallego, y por tanto basta para desempeño, y credito de una Provincia, el qual supo honrar una Nacion.

13 Sobre esto debe tenerse presente el fin de la misma obra, que fue referir los hechos del Prelado, que actualmente vivia, y para realzar à uno es cosa muy regular, y casi inevitable, tirar à desayrar al contrario, ò dár à sus lunares mas viveza de la que fuera de la contraposicion correspondia. Viendo pues en el Obispo tanto zelo por el bien de la Patria, tanta solicitud por ensalzar la Iglesia, y que no le faltaban émulos (como no han faltado à otros de aquella, y mayor clase) era como preciso, que lu-
dien-

diendo la ingratitud con el bien, despidiese la pluma del que se acalora en la comparación, algunas chispas que tiznen al ingrato. Mas todo esto era sin perjuicio de los demás (*paxe proborum*) como expresa el Autor: y así la Provincia queda como todas las otras, sobre ellas en la producción de este Heroe, y la Compostelana con el derecho de que sus generales importancias no pierdan por una, ò otra incidencia individual.

Copias de la Historia Compostelana, y del Chronicon Iriense.

14 **E**L mucho aprecio que hicieron de esta obra las personas de letras, obligó à que se hiciesen varias copias. Las que he visto ponen al fin una porción de Historia Iriense, que Berganza en su *Ferreras convencido* publicó con título de *Chronicon Iriense*: y empieza *Gum Vandali, Silingi, & Ugni*. Esta no es parte de la obra: pero los que la veían al fin, y no leyeron la materia precedente, creyeron que todo era Historia Compostelana, como le sucedió à Don Nicolas Antonio en el cap. 22. del libro 6. de su Bi-

bliotheca num. 500. y sig. pero tiene disculpa, porque luego confiesa que no tenía aquella Historia, y se guió por lo que escribió Pellicer en las observaciones sobre Dulcideo pag. 30. donde atribuye el Chronicon Iriense à Don Nuño Obispo de Mondoñedo, y à Don Hugo Obispo de Porto. Esto pudiera pasar en suposición de reputar aquel Chronicon como parte de la Historia Compostelana: pero Pellicer las distinguió, dando à esta otros Autores, Don Diego Obispo de Orense (lo que yá digimos ser falso) y Don Gerardo Canonigo de Santiago, en el año de 1112. Don Nicolas en el lugar citado no distinguió las dos cosas, pues dijo, *Historia seu Chronico Compostellano*, añadiendo que se escribió cerca del año de mil, reynando Don Bermudo II. por los dos mencionados Obispos Don Nuño, y Don Hugo. Nada de esto fue así: pues ni escribieron el Chronicon los Obispos, ni estos vivían en el año de mil, sino cien años despues, como conoció el mismo Don Nicolas en el Tomo siguiente al hablar de la Compostelana. El Chronicon acaba en Don Bermudo II. y esto hizo creer que se escribió entónces: pero no es de
aquél

aquel tiempo, sino muy posterior, quando ya las especies de aquella edad andaban desfiguradas: pues expresa que Don Pelayo Obispo de Lugo, sucedió à S. Rosendo, y à Sisnando II. lo que no corresponde à Escritor coetaneo: pues el Obispo de Lugo Don Pelayo no pasó à Santiago, como convenimos en el Tomo precedente. Añade que le depuso Don Bermudo viviendo su competidor Don Ramiro: lo que es falso, como alli se dijo. Tambien confundió al Rey Don Sancho Ordoñez de Galicia con Don Sancho el Gordo de Leon: lo que no corresponde à Escritor del mismo siglo. Ni es verdad lo que afirma de Don Bermudo, en que acaba, diciendo entró en el Reyno por multitud de Tropas que le dió el Rey Moro, y no fue así, sino por muerte de Don Ramiro, quando ya no tenia competidor. Parece, pues, que alli falta mucho, si el Autor del Chronicon escribió hasta su tiempo, que segun la poca exactitud de noticias antiguas, y la puerilidad con que juega del nombre de *Compositum tellus* para Compostella, y de *Ilia* por hija del Principe Troyano; parece de siglo en que ya tenian aceptacion las Fabelas.

15 Lo cierto es que este fragmento no es parte de la Compostelana de D. Diego Gelmírez, sino escrito por alguno à continuacion de aquella Obra, que no quedó acabada, y si el original tenia hojas en blanco, las disfrutó el que le añadió alli. Viendolo otros escrito à continuacion de la Compostelana, y no reparando en la suma inconexion de las materias, creyeron ser toda una Obra. Yo no he visto el original, ni sé que persevere: pero es mas verosimil que este Chronicon se escribiese al fin de algun traslado de la Compostelana, incorporandole alli por ver que hablaba de los Obispos Compostelanos; al modo que ingirieron en el principio de algunas copias otros Chronicones de los Suevos, Godos, y Reyes de Leon, con Catalogo de Arzobispos de Santiago, que en la copia usada por Ambrosio de Morales llegaban hasta el año de 1465. Item incorporaron al principio la Historia del Arzobispo D. Fr. Berenguer, del año 1317. y sig. que otras copias ponen al fin, como sucedió en la del Conde de Olivares, citada por D. Nicolas Antonio en el lib. 7. c. 4. n. 69. La de Morales y la que yo ten-

go, empieza el fol. 1. por este D. Fr. Berenguer: pruebas claras de que todo esto pendia de los Copiantes, que ingerian y colocaban las piezas como querian, sin que ninguna fuese obra de los que escribieron la Compostelana: no la de D. Fr. Berenguer, que distó dos Siglos de aquel tiempo: no el Chronicon, que allí mismo se expresa de S. Isidoro: no la Chronica de los Visigodos que empieza por Wamba, y ofrece hasta el Rey D. Garcia: pues esta se escribió en Asturias: *In hac Regione Asturiensium*, como dice hablando de D. Pelayo: y obra de Canonigos de Santiago no digera *en esta Region* de Asturias, ni los del Siglo XII. se contentaran con escribir hasta D. Garcia del principio del Siglo X. Tampoco es suya la pieza que acaba en la muerte de la Reyna Doña Urraca, y en su hijo D. Alfonso: pues habla de la muerte de la Reyna de modo muy diferente que el Autor de la Compostelana: y el acabar allí fue porque entonces empezó el primer Arzobispo de Santiago, y su fin era dar el Catalogo de los Arzobispos, por lo que no refirió mas Reyes, que los necesarios para introducir el primer

Metropolitano, y proseguir con su Catalogo de Arzobispos. Este empieza en D. Diego Gelmírez: y el Codice de Vitela que hoy tengo en mi estudio, solo pone diez Prelados que hubo hasta el día de escribirse: despues le fueron otros añadiendo: y en el Siglo XIV. encuadernaron el Libro ingiriendo al principio la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario, pues al nombrarle el Catalogo, dice: *Cujus vitam inclytam . . . in primo folio libri hujus reperies*. Fue tambien despues de estar colocada aquella vida al principio del Codice: pues dice *in primo folio*: y por tanto corresponde al mismo Autor lo historial que precede al Catalogo, y todo es muy posterior à los Escritores de la Compostelana.

16 Resulta pues que ninguna de estas piezas pertenecen à los Autores D. Nuño, y D. Girardo, y mucho menos el Chronicon Iriense, donde hay cosas opuestas à la Compostelana, como se ve en los Obispos Irienses, donde el Chronicon da el numero sexto à *Felix*, no conocido en la Obra principal de los que dicen que solo tienen noticia de los nombres y sucesion de los Obispos. El

Autor del Chronicon parece fue à comentar aquella clausula, añadiendo Reyes en cuyo tiempo florecieron, y Concilios en que se hallaron. Tambien ingiere la Dotacion del Rey Miro, de que no hay mencion en la Compostelana. La revelacion del Cuerpo de Santiago está en el Chronicon sin referir el modo. Este se lee en la Compostelana. Añade el Chronicon en lugar de lo que omitió, una junta de Sabios para dar nombre al sitio del descubrimiento: y aqui ensarta los caprichos de *Compositum tellus, Iria, &c.* de que no hay rastro en la Compostelana. Ni estos Autores que refirieron brevemente los Obispos de Iria y Compostela hasta D. Diego Gelmirez necesitaban escribir otro Chronicon del mismo asunto quando el suyo era precisamente desde el año mil y ciento en adelante, para lo que les bastaba dar una breve noticia de los Obispos que precedieron en aquella Sede. Así lo hicieron: mas para esto no era necesario escribir un Chronicon diverso.

De la edicion presente.

17 **E**NTRE las varias copias que he visto de la Historia Compostelana,

solo tres me han servido para arreglar esta edicion: una, que fue del uso de Ambrosio de Morales, segun muestran algunas notas de su mano al margen, por las cuales se guiaba para hallar prontamente lo incluido en el texto. Es copia hecha en papel por escribiente que no sabia latin: y por tanto es comunisimo leer *noluit* donde el sentido pide *voluit*, y al reves: con otras mil individualidades de esta naturaleza. Hoy se guarda en la Real Bibliotheca de Madrid. El segundo Ms. fue de la Librería del Exmo. Señor Conde de Villaumbrosa, Presidente de Castilla, para el qual se sacó la copia por otra que el Ilmo. Señor D. Diego de Covarrubias, Obispo de Segovia, mandó hacer de la que tenia en su Archivo la Santa Iglesia de Santiago. Pusola en su Colegio mayor de S. Salvador, llamado *de Oviedo*, en la Universidad de Salamanca, y de aquel egemplar se hizo el traslado para el Conde de Villaumbrosa D. Pedro Nuñez de Guzman, en el año de 1672. que hoy con otra gran cantidad de Mss. se halla en Madrid, y le he tenido en mi Estudio para el cotejo. El tercero es un Codice en vitela, que supe tenia en su

Librería el Ilmo. Colegio mayor de Salamanca llamado *del Arzobispo*, y no faltó quien me dijo ser Original: por lo que experimentado en la poca fidelidad de las Copias, me valí del patrocinio del Ilmo. Señor D. Francisco Cepeda del Consejo y Camara de Castilla, por cuyo patrocinio logré verle para hacer el cotejo. Es un bello Codice con algunas letras de oro bien iluminadas, conforme al uso del Siglo XIII. en que se escribió, segun muestra el carácter de la letra: y al fin tiene una Nota del año 1347. la qual no pertenece à la obra: pero siendo de letra mas moderna, prueba estar ya escrita la obra principal en el siglo antecedente. Lo mas es que el Catalogo de Arzobispos escrito allí al principio del Codice, despues del pequeño Chronicon, acaba en D. Bernardo II. Arzobispo 10. que vivia en el año de 1226. pues aunque prosigue el Catalogo de los Arzobispos, es de tinta y letra diversa: y esto prueba haberse escrito el Codice viviendo D. Bernardo II. cerca del año 1230. Es de la bella letra usada en aquel tiempo, que hoy llamamos Monacál, por conservarse en los Libros de Choro de nuestros

Conventos con poca diferencia. Pero el escribiente no sabía latin: lo que junto con repetidísimas abreviaturas, y mucha union de letras con falta de orthographía detiene muchas veces al Lector.

18 Sin embargo es la copia que mas me ha utilizado para descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en los otros Mss. porque siendo antigua, mantiene los rasgos que acostumbraban poner sobre algunas letras en las dicciones abreviadas, por cuyo beneficio he podido descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en las otras copias supliendo por unas lo que falta en otras, pues ninguna es perfecta. Todo esto ha traído consigo no pequeña molestia, ya por el tiempo consumido en los cotejos, ya por la displicencia y detencion ocasionada por no saber latin los escribientes, como tambien por falta de apun-tacion (que altera muchas veces el sentido) y por el desorden de la orthographía, parte del tiempo antiguo, y parte por los mismos copiantes que se iban atemperando al uso vulgar, mas que à la propiedad del latin, v. g. *Magestas*, por *Majestas*; *Osmensis*, y *Osomen-*

sis , por *Oxomensis* ; *Gallicia*, por *Gallacia* : en las quales y en otras semejantes no tuvieron constancia , y por tanto no guardamos su modo de escribir. Lo peor es la suma dificultad en averiguar el sentido, que à veces queda imperceptible , y en las que no , ha sido à fuerza de repetida inspeccion, no sirviendo aquí el estudiar sobre el genio del escribiente, porque no es uniforme. Solo tiene firmeza en poner aspiracion donde no corresponde, como *hodiosa* , *bonerata* , *hube-rriora* &c. lo que tampoco adoptamos, como ni el uso de *silicet*, por *scilicet* ; *quatinus* , por *quatenus* ; *publico* , por *publico*; *Ilia*, por *Iria* ; pues donde un copiante usa la primera voz, pone otro la segunda : y uno mismo las usa indiferentemente. Lo mismo sucede con las voces *Salamanticense* y *Salman-ticense*: *Emeritana* y *Emeretana*: *Baselica* y *Basilica* : *Paleum* y *Pallium* : *Preuilegium* y *Privoilegium* : *langore* por *languore*: *jocunditas* por *jucunditas* : pues aunque *jocundatio* se halla en baja latinidad , el *jucunditas* no merece la *o*. Mantenemos la orthographia de *reuerentissimi*, y *beniuole* : porque (aunque aquí no es constante) se hallan usa-

das en otros documentos anti-guos. Lo mismo sucede con algunas de las mencionadas: pero viendo que no las usan con firmeza , nos contentamos con esta prevencion , y usarlo tal qual vez , para que los principiantes , no lo estrañen , quando las vean en algunos Mss. v. g. *temptet*. Las voces *Galliciani* y *Gallacos* se leen aquí indiferentemente. Adviertase que à los vecinos de la Villa de Nagera los nombra *Nazarenos*: por quanto llamaban *Nazara* à la Villa , como veras en el Priuilegio del Rey D. Alonso VIII. en la *Bibliotheca Clunia-cense* col. 1433. Mas por quanto hoy no se conocen los *Nazarenos* ; substituimos *Najareni*, advirtiendolo en la primera mencion que ofrece el texto, *lib. 1. cap. 73.* y por no ser hoy conocido este nombre , usamos el de *Najareni*.

19 El Codice de vitela empieza (segun está encuadernado) por la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario de Landorra, pero de letra y mano mas moderna. Siguese el Chronicon que empieza : *In Era CCCC.* y acaba en D. Alfonso VII. con los nombres de los diez primeros Arzobispos de Santiago , y desde aquí prosigue el Codice

con una misma letra , median- do entre el Chronicon y la His- toria Compostelana una hoja en blanco : y al punto empieza la Obra sin titulo ninguno , repa- rida cada plana en dos columnas , poniendo en la primera : *Dida- cus Dei gra. Compostellanae Sedis Archiepiscopus jussit hunc librum fieri &c.* como verás aqui al empezar la Obra. Esto ocupa alli media columna : y la otra media es una iluminacion de oro con fabrica de dos arcos: debajo del uno está el Obispo con su Mitra , y baculo : en el otro , un Angel con incensario en la mano : y en el medio, donde se unen los arcos , pende una lampara. Debajo hay tres Arcas , una mayor que otra, cubierta , en medio de las dos sin tapas , como muestra la es- tampa del principio , que sin duda es dibujo del modo con que existe la bobeda subterra- nea del Apostol : pues los Ca- nonigos Autores de este libro la tendrían bien vista, antes que el Prelado cerrase la comunica- cion de lo inferior de la Iglesia con la bobeda donde se encier- ra el cuerpo.

20 No hay en este Codice el Chronicon de S. Isidoro, con la continuacion , que los otros Codices ponen , incluyendo à

D. Ordoño I. por lo que tam- poco lo ponemos aqui , por no ser parte de la Obra : ni la Vida de Fr. Berengario : porque esta corresponde à su tiempo. El Chronicon à quien se sigue el Catalogo de Arzobispos le pu- blicamos , pero no al principio de la Obra , donde no pertene- ce , sino al fin , como pide el orden de los que sucedieron al primer Arzobispo , de quien solo es la Obra.

21 Ninguno de estos Mss. tiene Capítulos : y como sin ellos no pueden citarse los textos de modo que se hallen prontamen- te , fue preciso añadirlos. Los Autores fueron muy liberales en titulos , que à veces multipli- caron sin necesidad en una mis- ma cosa. Por esto no en cada titulo añadimos numero de Ca- pitulo , por ser un mismo asun- to , como sucede en el cap. 32. donde en una misma hoja pu- sieron diez titulos : *Item de eo- dem : Item : Item :* lo que su- primimos aqui , bastando para las citas los numeros que añadi- mos al margen de cada uno.

22 Otra cosa añadimos no menos importante , y oportuna: pues como sin Capítulos no pueden desfrutarse las citas, tampoco sin Chronologia co- nocerán los Lectores el tiempo

de que se vá tratando. Aqui ha luchado la fatiga con la utilidad: pues los Autores no fueron aficionados à la Chronologia, segun muestra el poco uso que hicieron de los años. Las copias no siempre tienen fidelidad en los numeros: y si por un lado empiezan à ordenarse los tiempos, por otro salen desordenados. No ha sido poco el tiempo que esto me ha hecho perder, y la paciencia y constancia para no abandonar la empresa fue mayor. Pero en fin persistiendo en prolijas combinaciones, van colocados al margen de las planas por la parte de arriba los numeros del año de que se trata. Entre ellos mezclan los Autores sucesos de otros años, por ser de una misma materia: y à este fin proponen el origen, ò confirmacion del negocio, concluido, ò empezado fuera del año de que van tratando, como expresan algunas veces, y en otras lo dicen las materias. Estos años incidentes no se notan al margen, por no turbar el orden Chronologico (como sucederia si despues de tratar del año 1104. se pusiese el de 1102.) pero van prevenidos en el texto, y tal vez al pie de la plana. De este modo la obra, donde no se podía encontrar una cita, ni averiguar el tiempo de los hechos sin prolija meditacion de los lectores, queda franca para todos en una, y otra linea sin trabajo, y se evitan los yerros cometidos por algunos Autores que publicaron fragmentos de la Compostelana con años totalmente contrarios à su Chronologia, por fiarse de malas copias, cuyos vicios no podian descubrir sin mucho examen, y larga combinacion de las materias: v. g. el Concilio de Palencia colocado por el Cardenal de Aguirre en el año de 1114. y por Pulgar en el de 1118. siendo asi que examinada de espacio la misma Historia, consta fue en el año de 1113. de que sin duda va tratando el Autor (que fue el Canonigo Girardo, y no Don Nuño) como convence lo que precede, y prosigüe despues de aquel Concilio, puesto aqui en el cap. 92. del lib. 1. con el año 1113. al margen, por cuyo beneficio cesan las dificultades, y riesgos, que de otro modo eran como precisos. Mariana, refiriendo algunos sucesos del Reynado de Doña Urraca, omitió los años, confesando la dificultad: otros que declaró, salieron errados (como le sucedió

à Zurita , y Sandoval por no haber combinado , y examinado de espacio la materia. Yo disculpo à todos , porque aun habiendo manejado varias veces la Compostelana, no podia averiguarme con la dilatacion de un Tomo en folio (quales son las copias manuscritas) escasisimo en expresion de tiempos, cuya obscuridad, y la prolija molestia necesaria para liquidar tantos años, me hizo retirar la mano algunas veces. Finalmente resuelto à publicar la obra, propuse no perdonar à trabajo aun el mas improbo, hasta lograr el descubrimiento de los años para alivio, y facilidad de quantos la quieran manejar. Podra ser que no todo esté à gusto de todos:

pero se me debe condonar lo menos por lo mas, y que acaso la misma fatiga puede haber ofuscado al mas vivo deseo de acertar.

Añado un *Indice general* de nombres, en especial los mas notables, que pueda servir para hallar, y concordar los sucesos sin molestia: y como este Libro sirve para justificar lo escrito en el precedente, mutuamente se ayudan: tal vez por lo alli escrito entenderás mejor lo referido aqui: otras veces por este lo de aquel. Para el co-tejo te valdrás de los años, que en ambos se distribuyen por su orden, desde el año *mil y ciento* en adelante, que es donde empieza la autoridad de esta obra: y es como se sigue.

ERRATAS.

PAG. 97. lin. 1. bilis, lee *biles*. Pag. 284. lin. ult. cap. 8.
lee 9. Pag. 344. lin. 17. possamus, lee *possumus*. Pag. 516.
lin. 6. Frajapanecum, lee *Frajapane cum*. Pag. 528. lin. 28.
abbuit, lee *habuit*. Pag. 553. lin. 2. student, lee *studeret*.

Las pag. 271. y 272. estan repetidas, y faltan las 279. y 280.

8.
16.
28.
80.

HISTORIA
COMPOSTELLANA,
SIVE DE REBUS GESTIS
D. DIDACI GELMIREZ,

PRIMI COMPOSTELLANI ARCHIEPISCOPI.

Ubi multa aliàs incognita de summis Pontificibus, Cardinalibus, Episcopis, Conciliis, Regibus, virisque illustribus (ab anno præcipuè MC. ad MCXXXIX.) memoria commendantur.

NUNC PRIMUM EDITA

PER R. P. MAG. ET DOCT. FR. HENRICUM FLOREZ,
Ordinis Eremitarum S. P. Augustini.



TOM. XX. HISPANIÆ SACRÆ.

MATRITI: Cum Superiorum facultate. M. DCC. LXV.

²
TOTIUS OPERIS INITIUM
à subsequenti monitu, & comminatione.



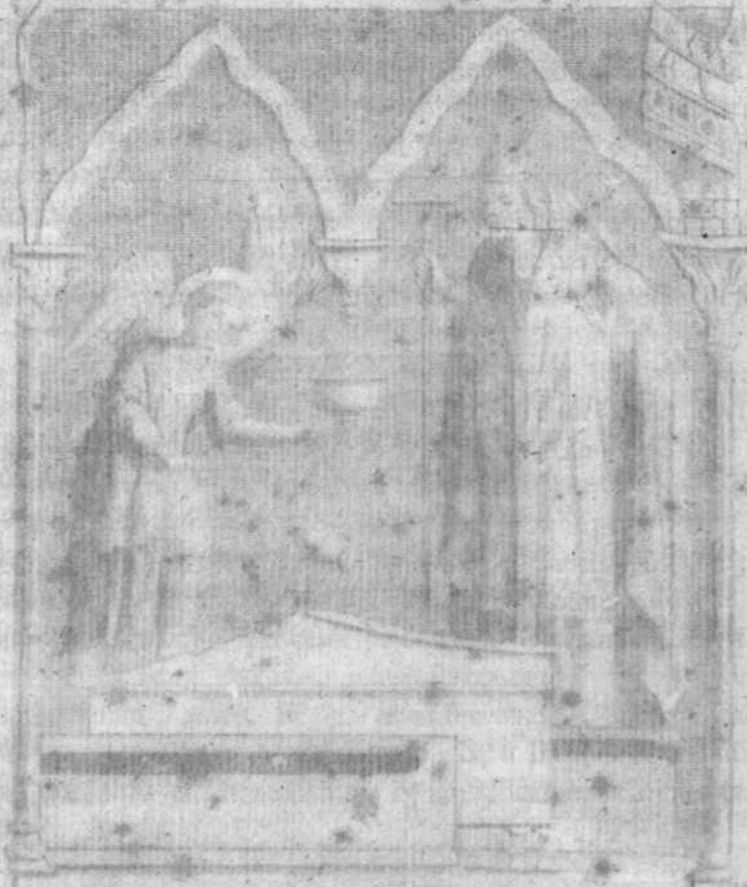
ADACUS Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus iussit hunc Librum fieri, & in thesauro B. Jacobi reponi, & si aliquis eum legere voluerit, legat, & cognoscat quantos honores, & quantas hereditates, & ornamenta, & dignitates ipse Archiepiscopus suæ Ecclesiæ acquisiuit, & quantas persecutiones, & pericula à tyrannicis potestatibus pro suæ Ecclesiæ defensione pertulerit: & postquam legerit, & omnia cognoverit, in suo loco eum reponat, & semper ibi permaneat, & nemo eum inde rapiat, aut aliqua fraude, vel invidia auferat: quod si fecerit, aut ignorantia rapuerit, seu aliquo dolo eum dextruxerit, auctoritate Omnipotentis Dei, & B. Mariæ Virginis, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Beatissimi Jacobi, & omnium Sanctorum Dei, & nostra auctoritate, sit maledictus, & excommunicatus, & cum Juda Domini proditore, & cum Dathan & Abiron, quos vivos terra absorbuit, in inferno perpetualiter sit damnatus. Amen, amen. Et qui eum servaverit, & bene custodierit, à Deo Patre Omnipotente, & à B. Jacobo Apostolo ejus discipulo sit benedictus, & sanctificatus in sæcula sæculorum. Amen.

TOM. XX. HISPANIE SACRÆ.



*Sepulchrum Divi Jacobi Apostoli
sub Arcis marmoreis, uti in veteri
Historie Compostellanae codice depictum.*

U... ..
C... ..
127



Sp... ..
... ..
... ..

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Incipit primus liber Registri venerabilis Compostellanæ

Ecclésiæ Pontificis Didaci Secundi.

Incipit Prologus.



Atres antiqui ; de instructione & eruditione posteriorum solliciti, Regum atque Ducum gesta, necnon virorum illustrium probitates & industrias, paginæ commendare consueverunt, ne diuturna vetustate, aut longis temporum intervallis abolita in foyeam oblivionis

labefierent: idcirco autem ea nequaquam oblivioni tradenda esse, sed potius per scripturæ notationem vivaci & diuturnæ memoriæ commendanda arbitrati sunt, ut posterî eadem sapius legentes, sapientium & benevolentium mores & laudes in ipsîs historiis notarent, & per gestarum rerum memoriam ad virtutem incensi probos & industrios viros probitate & industria imitari, & eorum vestigia sequi sollicitè studerent: & è contrario stultorum & perversam vitam ducentium, vitia & pravas consuetudines omnino devitarent. In scripturis etenim auditorum mentes & vitæ doctrina, & morum disciplina instruuntur, & ad bonarum operationum studia excitantur, quia scripturæ ad pravorum morum extirpationem, & ad bonorum ædificationem à discretis & sapientibus Doctoribus compositæ sunt, egregio prædicatore in Epistola ad Romanos attestante sic: *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, &c.*

Reverendus itaque Compostellanæ Sedis Episcopus Didacus Secundus, antiquorum Patrum consuetudinem in Registri compositione imitatus, prædecessorum suorum gesta, quorum partem ipse propriis oculis viderat, partem vero à personis & authoratis viris frequenti auditione veraciter di-

dicerat , ab exordio hujus Apostolicæ Sedis scribi & ad memoriam revocari commendavit , ut quidquid in eis laudabile & imitabile diligens lector inveniret , laudare & studiosè imitari satageret : et è contrario , si quid in eisdem vituperabile & reprehensibile inspiceret , id vituperare & reprehendere ad aliorum correptionem & emendationem non cessaret. Nam sicut ille qui percutit malos in hoc quod mali sunt , minister Dei est ; ita ille qui pia intentione increpandos increpat , minister Dei est. Unde Apostolus ad Discipulum suum scribens eum ad increpandorum increpationem exhortatur his verbis : *Argue , increpa , obsecra*. Sua quoque gesta suorum prædecessorum gestis in hoc registro subnotari curavit , ut successores ea legendo comperirent , quantum ipse pro exaltatione & utilitate , & honore suæ Ecclesiæ laboravit ; & quantas persecutiones atque pericula à tyrannicis potestatibus pro ejus defensione pertulerit : ut illis compertis , per ipsius exempla gradientes ad utilitatem & honorem , atque defensionem suæ Ecclesiæ viriliter elaborarent , & se pro domo Israel murum opponant ; ne mercenarii , potius quam boni Pastores esse , convincantur ; & ut à Pastore pastorum boni pastoris mercedem pro pastoralis cura promereantur.

Supradicta igitur de causa hoc Registrum fieri jussit duobus voluminibus (1) comprehensum : quorum unum de *Episcopatu* , alterum vero de *Archiepiscopatu* intitulatur. Et in libro quidem de Episcopatu successus & adversitates ipsius , & quos honores aut hereditates suæ Ecclesiæ acquisierit , & multa alia continentur , quorum singula diligens lector hunc librum legendo ad plenum pernotabit. Multa etiam acquisivit , & in potestatem atque dominium suæ Ecclesiæ redegit , honores scilicet , villas , hereditates , possessio-

(1) Tertius postea liber à tertio hujus operis Scriptore additus.

siones, Palatia, domos, ecclesiastica ornamenta, Pontificalia vestimenta, quæ nequaquam in serie hujus libri scripta sunt, utpote ab eo oblivioni tradita, aut majorum negotiorum emersione relicta. In libro autem de Archiepiscopatu continetur quomodo ipse Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam supremo labore, & multimodis impensis, divina præveniente gratia, Beato Jacobo cooperante transfulerit. In eodem etiam libro continentur multa alia, quorum singula percurrere in hoc Prologo minime necessarium duximus, tædiosam prolixitatem devitantes. Si quis autem animum suum ad legendum hunc librum nullo fere urbanitatis colore coloratum applicuerit, eum obnixius deprecamur, ut quæ in eo approbanda & tenenda notaverit, approbet, & teneat; & quæ corrigenda & emendanda, corrigat & emendet, neve venenosis invidiæ morsibus scripturam cum Auctore corrodat, sed potius illud philosophicum ante oculos mentis proponens, nihil perfectum in humanis actibus posse inveniri, veniam concedat humanæ possibilitati. *Tu autem Domine, &c.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI.

INCIPIIT TRANSLATIO BEATI JACOBI
fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ.

Caput I.



ICUT igitur ex veritate evangelica didicimus, Dominus ac Redemptor noster quadragesima suæ Resurrectionis die in Cælum ascensurus Discipulis suis Evangelium per universum orbem terrarum prædicare, & Gentes ad veram fidem conversas in nomine

Sanctæ & individuæ Trinitatis baptizare præcepit, dicens:
Ite in Universum mundum, predicare Evangelium omni crea-

tu-

ture &c. Aliis itaque Apostolis ex præcepto Domini ad diversas Provincias & ad diversas Civitates Evangelicæ prædicationis studio commigrantibus B. Jacobus, S. Joannis Apostoli & Evangelistæ frater, Hispaniæ & Hierosolymis verbum Dei prædicavit, (1) ibique ab Herode ob Christi confessionem & Catholicæ fidei assertionem decollatus, primus omnium Apostolorum subiit martyrium. Unde B. Lucas Evangelista in Actibus Apostolorum ait: *Misit Herodes, Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem Jacobum Fratrem Joannis gladio.* Cujus equidem beatissimi Apostoli corpus venerandum Judæi malivolentia & invidia ducti nec sepelire voluerunt, nec à Christianis qui tunc temporis Jerosolymis conversabantur sepelire permiserunt: sed sicut Leo Papa in Epistola quam de ejus passione & ipsius Corporis in Hispaniam translatione, ad Hispanos destinavit, affirmat: *Integrum corpus cum capite extra Civitatem projicientes canibus, avibus, atque feris devorandum, consumendumque exposuerunt.* Sed illius Discipuli ab illo vivente præmoniti quatenus corpus suum in Hispanicam Regionem transferrent tumultuandum, totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes, litus adusque maris citato calle pervenerunt: dumque ibi de navigio quo in Hispaniam transirent solliciti essent, navim sibi divinitus apparatus in litore maris invenerunt: quam Deo gratias unanimiter referentes, sacratissimo corpore imposito, ovanter conscenderunt, & Scyla cum Carybdi atque periculosis syrtibus, manu Domini gubernante, devitatis, primum ad Iriensem portum felici navigio pervenerunt: deinde venerabile corpus ad locum qui tunc Liberum donum vocabatur, nunc autem Compostella dicitur, deferentes, ipsum cor-

(1) Ita nonnulli Codices: alii vero Jerosolymis remansit, verbum Dei prædicaturus; ibique &c.

corpus sub marmoreis arcubus ecclesiastico more ibidem sepelierunt.

2 Floruerat autem antiquitus in illo loco inter catholicae fidei cultores Christiana Religio : sed tempore persecutionis ingruente , & superba Paganorum tyrannide christianī nominis dignitatem conculcāte , totus fere Christianae Religionis cultus longo jam tempore inde evanuerat. In toto igitur tempore Sarracenorum , & longo etiam tempore post restitutionem fidelium , veneranda Apostoli tumba nullius christiani accessu frequentata , fruticum sylvarumque spissitudine mansit diutissime cooperta , nullique usque ad tempus Teodomiri Iriensis Episcopi fuit revelata aut cognita. Sed quando omnipotenti Deo placuit Ecclesiam suam laborantem visitare , & ejus adversitatem in prosperitatis tranquillitatem misericorditer convertere , tempus statim suo potenti imperio mutavit : Regnum Hispaniae transfudit , & gentili superstitione per regionem Hispanicam conculcata & prorsus annullata , Christi sui nomen atque fidem inibi suscitavit.

3 Ante autem illius pestis expulsionem Miro bonae memoriae Rex divina dispositione Regni scepra suscipiens , primus Pontificales Sedes per Hispaniae Provincias juxta Romanae Ecclesiae normam , divina gratia inspirante constituit , & Andream in Episcopum eligens Iriensi cathedra primitus sublimavit. Huic equidem hos inferius subscriptos ordine successisse legimus (quorum nullam profecto praeter nomina habemus notitiam) Dominicum , Samuelem , Gotomarum , Vincibilem , Ilduifsum , Selvam , Teodesindum , Bemilam , Romanum , Augustinum , Honoratum , Quendulfum , item Quendulfum.

DE REVELATIONE CORPORIS B. JACOBI
fratris Joannis Apostoli & Evangelista. Cap. 2.

PRænotatis autem Episcopis fertur successisse Teodomirus eadem Cathedra Divina disponente gratia sublimatus: in cujus tempore divinæ majestatis omnipotentia Occidentalem Ecclesiam sepulchro tanti Apostoli revelato visitare & illuminare dignata est. Qualiter autem ei revelationem fuerit, sequens pagina patefacit. Quidam namque personati & magnæ auctoritatis viri præfato Episcopo retulerunt se luminaria in nemore, quod super Beati Jacobi tumbam diuturna vetustate excreverat, nocturno tempore ardentia multotiens vidisse; ibique Angelos sibi frequentius apparuisse. Quo audito ipsemet ad eum locum, unde illi se talia vidisse afferebant, accessit, & luminaria in prædicto loco ardentia propriis oculis proculdubio aspexit. Divina igitur inspiratus gratia præfatum nemusculum festinanter adiit, & diligentius circumspiciens, quamdam domunculam, marmoream tumbam (1) intra se continentem, inter Sylvas & frutices invenit. Qua inventa Deo gratias referens, Castellæ Regis Adefonsi, qui tunc in Hispania regnabat, præsentiam incunctanter adivit, eique rem ut audierat & propriis oculis viderat, veraciter notificavit: ipse vero tantæ audientia gaudio diffusus citato calle has partes intravit: & ad honorem tanti Apostoli Ecclesiam restaurans, Episcopium Iliensis Sedis in hunc locum qui Compostella dicitur, multorum

Epis-

(1) In exemplari, quo Ambrosius de Morales fuit usus, ita ad oram scripsit: Hic nimirum tumulus marmoreus Arcæ illæ sunt marmoricæ, toties in Regum Prævilegiis hoc ipso nomine repetitæ. Et sæpe equidem corruptissime leguntur. Sed id forte capite superiori num. 2. in fine congruentius animadverteret, ubi sub marmoreis arcibus corpus sepultum traditur.

Episcoporum, ac Dei Servorum, nobiliumque virorum auctoritate, atque Regali privilegio commutavit. Hoc autem sub tempore Karoli magni factum fuisse multis referentibus audivimus. THEODOMIRUS vero Episcopus tanto fidentius oculos mentis ad Cælestis patriæ considerationem erigebat, quanto frequentius Beatum Jacobum post Basilicam sibi factam miraculis & virtutibus coruscare conspiciebat. Spe ergo Cælestium præditus aliquanto interjecto tempore vitam securus effudit finali sorte interveniente.

2 Cui *Adaulfus* succedens divini verbi pabulo gregem sibi commissum prout valuit vigilantia cura cibavit. Secundus quoque *Adaulfus* Pontificalis ordinis regimen suscipiens tanto internæ visionis desiderio succensus extirrit, quod præ invidia à quibusdam hostium suorum de Sodomitico vitio in præsentia Regis qui tunc temporis Hispaniæ præerat, accusatus fuit. Rex igitur audito tanti facinoris commissio, vehementi ira commotus jussit eum indomito ac ferocissimo tauro secundum suum impiissimum judicium coram omni Concilio exponi, (1) ea videlicet lege, ut qui tanti criminis reus esse dicebatur, impetu impatientis tauri penitus dirumperetur. Sed ille qui occulto judicio statum justitiæ æquali lance ponderat, non permittens radium veritatis mendacii umbra obscurari, sic ferocitatem furentis tauri mitigavit, quod quamvis à canibus incitaretur, eidem religioso viro nihil impedimenti inferre valeret. Hoc autem ideo evenisse putamus, quia ille quamvis ad humanos visus jam damnatus esset, divina tamen pietate confidens, ante quam ad judicium tantæ crudelitatis veniret, officium Sacræ Missæ celebravit, & Pontificali infula (2) indutus quasi inexpugnabilis athleta Dei ad martyrium, ubi spectaculum erat, divina miseratione pro-

B

te-

(1) *Commentum id esse ostendimus tomo præc. in vita Adaulfi II.*

(2) *Pro infula Codex alter Casulam habet.*

tegendus pervenit. Taurus siquidem tubis, canibusque venatorum vehementissime irritatus, ut eum vidit, de indomito domitus factus, ultroneus cornua ejus manibus tradidit, & sic servus Dei illæsus evasit. Cumque Rex & omnes qui cum eo erant, tantæ virtutis miracula conspicerent, ante ipsius pedes prociderunt, & testimonii falsi quo eum damnasse prave voluerant, se reos extitisse manifesto clamore confessi sunt. Ipse autem juxta Apostolum pro malis bonam reddens eis misericorditer indulgit, et eadem hora sui Pontificatus dignitatem dimittens Asturienses partes hujus fugitivæ vitæ transitoria postpositurus, solique Deo serviturus intravit: ubi exemplum Sanctæ conversationis aliis relinqueret in Era DCCCC. IV. naturæ debita persolvit. Cujus equidem casula cum qua ipse in die præfati examinis Missam celebravit, tantæ virtutis divinitus extitit, quod si quis alicubi Sacramentum daturus, illam indueret, & forte perjurus existeret, ea profecto exui nullatenus valeret.

3 *Sifnandus* itaque hujus Ecclesiæ Episcopus, qui divina providentiâ sanctæ recordationis Adaulfo successit, adeo in labore sanctæ prædicationis defudavit, quod despecti sæcularium rerum negotiis, supernæ contemplationi toto mentis affectu inhiavit. Is etiam prædecessoris sui ejusdem Adaulfi sanctam vitam recolens, summæ ac fraternæ dilectionis desiderio Asturienses partes intravit, eumque mortuum Compostellam asportavit, & cum summa reverentia sepelivit. Præterea consilio & obedientia Domini Adefonsi Sanctissimi Imperatoris Xemenæque Reginae hujus reverendissimi Apostoli Ecclesiam amplificans, & amplificatam cum multis Episcopis consecravit. Fundavit etiam Monasterium quod de *Ante altaria* nuncupatur, & *Piniarium*, ubi Monasterium S. Martini ad honorem Dei constructum est. Fundavit & *Lozivium*, ubi reliquiæ S. Felicis reconduntur. Insuper & B. Job sententiam, qua dicitur: *Pes fui claudo, & oculus*

cæco, ante suæ mentis oculos reducens, juxta turrim principalis introitus hujus Ecclesiæ tam claudis, quam cæcis, omnibusque debilibus sedes fecit constitui: hac videlicet intentione, ut ejus elemosynis & oblationibus fidelium inopiæ sustentarentur. Præfata igitur Monasteria, scilicet de Ante-altaria, & Piniarium, idem venerabilis Episcopus tali equidem intentione de propriis B. Jacobi facultatibus construxit; ut si quis hujus Ecclesiæ seniorum sub regula B. Benedicti suorum criminum fordes divinæ compunctionis fleatibus perluere inardesceret, in quolibet eorum tamquam infamiliaribus ac privatis mansionibus monacharetur. Eadem quoque intentione Lovium ab eodem Episcopo constructum fuit; ut si aliquis de familia ejusdem Ecclesiæ debilitaretur, illuc se ad quietem quasi emeritus conferret. Cujus nimirum familiæ exordium sicut in rei veritate cognovimus, verissima descriptione referemus. Supra namque memoratus Sifhandus Episcopus nefandissimæ traditionis atque accusationis Avunculi sui religiosi Episcopi Domini Adaulfi recordans, quotquot reperire potuit ex cognatione & propagine eorum qui eum tradiderant, faciendis officiis hujus Ecclesiæ sub titulo servilis conditionis auctoritate Regis, & decreto mansuro tradidit; ea videlicet lege, ut alii quoque narii, & alii debitores omnium faciendorum servitorum ex eis eorumque stirpe in perpetuum fierent. Postmodum aliquanto delapso spatio in Era DCCCC. & LVIII. idem catholicus Episcopus in pace vitam finivit. (*an.* 920)

4 Cui *Gundesindus* filius Comittis Aloiti qualicumque modo succedens, ferventiori studio sæcularibus, quam cælestibus inhiavit: qui nimirum circa finem suæ vitæ, ut inceperat, etiam minus religiose vivens, ex habitaculo carnis fertur acrius evulsus fuisse. Cujus equidem mater inde nimito confecta mœrore, nocte ac die superæ pietatis clementiam pro eo instantius exorans ad remedium ejus

animæ , quidquid habuit pauperibus erogavit , & multo tempore in vigiliis & orationibus ante aram beatissimi Jacobi permanfit , ut quoniam diverforum generum tormenta subiiffe credebat , per immensam omnipotentis Dei misericordiam sanctissimo interveniente Jacobo , ad supernorum Civium consortia perveniret. Inter hæc ad contemplationem cælestis patriæ sitibunda mente diffusa sollicitissima intentione januam misericordiæ divinæ ad hoc tandem pulsavit , quod si hæc ejus preces fuiffæ in conspectu supernæ majestatis erant susceptæ , per aliquam sanctam revelationem colligeret , qualiter filius suus se haberet. Cum ergo charitatis visceribus calefacta quadam nocte in Ecclesia hujus sacratissimi Apostoli pernoctaret , circa medium noctis oculos assiduitate vigiliarum jam fere gravatos momentaneo submisit sopori. Dormienti itaque visum est volumina quæ ad officium Ecclesiæ in Librario reponi consueverant , à quodam sanctissimo viro succensa fuiffæ , & ad eorum incendium se expergefactam surrexiffæ. Cumque inde stupefacta recumberet , audivit vocem dicentem sibi : Scias filium tuum hac nocte ad electorum societatem admissum fuiffe.

5 Post hunc *Ermegildus* in Episcopum electus , ac post electionem pravis desideriis hujus præsentis exilii deditus , dum vixit iniquitatis dominio mentis colla submisit. Cum autem paulo ante diem sui exitus vehementi ira commoveretur , cuidam viduæ unam vaccam cujus lacte se , filiosque pascere suos , auferri præcepit. Altera ergo die cum militibus suis inter epulas sedenti dapifer suus unum ex intestinis illius vacca , quod Gallæco vocabulo *duplicia* nuncupatur , in scutella argentea inter alia fercula apposuit. Ipse vero dapium diversitate jam distentus , atque nectaris liquore ingurgitatus cum priori morsu appositæ dupliciæ quam comedere voluit , medio ventre , eis qui intererant videntibus , crepuit. Postquam autem sepultus fuit ; monumentum ejus combustum fuiffæ à

quam pluribus audivimus, & etiam ipsius combustionis signa propriis oculis ipsi aspeximus. (1)

6 Huic equidem *Sisnandum* filium Comitis Menendi, ac nepotem præfati Gundefindi Episcopi, quadam sorte potestatis succedentem, Rex Sanctius in tenebrosis carceribus obtrudi præcepit, & Reodosindum (2) Cællænovæ Religiosum Monachum ejus in honorem subrogavit. Defuncto igitur Rege Sanctio idem Sisnandus à vinculis mox ereptus, armata manu in die Natalis Domini Compostellam intravit, & arrepto ense Reodosindum minatus est decapitare Episcopum. (3) Reodosindus itaque vir sanctissimus amore divinæ fortitudinis permanens intrepidus hujus maledictionis verba Sisnando intulit Episcopo: Qui mihi mortifero gladio Sisnande minaris, mortifero gladio violenter confodiaris. Sisnando denique in Pontificali Cathedra tyrannidis potestate permanente Reodosindus præsentis exilii tumultus fugiens ad Monasterium Cællænovæ quasi ad portum tranquillitatis, Domino miserante, pervenit. Hic obiit in Era I. XV. Cumque Normani ex portu qui Juncariæ dicitur venientes, & Iliam tendentes, partes istas deprædarentur, idem Sisnandus à Civitate exiit, & sui exercitus robore circumvallatus in die mediantis Quadragesimæ, usque ad prædium quod dicitur Fornellos, eos est infecutus: ubi pugnam aggressions accerrimæ cum eis incipiens, sanctissimi Reodosindi maledictionis saggitta percussus casu interveniente occisus est IIII. Kl. Aprilis Era I. VI. (4)

7 Pelagius autem filius Comitis Ruderici Velasqui & post Sisnandum dignitatem hujus Pontificatus sæculari potentia sus-

(1) *Paulò indulgentius de rebus hujus Episcopi ferendum esse Judicium in ejus vita Tomo præcedenti ostendimus.* (2) *Sanctum Rudefindum intellige.*

(3) *Vide quæ de posthuma Sisnandi II. fama in ejus vita scripsimus.*

(4) *Codex membranaceus Era i. vi. Alii perperam i. xvi.*

cipiens, nec suscepti honoris curam gessit, nec in hujus peregrinationis valle per desideriorum caelestium lamenta suo se creatori, ut deberet, humiliavit: unde divina dispensatione Ecclesiam injuste ab eo diutius nolente occupari, à Domino Rege Veremudo expulsus est. (1)

8 In cujus equidem honorem *Petrus de Mosontio*, videlicet Abbas de Ante-altaria, divinae providentiae gratia subrogatus, ac districti examinis pavore perterritus coepit maculas suarum fordium poenitentiae lamentis amarissimè punire, & in alta se Dei contemplatione elevare. Hujus ergo sanctitate & religione Dominus Rex Veremudus, superni timoris amore interveniente, compunctus, quidquid Ecclesia beati Jacobi temporibus omnium Episcoporum amiserat, huic Reverendissimo viro omnino praecipit restitui. Interea Rudericus Velasqui & pater praefati Episcopi cum ceteris Consulibus terrae hujus Sarracenos cum duce eorum Almezor in partes istas duxit. Qui Compostellam venientes majorem partem parietum Beati Jacobi Ecclesiae praeter ejus Sanctissimum altare penitus destruxerunt. Igitur beatissimus Jacobus volens, ne ab Ecclesia sua, quam ipsi tantae superbiae calce oppresserant, impune evaderent; tanto disenteriae morbo eos percussit, quod mortuis eorum quam pluribus, perpauci ad propria redierunt. Cumque Dux eorum Almezor interna consideratione tantae ultionis periculo suos acius percuti conspiceret; quisnam esset ille cujus aula eorum impetu jam fere destructa esset, sui itineris ductores fertur consuluisse. Quorum nimirum responsione, Jacobum scilicet, unum ex discipulis Filii Mariae Virginis cujus nomen apud eos, ecce Maria nuncupatur, ibidem certissime tumulari comperiens, ac tantae audaciae poenitudinem gerens, fugam obstinate iniit, & in fugiendo repentino languore percussus mortuus est apud

Me-

(1) Ea isidem quae de Pelagio scripsimus Tomo praecedenti consulenda.

Metina Celime, ubi sepultus est, & animam suam sinui Mafometh infeliciter commendavit. Rex igitur superni amoris stimulo excitatus, in hanc urbem curiosa intentione venit, & hujus Apostoli Ecclesiam quam dirutam invenit, cum eodem Episcopo Domino Petro, Deo adjuvante, restauravit. Post restorationem consecrata equidem Ecclesia, Petrus idem Episcopus obdormivit in Domino.

9 Unde *Pelagius Didaci* temporali potestate subnixus, pastoralis curæ dignitatem post eum usurpavit: & quia sub tantæ prælationis obtentu vitio elationis intumuit, divino interveniente judicio à principibus terræ ignominiose abjectus fuit. Cui frater suus *Vimara Didaci* succedens quoniam sub prætextu religionis non Deo, sed suæ gloriæ deservire studuit, sive casu, sive proditione in fluvium Minei dimersus est. Hujus itaque Instruarius pontificales suscipiens vices adeo doctrinam vitæ sanctæ prævis moribus conculeavit, quod suis exigentibus meritis à domino Rege *Vermudo* in vinculis mancipatus, sub Era (1) debita naturæ persolvit.

10 *Gresconius* igitur nobilissimo genere ortus, tantæ nobilitatis lampade resplenduit, quod suæ militiæ circumspecta strenuitate *Normanos*, qui hanc terram invaserant, funditus extinxit, & ædificia murorum turriumque ad munendam urbem *Compostellæ* construxit. Cumque post consummationem hujus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quam ipse, Deo opitulante, fecit, jam instante ejus vitæ termino ad Castellum *Honesti* quod ad defensionem Christianitatis construxerat, perveniret, in Era I. CVI. metuendæ mortis incurso impulsus est.

11 *Gudestaus* igitur nepos ejus post eum ad Pontificatus apicem proventus quoniam juxta rigorem prædecessoris sui

(1) Nullum hic vacuum spatium: sed absdubio Eræ annum Auctor exprimere voluit.

dignitates & honores hujus Apostolicæ Ecclesiæ ad statum recititudinis promovere voluit; inter eum & avunculum suum Comitem Froilam multa dissensionum conflictata sunt suborta. Cum autem modo concordēs, modo discordēs ad invicem effeconsuescerent, quadam dierum pace inter eos fidei juramento firmata, idem Comes Froila Iliam ubi Dominus Episcopus quadragenarii numeri sacros dies observabat, suos Nuntios eum adlocuturos subdole delegavit. Qui ab eo benigne suscepti, in ejus mensa ad sumendos cibos confederunt, & quasi familiares sui in eadem Camera cum eo ad dormiendum recubuerunt. Qui Episcopo dormiente, noctu surgentes, ac tacitis gressibus per fores exeuntes, ad nemus in quo impiissimus ille supra memoratus Froila cum exercitu suo latitabat, venerunt, & inde subdoli pedetentim cum eo egredientes per ostium Camerae in qua ipse dormiens jacebat, irruentes, eum impia crudelitate sub Era I. C VII. frustatim dilaniarunt (1)

12 Porro in eadem Cathedra *Didacus Pelaiz* à Domino Rege Sancio sublimatus est. In hoc tempore apud Hispanos Lex Toletana oblitterata est, & Lex Romana recepta. Et prædictus quidem *Didacus* multo tempore nobilitate ac generositate in hac præsentī vita floruit. Sed adeo curis exterioribus implicatus extitit, quod Ecclesiastici habitus normæ internam intentionem, ut debuit, non submisit. Unde à Domino Rege Adefonso suis exigentibus meritis captus, spatio XV. annorum permansit in vinculis. (*Vide lib. 2. cap. 2. & 55.*)

Promotio Petri Cardinensis Monasterii Monachi, in Compostellanum Episcopum. Cap. 3.

INter hæc siquidem Dominus Rex Adefonsus, vir Catholicus, intima consideratione comperiens quod beatissimi Apostoli Ecclesia in periculo viduitatis posita, nisi

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 55.*

nisi pastorali muniretur providentia, sine damno, nullo modo constare posset; alium in Pontificalem Ecclesiæ B. Jacobi sublimare Cathedram satagebat. Celebrante itaque Ricardo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali atque Legato apud Sanctam Mariam de *Fufellos* (1) Concilium, idem Rex Adefonsus affuit, & prædictum Episcopum quem diutius vinculis mancipari fecerat, quasi solutum, sed tamen sub custodia, ad Concilium venire jussit: videlicet ut eum à Pontificali dignitate deiceret. Tunc prædictus Episcopus metu Regis, & spe liberationis præjudicium Romani Cardinalis passus est, & coram omni Concilio se indignum Episcopatu proclamans, annulum & virgam pastorem Cardinali redidit. Cardinalis autem alium videlicet *Petrum* nomine, Cardinensem (2) Abbatem, in Pontificalem Ecclesiæ B. Jacobi Cathedram intronizandi licentiam concessit. Post hæc idem Episcopus, quamquam præjudicio gravatus, captioni tamen Regis iterum mancipatus est. Ea propter his demum Romæ ventilatis prædictus Ricardus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis atque Legatus, confusionis atque ignominie jaculo confossus est. Nimirum Papa Urbanus atque S. Romana Ecclesia admodum objurgavit atque confudit, utpote qui prædictum Compostellanensem Episcopum captioni mancipatum præjudicio gravaverat, & injuste deposuerat: proinde ipse quoque Legatione qua talia præsumperat privatus est. Rex autem Adefonsus communi consilio sapientum virorum Hesperie, quemdam Abbatem Cardiniensis Monasterii nomine *Petrum*, huic Apostolicæ prætulit Ecclesiæ, qui post commissi gregis regimen biennio in Episcopatu permanens, quia sine consensu Matris nostræ S. Romanæ Ecclesiæ ad tanti honoris arcem

C pro-

(1) *Vulgatum Fufellense Concilium anno 1088. fuit indictum.*

(2) *Hodie Cardena.*

profectus fuit, in quodam Concilio Legionē à Domino Cardinali Regnerio celebrato, qui postea in urbe Roma factus Papa, sortitus est nomen *Paschalis*, iuste & canonicè depositus est.

Eo absentante sequitur Villicatio.

IBI namque quidam Parochianorum Ecclesiæ B. Jacobi nomine *Petrus Vimara*, laicus, & regius villicus, totum honorem quem Episcopus obtinuerat sanctissimi Regis Domini Adefonsi manu suscipiens, ad propria rediit, ubi tantum crudelitatis pauperes ac divites depradando instanter exercuit, quod universa hostili more dissipando destruxit, & quia ipse omnia sine intermissione conflaturum ac rapturum sese præsumperat, quorundam benevolentiam iniquissime captando terram illam quæ *Montano* nostro vocabulo vocitatur, & quoddam Castellum S. Jurgii; sive quamdam partem illius parochiæ quæ *Condarium* dicitur, huic Patrono nostro B. Jacobo funditus auferri consentiendo permisit. Eo quoque deposito, & venerabilissimo Comite Domino Raimundo augustissimam filiam Catholici Domini Regis A. in conjugium suscipiente, Arias Didaci Majorinus hujus terræ effectus est. Iste quippe crudelis ardentissima cupiditate existens quæcumque extorqueret & rapere potuit, sitibunda mente vehementius rapuit & destruxit: unde tam potens, quam impotens tantæ afflictionis intolerabiliori pondere oppressi usque ad illius obitum in afflictione acerrima permanserunt. Canonici itaque hujus Ecclesiæ, qui dispensatores Ecclesiasticæ dignitatis esse deberent, ad tantum inopiæ tum temporis devenerunt, quod paupertatis vinculis obligati, cibis corporeæ sustentationis in ipsa etiam Canonica modis omnibus indiguerunt. Quod autem valde indignum est, ac flebiliter condolendum, vilissimis etiam & variis vestimentis indu-

ti, quasi totius doctrinæ Ecclesiasticæ consuetudinis exper-
tes in choro laudes Deo inordinate cantabant.

Verba Auctoris.

Præceptis Domini Didaci Secundi Compostellanæ Sedis
Episcopi, libenti & devoto animo obtemperans, ip-
sius prædecessorum gesta, quam verissime potui hucus-
que paginæ commendavi. Nunc vero ipsius Reverendi Epif-
copi successus quos in hoc honore habuit, & adversa,
quæ in eodem viriliter pertulit, atque ea quæ ipse ad
Dei honorem & suæ Ecclesiæ utilitatem Domino coope-
rante discrete & sapienter peregit, describere, & ad po-
sterorum memoriam revocare divina præveniente gratia ag-
grediar. *Adjutorium nostrum in nomine Domini. Qui se-
cit Cælum & terram. Amen.*

De Prælatione Didaci Gelmiride. Cap. 4.

Comes itaque Dominus Raimundus, vir idoneus atque
discretus, condolens Compostellanæ Ecclesiæ, non
juxta Canonum instituta, ut supra exposuimus, ordinatæ,
non inconsultis quatuor Episcopis, videlicet Petro Lucensi,
Gunfalso Minduniensi, Auderico Tudensi, Petro Auriensi,
quosdam seniorum & populum hujus Ecclesiæ ex af-
fectu internæ pietatis sic adloquitur dicens: Ite, & vobis
metipsis consulentes quemcumque à me reposcere voluerit-
is, protectorem & defensorem Domino miserante impræ-
sentiarum habere poteritis. Hæc igitur audientes seorsum
sumpto consilio in conspectu Domini Raimundi, totius
Principes Gallatiæ pariter advenerunt: & coram eo assis-
tentes summis precibus ab eo quemdam Clericum nomine
Didacum Gelmiridem, honestum & magnæ discretionis
virum, uno ore petierunt. Cujus Patrem (1) Iriam & ei

(1) Pater ejus Gelmirius vocabatur. Vide lib. 2. cap. 26.

vicinam Provinciam, videlicet, inter duos fluvios Uliam & Tamarem, mira arte discretionis, & summo rigore moderaminis & multis annis gubernasse recolebant. Quorum petitioni venerabilis Comes viscere tenus condescendens Dominum Didacum Ecclesiæ S. Jacobi Canonicum, quem per manum & licentiam omnium Canonicorum, pro Cancellario & Secretario (1) suo secum in Curia honorifice tenebat, omni terræ & honori Reverendissimi Apostoli Jacobi prapofuit: qui luce inexpugnabilis intentionis suffultus, nobiliorum virorum prudenti consilio adjutus cœpit destructa restaurare, & restaurata conservare, & conservata quasi ad statum rectitudinis multo labore perducere.

De Dalmachio Cluniacensi Monacho in Episcopum Compostellanæ promot. Cap. 5.

Anno 1094. **P**Ræterea delapso unius anni spatio venerandus Rex Ildefonsus, & ejus gener Dominus Raimundus, & uxor sua nobilissima Domina Urraca (2) consilio & Clerici & populi B. Jacobi, auctoritate S. Romanæ Ecclesiæ quendam Monachum Cluniacensis Religionis nomine *Dalmatium*, pudicum & religiosum virum, & Abbatis benedictione & licentiâ, Compostellanæ Ecclesiæ, Domino auxiliante, fecerunt Episcopum. Hic sedem quasi incultam reperiens vineam, sicut formam sanctæ Doctrinæ noverat, utilitati sanctæ Ecclesiæ ardentissimo amore instuduit. Nam cum Dominus Urbanus S. Romanæ Ecclesiæ Providentissimus Episcopus apud Clarum Montem Concilium celebraret, Religiosus idem Dalmatius cum quibusdam comprovincialium Episcoporum, qui germana juncti charitate ejus sanctitati inhæserant, in eodem

(1) Secretarii *Vocabulum pro officio & dignitate ejus qui à secretis in Aula, jam tunc in usu erat.*

(2) *Fere semper nomen hoc (& aliorum) sola prima littera denotatur.*

Concilio Domino Papæ se præsentavit: ubi ab omnibus Anno
 valde honoratus hoc Privilegium in sequenti serie conf- 1095
 criptum, quod nemo prædecessorum suorum impetrare po-
 tuerat, cum istis subsequenter literis de confraternitate
 hujus Ecclesiæ scriptis apud gratiam Domini Papæ summis
 precibus impetravit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIE.

URbanus Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri
 Dalmachio Compostellano Episcopo, ejusque succes-
 soribus canonicè promovendis in perpetuum. Veterum Syno-
 dalium & gestorum Pontificalium series confitetur, semper
 Sedi Apostolica licuisse, ut & pro temporis ratione con-
 juncta disjungeret, & disjuncta conjungeret, & sedes sedi-
 bus commutaret. Hac igitur præcedentium Patrum auctori-
 tate firmati, tibi fratri in Christo Carissime Dalmati,
 tuisque successoribus, decreti præsentis auctoritate conce-
 dimus pro B. Apostoli Jacobi reverentia, ut sicut Episco-
 patus Cathedralis prædecessores vestri in urbe quæ Ilia (1)
 dicitur habuerunt, ita perenni deinceps tempore in ea quæ
 Compostella dicitur, & Ecclesiam continet in qua B. Ja-
 cobi corpus requiescere creditur, habere debeatis. Univerſa
 ergo ad præfata Ilia Civitatis Diocæsim pertinentia, tibi,
 tuisque successoribus integra semper & illibata permanere
 decrevimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione con-
 cedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli
 præter Romano Metropolitano subjeçti sint: & omnes qui
 tibi in eadem Sede successerint per manum Romani Ponti-
 ficis tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei conse-
 crentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sancimus,

(1) *Pasim Ilia vel hilia scribitur, quæ Iria, (sicut & Irienses, vel por-
 tus Iriensis) in eodem codice nominatur.*

ut quidquid hæctenus juste beati Jacobi Ecclesie testamenti regalibus oblatum est, quidquid catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Iriensis cathedra juste habuisse cognoscitur, tibi, tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus firmum semper, integrumque servetur. Vestram de cetero condecet sanctitatem, Sanctæ Romanæ Ecclesie decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Calis est.

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Vice-Comes, Judex, aut Ecclesiastica qualibet secularisve persona hujus decreti paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo, tertiove commonitus, non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem hæc observantibus, & præfatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus, sit pax Dñi. nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum apud Privatam (1) oppidum per manum Joannis S. R. Ecclesie Diaconi Cardinalis, Nonis Decembris Indictione tertia, anno Dominicæ Incarnationis M.XGV. (2)

Pon-

(1) Privatium aliis dicitur in Vavariensi Gallie tractu, non longe à Rhodano.

(2) In codicibus, quos mihi videre licuit, annus MCXVI. scriptus: corruptissime abs dubio, cum Urbanus ante ann. MC. defunctus sit. Inversi egi numeri CX. pro XC. & non VI. sed V. addendus, ut sit ann. 1095. qui solus ex adjunctis evincitur, nempe ex Concil. Claromontano, ex Indict. III. & ex octavo Pontificatus, ejus qui anno 1088. die 12. Martii cathedram ascendit.

Pontificatus autem Domini Urbani secundi Papa VIII.

Dissolutio Dalmacii Episcopi, & Prælatio secunda Didaci Gelmiride. Cap. 6.

INDE tanto dono rediens decoratus Compostellanam Ecclesiam libertatis robore decoravit. Sed quia non durat quem mors prostrernere curat, octo dies durat, quod nos dolor ejus adurat. Clerici ergo qui se de tot periculis ac tribulationibus ad portum quietis pervenisse putabant, quasi navis in medio maris, ingruente tempestate de litore solet excuti, sic inter procellas hujusmodi huc illucque se quati conspiciunt. Sed omnipotentis Dei clementia quæ secundum suæ providentiæ dispositionem dissoluta navis naufragantibus manum perfectæ consolationis porrigit gubernatorem nostrum Catholicum Regem dominum Ildefonsum, generumque ejus piissimum Comitem Dominum Raimundum cum uxore sua Domna Urraca divinitus animavit, ut eos de hujusmodi assiduis incurisibus ad portum tranquillitatis misericorditer retraheret: quod sic factum fuisse recto ordine describitur. Clerus, & populus Ecclesiæ B. Jacobi omnium beneficiorum, quæ Dominus Didacus Gelmirides eis primitus fecerat non immemores existentes, tam importuna petitione januam misericordiæ prædictorum Principum suppliciter pulsare studuerunt, quod apud eorum gratiam eundem Dominum Didacum pro gubernatore & Domino impetrarunt.

Semotio Didaci primi ab Episcopatu. Cap. 7.

IDNUS itaque Didacus Pelaiz prædictus Episcopus à captione Regis jam liberatus, audiens Sanctissimum Dalmacium Episcopum naturæ debita persolvissè, & hunc alium totum honorem non Pontificali dignitate, sed vicaria potestate pro tempore obtinere,

Anno
1095

Vide
lib. 2.
cap. 1.

Anno
1096.

Romam percita festinatione petiit; ibique pontificalem dignitatem se injuste amisisse, & vim passum fuisse, importunis clamoribus conquestus est: unde sic factum est, quod post mortem Domni Dalmaci Ecclesia ista inter diversas angustias posita, hoc negotium *quatuor annorum spatium* permanfit indefinitum. Per illos autem *quatuor annos continuos* Dominus Didacus Gelmirides Vicarius totum hujus Ecclesie honorem communi bonorum consilio & assensu gubernavit. Divina tandem pietate inspirante, & ad communem utilitatem providentia persuadente, excellentissimus idem Rex Adefonsus, volens diffinire prefati negotii causas tam diutina protelatione agitatae, misit Romam Nuntios suos cum Clericis hujus Ecclesie, suas rationes contra eundem Didacum Pelaiz, calumnias adhuc in eum injuste devolventem, propalaturos, & pertractatuos: qui Romam pia intentione pervenientes bonae memoriae Papam Urbanum ad quem mittebantur defunctum, & *Paschalem* ei in honorem jam subrogatum invenerunt.

Anno 1099. Hic Paschalis ante Papatus adeptionem *Ranerius* dictus in die 15 Hispania fuerat jam Legatus, & totam hanc dissensionem, *Aug.* & beati Jacobi Ecclesie calamitatem certissime noverat. Reverendissimus igitur S. Romanae Ecclesie Episcopus Paschalis eorum rationes & objectiones patula cordis aure perspicacius audiens, ac tantae inquietudinis summam subtili consideratione discernens, Didacum Pelagidem tantae dignitatis praelatione indignum esse dictante justitia, censuit: unde haec Ecclesia quae spatio XV. annorum in supradictis miseriis quasi languida permanerat, Domino miserante liberata, idem Papa venerabili Regi nostro, Clero & populo beati Jacobi subsequentes remisit literas.

AD REGEM DE LIBERATIONE COMPOSTELLANÆ
Ecclesiæ.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei Carissimo filio Ildefonso Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

2 *Petitionem tuam pro B. Jacobi Ecclesia benigne suscepimus, tum quia & nos Ecclesiæ ipsius graviter detritionem condolemus, tum quia eo te filium Ecclesiæ Catholice ducimus loco, ut in his quæ justa sunt, quæque mortaliū cuilibet annuenda, te potissimum admittere debeamus. Recensitis igitur Domini prædecessoris nostri Urbani sanctæ memoriæ literis, fratribus etiam qui in legali ratiocinatione, eidem Domino nostro Urbano affuerunt requisitis, patenter constitit confratrem nostrum Didacum, quondam Iriensis Ecclesiæ Episcopum, juste & canonice ab Episcopatu semotum, quamvis ei Dominus noster Urbanus officium Episcopale permiserit, si quando à vacanti evocaretur Ecclesia. Placuit itaque universis qui nobiscum convenerant fratribus, certum tantis varietatibus finem imponere, ne ulterius occasione ejus B. Jacobi destituatur Ecclesia. Omni quæ propter ambiguitate seposita, personam & religioni, & regimini Episcopali congruam largiente Domino apud Compostellanam B. Jacobi Ecclesiam eligi, & ad nos consecrandam reduci præcipimus. Porro pro supra nominato Ex-Episcopo Didaco benignitatem tuam rogamus, ut in regni tui collata divinitus latitudine tantum ei honoris conferas, quantum ejus sustentationi possit honeste sufficere. Statum nostrum plenius ex Legatorum relatione percipies, & quo modo, quo habitu Apostolica Sedes agitetur agnosces. Tu autem cum Ecclesiæ membra diligis, illam ut caput diligere, adjuvare, & honorare non cesses, omnipotens Dominus suo te amore accendat, hostium suorum victorem faciat, ab*

Anno
1099

omnibus peccatis absolvat. Datum Laterani IIII. K. Janu.
 AD CLERUM ET POPULUM COMPOSTELLANÆ
 Ecclesiæ de eodem.

Anno Paschalis Episcopus servus servorum Dei Clero & Populo
 1099. Compostellano, & ejusdem Provincia Episcopis, salu-
 tem, & Apostolicam benedictionem.

3 Quantis jam diu calamitatibus pro Pastoris absentia
 B. Jacobi fatigetur Ecclesia, Hispaniarum angulus jam
 nullus ignorat. Unde Catholicorum omnium mater Ro-
 mana Ecclesia tanti membri, quod in corpore suo præ-
 clarius gestat, dolores diutius tolerare non patitur. Igitur
 Apostolicæ Sedis præceptis & Synodalis Collegii, quod in
 vestra Provincia per ejus Vicarium pro eodem negotio ce-
 lebratum est, gestis diligentius requisitis, ex pleniori fra-
 trum nostrorum sententia sancto ut credimus spiritu di-
 tante, decrevimus S. Jacobi Ecclesiam tantis calamitatibus
 absolvendam. Omni igitur ambiguitate seposita, omni spe
 seu ambitione quam post depositionis sue Synodale judicium
 frater noster Didacus ex Apostolicæ Sedis miseratione gesta-
 bat, oblata; personam, & religioni ac regimini congruan-
 Episcopali Compostellanæ Ecclesiæ festinantius eligere, &
 consecrandam ad nos dirigere festinate. Datum Laterani IIII.
 K. Janu.

Dilatio Electionis. Cap. 8.

CUM nobis equidem his præcipientibus literis elec-
 tionem diu desideratam facere liceret, propter
 absentiam Præpositi nostri Domini Didaci Gelmirez, qui
 orationis gratia limina B. Petri adiverat, ubi ad ordi-
 nem Subdiaconatus promotus est, usque ad adventum ejus
 electionem fieri modis omnibus distulimus; & quia vi-
 tam & mores ipsius cognoveramus, visis Domini Pape
 istis subsequenter literis, cum nolentem, atque reni-
 ten-

tentem cum nobilioribus totius Gallatiæ, & assensu Regis Adefonsi, & Comitis Raimundi qui nobiscum laudantes aderant, in Episcopum elegimus.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei, universo Conventui Ecclesie S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

ORDINATIO PRÆDICTI D. ROMÆ
in Subdiaconum.

2 *Didacum Ecclesie vestre Canonicum, & vice Doñum, venientem ad nos paterna benignitate suscepimus: quem in Apostolica Sedis gremio Subdiaconum ordinatum vestre charitati remittimus. Nulla siquidem genii querela eum inhiberi censemus, non ex præcedentibus ante id temporis causis sollicitari volumus, quin deinceps largiente Domino suis temporibus ad sacros ordines debeat promoveri. Datum Romæ per manum Joannis Diac. Cardin. Bibliotecarii XV. K. April.*

Electio ejusdem, & consecratio. Cap. 9.

ET in venturis Kal. Julii annuente Dño prædictus Anno
Didacus in Episcopum electus est (1) sub Era 1100.
I.C.XXXVIII. & ad venturum Pascha Episcopus consecratus est XI. K. Maii. Unde magna lætitia in Ecclesia nostra orta est. Post electionem vero cum multis hujus Ecclesie personis Toletum, ubi Dominus Rex Adefonsus erat, petens, à Toletano Archiepiscopo cum summa processione ibidem susceptus est. Inde regali gratia valde honoratus rediens, cum ejusdem regis Vicario quamdam partem honorum quam Ecclesia B. Jacobi prædecessorum

D 2

suo-

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 2. de Episcopis qui ejus interfuerunt electioni.*

Anno
1101

suorum temporibus injuste amiserat, Domino auxiliante, recuperavit; & quia eundem electum Romæ consecrandum juxta Privilegium prædecessoris sui Dñi Dalmatii cognoveramus, ne suorum hostium dolosis insidiis in eundo vel in redeundo forte caperetur, interruptentibus suspiriis valde doluimus. Didacus quippe Pelaiz Ex-Episcopus, & ejus propinqui, cum Dño Petro Aragonensium Rege per cujus Regnum ipsi electo transeundum erat, morabantur, & ideo gloriosus Rex Adefonsus, & B. Jacobi Ecclesia nequaquam eum Romam ire consecrandum permittebant, captionis periculum à supra dictis hostibus illi metuentes. Quamobrem ab eodem Dño nostro Rege Adefonso deprecatorias literas exostulantes, duos ex Canonicis nostris cum eis ad Dñum Papam, ut eum apud nos consecrari permitteret, misimus: qui has literas suscipientes Dño Hugone agravato ægrimonia, alius scilicet Vincentius viam universæ carnis subiit.

P. Episcopus servus servorum Dei P. Lucensi Al. & G. Episcopis, & universis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

DE EODEM.

2 *Destructioni Ecclesie Compostellanae jam diutius condoluimus. Nunc autem cum Christianorum captivitas per literas vestras nobis nuntiata est, major nos dolor affecit. Idcirco petitioni vestrae citra difficultatem præbemus assensum, ut ejusdem Ecclesie electo ne ad nos nunc temporis veniat parcamus. Unde & fratri nostro Magalonensi Episcopo, literarum nostrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte nequiverit, Burgensis Episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Ipsi quoque electo præsentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod*

ei communi Ecclesie consensu imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porro sicut militibus, ita etiam Clericis vestrarum partium interdiximus, ne occasione Ferrosolymitana visionis Ecclesiam & Provinciam suam deserere presument, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Melfia II. Idus Octobris.

Anno
1101

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri G. Magalonensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

3 Nosse fraternitatem tuam credimus, quod Compostellana Ecclesia predecessoris nostri privilegium meruit, dum nulli Metropoli subjaceret, ut Episcopus ejus a Romano debeat Episcopo consecrari. Electus autem ejus impedimentis plurimis impeditus non valet utique ad Sedem Apostolicam pervenire; unde in autumno preterito fraternitati tue literas misimus, quas ad te non pervenisse miramur. Iterum ergo mandamus, ut illuc accedas, & electum ipsum vice nostra in Episcopum benedicas. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Karissimo filio suo A. Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

4 Sicut de tua, ut nosti, prosperitate gaudemus, sic profecto tua de adversitate afficimur. Unde Regni tui, & proximorum tuorum finibus providentes, milites tuos quos vidimus ire Ferrosolymam prohibuimus. Literas insuper hoc ipsum prohibentes, & peccatorum veniam pugnatoribus in Regna vestra Comitatusque mandavimus. Porro quod de captivitate Christianorum significasti, vehementius affecti sumus, & quod idem super electo Compostellano petisti non

ne-

Anno *negare decrevimus. Magalonensem enim Episcopum ad eum*
 1101. *in Episcopum consecrandum literis ire precipimus, qui*
fortè defecerit, Burgensis Episcopus, qui nostri juris esse
advocetur. Omnipotens Dominus Ecclesie & tibi de inimicis
suis victoriam largiatur. Datum Melfie II. Idus Octobris.

Item de eodem. Cap. 10.

ET quia Legatorum alio jam defuncto, alio vero summo languoris pondere oppresso, has præcedentes literarum auctoritate noster consecrandus erat electus, nullatenus habere potuimus, ego ipse Munio Adefonfiades & alter Munio Gelmirides, frater ejusdem Pontificis, & Canonicis hujus Ecclesie cum repetitis à Sanctissimo Imperatore nostro literis missi Romam, sollicitè ibimus & divina interveniente clementia has literas ampliori collectione descriptas summo labore detulimus.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

2 Destitutioni Ecclesie vestrae Compostellanae jam diutius condoluimus. Idcirco in autumno præterito petitioni vestre assensum præbuimus, ut ejusdem Ecclesie electo ne ad nos veniret tum temporis parceremus. Quas literas sicut nuntiis vestris deferentibus accepimus, ad vos non pervenisse miramur. Unde venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo tanta literarum nostrarum auctoritate precipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si fortè ipse nequiverit; Burgensis, aut alius Catholicus Episcopus advocetur. Ipsi quoque electo presentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod ei à communi consensu Ecclesie imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porro sicut militibus ita etiam Clericis vestrarum partium

tium interdicens, ne occasione Ferofolymitana visionis
 Ecclesiam & Provinciam suam deserere præsumant, quam
 Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum La-
 terani VIII. Kal. Aprilis.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Al. salutem
 & Apostolicam benedictionem.

3 In autumno præterito de Compostellani Episcopi conse-
 cratione petitioni tue consensimus. Unde te repetito rogare
 mirati sumus. Quas literas quia interceptas audivimus, ite-
 rum venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo litera-
 rum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum acce-
 dat. Quodsi ipse fortè nequierit, Burgensis, aut alius Ca-
 tholicus Episcopus advocetur. Datum Laterani VIII. Kal.
 Aprilis

De confirmatione libertatis. Cap. II.

POST consecrationem suam idem Episcopus juxta Eze-
 chielem Prophetam quod à grege sibi commisso re-
 jectum fuisse cognovit, reduxit; & quod fractum inve-
 nit, sicut melius potuit alligavit, & ut Ecclesia ad arcem
 dignissimæ libertatis proveheretur, providenti diligentia
 laboravit. In primo etenim anno sui Pontificatus me non-
 dum Thesaurarium cum quodam Gaufrido Archidiacono
 Romam sollicitus delegavit, ut privilegium quod præde-
 cessor ejus Dalmatius à Domino Urbano sanctæ memoria
 Romano Episcopo de libertate Ecclesiæ impetraverat, Sanc-
 tissimus Dominus Papa Paschalis, qui ei successerat, auc-
 toritatis robore confirmaret, & confirmando aliqua Eccle-
 siæ nostræ utilia subministraret. Ubi tranquillitatis tempo-
 re cum essemus Cardinalium opitulationibus adjuti, &
 privilegium libertatis tantæ, similitudine rescribi fecimus,
 & cum eo robustius confirmato has subsequentes literas
 asportavimus.

Con-

Anno

1102

Confirmatio Compostellanae Diocesis, & libertatis,
Votorum. Cap. 12.

PAscchalis Episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo Secundo, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. Justitiae ac rationis ordo suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata probari, praedecessoris sui proculdubio voluntatem & statuta custodiat. Proinde nos praedecessoris nostri sanctae memoriae Urbani II. statuta custodientes pro B. Jacobi reverentia legitimum sempiternum auctoritate sancimus, ut sicut Episcopatus Cathedram praedecessor tuus bonae memoriae Dalmatius Episcopus in Compostellana Urbe per Apostolicam concessionem sedis obtinuit, in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur, ita perenni deinceps tempore, tam tu quam successores tui habere opitulante Domino debeatis. Universa igitur ad Iria Civitatis Diocesim jure veteri pertinentia tibi, tuisque legitimis successoribus Compostelle permanentibus integra semper & illibata permanere decernimus. Ad haec pro singulari B. Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli praeter Romanum Metropolitanum subiecti sint, & omnes qui tibi in eadem Sede successerint, per manum Romani Pontificis tamquam speciales Romanae Sedis Suffraganei consecrentur. Praeterea mansuro in perpetuum decreto sanximus, ut quidquid haecenus juste B. Jacobi Ecclesiae à Regibus, seu quibuscumque fidelibus oblatum est; quidquid Catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Iriensis Cathedrae juste habuisse cognoscitur, tibi tuisque legitimis successoribus Compostellae permanentibus firmum semper integrumque servetur. Illud omnimodis interdiciamus, ut nulli unquam personae facultas sit B. Jacobi Ecclesiae censum illum qualibet occasione subtrahere, quem Hispanorum Reges quidam nobilis

bilis memoria, Al. presentis predecessores, pro salute totius Provinciae statuerunt, à flumine videlicet Pisorgo, usque ad litus Oceani annuatim ex singulis bouum paribus persolvendum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiae continetur. Vestram de cetero condecet sanctitatem sanctae Romanae Ecclesiae decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Galis est.

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Judex, aut Ecclesiastica qualibet secularisve persona hujus decreti paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subjaceat. Cunctis autem haec observantibus & saepefatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi; quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum Judicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri Notarii Regionarii à scriptis sacri Palatii. Ego Paschalis Sanctae Catholicae Ecclesiae Episcopus. Datum Laterani per manum Joannis S. Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis II. Kal. Januar. Indictione X. anno Incarnationis Dominicae M.C.II. Pontificatus autem Domini Paschalis Papae III.

De Cardinalibus. Cap. 13.

P. Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ecclesiam quam regendam disponente Domino suscepisti

Anno 1102. *jam diu etiam cum Pastorem habere videretur, Pastoris solatio caruit. Idcirco strenuitati tue vigilantius insistentum est, ut in ea rite omnia juxta normam Sedis Apostolica disponantur. Cardinales in Ecclesia tua Presbyteros, seu Diacones tales constituas qui digne valeant commissa sibi Ecclesiastici regiminis onera sustinere. Porro quæ Presbyterorum intersunt Presbyteris, quæ Diaconorum Diaconibus committantur, ut in aliena stipendii nullus obrepat. Si qui sanè ante Romana legis susceptio- nem, secundum communem patriæ consuetudinem, conjugia contraxerunt, natos ex eis filios, nec à seculari, nec à Ecclesiastica dignitate repellimus. Illud omnino incongruum est, quod per regionem vestram Monachos cum Sanctimonialibus habitare audimus, ad quod refecandum experientia tua immineat, ut & qui in presentiarum simul sunt, divisim longè habitaculis separentur, prout arbitrio tuo & religiosorum virorum consilio melius visum fuerit; nec in posterum consuetudo hujusmodi præsumatur.*

Ad adipiscendam libertatem Parochiarum Compostellanae Sedis. Cap. 14.

Iterum amore B. Jacobi succensus, & hujus præcedentis impetrationis odore excitatus, duos ex Canonicis nostris, videlicet Hugonem, & Didacum, pro honore & reverentia suæ Ecclesiæ Romam misit, & has subscriptas litteras ab eisdem redeuntibus suscipiens successoribus suis reliquit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIE.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio.

Tuis ergo frater in Christo Karissime, petitionibus annuente pagina presentis assertione statuimus, ut sicut Compostellana Ecclesia pro singulari B. Jacobi devotione Sedis Apostolicę se latatur protectioni muniri, sic & ceterę sui juris Ecclesię per diversas Parochias constitutę, quę fidelium donationibus ad pręfatam videntur Ecclesiam pertinere, eadem mereantur tuitione foveri. Ipsas namque Ecclesias in Romanę Ecclesię tutelam suscipientes Apostolica auctoritate sancimus, ut quęcumque bona, quęcumque possessiones eisdem cognoscuntur Ecclesiis juste & canonicę pertinere, tibi, & tuę Ecclesię firma, & illibata serventur. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat easdem Ecclesias temerę invadere, aut bona illarum auferre, vel ablata retinere, sed omnia integre serventur, tam tuis quam Clericorum & pauperum usibus profutura. Adjicimus etiam, ut nec Episcopis, nec Episcoporum ministris, facultas sit in eisdem Ecclesiis quaslibet novas imponere consuetudines, nec ipsarum Clericos, vel ipsas Ecclesias excommunicare, aut interdicerę absque tuę examinatione & certioris culpę cognitione, sed in tuo & Ecclesię Compostellanę dominio integrę & quietę permaneant. Si qua sanę Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostrę Constitutionis paginam sciens, &c. (ut supra) Amen. Amen. Amen.

Datum Laterani Kal. Maii Indictione XI. Incarnationis Dominice anno M. C. III. Pontificatus autem Domini Paschalis secundi Papę III.

Quando adiit Portugalliam. Cap. 15.

UT ergo quantum ad humanam capacitatem nullatenus discreparet a sententia qua dicitur quęcumque potest manus tua facere, instanter operare, in quibuscumque potuit vigilantius laboravit, ne presentis vitę subrepente studio, sub terrenę cogitationis aggere ipsius ani-

Anno 1102 mus sepeliretur. Cum itaque divina inflammatus gratia Portugaleses intraret partes, quodcumque in his subsequen-
tibus legitur Dño auxiliante peregit.

*Translatio S. Fruētiosi, Silvestri, Cucufati, Susane Virg
& Martyris in Compostellam.*

2 **A**Nno igitur Incarnationis Dominicæ M.C.II.(1) Venerabilis Pater D. Secundus Ecclesiæ B. Jacobi Compostellanæ Sedis divina præstante gratia Episcopus, secundo Episcopus sui anno Ecclesias, cellas, & hereditates quæ in Portugalesensi pago Compostellanæ Ecclesiæ juris esse cognoscuntur, ut iustum est, visitare decrevit: ad bonum namque pertinet Pastorem, ut tam exterioribus suæ Ecclesiæ bonis, quam interioribus provideat, & si quid detrimenti, vel aliquid inordinatum in eis invenerit, providentia sua restauret, & disponat. Assumpsit itaque de majoribus suæ Ecclesiæ personis, & ad Portugalesem uti disposuerat iter suum direxit. Cumque appropinquarent Civitati, quæ Brachan dicitur, nuntium suum ejusdem Civitatis Archiepiscopo præmisit qui adventum suum ei nuntiaret. Ipse vero Archiepiscopus nomine Giralduus, vir prudens atque religiosus, audito quod Episcopus S. Jacobi ad suam venire Civitatem, magno repletus est gaudio, & congregans omnes Clericos suos cum civibus & ceteris Ecclesiæ suæ ornamentis, obviam procedens, Episcopum Compostellanum cum magna veneratione in processione suscepit, & Clero cantante ipse cum manu dextera tenendo in Ecclesiam suam introduxit, & ut in ea eadem die Missam celebrare

(1) Bullam anno 1103. signatam supra posuit, quoniam alteram anno 1102. obtentam subsequuta, ut ex ejus patet verbis cap. præc. Hujus præcedentis impetrationis (an. 1102.) odore excitatus, &c. Nunc de rebus ab Episcopo gestis eodemmet anno 1102. iterum illi sermo.

dignaretur summis precibus apud ipsum impetravit. Post
Missæ vero celebrationem ad mensam refectionis, post re-
fectionem quoque ad suam Cameram propriam Archiepis-
copus Episcopum honorificè comitando perduxit, eique
suum proprium hospitium præbens, in aliam mansionem
ibit mansurus. Illa itaque die Episcopus S. Jacobi apud
Archiepiscopum Bracharensem commoratus est. Sequenti
vero die salutatis ejusdem Ecclesiæ fratribus, atque bene-
dictione firmatis, præfatus Episcopus ad Ecclesiam S. Victo-
ris, cujus juris medietas Bracharæ Civitatis esse perhibe-
tur, Archiepiscopo comitante pervenit, & in sua Regia
Palatia ut Dominus susceptus est. Interea tamen Ecclesias
suas circumeundo, visitando, & in eis Missarum solemnia ce-
lebrando, multorum corpora Sanctorum quæ per eas se-
misepulta debito carebant honore, intuens, pio gemebat
affectu, & pietatis studio pio versabat pectore, quod
postea divina opitulatione implevit: ferventi namque stu-
dio excogitabat qualiter pretiosas de inconvenientibus lo-
cis margaritas extrahere posset, & ad Compostellanam Ur-
bem asportaret. Convocatis itaque suis familiaribus Cleri-
cis, & consilio probatis, quid inde, vel quo modo facere
vellet aperuit, dicens: Fratres Karissimi, scitis quia ad
has partes ideo venimus, ut si quid in Ecclesiis istis, seu
hereditatibus destructum, seu inordinatum esset, præsentia
nostra restauraret, & ordinaret, & male posita in melio-
rem statum mutaret. Nunc autem vestram non latet dili-
gentiam quæ in eis inconvenientia reperiantur: plurima
etenim Sanctorum corpora nullo cultu venerata, sed nuda
& publico visui patentia passim per eas jacere inspicitis,
quæ debita veneratione carere non ignoratis. Si ergo vestra
nobis consuluerit prudentia, hoc emendare curabimus, &
quædam pretiosorum corpora Sanctorum, quibus nullus
hic exhibetur cultus, ad Compostellanam Sedem transferre

Anno
1102

curabimus. Occultè tamen hoc fieri oportebit, ne for-
gens hujus terræ indisciplinata, tantoque thesauro expo-
liata, in nos subitam seditionem commoveat, sicque quo-
tentare audemus, frustra nos tentasse doleamus. Hoc autem
consilium cum ejus Clerici approbassent, utpote consi-
lium divina inspiratione ortum, nec esse postponendum affe-
rerent, Venerabilis Episcopus maxima mentis jucunditate re-
pletus respondit, & ait: Dominus Jesus Christus de cu-
jus misericordia confidimus, ipse sua pietate quod deside-
ramus adimpleat, & propositi nostri devotionem ad bo-
num finem perducere dignetur. Deinde Ecclesiam S. Victo-
ris ingrediens, ibique Missam celebrans, ad dexteram par-
tem majoris altaris fodi præcepit. Ibi Arca marmorea mirè
ac subtiliter fabricata, mox sub terra reperta est. Quan-
cum præsentè Dño Episcopo aperuissent, duas capsulas ar-
gentèas intus invenerunt. Eas itaque prædictus Episcopus
cum magno timore accipiens, glorificato nomine Domini cum
Psalmis & orationibus referavit: in una quarum Domini
nostri Salvatoris reliquias, in aliâ vero plurimorum Sancto-
rum esse demonstravit. Clausas igitur & firmiter sigillatas
suis fidelibus Clericis custodiendas tradidit. Aliâ autem die
ad Ecclesiam beatæ Susannæ Virginis & Martyris, quæ non
longè ab Ecclesia S. Victoris remota est, perrexit, & in
ea summa cum devotione Missam celebravit. Celebrata
autem Missa, ut sacris vestibus erat ornatus, ad mauso-
lea S. Cucufati & Silvestri Martyrum in eadem Ecclesia
requiescentium, trepidante animo accessit, & eorum glo-
riosa corpora munda sindone involuta de inconvenientibus
sarcophagis latenter assumpsit, & cum magna reverentia
per idoneos ministros atque fideles, ceteris ignorantibus
ad cameram suam deferri fecit, & fideliter custodiri. Ad
sepulchrum quoque Sanctæ Susannæ Virginis cum pervenisset,
ejus venerabile corpus cum fletu & lacrymis suspiran-

do accepit, & occultè cum aliis custodiendum tradidit. Præterea vir Dei cognoscens divina pietate ei esse concessum quod Sanctorum corpora per eum honorificanda essent, apposuit ut B. Fructuosi Confessoris atque Pontificis gloriosam corporis glebam simili modo transferret, atque convenientius collocaret. Post duos verò dies venerunt ad Ecclesiam B. Fructuosi ibique Missam solemniter celebravit. Finita vero Missa ad ejus sepulcrum sacris indutus vestibus accessit. Sed quoniam S. Fructuosus regionis illius defensor & Patronus erat, cum majore timore & silentio de Ecclesia sua, quam ipse adhuc vivens in carne fecerat, eum pio latrocinio sustulit, & sublatum fidelibus suis custodibus servandum commisit, & quamvis hoc factum omnes lateret præter hujus consilii conscios, consequenti tamen nocte haud quaquam Episcopus secure dormire potuit: timebat enim perdere quod secum gaudebat habere. At ubi mane factò quod egerat non esse pro palatum agnovit, cum gaudio & lætitia suum occultum thesaurum comportans ad quamdam S. Jacobi Villam, quæ *Corneliana* nuncupatur, tamquam iniens fugam accelerando regressus est. In Cornelianam igitur rumor populi aures pontificales percussit, referens ab Episcopo S. Jacobi indignum fieri facinus, qui Sanctos de Portugalsensi terra sublato, Patriæ, scilicet, defensores, atque Patronos, ad suam conabatur transferre Civitatem. Quo audito vir summæ prudentiæ & pietatis eximie veritus ne qua occasione seu violentia pretiosam sarcinam amitteret, cuidam fidei Archidiacono suo Sanctorum corpora commisit, & quomodo ea per occultos tramites ad Tudensem deferret Civitatem, sapientibus verbis eum instruxit. Pontifice ergo apud Cornelianam remanente, Archidiaconus secundum ejus præceptionem iter faciens usque ad flumen Minei quod secus Tudam defluit, prospere pervenit. Flumen equidem ante tam asperrimis per tres dies

Anno 1102 inhorrerat procellis, quod nullis navibus transiri posse
 At postquam Sanctorum corpora supra ripam fluminis in
 posita fuerunt, eorum reverentiam fluvius sensitse visus est
 nam gravis auræ asperitate submota, aerisque intemper
 evanescente, transferendis Sanctis tantam transfretandi factu
 tatem flumen exhibuisse perhibetur, quantam ipsius plan
 cies aquæ subministrare potuit: quæ sedatis fluctibus ta
 magna ferebatur tranquillitate, ut nec modica fluctuatione
 unda quateretur. Translatos itaque per fluvii tranquillitate
 Sanctos in Cœnobio S. Bartholomæi, quod in Suburbio
Tude Civitatis situm est, posuerunt. Archidiaconus igitur
 tur fideli custodiæ administratione quemdam Diaconum S.
 Jacobi Apostoli Canonicum cum eis relinquens, ad Episco
 pum in Cornelianam reversus est, eique quidquid in itinere
 accidisset, & ubi Sanctos Dei dimisisset referendū
 patefecit. Deinde Diaconus quem custodem deputatum esse
 prædiximus, ex præcepto Pontificis supradictos Sanctos ad
 Ecclesiam S. Petri de Cella, quam B. Fructuosus fabricave
 rat, religiose detulit. Ibi vero per decem dies Episcopum
 præstolando, debitam venerationem eis exhibuit.

4. Audiens autem Episcopus, quia jam Minei fluvium
 Sancti transissent, & in tuto loco positi essent (fluvius
 enim iste Portugalem terram determinat à Gallætiâ)
 præparatis omnibus quæ præparanda erant, ad Monasterium
 ubi Sancti erant positi festinando pervenit; & assumptis
 inde Sanctis, jam manifestè per Villas S. Jacobi cum
 magna veneratione & lætitiâ ad Compostellanam Civitatem
 redire cœpit. Cum autem pervenisset ad Villam quæ *Gogildum*
 appellatur, nuntios suos Clero & populo Compostellano
 præmisit, ut eis Sanctorum adventum nuntiarent,
 & qualiter deberent suscipi jussione Episcopi admõnerent.
 Clerus igitur Compostellanus & populus audientes quia
 divina miseratione permissum esset, quod Sanctorum Cor

pora Brachara in Compostellanam transferrentur Civitatem, valde gavisi sunt: intelligebant liquidem quod tam eorum meritis & intercessionibus, quam piissimo B. Jacobi Apostoli patrocinio, cujus Sanctissimi Corporis praesentia Compostellana Civitas illustratur, ab omni peste, seu languorum debilitate, liberandi essent. Exeuntibus ergo obviam nudis pedibus Clerici subsequenti populo totius Civitatis usque ad locum qui Humiliatorium dicitur, religiose processerunt. Quo cum pervenisset Episcopus, & se & qui secum venerant, discalciari praecipisset, Clerici secundum ejus dispositionem sacris vestibus ornati, nudis pedibus existentes, post eos venientibus turbis gloriosa Sanctorum corpora susceperunt, & Episcopo praesente & Clero in Civitatem suam cum Hymnis & Canticis, & pia devotione detulerunt, & in Ecclesia S. Jacobi Apostoli Compostellanae Sedis collocata fuerunt.

5 Corpus enim S. Fructuosi Confessoris atque Pontificis ad Altare S. Salvatoris in majori ejusdem Ecclesiae Crypta positum est. Veruntamen expletis quatuor annis iterum praefato Pontifici suisque Clericis melius visum est, ut B. Fructuoso, quem de propria mansione susceperant, proprium facerent habitaculum. In ejus itaque honore fabricatum & dedicatum est altare, & ab eodem Episcopo consecratum in sinistro membro ejusdem Ecclesiae, in Crypta quae est inter portam quae mittit in Claustrum, & Altare S. Jacobi. Ibi ergo positum est Corpus B. Fructuosi, & conditum, & tamquam in propria sede requiescit usque in sempiternum diem miraculis gloriosum. Sanctum vero Cucufatum Martyrem altare S. Joannis Apostoli & Evangelistae suscepit: & S. Silvestri Martyris corpus ad altare Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in ejusdem Ecclesiae corpore conditum est. Beata vero Susanna Virgo & Martyr in Ecclesia quae in honore S. Sepulchri & omnium Sanctorum fundata cognos-

Anno 1102 citur in loco quem antea uterium puldrorum (1) appellare solebant, honorificè collocata requiescit. Hugo ejusdem Compostellanæ Sedis Canonicus, & Archidiaconus, qui prædicti secreti conscius fui, qui etiam in tanti tamque pretiosi thesauri inventionem & inventi administrationem fidelissimus consultor & diligens cooperator corpore præsentem & animo devotus extiti; præfati eventus prosperitatem, ne oblivionis caligine sopiretur, diligenter scripsi, & posteritatem memoriam fideliter tradidi. Translata igitur Sanctorum Corpora, ut supradictum est, collocata fuere XIII. Kal. Jan. Regnante Domino nostro Jesu-Christo, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Quando Romam adiit pro Pallio. Cap. 16.

PRæterea non post multum temporis idem venerabilis Episcopus circa ministerium & dignitatem Sanctæ Ecclesiæ infinitam sollicitudinem gerens, cum nobilissimis hujus Ecclesiæ personis præsentiam catholici Imperatoris nostri Domini Regis Adefonsi humillima dilectione visitavit, & quidquid utilitatis suæ Ecclesiæ competentis in armariolo sui pectoris præfixum se tenuisse recoluit, in ejus discretis auribus exposuit. Qui de diversis negotiis colloquentes tacita assertione disposuerunt, ut ipse divina pietatis confidentia roboratus cum quibusdam Canonicorum suorum gratia impetrandæ alicujus dignitatis Romam peteret; & ne ab inimicis Regis illata sibi aliqua pateretur adversa, clanculum divertendo incederet. Tantæ itaque prudentiæ in hujusmodi peragendis negotiis præfatus Episcopus

(1) Henschenius edidit: ante Altare Sepulcrorum. *Auterium* verò *pullorum* melius retinendum, quod Hispanice dicas Otero de Potros: ibi enim nundinæ fiunt pullorum equinorum. Vide dicta tom. præced. sub hoc anno. Infra cap. 116. pullorum, non puldrorum scriptum.

pus fuit, quod nec ab illis omnibus quæ cum Rege nostro Sanctissimo ibi disposuit declinavit, nec suæ dignitatis excellentiam nisi interveniente sanctæ humilitatis virtute aliquo modo inclinari permisit: prius etenim quam de Campaniæ (1) partibus egrederetur, Burgenfis Ecclesiæ G. (2) Episcopus cum summa processione eum honestius suscepit, & in quibuscumque potuit per Parochias sui Pontificatus pro velle ei magnopere obsequi non cessavit. Postquam autem multis & idoneis personis tam Clericorum, quam militum circumdatus transpirenavit, & in partes Vasconia ad honores salvitatum nostræ Ecclesiæ pervenit, tanto affectu à majoribus terrarum, & à ceteris, honoratus extitit, quod licet imperitiæ meæ descriptio tanta hebetudine, ut cernitis, nequaquam pigresceret, nullatenus insinuare valeret.

De honorificentis & Processionibus.

2 **C**umque hæc per partes illas fama volans circumcunque vulgaret, Auxensis Ecclesiæ nobilissimus Archiepiscopus ei obviam occurrens in festivitate Nativitatis B. Mariæ, quæ præ ceteris apud indigenas partium illarum specialiori devotione annuatim celebratur, eum cum summa processione honorabiliter suscepit. Ibi etiam eadem die, licet ex itinere defessus multis tamen precibus Archiepiscopi & omnium Canonicorum compulsus, majorem Missam celebravit, & prout ei gratia S. Spiritus vires infudit, multitudinem gentium, quæ ex diversis locis ad festivitatem confluerat, pabulo sanctæ prædicationis cibavit. Ea propter Archiepiscopo & fere omnibus probis viris qui affuerant indissolubili vinculo dilectionis conjunctus,

F 2

post

(1) Campaniam dicit tractum quem veteres incolabant Vaccaï, quique patrio bucusque sermone tierra de Campos nuncupatur.

(2) Burgenfis tunc Episcopus Garcia vocabatur.

Anno post tertiam diem cum ampliori veneratione à Civitate
 1104 egressus est.

Item de eodem.

3 **I**NDE per salutates & honores B. Jacobi aliquan-
 tisper remorando, summo cum honore *Tolosan*
 intravit. Cumque ibidem divina administratione quosdam
 inimicorum suorum memorati Imperatoris Doñi A. sibi in-
 fidias apposuisse cognosceret, me ipsum Munionem, & Ar-
 chidiaconum hujus Ecclesiæ nomine Gaufridum, Roman
 præmisit, & ipse cum ceteris Clericis, videlicet, Archi-
 diacono Oduario, Hugone Cardinali Capellano, Petro
 Anajade, Petro Pelagiade, & aliis quam pluribus & mi-
 litibus suis per devia incedens ad Monasterium *S. Petri de*
Mosiac quasi ad tranquillitatis portum, Domino auxiliante,
 pervenit: ubi cum officio sacrae processions digne &
 laudabiliter susceptus cum quibusdam præcessoribus ejus-
 dem Monasterii *Caturnicensis* urbem adire est adgressus.
 Cujus equidem Episcopus ex ejus jam sibi notificato adventu
 sollicitus, quæcumque viro tantæ capacitatis paranda
 erant, sagaci industria parare festinavit, & hunc venientem
 congrua veneratione gaudens suscepit.

Item de eodem.

4 **H**inc nempe cum egrederetur ad Monasterium
S. Petri Usurgecensis veniens apud Religio-
 sos Monachos & Abbatem, qui ibi erant, non minus ho-
 norificentius susceptus est. Sic itaque, ut supra exposui-
 mus, ab omnibus ubique honoratus *Clemoisium*, ubi cor-
 pus S. Martialis revera esse cognoscitur, fideliter venit,
 & tanta ibi reverentia honoratus extitit, quod si in huma-
 no corde plene concipitur, ab ore tamen minus plene pro-
 fertur: si vero juxta rei eventum singula sequentium ob-

te sequiorum, quæ apud S. Leonardum, & Sanctam Vale- Anno
 riam, ac Saluimum Compostellano Episcopo postmodum 1104.
 subministrata fuerunt, subtili consideratione pensamus, ea
 quæ superius memoravimus minora proculdubio fuisse conf-
 picimus.

Item de eodem

5 **C**UM autem ad *Cluniacum*, videlicet ad caput
 totius Monasticæ Religionis, præfatus Episco-
 pus, tot & tantis sacris venerationibus insignitus accederet,
 apud beatitudinem illius Sanctissimæ Congregationis quam
 ibi divinitus profecto esse credimus, variis Ordinibus proces-
 sionum intervenientibus, familiarius ac specialius est suscep-
 tus. Sicut enim qualitate Sanctæ Religionis ac quantitate, clari-
 tateve dignitatis, Cluniacum ab omnibus Monasteriis fere dista-
 re cognoscimus, ita charitatem ipsius omnibus intervenientibus
 largiufluam ac paratissimam constare sentimus. Quamobrem
 idem venerabilis Episcopus Sanctissimo Abbati & ejus Sancte
 Congregationi quasi quodam privilegio amoris adeo in-
 nexus existerat, quod à Domino Abbate consilium petens,
 ob quam causam tantum iter arripuisset, ejus auribus ins-
 tilavit. Cujus animo tanti negotii auditione pulsato, cœpit
 ipse intra sinum suæ mentis, quasi mira quæ audierat repe-
 tita cogitatione revolvere, & revolvendo, hæc sequentia
 quæ Compostellanum latebant Episcopum, ei aperire: Cum
 Doñus Urbanus, in Christo Karissime, qui prius Clunia-
 censis Monachus, ac postea S. Romanæ Ecclesiæ extitit
 Apostolicus, apud Clarum montem Concilium celebraret,
 filius noster Doñus Dalmachius, ut tua charitas novit, B.
 Jacobi Ecclesiæ religiosus Episcopus, ab urbe Compos-
 tellana veniens eidem Concilio interfuit: ubi cum multis
 Religiosis Episcopis Doñum Papam pro dignitate Pallii, ut
 jam expressius nominemus, summis precibus exoraret,
 quam-

Anno quamvis uterque nostræ Congregationis confocii fuissent
 1104 nihil tamen apud ejus gratiam impetrans, repulsam passi
 fuit.

6 Aliud quoque obstaculum imminet quod dudum tu
 Ecclesiæ, frater Reverendissime, valde obfuisse cognovisti.
 Quodam namque tempore cum quidam Cardinalium Romanæ
 Ecclesiæ Legationis gratia Gallætiam intraret, nuntius
 suos Compostellano præmisit Episcopo, ut ei subjectæ obedi-
 entię debita subministraret, eumque cum officio sacre
 procesionis veneranter susciperet. Quorum equidem suscipi-
 enda eloquia, surda aure audiens, atque moleste ferens
 non religiosa urbanitate, sic eis fertur respondisse: In-
 (inquit) ad hujus Ecclesiæ Cardinales, & tantum obedi-
 entię honorisque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus exhibeam
 quantum postea Romani Cardinales versa vice Romæ exhi-
 bituri sunt. (1) Unde Romana Ecclesia, quæ caput & for-
 ma omnium Ecclesiarum est, ut audivit, communi decre-
 to constituit, ne suo assensu Compostellana ulterius subli-
 maretur Ecclesia. Hæc profecto superius dicta, fili Karissi-
 me, tuæ petitioni repugnatura valde pertimesco. Hæc in-
 desinenter pulsant animum meum: hæc etiam meritis &
 intercessionibus Petri Principis Apostolorum & B. Jacobi à
 tenaci memoria Cardinalium Romanæ Ecclesiæ penitus re-
 moveri optarem. Tu autem umbraculo patrocini B. Jaco-
 bi suffultus matrem tuam Sanctam Romanam Ecclesiam, si-
 cut jam incepisti visitare ne renuas, & ne forte Dñs Papa
 petitioni tuæ condescendere refugiat, non per te, sed per
 Clericos tuos supradictam dignitatem impetrare pertenta.

Cu-
 (1) Alter codex exhibitum est, & paulo ante, prius à Rom. Cardinalib.
 ex quibus melius videtur legendum, quantum eis prius à Romanis Car-
 din. versa vice Romæ exhibitum est: scilicet præteritum præsentis compen-
 sando, non præsens exhibendo pro futuro, quod sub obsequentis non cadit pe-
 testate. Ita etiam infra lib. 2. c. 1.

Cujus equidem verbis memoratus Episcopus fidem commo-
dans in festivitate S. Michaelis eorum precibus motus ma-
jorem Missam in Conventu eorum celebravit. Idem etiam
Reverendissimus Compostellanæ Ecclesiæ minister pietate
timoris eruditus sub forma sanctæ humilitatis inter nego-
tia Ecclesiastica degens, quidquid carnale in se ipsum cor-
rigendum persensit, spirituali mentis dominatione restrin-
xit, ac sincera rationis discretionem æternæ pacis requiem
solicite requisivit, ad quam requirendam requiem apud
gratiam Domini Abbatis divinitus promeruit, ut post ejus
decessum, ibi in recordatione sui ipsius anniversarium, &
tricennarium in perpetuum fiat.

Item de eodem. Cap. 17.

DEinde Sanctæ Congregationis benedictionibus muni-
tus per cellas & possessiones Cluniacensium obedi-
entiarum usque ad valles *Maurianenses* Domino auxiliante perve-
nit. Ibi etiam venerabilis Comes Umberto eum honorifi-
ce suscipiens, usque ad urbem *Sensiam* (1) summa cum
veneratione perduxit: ubi præ timore Teutonici Impera-
toris, qui tunc temporis euntibus ad Dominum Papam insidias
tetenderat, militari habitu indutus variis laboribus Ro-
mam profectus est. Cum autem sacrum intraret Palatium,
quia nullus Episcoporum hujus Ecclesiæ Romæ sponte fue-
rat, tanto affectu præcordialissimæ dilectionis Dominus Papa
hunc suscepit, quod si subtilius consideremus, paucissimos
ita suscepisse arbitramur: & ne singula numerando diutius
fatigemur, ad ea quæ decem dierum spatio ibi assiduis pre-
cibus impetravimus, omni circuitione seposita veniamus.
Idem igitur venerandus Episcopus omnium quæ Dominus Clu-
niacensis Abbas ei insinuaverat, non immemor existens,

ig-

(1) *Al. Scusiam. Ego Sciam lego, urbem ditionis Pontificiæ*

Anno interventu omnium Cardinalium à Dño Papa per Clerico
 1104. suos dignitatem Pallii petiit, & ut petitioni suæ condescenderet, non infructuosè laboravit. Tandem superna cooperante gratia Pallium, quod valde desideravit, in Ecclesia S. Laurentii ab altari juxta Romanam consuetudinem Dei misericordia confidens religiose accepit, & per hunc subsequens privilegium S. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum tradidit.

CONCESSIO PALLII.

P. Episcopus servus servorum Dei. Dilecto fratri Didaco Compostellano Episcopo Sancti Jacobi Ecclesiæ salutem Apostolicam benedictionem.

Jacobi Apostoli corpus in partes Hispaniarum allatum occidentalis credit & veneratur Ecclesia, cujus nimirum honor juxta vaticinium David dicentis: Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum, succedentibus temporibus etiam apud homines Deo disponente succrevit. Nempe locus ipse ubi Sancta ipsa pignora requiescunt, prius Villa Burgenfis, deinceps Municipium fuit, quod Compostellæ nomine nuncupatum est. Mox per Apostolicæ Sedis dispositionem etiam Episcopalis Cathedra qua in proximo Iria Municipio fuerat, Compostellam translata est. Ipsa etiam cum Bracarensi Metropoli subjaceret, ea mox libertate donata est, ut speciale Sedis Apostolicæ membrum fieret. Nos quoque tantam prædecessorum nostrorum gratiam intuentes, filiorum nostrorum Alfonso spectabilis Regis, cujus opera ejusdem Apostoli loci nostris temporibus admodum magnificatus est, & Clericorum Compostellanorum precibus indulgendum duximus, pro tanti Apostoli gratia, Ecclesiam ipsam honore Pallii decoraremus. Tibi igitur Karissime frater in Christo Didaco Compostellane Civitatis Episcope Pallii dignitatem ex Apo-

tolice Sedis liberalitate concedimus, ut te & Ecclesiam tuam eidem Apostolicæ sedi amplius semper debere cognoscas. Cujus profecto usum infra Ecclesiam tantum ad Missarum solemniam peragenda tibi licere cognoveris diebus inferius designatis, id est, Nativitate Domini, Epiphania, Annuntiatione Domini, Cœna Domini, Dominica Palmarum, Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festis B. Dei genitricis semperque Virginis Mariae, Festo S. Michaelis, S. Joannis Baptistæ natiuitate, Solemnitate B. Jacobi, seu ceterorum Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicacionibus Ecclesiarum, Festis etiam Sanctorum Laurentii & Vincentii Martyrum, Confessorum quoque Martini & Isidori. Cujus indumenti honor quoniam modesta ac tuum vivacitate servandus est, hortamur, ut ei morum tuorum ornamenta convenient, quatenus auctore Deo rectè utrobique possis esse conspicuus. Quamobrem Karissime frater quem pastoralis cura constringit officium, dilige fratres: ipsi quoque adversarii propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu, pacem sequere cum omnibus, sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. Piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicium cum superhumerali actione conjunctum: ita procedas in conspectu Dei & totius Ecclesie, quod hujusmodi gregi commisso præbeas exempla, ut videant opera tua bona, & glorificent Patrem vestrum qui in calis est. Sit in lingua verus sermo, sit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum dominicum exerce, dum licet, semina in timore, dum tempus est: bonum faciendo non deficias: tempore enim suo metes, non deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo, celestibus anhela. Quae retro sunt obliviscens, in ea quae ante sunt temetipsum enixius extende. Mens tua in seculari varietate non defluat, sed tota in unum currat, atque confluat. Finem respice, quem mira suavitate David respe-

Anno 1104 *xerat, cum dicebat: Unam petii à Domino hanc requi-
ram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vi-
tæ meæ. Sancta Trinitas fraternitatem tuam gloria sua
protectione circumdet, & ad finem, qui non finitur per-
venire concedat. Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ
R. E. Diaconi Cardinalis II. Kal. Novemb. Indiction
XIII. Nativitatis Dominicæ anno M.C.III.*

Obedientia P. Papæ promissa.

HUjusmodi obedientiam idem supradictus Episcopus
P. Papæ promisit. Ab hac hora in antea fidelis in
Sancto Petro, Sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, &
Domino Papæ P. ejusque successoribus canonice intranti-
bus. Non ero in consilio, nec in facto, ut vitam perdam
aut membra, vel capiantur mala captione. Consilium quod
mihi per se, aut per literas, aut per Nuntium creditum
sunt, ad eorum damnum me sciente nulli pandam. Papa-
tum Romanum, & regalia S. Petri adjutor ero ad reti-
nendum, salvo meo ordine, contra omnes homines. Vo-
catus ad Synodum veniam, nisi præpeditus necessitate
Legatum Apostolicæ Sedis, quem certo Legatum ejus
esse cognovero, honorifice tractabo. Apostolorum limina
singulis trienniis aut per me, aut per meum nuntium vi-
sitabo nisi eorum absolvar licentia. Sic Deus me adjuvet
& hæc Sancta Evangelia.

De restauratione altaris B. Jacobi & ceterorum. Cap. 18.

INter ceteras quibus præfatus Episcopus dignitates Ec-
clesiam suam decorare non pigra solitudine festina-
vit, quæcumque in ejusdem Ecclesiæ altari, sua manus
restauratoria gesserit, ne in posterum ignorantia nebula
obfuscentur, ab oblivionis interitu defendere curavimus.
Sed ne singula proferendo per devia longius evagemur,
intentionem nostram ad rectum tramitem dirigamus, qua-
te-

tenus ea quæ propriis oculis aspeximus, prout possibilitas nostra valuerit, succedenti memoriæ commendemus. Altare etenim S. Jacobi quantulacumque parvitas extiterit, ne minus vero dicere judicemur, ex ipsius arulæ quantitate verius colligi poterit. Crescente denique in fidei cognitione christianæ professionis religione, aliam arulam aliquantisper majoratam à cultoribus Sanctæ fidei superimpositam, antiqua antiquorum Patrum memoria tam fidelium verborum enuntiatione, quam certa literarum subministratone, nobis evidenter insinuavit. Ceterum præfatus Episcopus in augmentando suæ Ecclesiæ decore sollicitus vehementer, quoniam arula jam secundo augmentata, tantum Apostolum minime decebat, Apostolicum altare majorari debere pia consideratione consideravit. Quapropter habitaculum illud ab ejusdem Apostoli columnis ad instar inferioris mausolei conditum, quo Sacrosancti Apostoli pignora sine ullo scrupulo claudi cognoscimus, religiosorum virorum prudente consilio roboratus, se destructurum Canonicorum Conventui sibi super hac re fortiter reluctanti prænuntiavit: multiplices etenim assertiones asserabant, opus manibus tantorum virorum, licet rude & deforme ædificatum destrui nullatenus debere, ne ipsi aut eorum dominus, cælestis fulminis mucrone percussus tantæ audaciæ citata pericula sustinerent. Ipse vero velut strenuus miles impenetrabili suæ bonæ considerationis clypeo munitus, quia eos exterioribus magis quam interioribus, oculo suæ discretionis intendere prospexit, calcata eorum formidine, pede bonæ intentionis suprædictum habitaculum solo tenus destruxit, & altare quod modicæ quantitatis primitus extiterat, jam tertio marmoreo desuper imposito lapide undique prout decuit augmentavit. Circa cujus egregiam & optimam quantitatem, argenteam tabulam non interjecto temporis spatio, & mirabiliter incepit, &

Anno 1105 mirabilius consummavit. Pavimentum quoque cum gradibus, quibus ad altare conscenditur plano opere & non ni decore decorato reedificare curavit. (1) Ciborium (etiam ad honorem Apostolici altaris, quod congruenti arificii varietate, auro, argentovè fieri præcepit humanæ investigationi suus monstrabit intuitus. Altari etenim, sic superius prælibavimus, taliter extracto, quoniam humanis visibus ex omni parte patebat, nullum arcanum quo privatae orationis à fidelibus vota solverentur, relinquebatur. Opportunum namque & sanctæ meditatione necessarium eminebat, quatenus mentes internæ contemplationis splendore coruscantes, & maculas suæ conscientia fuso lacrymarum flumine in secreto loco mundarent, & per sanctæ orationis juyamina quasi cælestis alimonie dapibus refecti, à pestifera mole vitiorum exonerati redirent. Quare cœpit Episcopus intra suæ mentis hospitium cogitatiōni insistere, & ad faciendam in altari confessionem indefessa sollicitudine funditus anhelare. Quam equidem confessionem infra duas altaris columnas, quæ Ciborium sustinent, quantam vel qualem construxerit apparet, quando felicem aditum præbet intrantibus.

Consecratio Altarium, & de oblationibus Hospitali concessis,

& de Ecclesia S. Sepulchri. Cap. 19.

IN eodem vero opere omnia altaria circumquaque convenienti Magisterio, convenienter disposita, videlicet S. Mariæ Magdalena, S. Salvatoris, S. Petri, S. Andrea, S. Fructuosi, S. Joannis Baptistæ, & in sinistro

(1) *Peractum opus illud anno V. sui Episcopatus (nempe 1105.) ut versus in eadem sculpti tabula (quæ hodie Frontale dicitur) restantur. Vide tom. præc.*

(2) *Aliis Ciborium, regimen scilicet & umbraculum Altaris, columnis innixum.*

ministro cornu altare S. Joannis Apostoli; & S. Crucis, Anno
 postquam sacra chrisimatis unctione perunxit deificæ no- 1105
 bilitatis, insignius splendescere fecit ornamento; qui quo-
 niam in supernæ patriæ contemplatione indissolubiliter
 animum fixerat, & quoniam mutua semper charitate fer-
 vebat, rogatus precibus Petri Pampilonensis Episcopi
 condescendit, cui altare sanctæ Sedis ad consecrandum
 cum ingenti veneratione concessit. Facta autem omnium
 altarium consecratione dedicato in sublimi S. Michaelis
 altari, quia extra urbem tendere volumus, quædam quæ
 prætermisimus, licet non in suo loco, huic tractatui in-
 ferere debemus, de altari videlicet S. Mariæ Magdale-
 næ, & S. Crucis, unde superius mentionem fecimus;
 medias omnium elemosynarum largitiones à fidelibus su-
 perpositas, peregrinorum & debiliùm hospitalium domui
 concessit, quam sane antè Episcopalis consecrationis adep-
 tionem suo pretio acquisivit, & propriis facultatibus pro-
 pensius dilatavit. His igitur superius denotatis, quoniam
 Monasterium de Piniario, sicut prælibatum est, à præ-
 decessori sui bonæ recordationis Sifnandi Episcopi
 solertia constructum cognoverat, Ecclesiam S. Martini
 ad usum Monasticæ Religionis jam fere destructam, cum
 Leovegildo ejusdem Ecclesiæ ministro diligenter majoravit,
 & majoratam diligentius consecravit. In suburbio autem
 ejusdem Civitatis Ecclesiam S. Sepulchri venerabili S.
 Susannæ corpore splendidius illustratam, quam de Braca-
 rensi Civitate sua transtulit industria, construxit, & ex-
 plera Paschalis gaudii Solemnitate in sequenti die ad eam
 annuatim processionem fieri firma stabilitate stabilivit, qua-
 tenus inibi à Clero & ab omni Compostellano populo,
 Missarum solemnibus solemniter celebratis quisque ad sua
 alacriter remearet.

Anno

1195

De Ecclesia in Monte gaudii fabricata & consecrata, Pontificalibus Palatiis, de ordine & numero Canonorum. Cap. 20.

Denique prædicti Præsulis summa solertia, & ingenio propositum ab ipsis fere cunabulis semper extiterat, & destructa construere, ne iterum labefieret sub ipso suæ constructionis statu conservare, ex altero latere Civitatis in Monte gaudii Ecclesiam Sanctæ & reverendæ Crucis per ejus jussione[m] plano opere fabricatam, Ecclesiastico more consecravit, ad quam completa anni revolutione, tam Clerum, quam etiam populum in letania majore, in festivitate videlicet S. Marci Evangelistæ, cuius sacras Reliquias in eodem loco veneramus, & colimus, ad instar Romanæ curiæ cum pompa ire constituit, & intra Missarum solemniam à Præsule Sedis Apostolicæ solemniter celebrata omnes pabulis æternæ vitæ refecti, sicuti ex ordine primitus iverant, sic ordinatim ad sua recta repedarent.

2. Præterea postquam Episcopatus conscendit fastigia, quoniam Ecclesia quam divina disponente gratia regendam susceperat, diutino temporis spatio proprii Pastoris fuerat destituta præsidio, non solum nullam ibi domum Pontifici honestam & congruam, sed neque Clericos, præter rudes & fere nulli disciplinæ Ecclesiasticæ subditos, in ea valuit reperire. Quapropter intra præcordia suæ considerationis vehementer affectus, salubri consilio salubriter assumpto inter muros ejusdem Civitatis, B. Jacobi opus noviter inceptum mirabili suo ingenio tricameratum Solium cum turri convenienter incepit, & convenientius ad perfectionem non remota festinatione perduxit. Denique domos circumquaque mira dispositione disposuit, ubi & Ecclesiam mirabiliter fabricatam, & mirabilius depic-

tam,

tam Pontificali infula decoratus cum summa veneratio-
ne consecrando consecravit. Qui quoniam & exteriora con-
gruo moderamine subtiliter regebat, & interiora subti-
liori mentis acumine subtilius prævidebat, majora mino-
ribus anteponebat ejus largiflua bonitas rectorium Cano-
nicis mirabile fecit & congruum, juxta cujus similitudi-
nem, sicut ab ore ipsius frequenter audivimus, in pla-
tea Palatii claustrum hujusmodi domibus cum appenditiis
exornatum, si cum corporalis molestia non subrepsit, se
perfecturum spondit.

3. De cetero non solum Clericos, qui propter inopiam
victus, quem de redditibus Ecclesiæ usque ad medium
anni habere vix poterant, propriam Ecclesiam dimisserant,
verum etiam alios è diversis partibus colligens, locato de
doctrina eloquentiæ Magistro, & de ea quæ discernendi
facultatem plenius administrat, ut nos ab infantia subtra-
heret rudimentis, suo nos commendavit imperio. Denique
claritate sui ingenii sic res Ecclesiasticas providendo dis-
posuit, quod etiam juxta numeralem Discipulorum Do-
mini collectionem septuaginta duos Canonicos elegit, qui-
bus per totius anni revolutionem sufficientia victualia mi-
nimè deessent. Eis etiam & charitatis concordia & favo-
re nimie dilectionis, sicut bonum decet Pastorem, totis
viribus erat innexus. Sed quia antiqui hostis versutia eos
quos ita videt adstrictos felle suæ invidiæ maculare non
cessat, in veteri Testamento facta duorum fratrum, quo-
rum alter, Cain scilicet fratricidium perpetravit, ad memo-
riam reduxit Episcopus. Reduxit quoque in novæ Legis
exordio de XII. Discipulis quod unus eorum proditor ex-
titerit. Et quia hæc omnia valde Pontificis animum pun-
gebant, qualiter radix illa proditoris quæ antiquitus pul-
lulaverat extirparetur, ne præsentibus veneno pestiferæ suaf-
sionis interficeret, à majoribus suæ Ecclesiæ personis con-
si-

Anno 1105. filium petiit, quorum consilio ne supradicta fieri possent ab unoquoque Canonorum subjectionis obedientiam consequenti jurejurando susceptit.

De Juramento Canonorum.

Anno M.C.XX. Kal. Maii Episcopatus sui anno secundo (1) hoc juramentum fecerunt Canonici Ecclesie B. Jacobi Apostoli suo Episcopo Dño. Didaco Illorum quorum nomina inferius scripta & singulatim notata videntur.

Juramentum.

Ego N. juro vobis Dño. Didaco presenti Episcopo per Deum Patrem omnipotentem, quod ab hoc presenti die, & deinceps vobis obediens & fidelis semper in omnibus ero, & vitam vestram & membra & honorem totum quem habetis nunc, vel habituri estis, defendam, & exaltabo absque aliqua fraude & malo ingenio secundum posse & ingenium meum omnibus diebus vite mee. Sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia.

Nomina eorum.

Gundesindus Abbas. Munius Gelmirez. Pelagius Gunfal. Gaufridus Arc. Hugo Capell. Oduarius Arc. Pelagius Did. Joannes Arc. Petrus Astuariz. Munio Adef. Pelagius Muniz. Didacus Rud. Martinus Pel. Munio Mr. Adefonsus Atinez. Arias Muniz. Petrus Pel. Gyprianus Pel. Petrus Didaci. Adefonsus Did. Petrus Gundesindiz. Bernardus Gutierre sp. Michael Gunfal. Petrus Did. Joan-

(1) Si anno Pontificatus secundo id juramentum factum; abs dubio anno MCII. nullo vero modo MCXX. legi debet. Ideo autem circa annum 1105. illud refert, quoniam de Canonorum concordia, communique eorum victu & habitatione tractavit.

Joannes Rud. item Petrus Did. Pelagius Muñ. Munio Anno
 Sifnandici. Arias Arc. Didacus Bod. Petrus Judex. Di- 1105.
 dacus Rud. Pelagius Anajaz. Vimara Ab. Joannes Gui-
 miriz. Michael Janardiz. Didacus Pel. Aloitus Bned.
 Fagildus P. Pelagius Tanaoiz. Oduarius Pr. Gundesin-
 dus Pr. Adrianus Rud. Didacus Jul. Petrus Al. Ruder-
 icus Er. Aloitus Joannes. Martinus Beraldus. Pelagius Man-
 so. Petrus Cresc. Pelagius Gelmi. Petrus Anaide. Petrus
 Mr. Martinus Cidiz. Romanus Romaz. Vimara Astrariz.
 Riquila Cl. Adefonsus Pel. Petrus Abbas. Arias Gunta-
 diz. Martinus Pel. Petrus Cres. Erus. Petrus Eliæ. Adul-
 fus. Giraldu Archiepiscopus Bracarenfis. Pelagius Joan-
 nes. Arias Gunfalu. Petrus Fulco. Arias Did. Episcopus
 Auriensis D. A. Tudenfis Episcopus. (1)

De Ordine eorumdem.

7 **Q**uibus ita gradatim dispositis nobis omnibus
 veluti bruta animalia nulla adhuc jugali as-
 peritate depressa reluctantibus, sicut nec
 Chorum ingredi, sic à gradibus altaris ad altare conscende-
 re, nisi superpelliciis decoratos minime permisit. Quid
 plura? Sic vomere disciplinæ aspera Clericorum corda de-
 mulcendo mollificavit, quod etiam illi qui ad quælibet
 facienda præcipientes nullo unquam moderationis fræno
 fuerant obligati, & sic, quod dictu nefas est, in mutuam
 cædem prorumpabant, non solum charitatis concordia
 uniti erant, verum etiam omni jam morum honestate re-
 dundabant.

De ædificatione Ecclesie de Canogio. Cap. 21.

HIS ergo & aliis consimilibus laboribus semper in- Anno
 tentus Ecclesiam Sanctæ & intemeratæ Virginis Ma- 1106
 H ria

(1) Tudenfis Episcopus Audericus, Auriensis vero Didacus vocabatur.

Anno 1106 *riae de Canogio* cum domibus circuncirca dispositis quæ non longe ab urbe sejungitur (1) quanta vel qualis animi intentione fundaverit, nisi in examine venturæ felicitatis perfecte dici à mortalibus minime poterit: quippe cum ejus discretionis intuitus totius Gallatiæ Sanctimonialium sine regulari distinctione vacare intueretur (nullum enim Sanctimonialium Monasterium intra tanti Regni latitudinem habebatur) ejus animus germanæ charitatis calor succensus ad id peragendum tam idoneum loci situm vel locum illum reperire non potuit: tum quia à Præsule Sedis Apostolicæ de vitæ suæ continentia colloquio continuæ conversationis frequentius imbuerentur: tum quia propter contiguam loci affinitatem eis uberius & commodius necessariis suppeditarentur. Divino igitur compunctus amore totius mentis intentione cupiens locum illum ædificare, non solum pomerium & cæsetum, unde nec pars arboris habebatur, sed etiam omnia genera arborum, quæ ad gignendos fructus in partibus istis reperiuntur habilia, convenienti loco circumquaque plantari fecit: & in eodem flumine, quod per terminos Ecclesiæ discurrit, sicut frequenter audivimus, vivaria piscium fieri jussit, quatenus cum pisces reperiri non possent, Sanctimonialia, quæ eundem locum incolerent, eorum possent subsidio sublevari.

De restoratione Ecclesiarum in Patrono, in Iria, in Sancta Cruce, in Sancta Eolalia, in Sancta Leocritia, in Navarro, & de Cultura Villa nomine Godegildi.

Cap. 22.

HOC quoque silentio præterire nequaquam dignum existimo; quoniam eo in pastoralis curæ celsitudine

(1) Milliaro scilicet, in occidentali Saris ripa, ubi bodie Conventus Præstrum Ordinis B. Mariæ de Mercede, vulgo Conjo.

ne permanente, cum honores & Ecclesias, veluti bonus Pastor, in sua Dioecesi Sancta visitatione pervisitaret, in toto sui Episcopio, ubi suus frequens erat accessus, ad peragenda divina officia præ nimia vetustatis obumbratione congrua loca invenire nequivit. Ea propter & Ecclesiam S. Jacobi de *Patrano* ab uno Templi fabulo usque ad summa tecti fastigia, cum quodam bonæ memoriæ Pelagio Presbytero ædificando construxit; & sicut altare S. Eulaliæ in Iria, sic in Pistomarcis Ecclesias quas inferius de tenebris ignorantia ad communem lucis notitiam deducimus, videlicet S. Crucis, S. Eulaliæ, S. Leocritiæ, S. Mariæ Nevarensis, quas etiam solo tenus destructas, vel quasi tuguria reperit, cum domibus utrobique congruenti ædificatione, ædificatis, eum vigili exercitio condidisse cognovimus; quas omnes Canonicorum suorum collegio stipatus honorifice consecravit. Juxta Paratellam vero S. Jacobi Villam, Ecclesiam S. Michaelis de Bojone de quorundam militum potestate, qui eam quasi pro sua tenebant, iusta liberatione liberavit. Quo in loco quoniam juxta ipsam Villam ad recipiendum Pontificem sessio non erat idonea, palatia, & domos circumquaque convenientes ædificando construxit. In Saliniensi quoque pago Regiam Villam vocabulo Godegildum cultoris inopia desolatam & destitutam, quam immensa fruticum densitas vehementer occupaverat, à laicale possessione penitus abstulit, & ad eam excolendam proprios cultores celeriter intromisit, juxta cujus Villæ affinitatem Ecclesiam S. Mariæ de Lua à sitibunda militum cupiditate ante præsentiam piissimi Comitis Raimundi per legum censuram iusta liberatione liberans, postquam pro suo jure consecravit, juri suæ restituit Ecclesia.

De libertate Civium Compostellanorum. Cap. 23.

SUpradicto namque Consule Raimundo, qui tam ingenui claritate, quam generis nobilitate inter Occidentales emicuit, Gallatiæ Regnum obtinente, inter Compostellanos Cives contra nobiles terrarum Principes magnam diffensionem ortam esse cognoscimus: nobiles etenim sine aliqua justitiæ repetitione, & sine aliqua justa ratione Civibus cum per honores suos extra urbem commercia requirebant, censum & vehicula & omnia quæ asportabant sua, vi auferebant, quorum negotio ex utraque parte rationaliter ventilato, idem vir summæ prudentiæ & sapientiæ Consul R. finem imponere cupiens adstante non modica turba militum & virorum nobilium, tale edictum fecit, quod numquam aliquis Civium pigneraretur, nisi pro tantummodo causa justitia primitus postulata, & à Pontifice Sedis Apostolicæ denegata. Quod si quis superbia tumidus fastu elationis impinguatus, hujusmodi edictum ejus robore roboratum, in aliquo violare tentaret; ea quæ pigneraret duplici compositione componeret; & pro ipsa sui ausus temeritate solidos LX. persolvere idem Consul certa scripturæ cognitione affirmando confirmavit. Dato itaque judicio cum vir illustrissimus socer ejus Rex Adefonsus causa orationis B. Jacobi limina ferventi animo visitasset, & Civibus, ut hoc judicium confirmaret, vehementius pulsaretur, ipse eorum justissimæ postulationi assensum præbendo suarum cognitionem literarum suæ successioni reliquit, & eum qui non observaret perpetuo anathemate constringendo constrinxit.

De Tributo S. Pelagii de Luto. Cap. 24.

CUmque apud Civitatem Zamoram præfatus Consul tam dissenteria morbo, quam acutæ febris agrimonia percuteretur, de debito S. Pelagii de Luto (quod vulgari

appellatione *Portaticum* dicitur) præfatus Episcopus eum vehementi invectione vehementer increpavit: quisquis etenim ea loci parte sive fecerat, sive transitum faciebat, non solum propter suæ pecuniæ amissionem, verum etiam propter magnum sui corporis dedecus, nudato exuviis sapius corpore, instantius lacrymabatur. Quorum labores Episcopus animi compasione recordans, quia Consulem tunc temporis census inopiam pati cognoverat (multa etenim idem Consul militiæ suæ sponderat, sed unde persolveret non habebat) ex propriis suæ Ecclesiæ stipendiis censum, qui ei more solito de Castro illo dabatur, pari trutinâ trutinatum ei conferre voluit: sed quia Consul pro remedio animæ suæ cognovit Episcopum constantius insistentem inter reliquas suarum eleemosynarum largitiones debitum id per firmam scripturæ cognitionem cum consilio suæ conjugis penitus abstulit, & suæ propagini, si id repeteret, modis omnibus interdixit.

De acquisitis domibus Compostella, & de Pilonio, & de Branderitio. Cap. 25.

PRæterea sanctissimi Regis Adefonsi sororem sanctissimam, vocabulo Geloyram, finali sorte depressam totam curtem Anaemaris numularii Ecclesiæ B. Jacobi contulisse cognovimus. Quam equidem Geloyram medietatem Monasterii Pilonii & Branderitii cum pertinentiis eorum, non dissimiliter dedisse præsensimus. Cujus digna vestigia ejus soror Urraca Regis Fredenandi discreta & nobilis filia, profunda mentis provisione pertractans, antequam suus spiritus de ergastulo carnis fuisset elapsus, in urbana Compostellæ Civitate solum quoddam juxta forum luculenta literarum attestazione non dissimiliter impendit. In acquirenda autem supradictorum Monasteriorum, Pilonii, videlicet, & Branderitii, alia medietate cum

Anno
1106

omnibus suę dominationi jure veteri pertinentibus, tantum
nostra defudavit Ecclesia, quoad usque vir summę pruden-
tię & religionis Rex Adefonsus cum ea quę sibi proximę
consanguinitatis linea juncta constabat, Urraca videlicet, e-
dem utero progenita, per certam scripturę cognitionem
firmo stabilitatis robore eam roboratam Clericis Jacoben-
tribuit Ecclesię.

De indagine terminorum Pilonii.

HIS igitur impetratis, & à Pontifice diligente
receptis, quia quidam corbulo Anfonfus scilicet
Ramiriz, cognovit Episcopum ad suam venire Eccle-
siam S. Eolaliam de Lofon, quę Pilonii, & erat & esse di-
cebatur, felle suę malę opinionis infectus ad Villicum ter-
rę Luzum Ariam se transtulit, & per eum Consuli & eju-
uxori se presentavit, quatenus Ecclesiam illam & ea quę su-
juris non erant, eorum dominio manciparet: quod Epis-
copus comperiens tamdiu cum Infanta nunc blandis sermo-
nibus, nunc duris invectionibus sepefatum negotium pe-
tractavit, donec vir ejus super hujuscemodi rebus in ques-
tione positus, & verã suã indagine determinatis, tam ip-
sum Anfonsum, quam ejus hereditatem, quia ad Ecclesiam
B. Jacobi pertinere cognoverant, Pręsulis dominio man-
cipavit. Recepto itaque Pilonio, cum ejus honorem dili-
genti investigatione investigasset, totum dominium à Viniola
usque in Carrium, & à Carrio usque ad Portum Mourri,
unde solo nomine se possidere medietatem pensensit, juri
suę Ecclesię vera assertionē attinere tum temporis didicit.
Quo cognito presentiam Consulis celeriter adiit, & ejus
conspectui super hujuscemodi terminis querelam opposuit, cu-
jus judicio & certa diffinitione de Viniola usque in Carrium
etiam medietatem se impetrasse gavifus est; & quia ab Car-
rio usque ad Portum Mourri alia medietas sub judicium de-

terminatione determinanda remansit, opportuno eam tempore determinari ratio postulat.

De diffinitione Oxomensis & Burgenfis diœceſeos, & de egrimonia Comitſ Raimundi. Cap. 26.

Porro aliquanto labente temporis articulo Dominus Papa dilectioni ejus quaſi præcordiali & ſpeciali filio ſuo præceptorias literas delegavit, quatenus cum provincialium ſedium Episcopis, Petro videlicet Legionenſi, & Pelagio Aſturicenſi, & aliis quos vitandę longitudinis cauſa ſub ſilentio tegimus, eam quę inter Oxomensis & Burgenſis Eccleſię Clericos ambiguitatem de finibus communis Parochię habebatur, certiffima indagine determinaret, & facta determinatione ſuper hujſcemodi omnibus, aures Dñi. Papę literis ſuis informarent: cujus profecto juſſionis velut vir magnę auctoritatis & humilitatis ſine mora obtemperans ad indagandos terminos iter ſuum cum omni celeritate arripuit. Cum autem in partibus Campanię ejus notus fuiſſet adventus, quoniam vir illuſtriſſimus Conſul R. quem natura & morum dignitas inter Occidentales non parum exornaverat, apud Villam Gralialium ſecus Sanctum Facundum poſitam, gravi egrimonię languore detinebatur, idem Conſul, notę prædicti Pręſulis clementię quaſi ad deſiderabile ſalutis animę ſuę refugium, ut ad ſeſe venire dignaretur, nuntios ſuos deſtinavit: ante cujus præſentiam cum percita feſtinatione perveniſſet, tanta veneratione venerandus Episcopus eſt ſuſceptus, quantum ſilentio præterimus, ne in ejus deſcriptione diutius & moroſius immoremur. Nam poſtquam Conſul dignis pœnitentię fletibus ſuorum criminum maculas deterſit, & ſe & omnia ſuę poteſtati conſiſtentia arbitrio Pręſulis commiſit, in ripa fluminis Minei Monafterium de Plantata (1) cum

(1) Plantata hodie Chantada.

Anno
1106

cum suis apenditiis Ecclesie S. Jacobi fidelissima literarum
attestatione dare voluit.

De Testamento S. Mametis, & de Obitu ejusdem Comitis. Cap. 27.

SED quoniam Ecclesia nostra non solum in capite, verum etiam in suis membris sic intrinsecus quomodo forinsecus à Villicis ejus frequenti impugnatione impugnabatur, ex internæ pietatis affectu colloquiorum ductu cedine præfati Principis aures pulsans instantius, ei tandem persuasit, quod sicut Infantæ Domine Uxoris suæ consultu de servili conditione progenitis tam ad regalia imperia, quam etiam ad Comitatum pertinentibus, & in Civitate S. Jacobi commorantibus, inconcussa stabilitate per testamentum jugum debite servitutis abstraxerat, sic me Petrum nondum Capellanum, scriptum de S. Mamete cum suis omnibus pertinentiis facere coarctavit, quod ante præsentiam socii sui Catholici Regis Domini Adefonsi qui ad videndam ejus egrimoniam, quoniam specialis dilectionis Privilegio eum diligebat, advenerat, robore suo roboravit. Quibus ita peractis aliquando suæ uxoris fulsurreæ tempestatis terrorem denuntians, aliquando venturæ felicitatis gaudia repromittens, postquam ei persuadendo persuasit, quatenus omnes Ecclesias & hereditates, præter hereditatem Superati & curtem unam in civitate, inter fluvios Uliam scilicet & Tamarim Apostolicæ Ecclesie per testamenti deliberationem, sicut & contulit, contulisset, ejus sancta anima debita nature munera persolvendo de habitaculo carnis est evulsa: quocirca communi Clericorum consilio, cum Petro Legionensi Episcopo, & aliis consortiis ad faciendam terminorum supradictorum indaginem duos Clericos suos direxit: ipse vero ad propria revertendo supradicti viri exequias

& pretiosam sepulturam in Ecclesia B. Jacobi debita humanitatis officia solvens officiosa pietate peregit.

De burgo Tabulato, & de Moneta S. Jacobi à Rege datis, & de altercatione pro Joanne Longobardo & fratre ejus. Cap. 28.

Denique præfatus Imperator Doñus Adefonsus interna mentis consideratione considerans tanti Pastoris solertiam circa opus Ecclesiæ ejusdem fore semper intentam, ex affluenti suarum rerum fertilitate operis inopiam sublevare desiderans, & in confinio Vallis Carceris burgum *Tabulatum* (1) & monetam S. Jacobi modis omnibus liberatam, ea legis conditione concessit, quatenus ejusdem operis machina primitus consummata, ulterius tam ad Clericorum inibi deservientium impensas, quam etiam ad usus suæ necessitati necessarios Ecclesiæ perpetuo sine ulla suæ propaginis receptione permaneat. Recepta ergo, sicuti patula cordis aure superius audistis, omnino libere moneta, ejusdem Præsulis summa solertia omnibus suis nummulariis Tandulfum majori ingenio præditum cum magna cautela proposuit: cujus custodiæ omnimodo monetæ dominium, ne falsificaretur, attribuit: qui Tandulfus per secretam sæpe fati Pontificis jussionem in discretis auribus piissimi Regis Adefonsi de duobus Civibus suis Joanne videlicet Longobardo, & ejus fratre Gaufrido, querelam opposuit, quorum alterum, Joannem scilicet Regis filiæ Repositarium, eadem Regina per jussionem & summam Præsulis rogationem collegerat, alterum vero Petrus Consul ab eodem Pontifice non dissimili ratione susceperat, quorum potestate vallatos tunc temporis Episcopus justificare non poterat. Audita igitur hujusmodi querela Rex

I

Epif-

(1) *Nunc* Trabadelo.

Anno 1107 Episcopum cum ingenti veneratione ad se arcessiri præcepit, & de his Civibus justitiam ab eo sine dilatione exposulavit : & quoniam hæc Legione acta fuerant , ubi Consul P. & Regina tum temporis aderant , Episcopus eos advocavit, ut causas illorum suorum hominum ante Regem cum suo nummulario determinarent. Missus itaque fuit consul Petrus, ut pro se & Regina causas diligenter discerneret , & querimonia utriusque partis jam diutius pertractata in conspectu nobilium, qui eo tempore præsentialiter aderant, Rex omnium Civium dominationem, tam suæ filiæ, quam etiam Consuli, in perpetuum abstulit, dicendo ab avis & proavis suis ea legis concessione dominium Ecclesiæ B. Jacobi fuisse concessum, quod nullum hominum, nec aliquod jus in Civitate habere deberent, & tradidit eos Pontifici judicandos ut suos. Insuper etiam omni suæ futuræ propagini modis omnibus maledicendo interdixit, ne quis ex sua stirpe descendens, sive descensus, aliquo ausu temerario hoc judicium contaminare vellet : quod si facere præsumeret, maledictionis ejus sententiam festinanter incurreret, & à paterno cespite exul fieret, & dignæ divinæ dispensationis ultioni subjaceret.

De Cyrographo Monetæ.

SUB eodem vero tempore idem quoque Episcopus pro Cyrographo (1) Monetæ, quod erat faciendum duos Clericos suos Didacum Britanum videlicet, & Munionem fratrem suum, Burgis cum Rege reliquit : quod equidem factum cum nullatenus impetrare valuissent, quia Rex super altare Apostoli se illud oblaturum esse asseruit, cum omni celeritate in propria sunt reversi.

(1) *Idem ac Chirographum.*

*De morte Sancii Regis filii, & de impetrato Cyrographo
Moneta. Cap. 29.*

TRanfacto ab hinc ferme triennio (1) in ea parte quos æstus solis facit Ethiopibus similes, castra & oppida Toletu subiacentia acrius solito invaserunt, & interfectis hominibus qui eorum obstabant fortitudini, quia robore militum suorum vallati nulla hostium spicula formidabant, ibi quasi in summa positi tranquillitate sua tentoria firmaverunt: quod cum filio Regis, Sancio scilicet, fuisset auditum, cujus custodiae secundum Patris imperium Toleti dominium erat commissum, assumpta nobilitate Consulum, & stipatus probitate & militia virorum nobilium, ad fugandos hostes suæ patriæ destructores celeriter est profectus. Quos cum assiduis ictibus & duris incursionibus sterneret, quod est lacrymabile dictu, voluntatis suæ contrarium incurrit, quia ipse cum omni nobilitate sua Mauro- rum spiculis infeliciter succubuit. Cujus igitur audita pernicie, & virorum nobilium clade percepta, prudentia Præfatus suorum militum multitudinem collegit, & cum filia Regis Urraca ad loca quæ Mauri invaserant, desideratus advenit. Unde fugata hostium multitudine valida eum ægrimonia protinus est insequuta. Sed cum omnipotens Deus Ecclesiam S. Jacobi tanti Pastoris præsentia privari minime vellet, quatenus qui corrigendi erant Pastoralis curæ sollicitudine corrigerentur, eum pristinae incolumitati restituit, & Segoviam Civitatem, quæ Regis præsentia latabatur, quam citius potuit intravit. Ubi cum surgente lucis

I 2

(1) Præfata Moneta donatio circa annum 1105. videtur facta, si intercessit triennium: at cum post mortem Sancii pueri fuerit Scriptura firmata, huic non incongrue loco ejus mentionem reservavit. Obiit autem Regius ille puer anno 1108.

Anno
1108

cis aurora tam de causis Ecclesiasticis, quam etiam de sa-
 cularibus negotiis, sicuti bonum decet Ecclesiæ Rectorem
 Regem alloqueretur, inter cetera scripturam, quam de
 Monetæ concessione jam fieri præceperat, ab eo summo-
 re petiit. Cumque hoc persistendo nihil responsionis acci-
 peret, & in sequenti die eadem Episcopus repeteret, tale
 fertur suscepisse responsum: Primitus, inquit, Toleti mo-
 nia visurus adibo, & tunc sub habitu peregrinationis gra-
 tanti animo peram accipiam, & recto tramite eundo Be-
 Jacobi Patroni & tutoris mei limina diu mihi desiderata
 visitare curabo. Ad quæ equidem loca cum Deo auxiliante
 pervenero, quod tua charitas valde deposcit, me offeren-
 te Cyrographum impetravit. Ne forte, inquit Episcopus
 subrepenti mortis articulo plenum vestræ devotionis af-
 fectum consequi non possitis, dum vestræ discretioni possi-
 bile conceditur, quia quod superstes feceritis, à propagi-
 ne vestra, quæ amplius cupit acquirere, quam sanctis do-
 nis Ecclesias impertire, minime destruetur, vestri mune-
 ris largitionem impendere debetis: omnipotens etenim Do-
 minus qui verus cordium & cogitationum nostrarum est
 inspector, non ad loca vel ad munera respicit offerentium,
 sed quæ munera & quo animo dentur, ex alto prospectat,
 quibus æternæ beatitudinis præmia sine fine conservat. Cum
 autem & his & hujuscemodi sermonibus Regis animus in-
 caleceret, ite inquit, & omnia vobis necessaria hac die
 suppeditabimus, & in crastinum quod de his omnibus no-
 bis Deus donaverit respondebimus. Mane itaque facto cum
 Rex & Regina in secretarii sui mansione sederent, Episco-
 pus ab eis honorifice susceptus, quanta Regis animus tota
 nocte revolverat eo referente cognovit. Accersito etenim
 Repositorio, sua scrinia fecit aperiri, unde sibi præfatum
 scriptum jussit asportari: quo accepto flexis in terram po-
 plitibus, genisque rivo lacrymarum madefactis, pedes

Pontificis osculando, illud ei cum ingenti veneratione concessit.

Quod edificavit burgum Cacavellos & cetera. Cap. 30.

IDEM quoque Episcopus quanta in francigeno itinere vigili exercitio condiderit, ad vestræ cognitionis memoriam reducimus, ne ignorantia tenebris obfuscata futurorum scientiam latere valeant. Construxit namque Burgum *Cacavellos*, quod solo tenus destructum reperiit, & donibus inibi factis cum magno honore Ecclesiam consecravit. Denique cum partes Campaniæ pro adipiscendis suæ Ecclesiæ honoribus sæpius visitaret, & cum per Astoricam & Legionem sæpissime transitum faceret, & in propriis B. Jacobi mansionibus locum requiescendi minime reperisset (destructæ etenim & omnino incultæ humanis usibus apparebant) ipse intra suæ mentis habitaculum quasi quoddam velamen tristitiæ retinens, exterius tamen nulla ejus vestigia ostendens, qualiter eas ad perfectionis cumulum perduceret modis omnibus cogitabat. Transacto itaque non multo temporis intervallo, de propriis suis facultatibus censum & necessaria omnia cuidam villico suo attribuit, qui quo artificio eas spatiosas condiderit, ne minus vero dicere videamur, ex ipsarum perfectione, qui scire voluerit, plenius cognoscere poterit.

De donis Consulium. Cap. 31.

QUIA igitur hætenus & de Regibus & de Filiorum Regum muneribus quæ diximus sub brevitate descripsimus, tempus exoptat, ut ad Comitum dona omni postposita morula redeamus. Comes namque Sanctius debita Consulibus summo regens moderamine, sicut in Avianos Villam *Maurim* per testamentum attribuit, sic eum in eodem loco Ecclesiam dedisse

Anno
1108

disse non furda aure audivimus : quem Consul Petrus tota animi devotione sequi cupiens : cum animus suæ turris à suo velle non discreparet, sicut solum in Civitate ca monctam, ita post corporalem sui resolutionem in Nemitos Ecclesiam *S. Tirsi*, penes AVECUNDUM *S. Jacobi Villam* cum hominibus debitæ servituti obnoxii, & Villam *Psatam* perpetuo habendas nostræ Ecclesiæ reliquit. Cuius sinceram devotionem soror ejus Munima ante oculum suæ mentis sæpius revolvens, quoniam sobrinum suum Froylam, præfati Comitum filium, in Nemitos cum servitute Villam *Eruedinum* jam dedisse B. Jacobo præceperat, ipse non inferioris posse se esse existimans, in territorio Salnienensi, Villas, videlicet *Romarizium*, & *Ostarium* solumnum imitata, Clericis Ecclesiæ perpetuo concessit. In Leemos quoque Comitum Geloyram partem Monasterii *S. Verisissimi* cum omnibus suis Beneficiis & debitis, dedisse quoniam scimus, sine ambiguitate proferimus.

De donis Militum.

2 **E**Xpeditis itaque Comitum donis, & pro nostro modulo diligenti pertractatione pertractans, quia ad inferiores Militum lineas gradatim descendendo descendimus, eorum dona, licet inferiora, minime prætermittere debemus : per hæc etenim & minus valentes ad exercitium bene operandi decenter assurgunt, & potentes ad sublimiora peragenda penitus inardescunt.

3 Lucius ergo Ariades cum vehementi febris molestia vehementer esset astrictus, quoniam uxorem suam Majoram in supremo finis articulo positam, mediam partem de ea Villa quæ est secus Pontem Uliæ, & in Salnes medietatem de Villa *Quintalna*, & in Taberiolos Villam *Ruwinum*, contulisse cognoverat ; ipse eam toto mentis ardore imitari desiderans, itidem in Deza Villam *Sautum longum*, & in Cufanca Villam *Du-*

Uliæ, & in Deza Villam novam, & aliam penes Pontem Uliæ non dissimili ratione concessit.

4 In Salinensi vero confinio Oduarius Didacides Villam Ovar, & Ovecus Cresconides Villam Portal, & Numerus Pelagides alium Sautum, sicut cum magna suarum conjugum devotione dederunt, sic nos eas summo animi affectu suscepimus.

5 Sed quia idem Pastor in acquirendis suæ Ecclesiæ rebus semper erat sollicitus, quartam partem Ecclesiæ S. Verissimi de Arcubus, & medietatem Ecclesiæ de Ecclesia S. Georgii Villæ novæ, & in ripa Uliæ Ecclesiam S. Joannis de Coba ab Aria Aloitide simul cum servis suis sollicitè conquisivit, & conquisitam vigilantè cura, vigilantius conservavit: sicut enim aliena justè conquirere summa virtus esse cognoscitur, sic acquisita caute custodire non inferior virtus à sapientibus creditur.

6 Denique in monte Zebruario Burgo Paturnelo ab Oveco Sanctio impetrato, in ripa Tamaris de Monasterio Novallis Didacum Viliulfidem tertiam partem contulisse, propriis obtutibus ipsi perspeximus.

7 Præterea in Farenfi pago Cresconium Petridem, sicut Villam dedisse cognovimus, sic Sandinum Adefonsum in Dubria portionein suam de Villa Benviver concessisse similiter scimus.

8 Porro Episcopus subtili mentis industria quasi futurorum certissimus eminus futura mala prospiciens, ne pauperes intolerabili pondere cujusdam nostri parochiani, Petri videlicet Consulis, qui omnia more hostium devastare consueverat, opprimerentur, & Villam ab Onega Ecataz per testamenti seriem acquisitam pro alia in Aona cum ejus fratre Garficia transmavit, & ibi, in Aona videlicet, Villam Petri Petridis convenienti pretio conquisivit, quas præfatus Comes cupiditatis siti in modum clibanè

Anno 1108 ardens emere concupierat. Tunc Episcopus ipsam Villam nomine *Ovam* pretio videlicet sexcentos solidos à Petro Petritz, cujus juris erat, emit, & sic ab injuria Comitis evasit.

9 Circa idem fere tempus Episcopus in Montanilla Villa Jacobi de Martino Pelagide jam diutius impetrata Vanienfi affinitate Gunza Eriz evidenti inditio Ariam Gundesindidem evidenter aspiciens, qui quartam partem Monasterii S. Pelagii de Circitello contulerat, ejusdem Monasterii suam portionem & octavam S. Eulaliae de Baracum omni stabilitate nostrae contulit Ecclesiae.

10 Interea Ildoncia Froilaz, ea quae nullo umquam fine determinantur aetate confecta sancta meditatione praemeditans, post hujus vitae naufragia, se ulterius operari minime posse, Geloyram Martinidis, & Adefonsi Municipis sancto exemplo fortiter excitata, quorum alter in confinio S. Eulaliae de Ovorio Villam, alter in Piftomarc Villam, *Olveiram* scilicet, *Cirues*, & *Neormam*, Ecclesiae habendas perpetualiter concessit; ipsa non dissimilem gerens animum, in Cornato de Monasterio Argentario, quod suus animus expectabat ad bonae devotionis effectum sine ulla dilatione perducere festinavit, quando suam particulam per certam scripturam praesentibus Clericis nostrae submitit Ecclesiae.

11 Acquisitis itaque in Taberiolos à Baragunzia Sifrandiz *Villacobas*, & de *Villa Plana* sexta, de *Lagazton* vero superiori sexta, & de inferiori decima portione, in dominio Saliensi de Villa bella duas partes pretii collatione comparavit.

Item de restauratione Ecclesiarum. Cap. 32.

PRaeterea praefati Praesulis provida paternitas sicut clara sui ingenii solertia de muliere Ariae Savariquiz Guina Oduariz, duas Villas, *Pausatam* scilicet, & *Fusim*, altera

tera earum in *Lagartones*, alteram vero in ripa fluminis *Uliæ* in dominio Sacri Montis solícite conquisivit, sic in *Sancta Xpina de Noya*, aliam *Villam de Pelagio Gunde- findide* cum ab hac præsentí luce migraret, non minus solícite impetravit. Impetravit postremo *Ecclesias* quas in propriis *B. Jacobi* hereditatibus cum quodam honesto viro *Joanne* scilicet nostræ *Ecclesiæ Archidiacono* in *Nemitos* paternitatis ejus discretio solícite restauravit, & restauratas præsentia nostra nequaquam postposita solícitus consecravít, veluti *Barbarios. Pravella, Avegundo, Toiobre, Degio, Aumentarias, Moralias*, de hoc tractatu excludimus.

De edificatione Castellí Honesti. Cap. 33.

HÆC autem inferendo inserimus, quia cum assidua incursione *Ismaelitarum* sævitia in devastationem nostræ *Patriæ* vehementius deservisset, ipse *Episcopus* cum *Propheta* pro domo *Israel* se fortem murum opposuit, & cum homines è diversis partibus ad *Honesti* (1) *Castrum* reficiendum annua revolutione ex assuetudine convenirent, quatenus quæ destructa & apranda erant advenientium frequentia restauraret, sumpto cum *Rege* consilio, *Rex* injunxit ei, ut quoniam male aptatum erat, *Castrum* illud penitus destrueret, ne forte *Ismaelitarum* subdola versutia qualibet machinatione, seu ingenii calliditate, illud caperet, & inde totam affinitatem ejus, & circumquaque vicinam solo tenus devastaret. Consilio ejus audito *Episcopus* intra suæ mentis hospitium digna volvens suspiria, quoniam ejus prudentiæ magis placuit semper ad utilium ædificationem tendere, quam ad destructionem funditus anhelare, ex unaquaque domo totius sui *Episcopii* ad illud su-

K

ble

(1) Vide *Tomo præc. sub Cresconio Episcopo num. 5.*

ANNO
1108

blevandum Regiæ Monetæ solidum reddi præcepit. Quibus receptis homines huic servituti obnoxios per certam scripturæ interpositionem ab hoc servili more ingenuavitæ de quorum minima pecunia quoniam moneta tam pondere, quam lege tum temporis erat attenuata & debilis; non turrim integram ad summitatem perducere potuit, sed de propriis facultatibus sic Castrum Honesti murorum ædificatio, propugnaculis, & turrium altitudine munivit, quod si forte tam Moabitæ, quam Ismaelitæ se aliunde quoque modo ad id Castrum applicarent, aut lapidibus & acutis sudibus desuper jactis obruerentur, aut à militibus qui ibi sub tranquillitatis custodia permanerent, captionis aut mortis periculo proculdubio urgerentur.

De Archipresbyteratibus Bisancos, Trasancos, & Salagis

Cap. 34.

I ANTE vero quam hæc omnia agerentur (1) præfatus Episcopus recolens Minduniensem Episcopum duos Archipresbyteratus, & dimidium, ab antecessoribus suis, scilicet Compostellanis Episcopis, sub nomine præstaminis obtinuisse, ne forte eos in posterum Compostellana sub aliqua occasione amitteret Ecclesia, ab eo pacifice requisivit: & quia ei reddere contempsit, in Carrionensi Concilio, quod B. Toletanus Archiepiscopus, & S. Romanæ Ecclesiæ Legatus celebravit, proclamationem fecit, & super hac re nuntios suos Domino Papæ multotiens destinavit. Cujus literas licet diverso tempore asportatas, quia ad unum negotium pertinebant, in unum

(1) Scilicet ab anno 1102. ut ex num. seq. constat: sed cum anno 1108. (de quo nunc) lis denuo fuerit agitata; res ad eam pertinentes, esto diverso, ut inquit, tempore actas, non incongrue simul commemorat.

non incongrue constringendo constrinximus. Archiepiscopus igitur Donus Bernardus a compluribus comprovincialium Episcoporum comperiens supradictos Archipresbyteratus, videlicet Bifancos, Trafancos, & Salagiam, ad jus Compustellanæ Ecclesiæ pertinere, has Minduniensi Episcopo misit literas.

De eodem.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Karissimo suo Domino G. (1) Minduniensi Episcopo salutem. Quod ad *Carrionenſe Concilium* fraternitas tua se præsentare nequiverit per nuntios tuos ægrimoniam tuæ necessitatem cognovimus, in quo quidem Concilio inter ceteras quæ adversus te ortæ sunt querimonias, Ecclesia S. Jacobi in auribus nostris gravem super te querelam perregit, quod duos scilicet Archipresbyteratus & dimidium, quos juris præfati Apostoli quondam fuisse constat, violenter usurpat. Quo circa tibi per obedientiam præcipimus, ut quidquid præfata Ecclesia legitimis scriptis habuisse perhibetur, sicut in Privilegio Romano continetur, omni alia ambage postposita reddere non recuses, ne forte Romani Privilegii transgressor, anathematis gladio feriaris. Postremo his præfata Ecclesiæ restitutis, venerabilem fratrem & Coepiscopum D. interpellabimus, quatenus vel ea, vel alia fraternitati tuæ indescendendo, (2) nostro interventu ad tempus tibi conferat. Vale.

Datum Legionæ II. Nonas Februarii Era M.C.XI.
(anno 1103.)

K 2

Qui-

(1) Gundisalvus ei nomen erat.

(2) Forte idem quod vulgo condescendo, id est, illius voluntas indulgendo.

Anno
1102

Anno
1103

3 Quibus literis Minduniensi Episcopo non obedien-
 te, Compostellanus Episcopus ad Dñum Papam duos nun-
 tios delegavit, & per eos hujusmodi negotium in Carrio-
 nensi Concilio agitatum ei notificavit. Dñs. Papa tante
 auctoritatis literas conspiciens, ac totius Concilii iustio-
 nem intenta cordis aure prospiciens, subsequentes literas
 Minduniensi direxit Episcopo.

4 *P. Servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Min-
 duniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ve-
 nerabilis fratris nostri Didaci Compostellani Episcopi &
 Clericorum ejus querelam accepimus pro Ecclesie S. Jacobi
 Archipresbyteratibus, quos injuste retinere diceris audisti-
 mus, & quia iudicium Legati nostri Toletani Archiepiscopi,
 quod apud Carrionem nuper in Concilio edixerat, contemp-
 sisti. Mandamus ergo ut aut juxta iudicium datum facias,
 aut si te pergravari existimas, presentiam tuam ad ipsum
 Legati audientiam representes causam tuam tractaturus:
 vero nec modo acquiescere volueris, sententiam quam ipse
 dictavit, auctoritate nostra confirmamus. Datum Laterani
 K. Maii (1103.)*

Item de eodem.

5 **H**IS literis susceptis nobis respondere noluit,
 sed ad presentiam Dñi Papae Clericos suos,
 scilicet Gundifalvum & Munionem destinavit, & per eos
 has literas Compostellano Episcopo D. asportavit.

6 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri
 D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedi-
 tionem. Petentibus Ecclesie tue Clericis qui dudum ad nos
 venerant, scripsisse nos reminiscimur Minduniensi Episco-
 po, ut duos Archipresbyteratus & dimidium quos in ejus
 Paroquia B. Jacobi Ecclesia tenuisse dicebatur, tue potes-
 tati restitueret. Venientes vero ad nos supradicta Mindu-*

ied
 nra
 ricio
 ant
 (sio
 etq
 lin
 Ve
 e
 col
 iei
 opi
 mp
 rias
 rfin
 : f
 ipf
 rati
 rit
 fan
 rit
 uir
 aob
 eob
 rati
 atri
 dit
 mol
 Geo
 eja
 tyf
 du
 ete

iensis Ecclesie Clerici dixerunt per annos XL. postquam ter-
 ra illa de manibus Sarracenorum enepta est, presatam Ec-
 clesiam quiete Archipresbyteratus illos possedisse. Si ergo ve-
 ritas sic se habet, precipimus dilectioni tue, ut eosdem Ar-
 chipresbyteratus & dimidium in ejusdem Ecclesie possessionem
 dimittas quiete. Præterea consuetudines quas pari possessione
 in quibusdam se dicunt habuisse Ecclesiis, quas tua fra-
 ternitas abstulisse dicitur, volumus te jam dicta Ecclesie
 restituere. Sane si in his omnibus B. Jacobi Ecclesia jus
 aliquod habet, ad proximas Kal. Octobris nuntios cum
 Minduniensis Episcopi Legatis, qui in eodem termino ad
 nos venturi sunt, destinabit. Datum Laterani Idus Oc-
 tobris.

Item de eodem.

7 **Q**uarum quidem præceptione tam nos quam ipsi
 apud Kal. Octob. Romam magna festinatione
 ivimus: & hoc iudicium à Dño Papa Pas-
 chali II. suscepimus, videlicet, ut quinque personæ ex
 vetustioribus Minduniensis Ecclesie irent Astoricam, ibi-
 que Burgensi Episcopo Doño G. præceptoris literis Doñi
 Papæ adveniendi jurarent prædictas Dioceses se XL. annorum
 spatio inconcussa possedisse, ea scilicet ratione quod ulte-
 rius non inquietarentur. Minduniensis Episcopus supra-
 dictum iudicium audiens, quamvis senectutis suæ debili-
 tate impatiens laboris esset, cum Clericis Compostellanæ
 Ecclesie Astoricam iudicium subiturus intravit: ubi cum
 esset, & Burgensem Episcopum interveniente agrimonia
 non invenisset, tam propter absentiam ejus, quam etiam
 indigentiam personarum, iudicium complere nequivit. Ea
 propter simul disposuerant, ut ubicumque ipse esset, ejus
 conspectui se repræsentantes tantum negotium diffinirent.
 Cumque inde egrederentur omni festinatione ad Castrum
 Soritium, ubi Doñus Rex A. erat pervenerunt, & in ejus

Cu-

Curia Burgensem Episcopum invenerunt. Ibi etiam se-
prius Astoricæ, ita coram ipsius præsentia ac multo-
nobilium virorum iudicium Dñi Papæ complere omni-
renuit. Burgenfis itaque Episcopus videns eos defectu
incurrisse, Dño Papæ literis suis patefecit: ipse vero Ca-
dinalium sumpto consilio has literas Minduniensi Episcopo remissit.

Item de eodem.

8 P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri G. Minduniensi Episcopo salutem & Apostolicam ben-
dictionem. Sicut ex confratris nostri Burgenfis Episcopi,
negotium commisseramus, suggestionem cognovimus, & sic
venerabilium Episcoporum Petri Lucensis, Alfonsi Tude-
sis, significatione percepimus, qui in eodem negotio cum
Episcopalis officii viro, cujus literas non accepimus, me-
morie sua testimonium perhibuerunt Archipresbyteratus illi-
de quibus coram nobis quaestio acta fuerat, Bisancos, To-
sancos, Salagia, in communi tractatu constitit ad jus Com-
postellanae Ecclesiae pertinere, quippe qua ab Iriensi se-
Compostellano Episcopo ad praesidium fuerant Minduniensi
Episcopi distributi. Ea propter dilectioni tuae precipimus
ut eosdem Archipresbyteratus, qui equidem ad Compostella-
nae Ecclesiae jus ita pertinere noscuntur, quietos & inte-
gros in ejusdem Ecclesiae jure deinceps permanere permittas,
alioquin justitia obsistentes justitia frameam efficacius sentiat.
Datum Laterani VIII. Kal. Novembris.

Item de eodem.

9 HIS nimirum supra scriptis literis visis, ipsi tan-
quam ignorantiae vinculo obligati obedire con-
temperunt. Cum ergo Toletanus Archiepiscopus & Sanctae
Romanae Ecclesiae Legatus Legionem Concilium celebraret,

idem

Idem Compostellanus Episcopus interfuit, & in præsentia Regis totiusque Concilii, proprio ore querimoniam ex inobedientiæ culpa latine ventilavit. Querimonia siquidem audita, & ex utraque parte diutino spatio pertractata, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus hujusmodi diffiniendum negotium quibusdam commisit Episcopis: qui seorsim venientes & utriusque partis rationes invicem pertractantes, communi consilio statuerunt, ut Dioceses illæ à Minduniensi Episcopo ablata, sub regimine Auriensis Episcopi retinerentur, donec cum literis totius Concilii Romam peterent, & huic negotio tam longo tempore agitato finem imponerent. Acceptis itaque tam Toletani Archiepiscopi, quam etiam totius Concilii literis, idem Episcopus suum Archidiaconum, nomine Gaufridum, super hoc negotio Romam direxit, & quia Minduniensis Ecclesiæ nuntii defuerunt, Dñs Papa non determinavit iudicium, sed Toletano Archiepiscopo determinandum per has literas commisit.

Diffinitio ejusdem negotii. Cap. 35.

I P. Episcopus II. B. Toletano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Literas dilectionis tuæ breves omnino recepimus, in quibus præter causam quæ inter Ecclesiam S. Jacobi & Mindunienses agitur, nil aliud de statu nobis Hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eisdem Concilium celebrasse dixeris, nihil de rebus in eodem Concilio gestis præter præfatam causam intimare curasti, de quibus satis nos mirari noveris, quia & te videre, & statum terræ vestræ libenter vellemus agnoscere. Causam autem illam, quam inter Mindunienses Clericos & S. Jacobi Clericos agi prædiximus, si Mindunienses, sicut mandasti, à probatione possessionis defecerunt, fraternitas tua partibus utrisque competenti loco & tempore convocatis tranquille & legaliter sine dilatione diffinire procuret: in eos

autem qui constituto à te loco & tempore defuerint, Canonicam sententiam dare non differas.

2 Et quia his literis asportatis, per Archiepiscopum Toletanum Romanæ Ecclesiæ Legatum justitiam habere nequivimus, aliquantulum temporis ab hac disceptatione non sine molestia quievimus. In qua nimirum dilatione ejusdem Diœcesis Clerus & populus recolentes easdem Diœceses, tam catalogis legitimis, quam proprietate juris Ecclesiæ B. Jacobi fuisse, & esse debere, sine ulla scrupulo cognoscentes, insuper audito judicio Tolera[n]ti Archiepiscopi & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legati, ultroque ad prædicti Episcopi celsitudinem venerunt, & se esse rasse viva voce confessi sunt, qui ducta tam longi erroris penitentia, ei & Ecclesiæ suæ perpetuam obedientiam exhibuerunt. Quorum subjectio & nomina literarum cognitione inferius denotata sunt.

Obedientia Abbatis Sancti Martini de Trasancos.

3 **E**GO Nunno Abbas Conobii S. Martini, quod est sitam territorio Trasancos secus flumen quod dicitur *Juvia*, pro Parochia Ecclesiæ Compostellane promitto canonicam subjectionem & omnem in Christo obedientiam Doño Didaco II. Ecclesiæ S. Jacobi Apostoli Episcopo, ut cum prædicto Monasterio & hominibus ei pertinentibus sim fidelis & obediens deinceps in perpetuum pro Diœcesi S. Jacobi, tam illi quam successoribus ejus Canonice promovendis; tam ego quam successores mei eidem Monasterio præponendi. Hanc professionem feci ego Nunno Abbas Era I.C. XVIII. & quot VII. Id. Februarii. (anno 1110) (1)

(4) *Esô de rebus anno 1108. gestis, nunc sermo; prefatas merito adjungit obedientiam, quamvis aliquanto elapso tempore (ut præmissis) factâ, utpote quæ causæ pro nunc factis deducunt. Vide libro 2. cap. 16.*

De Subjectione aliorum.

Rēcepta hujus Abbatis obedientia, non multo sub-
repenti temporis articulo hanc professionem &
obedientiam ab inferius scriptis devote suscepimus sub
era M.C. XLVIII. & quot Nonis Mar.

*Obedientia Monachorum, Abbatum, Clericorum, &
Laiorum.*

NOS habitantes apud Diocēses Bisancos, Tra-
fancos, Lavacencos, & Arros, tam Abba-
tes, Archipresbyteri, Monachi, & omnium illarum Ec-
clesiarum Rectores, quam & Comites, & Milites, &
Dominæ, & univēsus populus quorum nomina & sub-
scriptiones inferius notantur, vobis Ven. Dño D. II. Deī
gratia S. Jacobi Apostoli Episcopo & Ecclesiæ vestræ ve-
ridicē confitemur prædictas Diocēses Canonica institu-
tione esse quondam Iriensi sedi subjectas per fines pro-
prios & antiquos terminos, & quadam causa injusta exis-
tente inde sublatae sunt, & quia nos & antecessores nos-
tros cognoscimus contra Canonum decreta erravisse, ag-
nito veritatis tramite sponte subdimur tibi & Ecclesiæ
tuæ promittentes obedientiam, ut deinceps simus con-
currentes ad B. Jacobum census & debita quæ ad jus Se-
dis vel Diocēseos pertinent singulis annis fideliter vobis
& successoribus vestris per dispositionem vestri Pralati,
quem vos & successores vestri nobiscum & cum nostro-
rum successorum assensu unanimiter elegeritis, tam nos
quam & successores nostri cum omni reverentia persolvamus
& tali pacto hoc coram Deo & B. Jacobo unanimiter affir-
mamus, ut non nos, neque successores nostri ullo un-
quam tempore ab hac promissione, & subjectione retra-

hamur, sed viribus nostris & toto nostro conamine abje-
ta & aliorum Pontificum prælatione & dominatu, præ-
diximus, vestra vestrorumque successorum obedien-
tia ac præceptis perenniter adherentes, vobiscum in huius
sæculo educati, iuste ac pie vivamus, & Cælorum Regum
vestris orationibus & B. Jacobi intercessionibus feliciter fruamur.
Et si aliquis non credens in futurum recalcitra-
vel quod stabilitum est irritare voluerit, quisquis fuerit
nisi respuerit, perpetui anathematis gladio feriat. Cunctis
autem observantibus sit Domini & Redemptoris nostri
atque B. Jacobi benedictio, & suorum peccatorum plenaria
remissio, & in perpetuum cum omnibus Sanctis felix habi-
tatio. Hæc confessionis & subjectionis scriptura plenarie
obteneat robur per omnia sæcula. Amen.

Confirmatores.

Petrus Froylaz Comes proprio signo confirmavit.
Comitissa Dña Major, uxor ejusdem Comitum, confirmo.
Nunnus Abbas Cœnobii S. Martini de Julia propria manu conf.
Munina Froylaz soror prædicti Comitum proprio ore & subscrip-
tione confir. Vifclavara Froylaz & soror ejusdem Comitum, atque Munia Deo vota confir.

Nomina militum de Bisancos.

HÆC sunt nomina militum habitantium in Bisancos, quæ inferius denotata sunt. Men-
dus Holmiz confirmo. Feruens Holmiz confir. Histrarius
Holmiz conf. Ovecus Froylaz conf. Rudericus Pelaiz confir.
Vistrarius Pelaz conf. Gundifalvus Menendiz conf. Muni-
nus Oduariz c. Veremudus Rageliz c. Joannes Vimaraz c.
Veremudus Asmodi c. Petrus Veremudiz c. Fernandus Suariz c.

Nomina Sacerdotum.

7 **H**ÆC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem iuste B. Jacobo devoverunt & confirmaverunt, tam pro se presentibus, quam pro ceteris suis sociis absentibus, atque pro universo populo, Pelagius Almondiz Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Cervalles conf. Didacus Fulgentiz Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Juvia conf. Vimara Presbyter S. Jacobi de Francia conf. Rudericus Sifnandiz Presbyter, & Prælatus Monasterii S. Vincentii conf. Pelagius Veremudiz Presbyter Ecclesiæ S. Joannis de Pinnario conf. Gutierre Oforiz Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Magnios conf. Rudericus Muniz Presbyter Ecclesiæ S. Vincentii de Mediano conf. Oduarius Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Caurio conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Baraliobre conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Mametis de Lagragia c. Joannes Presbyter Ecclesiæ S. Marinae de Selio-bre c. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Selio-bre c.

Nomina militum de Trasancos, & Lavacencos, & Arros.

8 **H**ÆC sunt nomina militum Trasancos, & Lavacencos, & Arros habitantium, quorum nomina inferius denotata sunt, qui hanc subjectionem iuste fecerunt tam pro se presentibus, quam & pro sociis suis absentibus, atque pro universo populo, Nunnus Veremudiz conf. Ovecus Gundisalviz conf. Gundisalvus Petri c. Suario Teliz c. Veremudus Gelidiz c. Rageliz c. Menindus Gundisalviz c. Froyla Veremudiz c. Ovecus Muniz c. Petrus Muniz c. Petrus Gundisalviz c. Veremudus Hifcaz c. Egica Stephaniz c. Veremudus Petri c. Petrus Suariz c.

Nomina Presbyterorum ibidem morantium.

9 **H**EC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem firma stabilitate, ut supra exaratum est, devoverunt & confirmaverunt tam pro se, quam pro universo populo. Joannes Presbyter, Prælatus Monasterii S. Juliani de Naraon conf. Martinus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Sichario. Enimundus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Stephani de Setes. Sulfarius Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Castro. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Avinio. Erus Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Laco. Garfia Presbyter Ecclesiæ S. Juliani de Lamas. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Saturnini. Rudericus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ Majoris. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Lexa. Muninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Lavacencos. Vimara Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Sarantes, & Petrus Luz. Gunsalvus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Mathæi. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Columbæ. Pelagius Presbyter Ecclesiæ S. Georgii de Marinas. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Romani de Doñius.

Ego Pelagius Pelagii filius, & Presbyter illius patriæ indigena confirmante supradictorum assensu scripsi in Concilio, & confirmo.

Ad confirmandam hanc obedientiam. Cap. 36.

ACcepta ergo tam Clericorum, quam populi obedientia præfatus Episcopus duos de Clericis suis, Gaufridum videlicet ejusdem Ecclesiæ Archidiaconum, & Petrum Capellanum super hujuscemodi omnibus, citato calle Romam direxit, qui à Domino Papa subsequentes literas huic negotio finem imponentes asportarunt.

Testamentum horum quæ pertinent ad Ecclesiam S.
Jacobi.

*P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Dida-
co Compostellanae Ecclesiae Episcopo ejusque successoribus
canonice promovendis in perpetuum.*

*Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus,
sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis
ergo frater in Christo charissime petitionibus annuentes quas
per fideles Ecclesiae vestrae filios Gaufridum Ecclesiae vestrae
Archidiaconum, & Petrum Presbyterum Capellanum sugge-
sistis, ad perpetuam Sanctae Compostellanae Ecclesiae pacem ac
stabilitatem pro B. Jacobi Apostoli reverentia praesentis de-
creti stabilitate sancimus, ut universa quae ad ejusdem B.
Jacobi Ecclesiam, in qua nimirum ejus corpus requiescere
creditur, proprietario jure intra vestram Parochiam perti-
nent, sicut ex supradictorum fratrum relatione didicimus,
quieta omnino & integra vobis vestrisque successoribus in
perpetuum conserventur, videlicet terra de Superato, Dor-
miana, Bavegium, Coronatum, Mercia, Archipresbyteratus
S. Pelagii de Circitello, Mons Sacer, Taberiolus, ter-
ra montium usque ad Avium, Morracium, Salniense, ter-
ra Termarum, terra de Arcubus, Iriense, Pistomarcus,
Amabea & alii montes, Prucios, Trasancos, Lovacencos,
Arros, Nemitos, Bisancos, terra de Faro, Coporos, Cel-
ticos, Brecantinos. In montanis duo Archipresbyteratus, Du-
bria, Barcala, Salagia, Gentines, & cetera usque ad
Oceanum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiae continentur. Con-
firmamus etiam vobis quae à Rege memoriae nobilis Ildefon-
so & à sororibus ejus Gelayra videlicet atque Urraca, &
à supradicti Regis genero Comite Raimundo & ejus conju-
ge Urraca ejusdem Regis filia B. Jacobo & ejus Ecclesiae
Gbiographis seu testamentis legitimis oblata sunt, videli-
cet*

cet Monetam Compostellanae Civitatis, Monasteria Pill
 nium & Branderizium, Ecclesia S. Mametis cum omnib
 pertinentiis eorum, domos in Civitate Compostellana. Con
 firmamus etiam vobis oppida, seu pradia, qua à superio
 ribus Hispanorum Regibus data sunt, videlicet Honestum
 Farum, Castellum S. Mariae de Lanciata cum pertinenti
 eorum, Ecclesiae SS. Victoris & Fructuosi, & Villam Co
 nelianam in Portugalensi pago cum pertinentiis suis. Dece
 nimus itaque ut nulli omnino hominum liceat eandem Ec
 clesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, m
 nuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia in
 tegra conserventur, eorum pro quorum gubernatione &
 sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si
 qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc
 nostrae constitutionis paginam sciens contra eam temere ve
 nire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non sa
 tisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui
 dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de per
 petrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac
 Sanguine Dei & Dñi Redemptoris nostri Jesu-Christi alie
 na fiat, atque in extremo examine districtè ultioni subja
 ceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax
 Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bone
 actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia
 aeternae pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ Romane Ec
 clesiae Diaconi Cardinalis ac Bibliothecari XI. K. Maii, Indieth.
 1110 III. Incarnationis Dominicae anno M.C.X. Pontificatus autem
 Dñi Paschalis secundi Papæ anno XI.

De oppressione Sanctæ Ecclesiae, & de invasione Eccle
 siæ S. Michaelis in Compostella. Cap. 37.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri

D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Oppressiones & angustia quas in partibus vestris Ecclesia patitur, gravi cor nostrum mœrore afficiunt: unde & omnipotentem Dñum ut vobis subvenire dignetur oramus, & vos ipsos monemus, ut strenuos viros ad defensionem Ecclesie suscitare curetis. Petitionem quam nobis tam vestra quam ex Cleri & populi parte, Ecclesie vestrae filii G. Archidiaconus & Petrus Capellanus, qui ad nos missi sunt, suggesserunt, ad presens implere non possumus, sicut idem nuntii vobis poterunt vivis vocibus intimare. Ceterum id vos indubie scire volumus, quia nos exaltationi vestrae Ecclesie congaudemus. Cupimus enim eam competenter pro B. Jacobi meritis honorare.

2 Idem quoque P. nostrae Ecclesiae Capellanus, super quodam spurio nomine Suario, qui amplius saeculari potestati fulgebat, quam Subdiaconatus officio vacabat, in praesentia Domni Papae querimoniam latine ventilavit. Suarius enim suarum trium vallatus, sine aliqua justitiae repetitione, tertiam Ecclesiae S. Michaelis portionem, Mense Januario nondum finito, ei cum summa violentia abstulit, cujus tempestatis impetum ferre non valens, ad Dni Papae celsitudinem confugium fecit, cernendo Suarium injustitiae nebula esse obductum, de cujus Ecclesiae restitutione subsequentes literas Romanae auctoritatis sigillo munitas suscepimus.

De Redintegratione eidem Ecclesiae.

3 P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Filius noster P. Ecclesiae vestrae Capellanus adversus Suarium conqueritur, quod saecularibus potestatibus usus Ecclesiam S. Michaelis, quae in Civitate vestra sita est, ei violenter abstulit, unde quid in Canonibus cautum sit,

Anno
1109

fit, non ignorat fraternitas tua. Mandamus itaque dilectio-
ni tue, ut eum convenias, quatenus ei prædictam Eccle-
siam restituat, & quiete tenere permittat: alioquin cano-
nica sententia feriatur, & Ecclesia ipsa interdicatur.

Confirmatio Cardinalium & ceterorum. Cap. 38.

Literas denique quas de confirmatione vestrorum Car-
dinalium, quos Deo juvante ad decus vestrae Eccle-
siae in Ecclesia statuimus, & de investitura Ciniensis Ma-
nasterii, de illis etiam qui incesto conjugio filias suas
tringunt, & de aliis diversis negotiis in unum collige-
re non incongruum duximus, quia ante mortem Regis nos
suscepisse meminimus. Sed ante quam ad alia transeamus,
militibus qui causa Hierosolymitanae visitationis loca vest-
rorum Maurorum incursonibus devastanda relinquebant, sicut
teras prius suscepimus, sic eas non immerito in serie
bri præponimus.

Ne occasione Hierosolymitani itineris occidentalis depo-
nuntur Ecclesia. Cap. 39.

P. Episcopus servus servorum Dei. Clericis & Laicis Al. (*)
regnum habitantibus salutem & Apost. benedict.

Magnum vestrae salutis dispendium facit, quod Apo-
stolicae Sedis præceptis obedire contempnit. Scripsimus enim
vobis præterito tempore, ne Hierosolymitanae expeditio-
nis occasione partes vestras desereretis, quæ Maurorum &
Moabitarum quotidianis incursonibus impugnantur, ne
parum enim in discessu vestro illorum tyrannidem occide-
ntalibus partibus formidamus. Quare nos partium vestra-
rum, tam Clericos quam Laicos, quos videre potuimus,
Hierosolymitana profectio desistere, & ad patriam sua

(*) Aldefonsi, scilicet, VI.

redire precipimus. Latores quoque presentium Munionem, & Didacum, & Nunonem cum sequacibus suis à nobis coactos redire sciatis. Unde etiam vestrae dilectioni precipimus, ne quis eos pro reditu hec infamare, aut calumniis aliquibus presumat impetere. Vobis ergo omnibus iterata preceptione precipimus, ut in vestris partibus persistentes Moabitae & Mauros totis viribus impugnetis: ibi largiente Deo vestras poenitentias peragatis: ibi Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli & Apostolicae eorum Ecclesiae remissionem, & gratiam percipiat. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.

Vocatio ad Concilium. Cap. 40.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Toletano G. (1) Bracarensi & eorum suffraganeis, & D. Compostellano salutem & Apostol. benedict.

Quantum veritatis hostibus terrorem, quantam Ecclesiae fortitudinem Synodalis Concilii prociustus comparet, dilectio vestra cognoscet: qua propter & nobis & vobis vivaciter providendum est, ut auctore Deo, in plenariam debeamus Synodum convenire. Quam eodem Deo nostro prestante Sanctorum Apostolorum juvantibus meritis, in exordio proxime Quadragesimae celebrare decrevimus. Hortamur ergo strenuitatem vestram, ut omni occasione seposita, convocatis Dioceseos vestrarum Abbatibus, in praedicto tempore ad Urbem convenire curetis. Sancti Facundi Abbatem non dissimiliter invitamus.

M

De

(1) Giraldus Bracarenfis obiit die 5. Dec. anni 1109. Eo autem anno invitatio facta ad Concilium Romae habitum anno 1110. 3. Nov. Mart.

Anno
1109

De causa Pelagii. Cap. 41.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Bracarensi, Didaco Compostellan.

A. (1) Tudenfi, salutem & Apostol. benedict.

Causam Pelagii multis presentibus fratribus nostris diligentem indagatione discussimus, in qua nimirum discussionem juxta literarum vestrarum tenorem ex ipsius P. confessione patuit viduam illam ob timorem raptus Religionis sumpsisse velamen, quod multi etiam qui presentes aderant, ore proprio fatebantur. Ceterum juxta Cartaginensis Concilii prescriptum, nec se Deo devovit, nec laicali veste abjecta testimonio Episcopi vel Ecclesie in religioso habitu apparuit. Quia igitur eidem temporali velationi Sacramenta hujusmodi defuerunt, Matrimonii Sacramentum quod idem P. cum ea contraxit, nullatenus videtur esse solvendum. Verum enim vero quia juxta B. Innocentii sanctionem religiosum propositum simulavit, ei agenda aliquanto tempore poenitentiae injungatur: non enim juxta Apostolum pollicita fidei irritatione constringitur. Hac igitur ratione collata eundem P. in conjugio permanentem à vinculo excommunicationis absolvimus. Datum Laterani Idibus Martii.

De illicita Copulatione. Cap. 42.

P. Episcopus servus servorum Dei Principibus, Militibus, ac ceteris Laicis per Hispaniam & Gallitiam salutem & Apost. bened.

Grave valde & horrendum de vestris partibus flagitium nuntiatur: non solum enim juxta Prophetam, sanguinem tangit, sed sub specie poenitentiae percipiendae, quidam ultronei hujus nequitiae feruntur auctores, quasi in
flagi-

(2) Tudenfis Episcop. Adefonsus erat.

flagitio permanentibus locus pœnitentiæ pateat: & quidam tamen renitentibus peccata plerumque confingunt. Ceterum sub spe pœnitentiæ Deum offendere, hoc est pœnitentiæ sibi aditum denegare. Quicumque igitur filios vel filias suas incestis nuptiis copulant, eodem se reatu astrictos noverint quo & ii qui copulantur astricti sunt, nisi eos juxta facultatem suam dirimere sepositis dolis mera voluntate curaverint. Hæc igitur ne de cetero fiant, modis omnibus interdiximus, & fratribus nostris Episcopis penitus coercenda præcipimus. Datum Laterani II. Kal. Novembris.

De Abbate Ciniensi. Cap. 43.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Apostolicæ Sedis Legato, D. Compostellano, D. Minduniensi, P. Lucensi, salutem & Apost. benediçt. Abbatem Ciniensi Cœnobio ex conventus Episcopalis sententia restitutum P. Comes Froylaz loco suo violenter excusit: vos autem tanto officii vestri fervore flagratis, ut tantam Ecclesia injuriam tacitis clamoribus toleretis: nec illud Prophetæ opprobrium pertimescitis, quo ex divina indignatione dicitur, Nocte tacere feci matrem tuam. Expergiscimini igitur & clamate, & eundem Comitem modis omnibus congruentibus convenite, ut Abbatem ipsum Nunonem in locum suum redire, & res Monasterii secundum Episcoporum sententiam quiete tenere permittat: quod si usque ad proxima Quadragesimæ medium contempserit facere, vos cum tam nostra, quam vestra auctoritate coercere curate.

De Monasterio Ciniensi.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis Bernardo Toletano Apostolicæ Sedis Vicario, & Didaco Compostellano salutem & Apost. benediçt. Postquam de Monasterii Ciniensis causa eam quam

Anno 1109 *nostris sententiam scripseramus, veniente ad nos filio nobis P. Comite plurima ejusdem Monasterii monimenta prolata sunt: in quibus patenter agnovimus locum ipsum ad convectionem sanctimonialium institutum. Præterea significatum nobis est locum ipsum non tantarum existere facultatum, & duarum ex eis valeant congregationum stipendia ministrari: unde magis congruum visum est, ut si fieri potest prius in eo sanctimonialium status reformetur: si vero id omnino fieri non potest, ne monastica illic religio penitus pereat, Monachorum Congregatio admittatur. Datum Laterani III. Idus April.*

De eodem.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri D. Compostellano Episcopo, salutem & Apostol. benedict. Qualem quamtamque tua fraternitas erga nos dilectionem erga fideles obsequiis & operibus aperte demonstrat, quæ licet longis sit à nobis terrarum spatiis separata, præsentem se tamen nobis reddit, & animi charitate, & frequentium obsequiorum exhibitione. Quapropter & nos te ut fratres nostrum dilectionis mutue munere recompensantes, monemus & rogamus, ut à cæpta bonitatis tramite ac cæpta dilectionis exhibitione, nulla aliquando velis occasione animam avertere. De suscepta autem officii dispensatione curam & sollicitudinem, ut miles strenuus, habere satage, & ita rerum terrenarum abundantia frui, ut caelestium premiorum non debeas dilectione carere: exteriora tibi & transitoria non adeo animum implicant, ut aternis & permanentibus bonis priveris: terrenis semper præpone caelestia, perituris æterna: talem te prorsus in omnibus exhibe, ut boni Pastoris mercedem à pastore pastorum merearis recipere. Oblationes quas per nuntios tuos nobis direxisti, gratanter accepimus, & pro eis gratiam referimus. Quod autem

busdam tuis postulationibus assensum ad presens accommodare nequimus, certa ratione fit. De Abbate Ciniensi super quo nos consuluisti mandamus, ut eum Monasterio restituas, ut ibi regularem ordinem & vitam Monasticam cum fratribus ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco convenienti positus, victus & omnia necessaria ab eodem Abbate dari decernimus. Datum Laterani Kal. Maii.

De Mitris habendis. Cap. 44.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo, dilectis filiis Compostellanae Ecclesiae Canonicis, salutem & Apostol. benedict. Petitionem vestram quam nobis per filium nostrum G. vestrae Ecclesiae Archidiaconum suggestistis, paterna benignitate suscepimus. Id enim tamquam magis proprium Romanae semper Ecclesiae habuit, ut dignitatum suarum gratias aliis Ecclesiis tamquam mater filiis impertiret. Presentium igitur literarum vobis assertionem concedimus, ut in solemnibus diebus majores Ecclesiae vestrae personae intra Ecclesiam mitris gemmatis capita contegantur, in speciem videlicet Presbyterorum seu Diaconorum Sedis Apostolicae Cardinalium. Vestra igitur intererit circa Sanctam Sedem Apostolicam gratos semper existere, ut sive in capite, sive in membris Compostellanae Ecclesiae gratiam super gratiam contulisse, merito semper tamquam in bonis filiis Mater Ecclesia Romana congaudeat. Datum Laterani Nono Kal. Novembris. (*)

Quod super altare B. Jacobi nemo celebret Missam, nisi Episcopi, vel septem Cardinales. Cap. 45.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri D.

(*) Intrusa hic Bulla supra posita Cap. 35. quae ad illum tantum pertinet locum.

Anno 1109 *D. Compostellanae Sedis Episcopo salutem & Apostolicam
nedit. Pia voluntatis affectus prosequente debet studio
foveri, ut Ecclesiastica utilitas Apostolica Sedis favore
res accipiat, & accrescat. Significavit nobis fraternitas
quod secundum Romanae Ecclesiae consuetudinem septem Ca
dinales Presbyteros in Ecclesia tua ordinaveris, qui ad
tare B. Jacobi Missarum officia succedentibus sibi vicis
administrent: quod nostrarum exoptulas literarum mun
tione firmari. Nos itaque dilectionis tuae petitionibus
nuentes, ordinationem tuam praesentibus literis, & ap
lica auctoritate firmamus, statuentes, ut nec per te, ne
per tuorum quemlibet successorum constitutus ille Sacer
tum numerus imminui debeat, aut immutari, nec per alia
quamlibet personam, nisi per praefatos Sacerdotes, aut
Episcopos, aut Romanae Ecclesiae Legatos, Missarum sup
altare B. Jacobi statuimus solemnia celebrari. Datum Ber
venti III. Kal. Novemb.*

*De probitate & scientia Regis Adefonsi, & de pace
Regno ejus, & de Juramento à Gallacis apud Legionem
facto Adefonso filio Comitis Raimundi adhuc
puero. Cap. 46.*

Magna igitur Praesulis prudentia, hereditates, Eccle
sias, & Villas, quas superius ordine minime ob
servato praenotavimus, pervigili sollicitudine, & immer
so labore acquisivit, & acquisitas Ecclesiae suae juri in per
petuum mancipavit: multas etiam alias his adjecit, à nobis
praetermissas, utpote ignoratas, quas qui scire voluerit
eum ad scripturarum cognitionem in thesauro B. Jaco
bi Ecclesiae repositam & servatam ire praecipimus. Hac
autem supra dicta omnia ante mortem Regis nostri Catho
lici bonae memoriae Adefonsi à Praesule sunt juste acquisi
ta. Qui nimirum Rex mirae sanctitatis virtute conspicuus,

atque ferventis ingenii capacitate mirandus, quam duris
 ictibus & assiduis incursionibus terga suorum hostium cæci-
 derit, proculdubio novimus, quia ea loca quæ à potestate Is-
 maelitarum gladio suo invicto liberavit, corporali intuitu
 prospeximus. Regnum etenim Toleti, Castella, Civitates,
 & Oppida quæ ultra decursum Dorii fluminis esse noscun-
 tur, in quibus christianæ professionis Religio tenetur, &
 observatur, à cultura gentium, numina vana colentium, pe-
 nitus evacuavit. Quo nimirum loco Ecclesias faciendo de-
 fidavit, & consecratas divino cultui mancipavit. In regen-
 dis autem subditis, licet præpotentissimus esset, tantæ
 discretionis, & sapientiæ, & humilitatis extitit, quantam
 si describere vellet humanum ingenium, nequaquam pos-
 set. Non enim singularitate culminis lætabatur, sed æqua-
 litatem conditionis in se ipso contemplabatur. Sciebat
 enim quia si æquales natura sibi subditos despiceret, sive
 eos uti decet non regeret, totius creaturæ rectorem, sub
 quo omnes natura æquales sunt, modis omnibus offende-
 ret: unde à subditis quam justo & temperato moderami-
 ne debita potestatis exegerit, seu quam pacificus circa
 eos extiterit, post ejus obitum nobilium virorum pernici-
 cies, & subsequencia bella crebrius exorta, aperte mos-
 traverunt. Hic Rex cum ejus generum Consulem Rai-
 mundum à visione præsentis lucis fata funditus subduxis-
 sent, & ejus filius, qui adhuc trienii tempus nequaquam
 expleverat, piissimi Regis præsentia præsentaretur, ex in-
 ternæ pietatis affectu super eum misericordiæ viscera com-
 movens, omnes Gallatiæ nobiles, Consules, & Principes
 qui ejus præceptione cum puero iverant apud Legionem,
 tali alloquio affatus est: „Omne equidem Gallatiæ regi-
 men & jus pueri pater obtinuit, & ideo vos omnes
 qui ejus jura, & honores eo vivo tenuistis, & eo mor-
 tuo adhuc tenetis, filio ejus, nepoti meo, proculdu-
 , bio

Anno 1109 , bio famulatu-
 ros exhibeo , & totam ei Gallatiam conce-
 do , si ejus mater Urraca virum ducere voluerit
 , nec ab eo etiam mihi ipsi ulla ulterius obsequia de-
 , posco , & ut omnibus his quæ in auribus vestræ præsen-
 , tiæ profero sine ullo scrupulo dubietatis , fidem adhi-
 , beant præsentem Vienensē Archiepiscopo præfati pueri
 ; patruo ; in manibus Domini Didaci Secundi Ecclesiæ
 , Jacobi divina dispensatione Episcopi , discreti videli-
 , cet viri , hujusmodi jusjurandum vos dare præcipi-
 , quatenus præsentem puerum in Dominum suscipiatis , &
 , susceptum cautius & vigilantius custodiatis : honorem
 , etiam quem vobis præsentibus ei attribuo , etiam con-
 , tra me ipsum si injuriosus ipsi extitero , totis viribus
 , defendatis. , Facto igitur intra moenia Legionis , sicut
 audivimus , juramento , & à Pontifice Compostellanæ Ec-
 clesiæ solerti cura recepto , cum auctoritate tanti Pri-
 cipis ad sua quisque reversus est.

*De morte Regis Adefonsi , & de discordia , & ceteris
 malis ingruentibus. Cap. 47.*

CUM autem fere biennium petransisset , hic Re-
 gis Adefonsus moritur gravitate doloris , qui lux &
 clypeus Hispanis extitit oris , sub Era M.C.XVII. & quor-
 III. Kal. Jul. (1) quo nimirum mortuo & fides , ac si num-
 quam esset , postponitur , & pax quæ principatum diu
 possederat , cum rectore suo amittitur. Inde etiam per to-
 tam Regni ejus latitudinem bellum , seditio , & fames exor-
 ritur : inde etiam tellus non solum debita cultura pri-
 vatur , sed omni rectitudine viduata desolatur. Quamob-
 rem inter Consulem Petrum (2) & quosdam Gallatiæ no-
 biles

(1) II. Kal. Julii legendum , Era 1147. nempe ultimo die Junii anni 1109.

(2) Petrus Froylaz Comes de Trava , nutritor Regii pueri Adefonsi VII. de quo multa in hoc opere , locis in generali indice consulendis.

bilis iurandum, quod Dño suo fecerant, non attendentes postposita pacis connexione, magna discordia pullulavit. Quod idem Consul, cujus custodiae puerum vivens pater attribuit, cupiens evitare, nunc blandis sermonibus, nunc minarum illationibus eorum contumaciam compescere tentavit, quatenus eos de tenebris ignorantiae femoveret, & ad statum rectitudinis quem incaute reliquerant, solerter perduceret. Sed quia cor quod iniquitate gravatur, si superna gratia desit, nec verborum copia, nec sermonum abundantia illustratur, nebula erroris abducti, atque nimio furore succensi verbis Consulis credere recusarunt. Tali etenim adinventae germanitatis pactione connexi erant, ut sese hostium fortitudinem mutuo & indefesso robore adjuvarent, & omnia adversa unanimiter tolerarent. Qua securitate vallati, à concordiae unione animum femovebant, à quibus Compostellanus Episcopus summo opere invitatus, & multa prece efflagitatus, solatium tantae germanitatis hac intentione suscepit, quatenus pacem & stabilitatem Ecclesiae conservaret, & saluti totius Regni Gallatiae indefessa sollicitudine invigilaret, & eis dissuadendo, & violatae fidel periculum ostendendo, modis omnibus quibus posset, Consuli concordaret. Recepto itaque supradictae amicitiae contubernio, & intercedente non multo temporis intervallo, praefati nobiles terrae, quoniam Compostellanum Episcopum ingenio clarum, consilio providum, ratione discretum, veracem, & rectitudinis zelo ferventem, in omnibus & per omnia cognoverunt, circa *Castrum Biti* sollertiam tanti Praefulis invitantes, iuramentum & fidelitatem ei fecerunt, licet multi de melioribus Gallatiae ante hoc novae germanitatis inventum praefato Episcopo hominum fecerant propter solidatas & praestamina, quae uberius ab ejus largitate susceperant, veluti Arias Petriz, Petrus Gudesteiz,

Anno 1109 Joannes Didacides, & Pelagius Gudesteiz, & alii quam plures egregii milites quos sibi hominii vinculo vehementer atrinxerat. (*)

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ad hoc omnipotens Deus te populo suo praeesse constituit, ut eorum peccata corrigas, & Domini adnuntii voluntatem. Stude igitur secundum datam tibi divinitus facultatem, tantum incesti facinus, quod à Regis filia perpetratum est, debita ultione corrigere, ut vel à tanta presumptione desistat, vel Ecclesiae consortio, vel seculari potestate privetur.

De illicito connubio Regis Aragonensis & Reginae, & de guerra inde orta inter Gallacos. Cap. 48.

INterea sumpto Rege Aragonensi, cui incesta conjugii copula Urraca Regina inhæserat, eadem Regina pro filio suo in partes Gallatiæ nuntios suos celeriter destinavit: & quoniam eundem filium in Regni fastigia sublimari profus inardebat, ne tanto gaudio privarentur, ad ejus sublimationem omnes Gallatiæ nobiles invitavit, cujus iussa sine ulla dilatione complentes, iter suum cum omni festinatione arripuerunt. Cum autem incolumes Legionem transissent, Regi Aragonensi viro videlicet suo (si cum esset ei proxima consanguinitatis linea junctus, vir ejus est nominandus) eandem Reginam reconciliatam, & alligatam verisima relatione didicerunt. Unde vehementi mœrore affecti, Consulem Enricum, præfati pueri avunculum, celeriter acercentes quid ex hoc rei eventu acturi essent, diligenti cura consuluerunt: cujus prudenti

(*) Absque titulo literæ adlate Pontificis, de illicito Reginae Urracæ & Regis Aragonensis connubio, de quo statim.

Hentii consilio fortiter excitatus Consul Petrus quosdam Anno
 ex illis, qui jusjurandum filio Comitis mentiebantur, 1116
 juxta *Castrum Soricis* (1) in itinere cepit, & cum eis in
 Gallatiam celeri cursu regreditur, pro quorum postea so-
 lutione *Castrum* (2) *Minei* suscepit: ubi eam, quæ uxor sua
 esse cognoscitur cum filio & Dño suo quem ipsi in gremio
 suo aluerant, quasi sub tuta defensione celeriter intromisit.
 Cujus intromissionis damna indigenæ tolerare nolentes, &
 Consulem de finibus illis cum ingenti dedecore pepulerunt,
 & sine intermissione debita jura promissæ fidei violantes,
 cum illis qui eorum nequitia participabant, Dominum
 suum, quod dictu nefas est, & ejus nutricem in Castro
 Minei impudentius obsederunt: cujus obsidionis laborem
 cum obsesi propter annonæ & potus paucitatem, obsi-
 dentes vero propter diutinam stationem, jam ultra fame
 affecti tolerare nequibant, alterutra conventionem jusju-
 randum ex utraque parte octava manu firmatum suscipien-
 tes unanimiter decreverunt quatenus obsesi Castrum, &
 quemdam quem vinctum tenebant, Oduarium videlicet
 Ordonidem, obsidentibus absque ulla redemptione sol-
 verent, & ipsis ductoribus Comitissa cum omnibus quæ
 intro erant, ad propria sine aliquo detrimento incursu
 remearet.

De obsidione Castellii Minei. Cap. 49.

SED quia illustres viri, qui cum Comitissa famulatum
 regali puero diligentius exhibebant, de eorum fide,
 quasi futurorum præfagi, aliquantulum titubabant, se egre-
 suos à Castro omnino denegaverunt, si Compostellani
 Pontificis præsentia deesset, in quo solo fidei ubertas

N 2

(1) Hodie Castro Xeriz. (2) Castrum Minei hodie S. Mariæ de Cas-
 trelo, ad ripam Minei quatuor circiter leucas infra Auriam.

Anno tum temporis plenarie redundabat : qua propter ad eum
 1110 legatione super his omnibus destinata , ex utraque parte bis
 & ter eum cum omni sollicitudine invitaverunt : qua ni-
 mirum legatione suscepta per nuntios suos quos ad eos
 extemplo præmisit , se iturum celeri cursu spondit : ni-
 tebatur enim de tam ineffabili laboris angustia & Domi-
 num suum eruere , & eos disidentes concordia ligamen-
 tis devincire , & pacem terræ funditus reformare. Direc-
 to itaque calle cum præfatus Episcopus ad Ernegum flu-
 vium cum paucis de suis militibus pervenisset , nuntios suos
 quos jam præmiserat , reperit : quo in loco licet se frau-
 dulentam legationem suscepisse quorundam relatione com-
 periret , tamen ab incepto calle pedem bonæ intentio-
 nis retrahere recusavit. Ipse namque tam de incepto pia
 devotionis studio , quam de illis quos privilegio hominii
 sibi alligaverat , nimium confidens , duos nuntios Mu-
 nionem videlicet couterinum suum , & P. Gutierrezem di-
 versa de causa ad eos secundo direxit : Munionem , qui
 ab inimicis Pontificis & à Comitisa , quid de hoc nego-
 tio acturi essent disceret : Petrum vero , qui tunc tempo-
 ris hostis Comitis habebatur , ut ab inimicis præfati Con-
 sulis , si forte fortuitu laqueos prodicionis tetendissent , quo-
 quo modo rimaretur. Qui celeri cursu redeuntes , non so-
 lum se nullas insidias reperisse dixerunt , verumetiam Ariam
 Oduaridem ad Episcopum , qui securius eum præcederet ,
 & ei dubietatem prodicionis auferret , obviam venire fe-
 cerunt. Cujus contubernio fretus usque ad ripam Minei
 cum eo loquendo pervenit.

2 Quo in loco celebrata Missarum solemnitate , post-
 quam sui milites sua tentoria firmaverunt , auditu nefan-
 dæ prodicionis perculsi , ne fluvium transmearet , Episco-
 po multiplices causas ostendendo interdixerunt : quod

etiam

etiam militibus A. Petridis, & aliis probis probantibus cre- Anno
dere contempfit, in eis quippe nimium confidebat: tum ¹¹¹⁹
propter germanitatem invicem habitam, & hominum quod
sibi postea ipsi ultronei fecerant; tum propterea quia fe-
re omnes de ejus Parochia erant, & solidatas & præsta-
mina ab ejus largitate susceperant. Hac igitur securitate
persuafus cum duos alios nuntios ex parte Comitissæ, San-
cium videlicet Ramiridem, ex alia vero parte Rudericum
Sanchidem sese cum omni festinantia invitantes, cominus
suscepisset, proculdubio lembum intrare non formidavit:
ad cujus ingressum dum sui milites juxta morem patriæ
vana auguria diligenter investigarent, & majorem aquil-
lam è contrario transeuntem diligentius inspexissent, in-
super equidem omnes uno omine perculsi tertio & quar-
to eum ne illo iret vehementius increpaverunt: quorum
dicta quia non tantum ex sensus abundantia, quantum ex
matre errorum, videlicet ignorantia, processerant, &
præfatus Episcopus benigna cordis aure suscipiens, tale
fertur eis dedisse responsum. Nolite inquam, Karissimi
filii, his nugis & vanis tentationibus propositum bonæ in-
tentionis disturbare: omnipotentem namque Dñum totius
creaturæ gubernatorem secreta sui consilii hujusmodi avi-
bus, & brutis animalibus, nullatenus commississe noveritis.

Quando Episcopus Castellum Minei adiit.

3 **H**AC inexpugnabili ratione devicti omnes mi-
lites ora sua freno compescentes conticue-
runt, deinde cum tribus sociis se comitantibus P. Ana-
de Clerico, & Canonico suo, & M. Gelmiride, & P. Gu-
tierride, qui ejusdem proditoris intimator dicitur & esse
non dubitatur, ad aliam partem fluminis incolumis per-
transisset, cum proditoribus suis, Petro videlicet Aria, &
aliis

AnnO aliis (*) secretum colloqui habuit, quo in loco eis im-
 1110 minentia terræ pericula sapienter ostendit, atque eos vi-
 gilanti cura & tota diligentia interrogavit, quatenus de
 fraude, quæ sepius suas aures attriverat, eis referentibus veri-
 tas sibi quoquo modo manifesta claresceret. Sed quia à mente
 quam sua iniquitas deprimit, superna se veritas abscon-
 dit, cum vulnus prodicionis in pectore fervarent, ut iniqui-
 tati iniquitates celerosè accumularent, ejus celsitudini cum
 jurejurando se prodicionem minime facturos modis omni-
 bus denegaverunt: nos etenim tuæ paternitati, inquit, per
 certam hominii subjectionem colla nostra submisi-
 mus, & post hæc omnia felle malignitatis non infecti, ali-
 quod dedecus tibi inferre excogitavimus? Imò etiam si for-
 te fortuitu ab aliquo aliquod dedecus tibi inferri videri-
 mus, nos usque ad necem corpora nostra tui amore peri-
 culis objecturos esse discretio tua confidenter agnoscat.

*Quod factò juramento proditores invitaverunt eum ad
 cenam. Cap. 50.*

HIS igitur dictis & promissis falsis Episcopus illectus,
 ad sublimitatem turtis in qua Comitissa cum Dño
 suo sedebat pedetentim ire aggressus est: cujus adventum
 cum superius stantes jam vicinius aspexissent, tanta cor-
 dis hilaritate, tanta etiam mentis jucunditate eum susce-
 perunt, quanta illi lætitia gavisè sunt, quos baratro de-
 merfos, superna claritas sua præsentia visitavit. (1) Quo
 in loco cum de multis alterutra alloquutio acta esset, ex-
 tra Castri munitiones ex utraque parte sacramenta duo-
 decima manu firmata, ea conditione præsentè Pontifice

(*) Præcipui prodicionis auctores erant *Arias Perex, Petrus Arias, Fernan-
 dinandus Sanchez, & Oduarius Ordoñez.* (ex cap. 66.)

(1) *Nollem hunc blandiendi modum imiteris.*

firmaverunt, quatenus in subsequenti die Castrum illud eis funditus redderetur. Et ipsam eandem Comitissam cum nobili puero Dño videlicet suo, & cum omni sua militia & suppellectili usque ad virum suum sine detrimento ipsi conducerent. Firmata igitur hujusmodi pactione cum recedente die nox jam vicinius incumbabat, ultra flumen ubi totam suæ militiæ cohortem reliquerat, ubi etiam sibi & illis sumptus necessaria parari præceperat, se iturum circumstantibus dixit. Illi autem qui intra sinum suæ mentis proditoris horrendæ sibi pila præfixerant, qui jam ad perficiendum suum dedecus unanimiter conspiraverant, paternitatem ejus obnixius deprecari sunt, hortantes eum ne in tam profundæ noctis conticinio fluvium transinearet: quorum blandis sermonibus acquiescens Episcopus effectum suæ petitionis eis sine mora attribuit. Porro Fredenandus Sancides, cujus dominio Lemensis Provincia tunc temporis opprimebatur, eadem nocte eum procurandum his fraudulentis verbis suscepit: oportet, inquit, te Sanctissime Pater & Dñe, qualem nunquam sumpisti, hodie mecum cœnam sumere.

Machinamentum proditoris. Cap. § 1.

Quantus autem vel qualis cœnæ fuerit apparatus, subsequenti diei proditio manifestavit: & quia multoties animus solet esse futurorum præfagus, totam fere noctem illam insomnem duxit Episcopus. Manè itaque facto cum quorundam ejusdem Provinciæ indigenarum ad se veluti ad fontem misericordiæ confugientium, confessionem patula aure percepisset, eisque misericordiæ viscera aperiendo, modum poenitiæ prout decebat injunxisset; supradictus Fredinandus facie proditoris peragenda præ ceteris æstuans, cum quibusdam complicibus suis Episcopum ut inceptæ deditiōis negotium citius pe-

Anno 1110 rageret, dolosa circumventionem increpare non horruit: & quia dies in studio bonæ operationis ad effectum tendebat, praviæ voluntatis effectum se non posse consequi formidabat. Pius ergo pater à dextris & à sinistris habens arma, ejus insolentiam charitatis ardore diffusus sustinuit: primitus, inquit, fili, juxta veritatis vocem oportet me Regnum Dei evangelizare, deinde his quæ mundi sunt curam impendere.

De Comitisa. Cap. 52.

Consulto itaque primum juxta pastoralis curæ sollicitudinem ovium deposito, cum magna circumstantium lætitia deditionem facturis Castrum intravit, ad quem utpote ad portum salutis intra aditum Castri residentem, ab ipsa turris summitate, qua veluti in maris profunditate Comitisa cum regali puero detinebatur cum alia non modica nobilium turba, summa cum jucunditate descendit. Quo in loco donec sui omnia supellectilia apportaverunt, latus Pontificis claudendo cum Regio puero permansit.

De Captione Regis pueri, & Comitise. Cap. 53.

Dumque ibi tanti patris præsentia se esse excogitaret munitam, proditorum turba gladiis, clypeis instructa, atque omni genere armorum horrenda, per Castri hostium impudentius irruit, & unanimiter ad tollendum puerum, quem ipsa in gremio suo jam jam propter inopinatum assultum & armorum strepitum fere exanimem tenebat, festinantius cucurrerunt: quem quidem quia ipsa de eorum manibus nitebatur eruere, more leonum in eam frementes, ei terribiliter comminati sunt, quod nisi eum festinanter dimitteret, eam proculdubio, quod grave est dictu, fece tenus dehonestarent: quorum dicta acerrime

prolata cum Pontificis aures vehementer perculerant, ejustem Præsulis summa puerum solertia ferme exanimem suavi tactu de Comitissæ manibus auferens, Ordonio nutritori suo custodiendum cum diligenti cura attribuit. De cetero ipsam Comitissam genas suas vehementi impetu dilanantem, atque ad instar undantis fluminis lacrymis effluentem, ad altitudinem turris, qua sua sponte descenderat, cum Dño suo, & quibusdam aliis, gravi cum dedecore captam deduxerunt.

De rapina rerum Pontificalium. Cap. 54.

HIS igitur ita peractis cum nobiles & egregios milites, qui cum Comitissa regali puero obsequebantur, graviter percuti, dehonestari, atque propriis facultatibus expoliari, præfatus aspexit Episcopus, duobus tantummodo Clericis comitatus præ nimia cordis angustia quasi aliquantisper sui oblitus, tristis humi resedit. Munitionem namque couterinum ejus quem gratia legationis ad Ariam Petriz extra Castrum direxerat in ipsa legatione consimili dolo & proditione ceperunt. Ceterum juxta Joannis sententiam, ut *qui nocet noceat adhuc*, & *qui sordidus est sordescat adhuc*, ut super iniquitatem scelus propensius augmentarent, Pelagium Martini, & Leovegildum Luz suæ malignitatis complices, cum maxima parte suæ militiæ, & tota illius terræ germanitate ad invadenda Præsulis tentoria, atque ad diripienda ejus militum spolia, sitibunda cupiditate ultra fluvium destinarunt: qui sub pacis figmento euntes, & cum eis in fraudulentis colloquiis perdurantes, eorum mansionem & castra armata manu terribiliter invaserunt: unde proditionis felle inebriati, atque suæ cæcitatibus calligine obfuscati, non solum omnia Præsulis suppellectilia abstulerunt, verum etiam (quod humanis auribus terribile insonat) in ejus Capellam suas

Anno
1110

manus sacrilegas injecerunt: ejus namque casulam (1) juxta infaciatam luporum rapacitatem, inter se frustatim diripientes, suis pravis usibus profuturam conservari non horruerunt: ex qua nimirum casula suarum vestium oras & limbos quasi decorando sine ulla mora turpissime dedecorarunt. Aureum quoque vasculum quo Dominicum corpus, nostra scilicet hostia salutaris, immolatur, trimembri divisione partientes, ille inferiorem partem, iste vero superiorem, hic autem reliquam partem sibi execrabilius vendicare, proculdubio non formidarunt. Arcam denique argenteam, & Crucifixum mirifica aurificis manu consculptum, nulla dissimili ratione partiti sunt. Quid plura? Non solum omnes fere equitaturas, & totius militiæ prociuctum, verum etiam non qualescumque sarcinulas, styli tædiosum laborem evitando, præterimus. His itaque solerter præcognitis tantus timor, & tam inopinatus horror totam Compostellæ Ecclesiæ militiam perculerat, quod relicto viæ compendio per nemorosa montium cacumina eundo ad propria non sine magno labore pervenit.

Quando Proditores transferunt Mineum cum Pontifice

Cap. 55.

FActa autem superius audita prodicione cum Pontifice & quibusdam aliis nobilibus, & Petrus Arias & filius ejus ipsa eadem die à Castro exeuntes, juxta Monasterium S. Stephani Ripæ Silis quiescentes pernoctaverunt, & tota nocte vigili cura & armata militum manu eos captos custodiri fecerunt: qua transacta cum Phœbus ab undis Oceani solito more emerisset ad *Portum Minei*, qui vulgari appellatione *Ambas mixtas* (2) nuncupatur, celeri cur-

(1) *Alii Cadices*, infulam, que apud illius ævi Scriptores idem ac Casula. (2) *Hodie Ambas mestas, ubi Sil & Minius miscentur.*

pervenientes sine aliquo detrimenti obstaculo transme-
runt: quo in loco præfatus Episcopus *Ariam Petriz* seor-
sum vocavit, & cum eo præsentibus duobus Clericis suis
hujusmodi colloquium habuit: Miror, inquit, te ante hac
mobilem & egregium virum, quem loco germani fratris &
quasi pro dimidio mei cordis habebam, hujusmodi pro-
ditionem excogitasse, & excogitatam fecisse: te etenim
prærogativæ dilectionis privilegio ab ipsa etiam pueritia
connexum habebam, necnon etiam in te veluti præcordia-
li amico ampliori confidentia confidebam, tum quia præ-
stamina & uberrimas solidatas à mea largitate susceperas:
tum quia hominii vinculo non semel, sed bis & ter sub
jurejurando firmato, me tibi credulum feceras: tuæ si-
quidem & tuorum confortiorum inscitia, & fraudulentij u-
ventuti vehementius, quam meo dedecori condoleo, quod
tuæ nefandissimæ prodicionis nomen toto terrarum orbe,
nisi melius tibi provideris, vulgabitur & blasphemabitur.

Responsio Ariæ ad verba Pontificis. Cap. 56.

CUjus dicta tam sapienter probata Atias hujuscem-
di affamine subsequitur: Hæc inquam Sanctissime Pa-
ter, quæ mihi summo charitatis ardore à tua paternita-
te referuntur, vera esse, & deteriora proculdubio quam
tu ipse asseris, oculo meæ discretionis considerando in-
tueor: verum parti nostræ tam vehementi formidine for-
midabaris, si celsitudinem tuam quæ tanta consilii pruden-
tia, tantique exercitus abundantia, & amicorum uber-
tate redundat, ad propria reverti incolumen permissemus,
pro ceterorum captione, quam coram tua veneranda præ-
sentia peregrimus, tam propriis honoribus, quam propriis
etiam facultatibus nos ipsos privari sine mora: quod equi-
dem factum, licet humanæ rationis detestabile & remor-
sibile videatur, quoniam jam non potest non fieri, quo
facto

Anno pacto id queat dissolvi, inter nostrarum mentium conside-
 1110 rationem reperire nequaquam possumus.

Verba P. Anaide. Cap. 57.

Quem equidem P. Anaides, præfati Præsulis Clericus, quasi ex indignatione silentium prorumpens, sic est alloquutus: Cum tua dicta assidua animi revolutione speculando præmeditor, eximia indignatione vehementi cordis dolore afficior, quod in hujuscemodi actibus omnino vobis consilium defecisse perpendo: vos etenim, quibus nuper in sinistro latere ingenii vena salire putabatur, quomodo tam egregium, tamque potentem virum, totius videlicet Gallatiæ Gubernatorem, malo ingenio & fraude vestri horrendi criminis circumveniendo cepistis, quali pactione postea id factum dissolveretur non prius indefessa sollicitudine excogitastis. Ad ultimum si vestræ utilitati providendo desudatis, pro ejus solutione, utrum sui muneris largitione vos divites efficiat, an venerandis obsidibus dubietatem vestræ formidinis auferat, in præsentiarum sine ulla dilatione conferre debetis. Si vero eum timoris occasione, ut asseritis, cepistis, vel jusjurandum à Munione couterino fratre ejus, vel Castrum Honesti, & S. Mariæ de Lanciata, ne id quod formidatis vobis eveniat, ad tempus suscipiatis (hoc etenim de Castris ex industria, & sui ingenii sagacitate protulerat, quoniam si hac pactione solveretur, Dñm suum circa triduum Castra sua recuperaturum incunctanter cognoverat) Intueor etiam vos ipsos, vobisque succedentem posteritatem tam horrendi criminis periculum nullatenus evasuros, hujusque nefandissimæ proditionis opprobrium sempiternaliter incurfuros, nisi eum quantotius liberare festinetis. Cujus verba nedum finita, quoniam modo invectionis proferebantur, P. Abbas Termarum, qui ejusdem captionis Domini sui socius esse cognoscitur, tali affamine intercipiendo subsequutus est.

Verba P. Abbatis Termarum. Cap. 58.

Annus 1110

NOSTI inquam, Karissime frater, quod hujus nostri Patris providentia Compostellanam Ecclesiam tam honoribus quam facultatibus uberius dilataverit, & numero LXX. duorum Canonorum quos ejus paternitas intra gremium suæ dilectionis bene morigeratos reddiderat, plenius exornavit, & firmius corroboravit. Quæ videlicet Ecclesia tanti patris afflictione mulctata, omnino desolabitur, & te existente causa ruinæ destructa adnihilabitur.

De pacto liberationis Episcopi. Cap. 59.

HAS itaque & supradictas rationes Arias Petriz benigno cordis affectu suscipiens, pro Castrorum inquam receptione Domnum vestrum sine intermissione liberare festinabo. Ea igitur die ad quoddam rus, videlicet Amoarium citato calle pervenientes, præfatum pactum, ne labefactari seu infirmari posset, fide ex eorum parte recepta, firmavimus; & super his omnibus Munionem Eriz, & Froylam Menindiz Compostellam direximus. Cum autem secundæ lucis præsentia à facie mundi tenebras effigaret, Castrum S. Joannis de *Pena Corveria* (1) intravimus: tertio itaque die ibidem relicto P. Aria cum Regali puero, & quibusdam aliis vincis, per devia & fructifera montium cacumina, euntes non sine magno labore ad *Castrum Luparia* (2) pervenimus. Quo in loco supra nominatos nuntios quos jam Compostellanæ Ecclesiæ præmisimus cum duobus ejusdem Ecclesiæ Canonicis, & quibusdam aliis concivibus, cum summa cordis jucunditate suscepimus: quibus referentibus didicimus omnes Compostellanos Clericos sacro se juramento alligasse,

(1) Cornaria legendum, ut infra cap. 111. n. 4. Hodie vulgo Pena Corneira. (2) Inter Compostellam & Iriaus.

Anno 1110 gasse, quod prædicti Præfulis solutioni unanimiter insisterent, & eo vitalem auram suscipiente, in Dominum nullum alium susciperent. Insuper etiam non solum concives, verumetiam totius terræ milites sacrae sibi fidei vinculo diligenti ratione astrinxerant, quatenus sub omni celeritate euntes, de tam nefandæ captivonis ergastulo Dominum suum liberarent: in conducenda etenim militia totus Ecclesiæ thesaurus, totaque respublica expendi unanimi omnium sententia exponebatur. Is itaque rumor qui nos vehementi lætitia cælo tenus extulit, Ariam Petriz graviore vehementius perculit: quocirca cum quibusdam de suis consilium sumpsit, ut à supradictæ pactionis promissione disceret, & præfatum Pontificem ad aliud Castrum quo firmiter & securius teneri posset, sine ulla temporis dilatione deduceret: quorum consilium quoniam Pontificem minime latuit, ipsi solerter præsentis sua militia A. Petriz ad rationem posuit, quia à pacto quod jam superius pepigerat, semetipsum irrationabiliter subtrahere vellet: quod illius terræ Baronès non sine cordis mœstitiâ percipientes, eumque summopere increpantes, ne aliquid aliud præter id quod inter illos stabilitum erat, facere auderet, ei modis omnibus interdixerunt. Horum ergo inexpugnabili ratione A. Petriz coactus illorum custodiæ cum eo tenore commisit, ut si ea die præfata Castra sibi dederentur, extemplo eum ipsi exolverent. Quem ipsi in sui tutelam gratanter suscipientes, eum à Castro per spatium unius leucæ semoverunt: ex quo nimirum loco M. Fratrem suum, & P. Anaidem ad Castrum Honesti dendum direxit, & deditum Froylæ Menindiz, qui illud ex parte Ariæ susciperet, sub omni imperio reddi præcepit.

De liberatione Episcopi. Cap. 60.

DUM hæc agerentur, A. Petriz intra arcanum sui cordis præmeditans, præfata Castra se nullatenus posse

se retinere, sumpto meliori & utiliori consilio, Barones Anno suos sic alloquitur: Utile mihi valde & necessarium esse existimo, quod dimissis Castris Episcopum liberum ire permittam, & de illato ei dedecore qualem à me exegerit justitiam libenti animo faciam: verum etenim ne id quod verebar mihi eveniat hac tempestate, tres de fratribus suis Munionem, videlicet, Ecclesiæ B. Jacobi thesaurarium, & Petrum Gelmiridem, & fratrem ejus Joannem, ad tempus mihi in obsides quamcivitus iverit, mihi mittere non remoretur. Interea O. Archidiaconus, & P. Anaides, & P. Vimarides, donec ipsi veniant, mecum remaneant. Cujus nimirum sanum & egregium consilium, quoniam omnes sui milites æquanimiter laudaverunt, cum maxima eorum parte præfatus Episcopus eadem die Castrum suum Honestum cum ingenti pompa dediturus intravit. Quo equidem intrante cum nimia cordis jubilatione ingens suorum militum multitudo eum suscepit. Quæ videlicet multitudo lanceis & gladiis & clypeis exornata diverticulum petendo, in quibusdam abditis se sapienter occuluerat, ut si forte fortuitu Castrum milites Ariæ susciperent, ipsi cum omni celeritate venientes ne Castrum necibus implerent, circumquaque obsiderent, & obsessum unanimiter expugnarent. Peracta igitur ejusdem noctis lætitia, suorum militum robore vallatus sequenti die apud Iriam non minus honorifice susceptus est: ex quo nimirum loco tres fratres suos ad eundem Ariam juxta præfatæ sponsonis conventionem celeriter destinavit, quatenus alios tres qui horum vice cum eo remanserant, ipse sine mora exolveret, quos quasi à vinculis absolutos veneranda Præfulis præsentia cum omni alacritate suscepit.

Gaudium Compostella in adventu Episcopi. Cap. 61.

Rubescente itaque tertiæ lucis aurora cum iter suum Compostellam disponderet, ingens utriusque sexus mul-

Anno
1110 multitudo è diversis partibus quasi ad totius Provinciæ Patronum totaliter confluens, ad milliariū usquequo desiderabilis Sanctæ Civitatis situs prospicitur ejus optatam præsentiam comitata est: ad quæ nimirum loca cum auxiliatrice Dei gratia, uti paulo superius prælibavimus, pervenisset, omnis Compostellanorum turba cum tympanis & citharis & diversis musicorum instrumentis cantantes, atque de recepti pastoris incolumitate supernæ pietati laudis præconia persolventes, ei obviam exivit: innumera namque juvenum caterva tanto exultationis júbilo concinebat, quod si exprimere vellet, in describendo nostri eloquii ratio tanto labori subcumberet. Cetera denique adolescentum multitudo cum hymnis atque dulcissimis harmoniæ melodiis ejus optatæ præsentiae congaudentes, usque ad Compostellanam Ecclesiam cum eo cantando perveniunt. In qua equidem Ecclesia si antea subditorum curæ minus quam debuit invigilavit, divino fultus patrocinio postea quidquid in subditis emendandum esse pensavit, baculo pastoralis curæ correxit divina Dei gratia largiente, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De pacis reformatione post liberationem ejus. Cap. 62.

Anno
1110 **I** Postquam ergo in Era I.C. quadragesima VIII. (1) Venerabilis D. Apostolicæ Sedis (ut jam sæpe dictum est) Episcopus à supradictorum captione proditorum Dño liberante eductus est, vir scilicet immensa bonitate conspicuus, prudentia discretus, temperantia probatus, fortitudine constans, justitia rigidus, & universa morum honestate præclarus, tanto eum de perfida captione venientem Clerus, & populus Compostellæ Civitatis, mulieres, & parvuli receperunt gaudio, quanto sorores Lazari suum fratrem

(1) Codices duo VIII. pro VIII. sed perperam: anno quippe seq. Era MCXLIX scribunt. Cap. 73.

trem quadriduanum resuscitante Dño Salvatore suscipere Anno
 meruerunt. Dum enim per solos quinque dies à suis tradi- 1110
 toribus, heu facinus! in custodia teneretur, ubicumque ejus
 audiebatur traditio, protinus oriebantur preces, furoris
 impetus, ancepsque turbatio: in Civitate siquidem Com-
 postellana illi quibus maxime probitatis studium odio semper
 esse solet, ad tantam subito insolentiam conscenderant,
 quod in religiosas Ecclesiæ personas nefanda conspiratio-
 ne insurgere audebant, assultusque in Clericos facere, nulla
 reverentia, vel formidine, dubitabant. Unde factum est,
 ut quemdam S. Jacobi Archidiaconum catholicum scilicet
 & nobilem virum à pravis gluttonibus Civitatis in domo
 sua circumdatum falsa suspitione interficere voluerunt.
 Atamen veritas, quæ sæpe solebat illum coitari Ar-
 chidiaconum, in tanto discrimine amatorem suum defere-
 re noluit, quem ab impiis sacrilegorum manibus miseri-
 corditer liberavit. Eos tamen qui tanta debriati infania
 debacabantur, assiduo clericorum servitio subdendos & re-
 giæ potestatis decreto sancitum est, & Apostolicæ aucto-
 ritatis privilegio confirmatum, ut in legitimo B. Apostoli
 catalogo scriptum inveniri potest. Veruntamen Pontifice
 in suæ Sedis cathedra divina revocante gratia collocato,
 mox prosperitas aliquantisper subsequuta est, & bellicosæ
 fluctuationes Gallatiæ, frequentesque tumultus Civitatis
 parumper quieverunt. Hæc nempe idcirco evenisse puta-
 mus, quoniam facinorosi realem Præfulis ultionem animad-
 vertere, boni vero viri ejus dilectionem amittere metue-
 bant: quin etiam Comitum ceterorumque Gallatiæ Prima-
 tum negotia ad Episcopum referebantur ejus consilio & ra-
 tione diffinienda, & unanimiter laudabatur ab omnibus
 quidquid prudenter disponebat Episcopus.

2 Qui nimirum Præful ingenti lamentatione & suspi-
 tiis pro Regio gemebat puero, nepote scilicet gloriosi Re-
 gis

Anno 1110 gis Adefonsi, imperii sanctitate solemniter memorandi, qui cum Pontifice traditus in eadem adhuc captione detinebatur, eumque quem proculdubio regnaturum sperabat, eo propensius venenosa eorum calliditate interire formidabat. Hoc metu & formidine perterritus Præsul venerandus totam mentis intensionem & nisum ad hoc dirigere intendit, ut prædictus Reginae filius qui indigne captus erat, digna liberatione solveretur, existimans per ejus solutionem posse revocari Gallætiæ in pacis & concordie unionem. Convocatis itaque majoribus suæ Ecclesie personis voluntatem, quam in animo suoolvebat, patefecit, & accepto cum eis utili consilio, misit legatum suum pro Comite Petro, cujus uxor & filii pro regali infantulo captivi tenebantur, ut cum eo acciperet consilium qualiter infans sublimaretur in regnum.

De solutione pueri filii Reginae. Cap. 63.

Convenerunt igitur Comes Petrus & Pontifex prædictus secus flumen quod dicitur *Tamar*, ibique multimodis rationibus variisque assertionibus multiplicatis, ad hoc tandem perventum est, quod sine consilio patris & auxilio Reginae, quæ mater ejus erat, tantum negotium minime fieri deberet. Euntes ergo Legati ab Episcopo & Comite, ipsi arcanum patenter significarunt Reginae, quod Episcopus diuturno tempore latenter ruminaverat in mente: quibus Regina attentius auditis & diligentis scrutinio inquisitis solemnique quodam & ultra quam credi potest exultavit gaudio, tum quia proprii audiebat filii in Regnum sublimationem, tum quia per ejus exaltationem confidenter credere poterat, posse evenire facilius ruinam Aragonensi tyranno, vel citius de regno expulsionem. Confestim ergo vocat ad se Comitem Fredenandum strenuum scilicet & prudentem virum, quem Regina Dña U. talibus suppliciter alloquitur verbis.

Verba Regina ad Comitem F. de filio suo in Regem sublimaturo. Cap. 64.

Nobilis & sapiens Comes F. quem non solum confanguinitatis linea, verumetiam larga quam semper tibi exhibui honorificentia prerrogativa indissolubili catena mihi vehementer astringit, salubre à liberalitate tua depono consilium, quid demum statuendum sit filio quem venerandus B. Jacobi Episcopus in Regem erigere omni studio conatur. Tibi etenim notum est & omnibus Hispania Regnum incolentibus, quoniam pater meus Imperator Adefonsus appropinquante sui transitus hora mihi apud Toletum Regnum totum tradidit, & filio meo Adefonso nepoti suo Gallatiam, si maritum susciperem, & post obitum meum totius ei dominium Regni jure hereditario testatus est. Omnes ergo fere Consules aliosque in Hispania principatum tenentes, qui tunc temporis in expeditionem contra Moabitas profecti *Toletum* conveniant, quorum quidem alios à pueritia educaverat, alios ex paupertate abundanter ditaverat, alios ex humili genere sublimando, nobiles fecerat, ante se venire iussit, eorumque famulatum meo benigne subdidit imperio, meamque personam & Regnum eorundem fideli custodia diligenter commendavit, interminans & admonens ne quid grave vel arduum præter eorum voluntatem & commune consilium ullo modo disponere præsumerem. Sicque factum est quod defuncto genitore meo secundum eorum dispositionem & arbitrium invita nupserim cruento pialtico (*) Aragonensi tyranno, infeliciter ei juncta nefando & execrabili matrimonio. (1)

2 Quæ vel quanta dedecora, dolores, & tormenta,

P 2

quan-

(*) *Infra, phantassico.* (1) *Vide cap. 79. num. 3.*

Anno 1110 quædiu cum eo fui passa sim , nemo melius quam tua prudentia novit : non solum enim me jugiter turpibus de-honoravit verbis , verumetiam faciem meam suis manibus fordidis , multoties turbatam esse , pede suo me percussisse , omni dolendum est nobilitati : ipse nimirum mente sacrilegio pollutus , nulla discretionis ratione formatus , auguriis confidens , & divinationibus Corvos , & Cornices posse nocere , irrationabiliter arbitratus , sapientes viros & nobiles quasi erubescendo subterfugit , factusque vilium collega nebulonum ad omnem levitatis strepitum sollicitatur : execrata apostatarum consortia studiose veneratur , omnemque divinum Ecclesiæ cultum , personasque religiosas pro nihilo ducens aspernatur. Hinc est quod Ecclesias Dei absque pietate violat , & dirumpit , earumque ministros expoliat , possessionesque eripit. Hinc est quod Burgensem Episcopum & Legionensem à suis sedibus suæ violentia tyrannidis expulsit. In Palentinum etiam manus injecit , quem sub christianæ fidei tenore ad se venire præceperat , & sic per fraudem eum & dolositatem cepit. Archiepiscopum quoque Toletanum , religiosam scilicet Ecclesiæ Dei columnam , & Romanæ Sanctitatis Legatum , à Diœcesi sua per biennium absentavit , necnon & Abbatem S. Facundi à proprio fugavit Cœnobio , in cujus locum sacrilegum fratrem suum omni remota religione & justitia intronizavit. Insuper etiam tanto furore & odio in filium meum Adefonsum exarserat , ut ad eum extinguendum totis viribus anhelaret , existimans Regno secure potiri , si puer quoquo modo traderetur neci : quo circa bellicosum Comitem Petrum fidei firmitate fortissimum dira machinatione perditum ire moliebatur , eo quod fidus infantuli nutritius nulla tribulatione vel molestia ab ejus fidelitate separari poterat , cui dominium patre meo præcipiente in Legionè Civitate juraverat.

3 Sævus igitur Celtiberus Gallatiam furibundus intravit & quot & quanta facinora in regione illa patre-rit, nobilium cedes, militum apud Montem rosum crudeliter occisorum, Castrumque dirutum, & terra depopulata, bonisque omnibus expoliata, Ecclesiarum violationes, earumque dehonoriati Sacerdotes, bonæ mulieres denudatæ, Virgines impudenter violatæ, destructæ Comitum Petri hereditates, mansiones & palatia combusta, greges equarum, & armenta boum à Gallætia partim abstracta, partim dilaniata, afflictorum gemitus, & lacrymæ pauperum, manifeste ostendunt. Ad hæc, formidandum Domini Papæ anathema, & Archiepiscopi Toletani, & religiosissimi Ecclesiæ Apostolicæ Pontificis execratio nostram conjugii turpitudinem incessanter damnabant. Cum ergo me valde contaminatam esse sacrilegii contagio cognoscebam, & acutissimam justitiæ frameam sufferre non poteram, studioso affectu à phantastico idolatra me dissociare curavi: factò autem discidio, ruptoque pudendo mihi matrimonio, statim incendia, cedes, & rapinæ, homicidia, proditiones, bella per Campos & Castellam passim exorta sunt. Dum enim meo indigne frueretur consortio, quasdam Civitates fraudulenter occupaverat, quas suis apparitoribus custodiendas tradidit, de quibus modo egredientes sui prædones scelerati, totam deprædantur provinciam, meas regales Villas & palatia comburunt, burgos in via publica, & Hospitia ubi S. Jacobi hospitari solebant peregrini, dilapidant immisericorditer & obruunt. Denique ager est incultus, tellus inarata, fames & inopia ingruit, Agricolaë olim copiosis abundantes divitiis, quibus nihil omnino relictum est præter leves paleas quas ad tegenda fragilitatis suæ pudenda nudato corpori opponunt, per plateas undique & agros algore & inedia reperiuntur mortui, pudor virginum sine pudore violatus, dedecus matrum, &

Anno lamentatio viduarum, pupillarumque desolatio, deserta &
 1110 vastata quæ inhabitari solebant loca, nostram lacrymabilem
 miseriam patentibus indiciis manifestant. Postremo nullus
 latet Hiberiæ angulus qui tanti furoris strepitu vel per-
 turbatione non moveatur. Nunc igitur, clarissime Con-
 sul, enodatis rationibus universis meisque interioribus pa-
 tefactis, tuam decet nobilitatem, meo dubitanti animo,
 quod melius tibi videtur adhibere consilium.

Responsio Comitum Ferdinandi. Cap. 65.

I **C**OMES autem F. tale fertur dedisse responsum:
 Regina potens & gloriosa, narrationem tuam
 vera ratione prolatam diligentissime perpendi, & firmæ
 memoriæ totaliter commendavi, in qua Regem Arago-
 nensem totius mali causam esse & Hispaniæ detrimentum,
 nullamque salutis spem in eo nos spectari insinuasti, un-
 de tibi summopere vigilandum est, ne quod vir Apo-
 tolicus monitu divino inchoare aggreditur, & per suos ti-
 bi mandavit legatos, per te aliquatenus differri videatur.
 Sed, omni remota dilatione, solerti cura consummare stu-
 deas, teque tuumque filium ejusque causam & negotium
 supradicti Episcopi arbitrio, & dispositioni committas, ni-
 hilque præter ejus consilium deinceps facere præsumas:
 immò etiam si bene visum fuerit tuæ voluntati, hanc eidem
 Episcopo perferam legationem, eique ex præcepto tuo, ei
 in omnibus quæcumque mandaverit, fideliter obsecunda-
 bor, & auxilium quibuscumque modis potero, libenter
 subministrabo.

2 Cum autem Regina summo favore approbaret consi-
 lium, statim Comes F. iter aggrediens ad præfatum Epif-
 copum festinanter pervenit, eumque apud S. Jacobum in
 Curia sua circumstantibus Clericis, & militibus residentem
 invenit: cui manum ex parte Reginæ deosculando ei multi-
 plices & benignas salutationes impertivit. Causas quoque

ob quas venerat, & quidquid ei Regina narraverat, totum Pontifici seorsum & singulariter recitavit. Deinde Comes F. ductus ad hospitium post laborem itineris grato sopori membra dedit. Episcopus autem nocte illa nihil aut parum dormire potuit. Sollicita namque consideratione tractabat quod vix aut numquam fieri poterat, ut videlicet suum, & Ecclesiæ suæ dedecus, inultum non remaneret, & Infantem à captione liberare valeret: eorum siquidem qui puerum tenebant propositum erat, infantem suarum inimicitarum constituere pretium, quas ab eodem Pontifice & à Petro Comite ob suarum culpas injuriarum sibi contraxerant. Assumpto itaque Episcopus sano & utili consilio, maluit suam injuriam non ulcisci, quam infantem turpi captivitate detineri. Misit itaque nuntios ad suos proditores & inimicos, quatenus infantem solverent, & vindictam criminis quod in Episcopum commisserant, super se venire non timerent. Quo audito, proditores cupienti animo se facturos sponderunt, si simili pacto Comes Petrus suarum odia injuriarum relaxaret. Statuto ergo die, & loco, sæpèdictus Pontifex ad Uliæ fluminis portum, (1) qui *de Cessuris* appellatur, proditores & Comitem pariter convocavit, quos prius fidei juramento firmiter atrinxerat, ne quid mali sibi invicem in conventu illo machinari tentarent. Multiplices igitur causarum diffinitiones, variasque relationes patenter & occulte ibi pertractatis impræsentiarum explicare non valemus, sed quod nobis intuitibus factum est, silentio præterire non debemus.

Solutio pueri & ordinatio ejus in Regem. Cap. 66.

QUIA ergo Episcopus se captionem personæ propriæ, & dedecus condonare ad communem totius terræ fa-

(1) Pontem *lege de Cessuris*, qui etiam hodie nomen retinet, super Ullam ad Iriam.

Anno salutem, & ad publicam utilitatem subtiliter providebat per-
 1110 tinere, P. Ariæ, & Ariæ Petridæ, & Fernando Sanciade, & Oduario Ordonide, ceterisque traditoribus impiis injuriam suæ proditiōis, & opprobrium non solum ex animo relaxavit, & in ultam esse concessit, verum etiam Comiti P. suas itidem injurias injuriarumque inimicitias postponere blando sermone persuasit. Finitis itaque omnibus culparum calumniis & universis inimitiarum odiis, Comes, & viri supra nominati juramentis firmatum, amicitiae foedus salva felicitate & fidelitate Reginae, & Infantis inierunt, & ad solidæ pacis concordiam revocati sunt. Effecti vero, firmata pace, fideles amici, Episcopus immensa bonitate plenus, & omnes alii unanimiter statuerunt diem quo infantem erigerent in Regem. Dominica ergo sequenti, qua cantatur ad introitum Missæ *Iustus es Domine* (*) Infantem qui regnaturus erat, ad S. Jacobum cum magna & nobili pompa cunctis exultantibus adduxerunt. Episcopus vero Pontificalibus ornamentis indutus, ceterique Clerici vestimentis Ecclesiasticis decenter ornati, gloriosa processione eum susceperunt: quem accipiens Pontifex ante altare B. Jacobi Apostoli, ubi corpus ejus requiescere perhibetur, gratulanti animo perduxit, ibique juxta Canonum instituta religiosa eum in Regem unxit, ensen quoque & sceptrum ei tradidit, & aureo diademate coronatum, in sede Pontificali Regem constitutum residere fecit. Deinde Missa ex more solemniter celebrata, Regem novum deducens ad Palatium suum, Episcopus omnes Gallætiæ Proceres ad regale invitavit convivium, in quo clarissimus Comes Petrus, Regius dapifer extitit, ejusque filius Rudericus clypeum & frameam ad Regis scapulas Alfericeus te-

(*) Scilicet, Dominica 17. post Pentecostem, qua anno 1110. incidit in die 25. Sept.

genuit, Munio Pelagides, regalis offertorius, Veremudus Anno
1116
 Petrides, vinum, & siceram omnibus mensis abundanter
 ministrari præcepit, sicque omnibus diversis fereulis ac-
 curate faciat, dies illa in hymnis jubilationis & canti-
 corum canticis peracta pertransiit.

De subjugatione Lucensis Civitatis imperio Regis pueri
 Cap. 67.

Altera autem die quæ prima post ejus sublimatio-
 nem illuxit, convenerunt omnes ante Pontificem,
 consilium ineuntes, ut Legionem suam ducerent Regem:
 ibique eo cum Matre collocato totum ejus ditioni Reg-
 num submittere, una cum omnibus Castellanis Primatibus
 niterentur. Sed quoniam adhuc quidam de diversis par-
 tibus in *Lucensi* Civitate congregati, injustitiam Arago-
 nensis tyranni stolidam præsumptionem sustentabant, qui vi-
 delicet scelerati latrones, homicidæ, transgressores, adul-
 teri, fornicatores, miserorum substantiæ cruenti raptores,
 Ecclesiarum violatores, pro nefandis facinoribus poenas
 suis corporibus cruciatusque metuebant, visum est con-
 gruum Episcopo & Comiti, ceterisque Principibus, ut
 prius Civitas ab omnibus criminosis expurgata, Regis sub-
 deretur imperio, quam aliud inciperent tractare nego-
 tium. Euntes igitur ad Civitatem, Lucensibus legatos præ-
 miserunt, quatenus aut Civitatem Regi redderent, aut se
 si possent, defendere pararent. Qui cum terribilem au-
 didissent legationem, & exercitum Regis super se venien-
 tem, maluerunt se Regi Civitatem reddere, quam con-
 tra suum naturalem Dominum aliquid quod ejus turbaret
 voluntatem committere.

De Bello facto in Angos. Cap. 68.

Pacificata igitur Civitate, & Regio Pueri restituta,
 Episcopus & Comes cum paucis ex nobilioribus iter
 suum, sicut Compostellæ constituerant, Legionem recte

Anno 1110 tramite direxerunt. Cum autem pervenissent ad locum qui *fons de Angos* nuncupatur, papiliones & tentoria sua circumquaque tetenderunt, & ignorantes quod perfidus Aragonensis exploratores in itinere vel insidias occultasset, illa nocte omni remoto timore quiescentes, ibi securam mansionem & somnum habuerunt: omnes tamen CCLXVI. & non amplius erant. Quod cum perfidus Aragonensis à suis exploratoribus cognovisset, congregavit exercitum sexcentorum LX. militum, ferro vestitorum, & duo millia peditum in arcu, & gladio, & fustibus, & armis muniturum; & profiliens ex occultis veniebat in occursum eis. Gallaciani vero mane facto surgentes hostemque improbum super se venire audientes, ad arma continuo profilierunt, & festinanter armati, acies suas constituerunt, bellumque cum paucis pugnatoribus expectantes, contra decem unus, contra mille X. pugnaturi, campum audaciter occuparunt: attamen ubi hostes ad se procul venientes torvis vultibus aspexerunt, adversus tantum exercitum gradatim tendere cœperunt, & cum jam prope essent, validis lanceas vibrantes lacertis, velocesque equos calcariibus urgentes, terribili conflictu primam aciem invaserunt, eamque totam fere vulnerantes, ad terram prostraverunt, & mortua est ilico Aragonensium non minima multitudo: sed cum præliando, hostesque viriliter prosternendo, ad immensam militum cohortem & innumerabilem peditum turbam penetrassent, bello fatigati, pulvere & hostibus undique circumveniuntur, & à tergo & lateribus fauciat impetum fortunæ sustinere non valuerunt. Quidam igitur sanguinolento interierunt bello: quidam vero, non sine magna sanguinis effusione, capti sunt. Animosus Comes Petrus, qui in medias hostium proruperat acies, post acerrimam & diuturnam in hostes ultionem, maluit bellando captus esse, quam campum inhoneste dimittere. Co-

mes quoque Fredenandus in bello interiit, & alii multi Anne
1110
corruerunt.

2 Cum autem cognovisset Episcopus fortunam belli in contrariam cedere partem, majori timore & cura super Regem quem noviter unxerat, quam super propriam sui corporis personam sollicitabatur, non solum enim mortem ejus vel captionem, verum etiam totius Hispaniæ destructionem evenire metuebat. Solerti ergo studio, & prudenti industria, Imperatorem parvulum à tanto belli periculo subducere curavit, & genitrici suæ Reginæ Dnæ Urracæ sanum & incolumen in forti Castello *Orxilionæ* (quod Castrum est in Castella) restituit, seque in Astoricam Civitatem recepit, ubi per triduum vulneratos in prælio, dispersosque collegit, factus communis omnium salutis portus, & singulare solatium. Post triduum vero cum omnibus quoscumque de prælio colligere potuit, ad Compostellanam S. Jacobi Civitatem per magna reversus est itinera: quam non solum infortunato belli eventu audito graviter perturbatam invenit, verum etiam tota fere Gallætia tantis jam cladibus bellicosisque fluctuationibus agitabatur, quod pene labefactata de salute desperaret. Omnes ergo Gallætiæ Proceres Episcopus convocavit, eosque firmis jusjurandi securitatibus compulit, ut Reginæ, & filio ejus, fidelitatem exhiberent & servitium, & ita Gallætiæ tranquillitatem reformavit & pacem.

De infantatice inter Tamarim & Uliam à Regina B. facta bo dato. Cap. 69.

Reginæ autem suscepto filio suo Adefonso Rege parvulo venienti, ut dictum est, de infelici prælio, quantam mentis lætitiâ habuerit, regalium matres filiorum patientius quam scriptum notificare possunt: primum enim lætabatur quia filium receperat sanum, deinde quia se per eum Aragonensem tyrannum de Regno eliminari

Anno 1110 posse non inmerito sperabat. In *Orzilionē* igitur forti & inexpugnabili munitione suum Regina filium custodiendum tradidit. Relictisque cum eo fidelibus custodiis de Primatibus terræ illius, ad Gallatiam proficisci disposuit. Ad asperos itaque Astures montesque lapidosos iter aggrediens, per *Ovetum* transitum fecit. Cumque ad *Lucensem* pervenisset Civitatem, divina compunctione, ejus viscera sunt commota ad hoc ut causa pœnitentiæ B. Jacobi limina visitare satageret. Venit itaque Compostellam, & apostolicam ingrediens Ecclesiam, inter ferreas ipsius vestibuli januas & altare Sanctissimum se prostravit in pavimento, & expandens manus, hujusmodi ad Dominum pio affectu fudit orationem: „ Domine Jesu-Christe, qui dispensatione patris cooperante Spiritu Sancto perditum per prævaricationem primi parentis mundum proprio sanguine tuo restaurare dignatus es, te suppliciter exoro & deprecor, ut Hispaniæ Regnum à patre meo A. feliciter obtentum, sed modo ipsius morte graviter desolatum, & tyrannidis schismate Aragonensis undique perturbatum, dulcissima Apostoli tui Jacobi intercessione, cujus gloriosissimi corporis gleba in hoc præsentī loco venerabiliter requiescit, Tu piissime Salvator noster ei Domino cui jure pertinet concedere, & pacificare digneris, quatenus fideles tui in eo tranquille manere valeant, & efficiantur idonei ad serviendum tibi, Deo vivo & vero per infinita sæcula sæculorum. „ Cumque signo crucis facto, ab oratione surtisset, venerandus ejusdem loci Pontifex suorumque venerabiles Clericorum personæ, ut eam decebat, susceperunt, & ad Pontificalia palatia deduxerunt, ubi convenienter hospitata est. Sequenti verò die, divino afflata spiritu, cor habens in Domino contritum, & supplici devotione humiliatum pro sua totiusque Regni salute, & pro suæ remedio animæ, suo-

rumque parentum regales in eadem Civitate curtes, aliasque mansiones, quæ sui juris erant, & totum infantaticum quod inter *Tamarim*, & *Uliam*, & quidquid ad regale jus pertinere videbatur, B. Jacobo, ejusque ministris charitativo affectu obtulit, & oblatum ad decus Ecclesiæ illius scripturæ Privilegio confirmavit.

Domorum & hereditatum nomina quæ dedit Regina B. Jacobo. Cap. 70.

QUAS nimirum hereditates, curtes, sive mansiones nominatim describendo describimus, scil. illam curtem quæ fuit F. Dñi. Regis: in illa Quintana, quæ fuit Gundisalvi Adefonsidis, quatuor domos scil. duo folia, & duas casas terrenas, & in alio loco unam domum, quæ fuit majoris Didacidis juxta illam Joannis Struaridis, & duo folia quæ habuit ex parte Froylæ Didacidis, & unam terrenam domum, quæ est in valle miluorum, & aliam domum quæ est juxta domum Ariæ Didacides, & illam Villam de Siceranes, & unam Villam de Erimar, & Villam quæ vocatur *Figueirola*, & unum Molendinum quod fuit de Novales. Similiter in terra de Pistomarcis de Regalengo Sanctum Vincentium de Sispalona, Trenonzum, (1) Ferrarios cum suis adjunctionibus, Senderezum monumenta, Villam novam de Masiti, Ramam hereditatem de Odorio, Monumenta, Sarram, Castrum de Malladas, Corronium, pratos de Dño. Pepi, Vincarias (2) Villafredi, Listas, Canales: in Nogia Verrimes de jufano, iterum Villam francam, Lovium medium, in Auzonio suam rationem: in Alvariza unam tabulam de terra per suos marcos, in Pastoriza suam rationem, quartam de aquarios de jufano; in Circites de Arum de supus casa Ariæ Exemenidis tertiam, Villam

(1) *Alter Codex*, Hispalona, Trevonjum. (2) *F.* Juncarias.

Anno Villam de Palatios, Villam quæ vocatur Dara cum suis
1110 hominibus, in villicstro Figeirolam.

De facultatibus thesauri datis Regina. Cap. 71.

OMnes has hereditates superius prænotatas, quæ sunt inter Tamarim & Uliam cum hominibus ad regalem, & ad infantaticum pertinentibus, eidem Ecclesiæ non dissimili ratione contulit: quod factum universorum animos Clericorum ad utilitatem Reginae mirabiliter incenderat, & ad omnem ejus voluntatem juste exequendam valde animaverat. Porro Regina totum fere patris sui thesaurum in exercendo contra Aragonensem bello consumpserat, & ideo ad diuturnam expeditionem facultates ei sufficientes non erant: quo circa communi Canonicorum consultu, totiusque senatus decreto, visum est non debere negari Reginae auxilium, sive consilium, quod ab eorum Ecclesia expostulasset. Ad debellandum itaque pessimum Hispaniæ vastatorem, & effugandum totius Regni perturbatorem, de thesauro S. Jacobi centum uncias auri, & CC. marcas argenti Reginae postulanti spontanea voluntate præceperunt dari.

De obsidione Luparia & captione Aria Petriz, & ejus complicum. Cap. 72.

INterea quindecim dierum Compostellæ Regina moram faciens Proceres Gallatiæ suamque Curiam universalliter convocavit ad proximum Pascha quod futurum erat. (*) Protinus convenerunt undique optimates Gallatiæ, scilicet strenus & fidelis Comes P. & Muninus Pelagides, & Veremudus Petrides, & Rudericus Veleades, & M. Gelmirides, & ceteri qui aliquos principatus vel Dominium in Gallatiâ obtinere videbantur: inter quos etiam affuit Arias Petrides, qui profecto extiterat princeps nefandæ proditiõnis, quæ apud Castellum Minei in Dñum Pontificem D. & in Reginae filium infantem A. (sicut supradic-

Anno

1111

Pascha

die 2.

April.

tum est) (1) dolose facta fuerat, & eodem tempore Castellum *Lupariae* fraudulenter usurpabat. Verum enim vero licet Arias infamis proditor esset, & tantæ contumaciæ & dolositatis, quod eum quispiam aut vix, aut nunquam, tolerare poterat, Regina tamen prudens & modesta eum benigne suscipiens, honorifice tractabat. Sed quoniam solito feritatis turbine ferebatur, & de perpetratis facinoribus meritas superbiæ suæ poenas, cruciatuque non modice formidabat, & ejus infamia manifeste notabatur, timore perterritus & desperans sequenti nocte post Parascevem Compostellam furtim egressus est, & in *Lupariam* se recepit, Reginae suoque filio rebellaturus, & aliam si posset proditorem facturum, quod protinus sub eadem nocte in matutinis in Ecclesia nuntiatum est Reginae. Ipsa confestim accepto cum Pontifice ceterisque nobilibus consilio, recte quidem statuit, ut post Pascha Domini gloriose celebratum, superbiam Ariæ & fraudem prosternere unanimiter egrederentur. Altera ergo die Paschæ Regina cum Pontifice, suoque exercitu egressa est, & Ariam proditorem & superbum in *Luparia* obsedit. Contumax itaque obsessus Arias nimio terrore percussus, furoris sui tumultu instabilis & trepidus de salute prorsus desperabat, & discretionem non habens, & ratione carens, quid ageret ignorabat. Tandem tetra suæ malignitatis calligine obcæcatus, sui que oblitus, nullum pro se foederis pactum, de sceletibus quæ commiserat accipiens, se & Castellum Reginae tradidit, & cum ea equitabat. At vero ejus complices præfatae proditiois participes, ut Ariam cum Regina esse audierunt, existimantes eum, qui quasi caput eorum conjurationis existebat, aliquod salvationis suæ foedus accepisset, convenerunt ad eum in curia, & loquuti sunt. Cum autem nihil sibi utile invenissent, ob suarum infamiam & confusionem culparum abesse à curia summo-

pere exoptabant : sed recedere non potuerunt : iussit enim eos omnes Regina capi , & tandiu ferreis vinctos teneri compedibus, donec univēsa quæ tenebant Castella dimitterent.

De obsidione Astorica. Cap. 73.

Anno
1111

SUſceptis ergo Regina Castellis à proditoribus perfidis in Era ICXLIX. congregavit exercitum Gallatiæ , & ad Regem expugnandum Aragonensem profecta est , per gravia quidem itinera & laboriosos montes , frigidisque nivibus & glacie præteritæ hiemis , quæ anno illo asperimæ inhorruerat , usque ad *Astoricam* Civitatem perventum est : dumque in eadem Civitate pedites & mancipia reficerent , ea quæ in itinere debilitata fuerant , & viatica necessaria prepararent , communi consilio Heroum suos Regina nuntios pro Castellanis & Asturibus , ceterisque per Campaniam fidelibus suis direxit. Qui profecto audito Reginæ præconio valde velociter convenerunt , & procedentes de Castellis , sua in campis tentoria , & papiliones posuerunt : non tamen statim directo tramite ad Reginam devenerunt , & tetenderunt.

2 Inter hæc hostis impius Aragonensis innumerabilem exercitum latenter congregaverat. Convenerunt namque Najareni , (1) & Burgenſes , Palentini , Carrionenses , Cemorani , Legionenses , & qui de S. Facundo unanimiter exierant , quorum equidem corda diabolica persuasio ita stimulaverat , ut eum qui sine lege fidei christianæ atque justitia ætatem suam agere decreverat , prona voluntate sequerentur , ejusque jussionibus libenter obedirent. Has inquam omnes , aliamque copiosam reproborum tur-

(1) *Mss.* Nazareni : incolæ scilicet Villæ tunc dictæ Nazara in Riværgia ; nunc Najara : qua de causa Najareni suffecti , ut in Notitia prævia num. 18. prænotavimus.

bam secum habebant, qui ob graves facinorum infamias homicidæ, malefici, fornicatores, adulteri, latrones, scelerosi, raptores, sacrilegi, incantatores, arioli, fures odiosi, apostatæ execrati, propria turpiter loca dimiserant, & ei tanquam omnium Principi reorum inhæserant. Talium ut dictum est exercitu stipatus erat Aragonensis malignus, & ecce contra Astoricam proficiens ex improvise apparere viderunt inter fruteta montium cum ingenti turba militum quæ inter flumen Orbicum ab Astorica prospiciuntur: & accedens prope Civitatem, castra metatus est, & mansionem fecit: & quoniam fortes bello Gallicianos esse ad *Fontem Angos*, cum pauci essent, expertus erat, non audebat eos ad Civitatem invadere, præsertim cum eorum gentem esse majorem quam tunc fuerat, certe cognovisset.

3. Missis ergo in Aragoniam Legatis, CCCtos. milites loricanos ex Aragonensibus Martinus Muniades ejus jussu adducebat, & eorum auxilio aut Civitatem capere aut frequentes assultus in eam facere expectabat. Verumtamen Castellani, quos in plano tentoria sua posuisse paulo superius memoravimus, audientes quod Aragonenses ad hostilem exercitum adjuvandum festinarent, confestim ad arma cucurrerunt, & veloces ascendentes equos, viam qua venturi erant ferociter occuparunt, cumque eos venire procul atrocibus oculis conspicerent, præ nimia pugnandi cupiditate, non modicum in semetipsis frementes, totam simul aciem in eos converterunt, & acutis læves equos urgentes calcaribus, & validis tenentes hastas læcertis, terribiliter eos aggressi sunt, & duris ictibus percutientes, subter clypeos & loricas hostium viscera effundebant. Vulnerati prosternuntur, & spolia impiorum diripiuntur. Aragonenses siquidem corruerunt, & captus est illico Martinus Muniades, & alii quam plures. Ce-

Anno 1111
 teri vero omnes, præter captos, & eos qui bello interie-
 runt, in fugam conversi sunt: aut inter frutices occulti
 latuerunt. Quo audito Aragonensis efferus, vana quam
 expectabat spe frustratus, & tamquam Herodes à Magis il-
 lusus, anxio metu trepidus, diffidentia & infomni cura
 fatigatus, venienti nocte clam ab obsidione furtim cum
 exercitu suo discescit, & in *Carrionem* aufugit.

4 Mane autem facto Regina cum fidis Galliciano-
 rum Proceribus foras in planum egressa est, suosque di-
 rigens Legatos, jussit ad se venire Castellanos & Astures,
 & quoscumque fideles sibi per Campos & Extrema (1)
 habere videbatur, & jam non in Castellis seu Civitati-
 bus morabatur, sed in tabernaculis habitabat, & congre-
 gavit exercitum magnum valde & fortem, & persequuta
 est crudelem regulum Aragonensem, castra sua & tento-
 ria, suumque exercitum circumponens, cum *Carrione* ob-
 sedit, obsessumque diuturno tempore tenuit.

De pacis reformatione in Gallætia ab Episcopo. Cap. 74.

INterea, Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus ad
 propria remeavit: ille siquidem à supradicta expedi-
 tione Triacastella consilio Reginæ omniumque Gallætiæ
 Primatum discesserat, ut pacem & concordiam Gallætiæ
 reformaret, dum Regina ad bellandum Aragonensem ty-
 rannum properaret. Eodem tempore Pelagius Gudestei-
 des, & Rabinatus Munides, postquam Reginam Alpes
 transcendisse, & ad Gallætiæ partes non facile redditum esse
 facturam audierant, non modica itineris parte profligata, ad
 Castella sua reversi sunt, & qualiter Reginæ Urracæ &
 filio

(1) Olim Extrema, & Extremitas ab extremis Durii-partibus ad ortum
 fluminis & ad oram Australem (cujus Secobia caput) Vide cap. 117.
 Nunc Extremadura à Salmantica in Emeritam, & ultra fluvium Anamò

filio suo parvulo Regi Adefonso, quem supradictus Episcopus in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat, rebellare possent, machinati sunt. Deinde Ariam Petridem, & P. Aridem, & Oduarium Ordonidem, & complices suos adeunt. Illi siquidem ob supradictam in Pontificem Dnum. Didacum & in Reginae filium, parvulum Regem A. proditorem, à Regina capti & catenati fuerant, & in Reginae manu obsidibus positus, & omnibus Municipiis suis datis, exules ad portus & extremos Gallatiae fines confugerant: cum quibus P. Gudesteides, & R. Munides consilium ineuntes de Regni perturbatione tractant: heu miseri! Jusjurandum quod Reginae & filio ejus Regi A. fecerant, floccipendunt. Coadunato igitur utrimque exercitu *Deciam, Taberiolos*, & omnes alias terras invaserunt, & circumcirca depopulando, totam terram quae inter Minium & Uliam jacet, praeter Castellum Lupariae, impetu tyrannidis suae sibi vendicarunt, & nobiles atque agrestes Dño suo, idest, Aragonensi tyranno, quem nefanda manu sibi dominum elegerant, fore fideles juramento atrinxerunt.

2 Supradictus vero Episcopus postquam proditorum efferam rabiem pullulasse cognovit, nimio dolore compunctus, audaciter tamen prudenti fretus consilio, magnum exercitum conglomerat, & illos quamquam innumera acie bellatorum stipatos, ire perditum properat: noverat enim quod qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Dei est. Verum enim vero perditissimi proditores sui reatus conscii, audito Pontificis adventu disperguntur: pars illorum scilicet P. Gudesteides & R. Nuni-des cum militibus suis ad munita Castella confugiunt. Pars, quibus Arias Petrides, & P. Arides cum praefatae proditiois participibus praerant, Castellorum munitione privati, praerupta montium conscendunt, ibique latuerunt. Praesul itaque

Anno 1111 que, utpote vir summæ prudentiæ, quidquid illi acqui-
 1111 fierunt, ad Reginæ favorem convertit, & delero priori ju-
 ramento, homines prædictæ conjurationis jurare fecit, ut
 fideles forent Urracæ Reginæ, & filio ejus parvulo Regi
 Adefonso, ejusdem Episcopi filiolo, & ab eodem post-
 quam illum abstraxit à captione A. Petride, & Petri Ari-
 de, & Oduarii Ordonide, in Regem consecrato. Expul-
 sis, fugatisque hostibus, idem Episcopus pacem restituit,
 & ne illi redire præsumerent, maximam partem suorum
 militum ad protegendas terras illas dimisit.

*Preces Regina ad Episcopum pro obsidione Castellorum re-
 bellium. Cap. 75.*

POST hæc, aliquanto tempore transacto, Regina
 Urraca supradicto tutori literas in hæc verba misit.
 Reverendissimo & Sanctissimo Dno. Didaco Ecclesiæ B.
 Jacobi Episcopo Regina Urraca salutem. Qualiter equi-
 dem vestræ virtutis gratia, vestra prudentia Gallatiæ
 Regnum defenderitis, & qualiter P. Gudesteidem, & Ra-
 binadum Nunidem, & A. Petridem, & alios prodito-
 res à Regno meo, & à Regno filii mei Regis A. quod
 sibi usurpabant expuleritis, qualiter pacem & tranquilli-
 tatem, expulsis proditoribus Gallatiæ, restitueritis, quot
 & quanta mala pro Regni mei tuitione ex quo à vo-
 bis discessi sustinueritis, mihi in propatulo claruit, un-
 de omnipotenti Deo, & B. Jacobo, & vobis summas gra-
 tes refero, & referendo pro tam reverendo tutore gau-
 deo. De cetero autem clementiam vestram suppliciter
 exoro, & prudentiam vestram summopere efflagito, ut
 Castellum S. Pelagii *de Luto*, & *Daravum*, & cetera quæ
 sunt Pelagii Godesteide, & Rabinati Nunide, & aliorum
 nefariorum refugium, obsessum eatis: quod si, Deo an-
 nuente, & B. Jacobo intercedente, hostes ab illis Cas-
 tellis expellere, & ea debellando capere valueritis, prout

, melius prudentiæ vestræ visum fuerit, vel ea vobis retineatis, vel qui ad opus mei & filii mei parvuli Regis A. fideliter custodiant, ea quibusdam Primatum meorum detis. Valete, & quantocius potueritis supradicta ad effectum perducite.

2 Igitur hæc audiens supradictus Patriæ clypeus, id est Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus, protinus edictum dedit, ne quispiam integræ ætatis aut virilis animi in suo principatu ab expeditione se retraheret. Dedit etiam fratri suo M. Gelmiride quoddam Castellum, ut auxilium sibi præberet, deinde innumera acie equitum, atque peditem coadunata, ad extirpandam flagitiosorum rabiem, & ad supradicta Castella debellanda, quamtocius properat. Prius tamen edicens atque præcipiens, ut Irienses, & quicumque in honore B. Jacobi Oceani maris litora incolabant, aptata classe ad eandem obsidionem tenderent, ut Castellum *S. Pelagii de Luto*, quod in litore maris positum, hinc situ, illinc impulsu maris munitum habebatur, undique obsidione clauderetur. Igitur Irienses audito Domini sui edicto atque præcepto, haud mora classem ex more aptant, armis & quibusque necessariis naves suas onerant, & præter Castellum *Honesti* remigantes homines de *S. Maria de Lanchata* adeunt, ii etenim ejusdem artis periti in litore maris sedebant, & in navali exercitio studere soliti erant. Itaque Irienses densata manu juvenum inceptum iter aggredientes se alto committunt, flatuque secundo ad injunctam obsidionem tendunt.

De piratis Angliæ. Cap. 76.

EODEM tempore P. Godesteides, & R. Nunides piratas pretio conductos sibi in auxilium assumpserant, qui ab Angliæ partibus venientes causa adeundi Hierosolymam, Hesperiam attigerant, & hac de causa eos sibi assump-

Anno 1111 affumpferant, ut illorum auxilio muniti, ipsi adjacentes partes deprædando & depopulando inquietarent, & Anglici piratæ, utpote gens nullius pietatis melle condita, & remota & mari finitima pefundarent, & atrocitatis suæ rabiem exercerent: quod haud aliter accidit: equidem Anglici ex improvîso, cursu velifero maris confinia invadentes, hos trucidabant, illos denudantes, omnibus bonis suis privabant, alios, acsi essent Moabitæ, captos & catenatos ad redemptionem cogebant, quin etiam nimia pecuniæ cupiditate obcæcati, proh nefas! Ecclesias violabant, tantique sacrilegii rei quæcumque necessaria ibi inventa, & etiam homines, inde abstrahabant. Sed B. Jacobi intercessio à nefanda gente Provinciam suam pefundari & depopulari haud impune permisit, tantumque nefas non inultum remanere voluit.

2 Interea dum Irienses Nautæ, virique qui de S. Maria de Lanchata venerant, ut ad suprædictam obsidionem tenderent, forte prædicti prædones solito more ad prædam venerant, & destructa quadam Ecclesia, spolia ad classem comportabant: quos ubi Irienses ceterique in quadam à se remota parte litoris viderunt, proculdubio Anglicos piratas fore arbitrati sunt: post hæc arma capiebant, scuta, gladios, tella aptabant, & ad bella alacriter properabant, nec tamen à remigis officio cessabant. Anglici quoque eadem faciebant, sed impediente reatu, aut ad armandum, aut ad remigandum, vix illis tempus sufficiebat: quid plura? Bellum utrinque exoritur: tella ad instar grandinis mittuntur, & maxime lapidibus quos ad hoc in carinis ferebant, bellum geritur. Denique Irienses, & homines de S. Maria de Lanchata, auxiliante B. Jacobo, acrius in hostes insurgunt, & celeri saltu hostium naves conscendunt. Igitur hostis telis transverberant, hos lapidibus obruunt: illos junctis mani-

manibus post terga vivere permittunt, & ingredienti-
 Anglicorum piratarum biremem & alias duas naves quas
 Pelagius Godesteides, & Rabinatus Nunides Anglicis in
 auxilium dederant, inceptum iter peragunt, tantoque
 triumpho lætantes, captivos secum ducunt, & ad su-
 pradiçtam obsidionem tendunt, quæ postquam ad aures
 Dñi sui, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopi, uti ge-
 ra fuerant, pervenerunt, magno gavisus gaudio, omni-
 potenti Deo summas grates tradidit, qui Provinciam
 Apostoli sui Jacobi à malignis prædonibus defendere &
 protegere dignatus est. Cum autem prædicti victores se
 litori applicuissent, Episcopus videns Anglicos captos,
 flentes, & ejulantes, paterna pietate compunctus, mise-
 ricordia motus est: habebat enim in thesauro memoriæ
 scriptum: *Estote misericordes, sicut & Pater vester mise-
 ricors est*, & cetera. Tunc alloquutus est Nautas suos,
 ita dicens: Fratres scitis quintam partem omnium quæ in
 hac victoria, Deo juvante, adepti estis, ad me ju-
 re pertinere, quæ quamquam plura & pretiosa sint, ni-
 hil tamen à vobis accipere volo, sed tantummodo capti-
 vos in portionem meam mihi date. Hoc autem dicebat
 volens illos à vinculis solvere, & à captivitatis jugo erue-
 re. Acceptis itaque in portionem captivis, ipse Epif-
 copus eos juramento astrinxit, ne amplius Christianorum
 inquietatores essent, aut tale quid quod superius dictum
 est in Christianos facere præsumerent, sicque solvens eos
 à vinculis liberos abire permisit.

*De obsidione S. Pelagii de Luto, & de deditione, & de
 Daravo. Cap. 77.*

INterea Castellum S. Pelagii de Luto obsidetur, & hinc
 ingenti tumultu bellatorum, illinc navali prælio cir-
 cundatur. Tunc supradiçtus Episcopus quasdam cohortes,
 tam peditum, quam equitum elegit, eisque præcepit, ut

Anno
1111

properanter euntēs, Daravum obsiderent, in quo R. Nunides cum turba proditorum latitabat. Ipse vero cum innumero exercitu prædictæ obsidioni interfuit. Obsesso igitur utroque Castello tormenta componuntur, ballista, ceteraque machinamenta ad debellanda Castella eriguntur: sed turba rebellantium, quæ in Castello S. Pelagii de Luto residebat, postquam videt Pontificis constantiam ab incœpto minime desistere, & propositum ad effectum velle perducere, & se ei posse resistere desperat, omnia sua in præcipitio posita considerat, jam terretur, jam deditioem pollicetur. Quid multis moror? Tanto tumultu bellorum stupefacti, nimioque terrore concussi, Castellum Pontifici reddiderunt. Eadem die qua Castellum S. Pelagii de Luto Dño. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopo datum est, R. Nunides audiens suorum complicum deditioem timuit, ne totius belli tumultus in se & in sua verteretur. Quapropter Castrum Daravum, scil. spem & fiduciam suam, Episcopi militibus, qui ut superius diximus illud obsederant, reddidit. Facta itaque utriusque Castellii deditioe, Episcopus ea quibusdam Primatibus commendavit, qui ad opus Reginæ U. & filii sui parvuli Regis A. ejusdem Episcopi filioli, & fideliter tenerent, & tenendo protegerent. Quæ postquam prædicti proditores, scil. A. Petrides, & P. Arides, & ceteri audierunt (etenim in montibus latitantes, & illorum debellatorum auxilio confidentes, ex integro Gallatiam inquietare disposuerant) audito tali rumore, frustrata spe confusi & perterriti ad Portus Gallatiæ confugerunt. Tandem fugatis extirpatisque supra dictis proditoribus, acquisitis, munitisque Castellis, venerabilis Episcopus cum gaudio & lætitia ad propria reversus est, auxiliante Dño nostro Jesu-Christo, cui est honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De prudentia Episcopi. Cap. 78.

Postquam supradictus Episcopus supradictorum proditorum rabiem sedavit, & eorum Municipia obsidione cepit, ad Ecclesiam Patroni sui B. Jacobi Apostoli rediens, circa eam indefessam sollicitudinem exhibuit. Licet enim tot & tantis negotiis, ut superius dictum est præpediretur, & pro pace reformanda multiplici curarum tumultu detineretur, nihilominus tamen in Ecclesiæ cultu usquequaque desudabat, & ad Ecclesiasticarum rerum exaltationem tota mentis affectione anhelabat.

2. Reversus itaque à supradicta expeditione, vetustissimam Ecclesiam obrui præcepit, quæ intra immensam novæ Ecclesiæ capacitatem imminente ruina lapsum minabatur. Hæc in longitudinem ad altare B. Jacobi protendebatur ab illo pilari qui juxta principalem Ecclesiæ parietem, & secus unum de quatuor principalibus pilaribus existit, in sinistra parte superiorem partem chori ingredientibus pone relinquitur, & juxta fores pontificalis Palatii Ecclesiam introeuntibus, recta fronte opponitur, & in alia parte, id est in dextera, à pilari opposito supradicto pilari usque ad idem altare: latitudo vero illius eadem quæ modo & chori est. Destructa illa Ecclesia in Era I.C.L. quæ quasi obumbraculum totius Ecclesiæ esse videbatur, Chorum satis competentem ibidem composuit, qui usque in hodiernum diem Dei gratia & B. Jacobi per industriam ejusdem Episcopi optimi Cleri excellentia egregie decoratur. Ipse quoque Episcopus, utpote sapiens Architectus, in ejusdem chori dextro capite fecit supereminens Pulpitum, in quo Cantores, atque Subdiacones officii sui ordinem peragunt. In sinistro vero aliud, ubi lectiones & Evangelia leguntur. Est autem B. Jacobi

Anno
1112

Anno specialis & præclara nova Ecclesia incepta Era I.C.XVI.
 1112 (*) V. Idus Jul. (an. 1078.)

De adventu Clusensis Abbatis in Hispaniam. Cap. 79.

INterea prædictus Episcopus videns discordiæ tumultum magis magisque multiplicari, & Aragonensem tyrannum feritatis suæ impetu ferè totam Hispaniam depopulari pro totiùs Patriæ pace sollicitus, Sanctæ Rom. Eccl. Pontifici iterum iterumque literas miserat, admonens & deprecans eum, ut ipse qui totiùs orbis dominium tenebat, totiùsque christianitatis pastor & Rector erat, occidentalibus partibus nimie discordiæ tumultu perturbatis consilium suum porrigeret, scilicet quempiam de Cardinalibus suis, seu aliam Ecclesiastici gradus venerabilem personam illuc mitteret, qui utrobique examinata norma justitiæ, aut belligerum Aragonensem ad pacis fœdera invitaret, aut renuentem anathematis gladio percuteret. Præter hæc ostendens ei, quæ & qualia prædictus Aragonensis in eisdem partibus ambitione Regni fecisset, quot & quanta mala tyrannidis rabie succensus Hispaniæ intulisset, videlicet divina & humana ab eo audacter temerata, Hispaniarum Ecclesias graviter conturbatas, Ecclesiarum thesauros violenter direptos, & earum hereditates & prædia distracta: duces, omnesque Hiberiæ heroes, alios ab eodem vinculis ferreisque catenis attrictos, alios gladio peremptos, pauperes ferro, fame, frigore, morti deditos, ipsos Sacerdotes Domini, ipsos Ecclesiarum Magistros Episcopos, tamquam fures, & latrones captos, & à sedibus suis expulsos, diversisque contumeliis afflictos. Venerabilem quoque virum Toletanum Archiepiscopum & Romanæ Ecclesiæ Legatum, ab eodem graviter inquietatum,

(*) Si Eram cum dicendis lib. 3. c. 1. conferas, non XVI. sed XX. leges: nempe an no 1082. non 1078.

tum, & à Diœcesi sua per biennium expulsum, Episcopum Palentinum proditione, atque Oxomensis captos, Burgensem, & Legionensem expulsos, Abbatem S. Facundi à cœnobio suo abstractum. Præterea tantam Ecclesiæ persequutionem, tantam in Hispania attritionem, quantum nec Sarraceni, si sui juris esset, ei intulissent.

2. His igitur atque aliis Romanus Pontifex à Compofellanæ Sedis Episcopo multoties suppliciter admonitus, venerabilem personam scilicet Clusensem (1) Abbatem ad Hispanos misit. Qui ab eodem legis Magistro literas secum attulit, quatenus omnes Hispaniarum Pontifices usque ad proximam B. Mariæ festivitatem ad præsentiam ipsius Papæ convenirent, & Aragonensis Regis & nobilis Reginæ U. nuntios secum ducerent, ut utriusque causa plenius indagata, tantis cladibus, Deo auxiliante, finis imponeretur, & Hispaniæ finibus pax & tranquillitas reformaretur. Ecclesiæ vero B. Jacobi supradictum Episcopum idem venerabilis Pater ab hoc conventu cessare præcepit: novarat enim illum totius patriæ esse firmissimum clypeum, & infinita cura pro patriæ tutione & pacis reformatione sese contra hostes inexpugnabilem opponere murum, & ob hoc Aragonensem tyrannum ei per nimium inimicari, & si posset tota mentis intentione illi muscipulam velle machinari. Heu miser Aragonensis! In mentis promptuario non habebat, quod *qui fovëam fodit proximo suo, in illam decidet, & qui statuit lapidem proximo, offendit se in eo.* Et alibi: *Nolite tangere Christos meos, & cetera.*

3. Supradictus itaque Abbas Clusensis Occidentales partes ingrediens, & multo plura & nefandiora quam quod audierat videt, totamque Hispaniam discordiæ stimulo per-

(1) Clusensem, non Cluniacensem. Est autem Clusa Abbatia Taurinensis Diœcesis.

Anno 1112 turbatam invenit. Tunc impium Aragonensem adiit, atque illi ex auctoritate B. Petri Apostoli, & S. Romanæ Ecclesiæ, & ejusdem Apostolicæ Sedis Pontificis, uti sibi injunctum fuerat, interdixit, ne deinceps ad confanguineæ suæ illicitam copulationem rediret, & ne Hispaniæ Regnum feritatis suæ turbine amplius inquietare præsumeret, quod nobilissimus Rex A. persolvens jura naturæ filiæ suæ U. Reginæ & nepoti suo parvulo Regi A. dederat: quod si aliquid horum facere renueret, anathematis gladio succumberet. Quid igitur ille? Nempe quod scriptum est: *In malivolam animam non intrabit sapientia.* Deinde idem Abbas U. Reginam adiit, atque illi eadem retulit. Illa vero prout eam decuit, congrue respondit: Post obitum patris sui Regis A. Aragonensem tyrannum ad Regnum suum convolasse, & ne Hispaniæ Regnum tanto Rege nuper desolatam aliquo discordiæ tumultu fluctuaret, Hiberos proceres se ad illius connubii unionem invitam coegisse: quocirca cum fas & leges talia prohibeant, Romanæ auctoritati satisfacere non repugnabat: noverat enim quod sub spe pœnitentiæ Deum offendere, est pœnitentiæ aditum denegare. Præterea Clusensis Abbas litteras à Romano Pontifice directas Hispaniarum Episcopis tradidit, & eos ad supradictam Synodum tempore determinato invitavit, ut de Regis & Reginæ negotio, & de pacis atque concordie colloquio in præsentia ipsius Papæ plenius tractarent.

Quod idem Abbas Gallatiam adiit, & à prædicto Episcopo consilium accepit.

4 **H**IS ita dispositis, Abbas ad Gallatiæ partes proficiscitur: & per angustas & asperas fauces montium Gallatiam ingreditur. Tandem ad Apostolicam Civitatem Compostellam pervenit, & ab ejusdem loci Pontifice honorifice susceptus est. Et quia Clusensis Abbas

vene-

venerabilem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum prudentiæ profuam fontem habere noverat, & eum firmissimum patriæ clypeum, insuper justitiæ cultorem atque pacis amatorem esse sciebat, & pacis fœdera si quoquomodo possent fieri, maxime per ipsum restitui, non immerito existimabat, ab eo se enucleari summopere exposulavit totius rei seriem, & inter impium Aragonensem & Reginam U. nobilis Regis A. filiam totius discordiæ causas, quæ & qualia idem Aragonensis in occidentali plaga fecisset, & quomodo pax & concordia, extirpata discordiæ lepra, Hispaniæ reformati posset.

Ad hæc Venerabilis Episcopus tale fertur dedisse responsum: Et quidem venerabilissime frater, in temporibus nobilissimi Regis A. Hispaniæ Regnum divitiarum gloria, & non modica fertilitate nimium & plusquam nimium floruit, & illo regnante pax, fides, leges, jura viguerunt: quo defuncto postquam A. Rex Aragonensis in illicitum ruens consanguineam suam U. Reginam prædicti Regis A. filiam in matrimonium sumpsit, omnia suprædicta in contraria conversa sunt. Quid enim referam Hispanorum Procerum gloriâ in laborem & ærumnam conversam, & pauperes fame, nuditate, omnique calamitate oppressos? Quid referam Hispaniarum Ecclesias ab illo Aragonensi violatas & destructas, divina & humana ab eodem temerata? Quid referam Toletanum Metropolitanum, venerabilissimum virum, & Romanæ Ecclesiæ Legatum, & expulsum & captum, proh nefas! Insuper Oxomensis, Palentinus, Auriensis insuper captos: Legionensem, Burgensem, & etiam Ecclesiæ S. Facundi Abbatem expulsos, & diversis contumeliis dehonestatos? Quid plura? Illius violentia leges, justitia discesserunt: frans, perjuria, & cetera hujusmodi subierunt: unde omnipotentem Deum suppliciter deprecemur, & B. Jacobo tota mentis devotione supplicemus,

Anno 1112 mus, ut finem tot & tantis malis dignetur imponere, & Hispaniam de ore cruentuli Leonis eruere: & quandoquidem inter supradictum Aragoniæ Regem & Reginam U. consanguineam suam discidium & discordia habetur, & ab invicem, ut fieri justum est, separentur, totis viribus animi & corporis niti & resistere debemus, ne amplius inter eos illicitæ copulationis concordia fiat. Utiq̃ nostrum est ad hoc pluribus de causis elaborare. Si enim illud illicitum connubium Aragonensis Lupi & nostræ Reginæ U. (quod absit) consolidatum fuerit, proculdubio illicitæ copulationis horrendum facinus amodo occidentis partibus auctores illos sequendo inolebit, & Sancta Mater Ecclesia fundo tenus evellatur, & destruetur. Proh dolor! Ministri Domini pluribus & intolerabilibus contumeliis opprimuntur, Principes, Duces, omnesque Hispaniarum Proceres in contumeliam rediguntur. Denique Aragonensi tyranno in Hispania regnante pax & concordia profus efugabuntur. Qua in re venerabilissime frater quem Mater nostra Sancta Rom. Ecclesia ad hoc diffiniendum & discutendum misit, Regem illum Aragonensem hortare, & hortando compelle, ut consanguinitatis reatu se amplius pollui pertimescat, & Hispaniæ Regnum quod nobilissimus Rex A. dum adhuc viveret, filiæ suæ Reginæ U. & nepoti suo parvulo Regi A. ejusdem Reginæ filio tradidit, inquietare desistat: sua habeat, aliena relinquat: quod si renuerit, à liminibus Sanctæ Ecclesiæ, & confortio omnium Christianorum segregetur. His auditis, Clusensis Abbas Pontificis prudentiam nimium collaudavit, acceptoque ab eo consilio, ab Apostolica urbe discesit.

De Reconciliatione Regis Aragonensis, & Reginæ, & de discidio. Cap. 80.

EODEM tempore, Aragonensis tyrannus, & Regina Urraca, simulato iterum nomine pacis foedera con-

cordiæ inter se composuerunt, ut alter ab altero Castella & munitiones quadam argumentosa machinatione abstraherent. Verumtamen illi subdolæ concordationi interfuerant, Duces, Principes, Burgenses, Najarei, Carrionenses, Palentini, Legionenses, & alii quam plures, quorum maxima pars firma jusjurandi catena sibi alligata est hac conditione, ut si Rex Aragonensis U. Reginam, ut solitus fuerat, injuriaret, & rumpendo fœdera pacis pactum inter se & ipsam Reginam stabilitum transgredi videretur, supradicti Proceres, atque omnes alii parti Reginæ fauerent, & illius injurias unanimiter ulcisci non differrent: insuper Castella, oppida, atque omnes suas munitiones in manu Reginæ traderent, & mendacem, atque perjurum Aragonensem Regem à Regno expellerent. Quod si Regina in illum injuriosa foret, è conuerso res in contrariâ verteretur. Verum enimvero ferox Aragonensis fraudis suæ laqueos diu celare non valuit, & quæcunque potuit Castella, Municipia, fraude sua Reginæ abstulit. Tandem rupto fœdere eam de Regno suo expellere voluit. Igitur Burgenses, Najarei, Carrionenses, Legionenses, atque alii Hispaniæ Proceres apud S. Facundum ad supradictum Aragonensem conveniunt, & ei quod prius definitum pactum transgrediretur, & Reginam omnino injuriaret, ostendunt. Ille autem multiplices rationes prætendens, & de crastino in crastinum argumentosis verbis rem differens, per suæ fraudis effectum fœdera rupisse ab omnibus comprobatum est, & resipiscere nolens, à S. Facundo furtim, quasi fugiens discesit. Tunc omnes qui in S. Facundum ad discutiendas supradictas injurias venerant, Castella, oppida, & omnes munitiones suas Reginæ illico tradiderunt, & Domine suæ Domini sui nobilissimi Regis A. filię congratulati sunt. Verumtamen quamquam discordiæ tumultus supradicti tyranni absentia

Anno 1112 nimum suffocaretur, Hispaniam tamen in magna parte sui inquietabat. Discedens etenim supradictus Aragonensis in Castellis & munitiōibus, quæ prius habuerat, vel postea à Regina abstraxerat, milites suos reliquerat, qui partes sibi adjacentes inquietantes devastabant, & depopulabantur & circumcirca hostiliter deprædabantur.

De electione Munionis Minduniensis Episcopi, & Hugonia Portugalensis. Cap. 81.

IN temporibus Dni. Didaci Ecclesiæ B. Jacobi admodum Reverendi Episcopi, de quo superius tractavimus, ejusdem Apostoli Ecclesia Canonorum senatu feliciter floruit, & Clericorum venerabili conventu claruit. Illam nimirum Ecclesiam super omnes Hispaniarum Ecclesias in excellentia Cleri, in personarum venustate, dignum erat coruscare, quæ totius Occidentis partes B. Jacobi Apostoli præsentia irradiabat. Verumtamen si fas est de veris vera prædicare, idem supradictus Episcopus Patroni sui Apostolicam Ecclesiam Canonorum dispositione, optimorum Clericorum lampade decoravit. Postquam enim ad Pontificatus honorem, annuente Deo, in Ecclesia supradicti Apostoli sublimatus est, Clericos ibi degentes tamquam bruta animalia vomere disciplinæ excoluit, honestate morum ornavit, jugali asperitate depressos, Scholarum studio desudare compulit. Præterea non solum illos ab ignorantie tenebris extraxit, verumetiam unumquemque prout merebatur, ad honoris fastigium sublimando Ecclesiasticis facultatibus ubertim ditavit. Quid plura? Supradictus paterfamilias vineam sibi traditam prudenter excoluit: & de commissis talentis Domino suo lucrum reportare curavit.

2 Et quoniam B. Jacobo Ecclesiæ suæ filios exaltari placuit, duo de Canonicis, quos supradictus Episcopus

educaverat, ad pontificatus culmen conscenderunt. Alter quorum Hugo, scilicet S. Jacobi Archidiaconus, in Portugalesi sede: Alter vero, Munio scilicet Adefonsiades, ejusdem Ecclesiæ Thesaurarius, in Minduniensi sublimatus est. Facta utriusque electione Donus Mauritius Bracharenfis Archiepiscopus eorum consecrationem *Tude* fieri disposuit. Post hæc Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum ad eandem consecrationem venire rogavit: hi etenim quos consecraturus erat, ejus præcordiales filii erant, & ipsum nimio dilectionis vinculo invicem amplectebantur. Quippe Archiepiscopus, S. Jacobi Canonicus erat, & ab eodem Episcopo commoda atque præstamina recipiebat, videlicet medium Bracharæ, & medium *Corneliana* cum appenditiis suis, quod est de regali jure, & ad S. Jacobi Episcopum pertinet. Quod vero Canonicorum S. Jacobi est, Archiepiscopo minime commissum est. Ea utique Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus summæ dilectionis gratia compunctus, Bracarenfi Archiepiscopo, scilicet ipsius venerabili personæ, non tamen Ecclesiæ ejus, ad tempus pro feudo commiserat, quæ quando vellet reacciperet, & sua ad se redire faceret.

De Bracarenfi Archiepiscopo.

3 **H**OC scriptum fecit Mauritius Bracarenfis Archiepiscopus prædicto S. Jacobi Episcopo in Tudenfi Civitate, quando accepit ab eo præstimonium quod inferius scriptum est Era I.C.XLVII. (1) & quot XVI. Kal. Octobris. Ego Mauritius Bracharenfis Ecclesiæ Archiepiscopus de manu amici, & confratris nostri Dñi. Didaci II. venerabilis Compostellanæ Eccl. Episc. suscipio in præstimonium, sive feudum, medietatem possessionum & hereditatum quas habet Ecclesia S. Jacobi in Portugalesi terra à flumine Li-

T

miæ

(1) Anno 1109. Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez num. 63.

Anno 1112 miæ usque ad Dorium, scil. medietatem Ecclesiæ S. Victoris, & Fructuosi cum omnibus appenditiis suis, & medietatem Villæ quæ vocatur *Corneliana*, cum omnibus ad eam pertinentibus, & ceterarum Villarum quæ ad præfatam B. Jacobi Ecclesiam pertinere dignoscuntur, ut teneam ab eo, & possideam, & quando ipse recipere voluerit, ei vel Ecclesiæ S. Jacobi quiete dimittam, vel restituam.

Ego Mauritius Archiepiscopus præfatus manu mea conf. Qui præsentés fuerunt. Hugo Archidiaconus S. Jacobi conf. Munio Adefonsi ejusdem loci Thesaurarius conf. Petrus Didaci Canonicus S. Jacobi conf. Vimara Bracarensis Ecclesiæ Prior & Archidiaconus conf. Bernardus ejusdem Ecclesiæ Magister conf. Ego Didacus II. licet indignus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. confirmo manu mea. Munio Gomez Archidiaconus Notarius conf.

De Ordinatione prædictorum electorum. Cap. 82.

OMnia autem hæc Apostolicæ Sedis Episcopus absque consensu & consilio Canonicorum suorum Archiepiscopo dederat: quapropter pro irrito haberi poterat. Verum enimvero prædictus Episcopus ad determinatum locum nullatenus ire præsumpsit, tum quia hiems asperior solito inhorruerat, tum quia totam Gallatiam discordiæ tumultu turbatam considerabat, & metuebat, ne in itinere, aut se, aut suos rebelles atque proditores Gallatiæ dedecorare, aut inquietare præsumerent. Misit itaque illuc cum supradictis electis quosdam de Canonicis suis, scil. egregias atque venerabiles personas, qui & electos honorifice comitarentur, & Archiepiscopo causam suæ absentia penitus intimarent. Archiepiscopus vero audita Pontificis absentia supradictis de causis propius accedens, ad *Lercensem* Ecclesiam (*) quæ est Diocesis B. Jacobi, venire non renuit, & ad Pontificem Legatos misit, ne benignitas sua futuræ consecrationi interesse recusaret: præsertim cum

Hodie
Lerez.

eum & ipse diuturnæ infirmitatis dolore, quam passus erat, con-
 fractus & debilitatus per ardua montium, per conca-
 va vallium à Bracarenfi sede ad Lercensem Ecclesiam ac-
 cessisset, & eum toto mentis affectu videre desideraret, ut
 cum illo de discordiæ remotione, de pacis reformatione,
 de Ecclesiarum tranquillitate plenius pertractaret. Ingruen-
 te siquidem discordia non modico tempore jam transacto
 Pontifices nec ad celebranda Concilia convenire, nec etiam
 suas proprias dioceses secure visitare audebant. Si enim
 hoc satagerent, proditores, flagitiosi, perjuri, atque alii
 Aragonensis tyranni sectam edocti, quod nequaquam dig-
 num est relatu, in ministros Christi, si possent, manus in-
 jicerent. Attamen Apostolicæ Sedis venerabilis Episcopus
 fratris sui Bracarenfis Archiep. audito propius accessu, à
 Canonicis suis super hoc negotio consilium accepit, &
 iter aggreditur: tandem ad Lercensem Ecclesiam perve-
 nit, cujus adventui Archiepiscopus maxime congratula-
 tus est.

2 In eadem die, id est, in Sabbato ante Dominicam
 de Passione Domini, qua S. Jacobi Episcopus Lercium
 ingressus est, Archiepiscopus Missam celebravit, Dnm. Hu-
 gonem Archidiaconum ad Presbyterii gradum sublimavit.
 Sequenti die, scil. Dominica de Passione Dni, in Lercen-
 sem Ecclesiam S. Jacobi Canonici convenerunt, videli-
 cet supradictus Episcopus Canonicorum pater & Canoni-
 cus, Bracarenfis Archiep. Auriensis Episc. atque Tuden-
 sis, Minduniensis electus, atque Portugalensis. Hi omnes
 Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli Canonici erant, necnon alii
 venerabiles Canonici. Pappæ quanta & quam reverenda
 lampade S. Jacobi Canonicorum Lercensis Ecclesia res-
 plenduit, quæ in illa die tantum memoriale adepta est!
 Post hæc Archiepiscopus Missam solemniter celebravit,
 & supradictis Episcopis astantibus prædictos electos his

Anno
1113

quæ ad rem pertinebant sufficienter indagatis consecra-
vit. Celebrata Missa Apostolicæ Sedis Episcopus quodam
rus suum, scil. Geogildum in cujusdam Vallis amœnitate
situm prope Lercium repetivit, & Auriensem Præsulem
secum adduxit. In Lercensi vero Ecclesia Archiepiscopum
cum utroque Episcopo modo ad Episcopatus dignitatem
profecto, & aliis quoscumque vellet accuratissime procu-
rari præcepit, ipse etenim bene noverat, *hilarem da-
torem diligit Deus*. In ipsa die Archiepiscopus & Eccle-
siæ S. Jacobi Episcopus consilium ineuntes de pacis fœ-
dere, de Ecclesiarum utilitate, de his etiam quæ ad Au-
riensem, vel ad Tudensem Diœcesim pertinebant, pro
quibus inter utriusque Sedis Episcopum dissensio erat,
diu pertractaverunt.

3. Alia vero die B. Jacobi Episcopus Compostellam
redire non distulit, & cum eo Auriensis, Minduniensis,
atque Portugalensis Episcopi. Cumque ad miliarium ex
quo Compostellanæ Civitatis situs prospicitur, perveni-
rent, venerabilis pater quosdam præire jubet, qui Apo-
stolicæ Sedis Clero Pontificum adventum notificarent. In-
grediente igitur suprascripto patrono Apostolicam urbem,
universa Civitas occurrit, parvi siquidem pueri, juvenes,
viri, senes, Virgines, conjugatæ, matronæ, ad specta-
culum conveniebant, ut Canonicos S. Jacobi ab infantia ru-
dimentis secum educatos, & jam ad Pontificatus culmen
profectos, viderent. Ipsum quoque Pastorem suum Deo
gratias & B. Jacobo referentes magnificabant, qui erga
filios suos tam studiose, atque tam obnixè paternam di-
lectionem exhibebat, ut eos ad honoris culmen sublima-
ret. Postquam ad Ecclesiam B. Jacobi Apost. pervenerunt,
Canonici superpelliciis, & sericeis Cappis superinduti,
universæque Civitatis Clerus cum processione eos susce-
perunt, & usque ad ferreas januas Altaris responso-
rium

cantando cum summa veneratione deduxerunt. Nempe sui patris reverenda prudentia ita fieri & disposuerat & præceperat. Post hæc quia erat festivitas Annuntiationis S. Mariæ, Dñus. Hugo Portugalensis Episcopus & Ecclesiæ S. Jacobi Archidiac. super ejusdem Apostoli Altare Missam venerabiliter celebravit. Ipse equidem nuper (ut superius diximus) ad Presbyterii gradum, & ad Pontificii culmen ascenderat, & dignitatis suæ primitias cum summa gratiarum actione benignissimo Patri suo B. Jacobo non immerito offerebat, qui eum ad tantam honoris celsitudinem provehi dignatus fuerat. O quanta & quam magnifica B. Apostoli clementia, qui filios suos tam gloriose, tamque feliciter beatificando sublimat! O quantum Ecclesiam suam Apostolus decoravit! quantum & quam memorabile decus Ecclesiæ suæ contulit, cum duos de Canonicis suis in eadem die ad Pontificatus honorem sublimavit! Nos ergo, dilectissimi fratres, omnipotenti Deo supplicemus, & B. Jacobi Apostoli clementiam efflagitemus, ut sedis suæ idoneum Pastorem, & suprascriptos Episcopos feliciter regere & custodire dignetur, & de virtute in virtutem ascendere faciat, & qui illos sublimari, & sibi summos Ministros fieri voluit, alios atque alios de eadem Ecclesia Apostoli sui eligere & exaltare dignetur Dominus Noster Jesus Christus in sæcula sæculorum. Amen. (*)

De guerra Regis Aragonensis in Castella. Cap. 83.

DUM Regina U. super Civitates, oppida, & quam plurima Castella sui Regni regnaret, & expulso Aragonensi ab his qui perjurii reatum irrumpere volebant, ut supra diximus, non modicam partem Hispaniæ suo principatui subjugasset, Aragonensis tyrannus armata manu

(*) *Quæ hucusque scripta sunt, memoratis assero Episcopis, Munitioni scil. & Hugoni: cetera Giraldo Canonico. Vide in notitia prævia n. 7.*

Anno 1113 manu militum, nunc Castellam, nunc Campos, nunc Extremitatem invadebat, ferro, flamma, omnia devastabat: agricolas hos gladio confodiebat, illos vincitis manibus post terga captos ducebat. Quid plura? Ecclesias etiam armata rabie violabat, & quæcumque in suæ matris sinum ad securitatis confugium plebs formidolosa asportaverat, nefanda tyrannis altari & templi parietibus hominum cruore madefactis abstrahabat. Proh dira cupiditas habendi! Quæ numquam satiari novit, & fiti pecuniarum ruit in interitus puteum. Deinde sacrilegus ille ad Castella sua redibat, & ea non modica stipendiorum ubertate replebat, homines suos ad bellorum strepitus dociles incitabat, & modo hostibus suis insidias parabat, modo in illos impetum faciendo animositate militiæ succinctus quosdam capiebat, quosdam dare terga fugæ coegebat. At Castellani audito nomine Aragonensium perterriti, nec se nec sua defendere poterant, & ad bellicos tumultus sudare omnino recusabant, & quoniam de illis mentionem agere cœpi, formidolosam militiam eorum non prætereo.

De Castellanis.

2 **T**Empore siquidem nobilissimi Regis A. Regis Fredenandi F. milites Castellani bellorum studio maxime desudabant, & periculi atque laboris patientes erant, & quanto frequentius militaria negotia exercebant, tanto animosiores, ad armaque promptiores, in bella ruebant, hostes prosternendo, hostium spolia rapiendo, triumphum, laudem, militiæ famam sibi acquirebant. Illos utique Hispania sibi præclariores elegerat, & ad bella fortiores mittere non formidabat: tunc nimirum temporis Rex A. illorum Dux atque Princeps erat, & virtutis suæ, atque probitatis formam, in eos quasi in specialiores & præcordiales heredes transferre studebat. Ipse prior in hostes ruebat,

bat, prior hostium cuneos prosternebat, & milites suos ad eadem animabat: illos obviam ire Agarenis, & militari exercitio viriliter desudare ad sui exemplar instruebat. Verum enimvero mortuo Rege A. qui probitatis Castellano- rum lampas & clypeus existerat, illis omnia in deterius conversa sunt: Castellani desidia & ignavia dediti sunt, luxus & cupiditas eorum audaciam detrivit, & pristina animositas ingruente formidolositate latuit, & quanto magis rei necessitas eos ad belli strepitum invitabat, tanto magis bello abesse & remotius latere cupiebant: nec sua defendere, nec aliena militanter acquirere studebant: etenim quamquam major turba militum in Castella haberetur, & Aragonenses à Castella, nisi eis deesset animus, facile expellere valerent, nequaquam tamen antiqua animositas in eis pullulabat: quapropter Aragonenses & quidam transpirenorum militum qui auxilio Regis intererant, Castellanis impropria atque ludibria inferentes, eos femineos milites vocabant, & eos amplius nec castra tueri, nec bellorum tumultu incitari censebant, cum mille quingentis cederent, & centum super ducentis triumpharent.

Anno
1113

Ut Gallaci in procinctum properent.

3 **I**gitur Regina U. videns suum, sui que filii parvuli A. Regnum fundo tenus devastari, & ab hostibus suis ferro, flamma, depopulari, nimio cordis dolore compuncta, indoluit: nempe sola mulier sine viro, paucorum suffulta suffragio in tanto rerum tumultu quid ageret ignorabat: filium suum Regem A. adhuc pueritiae rudimentis obnoxium videbat: Castellanos, quos prius bello strenuos, & virtute pollentes noverat, modo desides, & fere nullius probitatis laude succensos considerabat & eis infinitum thesaurum patris sui distribuerat, ut jam sibimet ipsi familiares res etiam ad necessaria deficerent, & quae municipibus suis daret largiflua munera non haberet. Porro

hostes

Anno 1113 hostes ante fores urbis crebros assultus quotidie facere conspiciebat, boves, oves, jumenta, & cetera hujusmodi rapi, segetes, vineas destrui, domos incendi: homines interfici, nimium & plusquam nimium dolebat: ad Castellanos ut sibi auxilium afferrent sine intermissione Legatos mittebat, quorum alios abesse, alios Aragonensium faciem valde pertimescere videbat, & præ nimia mentis indignatione multoties hos in risum pertrahebat. Tandem Regina prudenti accepto consilio legatos ad Gallicianos mittit, orans & supplicans illis, ut se à faucibus hiantium, à manibus Aragonensium quantocius veniant ereptum: in his enim multum confidebat, qui filium ejus educaverant, & eum tota mentis affectione diligebant: hos & bello strenuos, & sibi filioque suo semper fore fideles neutiquam ambigebat: inter quos venerabilem Episcopum S. Jacobi, qui filium ejus parvulum Regem A. baptizaverat, & in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat specialiter sic allocuta est (is etenim totius Gallatiæ lampas omnibus patrociniū impendebat, & hujus consilium Gallicianis fore placitum Regina proculdubio noverat, & quidquid ipse Gallatiæ Proceribus consuleret, aut vix aut numquam aliter fieret.)

4 Venerabilissime Pater, placeat sanctitati vestræ col-
 , lecta manu militum in expeditionem venire, & omnes Gal-
 , latiæ Proceres hortari, & admonere, quatenus mihi fi-
 , lioque meo Regi A. citius properent succurrere: Ara-
 , gonenſis siquidem tyrannus Regnum meum graviter dif-
 , ſipat, nec est qui tyrannidi illius resistere valeat. Quan-
 , obrem paternitas vestra Gallicianos properanter ad bella
 , venire compellat, nec solum Consules, Primates, alioſ-
 , que Gallatiæ milites in expeditionem venire compella-
 , tis, verumetiam coadunato vestrorum militum agmine
 , cum illis venire minime recusetis: si enim impius ille

, Castella stipendiis, armis, & quibusque necessariis priusquam Gallætia ad me mittat milites suos, munire poterit, postea nec adventus eorum proderit; annoque sequenti Castella obsidione ad deditiorem cogi non poterunt. His auditis Venerabilis Episcopus Gallætiae Proceres in curiam B. Jacobi convocat, videlicet Comitem P. R. Velaz, Comitem Gutierrez, M. Pelagidem, M. Gelmiridem, & P. Pelagidem, & alios quam plures, & cum illis de expeditionis negotio plenius pertractat. Hortatur & admonet eos quatenus semota omni occasione in auxilium Dominae suae Reginae coacervato undique exercitu festinent: ostendit etiam eis Regnam in tanto Regni culmine pene omnium auxilio viduatam, filium ejus adhuc pueritiae cunabulis subditum, Aragonensem tyrannum ei infestum, Castellanos trepidos, & ad omne belli studium imbecilles: hostes adesse, & undique Regnum ejus devastare. Præterea Regnam in Gallicianis spei & fiduciae suae cumulum possuisse, & illos ab infantia sua ei fuisse cariores insinuat. Quod quia in tanto rerum periculo eorum auxilium tam obnixè implorat, nullatenus debere differri affirmat. Quid plura? His atque aliis Galliciani admoniti parent patrono, & quoniam ipsum sibi fore præducem intelligebant, & in auxilium Reginae & filii ejus A. tendere, ut pacem regno reformaret, & secum loriam justitiæ se deferre noverant; quibusdam virtutis stimulis succensi ad belli studium properare ulterius nequaquam differunt, sese pro Regni tuitione opponere & Aragonensis tyranni rabiem comprimere summopere cupiunt.

De Gallæcorum expeditione, & de Reginae machinatione.

Cap. 84.

Igitur III. Kalendarum Junii Venerabilis Episcopus B. Jacobi, necnon Comes Petrus, totaque militia Gallæ-

Anno 1113 *tia* in expeditionem egressa est, & ad Campos proficiscitur. Verumtamen non modica itineris parte profligata Nuntii ad Episcopum B. Jacobi & ad universos Gallatiae Primates venerunt dicentes: Reginam Gallicianis esse infestam, & quia citius ad bella non processerant, graves inimicitias in eos exercere: & si eam adirent, quosdam honoribus privari, quosdam compedibus detineri: item alii atque alii venientes eadem agebant. Unde accidit plures Gallicianorum vehementer perturbari, & ab incepto labore pedem velle retrahere. Tunc Episcopi admiranda prudentia hanc schismatis nebulam illis substraxit, ostensoque recti consilii tramite, illos ad propositum revocavit, dicens, hæc omnia à delatoribus fuisse inventa, & nil veri in se habitura. Deinde transactis aliquot diebus cum jam fauces Gallatiae egressi essent, omnes unanimiter reverti voluere, & Reginæ maledicentes, nec auxilium impendere, nec ulterius ad eam venire statuere. Sæpius enim Nuntii ad eos venientes, & eadem referentes, rem ita se habere afferebant. Sed prædictus Episcopus turbatos Proceres eloquentia sua compescens, Legatos ad Reginam mittit, & utrum Nuntii vera retulissent inquirat. Cum autem *Africanam* venissent, & supradicta pro veris habuissent, mira Præsulis prudentia optimates exercitus convocat, & cum illis quid prædicta significant pertractat. Post hæc pluribus argumentis ostendit Reginam numquam talia machinari, præsertim cum ipsa Gallicianos nimium diligeret, & eorum auxilio (in hoc tempore maxime) egeret. Sed cum prædicti Proceres Præsuli non acquievisserent, duos de venerabilibus Clericis suis, scil. Cardinalem P. & P. Pelagidem pro supradicto negotio ad Reginam legat, & quid illi referant, qualiter eam increpent, utque prædictæ rei seriem inquirant, injungit.

2 Qui discedentes *Carrione* Reginam inveniunt, & præ-

ternis monitis instructi, sic eam alloquuti sunt: Quisquis gratiam vel retributionis plenitudinem cujusque merito prout justum est, non compensat, necessitatis tempore auxilium sibi negari expostulat. Quis enim tam demens qui pro benefacto quemquam inculpet? Vel pro obsequii retributione odium retribuatur? Nempe, O Regina, postquam Rex Aragonensis Hispaniæ Regnum cœpit inquietare, quod nobilissimus Rex A. pater tuus tibi, ac filio tuo parvulo Regi A. reliquit, Galliciani parti vestræ aliis fideiores permansere, nulloque discordiæ impetu compulsi, contra hostium rabiem constantes fuere. Cum enim Castellani, Legionenses, necnon Camporum, atque Extrematuræ gens innumera celsissent, & fortunæ favorem sequentes Aragonensem tyrannum Regem sibi præposuissent, Galliciani tibi atque inclytæ proli tuæ fidele obsequium indefinenter suppeditaverunt, & multo majora multoque graviora sustinuerunt. Quid enim referamus quanta ad *Fontem Dangos* passi fuerint? Quanta mira audacia Aragonensis hostis innumeras acies invaserint? Præterea idem Aragonensis Gallicianos in Astorica obsedit, sed destructa illius obsidione, quod eundem Aragonensem *Carrione* obsederint (*) & obsessum diuturno tempore tenuerint, omnibus notum est. Ecce iterum quoniam Aragoniæ prædonem, Castellam, Campos, & sibi finitima devastare, & Caitella sua armis, stipendiis munire audierant, sæpius tuis deprecatoriis Nuntiis advocati, coadunato exercitu in auxilium tui, tuique filii veniebant, & pro Regni tuitione sanguinem suum effundere gaudebant. Verum enimvero postquam te nugigerulis, atque delatoribus acquiescere eis nuntiatum est, eorumque militia floccipensa, qui hæcenus totius Regni tui tutores fuere, obsequium, & laudem in culpam converti, & quia pro benefacti gratia, pro meritorum retributione, eos ab honoribus pri-

Supra
c. 73.
n. 4.

Anno 1113 vari, & compedes illis minaris, ob hoc pedem ab incepto labore retrahunt, & pro bono malum recipere nolunt; in Gallatiam reverti, se regnumque suum tueri volunt, tibi filioque tuo, fideles erunt. Ceterum postquam reversi fuerint, ut hinc in expeditionem veniant, Gallatiæ Alpes non transcendent. Hæc nos pro omnibus illis tibi dixisse, & nisi resipueris, ita ad effectum perducere ne dubites: nempe nobilissimus Rex A. pater tuus, cum Gallicianos, Astures, Castellanos, & quoscumque sui Regni milites ad bellorum exercitia convocaret, alios honoribus ditabat, aliorum benevolentiam captabat. Numquid enim his molestus esset, qui sibi in nullo molesti erant, ejusque mandata per omnia complebant? absit.

3 His auditis Regina obortis lacrymis cœpit detestari, & jurare se numquam talia præmeditatam fuisse, neque in strenuos Gallatiæ milites hujuscemodi fraudem velle machinari. Post hæc Regina Legatos orat, ut Dominum suum, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum, suppliciter deprecetur, quatenus ipse Gallatiæ Proceres hortetur, & admoneat, ne audita frivola pro veris habeant, ne ve adventum suum diutius retardent.

Quod Galleci pacificati Burgos adierunt. Cap. 85.

EO tempore Arias Petrides, & Fredenandus Sanchiz, & quidam de complicibus eorum, in Curia Reginæ erant, & quia Comiti P. & quibusdam Gallatiæ Proceribus inimicabantur, auribus Reginæ quidquid mali poterant de Gallicianis instilabant. Hi siquidem, ut supra diximus (*) apud *Castellum Minei* seditionem in Episcopum S. Jacobi, & in filium Reginæ parvulum Regem A. necnon in Comitissam uxorem Comitis P. atque in plures Gallatiæ optimates fecerunt, eosque captos tenuerunt. Igitur supradicti Legati discedentes, Gallicianorum tentoria

ria adeunt, & quæcumque eis Regina retulerat, Domino suo Episcopo referunt. Tunc Episcopus Proceres convocat, eosque paternis monitis hortatur, ne sibi ignavia titulum assumant, neve ab incepto negotio desistere velint: omnia namque quæ de Regina odio ferebantur, proculdubio falsa erant. Tandem Galliciani paternis monitis acquiescunt, & iter ad Regnam arripiunt. Postquam *Carrionem*, ubi Regina morabatur, ventum est, tentoria sua secus fluvium, qui *Carrion* dicitur, in pratis virentibus posuerunt. Sed quia quæ iterum & iterum audierant, ambigui timebant, & inter Comitem P. & inter plures Gallatiæ Proceres & Regnam non erat firma amicitia, ad Curiam protinus ire renuerunt. Qua propter præmittuntur Legati, qui fidem, scilicet securitatis pignus, à Regina peterent (timebant enim ne Regina plus acquiescens his quæ delatores auribus ejus instillaverant, aut in personis suis, aut in honoribus se dedecoraret) Dum hæc plenius tractarentur, & Sol ad occasum dimigeretur, ecce adest Nuntius referens Regina, Regem Aragonensem in proxima die cum multo milite *Burgos* venturum, & Castellum quod adhuc tyrannus ille retinebat, viris, armis, stipendiis, muniturum, quod si fieret, & Gallatiæ exercitus ad obsidionem illius frustra properaret, & Aragonensis prædo per longa tempora solitum confugium non amitteret. Nempe *Burgis* Civitas in latere montis posita, Regina favebat: in eodem quoque monte natura duo capita composuerat: inferius plebs Judæorum incolebat, quæ & nostræ parti opitulabatur. In superiori vero Castellum situm est, quod hinc natura loci, illinc muro atque turribus satis munitum conspicitur. In hoc rebelles Aragonenses cum Sarracenis, quos Rex ibi miserat, & urbem sibi subditam depopulabantur, & adjacentes partes deprædabantur. Quæ postquam Regina cognita sunt dato securitatis

Anno 1113 pignore suppliciter orat Gallatiæ partes, ut sui gratia properent, Burgos tendant, & truculenti hostis adventum perterreant. Sub silentio itaque intempestivæ noctis strenui milites iter aggrediuntur, & celeri cursu Burgos perveniunt: montem occupant, & secus castellum tentoria figunt. Interea B. Jacobi Episcopus inter Reginam & Comitem P. pluresque Gallatiæ Primates amicitiaæ fœdus restituit, ac firmæ dilectionis vinculo, scilicet juramento, eos adstrinxit.

Quod Episcopus Missam celebravit in Ecclesia S. Joannis juxta Burgos. Cap. 86.

QUADAM die idem Episcopus Ecclesiam B. Joannis, quæ circa Burgos est, adiit, & quia erat festivitas B. Joannis Baptistæ, Missam celebrare disposuit. Tunc conveniunt ejusdem Civitatis Cives, Castellani, omnesque exercitus Gallatiæ, necnon Regina cum omnibus suis Proceribus interfuit. Inter Missarum itaque solemnium Venerabilis Episcopus B. Jacobi astantem plebem divini eloquii pabulo refocillavit, & quæ ad tantæ solemnitatis gaudia pertinebant, sufficienter enucleavit: deinde caducam Hispaniæ sortem considerans de statu Sanctæ Ecclesiæ de Hispanorum imbecillitate plenius cœpit tractare, & ait.

Sermo Episcopi de statu Regni Hispaniæ.

2 NOSTIS Fratres Karissimi, quoniam nobilissimus Rex A. cultor justitiæ fuerit, & quantum Hispaniæ Regnum rexit, status S. Ecclesiæ in sui vigore feliciter floruerit: tunc temporis leges, jura, pax, justitia præcipue vigeant, & virtutum cultores ubique inveniebantur: ejusdem quoque Regis tempore Mauri Moabitæ, ceterique finitimi hostes nobis cessere, & eorum municipia nostræ dominationi subjugavimus. Postquam autem Rex A. persolvens jura naturæ filiaæ suæ Reginae U.

atque Nepoti suo parvulo Regi A. Regnum suum tradidit, & ad eos imperii sceptrum jure pertransiit, illico discordia coepit pullulare: statim Ecclesiae jura penitus violata, Duces, Principes, omnesque Hispaniae Proceres confracti, & ad ignaviae titulum redacti sunt. Pristinavirtus eorum omnino latuit. Scimus equidem quoniam Regina U. filiusque ejus Rex A. Regnum sibi deditum jure habere debent, hisque viventibus hujus Principatus ad alios transferri jure non potest: attamen quamquam justa causa patrocinio suffulti sumus, quamquam hostes à patriae finibus, quod justum est, expellere velimus, qui prius triumphatores fueramus, modo à paucis quamplures superamur: quare autem tanta virtus, tanta militiae gloria in nobis habetata vires suas amiserit, indagare & perscrutari libet. Jam jam Fratres Karissimi in tantum peccatorum pondere premimur, in tantum colla nostra jugo Satanæ submissimus, quod licet gratia justitiae arma moveamus, virtus in nobis mole peccatorum oppressa vires suas exercere non valet: nos innumera turba vallati impetum hostium nostrorum ferre non valemus. Quod ut melius perpendatis quid in veteri legi acciderit, audite.

De ultione in Tribum Benjamin propter mulierem stupro oppressam.

3 **F**ORTE quidam vir de populo Israel cum uxore sua venit in Civitatem quam Tribus Benjamin incolebat: cumque in foro resideret, & qui sibi hospitium præberet neminem invenisset, ecce quidam homo pauper suburbanus videns illum alienigenam, & hospitio egentem, cum uxore & cum sarcinulis suis duxit in domum suam. Ille quidem advena satis pulcher & decorus aspectu erat, uxor quoque illius elegantissimam formam habebat. Facto autem crepusculo viri illius Civitatis ad domum illam veniunt, & advenam cum uxore sua

*Liber
Judic.
c. 19.
et 20.*

Anno sua sibi dari expostulant : nempe in viro Sodomæ vitium
 1113 imitari , mulierem adulterio polluere volebant. Quod au-
 diens Dominus domus concives suos exorare & admone-
 re cœpit, ne tam horrendum tamque insolitum nefas præ-
 sumerent. Cumque illi non acquiescerent , & impetum
 facere vellent , tradidit eis mulierem , vix precibus impe-
 trans , ut saltem virum dimitterent. Tunc flagitiosi viri
 mulierem assumentes , & eam tota nocte coitu opprimen-
 tes interfecerunt , mortuamque ante suburbanum ostium
 projecerunt. Facto mane cum vir ille abire vellet , mulie-
 rem suam ante ostium mortuam invenit , quam frustra-
 tim divisit , & ad unamquamque Tribum Israel singula
 frustra misit. Videntes autem undecim Tribus Israel frustra
 mulieris sibi fuisse missa , nefandissimum prodigium ad-
 mirantes , quid hoc portenderet , solliciti considerare cœ-
 perunt. Denique omnes Tribus Israel decem viros ele-
 gerunt , qui illius rei seriem tamquam horrendi prodigii
 significationem plenius investigarent. Postquam quid in
 Tribu Benjamin accidisset propalatum est , protinus om-
 nes unanimiter tantum nefas ulcisci consurgunt. Mittun-
 tur ergo quadraginta millia militum , qui animosiores &
 ad bella fortiores Tribum Benjamin à minimo usque ad
 decrepitem perdant , eorumque Civitatem fundo tenus
 destruant. Viri autem Benjamin cognito hostium adven-
 tu XXV. millia equitum , & septies centum sagittarios,
 arte sagittandi peritissimos , ad bella congregant , & con-
 tra innumeros hostes bellum ineunt. At illi qui justitiæ
 causa arma induerant , prædictumque nefas ulcisci vole-
 bant , quamquam (ut supra diximus) multo plures essent,
 prima die belli cesserunt , & de his XXII. millia cecide-
 runt. Postea iterum atque iterum ad bella procedunt , &
 omnes exceptis V. millibus à Tribu Benjamin interempti
 sunt. Stupent atque mirantur , se justitiæ causam tueri,
 &

& à nefando hoste superari. Tandem Israelitis coadunatis, surrexit inter eos quidam senex, & quare tot infortunia eis accidissent, insinuavit. Ostendit eos vitiis deditos & peccatorum mole oppresos, inermes & imbecilles hostibus non posse resistere. Verum enimvero si colla sua peccatorum, jugo subtraherent, & accepta pœnitentia resipiscerent, succincti virtute quæ prius vitiis suffocata latebat, proculdubio hostes prosternerent, hostiumque injuriam plenarie ulciscerentur. His auditis Israelitæ accepta pœnitentia colla erigunt, & deposita mole peccatorum hostes invadunt. Quid plura? horum quinque millia qui remanserant, XXV. millia equitum, & septies centum Sagittarios de tribu Benjamin prosternunt, & omnes, exceptis quadringentis, qui inter rupes latuerunt, interfecerunt, eorumque Civitatem fundo tenus destruxerunt. Præterea omnes pepigerunt, intra XI. Tribus Israel & Tribum Benjamin amplius nulla connubia fieri, & Tribum Benjamin à ceteris tribubus omnino alienari. Vos quoque fratres simili facto expergefacti, resipiscite, & pravæ dominationis jugo colla vestra subducite, tantarum illecebrarum nebulas à vobis extirpate, virtutis clypeum assumite, loricam justitiæ induite, ut Regnum vestrum defendere, vestrorumque hostium rabiem comprimere, & ad Paradisi gaudia pervenire possitis: ipso præstante qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De Burgenfis Castellis deditioe. Cap. 87.

Postquam prædictus Pater sacri eloquii dogmata uberius enodavit, animosque omnium in auditis admirantium ad virtutis spem reduxit, celebrataque solemniter Missa ad tentoria rediit. Obsesso ut supradictum est à Gallicianis Castello, Rex Aragonensis exercitum congregat, stipendia præparat, & ad Castellum per medios hostes venire

Anno nullatenus formidat : si enim hujus Castellī confugio care-
 1113 ret , totius Castellæ expers fieret. Quod ubi Reginae nuntiatum est , statim Legatos ad Castellanos mittit , qui eis referant , Regem Aragonensem cum multo exercitu adesse , eosque invitent ad tanti belli laborem properare. Castellani vero Milites Aragonensis adventum audientes se in crastinum ad bellum venire sponponderunt , quippe quanta audaciæ impetu Aragonenses ad bella ruerent , olim experimento didicerant , atque ideo se tanto labori subducere curabant. Pappæ! strenui milites Castellæ , hostes fines suos invadere vident , & quamquam aliorum munimine fulti eis ire obviam formidabant. At ubi Gallicianis relatum est , subito arma capiunt , & prædicto hosti ire obviam stimulant , audacia ruunt : *Athaporcam* perveniunt , & facto crepusculo membra quieti dederunt , in crastinum ad bellum egresuri , & in adventum hostis impetum facturi. O quam dispar causa hos & illos ad bella ciebat! Gallicianos leges , jura , pax , justitia ad arma vocabant: Aragonenses horum contraria in omne nefas præcipitabant. Postquam Aragonensi ad mensam in *Villafranca* residenti Gallicianos adesse & amore Martis in occursum ejus ruere nuntiatum est , timuit : quippe Gallætiæ milites militiæ præclaros & belli studio strenuos efferus ille ad *Fontem de Angos* , quamquam pauci fuissent , expertus fuerat , & quanta audacia hostium sanguinem sitirent , experimento didicerat. Cessit itaque bellicosus bellicosus , & Marte ferox ferociores timuit. Quo audito Galliciani cum triumpho summæ laudis ad tentoria redeunt , illi autem qui in Castellō rebelles erant , postquam dominum suum cessisse & sibi auxilium non posse impendere vident , Regīnam adeunt , & datis obsidibus hujusmodi pactum cum ea statuerunt , scilicet si Rex Aragonensis usque ad XV. dies auxilium & stipendia illis non preberet , Castellum Reginae proculubio

supra
c. 68.

se reddituros pollicentur, & determinant ut ipsi incolu-
mes cum omnibus suis facta deditioe discedant.

De celebrando Concilio in Palentia. Cap. 88.

Eodem tempore, B. Toletanus Archiep. & Sanctæ R.
E. Leg. Burgos venit, quem B. Jacobi Episcopus
adiit, & ejus reverendam paternitatem obsecravit, ut de
statu Ecclesiæ quæ funditus evertebatur, & de pacis re-
formatione tractaret. Tunc venerabilissimus Pater illi ac-
quiescens advocavit Episcopos qui intererant, scilicet Au-
riensem, Ovetensem, Minduniensem, cum quibus Archie-
piscopus, atque S. Jacobi Episcopus adiit, diutius collo-
quentes, Ecclesiæ jura violata penitus, Hispaniam Arago-
nensi tyrannide undique devastatam atque desolatam, una
doluerunt. Sed quoniam ingruente discordiæ tumultu,
hæc plenius stabilire impræsentiarum tempus non exige-
bat, tum quia complures Hispaniarum Pontifices deerant,
tum quia Regina multiplici guerrarum negotio irretita erat;
placuit eis tantæ rei diffinitionem producere, & in futuro
generaliter Concilium celebrare ad quod omnes Hispania-
rum Pontifices, Abbates, Duces, Principes, Comites, ce-
terique Primates octo diebus ante venturam festivitatem
omnium Sanctorum in *Palentinam* urbem possent convenire,^{Pro Dic}
& causam Regis & Reginæ subtilius indagare, dioceses,^{25. Off.}
Villas, mansiones, agros, vineas, quæ in hoc discor-
diæ tempore amiserant, sedibus & Monasteriis reddere:
quæ res Reginæ, omnibusque Hispaniæ Principibus supra
modum placuit.

De Nuntiis Regis Aragonensis ad Reginam pro reconciliatione.

Cap. 89.

Interea Rex Aragonensis videns rabiem suam nihil pro-
ficere, & Municipia quæ aut in Castella, aut in Cam-
pania, aut in Extremitate habebat, quædam ab hostibus
suis capi, quædam diuturna obsidione claudi, Legatos ad

Anno 1113 Reginam mittit, & pacis fœdera requirit: simulat se ad illicitum connubium Reginae velle redire, & pactionis iurandum, quod inter se & illam fuerat, adimplere. Proh subdola calliditas, ut saltem sic Regni principatum posset acquirere! Quadam itaque die postquam Burgis discesserunt Toletanus Archiepiscopus, Episcopus Auriensis, Minduniensis, atque Ovetensis, forte fortuitu Ven. Episcopus B. Jacobi Reginam adiit, ut ei solito more de tot tantisque negotiis consuleret, & Aragonensis Legatos in medio Palatii invenit. Hi Reginam ad nefandum connubium Regis compellebant, & Burgenses eam sub simulatæ pacis nomine ad illud idem invitabant. Quorum sacrilegis colloquiis complures, ac præcipue Francigenæ, condescenderant: quippe Galliciani, Astures, Legionenses, Campani, Castellani ejusdem civitatis incolæ, aliique complures convenerant; quod ubi venerabilissimo Patri compertum est, & omnes impudenti animo ad præcipitium ruere cernit, licet perversæ contumaciæ eorum aliquid objicere difficillimum videretur; virtutis clypeo munitus surrexit. Cumque omnes in Claustum S. Mariæ convenissent, & Regina astante Aragonensis Regis Nuntiorum verba benigna aure suscepissent, Episcopus silentium fieri iussit, & factum est: equidem omnes illum, utpote B. Jacobi Episcopum præcipue venerabantur, & super hujus rei summa illius diffinitionem audire volebant: putabant enim quod Aragonensis Regis Nuntiis condescenderet, & quod tanti conventus irrationabile murmur fieri universaliter determinaverat, ejus quoque prudentia approbaret. Verum prædictus Pater insensatæ plebi non acquiescens, immò illos à perversi favoris exhibitione reducere volens, sic illis prædicare cœpit intrepidus.

Verba Compostellani Episcopi.

HActenus Aragonensis Regis Nuntiis assensum præbuis-
 tis, eorumque relationes tota mentis affectione
 ascultastis: nunc autem omnipotentis Regis Nuntium au-
 dite, ejusque mandata in armariolo mentis recondite. Iste
 nimirum perpetuæ salutis doctrinam vobis annuntiabit, &
 quod probum & justum est, in conspectu Domini nostri
 prædicabit. Prædicti Nuntii valde nociva & ad interit-
 us puteum tendentia vobis dixerunt, & quod hic & in
 æternum vestræ saluti sit contrarium, quodque etiam fas at-
 que leges prohibent, annuntiaverunt. Ego, fratres, Omni-
 potentis Dei minister, & Nuntius, & ad Sanctæ Eccle-
 siæ jura tuenda præmunitus justitiæ interpret vobis saluti-
 fera pandam, quæque vobis tenenda, vel quæ sint refu-
 tanda in hoc negotio ostendam. Nostis, fratres Karissi-
 mi, quoniam Dominus ac Redemptor noster in veteri lege
 Pontifices fieri præcepit, ut populo suo præessent, & Do-
 minicis præceptis populum sibi subditum instruerent. Sub
 novæ quoque legis exordio ipse Dominus Apostolos sibi
 elegit, & eos ministeriorum suorum dispensatores ordi-
 navit. Sacramenta illis Ecclesiæ commisit, & ligandi at-
 que solvendi potestatem in cælo & in terra tradidit eis,
 dicens: *Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum*
& in Cælis: & quodcumque solveritis super terram, erit so-
lutum & in Cælis. Horum vicem, nos quamquam indigni,
 obtinemus, & eadem potestate nobis tradita, pastoralis
 curæ apicem conscendimus. Nos ministeriorum Dei summi
 dispensatores Pontifices vocamur: nos specialiores &
 præcordialiores filii Dei sumus. Unde Veritas: *Qui vos,*
inquit, tangit, pupillam oculi mei tangit. Nobis Chris-
 tus Sponsam suam, scilicet Ecclesiam, commisit, ejusque
 filios nobis erudiendos dedit. Quid plura? quod Regi
 Regum in mundo præcordialius & pretiosius est, nobis
 pro-

Anno 1113 procurandum tradidit, videlicet curam animarum gerere, & oves commisas à truculenti lupi rabie tueri: quod si forte desipuerint, & in amplioris viæ præcipitium ruerint, nostrum est utique ad veritatis viam revocare, & disciplinæ pascuis gregem commissum pascere. Nobis Reges terrarum, Duces, Principes, omnisque populus in Christo renatus subjugatus est, omniumque curam gerimus. Qua in re vos, Fratres Karissimi, deprecor, & deprecando admoneo, ne Regem Aragonensem & Reginam U. contribules, & consanguinitatis linea adfines, ad illicitum connubium aliquatenus redire velitis: nefas est enim & satis horrendum flagitium talia fieri: si vero proclamaveritis vos in Regis & Reginae pactionem jusjurandum fecisse, & perjurii reatum nolle incurrere, & ob hoc quasi juramento coactos, utrumque ad prioris fœderis unionem velle reducere, sciatis utique hujusmodi juramenta esse confringenda: ait enim Scriptura: *Non est conservandum juramentum, cum malum incaute promittitur*, velut si quispiam homicidium se facere juramentum faciat, vel adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim juramentum non implere, quam homicidium perpetrare, vel in stupri flagitio permanere. Admoniti itaque respiscite, & tantum nefas Hispaniæ finibus inolere prohibete. Quisquis autem hujusmodi connubium vel fecerit, vel fieri consenserit, illum ex auctoritate Dei Patris Omnipotentis excommunicamus, & anathematizamus, & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus.

3 Præterea, ut non solum eos à supradicti criminis participatione revocaret, verum etiam ab Ecclesiarum subversione, à cædibus, rapinis, incendiis cessare compelleret, literas inferius scriptas à Domino Papa, omnibus Hispaniarum Pontificibus missas, illis ostendit.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus B. Primati, & ceteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ, salutem & Apost. benedic. Regionum vestrarum calamitates, Ecclesiarum subversiones, cædes, rapinas, incendia dolemus apud vos plura fieri, quam à nobis valeant enarrari. Quamobrem prudentiam vestram literis præsentibus commonemus, ut tantorum malorum remedia communicatis consiliis sollicitius requiratis: nos quidem, opitulante Deo, quanto maturius potuerimus, Apostolicæ Sedis Legatum ad vos mittere deliberavimus. Interim provida vobis divinitus facultate paci publicæ providere curetis: illos sane Procures, sive milites, qui honores, obedientias, Villas & cetera bona Ecclesiastica invaserunt & occupant, nisi ab eadem invasione desistant, ab Ecclesiæ consortio removemus. Diversarum etiam partium incentores, per quos bella apud vos & flagitia cetera perpetrantur, nisi ab hac malignitate desistant, excommunicationi subjicimus. Pax nostra, & salus nostra Dominus, pacem vestram, & salutem vestram misericorditer operetur. Datum Laterani XVIII. Kal. Maii.

Quod Episcopus fugiens tumultum evasit.

4 **P**ostquam supradictus Episcopus verbis finem imposuit, subito omnis populus confremuit, & dissonum murmur inter eos ortum est. Quidam enim quibus cura erat efficacius æquum & justum examinare, reverendi Patris verba laudabant: alii autem quos causa nequior non trutinata justitiæ norma in præceps compellebat, quorum agmen densius erat, lapides jacere, aut impetum volebant in eum facere. Sed Præfulis milites, tanto tumultu excitati adveniunt, & dominum suum armata manu undique muniunt. Tunc Præful militum suorum turba circumvallatus, incolumis discessit, & tentoria cito repetivit.

Anno *De Burgensis Castellii deditioe, & Gallacorum reditu.*

1113

Cap. 90.

TRansactis XV. præfinitis diebus Aragonenses Regi-
 næ Castellii deditioem faciunt. O quantam, quam-
 que præclaram militiæ laudem Gallicianis dies illa con-
 tulit, in qua belliger Aragonensis illis celsit! sed multo
 præclarius multoque jucundius fuit, cum strenua Gallætia
 virtus Castellam, ejusque milites ab impetu hostium pro-
 texit, & Aragonensis Castellii deditioem facere coegit.
 Proh pudor! Castellani aliorum viribus egent, & Galli-
 cianorum audacia proteguntur. Formidolosus militibus quid
 fiet, cum Gallætiæ exercitus, clypeus & murus eorum,
 discefferit? Jam Galliciani diem repatriandi statuunt, jam
 discedere, & ad propria redire gaudent: quod ubi Re-
 ginæ compertum est, ad Castra venit, & eos obnixius à
 proposito recessus reducere tentabat. Volebat enim illos
 ad Castellum *Barlancam* mittere, quod Moabitæ obsede-
 rant. Omnes autem unanimiter dominæ suæ precibus no-
 lentes acquiescere, propensius discedere properabant. Tunc
 Ven. Episcopus Reginam alloquens ei consuluit, ne am-
 plius Gallicianorum reditum differret, ne velle eorum pro-
 tellando quod bene egerant ingloriosum remaneret. Igi-
 tur Regina reverendi Patris consilio præmonita Gallicia-
 nos ad propria redire jussit, & cum illis ipsum Episco-
 pum ad B. Jacobi Ecclesiam reverti permisit. Prius tamen
 summas grates ei referens, & secum firmæ dilectionis vin-
 culum connectens: licet enim Regina illum, utpote tan-
 tum Patronum, prius & diligeret & veneraretur, multo
 magis tamen postquam tantæ prudentiæ eloquentiam sibi
 prodesse noverat: postquam illum justitiæ tramitem sec-
 tando sui auxilio medulitis desudare viderat, ampliori
 veneratione & firmiori dilectione amplectebatur, & præ-
 cepta illius sagaciter observabat. Quapropter hujusmodi

pac-

factum cum illo fecit, & subscriptum placitum ei fecit. Anno
Era I. C. LI. VIII. idus Jul.

1113
die 8.
Julii

2 Ego Regina U. vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo hoc pactum fidei promissione facio, quod deinceps sim vestra fidelis amica, & exaltem honorem vestrum, & deprimam malum dum vixero, & non deficiam vobis pro posse, & ingenio meo ad profectum: & si aliquid malum honori, vel personæ vestræ, contrarium sensero, non teneam vobis coopertum, sed in convenienti tempore vobis revelabo, & pro posse meo destruiam: si autem aliquid malum de me vobis dictum, vel obortum fuerit, horum iudicio qui inter me & vos sunt, si amici mei fuerint, determinetur, & si defuerint, fiat iudicio aliorum utriusque amicorum. Personæ autem vestræ ne ulterius in expeditionem veniat, nisi voluerit, condono, milites vestros tantum in auxilium mihi more solito mittatis. TESTES, qui huic pacti interfuerunt. M. Mindun. Episcopus, & P. Cardinalis S. Jacobi.

De reditu Episcopi, & Gallacorum.

3 Tandem discedunt Galliciani, & ad patriam iter aggredientes, supradictum Episcopum ducem & patronum, sibi sociari congratulantur. Comes autem Petrus cum quadam parte suorum militum, Comesque R. & M. Pelagiades, necnon M. Gelmirides, Episcopi B. Jacobi frater, cum quadam parte suorum fratrisque sui militum, & alii quam plures Gallæciæ Proceres, *Barlancam* ad obsidionem Moabitarum tetenderunt, & non inuenientes eos ibi, reversi sunt. Postquam Galliciani *Carrionem* venerunt, Carrionenses audito supradicto anathemate Pontificem tenere quærebant, sed divina gratia protegente, quodam rubeo pallio coopertus, & pileo more Longobardorum, obumbratus evasit. Proh nefas! quoniam iustitiæ formam Ecclesiæ jura prædicaverat, nefando po-

Anno 1113 pulo odio habetur. Sequenti die idem Episcopus, ut securius incederet, quasdam cohortes militum præire, quasdam præcedentibus omnibus sequi, & sarcinas inter utrumque disposuit, & ut caute irent, omnibus injunxit. Præterea quam affabilis quamque benivolus in itinere illo omnibus fuerit, omnesque doctrinæ pabulo refocillaverit, & qualiter insidias hostium hinc atque inde insidiantium devitare præmonstraverit, quot & quanta suffragia universo exercitui contulerit, ingenioli mei ariditate impediende, sufficienter enodare non potero, etenim quamvis interfuerim, propriisque oculis viderim; quædam tamen memoriæ stylo percurro, nonnulla prolixitatis causa prætereo. Nezanum etiam Gudesteidem, qui ob injurias sibi illatas, milites Comitis P. atque M. Pelagide capere, & dehonestare volebat, pacificum reddidit, & cum nimia dilectionis vinculo eis conjunxit. Sane ille Castellum S. Mariæ de Oëtaris (1) tenebat, & omnibus Gallæciæ montana ingredientibus, per fauces montium, & concava vallium aditum prohibere poterat: sed prædictus Pater Galliciæ-norum Dux & tutor fuit, & eos incolumes usque ad propria conduxit: ipse quoque à Sanctæ matris suæ Ecclesiæ Clero, & ab omni populo, cum gaudio & lætitia, cum processione, veneratione, susceptus est, & ejus adventui omnis conventus congratulatus est.

De morte Gundesindi Cardinalis, & de P. Gundesindiz in locum ejus promoti.

4 **E**odem tempore quidam Cardinalium Ecclesiæ B. Jacobi, nomine Gundesindus, mortis debitum persolvit, & matris suæ, scilicet prædictæ Ecclesiæ, hereditatem quæ *Holegium* nuncupatur, distribuit:

(1) De Autares melius leges, faucibus Valcarceris imminens, cujus bodic ruina visuntur in earum raptum culmine.

domorum quoque suarum, quas præter domos Palatii habuit, medietatem Hospitali S. Jacobi, aliud vero medium ad opus ejusdem Apostoli construendum dedit, quas Petrus prædictæ Ecclesiæ Prior in conventu atque consensu omnium Canonicorum emit. Defuncto itaque supra dicto Card. P. Gundesindiz, qui præscripti Episcopi Capellanus fuerat, ad ejus vicem complendam, Canonica promotione sublimatus est, & Cardinalis nomen adeptus est.

De concambio hereditatum Ariæ Exemenides pro medietate Denæ. Cap. 91.

SUprædictæ expeditionis tempore cum prædictum Castellum Burgos Gallæciæ Proceres obsedissent, Arias Exemeniz, ejusque contribules, Reginam U. adeuntes, summopere deprecati sunt, quatenus hereditates, quæ inter fluvium Uliæ & Tamaris Majoris Didacide fuerant, quasque ipsa Regina B. Jacobo sub chirographo dederat, à Dño. D. ejusdem Apostolicæ sedis prædicto Episcopo, quoquomodo abstrahere moliretur. Eorum itaque precibus Regina acquiescens, sane strenuæ juventuti Gallæciæ quidquam molestiæ inferre erubescens, utpote ingruente Martis tumultu, Pontificem super his alloquitur, orat, & deprecatur eum, ut prænominatas hereditates A. Exemeniz, ejusque contribulibus reddat, & pro illis medietatem Denæ in concambium recipiat. Accepto cum quibusdam Canonicorum suorum, qui intererant, Præsul consilio, concambium fieri non renuit, precibusque Reginæ condescendere prudenter voluit: tum quia pars hereditatum illius villæ Denæ, quæ in concambium dabatur, intra honoris B. Jacobi confinia continebatur: tum quoniam in terra de S. Maria de *Lanchata*, quasdam hereditates ad Denam pertinentes, quæ Regalis juris erant, à Regali jure eripere nitebatur, easque ad Ecclesiam B. Jacobi pertinere summo desiderio desiderabat. Præterea Reginæ preces cir-

Anno
1113
ca hoc casus fieri, haud opportunum ei videbatur. Factum est igitur concambium inter prædictum Episcopum, & Reginam U. datis hereditatibus quæ fuerant Majoris Dida- cide inter Uliam & Tamarim Ariæ Eremeniz, recepta De- næ medietate, quod factum satis utile, atque commodum Ecclesiæ B. Jacobi fore proculdubio creditur.

*De Concilio Palentia celebrato, & de reditu Compostel-
lani Episcopi. Cap. 92.*

Vid. pag. 163.

et 182.

Decreta præ-
f. 484. sunt
alter. Concil.

ANNO MCXIII. (1) Dñicæ. Incarnationis Bernardus To- letanus Archiep. & S. R. E. Legatus, Synodale Col- legium VIII. K. Novemb. Palentiæ celebravit, & de His- paniarum oppresionibus atque angustiis, & de Eccle- siarum subversioibus atque calamitatibus plenius pertrac- ravit. Gallæciæ quidem Pontifices interfuerunt: Ecclesiæ autem B. Jacobi Episcopus, cujus consilio atque sugges- tione, prædictus Archiep. Concilium celebrari disposue- rat, urgente discordiæ tumultu, prædicto Concilio in- teresse non potuit, difficillima causa obsistente detentus: ipse namque præteritæ æstatis tempore, coadunato undi- que exercitu, ad debellandum Aragonensem, Campa- niam adierat: quod si iterum partes illas adire præsu- meret; oportebat aut militum cohortes ad se protegen- dum & muniendum illuc secum ducere, quod tempo- ris qualitas assiduique laboris exercitium fieri prohibebat, aut prædictorum flagitiosa rabies, quod relatu abusivum est, in Christum Domini mittere manum, nihilominus ve- reretur. Porro perniciofa manus bellorum temporibus, præ- dæ divitiarumque cupiditate incitata, in omne nefas rueret

non

(1) Perperam aliqui Codices XIII. pro XIII. habent. Pulgar Tomo 2: pag. 150. edidit 1118. quod nullatenus ferendum: totus enim narrationis contextus de anno est 1113, qui in bujus Capituli sine Era 1151 signatur.

non perhorrescit. Prædictus tamen Episcopus ad Generalem Synodum iter aggrediens *Tria Castella* pervenit. Verum enim vero Comes R. necnon Comes M. complures Gallæciæ optimates illum adeuntes, quatenus ab incœpto labore desisteret, hortantur & deprecantur, dicentes: Scimus equidem, venerabilissime pater, si Campaniæ partes absque armatæ manus clypeo adire præsumperis, & te à truculenta hostium violentia graviter inquietari, aut ut verius profiteamur, cujuslibet prædonis captione dehonoriari, & Gallæciam multiplici discordiæ impugnatione opprimi, nos quoque, te absente, in salutis nostræ dispendia ruere, haud ambiguum est. Tua interest curam & sollicitudinem nostram, totiusque Gallæciæ gerere: ea propter hortamur, & consulimus, ut ab incœpto resipiscas, & quod potissimum est, tibi, nobisque omnibus provideas: quod si nobis obsistere volueris, antequam ab aliis (quod in certissimis est) dedecoreris, vel capiaris, ne tantum quid temerarie aggrediaris, à nobis captus teneris: melius est enim tibi discessus licentiam à nobis inhiberi, quam improvido favore, ad tantum præcipitium tibi assensum adhiberi. Igitur Episcopus his atque aliis acquiescens, duos de Clericis suis ad prædictum Concilium direxit, qui illius absentiaë necessariam causam Romano Legato prætendentes, has inferius scriptas literas attulerunt.

Litera S. R. E. Legati ad Compostellanum Episcopum.

2 **B**ernardus Toletanus Sedis Archiep. & Dei gratia S. R. E. Legatus, Compostellanensis Ecclesiæ Pontifici salutem, & benedictionem. Legatos quos nobis misistis, vidimus dicentes, quod Concilio quod Palentia, vestro præcipue consilio celebravimus, interesse nequivistis, inevitabili necessitate detentus: verum quia solatium, & auxilium, & consilium vestrum nobis subtra-

Anno 1113 traxistis , ut verum vobis fateamur , moleste tulimus , sed propter pristinam amicitiam , quæ inter me & vos diu existit , & interventu vestrorum Clericorum , patimur ac vobis indulgemus.

De Villa Pianela data M. Froylaz. Cap. 93.

(1) *Munina* POST hæc supradictus Episcopus ad multiplicandum Ecclesiæ suæ bona vigilantius anhelans , omnium Canonicorum consilio Villam nomine *Pianelam* cum Ecclesia sua cuidam Sanctimoniali , scilicet M. (1) Froylaz , sorori Comitis P. contulit , ut eam dum vixerit , habeat , incolat , ædificet , plantet , prout melius potuerit. Expleto autem illius vitæ curriculo , præscripta Villa ad Ecclesiæ B. Jacobi jus cum omnibus facultatibus suis redeat. Ipsa quoque tanti beneficii non immemor , Ecclesiæ B. Jacobi has subscriptas hereditates tradidit , videlicet Villam cum Ecclesiola sua nomine *Rus* in Nemitos , portiones quas habet in *Figariola* , Villam *Marin* mediam de heremo , in territorio quoque Saliniensi Villam *Maranes* , medietatem etiam illius hereditatis quæ fuit socrus suæ Godæ. Hæc omnia cum omnibus sibi pertinentibus B. Jacobo contulit. Hujus rei placitum atque pactum utrobique , ut magis ratum , magisque firmum habeatur , neve surreptitium temporum cursu deleatur , Chirographi pagina , quod in Catalogo B. Jacobi reperies , sancitum est. Factum est autem in Era M.C.LI. VIII. idus Novemb. (Anno 1113.)

De alia medietate Denæ , & de aliis hereditatibus vel Ecclesiis. Cap. 94.

ALIAM quoque Villæ Denæ , de qua supra meminimus , medietatem Comes P. quem prædictus Episcopus utpote spiritualem filium suum spiritualis doctrinæ pabulo instruebat , eumque ut Ecclesiis , Ecclesiarumque ministris decimas omnium quæ possidebat , ceteraque bene-

nēficia plenius impenderet admonebat, Ecclesiæ B. Jacobi contulit. Dedit etiam has subscriptas hereditates, videlicet in Prucios portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris de Pernis, S. Julianum de *Carantonia*, S. Petrum de Grandal, integram S. Mariam de Castro in Bisancos, S. Jacobum de Francia, S. Stephanum de *Erens*, S. Eugeniam de Trafancos. S. Saturninum illam Ecclesiam in Abbati, illam Ecclesiam in Nendos, S. Mariam de *Olarios* in salto illam Ecclesiam, S. Tyrsum in Selaya, in Nemancos S. Stephanum de Lires. S. Mariam de Mauri. S. quoque Mariam de Ozia in Nemancos. S. Mariæ de Motu medietatem ad præfens, post mortem vero ejus hereditatem quæ ibi est. Præterea *Amaranti*, & Nimiam, & quidquid habet inter Uliam & Tamarim, vel quantum ibidem deinceps adeptus fuerit in his hereditatibus, & curtem in Patrono, præter casas in Compostella, B. Jacobo contulit.

Ad removendas oppresiones populorum. Cap. 95.

Circa id fere temporis prædictus Gallæciæ Patronus, pietatis oculo oppresiones atque angustias pauperum, plebem calumniis & injuriis afflictam, Provinciam B. Jabi gravius assiduæ rapacitatis inquietatione pessundatam, misericorditer respiciens, paternæ pietatis sollicitudinem adhibuit, injustasque populorum oppresiones relevare summopere studuit. Quippe post obitum nobilissimi Imperatoris A. ingruente tantarum guerrarum tumultu milites majoribus follidatis, amplioribus possessionibus beari oportuit: quod oppressionis, & inopiæ causa populis erat. Pecunia enim imbecillioribus minusque potentibus quoquomodo substracta, nobilibus ceterisque bellorum exercitiis insudantibus, larga manu erogabatur. Porro res exigit, bellorum tempore milites qui hostium inquietationi resistent, & sua fortiter defendant, munerum largitate à patriæ tutoribus plenius remunerari. Verum prædic-

Anno 1113 dictus Episcopus oppressionis tribulationem, inopiæ calamitatem in subditis misericordiali compunctione intuens, illasque paterna pietate compatiens, tantorum malorum causas removere solícite curavit. Ad relevandum namque & refocillandum totius honoris B. Jacobi populum, publicis privatisque calumniis atque rapinis usquequaque afflictum cum omnium Canonicorum Apostolicæ Ecclesiæ consilio decreta quæ in honore B. Jacobi firmissime observarentur, constituit, & in his, ut equum & justum, remota ambage, custodiretur, stabilivit: quæ ut firmiora forent, neve aliquo impulsu labefierent, omnes Optimates qui principatu in honore B. Jacobi pollebant, sive illius dominio subjacebant, quatenus ea solititius observarent, juramento astrinxit: ceteros quoque ejusdem juramenti non immunes prætermisit. Deinde, ne interlabente temporum curriculo delerentur, scripta breviter nobis legenda, & observanda contradidit.

Incipiunt Decreta Didaci Ecclesiæ B. Jacobi II. Episcopi ad protegendos pauperes. Cap. 96.

Divina disponente clementia ego Didacus II. Ecclesiæ B. Jacobi Ep. cum ejusdem sedis Canonicorum Judicio, ceterorumque nobilium virorum consilio prædecessorum statum relegendo, ad protegendum populum, ad exhibendam justitiæ normam in toto honore B. Jacobi, excepta Compostellana urbe, omnibusque burgis, quo advenæ aliique complures confluentes statuta nullatenus observare valerent, hujuscemodi decreta constituo, & constituendo confirmo.

De Ecclesiis.

Acapite igitur exordium sumentes præcipimus, ne quis Ecclesiæ terminos irrumpat, aut violenter ingredia-
tur. Si quis vero intra Ecclesiæ terminos quidpiam capere,
aut

aut sibi præfigillare existente justitia, & exigente voluerit, Pontificis Vicarium, ut licentiam sibi dari prius exposculet.

2 *De Domibus nobilium, & ignobilium, de pigneribus, & de perpetratis calumniis.*

IN domibus nobilium, seu ubicumque eorum uxores, aut filii, inermes fuerint, Vicariis, & quibusque aliis pignerandi licentiam rescamus. In ceterorum quoque domibus id ipsum observare præcipimus, excepto si furti aut homicidii, aut violentæ mulieris violationis, quod vulgo raptum dicitur, aut quadragesimalis tributis causa extiterit. Quod si extra domos rusticanas armenta, ceterave hujusmodi quæ pro perpetrata calumnia capiantur, inventa minime fuerint, Vicarius ad motis vicinis, & legitimis testibus domum præfigillet, vel inde pignus abstrahat. Quidquid ut prædictum est pigneratum fuerit, quousque VIII. dies compleantur, integrum conservetur, & vicinis reservandum commendetur, & usque ad præfinitum terminum illæsum, & ab omni usu liberum maneat: si fuerint omnia animalia exercendi operis studio adhibenda, totius laboris expertia serventur. Tandem si calumniæ perpetrator præfinito tempore ad examinandam justitiam venire neglexerit, nisi necessaria detentus causa fuerit, justitiæ examinatores pro calumniæ quantitate pigneris partem detineant. Cetera dominis suis referantur. Si quis injuste vel absque domini sui petita licentia quempiam pignerare præsumperit, duplum restituat, & sexaginta solidos Pontifici persolvat. Verumtamen quisquis prius requisita justitia coram idoneis testibus cum Vicario pigneravit, duplum minime restituat.

3

De Judicibus.

Hereditatum, & Ecclesiarum causæ non nisi ab optimatibus, & Apostolicæ Sedis iudicibus diffiniantur.

Anno 1113 Calumniæ fidejussoriæ judicia , more antecessorum nostrorum posthabitis in honore B. Jacobi aliis judicibus , Apostolicæ Sedis judicibus referantur.

4

De Calumniis pauperum.

PAuperes & imbecilles misericorditer calumnias compleant , ut beneficiis suis penitus non priventur.

5

De Proditoribus & Latronibus.

PROditores & Latrones nemo protegere , nemo defendere præsumat. Sane eorum protectores damna vel calumnias quæ illi sustinere meruerant , sustineant.

6

De Furibus.

FUR postquam tertio furti reus convictus , comprehensusve , fuerit , Principibus terræ atque justitiæ examinadoribus tradatur. Qui , dictante justitia , pro meritis ultionem in eum exerçant , sibi que dati gladii causam animadvertant : noverint enim quia qui percutit malos in eo quod mali sunt , minister Dei est , & alibi : Punire malos non est effusio sanguinis.

7

De Characteribus.

CARACTERES coram totius Ecclesiæ conventu sive publico concilio , fieri jubemus , aliter factos , valere inhibemus.

8

De Fosataria , & Luctuosa.

HIS qui servilis conditionis jugum sustinent , vel qui quadragesimalia tributa persolvunt , redditus solitos qui Fosataria , & Luctuosa nuncupantur , relaxamus , si patrum parentumve suorum hereditates incolunt.

9

De die Dominica.

IN Dominica die ruricolas ad civitatem negotiatum ire prohibemus.

10

De Placitis , & ceteris scriptis.

PLacita & cetera hujuscemodi scripta ab authenticis Clericis sicut à judicibus , vel ab Archidiacono , sive

ab ipsius loci Archipresbytero fiant. Sin autem, cassâ habeantur.

11 *De Causis pauperum.*

SI quis potentum iudicii causam tractare adversus pauperem, vel diffinire habuerit, similem personam introducat, quæ per se causam suam definiat, ne forte cuiuspiam majestate pauperis justitia suffocetur.

12 *De Quadragesima.*

Diebus quadragesimæ characteres fieri, calumniarum causas diffiniri, judicia exerceri, fossatariam dari, nisi magna expeditionis necessitas ingruerit, nostris quidem non extraneis, qui pro dñorum suorum velle tractabuntur, excepta furti, rausi, homicidii, quadragesimalis tributi causa, removemus.

13 *Ut calumniarum causæ in Kalendis discutiantur.*

DIE Kalendarum Archipresbyteri, Presbyteri, milites, rustici, in Kalendarum antecessorum more conveniant: tunc si quid querelæ, vel injuriæ obortum fuerit, ab Archipresbytero, ceterisque discretis viris, veraciter perquiratur, & emendetur: quod si diffinire nequiverit, sequenti die super illius negotii causa vera indagine facta Pontifici, atque Apostolicæ Sedis Primatibus referatur, & determinetur.

14 *De Causis agendis in VI. Feria.*

UNiuscujusque hebdomadæ sexta Feria Pontificalis palatii januis referatis, quidquid querelæ, quidquid injuriæ fuerit, in præsentia Pontificis, Judicum, & Canonorum, intimetur, & diffiniatur.

15 *De Lupis exagitandis.*

IN unoquoque Sabbato (excepto Paschiæ, & Pentecostes) Presbyteri, milites, rustici, cujusque negotii immunes, lupos exagitantes persequantur, & eis præcipicia, quod vulgus *fogios* vocat, præparent. Quæque etiam Ecce-

Anno 1113 *ſia VII. ferreas cannas perſolvat. Ad hoc negotium quifquis ire diſtulerit, ſi ſit Sacerdos, niſi infirmorum viſitatione detineatur, vel miles, V. ſolidos, ruſticus vero ovem, vel ſolidum perſolvat.*

16 *De Vicariis.*

Millites, & quicumque principatu præminent, villicationibus ſuis tales Vicarios ſtatuant, qui ſi quid contra decretorum juſtitiam egerint, calumniarum cauſas unde compleant, habeant. Sin autem, eorum domini perpetrati damni, & juſtitiae calumnias ſuſtineant.

17 *De Latronibus.*

Quicumque latronem comprehenderit, eum villico terræ tradat, & quæcumque villicus ab eo abſtraxerit, horum tertiam partem habeat, ſic & de proditoribus.

18 *Ne quis res mortuorum diripiat aut inquietet.*

Quoties quis naturæ jura perſolverit, illius hereditates, ceteraque beneficia, uſque ad X. dies, integra, nullaque inquietatione labefacta, qualiter ille dimiſerit, conſiſtant. Finitis autem X. diebus, poſſeſſionibus, ceteriſque beneficiis ſub eodem jure, ſub quo qui mortis ſpiculo ceciderit, qualiterve dimiſerit, exiſtentibus, ſi qua calumniarum ſchiſmata ſuper his fuerint, ab Apoſtolicæ Sedis judicibus, ceteriſque diſſertis viris diſſiniantur. Ceterum ne quis hereditate, ne quis ſicophanta uſurpative accedat, juſtitiae argumentis plenius inda-
getur.

19 *Ne in Dominica Sajones licentiam habeant pignerandi.*

AB hora nona Sabbati, uſque in Feria ſecunda hora prima, nullus Sajo habeat licentiam pignerandi, niſi homicidas, latrones, ſcilicet, violatores virginum, per vim raptos, & proditores: & ſi aliquis de extranea patria juſtitiam poſtulaverit, infra ſupradictum tempus juſtitiam ſumat.

20 *Ne conventus alternantium fiat in Ecclesia.*

Anno

Sajonum Concilium, vel militum conventus in Ecclesia
sive terminis ejus fieri prohibemus.

1113.

21 *Ne clerici fiant laicorum villici, vel pedagogi.*

Clerici neque laicorum villici efficiantur, neque filio-
rum illorum nutritores, neque à laica persona de-
honestentur, vel eorum bona capiantur. Qui aliter egerit,
canonicam institutionem componat, & excommunicatus à
conyentu fidelium sequestretur.

22 *De Rebus captivatorum.*

Bona eorum qui capiuntur à Mauris, usque ad annum
plenum intemerata & integra conserventur, ut si
forte fortuitu captum potuerint redimere, redimant: sin
autem completo anno juxta arbitrium propinquorum eo-
rum bona distribuantur.

23 *De Mercatoribus & peregrinis.*

Mercatores, romarij, & peregrini, non pigneren-
tur, & qui aliter egerit, duplet quæ tulerit,
& sit excommunicatus, & solidos LX. persolvat Dño. il-
lius honoris.

24 *De Clericis.*

Clerici fossatariam non dent. Abbates, & Clericos
venientes ad Synodum, vel votum, aut tertias af-
ferentes, pignerari vetamus.

25 *De Mensuris.*

Omnes alias tls. (1) nisi ad mensuram illius petrae
quæ stat in campo Compostellæ, tam in hac Civi-
tate, quam extra vendere vel emere prohibemus, &
qui aliter egerit excommunicatus LX. solidos solvat, do-
nec resipiscat.

De

(1) Talegas lege, mensura scilicet species, quæ alterius à nostris fanega
distat, quarta est apud Gallacos pars.

Anno De Concilio Palentia, & de Capellano Regina in Lu-
 1113 censsem Episcopum electo. Cap. 97.

IN prædicto Palentia Concilio (1) Toletanus Archiep.
 & S. R. E. Legatus una cum plerisque Hispaniarum
 Episcopis, Abbatibus, pro modo & tempore justitiæ exa-
 minationem salubrius edisserendo, rapinas, incendia, cæ-
 des, ceterasque Hispaniæ calamitates de die in diem cre-
 brius ingruere doluit. Communicatis autem omnium con-
 siliis, ineffabilem Dei misericordiam omnes humillima
 devotione, quatenus tot tantisque malis remedia maturius
 impendere dignaretur, exoptulavere. Demum Ecclesia-
 rum subversiones, divina etiam & humana audacius tem-
 merata ingemiscences, consulere, relevare, tantisque ca-
 lamitatibus, Deo opitulante, finem imponere, solícite
 curarunt. Lucensi quoque Ecclesiæ, de cujus inquietatio-
 ne sermo in publicum ventilatus est, paternæ consolatio-
 nis auxilium non distulere: illa namque jam dudum tuto-
 re privata, & pene Pastore viduata, maximis procellis,
 ut puta bellorum tempore, impellebatur. Petrus, quip-
 pe ejusdem Ecclesiæ Episcopus, totus supernæ beatitu-
 dini inhians, & ab hujus mundi cura immunis, tanti cul-
 minis sollicitudinem ferre recusabat: Lucensis Ecclesiæ
 honorem protegere, animarum curam gerere, multis di-
 versisque negotiis insudare, sicut necessarium erat, nequî-
 bat. Præterea illum ægritonia vexabat, nec amplius ad
 id officij fatis esse poterat: ea propter prædicta Ecclesia
 patrocínio viduata, procellarum impulsu valde inquieta-
 batur, & maxime Comitum R. dominio subjugata, oppri-
 mebatur. Quapropter generali Collegio sancitum est,
 quod quoniam prædictus Lucensis Ecclesiæ Episcopus. re-
 giminis curam ferre penitus renuebat, nec Pontificis mi-
 nis-

(1) Anno 1113. ut initio cap. 92. prænotavimus.

nisterium implere nullatenus poterat, ne Ecclesia fundo Anno
 tenus extirparetur, alium qui & Ecclesiam à moribus 1113
 hiantium protegeret, & curam animarum gereret, canoni-
 ce in Episcopum promoveri. Igitur Lucensis Ecclesiæ
 Clerici Archiepiscopum adeuntes, quatenus matris suæ
 desolationi consulens, eorum petitioni condescendat, mi-
 sericorditer exposcunt. Ipse quoque præfatus summæ Re-
 ligionis vir, ut jam tanto labori desisteret, aliusque qui
 quod ipse nullo modo implere poterat, & ut Ecclesiam
 protegeret, & Pastoris officium teneret, in Episcopum
 eligeretur, summopere precibus impetrare laboravit. A
 supradictis itaque Lucensis Ecclesiæ ceterisque venerabi-
 libus personis Petrus Reginae U. Capellanus designatur
 Præsul, & summo affectu exposcitur. Deinde ad Lucen-
 sem Urbem canonicè ad Episcopatum promovendus mitti-
 tur. Ipse equidem Archiep. super illius electione atque
 consecratione D. Compostellano Episcopo, A. Tudensi,
 D. Auriensi, M. Minduniensi, has literas direxit.

De Scrutinio & consecratione Lucensis electi. Cap. 98.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. &
 S. R. E. Legatus, dilectis in Christo fratribus atque
 Coepiscopis, Dño. D. Compostellano, Dño. M. Mindu-
 niensi, Dño. A. Tudensi. Dño. D. Auriensi cælestis Reg-
 ni aditum. Vestræ fraternitati notum fieri volumus, Lu-
 censis Ecclesiæ Clerum & populum Dñm. Petrum Capel-
 lanum Reginae, sicut accepimus, sibi in Pastorem elegisse:
 sed utrum electio canonica fuerit, quia ignoramus, vobis
 charitative præcipimus, atque præcipiendo rogamus, qua-
 tenus rem diligentius perquiratis: quod si electionem ca-
 nonicam inveneritis, quia Bracharensis quandiu S. R. E.
 innobediens, sicut nostis, atque rebellis extiterit, ab Epif-
 copali suspensus officio, neminem consecrare potest; aut
 cum Dño. Compostellano vice nostra fungente benedicere

Anno studete, aut nobis cum vestris literis ipsum proculdubio
 1114 consecrandum dirigite. Mauritio autem dum in hac ma-
 litiâ perseveraverit, nullus Episcop. nullus Bracarenfis
 Provinciæ Abbas, sed nec Clericus, aut laicus, ut dig-
 num est, obedientiam exhibeat. Valet.

Vifis autem his literis de ejus electione promptiffima
 indagine confultitur, & quoniam canonice fuerat facta,
 consecratio non differtur. Fungente igitur Didaco B. Ja-
 cobi Epifcopo vice Archiep. Lucenfis Ecclefie electus in
 * Ecclefia B. Jacobi VII. K. Maij * præfentibus D. Auriensî,
 Anno M. Mindun. Epifcop. in Epifcopum consecratur, & Lucenfi
 1114 Ecclefie Pastor deftinatur.

Item fupradictus Archiep. Didaco Ecclefie B. Jacobi
 Epifcopo has literas direxit.

*Ad infinuandam amicitiam inter Toletanum Archiepifcopum
 & Epifcopum Compoftellanum de excommunicatione
 M. Bracarenfis Archiepifcopi.*

Cap. 99.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepifc. &
 S. R. E. Legatus, dilecto in Christo fratri Coepifco-
 po Dño. D. Compoftellano, fupernis civibus feliciter
 copulari. Magno mentis affectu, multo animi defiderio,
 veftram fi fieri poffet optarem videre amicitiam, de
 comuni utilitate hujus Regni maxime perturbati vobifcum
 locuturus. Sed quoniam tanta eft perturbatio, quod mu-
 tuo vifû præfentialiter fraudamur, jungat charitas, &
 Epiftola quos separat corporis abfentia. Noverit igitur di-
 lectio veftra, M. Bracharenfem, quoniam de invafione
 Legionenfis Ecclefie fatisfacere noluit, & exinde à nobis
 ab utroque officio fufpenfus, Epifcopale & Sacerdotale
 officium imprudenter celebrare præfumpfit, fubjectas à
 Dño. Papa accepiffè literas: *Inter querelas alias que de te
 ad Sedem Apoftolicam delatæ funt, Legionenfis Ecclefie in-*

*vasio, & contritio Nos gravius contristavit : super qua & nostris literis monitus, & à Vicario nostro B. Toletano ad Concilium evocatus, & venire & satisfacere contempsisti. Ad hæc pro hujusmodi nequitia & inobedientia per eum tam à Sacerdotali, quam Episcopali officio interdictus, eadem officia celebrare pertinaciter presumpsisti. Nos igitur auctore Deo tantum nequitie & superbiae facinus ulciscentes, & eadem tibi officia & Bracharenfis Ecclesiæ obedientiam interdiximus, donec resipiscens obedias & plenius satisfacias. Datum Laterani XIV. K. Maii indictione VII. **

Anno
1114*
Anno
1114

Precamur igitur amicitiam vestram, quatenus omnibus Suffraganeis Bracharenfis Ecclesiæ Episcopis has ostendatis literas, & ne prædicto M. secundum iussionem Dñi. Papæ obedientiam exhibeant, admoneatis. Has quoque alias Portugalesium Infantisæ vestri gratia pro nostro amore destinatè. Valete.

De Ecclesiis & hereditatibus ab eodem Ecclesiæ B. Jacobi Episc. acquisitis. Cap. 100.

Eodem quoque tempore prædictus Apostolicæ Ecclesiæ Episcop. circa dignitatem, augmentationemque suæ Ecclesiæ usquequaque indefessa sollicitudine anhelans, Ecclesias fabricavit, hereditates & possessiones lucrificavit, ædificia & municipia construxit. Has scilicet hereditates Ecclesiæ suæ acquisivit, Monasterium S. Pelagii de *Circitello* cum familia sua & villis suis, videlicet Villamajore, Maurentani. Castro fracto, Salamiti, Cesari, Anserice, Quintanas, Villar. Rubi. Salimes cum Ecclesiâ S. Marthæ, & in Castella Molnes, Ango. In Deza, villas Trauca, Ocea, Ordiale. In Siaonia, alias villas, cum omnibus testationibus & adjunctionibus prædicti Monasterii ubicumque inveniri poterint. Item filia Comitis Petri Froylaz, nomine Enxemena, Ecclesiæ B. Jacobi octavam partem S. Mariæ de Transmonte contulit cum familia sua, om-

Annō 1114 nibusque adjunctionibus suis. Octavam quoque partem de S. Pelagio de Lenes cum familia sua, omnibusque adjunctionibus suis, ejusdem quoque Comitissæ P. frater nomine Rodericus Froylazi quoddam rus quod est secus Auegundi, Villam scil. B. Jacobi, ejusdem Apostoli Ecclesiæ tribuit. Præterea idem Episcopus quasdam Ecclesias ædificavit, Ecclesiam S. Jacobi de Patrono, Ecclesiam de Pilonio, Ecclesiam S. Salvatoris de Cherua in Pistomarcis. Castrum quoque Honesti turribus munivit, muro circumdedit, ponte ceterisque decoravit, & quam plura ædificia in honore B. Jacobi construxit. Item Rabinatus Muniz dedit Ecclesiæ B. Jacobi Villam Aquilon, Vilar, Rial cum familia, & adjunctionibus suis. Comes quoque Petrus cum Comitissæ uxore sua domina M. ibidem contulit in Ventosa medietatem unius Ecclesiæ, scil. S. Christophori, & in terra de Faro tertiam partem alterius Ecclesiæ S. Mariæ de Aozo. Item in Coronato dedit Suarius Froylaz Villam nomine Bausendi, & alias duas Villas ibidem.

2 Eodem fere tempore Regina Domina U. venerabilis mem. Regis Adefonsi filia, quosdam B. Jacobi Ecclesiæ Clericos, Didacum scil. Ludanensem, (1) & ejus fratres Pelagium, & Petrum, & totam eorum progeniem cum tota sua hereditate esse capite censos asserebat, & eos sibi servili conditione debere servire multis assertionibus comprobare volebat; & quia illi B. Jacobi Canonici erant, Episcopus D. de eorum dedecore, & detrimento non modicum contristatus Dñam Reginam summis, & indefessis precibus interpellavit, ut illiusmodi calumniam divino, & B. Jacobi amore, omnino postponeret, & supradictos Clericos, & eorum progeniem, quietos esse, & libertatis jure uti in Dei obsequium, & suorum peccatorum remissionem permetteret. Cujus petitioni una Regina condescendens

(1) Budanensem, ex sequentibus, legitur.

dens non solum illos de suo genio inquietare Dñi Episcopi Anno
intercessione cessavit, verum omnes eos inter suos familia- 11114
res, & speciales amicos ex illo tempore habere disposuit.
Duobus autem supradictorum fratrum Pelagio, & Petro
mortuis, tertio autem vivente, scilicet Didaco, sed in-
fano, qui suum patrum diabolo stimulante dum esset in-
fanus interfecit, Nuno Budanensis cum suo fratre Froyla, &
avunculo suo Didaco Dulcitii, & aliis parentibus, *Buda-
nense Monasterium* in terra de Coronato stabilitum, quod
sua propria hereditas erat, B. Jacobi Ecclesiæ incartave-
runt, & testamentum in ostensionem & confirmationem
suz incartationis à seipsis factum propriis manibus roborave-
runt, & roboratum Dño. Episcopo in thesauro B. Ja-
cobi tenendum & habendum, læta manu & jucundo ani-
mo tradiderunt. Hanc autem incartationem eo tenore, &
eo pacto fecerunt, ut quandiu illi viverent supradictum
Monasterium ad usum vitæ haberent, & B. Jacobi Eccle-
siæ subditi, & obedientes essent. Hoc quoque additum est,
ut si qui ex eorum progenie Clerici esse, & sæculariter
continere vellent, prædictum Monasterium eodem tenore
possiderent. Hoc testamento facto, & ab illis accepto om-
nia fere Kartaria quæ illi de supradicto Monasterio habe-
bant Dñs. Episcopus nulla mala arte, & nullo malo inge-
nio acquisivit, & in B. Jacobi thesauro ad testimonium
supradictæ conditionis reposuit.

3 Petrus quoque Vimaraz cum uxore sua dedit inter
ambos pontes sextam partem Ecclesiæ de *Tabladella* B. Ja-
cobi Ecclesiæ. Dedit etiam villam de *Tabladella* cum suo
servituali. Præter hoc idem supradictus Ep. Ecclesiam S.
Thomæ Apostoli de Ojames restauravit, renovavit, &
consecravit. Item Ovecus Gallæciæ Comes, & uxor sua
Eila dedere B. Jacobo in ripa *Pisorgi* portionem suam de
Villa Bovadella, & de *Villa Pisata*, & omnes servos suos

Anno 1114 à servitutis jugo absolutos, tuitioni B. Jacobi commenda-
 runt. Comes quoque Petrus cum uxore sua Comitissa
 M. medietatem filiorum Ecclesiæ S. Tyrſi de *Avegundo*
 cum caractere suo prædicto dedere Apostolo, quam Eccle-
 siam jam dudum ibidem contulerant. Item M. Gelmirides
 frater prædicti Pontificis suas portiones quinque Ecclesia-
 rum, scil. S. Petri de Orvego, S. Michaelis de Casta-
 nella, S. Jacobi de Ripa de Sar, S. Antonini de Castro,
 B. Jacobo contulit, hac conditione, ut annuatim in an-
 niversario suo, scilicet in festivitate S. Mariæ Magda-
 lenæ, de illis Canonici splendide procurentur. Item Arias
 Petrides dedit Villam viridem. Item Visclavara Froylaz,
 Soror Comitis Petri, dedit B. Jacobo medietatem S. Pe-
 tri de Crendes in Nemitos.

4^{to} Comes Munio, & uxor sua Comitissa Lupa contu-
 lere B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Eulaliæ de
Aria: in Salceta unum servitiale cum sua hereditate: in
 Amunio alium servitiale cum sua hereditate: in Decia
 Villam de *Vollegio* cum sua creatione: in Aviancos S. Mar-
 tinum de *Olarios* sicut U. Regina dederat eis. Item Rane-
 mirus Muninz, dedit prædicto Apostolo totam suam por-
 tionem S. Martini de *Severana* cum adjunctionibus suis,
 scilicet S. Joanne de *Bojon*, cum Villis & hereditatibus,
 id est, Villa de *Forno*, Villa de Cerquitu cum omnibus
 aliis hereditatibus: item pro parte S. Martini de *Severana*
 medietatem S. Mariæ de *Coleirſi*, medietatem S. Petri de
 Sena, medietatem S. Eulaliæ in ripa *Umia*, medietatem
 Sanctæ *Leocritiæ* de *Sicana*, medietatem S. Martini de
Meix, portionem suam Monasterii de *Calogo* cum suis ad-
 junctionibus, id est, Villa *Callario*, & item *Callerii*, &
 3. & *callarius*: item portionem suam de *Deiru*, & de Vil-
 la *Uſa*, & de Villa de *Curbellion*, & de Villa de *Unio*, &
 de Villa de *Portas*, & de Villa de *Loix*, & de S. Maria de

Vesomano. Item Marina Fredenandiz dedit B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris de *Sobradello*. Item Petrus Arias dedit B. Jacobo portionem suam, de Villa nova. Item Gundesindus Cidiz dedit B. Jacobo in Taberiolos quartam partem Ecclesiæ S. Joannis de *Santellas* cum adjunctionibus, & creatione sua. Munio quoque Didaz contulit B. Jacobo partem suam S. Mariæ de *Carredecello* cum adjunctionibus, & cum quodam rure. Item Regina Urraca dedit B. Jacobo medietatem Monasterii de *Ledesma* cum adjunctionibus, & creatione sua, & medietatem Monasterii S. Stephani de *Ganeda* similiter cum adjunctionibus, & creatione sua. Item Regina dedit B. Jacobo scripturæ testamento *Caldas de cuntes*, & quamdam hæreditatem in sautu de Lide, & aliam in Veja.

Annō

1114

Amicitia inter Archiepiscopum, & Comitem P.

5. **E**GO Comes Dñs. P. Froylaz cum his inferius denotatis juro vobis Dño. Didaco II. Episcopo, per Deum Patrem omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus & virtutes Cæli, ut salva fidelitate Infantis Dñi. A. vel alterius Domini quem communi consilio susceperimus, sim vester fidelis amicus, absque fraude & malo ingenio, & custodiam & defendam vitam vestram & membra, & honorem quem nunc habetis, vel habituri estis, modis omnibus deprimendo dedecus vestrum, in omnibus & per omnia: & similiter honorem exaltando, contra omnes homines secundum meum posse & ingenium & arbitrium: & similiter juro ut parentes vestros, quos mihi commendaveritis, & ipsi se mihi conjunxerint, adjuvem & amparem, sicut aliquos de meis bonis hominibus: homines vero, & honores B. Jacobi, qui sunt in mea terra, defendam & amparem, ad vestrum proficuum & utilitatem, ita quod per me nullum impedimentum

Annō 1114 tum, aut damnum habeatis in eis, & si ego aliquam injuriam fecero ibi, aut mei homines, corrigam per me, aut per judicium & laudamentum de nostris amicis, & hominibus ex toto velle meo & posse: & si forte fortuito perdidideritis honorem vestrum, medietatem mei honoris tribuam vobis, & defendam, & amparem vos, & Canonicos vestros, qui vestri amici fuerint & mei, sicut metipsum. De sublimando autem Infante Dño. A. & de suis honoribus dandis & conferendis, secundum jussum & vestrum consilium faciamus, dum eum in potestate nostra habuerimus: & si de hoc juramento mentitus fuero, sicut ego perjurus, & isti qui mecum jurant, si se perjurare voluerint, stent cum suis praestaminibus & honoribus, exceptis Castris, vobiscum, & adjuvent vos sine arte & malo ingenio: & de istis qui sunt in hoc pacto, sicut discuterint, & judicaverint de omnibus negotiis inter nos factis, ita faciam; & hoc juramentum sit solutum, si nos solverimus.

6 Qui jurant cum Dño. P. Comite ad illum Episcopum hi sunt: uxor ejus Comitissa Dña. Major. Veremudus Petriz filius ejus. Fernandus Petriz filius ejus. Arias Nuniz, Arias Exemeniz, Froyla Petriz. Arias Sefmondiz, Sarracenus Muniz. Froyla Afonso. Joannes Gutierrez.

De Concilio apud Legionem celebrando. Cap. 101.

NON post multum temporis Bernardus Toletanae Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. praedicto Pontifici has subsequentes literas direxit, & ut ad Concilium quod Legionem XV. K. Novembris celebraturus erat, veniret, ei mandavit.

Bernardus Dei gratia Toletanae Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. dilecto fratri, & Coepiscopo Dño. D. compostellano, sempiternam beatitudinem. Noverit dilectio vef-

vetra me cum Rege (1) & Regina de communi pace lo- Anno
 quutum fuisse : sed quoniam inter eos nullam concor- 1114
 diam Rege renuente , facere potuimus , Concilium Le-
 gione XV. Kal. Novembris * celebrare decrevimus : cui *
 dilectionem vestram interesse volumus , atque præcipimus. Die 18.
 Valde enim in eo nobis necessarius eritis , nec ulla occas. Oct.
 sione optamus ut præsentiam vestram prædictæ Synodo sub-
 trahatis. Valet. Abbates vero atque præpositos vestræ Dicc-
 cesis vobiscum adducere mandamus.

De statu S. Ecclesiæ , & de rigore justitiæ quem prædictus
 Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum inferius nominatis
 Episcopis stabilivit.

2 **N**OS Divina dispensatione Ecclesiæ Dei minis-
 tri, Didacus Compostellanae Sedis , A. Tuden-
 sis , Munio Vallibriensis , Petrus Lucensis , Didacus Auriensis ,
 Hugo Portugalsis , nutu Domni Bernardi Toletanae Sedis
 Archiep. & S. R. E. Leg. XV. K. Decemb. * Compos-
 tella convenimus , & cum Abbatibus Monasterium Gallaciae ,
 ceterisque Religiosis Prælati Concilium celebravimus Dño.
 annuente. In quo equidem Concilio Comites , & ceteros ter-
 ra optimates , qui ad Concilium Legionense ire non potue-
 runt , commonere fecimus , ut Decreta quæ in eodem Con-
 cilio sancita fuerant , inviolabili observatione custodirent.
 1. Ut in Ecclesiis Dei & earum rebus & ministris , nullus
 laicus violentiam aliquam facere præsumat , & hereditates
 & testamenta eisdem Ecclesiis integre restituantur , quæ in-
 juste ab eis ablata sunt. 2. Ut nullus laicus aliquam habeat
 potestatem intra sacrarium Ecclesiæ , quod vulgariter passal-
 les , vel dextros appellamus. 3. Quod nullus laicus decimas
 Ec-

(1) Aragonensi scilicet.

Anno *Ecclesiarum*, vel *primitias*, seu *oblaciones vivorum vel*
 1114 *mortuorum nec accipere, neque tangere audeat, & quod*
nullus ordinatus, à manu laica Ecclesiam suscipiat. 4. Ut ne-
gotiatores, & peregrini, & laboratores in pace sint, & se-
curi per terras eant, ut nemo in eos vel erum res manus
mittat. 5. Ut legitimum conjugium nullo modo violetur, &
qui in consanguinitate vel parentela conjuncti sunt, omnino
separentur, aut communionem priventur. 6. Ut proditores &
manifesti perjuri, & eorum testimonia à nullo suscipiantur,
quia infames sunt. 7. Ut nulla persona Ecclesiam vendat, vel
comparet, seu alicui laico incartet, quia simoniacum est. 8.
Ut nullus Clericus mulierem in domo sua habeat, præter eas
quas Canones consentiunt. 9. Ut Monachi, vel Clerici qui re-
liquerunt habitum, communionem priventur, donec resipiscant.
10. Ut Monachi sub manu Abbatis vivant, & proprietatem
non habeant, & publica officia ut Parochiani Presbyteri
non faciant. Qui vero hæc decreta secundum dispositionem
Episcoporum suorum observare, & complere studuerint, gra-
tiam Dei omnipotentis habere mereantur: illi autem qui ne-
glexerint, tam in Campis, & in Castellis, quam in Portu-
gali, & in Gallacia, necnon in Extremitatibus, & Ara-
gonia, anathemati subjacebunt, & in eorum terra vel do-
minatione Officium Divinum nullatenus celebrabitur, præter
Pœnitentiam, & Baptisterium. Confraternitatem etiam inter
nos fecimus, ut alius alium diligat, & alius alii, si ne-
cesse fuerit, pro posse suo subveniat, & mutuam charitatem
invicem habeamus: & quando aliquis nostrum obibit, ejus
animæ alii unanimiter succurrant eleemosynis, orationibus,
sacrificiis, quatenus ad æternam beatitudinem pervenire pos-
sit. Ad hanc autem confraternitatem confirmandam statui-
mus, ut unoquoque anno mediante Quadragesima Compos-
tella conveniamus, & corrigamus malefacta, quæ ad au-
dientiam nostram venerint. Item hæc ad Romanum Pon-
 ti-

tificem eodem Compostellano Episcopo ad Ecclesiæ suæ Anno
exaltationem solícite desudanti, (1) directa sunt. 1115

Responsio ad petitionem Episcopi.

3 **P** Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D.
Compostellano Episcop. salutem & Apost. bened. Et si procul à vobis positi vestras tamen tribulationes agnovimus, & que vos experimini corpore, nos sentimus in corde. Si quid etiam facultatis in nobis est, fraternitati vestræ libenter auxilium impertimur. Tu vero frater charissime sicut cœpisti, viriliter age, & ad pacem restituendam modis omnibus labora: vestrarum nempe partium bellum Ecclesiæ periculosius est, tum propter gentium ferocitatem, tum propter infidelium vicinitatem, quibus Christiana Fides propter hujusmodi facinora ludibrio est. Propter quas Regni vestri & Ecclesiæ perturbationes postulationi tue juxta voluntatem tuam ad præsens respondere non possumus, quia Ecclesiarum novæ dispositiones in hujusmodi tumultibus minus competenter fieri possunt, cum magis perturbationem Ecclesiæ videantur asferre, quam pacem. Ceterum si pacem finibus vestris misericordia divina reddiderit, super hoc negotio quod opportunum fuerit libentius tractare curabimus. Datum Laterani VIII. K. Julij. *

*
Annus
1115

Hæc quoque à Joanne Gaietano, & Cardinali & Cancellario, ei directa sunt. (Qui postea Gelasius Papa)

4 **C**harissimo fratri & amico dulcissimo D. Compostellano Episcopo Fr. Joannes, Dei gratia Diaconus, salutem in Dño. Benignitati vestræ gratias agimus, quia quod ab aliis nuntiis vestris minus factum fuerat,

Bb

(1) Nempe Compostellanus de transferenda in Ecclesiam suam Emeritensē Metropoli serio & avidissime cogitabat. De hoc illi præcipue cura: ad hæc responsio Pontificis, esto nihil de petitione exprimat.

Anno ¹¹¹⁵ rat, per alios adimplestis. De negotio quod significasti mihi, diutius cum Dño. Papa tractare non potui, quia me in Urbe commorante ipse longe discesserat: pridie tamen ante B. Joannis vigiliis rediit: pro tempore tamen egi quod potui: sed hoc tempore in dissensione tanta, nec ipsi nec nobis videtur idoneum hujusmodi mutationem deliberare. Illud enim parum quod Christiani tenent de provincia Emeritæ, Toletanus Episcopus possidet, quem hoc tempore in tanta compressione perturbare, peccatum est. Ceterum si quid nostræ industriæ est, nostris negotiis vestris paratum semper fuisse: Vos ergo nostri memores sitis. Custodiat vos qui custodit Israel. Amen.

*De Machinatione Regina in Episcopum & de reconciliatio-
ne eorum. Cap. 102.*

INterea Regina U. in Gallæciam repedavit, & Compostellam pervenit. Porro prædictus S. Jacobi Episcop. quoniam eam susurronibus atque detractoribus facile acquiescere, & quoniam ejus animum ad regendum in pace & justitia Hispaniæ Regnum femineum & inermem noverrat, & quoniam filii ejus Regis Ildefonsi dominio Gallæciæ Regnum debere subjici, si justitia prout decebat polleret, sciebat; animum suum ab ejusdem Reginæ favore, aliquatenus removerat. Regina autem inimicorum Episcopi consilio, si locus aut tempus exigeret, illum capere satagebat. Interim alterutrum verba protendebantur, Regina muscipulam machinante, & Episcopo sagarius sibi cavente. Cumque Regina cassata intentione prius in Saliniensi pago & circumquaque moraretur, quo loco, vel quo modo, vel quibus coadjutoribus Episcopum capere posset pertractavit. Optabat namque, sed non præsumebat: pertractabat, sed verebatur. Denique stabilivit, ut Episcopus qui tunc Iriæ aderat, sibi à partibus
illis

illis revertenti occurreret, & sic ex insperato caperetur, non enim Compostellæ, aut ubi à suis vallaretur, in eum manus injicere auderet. Comes namque P. Froylaz præcordialis amicus supradicti Episcopi audita proditione ab ipsa equidem Regina, & à consiliariis suis, vehementer expavit; per nuntium suum clam & sub magna fide diem, horamque Pontifici, & quomodo facere debuerat, fideliter, & ut sibi melius caveret, & fideliter protegeret, patofecit.

2 Audita nefandæ proditionis fraude Episcopus Compostellam remeat. Prius tamen villicis suis injungens, ut Reginam apud Patronum honorifice procurant. Post hæc Procères suos, Canonicos, Cives, in unum convocat, quidquid relatum fuerit sibi, qualiterve in se machinetur agere Regina, palam ediferit. Omnes mirantur, tamque pravi consilii causas unanimiter execrant. Inito denique consilio, Episcopus armatâ manu equitum, atque peditum circumvallatur, ne quid in eum temerarie hostes audeant, neve quod machinati fuerant ad effectum perducant. Regina ut comperit consilii sui fraudem cassatam, nec ulterius posse proficere, consilium abdicat, neque se unicam talia excogitasse obnixius astruit. Culpam lacrymis usquequaque obumbrat, & Episcopum, utpote Patronum suum, tamquam se ipsam diligere, honorare, & protegere velle, jurejurando affirmat: scriptum est enim: *Cor stultorum dissimile erit.* Nihilominus tamen Episcopus Reginam accurate suscepit, eique obsequium Regii honoris impendit: nimirum armis circumseptus hostibus suis formidandus erat. Convenere autem Compostellam Gallaciæ Comites, ceterique optimatum, inter Reginam & Episcopum discidium moleste ferentes, & omnes hujusmodi consilii complices, nefarios proditores vocant, & pacem inter eos restitui summopere elaborant. Tandem Re-

Anno 1115 gina Episcopum, & proceres suos ad fœderis unionem re-
 vocat; eique cum XX. optimis Baronum, Gallæciæ, Cas-
 tellæ, & Campaniæ, hujusmodi pactum, & juramentum
 facit.

Juramentum Regina.

3 **E**GO Regina Dña. U. juro vobis Dño. D. Episc.
 per Deum Patrem Omnipotentem, & per
 omnes Sanctos ejus, ut de isto die in antea sim vestra fide-
 lis amica, de vestro corpore & vestro honore quem habe-
 tis, vel habituri estis, sine mala arte & malo ingenio, ad
 meum posse, & non perdatis honorem vestrum per me,
 vel per meum consilium, vel ingenium, & consilia quæ
 mihi dixeritis, & celare mandaveritis, non discooperiam
 in loco unde vobis male contingat, & ut adjuvem vos,
 defendere & amparare honorem vestrum ad directum con-
 tra omnes homines: & si aliquis homo dixerit mihi male
 de vobis, non habeam inde curam, vel affrontem vobis:
 & si aliquod malum fuerit affrontatum de me ad vos,
 corrigam me per judicium M. Vallibriensis Episcopi, &
 Dñi. A. & P. Muniz, & A. & P. Aniaz, & si isti minus
 fuerint, ponamus alios qui nobis complacent, & si hoc
 juramentum perjuravero, sitis vos absoluti & vestri jura-
 tores, & ego perjura si me emendare noluerò usque ad
 X. dies si fuerimus in Gallæcia, & si inde foris fuerimus,
 usque ad tres menses postquam advocata fuero in Regno
 meo: adicimus autem in hoc juramento, ut si ego per-
 jura fuero, omnes juratores mei sint ex parte vestra.

4 Nos juratores de parte Reginæ Dñæ. U. juramus
 vobis Dño. D. Episcopo ut sicut superius scriptum est, sic
 Regina Dña. Urraca exequatur. Si autem Regina renue-
 rit jussionem, præscriptorum faciemus judicium. Nos hoc
 in concilio testemur semel, vel bis, competenti loco &
 tempore, in Regno ejus, sin autem simus perjuri juxta

concessionem ejus. Comes Dñus. M. Adefonsus Ruder- Anno
 quiz , Fredenandus Joannes , Joannes Didaci , & quos 1115
 absolverit Episcopus sint absoluti ab hoc juramento.

*De Navibus Episcopi , & de prada per eas in Sarracenos
 facta. Cap. 103.*

Iisdem temporibus Hispalenses , Saltenses , Castellen-
 ses , Salvientes , Lisbonenses , ceterique Sarraceni
 ab Hispali usque ad Colimbriam confinia maris incolen-
 tes , naves construere consueverant , & navigio armata
 manu venientes , maritima à Colimbria usque ad Pyrenæos,
 videlicet Portugalliam , Morracios , Saliniensium fines,
 Pistomarchos , Gentines , Nemarcos , Sonariam , Salagiam,
 Bregantinos , Nemitos , Prucios , Bisancos , Trafancos,
 Vivarium , Duvios , Naviam , ceterosque maritimos Astu-
 rum fines , terramque S. Julianæ depopulando vastabant.
 Præcipue litora maris , quæ propius Provinciæ B. Jacobi
 adjacent , circumquaque pessundabant. Ad insulas namque
 quæ prope sunt , scilicet *Flamiam* , *Aonios* , *Saluaram* ,
Aroucam , *Creviam* , Montemque Lauros , cursus destinan-
 tes , ibi sedem suam figebant , ibique se ipsos , navesque
 suas ab itineris labore reficiebant. Hinc crebros assultus
 in Christianos modo clanculo , modo aperta fronte facie-
 bant. Quid multis morer ? Ecclesias funditus destruebant ,
 altaria suffodiebant , quod dici nefas est. Palatia quoque
 nobilium virorum , Villas , ruguria , incendebant , arbo-
 res succidebant , armenta etiam interficiebant , & quan-
 tum de eis necesse habebant , in navi reponebant , viros ,
 mulieres , juvenes , pueros , alios captivabant , alios morti
 tradebant. (1) Quid referam ? Fredenandum Ariam , Me-
 nendum Didacidem , nobilissimos viros , & valde poten-

(1) De hoc iterum lib. 2. cap. 21.

Anno 1115 tes ab illis captivatos, & pro se redimendis LX. Captivos Christianos, tamen ex servili conditione, captivitati eorum dedisse. Præterea complures nobilium, alios captivitati, alios neci dedere: quippe in litore maris ipsi Sarraceni tentoria sua figebant. Igitur Oceani litoris agricolæ à medio Veris usque ad medium Autumni litora deserebant, aut in speluncis cum omni domo sua latitabant.

2 Tot tantisque Gentilium persecutionibus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum optimatibus Gallæciæ medicinæ manum sapius porrigere curaverat. Verum enim vero Galliciani, nec naves construere exceptis farcinatiis, nec veliferis biremibus pelagi alta secare in consuetudine habebant. Quamobrem Episcopus tot tantisque malis se nullatenus finem imponere posse rebatur. Porro ut prædictum est, decreta quibus plebs à potentioribus inconcussa maneret, quibusque dictante justitia unufquisque sua haberet, dederat. Pacem quoque quantum sua intererat, obnixius patriæ administrabat: quid autem consilii, quid patrocinii protenderet, ubi nec consilium, nec patrocinium prodesse valebat? Sola Dei ineffabilis misericordia, sola ipsius inæstimabilis sapientia, operi suo consulere poterat.

3 Prædictus itaque Episcopus incircumscripita Dei providentia fultus, & Christianorum captivitate compunctus, nuntios suos *Pisam*, atque *Genuam* direxit. Ibi namque optimi navium artifices, nautæque peritissimi qui palinuro Eneæ nautæ non cederent, habebantur; quos præscripti nuntii plurimorum munerum pollicitis pavere, & ut naves constructum in Gallæciam proficiscantur commovere: nec mora artifices navium à Genua Civitate Compostellam ad Episcopum veniunt, & ut duas biremes ei construant cum eo determinato prius pretio paciscuntur. Quantum autem gaudium, quantumve tripudium

maritimorum incolæ , immo omnes Galliciani , habuerint, Anno
 ex rei utilitate perpendi valet , quippe pro liberatione , at- 1115
 que protectione patriæ gaudebant. Quomodo enim Sar-
 raceni in navium multitudine venientes à præda & à cap-
 tivitàte Gallæciæ inhiberi possent , nisi versa vice navali
 exercitio ? Magno itaque admodum sumptu , factis dua-
 bus biremibus , quas vulgus *Galleas* * vocat , Irienses ac-
 cito sibi altero palinuro , earundem scilicet navium arti-
 fice , nomine Eugerio , præcepto & admonitione Episco-
 pi Sarracenis vices redditum eunt. Quid plura ? Ducenti
 viri mari belloque prompti , cursu vellifero Ismaelitarum
 terram invadunt. Pro acceptis itaque olim damnis atque
 contumeliis æquipollentia & amplius Ismaelitis rependunt:
 incendunt domos , & segetes in areis , (erat enim tempus
 triturationis *) arbores , vineas succindunt , nec parcit *
 gladius eorum à majori usque ad minorem : templa quo-
 que eorum comburere ac diruere , & in eis fœda relatu
 facere non erubescunt. Naves eorum oneriferas aut vel-
 liferas , Captivos Christianos defferre assuetas , capiunt,
 destruunt , comburunt. Tandem faciato gladio , navibus-
 que suis auro , argento , spoliis oneratis , concinentes lau-
 dem Deo & B. Jacobo ad propria cum gaudio revertun-
 tur. Papæ ! quanta Christianæ Fidei cultoribus lætitia , vi-
 dere Sarracenos vinctis manibus post terga suis propriis
 navibus captivos adduci. Horum omnium Irienses Epif-
 copo quartam dedere portionem , additis aliis , quæ ex
 navium suarum proprietate ei debebantur. Dederunt etiam
 B. Jacobo captivos qui ad ædificandam ejus Ecclesiam
 lapides & cetera comportarent. Utinam Ismaelitarum in-
 fidelitas taliter sæpius retundatur ! Utinam bona fidelibus,
 mala infidelibus sæpius eveniant!

*
Hodie
Galle-
ras.

*
Circa
Mens.
Julii.

Anno
1115

Furamentum Comitum M. & R. predicto Episcopo.
Cap. 104.

Circa id fere temporis Comes M. & Comes R. predicto B. Jacobi Episcopo hujuscemodi jusjurandum fecerunt. Ego Comes M. Pelagides de Monteroso, & Comes R. Velaz de Sarria juramus vobis Dño. D. II. S. Jacobi Episcopo, per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut simus vestri fideles homines & amici vestri, absque mala arte, & malo ingenio, & contra omnes homines adjuvemus vos ad defendendum corpus, & honorem vestrum, quem nunc habetis, vel habituri estis, terram videlicet quæ dicitur *Montanos*, & Castellum *S. Georgii*: ista quæ nominamus, & omnia quæ nunc habetis, & omnia quæ habituri estis, juvemus vos acquirere, & defendere, secundum posse & ingenium nostrum, modis omnibus dum vixerimus. Insuper dabimus vobis Reginam Dñam. U. ut juret vobis, & nos iterum cum ea, & cum aliis quos volueritis, ut sit vestra fidelis amica, & numquam per ipsam perdatis honorem vestrum, sed juvet vos contra omnes homines ad salvandum vobis corpus & honorem vestrum dum vixerit, & si ipsa velit in vos insurgere, vel aliter quam juraverit, vobis facere, quocumque modo possemus ad recipiendum amorem ejus sive recuperandum salvo toto honore vestro vos juvaremus: quod si hoc cum honoribus vestris facere vobis non possemus, ipsos honores vestros pro vobis relinquamus, & vobiscum nos teneamus, donec amorem Reginae & honorem vestrum vobis recuperemus.

Furamentum Regina U. eidem Episcopo.

EGO Regina Dña. Urraca juro vobis Dño. D. Ecclesie S. Jacobi Episcopo per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ab hac die sim vobis fidelis amica, & domina sine arte & malo ingenio,

nō, & defendam, & adjuvem vos, & honorem vestrum, contra omnes homines, & dedecus vestrum disturbem omnibus modis, & in diebus meis non perdati honorem, nec per me, nec per meum consilium, vel ingenium: & si aliquod malum sciero de vobis, vel de honore vestro, monstrem vobis in tempore convenienti ad profectum vestrum. Et hoc juramentum semper sit firmum, quandiu vos attenderitis juramentum quod mihi fecerunt vestri homines pro vobis: & si in vos erraero, corrigam me per iudicium istorum qui in hoc pacto sunt.

Anno
1115

Hæc sunt nomina juratorum. Comes Froyla Didacides. Comes R. Velaz. Comes Munio Pelagides. Vermez Nuniz filius Comit̃s Nunionis.

Hæc juramenta præcedentia, & subsequentiã temporibus guerræ supradicti Episcopi molimine cum consilio Canonicorum suorum, ne B. Jacobi Ecclesia quoquo modo labefieret, vel ne suis privaretur, & ut etiam honores quos ejusdem Ecclesiæ prædecessores injuste amiserant, recuperare posset, post obitum Regis bonæ memoriæ Dñi. A. in octavo anno ejus mortis facta fuere in Era M. CLIII. * (1)

Juramentum M. Vallibriensis Episcopi.

PRæter hoc idem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus à M. Vallibriensi (2) Episcopo, qui prius B. Jacobi thesaurarius fuerat, hoc juramentum suscepit. Ego M. Vallibriensis Episcopus juro vobis, Dño. D. II. B. Jacobi Episcopo, quod ab hac die deinceps sim vobis fidelis amicus sine arte & malo ingenio, & exaltem honorem

Cc

ves-

(1) Era 5^{ta} annus à morte Regis non concordant: Rex namque supra cap. 47. mortuus dicitur III. Kal. Jul. Era 1147. à qua ad 1153. non octo, sed sex, vel septem incepti, anni fluxerunt. Forte in originali erat in VII. anno, & negligens quidam addidit VIII. quod alter latine exprime-
re volens octavo possuit. (2) Hodie Minduniensis.

*
Anno
1115

Anno 1115 vestrum, & deprimam malum vestrum: & honorem altaris quem mihi datis iuste & canonice in vita mea, nullo modo quæram ab alio, vobis vivente, & serviam vobis fideliter, in quibus advocatus fuero in vita vestra, sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

Quod Portugalensis Episcopus cum legatione Romam missus est. Cap. 105.

Licet prædictus Episcopus cum Canonicorum suorum consilio tot & tantis anhelaret ad sublimationem Ecclesiæ, non prætermisit tamen quin nuntios suos Romam delegaret, videlicet Hugonem Portugalensem Episcopum, qui prius Ecclesiæ B. Jacobi Archidiaconus fuerat, & L. * Clericum suum: qui hujusmodi literas à Dño. Papa attulere.

*
Lau-
ren-
tium.

De Libertate adepta dum guerra fuerit.

P. *Episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Perturbationem Regni vestri non parum in personam tuam declinare comperimus, partim pro Ecclesia B. Jacobi, cui Deo auctore præsidet, magnitudine, partim pro animi tui solertia, quæ nonnullis metuenda conspicitur: unde non parvo te odio insequi dicuntur, qui statum regni turbare nituntur, quorum profecto insidias sollicitius cavere te convenit, ne aut personæ tuæ, aut Ecclesiæ detrimentum (quod Deus avertat) eveniat: propter quam causam confrater noster Hugo Portugalensis Episcopus, & Laurentius Ecclesiæ vestræ Clericus, tua ad nos fraternitatis legationem afferentes, & fideliter exequentes enixius postulaverunt, ut personam tuam à Conciliorum quæ per provincias fiunt conventibus solveremus. Nos itaque salutem vestram tamquam nostram per Dei gratiam providere, & personam tuam periculis omnibus erui & abesse optamus. Idcirco nos petitioni tuæ benignitate debita impertimur assensum, & quando*

diu

diu guerra & Regni perturbatio permanet, personam tuam à Conciliorum conventibus liberam manere concedimus. Ad decorem præterea fraternitatis tuæ addicimus, ut in quotidiana conversatione tunica & stola indutus incedas. Qui videlicet habitus Sacerdotalis est indicium dignitatis: optamus enim ut & salutem temporalem obtineas, & omnipotenti Domino in omnibus placere contendas. Datum Beneventi XIII. K. Septemb. indict. VIII. (Anno 1115.)

De Concilio Generali Romæ celebrando. Cap. 106.

P. *Episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, sive Clericis per Hispaniam, salutem & Apostolic. benedict. Ab Ecclesia Patribus quos terræ sal, & mundi lucem, Dominus ac Magister noster Christus instituit, exempla vel præcepta suscepimus, ut quoties in Ecclesia graviore emerferint questiones, frequentior fratrum numerus convocetur. Sane pro investituris Episcopatum, vel Abbatiarum, quas sibi jam dudum assumpserunt Laici, tantum in Ecclesia scandalum est exortum, ut ad schisma processerit: unde opportunum & valde necessarium duximus, tam pro investituris ipsis, quam pro Ecclesiarum occupationibus, fraternitatem vestram ad agendum Generale Concilium excitare. Rogamus & præcipimus, ut de Provinciis singulis, qui sapientiores, vel religiosiores per Dei gratiam cognoscuntur Episcopi, & de Parochiis Abbates, sive Clerici Scripturis Sanctis & institutis Ecclesiasticis eruditi, IV. Non. proximi Martii nobiscum in Urbe Roma studeant omnimodis convenire. Sic præstante Deo in hujusmodi questionibus præmuniti, ut Conventus nostri unitas universæ Ecclesiæ unitatis afferat firmamentum. Datum Beneventi XVIII. K. Septemb. (1) (Anno 1115.)*

Cc 2

De

(1) Anno 1115. indictum Concilium quod Romæ mense Martio proximo sequenti anni est celebratum.

INter prædictum Episcopum & Reginam U. discordiæ circa id temporis fomes cœpit pullulare. Porro Gallici præcipue habent præ manibus susurrum, & principum auribus instillare modo vera, modo falsa: quorum crebris instillationibus cœpit alienari, & Episcopus à Regina, & Regina ab Episcopo. Regina itaque ut sibi reconciliaret Episcopum, maturat adire Gallæciam: per Episcopum enim noverat se vel habere vel amittere Regnum Gallæciæ: quippe caput & speculum Gallæciæ est Episcopus, & Ecclesia B. Jacobi, & hujus Regni spes in eo sita est. Postquam Regina per Duces suos, per Comites, per Vice-Comites, per Marchiones reconciliavit sibi prædictum Episcopum, gaudens bona fortuna sui adventus, Episcopo anhelante ad augmentandum honorem B. Jacobi contulit ei Termas decreto, quæ tunc erat Regii juris, & dona sua roboravit scripto privilegio, quod in Catalogo Ecclesiæ B. Jacobi scriptum reservatur usque in hodiernum diem. Præterea Regina venit *Limiam*, ut obtunderet superbiam Menendi Nuniz, qui rebellis ei *Limiam* depulabatur. Quo peracto reversa est *Lupariam*.

De Machinatione Reginae in Episcopum, & de reconciliatione eorum.

INterea loci quidam mali complices, æmuli, atque maledici, amatores discordiæ, potius quam pacis, non cessant instillare Reginae, quod capiat Episcopum, & auferat ei potentiam & honorem. Animus mulieris infirmus est, & instabilis, & cito exorbitat, ut scriptum est: *Melior est iniquitas viri, quam beneficiens mulier.* Reginae animus jam vacillat, jam præparatur ad nefas perpetrandum: captionem multis modis præparat Episcopo, ut eum capiat, disponit laqueos. Sed quoniam

manum mittere in tantum virum neque audebat, nec poterat, nisi adhibito sibi auxilio potentiorum Gallaciæ, mittit legatos suos ad Comitem P. Froylaz, & precatur, ut porrigat auxilii manum tanto facinori. Pollicetur ei partem honoris B. Jacobi, scilicet pretium criminis. Ipse quidem tanti facinoris ausum facere non præsumit. Verum enim vero Comes ille vir timens Deum, & tantum nefas abhorrens, se in Christum Dñi. manum mittere omnino abdicat, & nefandæ proditiõnis se fieri complicem admodum formidat: ille siquidem Comes erat magnæ potentia, & erat nutritius filii Dñæ. Reginae Urracæ, & compater prædicti Episcopi, & erat ei vinctus scødere summæ dilectionis, eique suorum peccatorum confessionem faciebat. Qua propter per Joannem Vistruariz Civem B. Jacobi revelat Episcopo omnia machinamenta nefandæ proditiõnis, & ut sibi caveat à laqueo iniquitatis ei consulit. Parabatur namque captio Episcopi futura Iriæ, vel Compostellæ.

3 Exhorruit Episcopus ad vocem tantæ nequitia, & vix potuit fidem adhibere auditis. Ab Iria revertitur Compostellam, ut nefandi propositi laqueos detegat Canonis, atque Civibus: convocat utrimque Proceres suos, profert in publicum nefandum mulieris consilium: vallatur Episcopus manibus equitum, atque peditum, ut laquei mulieris decidant in vacuum. Regina Iriam venit, & licet hoc totum malum machinamentum ipse Episcopus sciret, ipse tamen ut prudens & sapiens, ei servire præcipiebat: *Minus enim feriunt jacula que prævidentur*: si enim Episcopus dolos non præcisset, facile in laqueum decidisset. Regina autem ut comperit machinamenta suæ fraudis Episcopo patuisse, nec ad effectum quod voluerat jam posse perducere, poenitet eam incepti: mallet non acquievisse susurronibus, detestatur complices tantæ nequitia, quam maxime tunc potest, extirpat famam tanti

Anno 1116 facinoris. Afferit palam jurejurando se talia nec molitam fuisse, nec voluisse: nititur adhiberi sibi fidem lacrymis, & tantum nefas detestatur, & odit: tandem Compostellam revertitur. Episcopus autem licet illius colloquium evitaret, tamen ei honorifice servire præcipiebat, & armis vallatus per biduum, atque per triduum evitat colloquium illius. Demum summis precibus emollitus ad colloquium Reginae venit in Chorum Ecclesiae B. Jacobi pluribus astantibus: major tamen pars armatorum erat Episcopi præ timore, quia eam valde formidabat. Regina vero commemorans beneficia quæ pater suus Rex Dñs. A. & ipsa fecerat Ecclesiae B. Jacobi & ipsi Episcopo, deprecatur obnixius Episcopum dicens: „ Reverende Pater „ cujus patrocinio vertitur Gallæciæ Regnum, quem so- „ lum post obitum Patris mei Regis A. habeo patronum, „ supplicando precor sanctitatem tuam ne inducas animum „ credere verbis nugigerulorum, neve suffurronibus præ- „ beas assensum. Ego enim malletm privari Regno meo, „ quam in te Dñm. patronum meum manum mittere. „ Quis enim tam sceleratus, tamque perditus, qui Epif- „ copum S. Jacobi vel in minimo dedecore afficere, vel „ quod absit, infamiam nefandæ proditionis incurrere, & „ exemplum tantæ nequitiae posteris relinquere? Nempe „ si me talia molitam fuisse vel voluisse opinaris, centum „ Proceres quos elegeris in Regno meo vel amplius tibi „ jurare faciam hæc falso in me ficta inventa fuisse. Rever- „ tamur obsecro charissime Pater, revertamur ad pristi- „ num foedus, & ne inter nos possit seminari causa dis- „ cordiæ, sint procul à nobis argumenta falsarum suspicio- „ num, & detractorum officium cum suo livore apud nos „ pereat: quem enim patronum habeam in Gallæcia, quem „ consultorem, si Episcopus B. Jacobi in me exerceat „ inimicitias? Hunc enim oportet pro me præesse Gallæciæ,

„ &

„ & justitiæ jura tueri : si quid discordiæ inter Duces aut
 „ Principes Gallæciæ ortum fuerit , hic revocabit eos ad
 „ pacem , hunc amplector , hunc veneror præ omnibus
 „ Episcopis Regni mei.

4 Ad hæc Episcopus , nobilissimus , inquit , Pater
 tuus Rex A. Ecclesiam B. Jacobi , & ejus Episcopum sum-
 mo amore amplexus est , & quot & quanta beneficia ei
 contulerit , in propatulo satis habetur. Tu autem si de-
 tractoribus adhibeas animum , & proborum consilio non
 acquiescas , regnum tuum dissipabitur , quisquam sibi con-
 suler , & stultorum via præibit. Ego impetum inimicorum
 meorum timendo , armata manu incedo , non tibi rebel-
 lando , sed dentes inimicorum meorum contremendo.
 Post hæc Episcopus revertitur ad Palatia sua non modica
 armatorum manu stipatus : deinde missis utrimque Legatis
 bis & ter agitur de pace , & ut Episcopus Reginæ non
 sit infestus laboratur. Regina facit Episcopo pactum non
 modici fœderis , videlicet ut remoto scrupulo totius sus-
 picionis habeat Episcopum patronum , & quasi Dñm. ut-
 pote virum tantæ reverentiæ , & tantæ prudentiæ. Pollice-
 tur etiam ei Primatum Gallæciæ : additur huic pacto
 Reginam non adhibituram fore assensum detractoribus,
 maledicis , ceterisque Episcopi inimicis : hoc pactum se
 non violaturam , & pro posse adimpleturam , Regina jura-
 vit Episcopo , sicut resonat in subsequenti. Præterea ut
 pactum illud firmiter & indissolubilius haberetur pepigit
 Regina prædicto Episcopo XX. de potentioribus Gallæciæ,
 Legionis , & Campaniæ , & Castellæ , quos elegerit Epi-
 scopus eadem juraturos , & hac conditione solerter ab
 Episcopo interposita si Regina priusquam egrederetur à
 Gallæcia X. præelectos Gallæciæ non daret ad jusjurandum,
 & totidem præelectos Legionis , Campaniæ & Castellæ
 usque ad præfinitum terminum , prædictum pactum dissol-

Anno
1416

veretur, & Regina perjuri rea haberetur. Peracto juramento pacis, & foedere stabilito inter Episcopum & Reginam, Regina revertitur *Lucum*, ubi quidam de Canonicis nostris ob hoc illuc euntes recipere juramenta quorundam Principum, quia ipsa ut promiserat non adimpleverat. Postea Regina transpyrenante prædictus Episcopus, non immemor pacti sui, misit Canonicos, & milites suos ad Reginam, qui reciperent juramentum præelectorum Principum Legionis, Campaniæ, atque Castellæ: sed maledicta terra ubi puer regnat, & mulier principatum tenet: regnum non precibus ac blanditiis, sed legibus, & imperio regendum est: quem enim ultramontanorum Principum Regina non oravit, & precando non advocavit, ut pactum illud juramento firmaret. Ceterum mollia mollibus, aspera asperis conveniunt. Postquam Episcopus bis & ter missis Legatis ad Reginam prætaxatos juratores usque ad determinatum tempus nec post habuit, foedera præfati pacti dissolvi, nec ulterius ab eo observari, per nuntios patefecit Reginæ: sed quot quantasque blanditias, quot quantaque pollicita Regina reddiderit Episcopo, nullatenus valet quispiam ediserere, nisi cui patent mulierum figmenta: pollicetur ei multa, per multos & diversos homines.

De discordia Reginæ & Regis filii sui. Cap. 108.

Eodem tempore & statu inter Reginam & filium suum Regem A. magna discordia pullulabat: quem puerum commorantem in Extremitatem Comes P. Froylaz, & non modica pars procerum Hispaniæ sequebatur: quod Reginæ valde molestum erat: timebat enim ne sic ascendendo totius Regni sceptrum adipisceretur, ea nolente, nulla siquidem fides Regni sociis.

De Pacis fœdere inter Episcopum & Regem.

QUI puer postquam novit pactum quod Regina fecerat cum prædicto Episcopo esse solum, mittit ad Episcopum in hæc verba Nuntios : „ Reverendissime Pater & Dñe. minime credo „ latere sanctitatem tuam ad mei Patris mortem, Comitis „ scil. Raimundi, nobilissimum Regem A. avum meum „ olim, cum adhuc infans essem, Proceres totius Gallæ- „ ciæ *Legionem* convocasse, & jusse eos facere mihi ho- „ minium & juramentum : & accepto juramento ab uno- „ quoque illorum, dedisse mihi dominium totius Gallæ- „ ciæ. Ceterum hanc conditionem Rex Dominus A. avus „ meus interposuit, si Regina mater mea thoro viduitatis contenta maneret, totius Gallæciæ Regnum in manibus vestris & patruï mei Vienenſis Archiepiscopi (1) ejus dominio subjugaretur. Si vero maritale fœdus iniret, rediret ad me Regnum Gallæciæ : hoc ipsa mater mea & omnes Gallæciæ Proceres sanxerunt jurejurando. Gaudeo & te Sanctissime Pater interfuisse. Patet lippis & tonforibus matrem meam maritali thoro gavissam fuisse. Nunc igitur merito requiro jura Regni mei. Si quis forte Gallæciæ Procerum Gallæciam mihi nititur auferre, perjuriï reatum proculdubio incurrit, & Deus Judex justus & fortis inter me & eum judicet. Tu autem quem ego præ omnibus hujusmodi hominibus amplector & veneror, utpote Dñm. meum, patronum meum ; qui me fonte baptismatis regenerasti, & post non longum tempus in Ecclesia S. Jacobi in Regem unxisti, * in quo fiduciæ meæ anchora sita est, ad Regnum meum adipiscendum, impendere digneris auxilium.

3 His auditis Episcopus hinc misericordia compunctus,
Dd

(1) Hic postea Papa Calistus fuit.

Annò
1116

tus, illinc iustitia cogente, potiozem partem affectat eligere. Considerat namque instabilem mulieris fidem, molle Imperium, & Regnum jam fere perditum, veritatem, & iustitiam jam procul abiisse. Hinc pertrutinat teneris pueri annos: puerum paucorum auxilio fultum, sua non aliena requirere: homines Gallæciæ versipelles, & fortunæ comites. Si autem ille cuius erat iustitiam tueri, iustitiam auferre puero violenter aggredetur, satis iusta & digna proclamatio super eo oriretur. Consultis itaque Senioribus suis, puero pollicetur auxilium, ne Regnum quod suum jure erat, amittat. Proclamat Clerus & Populus Episcopum iuste & misericorditer agere, & ad puerum debere redire Regnum suum. Profertur in publicum: hic mos est populis: semper venturus amatur. Quanto desiderio desideratur pueri adventus? Favet ei Clerus & Populus, & benedicitur ab omnibus, detestantur Reginam, depopulatricem Regni, pacis & iustitiæ inimicam. Sed quid referam mores quam plurimorum Gallæciæ? Sunt hi fortunæ comites, extolluntur in prosperis, franguntur in adversis, levis aura quovis eos impellit: habent pro summa libertate alternare Dños. & Dñis. suis esse rebelles: pecuniam non iustitiam sequuntur, & unumquemque sua tantum habere nefas est, auribus potentiorum aliquid novi instillare, detrahare, & corrodere Dños. & amicos suos eis est in promptu, ars adulandi satis nota est eis: perjurium, & proditio diliguntur ab eis. Sed hæc velim dixisse pace proborum Gallæciæ. (1) Ceterum si huiuscemodi mores referre insistam, prius me dies, quam copia deferet.

De

(1) Vide dicta in prænotatis num. 12.

De discordia Episcopi & Regina, & de reconciliatione eorum. Cap. 109. Anno 1116

Interea prædictus puer cum Comite P. Froylaz pedagogo suo ab Extremitate revertitur in Gallæciam, & à prædicto Episcopo apud Iriam honorifice suscipitur. Deinde cum summo tripudio, cum summa jucunditate, ventum est ab eo Compostellam. Regi puero ingredienti Civitatem occurrit universus populus Civitatis cum summa lætitia, & eum salutantes ex consuetudine Gallæciæ ipsius adventui congratulantur, utpote Dñi. sui: omnes equidem viri causa exhibendi honorem Regi egressi sunt obviam armati. Tunc cursus alipedum equorum, phalanges armorum peditum, choreas psallentium mulierum videre satis jucundum erat. Interim Episcopus præcessit ad Ecclesiam cum Canonicis qui secum aderant, & venienti Regi præparat processionem. Quid plura? Rex venerabiliter cum processione suscipitur, & ab omnibus honoratur.

2 Regina ut novit filium suum venisse in Gallæciam, & ab Episcopo S. Jacobi ceterisque comprovincialibus Baronibus in Regem honorifice Compostellæ susceptum, admodum molestatur, & sibi ipsi diffidens, Gallæciæ Regnum omnino amisisse timet. Post hæc properanter proficiscitur in Gallæciam ascitis secum optimatibus quos habere potuit, invenit Consules R. & M. pene jam in arcto positos, se & sua jam perditum iri à Rege sperantes. Coadunato itaque exercitu cis Triacastellam & Regina venit Mellidium cum prædictis Consulibus & cum proceribus suis, & quibusdam qui jam parvulum Regem dimiserant, & adhæserant Reginæ, quæ est consuetudo Gallæciæ. Deinde mittit nuncios suos, non imperitos, ad prædictum Episcopum B. Jacobi in hæc verba: „ Reverende „ Pater: Quamquam nequitia, & imperitia mea exigat,

Anno
1116

„ me privari Regno Gallæciæ, & illud ad alium transfer-
 „ ri, parcendum est tamen sexui. Reminiscatur Paterni-
 „ tas tua nobilissimi Regis A. patris mei, qui te ab ipsa
 „ educavit adolescentia, & tibi tot tantaque beneficia con-
 „ tulit: ego quoque, si bene memor es, postquam regno,
 „ divitiisque pollui, honori B. Jacobi & tibi non ingrata
 „ extiti: placeat Sanctitati tuæ non auferre mihi Regnum
 „ meum. Si pactum quod fuit inter me & te, me non ad-
 „ implevisse, & me tibi inimicam fuisse caufaris, prout
 „ ipse iusseris, satisfaciam, ne per te caream regno meo.
 „ Ad hoc tribuam Ecclesiæ B. Jacobi, & tibi honorem
 „ *Lupariæ* cum ipso Castello, honorem *Ferrariæ* cum iplo
 „ Castello & *Montana*, ut habeam te mihi reconciliatum.
 His precēs etiam cum lacrymis addidit. Ceterum Episco-
 pus, nec precibus, nec promissis, nec lacrymis labefactus,
 pro posse suo se nullatenus à justitiâ exhorbitare affirmat.
 Vocat Gallæciæ Procères perjuros, quicumque Regi pue-
 ro Gallæciæ Regnum juraverint, si non adjuvent eum ad
 acquirendum, & retinendum idem Regnum.

Verum enim vero, ut superius dixi, Galliciati
 Comites fortunæ, noctu veniunt ad Reginam, & qui mô-
 do fuerant Regis pueri pollicentur Reginæ auxilium suum.
 Cives etiam Compostellæ quos prædictus Episcopus qui
 noverat eos hujuscemodi esse, sibi juramento allexerat,
 furtim adeunt Reginam, salutant eam: ex communi Con-
 ventu Cleri & populi vocant eam Dñam. suam, pollicen-
 tur auxilium se ei daturus, & Urbem Compostellæ: neque
 tamen ut verum fatear, hoc consilio omnium Compostel-
 lanorum fiebat. Quidam de Civibus, quibus proditiōis
 lepra naturaliter insita erat, machinabantur talia: interea
 Cives Compostellæ adeunt Episcopum, complures fraudu-
 lento consilio, quidam forsitan bono animo, supplicat
 ei & deprecantur eum obnixius, ut Regem puerum &

Comitifam M. uxorem Comitis Petri pedagogi Regis compellat exire cum equitatu suo Compostella. Si hoc fecerit jurejurando asserunt unanimiter, adjuturos se Episcopum adversus omnes: utpote Dñum. suum. Porro Rex puer cum prædicta Comitisa, munierat turres & palatia Episcopi & Opus B. Jacobi non modica turba milirum, & aliis quæ necessaria erant: quod Compostellani nimium formidabant, & ideo quædam clam machinabantur. Comes quoque Petrus erat extra Civitatem cum exercitu magno, ut bellum iniret cum Regina. At ubi comperit deesse sibi auxilium Compostellæ, & videt non paucos milites convolasse ad Reginam, cesit: prædictus vero Episcopus Canonicorum & Compostellanorum precibus acquiescens vix apud Regem puerum potuit obtinere, ut cum equitatu suo egrederetur à Civitate. Egresso itaque Rege à Civitate cum Comitisa & equitibus suis, & Episcopo ibidem remanente cum quibusdam militibus & cum familia sua, Compostellani citius mittunt ad Reginam, inscio Episcopo, ut maturet ire Compostellam. Veniunt tamen ad Episcopum quidam de Compostellanis, & hortantur eum, ut cum Regina ineat foedera pacis. Alii moliuntur, ut Regina ingressa Civitatem Episcopus tamquam infestus ei, & rebellis, expellatur, degradetur, & privetur honore B. Jacobi. His molimentis intererant quidam de Civibus quos etiam Episcopus habebat sibi familiares. Sed ut ait Boetius: Nulla pestis efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus.

4 Interea Regina cum magno exercitu equitum atque peditum, ignorante Episcopo, venit Compostellam, & quidam Compostellani exeunt ei obviam, orantes & deprecantes, ut absque mora ingrediatur Civitatem: quod ubi patefactum est Episcopo, exercitus equitum atque peditum Reginae circumquaque apparuit. Comperit fidem

pro-

Anno 1114 proditorum, videt neque adesse sibi auxilium, neque prodesse consilium. Quid faciat? Videt Cives, exceptis paucis, esse sibi infestos, & quos credebat sui adjuutores, & secum unanimes, animadvertit summopere sibi esse adversos: fortis tamen in adversis jubet muniri turres, & opus B. Jacobi, ut saltem illic possit resistere hostibus. Tandem Regina ingressa Compostellam, omnia quaecumque fuerant Episcopi, ubicumque inveniri potuerunt, extra turres & extra Ecclesiam, in prædam abeunt. Episcopus habetur rebellis, omnesque qui ei auxiliantur: minatur ei Regina atque Cives: minatur ei exercitus: dicitur de crastino in crastinum se ire expugnatum & perditum eum & omnes qui cum eo erant. Siquidem ut verum fatear ego, quia cum eo eram, & timui, & malem esse *Belvaci*, eo tamen non absente. Quid diu? Amicos ei inimicos, familiares infestissimos, Gallæciæ populum adversum videbam. Interea tamen Comes M. & Fredenandus Joannis, & quidam procerum Reginæ rogatu ibant ad Episcopum, ut saltem modo cum Regina pacem haberet, & cum ea non modicæ pacis fœdera iniret. Illic nunc bella, & captivonem minantur Episcopo, nunc preces & promissa referunt. Intestini vero inimici summopere nituntur, ne Regina ineat pacem cum Episcopo, & ut Episcopus honore suo privetur. O quam perniciofa res simulata amicitia! Quam læthale vulnus intestina inimicitia! Melius caventur jacula de longinquo, quam de propinquo.

5 Tandem Episcopus coactus vi, acquiescens consilio procerum, & amicorum suorum, ut videt rem suam in arcto positam, & complures amicorum ceterorumque retro abiisse, refert nuntiis Reginæ ea quæ pacis sunt, & amplius non differt fœdera pacis. Ceterum quidam non modicus scrupulus disturbat omnia. Fredenandus namque Petrides filius Comitum P. Froylaz pedagogi Regis, auxi-

lio prædicti Episcopi obsederat Castrum Lupariæ quod erat proprium Reginæ. Erat ille Fredenandus municeps prædicti Episcopi, dederatque ei Episcopus in præstimonium *Dubriam*, *Ventosam*, & *Viniones*, & medium insulæ de *Laonia*. Postquam itaque pullulaverat discordia inter Episcopum & Reginam, Fredenandus Petrides fultus Episcopi potentia invaserat & circumquaque depopulatus fuerat Saliniensem terram. Præterea fere per tres menses obsederat Castrum Lupariæ, & sæpius expugnaverat. Denique nisi Regina maturasset venire in Gallæciam, Castrum illud jam coactum erat ad deditionem, quod Regina molestius ferebat: nullo itaque modo volebat sibi reconciliari Episcopum, nisi Episcopus reintegraret ei quæ Fredenandus in Saliniensi terra destruxerat, & rapuerat: ea propter differebatur placitum inter eos.

De Petro Priore, nepote Episcopi, & de Gundesindo fratre ejus, & de conspiratione Compostellæ. Cap. 110.

TAndem consilio Consulium & Principum fœdera pacis inter eos sancita sunt, restituta est forma præteritæ pacis. Interim quidam Civium ceteris potentiores quibus, ut superius dixi, erat sinistra mens in Episcopum, nec tamen quod prius moliti fuerant potuerant perduxisse ad effectum, postquam vident molimenta sua collapsa esse, ad aliud animos inducunt. Commoventes enim populum, & conspirantes adversus Episcopum, quosdam contribules Episcopi, videl. P. nepotem ejus, Canonicum, & Priorem Ecclesiæ nostræ, & Gundesindum fratrem ejus ejiciunt ab urbe, consentiente Regina: dicebant namque consilio & instigatione eorum, Episcopum recessisse à Regina, & sic in Gallæcia discordiam exortam fuisse. Ad hæc per G. qui fuerat villicus urbis multa mala accidisse Civitati. Quibus ejectis ad diminuendam potentiam Episcopo-

Anno 1116 copi, instinctu illorum quos dixi intestinos Episcopi inimicos, faciunt quamdam conspirationem, (1) quam vocant germanitatem. Ad hanc conspirationem confirmandam & corroborandam jungunt se omnes juramento, videlicet ut sibi invicem auxiliarentur adversus omnes homines, & sibi unanimiter caveant & se tueantur, & si quis ab aliquo potente vel ab alio qui sit extra conspirationem illam damnum vel injuriam sustinuerit, alii complices optulerunt ei pro posse suo. Adiciunt quoque multa alia quæ mihi longum est referre. Omnia autem molientes ad damnum Episcopi, & ad confringendum potentiam ejus, illius conspirationis Reginam Dñam. U. & Abbatissam fecerunt. Verum illa postea pro meritis illos tractavit, & dignam retributionem suis complicibus contulit, sicut in sequenti refertur.

Quod Regina in Suberoso obsessa fuit. Cap. 111.

EO tempore Regina recessit Compostella, & adiit Toroniam, (2) ibi enim erat Gumesi Nuniz, qui favebat Regi puero, & rebellabat Reginæ, potens situ & munimine Castellorum, & multitudine equitum atque peditem: ubi cum Regina vellet obsidere sibi rebelles, obsessa est ab eis. Comes P. pedagogus Regis & Infantissa Terasia soror Reginæ Dña. totius Portugalix cum exercitu magno obsedere Reginam in Castro *Suberoso*. Sed Regina ascito exercitu suo evasit, & reversa est *Compostellam*. Redeunti, occurrunt ei quidam de Civibus *Compostellæ*, dicentes prædictum Episcopum inimicum & infelictum Reginæ, & pactum quod fuerat inter eos fregisse, & cetera quæ obsessent Episcopo. Hæc autem omnia ficta & inventa erant ab intestinis Episcopi inimicis, ut quod

(1) Anno integro duravit conspiratio, ut ex cap. 113. discimus, n. 24

(2) Al. Toroniam.

prius effecisse non potuerant, saltem nunc efficerent. At Anno
1116
Regina ubi rediit Compostellam, & vidit quæ sibi relata fuerant, falsa & inventitia; & illos habuit nugigerulos, & amplius illis quasi proditoribus acquiescere noluit. Tandem apud Compostellam parum commorans, *Legionem* reversa est.

De Conspirationibus Compostella.

2 **I**Nterea prædicti conspiratores adjuncto sibi Cle-
ro, & populo, quasi pro tuitione justitiæ alios opprimunt, alios exaltant, renovant leges & plebiscita, assumunt sibi Dñium totius urbis, palatia destruunt, quibusdam etiam mortem minantur: Episcopus vero contentus sola umbra nominis, & pro tempore cedens, quamquam non laudet opera & consilia eorum, non tamen vituperat: sufficit ei vocari Dominus & de quibusdam se consuli ab his conspiratoribus, extra namque Civitatem tantum dominium solitum habebat. Ceterum in Civitate neque res, neque tempus exigebat, exercere Dñium. In tantum convaluerat proditorum conspiratio! Quorum opera & consilia, si explicare velim, prius me tempus quam copia desereret.

De bello factò in Portu de Macenaria.

3 **E**odem tempore Comes P. pedagogus Regis cum filiis suis Veremudo, & Fredenando, & coadjutoribus suis, inquietabat Compostellam, & crebros assultus in homines, & in pecora faciebat, nunc prospere ei accidebat, nunc dabat terga sagittis, sicut sunt vices bel-
lorum: qualiter autem acciderit ei in portu de Machanaria, & quantum virorum, equorum, armorum amisserit, longum est referri. Prædictus enim Episcopus qui in tempore pacis Ecclesiasticis negotiis operam dabat, ut vidit Civitatem suam, & quæ circa sunt inquietari, & deprædari, duxit opere pretium, honorem B. Jacobi armis

Anno tueri. O quam difficile est ab intimis & ab exteris hostibus sibi cavere! Oportebat Episcopum assidue refrænare externorum hostium audaciam, & providere à foveis familiarium: hos autem volo silentio transire, manibus quorum consilia, & negotia Episcopi pertractabantur, & à quibus Episcopus prodebat. Quippe Episcopus prælegerat sibi quosdam de Civitate, quos ipse ab ipsis cunabulis enutrierat, reliquosque complices præcordiales suisque consiliis intimos. At hi quidquid ab eo haurire poterant, omnibus effluebat. Erant enim pleni rimarum & Dño. suo pedicam præparabant. Veris quoque falsa adiciebant, & ut Clerum & populum in odium Episcopi commoverent, Episcopum infinito odio habere Clerum & populum ajebant. Proh nefas! Quos Episcopus ab ipsis cunabulis educaverat, quos beneficiis & honoribus ditaverat, quos paterno amore dilexerat, quos præcordialissimos sibi fecerat, hi eum ire perditum summopere desiderant. Episcopus tamen quia noverat mores quorundam Gallicianorum, jurejurando illos sibi astrinxerat. Sed scriptum est: *Qui nocet, noceat adhuc, & qui sordescit sordescat, & Sanctus sanctificetur.* Quid autem his immorer? Exitus acta probat. Interim prætaxati proditores crebro legationes mittunt Reginae, dicentes Episcopum subdolum Reginae, infestum inimicis Reginae adhærere, & ejus amicos opprimere. Ceterum Episcopus, licet non modicam horum partem præsciret, circa omnes benevolus, omnibus affabilis, lapsorum consolator, pauperum pro posse adiutor, intra se dicebat: Sustinebo iram Dei quam merui, donec justificet causam meam.

De Fuga Comitum P. & de gestis conspiratorum.

4. **C**irca id tempus prædictus Comes P. adibat cum equitatu suo quoddam Castellum suum, videlicet S. Joannem de Pena Cornaria, transiens per confinia

nia terræ B. Jacobi: quod ut compertum est Episcopo, convocato exercitu suo, Comitem insequitur, & eum in fugam per montes *Decia* coegit. Episcopus nimirum exteros hostes percutiebat duplici gladio, spirituâli scilicet & materiali, & ad tuitionem patriæ suæ totus anhelabat, fortis equidem in adversis. Ut enim de cetero sileam, adversarii & deprædatores civitatis & provinciæ S. Jacobi quotidie in Ecclesia ejusdem Apostoli spirituâli gladio percutiebantur, quod eorum animos admodum enervabat. Sic & sic Episcopus super hostibus triumphans, & suos protegere, & adversarios expugnare nitebatur: verumtamen proditoribus Compostellæ suspectus habebatur. Cum enim Episcopus tanto affectu diligeret Regem puerum, & inter Episcopum & Comitem Petrum fuissent tantæ amicitia, vix credebatur Episcopum ex animo adversari Regi, & Comiti. Ob hoc Episcopus non exercendo odium in eos, sed sua protegendo, & partem Regina tuendo, acrius hostes opprimebat: nec tamen hoc ei in laudem surgebat à proditoribus: quippe quidquid prudentiæ in eo erat, quidquid boni ab eo fiebat, ab eis clam more populi depravabatur. Eo tempore nimirum pars Episcopi in Compostellana urbe à proditoris complicitibus in tantum inferiorabatur, quod neque præcipere, neque disponere suum erat. Quidam ex familiaribus & proditoribus Episcopi quaque die Clerum & populum in conventum absente Episcopo vocabant, leges & judicia pertractabant, & debilitabant pro posse partem Episcopi, dicentes se pro libertate anhelare, hos alliciebant sibi juramento, alios muneribus, alios minis. Præterea jus Episcopi ipsi vel minuebant, vel sibi retinebant. Heu miseri, juramenti quod bis vel ter Episcopo pro fidelitate & homagio fecerant, penitus immemores erant! Sed si quis parti Episcopi forte favebat, aut latere, aut ori suo silentium imponere, eum oportebat, quippe proditorum ar-

Anno
1116

gumentis, eorumdem pollicitis Cleri & populi multitudo fere tota ab Episcopo divisa erat. Episcopus autem in palatio suo quasi in latebris, statutis eorum nec contradicere, nec petitioni eorum, si quid à se peterent, obviare audebat. Panem suum cum silentio comedebat, quod mensis ejus apponebatur, prius emebatur in foro à famulis suis. Vix aliquis ei obsequi, vix aliquis eum comitari: experto credendum est, vidi, & testimonium perhibeo, vasa Episcopi, & vestes pro cibis opignerari sæpius: nihil juris, nihil famulatus fere erat ei in Civitate. Omnia possidebant, omnibus imperabant complices proditionis.

5. Quadam die Clero & populo vocato in conventum quidam ex proditoribus suis habuit sermonem more suo ad populum, & ita omnes commovit in Episcopum, quod Episcopi palatia pene obruta sunt funditus, quorum palatiorum pars jam destructa fuerat. Argumentis illorum complicum prædictus ipse pessimus exigebat honorem, atque Ecclesiæ dignitatem ab Episcopo manu populi, quod Episcopus omnino abdicabat: injustum enim erat, ut qui violentia populi nolente Episcopo fieret, decoraretur in Ecclesia Dei. Verum enimvero ut comperit Episcopus, si ipse non faceret honoratum, vel palatia sua cemento tenus destrui, vel in se ipsum forsitan graviora committi, tunc Episcopus à populo Civitatis nimis coactus vocat prudentiores, & excellentiores Ecclesiæ personas, & accepto ab eis consilio, cessit pro tempore. Dedit itaque Ecclesiæ dignitatem, non ei, sed illis mediatoribus, hac conditione, ut ab eis quando vellet, reciperet. Fit ipse non honoratus, sed inhonoratus: turris equidem modica facile labitur, quæ super arenam fundata est. Proh nefanda Gallæciæ proditio! quos Episcopus præcordialissimos habebat, qui una cibum cum eo capiebant, hi in ejus eradicamentum corde toto anhelabant.

Quando Regina dedit caput B. Jacobi Episcopo. Cap. 112

EO tempore Episcopus videns Gallæciam hinc proditorum morbida peste maculari, illinc discordiæ tempestate destrui, statuit Reginam adire. Tunc temporis opinio erat in vulgo, Episcopum non ausum adire Reginam, nec etiam Compostella ausum discedere. Igitur Episcopus arrepto itinere Reginam adiit apud Campaniam, à qua contra quorundam opinionem diligenter, & honorifice susceptus est. Sermo erat in populo Gallæciæ eundem Episcopum capi, & incarcerari à Regina, si Regina eum capere posset, quod tunc longe aliter accidit: ab eadem enim Regina & honorifice susceptus est, & deinceps pro verissimo patrono apud eam habitus est: quippe in eo totius Regni Gallæciæ anchora sita erat: quod Reginam minime latebat. Regina ut didicit ab Episcopo statum totius Gallæciæ, & filii sui assiduos bellorum tumultus, accepto à Principibus suis consilio, comperit omne Regnum in se ipsum diyisum desolatum. Petrus Prior Ecclesiæ B. Jacobi, neposque prædicti Episcopi à Compostellana urbe à proditoribus expulsus, à Regina causa Episcopi diligentissime collectus est. Postquam *Legionem* ventum est, Regina prædictum Episcopum pretiosissimo munere decoravit, videlicet capite B. Jacobi Apostoli, de quo rei seriem altius ordiamur.

De Inventione capitis B. Jacobi.

2 **M**Auricius itaque Collibriensis Epus. qui postea Bracarensis Archiep. nunc (1) autem Papa Guilbertus, dudum adiit Hierosolymam, ibique diutius commoratus est: fabricans equidem quamdam Ecclesiam prope Hierosolymam, in qua dum moraretur senex quidam huic

(1) To nunc innuit Auctorem id scribere ab anno 1118. ad 1121: in quo Burdinus captus, ut infra cap. 41. legimus. Ille autem non Guilbertus, sed Gregorius à suis appellabatur.

Anno huic loco affiniis, cœpit præsentiam ejus frequentare, quem
 1116 M. de diversis percuntabatur, erat enim indigena illius loci: tandem sciscitatus est ab eo cur Ecclesiola illa in qua senex morabatur, tantæ reverentiæ apud indigenas haberetur. Responsum est à sene Sacerdote sicut acceperat ab antecessoribus suis in illa Ecclesia esse caput B. Jacobi Apostoli: quod ut audivit M. Episcopus cœpit senem sæpius ad se vocare, verbis allicere, muneribus amicam & familiarem sibi reddere, & idem attentius perscrutari, sicut est calliditas hominum. Cœpit etiam idem Episcopus Ecclesiolam illam frequentare & venerari, & sæpius vigiliis interesse. Verum ubi videt machinamenta sua non proficere (erant enim ibi assidue custodes) ad aliud animum intendit: convocat Clericos suos quos noverat esse fideliores, & ad hujuscemodi promptiores, & quid intendat aperit eis. Accepto itaque ab eis consilio, duo ex illis ex industria cœperunt languere, & febricitari, & cum lucernis & cereis sæpius frequentare Ecclesiam illam, & ibidem pernoctare. Quadam denique nocte tempestiva ceteris absentibus clauso Ecclesiæ ostio aggrediuntur altare lignonibus, quos secum furtim attulerant, & fodientes in altum sub altari sicut audierant, inveniunt vas quoddam eburneum, & intus aliud argenteum plenum reliquiis. Quod accipientes discedunt cum Episcopo noctu, & adeunt Civitatem Sanctam Hierosolymam fugientes: quos cum vidisset summo diluculo in via prætereuntes quidam Eremita, vocavit eos ad se, & ait illis: Scio equidem fratres Carissimi quid feratis, & quam pretiosum Thesaurum furati fueritis: ite, gratia Dei comitetur vos: oportet enim ut ubi est hujus Apostoli corpus, ibi sit & caput ejus. (1) Quod M. Episc-

CO-

(1) Caput à Maurizio Conimbriensi Ep. allatum, non illius est Apostoli, cujus corpus Compostelle est tumulatum, sed Jacobi Alphæi Hierosolymorum Antistitis. Vide Tomo præc. in hujus Præsulis vita num. 80.

copus audiens intellexit famulo Dei fuisse revelatum à Spi- Anno
ritu S. hoc quod fecerat. Timuit tamen ne hujus rei rumor 1116
circumquaque citius spargeretur, & quam citius potuit
transfretavit. Tandem veniens in Hispaniam collocavit ve-
nerabiliter reliquias illas *Carrione* apud S. Zoylum. Vidit
enim Hispaniam aſiduo diſcordiæ tumultu perturbatam, &
timuit ne quo caſu tanto theſauro ſpoliaretur. Poſtea perac-
to non modici temporis curriculo Regina U. Carrione ſuf-
cepta eſt, & Rex Aragonenſis expulſus eſt, quæ ut novit
caput B. Jacobi, quod M. Episcopus Hieroſolymis attule-
rat, in Eccleſia S. Zoyle eſſe, imperat illud cum ceteris
reliquiis ab hinc abſtrahi, & aſportavit *Legionem*, collo-
cans in Eccleſia S. Iſidori. Tantum igitur theſaurum, ſcil.
caput B. Jacobi, & fruſtum Dñici ſepulchri, & quoddam
os S. Stephani, ceteraſque reliquias cum vaſe argenteo,
contulit prædicto B. Jacobi Episcopo.

*Quod Episcopus caput B. Jacobi datum ſibi à Regina attulit
Compoſtellam.*

3 **I**Nter cetera etiam negotia ſummis precibus effla-
gitavit prudentiam Episcopi, ut filium ſuum
parvulum Regem ſibi reconciliare elaboraret: quod Epif-
copo haud diſplicuit. Sciebat enim in Hispania pacem non
haberi quamdiu diſcordia foret inter Reginam, & filium
ſuum. Miſit quoque Regina Legatos ſuos Compoſtellanis,
tam Clero quam populo, & præcepit eis, ut Episcopum
ſuum venerarentur, & diligerent, nec auferrent ei jura
vel poteſtatem ſuæ Civitatis. Præcepit etiam, ut ejuſdem
Episcopi nepotem P. Priorem Eccleſiæ B. Jacobi in hono-
rem priſtinum reciperent. Tandem Episcopus repatriat in
Gallæciam, afferens ſecum pretioſum theſaurum. Poſtquam
venit ad burgum quod dicitur *Ferrarios*, præmiſit nuntios
ſuos Compoſtellam, qui & adventum ſuum ei notificarent,

Anno & pretiosa Regina munera quæ secum Episcopus afferebat
 1116 indicarent : quod proditionis prædictæ complicitibus sum-
 mopere displicuit. Existimaverant enim Episcopum à Regi-
 na nec colligi, nec diligi, nec tam pretioso munere deco-
 rari, immo deteriora suspicabantur, quod præter spem
 eorum accidit. Postquam Episcopus venit ad *montem gaudii*
scil. ad Humiliatorium, Clerus & populus totius Civita-
 tis occurrunt ei obviam, cum summa jucunditate venerantes
 pretiosum thesaurum. Ipse etiam Episcopus nudis pedibus
 psallendo cum Canonicis ingreditur Compostellam. O
 quantum tripudium Cleri & populi! Ego ipse rediens cum
 Episcopo præ nimio gaudio prorupi in lacrymas. Quidam
 tamen quia ad laudem & honorem Episcopi erat, moleste
 ferebant. Prior Ecclesiæ una cum Episcopo & turbis gau-
 dentibus ingreditur Civitatem : à promnotorio montis gau-
 dii usque in Ecclesiam B. Jacobi processio & procedit, & se-
 quitur. Tandem Episcopus ingrediens Apostolicam Eccle-
 siam, accipiens illum pretiosum thesaurum in manibus ob-
 tulit super altare B. Jacobi, & celebrata Missa pro more,
 peractisque solemniter gaudiis & laudibus Dei (erat enim
 dies Dominica) rediit ad palatia sua. Alia vero die convoca-
 to Clero & populo, relatum est in publicum, quod Regi-
 na mandabat eis, & cetera quæ ad rem pertinebant : attamen
 prædicti complices non minus in Episcopi extirpationem
 anhelabant.

De Concordia Reginae & filii ejus. Cap. 113.

NON post multum temporis prædictus Episcopus voca-
 vit Regem puerum filium Reginae, & Comitem P.
 pedagogum ejus ad colloquium, & cum eis pertractavit de
 reconciliatione matris & filii, determinans qualiter inter
 matrem & filium vera reconciliatio fieret, & quantum
 Regni quisque sibi haberet, & quæ reconciliationis veræ

pignora inter eos forent. Quibus pertractatis & diffinitis Episcopus Compostella egrediens, iter aggreditur ad Reginam cum nuntiis Regis pueri, scilicet Fredenando Petride, Comite Guterre, & ceteris qui partem Regis tuebantur, & quid cum filio ejus de eorum reconciliatione & vera pace inter eos tractaverit, Regina enucleat. Quibus auditis Regina prænimium gavisa est, & Episcopo summas grates reddidit. Quippe per alium inter Reginam & filium suum non poterat fieri reconciliatio, & nisi fieret, Hispaniæ & Gallæciæ regnum perderetur. O quam infinito odio boni malis habentur! O quantæ peritiæ vir, qui tantam talemque pacem poterat reformare! Episcopus multis odio habetur, quia ad pacem nititur, quia Hispaniæ Regno jam fere perditio pacem reddere elaborat. Igitur Regina convocat apud S. Facundum affines Episcopos super hoc negotio, videlicet Legionensem, Astoricensem, Ovetensem, Minduniensem, *Granatensem* qui aderat, Comites quoque P. Gundisalvi, Munionem Pelagidem, Comitem Suarium, ceterosque Principes, quos longum est referre: à quibus accepto consilio reconciliationis foedus inter puerum & matrem ejus determinatur. Mittitur Consul Castellæ P. Gundisalvides cum Episcopo B. Jacobi & cum ceteris Legatis ad Regem puerum, qui determinati pacti sint testes, & tanti foederis fidejussores. Ut perventum est in Gallæciam prædictus Episcopus S. Jacobi adit Regem puerum cum prædictis legatis ad ripam Tamaris, & refert ei verba suæ matris: refert quoque ei quanto affectu diligat eum mater sua, & quod totum regnum suum ei attribuat, & quæ reconciliationis foedera cum eo velit inire, utpote mater cum filio, & quod testes & juratores huic foederi velit adhibere. Creditur ei, utpote tanto patrono, qui ad pacem semper nititur, ceterisque Legatis: fiunt reconciliationis foedera, & hujus concordiaæ pactum jurejuran-

Anno 1116 do sancitur : hinc & illinc dantur juratores , trīginta ex hac parte , & XXX. ex alia , qui meliores inventi sunt in Gallæcia , vel in Campania. Hi jurant inter Reginam & filium suum usque ad tres annos fidelitatis & amicitia & alterni auxilii fœdus firmissimum. Determinatur etiam quantum Regni Regina sibi , & puer sibi proprie habeat , & ut invicem pro posse prout cuique necesse fuerit opitulentur. Stabilito denique pacis fœdere & jure jurando sancito , legati ad Reginam redeunt , & quid cum filio ejus egerint ei referunt. Gaudet Hispania reconciliatione matris & filii , & paci futura congratulatur : spē pacis Episcopi , Præsules , Consules , Principes , Milites , Cives , rustici exultant : & quod ab obitu Regis A. amiserunt , se modo recuperare credunt. Desiderant omnes Regem A. licet puerum , & in loco avi & patris sui eum regnare peroptant , ut vestigia pacis & justitiæ nobilissimi Regis A. & Comitum Raymundi imitetur : execrant Regem Aragonensem & se fore ei infestos , si hunc A. Regem habeant pollicentur.

2 Transacta itaque non modica parte veris (1) Regina causa filii sui in Gallæciam venit: nisi enim ipsa interfuisset, nullatenus prædictæ reconciliationis fœdera consumarentur, nec Gallicianos in expeditionem nisi cum filio suo ducere posset. Ingressa igitur Regina Compostellam proditoribus terror incutitur : quippe per totum annum Episcopi damnus , qui ad pacem nitebatur , moliti fuerant : jura & potestatem Civitatis ei abstulerant : nec Reginae præceptis pro posse obedierant : principibus etiam & militibus Gallæciæ non minimas injurias intulerant , & quasi Reges exte-

(1) Cum anno integro (ut hic statim dicitur) tyrannica duraveris Compostellanorum dominatio , & in precedenti 1116. orta fuerit , merito sequens detestanda perduellio anno 1117. copulatur. Illa etiam quæ post eam narrantur , ad annum pertinent 1118. ut in sequentibus apparebit.

terant, extirpaverant, destruxerant, renovaverant, exaltaverant, ut est consuetudo servorum & rusticorum, postquam datur eis potestas regnandi: quæ omnia quia impune & sine licentia fecerant, ne impune ferrent, metuebant. Postquam autem viderunt Reginam & filium suum reconciliatos, & prædictum Episcopum summo honori & amori apud eos haberi, molestius ferunt, & sibi ipsis diffidunt. Iniunt consilium quid acturi vel quid machinaturi sint, si Regina vel Episcopus velint eis obesse, si ab eis malefactorum injurias, & tot tantorumque calumnias velint requirere, non est eis spes vel fiducia nisi in proditione sua: discurrunt, consulunt, renovant parietes, & muros, Reginæ & filio suo qui jam cum ea erat, generant suspicionem rebellandi. Heu miseri, majora viribus moliuntur, & ab alto decident. Episcopus tunc & Regina, necnon filius ejus cum totius Gallæciæ Principibus sustinent eos, & quasi ignoraverint molimenta tantæ proditionis disimulant.

De Congressu conspiratorum in Episcopum & in Reginam, & de incensa Ecclesia, & de ceteris. Cap. 114.

INterea Regina adit *Lupariam*, & inde rediens suscepta est ab Episcopo apud *Iriam*: postea revertitur *Compostellam* adjuncto sibi magno exercitu militum: cum Episcopo namque, & cum filio suo, & cum optimatibus Gallæciæ acceperat Regina consilium qualiter posset ulcisci injurias proditorum *Compostellæ*, qualiter etiam posset superbiam eorum domare. Ea de re coadunaverat non modicas armatorum phalanges, pars quarum cum ea & cum Episcopo, sicut dispositum erat, *Compostellam* ingrederetur, pars extra Civitatem cum filio ejus remaneret: quod *Compostellani* animadvertentes timuerunt valde. Erant enim culpæ conscii, & Regnum suum jam labefactari videbant: se & sua in arcto positos tandem conspiciunt, & quod talia

Anno 1117 egerint poenitet eos sero. Quid plura? Perditissimū Judæ focii, alii confugiunt in Ecclesiam S. Jacobi, alii in alias Ecclesias, alii latent in latebris suis: quidam qui erat unus de principibus proditiōis accepit monachalem habitum fite, ut à periculo mortis in Ecclesia S. Martini ab Abbate ceterisque Monachis liberaretur, & sic evasit Monachus ab ira Regina: ceteris vero remanentibus in Ecclesia S. Jacobi, Regina vocavit ad se Episcopum, & ait illi: Reverende Pater, Placeat sanctitati tuæ inhonestissimos proditores ab Ecclesia abstrahi, & digna eorum meritis eis recompensari: tantus foetor proditiōis removeatur ab Ecclesia, & immundum sterquilinum ab ea projiciatur. Ad hæc Episcopus: Regina, inquit, non licet aliquem postquam ad Ecclesiam confugerit, licet fur, licet perjurus, licet proditor, licet flagitiosus ab Ecclesia extrahi. Ceterum omnis substantia eorum quæ extra Ecclesiam est, in prædam abeat, & à nostris capiatur. Si ergo, ait Regina, habent Ecclesiam auxilium, & securi sunt in ea, cur arma sibi retinent in Ecclesia, cum per Ecclesiam tuti & muniti habeantur? Quare ceteris armis armantur, & muniuntur? Non decet, ut qui satis tuti in Ecclesia habentur, aliam sibi tuitionem nisi Ecclesiam adhibeant. Jubeo talia inhiberi, & aut arma sua deponant, & securi prout decet in Ecclesia habeantur, aut illis armatis totidem nostri armati vel plures in Ecclesia cum illis maneat, ne quid insane facere audeant.

2 Placuit Reginae consilium Episcopo, ceterisque assistantibus, & ne arma in Ecclesia capiantur interdicitur: quod ut compertum est proditoribus illis infremuere, & insequentes nuntios Episcopi & Reginae per Ecclesiam qui eis dixerant, ut arma in Ecclesia deponerent, movent bella, fugiunt Legati ad altiora Ecclesiae: vociferantur flagitiosi proditores, voces bellorum, clamor adit aures

universorum, rebellatur animus proditorum, & quod diu Anno
 moliti fuerant, aperiunt. Strepit tota Civitas, curritur ^{1117.}
 ad arma, & ad bella properatur: fama, qua nullum malum
 est velocius, refert milites Episcopi & Reginae invasisse
 Compostellanos: interfuere aliquot: tam Canonici quam
 Cives extra hanc nefandam insaniam qui propinquorum
 vesanorum tantam audaciam voluere sedare: sed quid pau-
 ci contra tot millia? Currunt complices proditionis ad
 praelia, & ascitis sibi notis & amicis, volunt Episcopum &
 Reginam ire perditum, qui se perdere voluerint. Episco-
 pus & Regina in Palatiis Episcopi postquam audiere Ci-
 vilitatis clamores & strepitus, & qualiter focii Scariotis
 incitaverint Civitatem in se, timere: quippe vident pro-
 ditorum audaciam pullulare, & bella audacius moveri,
 Ecclesiamque B. Jacobi, & Palatia Episcopi armatorum
 manibus obsideri, & acrius expugnari. Quid consilii ca-
 piant contra tam nefandos ausus ignorant: expugnatur
 Apostolica Ecclesia crebris assultibus, volant saxa, sagittae,
 tela super altare, & nefanda praelia à proditoribus agun-
 tur. Quid non audeant flagitiosae manus? Perditissimi ex-
 pugnatores imponunt ignem Ecclesiae B. Jacobi, & eam
 utrinque incendunt, non modica enim pars Ecclesiae erat
 cooperta miricis & tabulis. Proh nefas! Tam veneranda
 tamque digna Apostoli Ecclesia comburitur, tamque pre-
 tioso Patrono nullus honor impenditur. Proh dolor! Apo-
 stolicæ Ecclesiae flamma surgit in altum, & circumquaque
 præbet horrendum spectaculum. Omnes qui astant, tam
 viri quam mulieres timentes Deum flent & ejulantur, &
 tanti facinoris actores execrantur. O quantus erat luctus
 peregrinorum qui de diversis Regionibus ad Apostolicum
 corpus venerant!

3 Postquam Episcopus & Regina videre Ecclesiae in-
 tendia, & prædictos complices cum tanta multitudine
 promp-

Anno promptos ad omne nefas, non auri confidere in palatiis
 1117 Episcopi, confugiunt ad turrin signorum una cum comi-
 tatu suo: Compostellani vero ascendentes ad altiora Aposto-
 licae Ecclesiae, & ingredienti palatia Episcopi currunt,
 rapiunt, praecipitant: vestes, vasa aurea, & argentea,
 ceteraque quae fuerant tam Episcopi quam Reginae capiun-
 tur, diripiuntur, & nefandis hostibus praedae habentur:
 ascendunt Compostellani Ecclesiam B. Jacobi, ascendunt
 turrin palatii Episcopi, & ad expugnandum turrin signo-
 rum in qua erat Episcopus cum contribulibus, & cum
 militibus suis, & Regina cum suis, se praeparant: pars eo-
 rum super Ecclesiam, pars in turribus, pars humi circum-
 densata, turrin illam invadunt, projiciunt saxa, & sa-
 gittas Episcopo & Reginae, eorumque fociis mortem mi-
 nantur. Sed hi qui in turri erant cum Episcopo & Regina
 non segnius pro loco & multitudinis imparitate se prote-
 gebant, & bellorum vices referebant: hic bellum diutius
 moratum est. Denique Compostellani videntes tantae mul-
 titudini tam paucos resistere, & bellorum vices suas alter-
 nare, in simul concurrunt ad ignem, & connexis clypeis
 super capita ignem submitunt per fenestram quae erat in
 inferiori parte turris. Adhibito igne, adhibent etiam ig-
 ni fomenta: quid longius morer? Ignis intra turrin incendi-
 tur, & eos qui in turre erant aggreditur.

4 Postquam videt Episcopus nec sibi nec Reginae par-
 ei, & in suam necem tantam multitudinem anhelare, al-
 loquitur & Reginae & eos qui intus erant: Fratres Ka-
 rissimi, jam circumvallamur impia manu flagitiosorum,
 jam in arcto positi nullum habemus refugium. Solus Deus
 qui est refugium oppressorum, solatium moestorum, ipse
 est refugium & solatium nostrum: ponamus in Deo spem
 nostram, & fiduciam nostram, qui potest nos eripere de
 manibus impiorum, & de tanto periculo liberare nos: ipse
 enim

enim liberavit Daniele de lacu leonum: ipse liberavit Anno
 tres pueros Sidrach, Misac, & Abdenege de camino ignis ardentis. Convertamur ad Dominum toto corde, & ipse
 1117
 se convertetur ad nos. Ait enim: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: pœniteat nos iniquitatum, & peccatorum nostrorum. Confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem ut salvemur, invocemus misericordiam Dei ut peccata nostra nobis dimittat, & misericordiam suam præstare nobis dignetur, qui vivit in sæcula sæculorum. Ad hæc Regina & omnes qui aderant, prorumpunt in lacrymas, & Episcopo faciunt confessionem.

5 Tunc Regina conversa ad Episcopum inquit: Egredere Pater, egredere ab hoc incendio, ut ego tecum egredi audeam. Parcent enim tibi ut Patrono suo, Episcopo suo, Domino suo. Tunc Episcopus, non est hoc, inquit, sanum consilium: me etenim & contribules meos infestos habent, & ad necem nostram præcipue anhelant. Clamabant autem foris, Regina si vult egrediatur: illi soli egrediendi licentiam & vivendi facultatem concedimus: ceteri armis & incendio pereant. Quo audito, incendio intus jam convalescente, & Regina coacta ab Episcopo, accepta fide securitatis ab eis egressa est à turre: quam ut vidit cetera turba egredientem, concursum in eam faciunt, capiunt eam & prosternunt humi in volutabrum: rapiunt eam more luporum, & vestes ejus dilaniant: à papillis siquidem deorsum nudato corpore, & coram omnibus, diu humi jacuit inhoneste. Multi quoque lapidibus eam voluerunt obruere, inter quos anus quædam Compostellana percussit eam graviter in maxillam lapide.

6 Interea Episcopo intus orante, & igne altius insurgente, venit ad eum Abbas S. Martini afferens secum quemdam Crucifixum, quem dedit ei: quo accepto Episcopus fecit confessionem suam, & quasi ad martyrium prodi-

Anno 1117 diturus à turre egreditur, & abjecto pallio suo, & accepta à quodam capa vilissima, mira res! posito ante faciem suam Crucifixo per acies pugnantium, per cuneos inimicissimorum, per arma flagitiosissimorum proditorum ter mille & amplius, ab uno solo agnitus præterit. Tunc ad locum ubi jacebat Regina in volutabro turbis impetentium proculcata pervenit, & respiciens eam tam turpiter denudatam & provolutam, nimio dolore compunctus præteriit, & transiens per Ecclesiam B. Jacobi pervenit ad Ecclesiam S. Mariæ cum quodam Canonico, scilicet Michaeli Gundisalvide, qui in adversis ei postea societatem adhibuit: deinde accepit corpus & sanguinem Domini, & ibidem securius requievit.

7 Interim adveniunt illuc quidam Canonici, egressus ejus edocti, & quasi exploraturi: & utrum à periculo ignis & armatorum Episcopus evasisset, an in turre periturus remansisset inquirunt: verum Episcopus aliorum proditorem expertus, ut ab hinc removeantur, prædictum Michaeli, & alios qui se juxta altare quasi tuebantur exorat: qui cum non potuissent inde evelli nisi prius patefacta ejus salute, & evasione Episcopi, juramento asserunt, se nemini quidpiam de salute Episcopi propalaturos, & sic, & abiere. Tandem Regina dilaniata crines, nudata corpore, provoluta luto, evasit & pervenit ad eandem Ecclesiam, in qua Episcopus latebat, nesciens tamen quidquam de Episcopo.

8 Hi autem qui in turre remanserant, postquam vident vires ignis celsitudinem turris exuperasse, quidam ex alto se præcipitant, & sic evasere: alii prorumpunt in medias acies armatorum. Petrus Ecclesiæ B. Jacobi Prior (de quo mentionem superius fecimus, nepos Episcopi) profiliens in medios armatos agilitate sua evasit: sic & complures. Gundesindus Gelmirides frater Episcopi profiliens

ffens in médium, lanceis atque gladiis perfoſſus eſt: Rudericus Oduarides Majordomus Epifcopi, Rademirus ejus dapifer, Didacus Strabo villicus urbis ibidem interempti ſunt. Alii vulnerati, expoliati, ſemineces evaſere. Regina in Eccleſia S. Mariæ reſidenti clam juſſione Epifcopi per quemdam Legatum nuntiatum eſt Regina Epifcopum ab incendio evaſiſſe, & in eadem Eccleſia latere: quod ut novit, licet ſuum dedecus & pœnam deſleret, propter evaſionem tamen Epifcopi non modicum lætata eſt. Sed timuit ne pateret perſequutoribus, & ſic lætitiæ cauſam diſſimulavit.

9 Poſt hæc conveniunt Compoſtellani ad Reginaſ in Eccleſia B. Mariæ, & quaſi ſaluti ejus congratulantes eam comitantur, & ad ejus tuitionem replent armis Eccleſiam: quorum manipulos Regina hinc pro ſe pertimeſcens, hinc ne quid de præſentia Epifcopi eis patefieret, ſic alloquitur: Ite, inquit, nequiſſimi, ite flagitioſiſſimi, ite perditifſimi ad turrim in qua Epifcopus veſter armis & igne perit. Abſtrahite eum quam citius poteſtis à periculo, ne exemplum tantæ nequitæ & infamiæ poſteris habeamini. Ite, inquam, rebelles & increduli, & tantum nefas prohibete ne fiat: hoc autem ajebat ut eos removeret ne quid de Epifcopo præſentirent. Ad hanc vocem diſcedunt turbæ quæ convenerant, & ad turrim uſque perveniunt: repellunt armitenentes adhuc turrim expugnantes, & igni irritamenta miniſtrantes: aquam uno ore poſcuunt, & intus projiciunt, ignem quantum poſſunt extingunt, & Epifcopum liberare nituntur: flent ſuper Epifcopo pars Canonicoꝝ, viduæ, pupilli, pauperes, & non modica pars civium: ignis autem in tantum excreverat in turre, quod ſi Epifcopus adhuc ibi fuiſſet, in favillam verteretur: turris nimirum, trabes & tabulata combuſta ſunt: ſigna mille & quingentis libris æris compoſita, combuſta ſunt, & corruerunt.

Anno
1117

10 Postquam Regina supradicta ratione removit populi incurfus ab Ecclesia S. Mariæ, discessit & ipsa fugiens ad Ecclesiam S. Martini, ut ibi securior esset. Episcopus autem furtim atque latenter egrediens ab Ecclesia S. Mariæ propter frequentiam & incurfus populi, comitatus à prædicto Michaele & duobus Francigenis, transcendens per parietes, & per tegulata ingressus est in domum cujusdam nomine Maurini per fenestram, & illi cum eo. In hujus domus angulo latuit Episcopus cum prædictis sociis coopertus pannis & hujusmodi aliis rebus. Eo ibi latente ecce quatuor armati à parte proditorum requirentes eum, ajunt: Quisnam latet hic? Quid hic agitur? Vidistis illum quem quarimus, scilicet Episcopum? Hoc audito latuit Episcopus & Michael inter pannorum vestiumque multitudinem: nisi enim latuissent, illico ab illis armis perfoderetur Episcopus. Assurgunt autem illis venientibus duo Francigenæ dicentes se à tumultibus bellorum rediisse, & tanto labore fessos ibi requiescere. Adest quoque Matrona ejusdem domus, quæ noverat ibi latere Episcopum, & vociferando increpans eos quasi invasores & exploratores suæ domus coegit abire: cum quibus etiam abiere duo prædicti Francigenæ ut citius eos removerent, & suum Episcopum tegerent. Quanta omnipotentis Dei ineffabilis pietas, quæ Episcopum à prædicto periculo liberavit, & eundem ab ipsis manibus horum nequissimorum eripuit! Illis remotis adest Gundisalvus gener prædictæ Matronæ, inquiring: Ab hinc Pater & Domine quam citius fuge, latita: ecce enim nefanda manus proditorum, ceterorum sanguine imbuta tuum adhuc sitiens, ubique te requirit: vidi eos huc cum gladiis & fustibus properare: abi cito, nec ulterius moræ indulgeas, potens est Deus liberare te à manibus impiorum, à faucibus hiantium. His dictis fugit Episcopus, & dirupto tabulato proximæ domus ab eodem

Gundifalvo, item alio, deinde tertio, pervenit in domum Froylæ Rodefindiz, quæ erat in mediâ Civitate: cœpit autem Dñâ. domus vociferari ab invaloribus domum suam destrui, & intrari. Responsum est à Michaelè, quemdam notum & amicum viri ejus, nomine Froylam Menindiz, Regiæ villicum, intestinam seditionem tumultusque bellorum evasisse, & ad hanc domum confugere. Non post multum temporis advenit Dominus domus, scilicet Froyla Rodefindi, qui ut novit ibi esse Episcopum currit ad eum dicens cum lacrymis: Deo gratias Pater Karissime, qui à tanto te periculo liberavit & incolumen huc venire fecit. Veruntamen incurfus hostium timendus est, ne huc illucque discursantes, te inventum perimant, qui sunt proni in omne nefas. Veni ergo mecum: & duxit eum cum Michaelè in quodam penu obscurissimum inferius: ibique diutius prorumpunt in lacrymas.

II Interea prædicti Francigenæ præparant quatuor equos velocissimos Episcopo, ut inclinato sole transiens in alteram partem Vici, & inde per agros S. Martini super eos ipse & Michael ceterique ascendant, & sic aufugiant. Ceterum longe aliter accidit. His enim apparatis adest P. Abbas S. Pelagii cum quodam Monacho suo Pelagio Didacide, itemque P. Prior Canonicorum, ejusdem Episcopi nepos, dicentes: Nos missi à Clero & populo totius Civitatis venimus ad te. Poenitet eos male egisse in te, & te utpote Dñm. suum, Episcopum suum diligunt, tibi equidem satisfacturi: præstolantur te tam Clerici quam Laici mille aut quingenti in claustro S. Pelagii pro omnibus aliis juramentum dilectionis atque fidelitatis tibi facturi, & præsentiam tuam exposcunt: egredere ergo ab his latebris, & veni te reconciliatum eis: numquam eos magis tibi subditos habuisti, quam hodie, si nobis acquiescas. Hoc autem totum adinvenerant proditores, ut hos

Anno 1117 nuntios fallendo, saltem sic possent Episcopum invenire, & inventum perdere. Cumque Episcopus ab his nuntiis egredi cogeretur, satisque ab eis objurgaretur, præcognita fraude & argumento proditorum, ait nuntiis: Ite ad mille vel ad quingentos illos quos dicitis, & renuntiate eis me sanum & incolumen esse, locum in quo ego sum nemini dicatis. Si ita est ut fertis, centum ex illis tantum pro omnibus aliis faciant vobis juramentum quod dicitis. Ego autem in crastinum veniam ad eos. O quanta viri prudentia, quæ quid vel qualiter illi nequam disposuissent Dei gratia prævidit. Tunc abeuntes prædicti nuntii neminem qui quæ promissa fuerant sanciret, inveniunt. Hic denique patuit eis fraudis atque proditoris figmentum: si Episcopus eis acquievisset, ex improvise eorum consilio in manus inimicorum incidisset, & ab eis forsitan interfectus esset. Prædictus Prior agnita fraude atque proditione eorum miratus expavit: remansit ibi tutus in Ecclesia.

12 Abbas autem cum prædicto Monacho revertitur ad Episcopum referens ei fraudem & mendacium proditorum, & quod Episcopus prudenter eorum molimenta præfensisset. Tunc facto jam crepusculo Abbas & prædictus Monachus adducunt Episcopum cum Michaele latenter ad Ecclesiam suam, scil. ad Ecclesiam S. Pelagii, & ducunt eum in thesaurum ejusdem Ecclesiæ, ceteris Monachis nescientibus, excepto Thesaurario. Post hæc alloquitur Abbas Episcopum dicens: Confortare Pater, & esto robustus, accipe cibum ut refocilleris. (Erat enim Episcopus adhuc jejunos). Ad hæc Episcopus: Non decet, inquit, solvi jejunium, cum in crastino moriturus digladiet manibus inimicorum. Solius Dei pietas & misericordia quæ me hodie de tot tantisque periculis liberavit, in crastinum quoque faciet, si voluerit. Summis tamen precibus Abbatis condes-

condens prælibavit parum panis & vini, & sic requievit. Luce clarius constat ea nocte Episcopum non dedisse membra nimio torpori, sed psalmis atque orationibus adhibuisse sibi solatium. Monachis autem surgentibus ad matutinas, surrexit & ipse, per fenestram quæ erat in eodem thesauro, audivit matutinale officium Monachorum.

13 Tandem clarescente die quæ erat dies Dominica, omnes proditoris complices conveniunt in Canonicam, ascito Clero & populo partim minis, partim muneribus. Æstimabant suæ nequitiae conspirationem habere effectum, & quasi Reges imperium exercebant in omnibus. Præest illis quidam vir impius & valde nequissimus, qui toto tempore proditoris Compostellæ moratus fuerat, & ut Princeps proditorum complicum quamplures ad conspirationem incitaverat, spe dominium Ecclesiæ S. Jacobi amplexabatur, & ad hoc toto corde anhelabat. Jam enim inde ministri totum honorem B. Jacobi inter se partiti fuerant, & quid vel quantum quisque sibi haberet disposuerant. Postquam igitur convenere in Canonicam prædictus iniquus multis hortatus est eos verbis, ut germanitas inter eos habeatur & firma permaneat, ut sint unanimes, ut Civitatem suam muro valloque muniant, & hostes si qui adhuc inter eos remanserunt expellant: accipiunt etiam consilium, ut reconcilient sibi Reginam, & satisficientes ei de externo opprobrio & incommodo illato firmissimæ pacis cum ea incedant foedera. Mittunt ad Reginam in Ecclesiam S. Martini eorum metu latentem, qui hæc cum ea diffiniant. Prius tamen facta mentione Episcopi utrum evasisset, aut ubi lateret, vel quid de eo Clero & Populo placeret. Surrexit in medio quidam dilectus & nutritus ab Episcopo, in quo ipse Episcopus multum confidebat, & ad universos verba hujusmodi ostendit & declarat: Usque modo fratres habuimus super nos Dñm. & Episcopum quem amodo nec

Anno 1117 nobis dominari, nec Episcopari dignum est. Ille enim & Ecclesiæ vestræ dignitatem diminuit, & vos domini sui iugo graviter oppressit. Porro ne quis vestrum cum Dñm. vel Epm. exposcat fateor coram Deo & B. Jacobo, & coram vobis illum amodo nec Dominum meum, nec Episcopum meum fore: etenim probare præsto sum, iuste ei talia accidisse, & toto honore quem habuit debere carere. Hunc quidam pessimum prædictus Episcopus à puero educaverat in Palatio suo, & fecerat eum honoratum in Ecclesia S. Jacobi: tandem adultum miserat in Franciam ad discendum grammaticam, data ei non modica pecunia: postea revertentem fecerat eum sibi familiarissimum & præcordialissimum, & quasi Dominum suæ domus amplectens eum paterno amore: dederat quoque ei non modicas pecunias: cumque ab eo nullum fere obsequium recepisset, dederat ei bonum præstimonium, scilicet *Asnoios*, medium de *Sarantes*, *Ceiã*, medium S. Christinæ de *Noia*, & multa alia. Proh perditissima fides Gallæciæ! Episcopus prædictum pessimum paterno amore educaverat, dilexerat, & honoribus & beneficiis ampliaverat, & ipse tamen quasi horum omnium oblitus, & malum pro bono reddens ad Episcopi destructionem atque necem anhelabat. Qui postquam prædictæ proclamationis finem fecit, pars tam Cleri quam populi eodem imbuta veneno, laudavit verba ejus, & haud aliter fore censuit. Illi qui non erant participes illius prodicionis, nec in Episcopum nec in Reginam conspiraverant, & quibus hujusmodi consilia odio habebantur, licet tantum nefas displiceret eis, licet de Episcopo & de ceteris aliis aliter sentirent, non tamen contradicere vel etiam mutire audebant: si enim inter tot Judæ complices aliud præter eorum voluntatem vel dicere vel facere præsumerent, confestim obruerentur domus eorum, substantia eorum abiret in prædam, & ipsi forsitan aggere

lapidum obruerentur. *Tempus etenim est* (ut ait Salomon) *loquendi , & tempus tacendi.*

14 Tunc ipsi nequissimi proditores consilio accepto cum complicibus suis & omnino male imbuti , perditissimos legatos in hac conspiratione & proditione ad Reginam Dñam U. callide & ingeniose mittunt , & sic eam alloquuntur : Confitemur equidem , ò Regina , nos tibi dedecus & opprobrium iræ impetu fecisse , & in Ecclesiam B. Jacobi , & in te non audenda ausos fuisse : hujus rei admōdum poenitet nos , ideoque pro nobis & pro aliis sociis nostris tibi satisfacturi venimus : parcas itaque nobis & omnia tua reddemus tibi : volumus etiam ut nobiscum pacem habeas , & reconciliationis firmissimæ inter nos juramenta habeantur. Quo audito Regina quæ more agnæ inter lupos adventum eorum expaverat , recte & ingeniose exhilarata est , & benignissime eis fide respondit dicens : Perplacet mihi quod dicitis , & si quid in me peccastis , quantum mea refert vobis condonetur. Placet mihi inter me & vos fieri fœdera pacis , & præteritorum malorum non meminisse. Tunc adjecerunt nuntii dicentes facile de cetero pax & concordia inter nos fiet , sed unum excipimus , videlicet , D. Episcopum habere nolumus , & illi omnino infesti sumus , qui nos hætenus oppressit , & dignitatem Ecclesiæ nostræ , & Civitatis nostræ ad nihilum redegit. Ideo omnes eum odio habemus , & eum super nos regnare nolumus. Tunc Regina : Quid ad me , inquit , de Episcopo vestro , pro velle vestro dijudicate eum : quodcumque vobis super hoc placuerit , placebit & mihi : quemcumque vos proposueritis , proponam & ego : in nullo enim à vobis amodo discrepo. Hoc autem ajebat ut vel sic manus eorum evaderet. Quod audientes nuntii reversi sunt ad complices suos , referentes eis quæ audierant à Regina , & multaalia : congaudent nefandæ conspirationis complices ,
&

ANNO & fraudis suæ molimenta ab ipsa Regina non refelli con-
 1117 gratulantur. Verum hoc gaudium vertetur in tristitiam.

15 Quidam iniquus qui prius acceperat Monachalem habitum, ut audivit complices suos regnare, Episcopum abjici, Reginam eis reconciliari, deposito Monachali habitu, egressus est à Monasterio factus apostata, utque fuerat socius conspirationis, voluit esse particeps Regni: quod præter spem ei accidit. Quidam Cardinalium atque Canonicorum Ecclesiæ B. Jacobi postquam audierunt Reginam reconciliari Compostellanis, & ab eisdem relatum fuisse Reginæ quod omnes habent odio Episcopum, nec eum dignum esse amplius Episcopatu, adeunt Reginam parati nec propter mortem verum reticere, nec partii proditorum relicto Episcopo favere. Ajunt igitur ei ita: Regina, licet hujus conspirationis quam novisti complices retulissent tibi malum de Episcopo nostro, & licet dixissent eum minime dignum esse Episcopatu, non tamen credendum est eis: volunt regnare, sed per proditorem: volunt imperare, sed per violentiam. Parati sumus omnibus eum accusantibus respondere, & partem ejus tueri: quid enim egit quare degradetur? Quid foris fecit quare ab honore privetur? Si quis eum accusat, præsto sumus ei licet eo absente respondere: cum omnia in eum mentiantur, non est eis temere acquiescendum. His dictis Regina congratulata est, & quia fideles existebant Episcopo suo non modicas grates reddidit eis. Revera nihil causæ conspiratores habebant quare Episcopum ab honore privarent, nisi solam pro tempore violentiam.

Qualiter Regina evasit à Compostella. Cap. 115.

INterea Episcopus latens in Ecclesia S. Pelagii audierat pacem inter Reginam & Compostellanos fieri: hoc audito mittit ad Reginam quemdam Monachum Pelagium

Didacidem qui omnia sciscitetur ab ea, & qualiter & qua
 conditione fierent: quem Monachum clam Regina sciscita-
 tata de Episcopo ubi esset, talibus verbis allocuta est: Abi
 hinc citius fidelis confessor, & refer Episcopo ex parte mea,
 ut quam citius potuerit faciat pacem cum Compostellanis
 si potest, & egrediatur à civitate. Quod si hoc modo non
 potest egredi, saltem furtim sub noctis silentio egredi, &
 evadere manus impiorum festinet: ego enim quam citius
 potuero egrediar Compostella, & mala pro malis reddam
 proditoribus prout ipsi meruerunt: & ut evadere possim
 manus eorum, quasi foedera pacis & reconciliationis cum eis
 in eo datura modo eis juratores ad id confirmandum, quos
 perjurii reos faciam, alio modo nimirum nequeo evadere
 vel exire à Civitate. His auditis revertitur Monachus ad
 Episcopum, & refert ei singula. Quibus auditis gavisus est
 Episcopus. Eadem die, scilicet Dominica, Compostellani
 adhuc pleni œstro vesaniæ conveniunt ad Reginam in Ec-
 clesia S. Martini post prandium exigentes ab ea sanciri foe-
 dus & pacem inter se & Reginam juramentis: postulant sibi
 dari juratores ex parte Reginæ & foedus suum scribi: ipsi
 equidem jam statuerant in Civitate villicum suum, tamen
 cum consilio Reginæ, ut eis ad tempus faveret, ut ipse
 nihilominus secundum consilium proditorum omnia ordina-
 ret, & disponeret: alium Priorem, alium Præpositum Can-
 onicæ, alium Dñm. altaris, & sic de ceteris designaverant.

2 Regina autem tale fertur eis dedisse responsum:
 Quid ulterius moramur in hac discordia? Accipite à me
 juramentum pacis, & reconciliationis inter me & vos
 firmandæ & tenendæ: jurent vobis ex parte mea Frede-
 nandus, Veremudus, filii Comitis Petri, & Fredenandus
 Joannides, deinde dabo vobis quos præcipue vultis inter
 esse huic juramento, filium meum & Comitem Petrum
 qui sunt extra Civitatem non ausi huc ingredi propter hos

Anno 1117 discordiæ tumultus, ceterosque Consules & Principes Gallaciæ: filius namque Reginæ cum pedagogo suo Comite Petro, ceterisque optimatibus Gallaciæ, cum magno equitatu erat prope Civitatem prospiciens si forte Regina evaderet: audito autem inter Reginam & Compostellanos quasi pacem fieri, attentius ibidem morabantur præstolantes eam. Tum Fredenandus & Veremudus, aliusque Fredenandus qui ab Ecclesia cum Regina confugerant, scil. prætaxati juratores, juravere Compostellanis sic fore inter Reginam & Compostellanos de pace & reconciliatione quemadmodum determinatum erat. Verum ad hoc jurant, ut Regina evadat, & ipsi perjurii habeantur, sic enim jam in colloquio secreto fore cum Regina statuerant. Compostellani alacres, & pro sua opinione voti sui compotes, accipiunt juramentum, dantque Reginæ, & suis licentiam egrediendi Civitatem, & ad hoc ut filium suum & Comitem P. ceterosque faciat eis jurare, & pactum illud sancire. O stulta audacia proditorum! O cæca vesania conspiratorum! Tantum tamque abhorrendum nefas putant fore inultum, & quod male fecerunt se impune laturos esse opinantur, quod est Regem esse. Egreditur Regina à Civitate, evadit laqueos proditorum, columba unguibus accipitris, agna ore luporum aufugit. Comitatur eam usque ad saltum quidam stultus & insanus, & cum eo quidam Compostellani complices sui. Verum enimvero remota Regina à Civitate postquam audierunt & noverunt Reginam non reversuram Compostellam, nec habituram pacem cum Compostellanis, citius reversi sunt. Regina adiit filium suum, suosque Proceres, & jam secura retulit eis quæ sibi acciderant. Jubet etiam renuntiari ex parte sua Compostellanis diffidationem; ut sibi caveant, & se muniant, & ad bella se præparent; ait enim tantum nefas quod fecerant, non remansurum impune. Quo audito Compostellani quasi semianimes fiunt &

nimio terrore arrepti se in arcto positos conspiciunt, nihil fiducia, nihil consilii habent: ultionem sui facinoris vident pullulare, & sibimet diffidunt: confugiunt tamen ad Ecclesiam, & pretiosiora quæ habent illuc asportant.

Qualiter Episcopus evasit à manibus proditorum. Cap. 116.

E Adem die, scil. Dominica, sole inclinato prædictus Episcopus residens thesauro S. Pelagii, cogitat quid agat, qualiter evadat, qua parte egrediatur. Ecce autem turba multa proditorum celeri cursu veniunt in claustrum S. Pelagii, omnes equidem armati & requirentes Episcopum. Quo non invento ibi, egrediuntur Ecclesiam proni ad sacrilegium: inquirunt Episcopum in angulo Ecclesiæ, post altaria, & etiam sub velaminibus altariorum interemuri ipsum, si eum invenirent. Tunc Monachus Thesaurarius, qui cum Episcopo erat, conversus ad Episcopum, vides (inquit) Pater, proditores tuos discurrentes armata manu? Ad hæc Episcopus, quid inquit? Respondit Monachus, ecce requirunt te in Ecclesia, extra Ecclesiam, sistentes sanguinem tuum: modo huc aderunt: consule tibi ne te hic inventum trucident: cerne quanta turba ingreditur, & quam velociter. Tunc Episcopus conversus ad Michaellem, fugiamus, (inquit) Michael: egrediamur hinc citius, induere te hoc pallio, & ego hac capa vilissima: inter hos discurrentes discurramus, inter properantes properemus, inter ingredientes & egredientes egrediamur: solus Deus si vult, potens est liberare nos.

2 Egreditur itaque Episcopus cum prædicto Michaelle, positus inter mortem & vitam, & inter frequentes requirantium se turbas transiens pervenit in claustrum ejusdem Monasterii: deinde in aliud claustrum, & circumseptus utrobique transfiliit per murum juxta Ecclesiam S. Jacobi, ubi est altare S. Petri, & sic pervenit cum prædicto Michaelle in dormitorium nostrorum Canonicorum per tegula-

Anno
1117

ta, & requievit ibi parum. Post hæc aperto ostio dormitorii egressus est in quintanam Palatii quæ est ante refectorium: erat autem lucidissimus splendor lunæ præbens sufficiens luminare omnibus concurrentibus ad Ecclesiam B. Jacobi, & sua illuc asportantibus. Erat enim tota Civitas perterrita formidans Reginæ militum assultus, & tanti facinoris conscientia noctu & die ad Ecclesiam confluebant. Verumtamen Episcopus quasi unus ex illis transiens per medium eorum pervenit ad domum Petri Gundesindidez Canonici & Card. Ecclesiæ B. Jacobi, tot tantisque procellis nec ab Episcopi sui favore, nec à tramite justitiæ recedentis. Tunc pulsavit Michael ostium pone latente Episcopo propter claros lunæ radios & propter frequentes discursus hominum. Aperto ostio Episcopus ingressus est Cameram prædicti Cardinalis, latens ibi quousque abirent quidam Canonice, quos Cardinalis vocaverat ad cœnam, quosque Episcopus habebat suspectos. Quibus remotis Episcopus cum prædicto Cardinali & Michaele transit per domum ipsius Cardinalis in alteram partem vici. Tunc Cardinalis ait Episcopo: Pater sanum est tibi consilium, ut induaris arma, & per medios vigiles qui hic & circum vallum excubant, quasi unus ex illis transeas. Ad hæc Episcopus: Absit inquit, ut alia induar arma præter arma Christi quæ mecum habeo. Armis enim Christi protectus hesternum incendium evasi, alia non minus formidanda pericula, eisdem armis munitus, & Deo adjuvante & protegente transibo per medios hostes. Verumtamen adhibe mihi alios duos armatos, cum quibus tot manus vigiliam præteream quasi unus ex illis: age non est longius moræ indulgendum. Præsto sunt enim hostes nostri qui nos insequuntur, & sanguinem nostrum sitiunt. Haud mora Cardinalis obedivit consilio ejus, & circummunit Episcopum duobus armatis, unius quoque lancea Michaele armato, sic

progreſſunt. Quos cum vidiffent prætereuntes inter vicum Fagarium & vallem milliorum excubæ qui hinc & illinc excubant, exclamantes ajunt: Quinam etis? quo itis? quid quæritis? Tunc unus ex ſociis Epifcopi monitus ab Epifcopo quid reſponderet ait: Imus extra Civitatem excubatum, & proviſum ne hoſtes furtive aggrediantur Civitatem: tempus enim eſt vobis vigilandi & excubandi: tempus eſt huc & illuc diſcurrendi, vos autem inertes quid hic moramini? quid hic datis membra quieti? ſurgite, diſcurrite, excubate attentius. Inter hæc verba prætereunt & tranſiliunt vallum. Quot autem & quanta mala paſſus fuerit in hac nocte Epifcopus & per quæ loca pedes tranſerit, longus mihi labor eſt referre, & proprium opus inquiri.

3 Tandem prædictus Epifcopus pervenit ad fontem quærcus qui eſt in via *Patroni* feſſus labore itineris, & comitatus Michaelæ ceteriſque compluribus, de quibus præmiſit duos ad quemdam villicum ſuum, qui prope morabatur, ut ad ſe veniret, & adduceret ſecum equitaturas. Eas igitur adductas aſcendit Epifcopus cum aſcclis ſuis, & non modica militum turba jam munitus venit *Iriam*, & quaſi à captivitate fugiens, quaſi à mortuis reſurgens ab amicis ſuis receptus eſt. Prædictus autem Cardinalis per cujus domum tranſierat Epifcopus, & qui eum liberaverat, interim capitur à proditoribus, & omnia ejus ab eiſdem poſſidentur: alia die ducunt eum in publicum ut vel Epifcopum reddat, vel ipſe mortis poenam patiat. Sed Deus omnipotens, juſtus & fortis Judex, liberavit eum à manibus impiorum. Interea Epifcopus apud *Iriam* patefacta Reginæ evaſione ſua, percutit omnes *Compoſtellæ* commorantes gladio anathematis, & eos à liminibus *S. Eccleſiæ* ſuſpendit, quod *Compoſtellanos* medullitus ſauciavit, & eos omnino enervavit. Convocat etiam Epifcopus omnes *Provinciae B. Jacobi*, tam milites quam pedites, & ad obſidio-

Anno 1117 nem Compostellanorum summis precibus Reginæ condescendens maturat. Regina quoque mittit legatos suos circumquaque, & omnes tam Consules & Principes, quam milites, & pedites præcepit venire ad obsidionem & destructionem Compostellæ. Reginæ filius A. obsidet Compostellam à parte montis petrosi non modico exercitu, tam militum, quam peditum, adjuncto sibi pedagogo suo comite P. & filiis ejus. Fredenando, Veremudo, Ruderico levirisque suis. Comite Guterio, & Gumiesse Nuniz, ceterisque optimatibus: à parte vero Iriæ obsidet Episcopus magno exercitu militum, & infinito numero peditum. A parte Montis Sacri obsidet comes A. cum exercitu Limianorum, adjunctis sibi Castellanis, (1) Decianis, & aliis compluribus. A parte Monasterii S. Petri obsidet Comes Munio cum omni exercitu suo: à parte Penellarum obsidet Comes Rudericus cum nimio exercitu.

4 Ad lucem frangitur supercilium Compostellanorum, hinc multitudine obsidentium & crebris assultibus, illinc anathematis gladio: licet enim nefanda turba conspiratorum daret animos ceteris Compostellanis, ut non reciperent anathema Episcopi, nec haberent eum pro Episcopo, alii tamen tam Canonici quam cives saniori accepto consilio justitiam observantes, obediunt ei, utpote Episcopo suo, & ejus excommunicationem suscipiunt. Discurrunt huc & illuc Scariotides, & muniunt Civitatem vallo, sepibus, aggere lapidum, & ligneis propugnaculis, animant atque hortantur populum, sed incasum. Postquam enim non modica pars Compostellanorum expers nefandæ proditiōnis videt Civitatem circumquaque obseffam, arbores truncari, segetes colligi, capita, pedes, aut manus amputari, mortuorum corpora non humari, videt etiam Reginæ exerci-

(1) Ex territorio scilicet, Castellæ, Auriensis Diocesis.

tus quotidie augmentari, suos autem decrefcere, ducit operæ pretium aliud confilium accipere: magna pars nimirum Compostellanorum quaque nocte aufugiebat metuens Civitatem penitus deftrui, & Compostellanis digna pro meritis reddi. Jam proditores odio habentur à ceteris, jam eorum confilium floci penditur, jam maledicitur eis qui tantæ nequitia fuerunt auctores, quique in Epifcopum & in Reginam fecerunt confpirationem, quippe nullius fulti patrocinio vident Civitatem facile capi, fi expugnetur, & exercitus undique expugnare eam avidos. Quis enim non irrueret avide in proditores? Quis non extirparet ipfos nefandos in Epifcopum fuum confpirantes? Quis non deftrueret, Regnum & Sacerdotium deftruire volentes? Quis non combureret Apoftolicæ Ecclefiæ violatores & combustores? Tota Gallæcia habet infeftos tanti facinoris auctores: tota Gallæcia fitit fanguinem eorum.

5 Tandem fpreto confilio proditorum, fpreta confpirationis infania, quidam Canonicorum cum quibusdam Civibus, qui prædicta proditione nec participaverant, nec deftruire potuerant, egrediuntur ad Epifcopum, & fe fupplicandi, & pofcendi mifericordiam, & ajunt ei: Reverendifsime Pater, venimus ad fontem mifericordiæ tuæ, fupplicamus tuæ folicitæ pietati, aperiatur nobis gremium tuæ pietatis. Porrige nobis auxilii manum: tota Civitas, exceptis proditoribus, fupplicat tibi fecetur & auferatur pars morbida, ut ceteri vivere poffint: parce Pater, Pater parce filiis tuis, & quos folitus es fovere gremio pietatis & mifericordiæ, noli hoftili gladio percutere: miferere noftri & efto brachium noftro, ad te enim confugimus, utpote ad Patrem noftro, ad Epifcopum noftro. Quorum precibus cum condefcendiffet Epifcopus, & more paterno miferus fuiffet filiorum fuorum, adiit Reginam, & filium ejus, referens ei Compostellanorum fupplicationem
&

Anno
1117

& confugium ad misericordiam. Quod cum audisset Regina, absit, inquit, ut parcat proditoribus, qui tot tantaque nefanda comiserunt: stat mecum hæc sententia, scilicet omnes Compostellæ proditores & facinorosos igne aut gladio delere: sicut enim ipsi non pepercerunt Ecclesiæ B. Jacobi, nec tibi, nec mihi; sic nec eis parcendum est; animadvertatur obsecro in eos prout meruere, & pereant de libro vitæ. Tu quoque Pater in eorum delementum debes anhelare. Tua enim interest tantum nefas abominari & delere. Episcopus ut videt Reginæ animum ad suæ injuriæ ultionem pronum nulliusque precibus flecti; convocat Regem puerum, Comitem P. pedagogum ejus, Comitem Rudericum, Comitem Munionem, & ceteros Gallæciæ prudentiores, rogans eos ut Reginæ animum precibus emolliant, quatenus Apostolicæ Civitatis misereatur, & proditorios delendo, ceteris parcat.

6 Tunc illi adeunt Reginam & summis & infinitis precibus eam ad misericordiam flectere nituntur. Flet Regina, quandoquidem videt se conspiratorum nefas pro velle suo non posse ulcisci, nec proditores, eorumque propaginem, funditus extirpare. Tandem Regina precibus Episcopi ceterorumque vix condescendens, quasi coacta reconciliationis fœdera cum Compostellanis consentit fieri: paciscuntur itaque jurejurando Compostellani in primis se germanitatem suam, scilicet conspiracyonem, omnino destruere, & ejus chirographum ut destruat dant Episcopo: paciscuntur & dare mille & centum marchas argenti, & reddi omnia quæcumque Episcopo vel suis, & Regiæ & suis abstulerant: proditores autem tam Canonicos, quam Cives proscribi, videlicet exules fieri, hereditatibus, edificiis, ceterisque beneficiis privari. Itaque tam de Canonicis, quam de Civibus, numero C. proscripti & exules facti sunt. Quibus expulsis & proscriptis, ceteri qui reman-

ferant, tam Canonici, quam Cives, veniunt ad Episcopum & ad Reginam in alterum pullorum, (1) jam depositis armis, jam Compostellanis solutis ab anathemate, jam sancito foedere pacis, & militibus Episcopi Ecclesiam & turres habentibus, jam pro argento & pro ceteris datis obfidibus, scilicet quinquaginta filiis meliorum Compostellæ. Veniunt inquam & jurant Episcopo & Reginae fidelitatem, & obsequium, nec se colligere proscriptos nisi jussu Episcopi & Reginae. Condonatur itaque eis poena participii & consensus conspirationis & facinoris, & assequuntur misericordiam ab Episcopo, & Regina, & ab omnibus Gallæciæ Principibus. Ingreditur Episcopus Compostellam, & magno gaudio suscipitur: potitur apice sui honoris, & expulso odio conspiratorum sedet in folio suo: jubet Ecclesiam B. Jacobi quæ combusta fuerat, reedificari, signa quæ liquefacta fuerant fieri, & Palatia sua renovari: datur argentum à Compostellanis, & quæ ablata fuerant redduntur Episcopo & Reginae.

Quod Episcopus ixit in expeditionem usque Segobiam, ut resuperaret honorem B. Jacobi in Portugalia. Cap. 117.

NON post multum temporis Regina discedente in expeditionem contra Regem Aragonensem, proficiscitur cum ea Episcopus coadunato suo exercitu, & omnes Consules & omnes Principes Gallæciæ. Secutus autem est eam Rex filius suus cum pedagogo suo habens in comitatu suo Adefonsum Comitem Limiensem, Comitem Guterium, Fredenandum, Veremudum filios Comitis Petri, Gumiz Nuniz, & quam plures Baronum Gallæciæ cum multo milite. Tandem perventum est in Campaniam, & coadunatis Legionensibus, Campestribus, Castellanis, Asturicensibus,

(1) Hic ut supra cap. 15. num. 5. Auterium legere oportet.

Anno 1118 itur in *Extremitatem*. Prædictus autem Episcopus remansit Palentia, dato exercitu suo Regina, quia patiebatur in tibia sua, & quia noluit interesse prædis & rapinis pauperum. Accepto tamen consilio cum Clericis qui secum aderant, ivit *Segobiam*, certa de causa: nam idem Episcopus fecerat olim Mauricium Bracarensem Episcopum, Canonicum Ecclesiae B. Jacobi, & dederat ei præstimonium medietatem honoris B. Jacobi, qui est Bracaræ & in confinio. Quo Mauricio violentia Regis Teutonicorum in Papam electo, alter in locum ejus Bracaræ electus est, videlicet *Pelagius Menindiz*, quidam idiota, qui eundem honorem B. Jacobi violenter detinebat. Archiepiscopus autem Toletanus determinaverat diem, in qua prædictus electus Bracarensis veniret Segobiam, ut ibi ab ipso Archiepiscopo consecraretur. Ad hanc consecrationem venit prædictus Ecclesiae B. Jacobi Episc. ut coram Archiepiscopo ceterisque Pontificibus prædictum honorem B. Jacobi recuperare posset: sed cum ab Archiepiscopo differretur, & ante consecrationem Bracarensis electi judicium super honore illo non fieret orta seditione in eadem Civitate Segobiana contra Reginam ejusque exercitum, dilatatum est hoc negotium. Statutum est ab Archiepiscopo & à ceteris Episcopis qui intererant, videlicet Salmanticensi, Osmensi, Portugalensi, inter Episcopum B. Jacobi, & Bracarensem haberi judicium super hoc *Tude* Kal. venturi Septembris. Sunt etiam statuti iudices Auriensis, & Lucensis Episcopi: & quamvis omnes hujus negotii diffiniendi causa statuto die Tudam convenissent; totum tamen negotium remansit indefinitum. (1) Revertente igitur Episcopo nostro Segobia, & Compostellam veniente, cum Canonicis suis consilium habuit, quo modo Ecclesiam B. Jacobi,

Deo

(1) Vide libro seq. cap. 6.

Deo juvante, sublimare valeret: ad id namque ex quo fuerat Episcopus attentus anhelaverat, videlicet, ut Apostolica Ecclesia Archiepiscopatum vel aliud majus haberet: sed tanta, tamque ardua res non nisi per difficilia & in tempore, & in loco suo acquiri valet. Quomodo ergo Ecclesia B. Jacobi per prædictum Episcopum, gratia Dei adjutrice, Archiepiscopatum adepta fuerit, non supervacaneum, immo quam maxime utile dictaminis nostri stylo modernis atque posteris notificari habeo: quod alius liber, qui sequitur, evidentissime declarat. Hæc omnia propriis oculis inspexi, & ad utilitatem Ecclesiæ nostræ proprio stylo, Deo juvante dictavi: & quod propriis oculis non vidi, ab ipso Pontifice & à multis idoneis viris, sapienter & fideliter didici.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI

incipit liber secundus.

QUOMODO COMPOSTELLANA ECCLESIA

per Didacum prædictum Episcopum II. facta fuerit Metropolis. Secundi libri series.

Incipit Prologus.



Umahas laudes oblivionis nube obtegere operæ pretium neutiquam arbitramur. Posteris enim quibus est animus virtuti adherere quædam sunt rudimenta virtutis. Nempe cum posterior dies discipulus sit prioris, quanto magis priorum benefesta doctrinam adhibent modernis. Qua in re propter obtrectatorum dentes qui bonorum gloriam corrodere non pertimescunt, antecessorum laudes elucidare non refugio. Nolo enim longa temporum intercapedine inglo-

Anno
 § 118
 rium fieri, quod bene gestum lucem desiderat, sty-
 lumque memoriæ expetit. Tuæ igitur sanctitatishorta-
 rui obsequentes Reverendissime Pater Didace Sancti Ja-
 cobi Antistes, præcedentis libri seriem ex parte contexere
 studuimus. Ejusdem namque libri præcedentia Munio
 Minduniensis, & Hugo Portugalensis Episcopi, viri scilicet
 prudentes ac reverendi scripserant. Stylo quorum in-
 genii mei scintillam adhibendo, quid, qualiterve in præ-
 dicta Ecclesia ut puta bonus agricola in vinea laboraverit-
 tis, & quomodo ante Episcopatum & in Episcopatu eam
 rexeritis, scribendo patefecimus. Deinceps qualiter eadem
 Apostolica Ecclesia, Deo juvante, & vestra solertia labo-
 rante, facta fuerit Metropolis, & qualiter eandem in ce-
 teris sublimando, contra sævissimas ingruentium persecu-
 tionum impugnationes protexeritis, dicere aggrediemur.
 Vobis autem diu & feliciter vivere, & Ecclesiæ vestræ diu
 feliciter præesse, mihi quoque de vobis laudem scribere,
 omnium bonorum tributor tribuat.

*Incipit liber secundus registri Didaci Ecclesiæ B. Jacobi
 Episcopi II. Cap. I.*

Quicumque igitur fere usque ad tempus prædicti Epif-
 copi in Ecclesia B. Jacobi cathedræ pontificali præ-
 fuerant; non tantum Episcopi, sed quasi Principes
 fuerant, præter *Dalmachium* bonæ memoriæ Cluniacensem
 Monachum, & paucos alios. Ex quo namque corpus B.
 Jacobi ibidem revelatum magnis innumerisque claruit mi-
 raculis, Hispaniarum Reges Ecclesiam B. Jacobi præ ce-
 teris ob amorem tanti Apostoli honorabilem fecere, &
 Regii juris potestatem prædicto Apostolo circumquaque
 concessere. Quippe ut quæ tanti Apostoli præsentia cete-
 ris apud Hispanos præcellerat Ecclesiis, Ecclesia eadem
 prædiorum, hereditatum, & ceterorum quæ fuerant Regii

juris præcelleret & potestate. Tanto igitur honoris culmine Pontifices in Ecclesia B. Jacobi præditi præ ceteris Episcopis Hispaniæ regiam potentiam à Regibus habebant. Cum Rex Hispanorum ad extirpandam perfidorum Ismaelitarum gentem cum exercitu suo irrueret, Episcopus Ecclesiæ S. Jacobi cum toto sui Regni exercitu nullatenus se absentabat. Demùm, ut verum plenius enucleemus, Pontifices Ecclesiæ B. Jacobi soliti fuerant militaribus armis protecti ad bella incedere, & Sarracenorum audaciam durius retundere: unde apud Gallæcos inolevit hoc proverbium: Episcopus S. Jacobi baculus & balista. Nec mirum cum tunc temporis tota fore Hispania rudis & illiterata esset. Nullus equidem Hispanorum Episcopus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ servitii aut obedientiæ quidquam tunc reddebat. Hispania Toletanam, non Romanam legem recipiebat. Sed postquam A. Rex bonæ memoriæ Romanam legem Romanasque consuetudines Hispanis contradidit, ex tunc utcumque oblitterata quadam nebula insipientiæ Sanctæ Ecclesiæ vires in Hispanis pullulare cœperunt. Quid enim memorem rudes & imperitos anteriores Ecclesiæ B. Jacobi fuisse prælatos? Tempore siquidem Toletanæ legis quidam Cardinalis atque Legatus S. R. Ecclesiæ venit in Hispaniam ut videret quid scientiæ, quid Religionis, quidve consuetudinis Ecclesiasticæ ibi haberetur. Cumque venisset in Gallæciam, nuntios suos ut decebat ad Episcopum loci illius Compostellam præmisit. Episcopus autem Compostellanus accersito uno de Thesaurariis Ecclesiæ B. Jacobi, ecce, inquit, adest Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, vade, & quantum obsequii impendit tibi Romæ, tantumdem impendas ei Compostellæ: Quantum famulata est tibi Romana Ecclesia, tantumdem famuletur ei Compostellana Ecclesia. Quod dictum nullo sale conditum, imo magno supercilii pondere suffarcinatum Romana

Anno
1118

Ecclesia usque in hodiernum diem habet præ oculis, & rememoratum, sapius Ecclesiæ B. Jacobi obfuit & obest. Ceterum eadem Ecclesia jugum de cervice sua citius, Domino juvante, excutiet: quamquam aliqua parte in tempore Domini Dalmachii Compostellani Episcopi jam excuserit, qui in Concilio Alvernæ apud Clarum Montem libertatem Ecclesiæ B. Jacobi adeptus est ab Urbano Papa præsentia & consensu trecentorum Episcoporum. Qui Dalmachius à Cluniacensi Conventu assumptus, duobus tantum annis præfuit Episcopus Ecclesiæ B. Jacobi & mortuus est. Post hunc successit in Episcopum eidem Ecclesiæ Didacus secundus, de quo quædam ad memoriam revocare duximus non incongruum.

De ingenio & moribus Didaci II. Episcopi. Cap. 2.

Igitur Gallæcia oriundus fuit, natus probis secundum sæculum parentibus: pater ejus nomine *Gelmirus*, miles ac præpotens fuit temporibus Didaci Pelagides, Compostellani Episcopi: à quo Episcopo habuit & rexit Castellum nomine *Honestum* & honorem ei circumquaque adjacentem, *Iriam*, & ei adjacentia, *Amaeam*, *Pistomarchos*. Quem Episcopum prædictus Rex Alfonso expulit ab Ecclesia B. Jacobi, & diu tenuit captum in compedibus, imposito ei nomine proditoris. Quidam enim ejus inimici invidiæ zelo dixerunt, quod Gallæciæ Regnum prodere Regi Anglorum & Normannorum & auferre Regi Hispanorum satageret. Quod circumquaque vulgatum utrum verum fuerit, an non, non est modo nostræ materiæ. Hujus Didaci Episcopi tempore Didacus ille, de quo agimus, bonus adolescens fuit, eruditus literis in Ecclesia B. Jacobi, & adultus in curia hujus Episcopi: sed postquam ut prælibavimus Episcopus ille privatus fuit honore suo, & Dalmachius succedens ei in Episcopum persolvit jura naturæ, A. Rex bonæ memoriæ, & Comes Raymundus ge-

ner ipsius Regis, qui tunc Gallæciam, & Portugalensem terram & honores possidebat & regebat; videntes hunc adolescentem perspicacem, bonis moribus adornatum, veloci ingenio præditum, cum consilio Canonicorum præferunt eum Ecclesiæ & honori B. Jacobi præpositum. Cui præfuit & dominatus est quinque (1) annis, sic ut de gradu in gradum, de bono in melius, de virtute in virtutem ascenderet. Cumque postea Clerus & populus Ecclesiæ B. Jacobi eligeret sibi Episcopum, consilio ejusdem Regis A. & Comitis Raymundi atque Gallæciæ Principum prædictus Didacus electus est in Episcopum. Prius tamen quam à laicali manu acceperat Ecclesiam & honorem Ecclesiæ B. Jacobi, reddidit B. Toletano Archiepiscopo & Romanæ Ecclesiæ legato coram Episcopis Gallæciæ qui interfuerunt electioni ejus, videlicet D. Auriensi. P. Lucensi. A. Tudensi. G. Minduniensi, & Principibus Gallæciæ, Clero, atque Populo Compostellæ. Quæ autem & quanta in Episcopatu suo fecerit, licet paginæ nostræ series superius partim retulerit, nihilominus tamen quædam nunc memorare supervacaneum non putamus.

Quomodo idem Episcopus aspiraverit ad adipiscendum Archiepiscopatum. Cap. 3.

FUIT namque in Ecclesiasticis & in sæcularibus negotiis vir perspicacissimi ingenii, & quoniam Ecclesia B. Jacobi rudis & indisciplinata erat temporibus illis: applicuit animum ut consuetudines Ecclesiarum Franciæ ibi plantaret. Quod nimium laboriosum fuit ei, ut bonus tamen agricola spinas & tribulos extirpando, filices atque urticas evellendo utilia plantarum semina collocat. Constituit

(1) Quatuor tantum dicuntur lib. 1. cap. 7. & infra cap. 91. quadriennium. Quintum forte numeravit inceptum.

Anno 1118
 Lib. 1.
 c. 20.

tuit Canonicos prætaxato numero, scilicet septuaginta duos, qui non ingrederentur chorum B. Jacobi nisi in superpellicciis, & in capis, cum prius non rasis barbis, capis dissutis & variatis, rostatis pedibus, & hujusmodi ad modum equitum Clericos Ecclesia B. Jacobi haberet. Convenientibus quoque eis in unum, scilicet in refectorium, alii esuriebant, & alii splendide epulabantur, & ut quisque abundabat divitiis, ampliora & pretiosiora fercula sumebat. Sed prædictus Episcopus omnibus Canonicis æqualem portionem dari constituit, & sic consuetum schisma ab eis removit. Prius septem aut duodecim hebdomadarii erant qui præerant altari B. Jacobi, & ad eos quasi ad Dominos omnia oblata ad Clericos pertinentia confluebant: ipse vero Episcopus unicuique Canonico suam septimanam in altari distribuit. Quid in his moror? Factorum ejus copia nostrum exuperat stylum. Ceterum cum multis atque diversis modis sublimaret, Deo juvante, Ecclesiam B. Jacobi, ex quo fuit Episcopus ad quid præcipue anhelaverit, quid totis viribus animi exoptaverit, silentio minime committo.

2 Consideravit, quod ubicumque terrarum alicujus Apostoli corpus requiesceret, ibi aut Papatus, aut Patriarchatus, aut ad minus Archiepiscopatus erat, excepta Ecclesia B. Jacobi. Quod quasi opprobriosum atque injuriosum ei videbatur: præsertim quoniam B. Jacobus consanguineus Domini fuerat unus de familiaribus ac præcordialioribus discipulis Domini. Assumpto enim Petro & Jacobo & Joanne Dominus noster utpote specialioribus ac præcordialioribus amicis suis transfiguratus est coram eis in Monte Thabor. Cumque etiam mater filiorum Zebedæi petivisset à Domino ut duo filii sui, scilicet, Jacobus & Joannes, unus federet ad dexteram ejus & alius ad sinistram in Regno suo, orta est contentio inter ejus discipulos.

los, Quis eorum videretur esse major, præcipue aut Petrus, aut Jacobus, aut Joannes. Verum enimvero qui prius fuerant Episcopi in Ecclesia B. Jacobi, excepto fere Dalmachio bonæ memoriæ, qui per articulum temporis ibi vixit, non ad adipiscendum Archiepiscopatum, nec ad ceteras Ecclesiæ dignitates adipiscendas anhelaverant, sed in armis & in militia versabantur. Proinde hunc prædictum Episcopum amplius & attentius laborare oportuit, quatenus Ecclesia B. Jacobi debito claresceret honore. Hac igitur compunctus intentione, olim Romam petierat, & Papam Paschalem obnixius precibus compulerat, ut inferret Archiepiscopatum Ecclesiæ B. Jacobi: sed quoniam tunc id impetrare non potuit, vix & cum magno sudore *Pallium* impetravit (sicut superius in hoc Registro scriptum est) quod erat jam signum & desponsio futuræ rei. Ait denique ei Papa Paschalis: Digna quidem, charissime Frater, intentio tua: magna exaudienda est petitio tua, si tempus ac locum nobis Dominus dederit. Dignum namque est, ut Ecclesia B. Jacobi Archiepiscopatu aut etiam majori dignitate decoretur.

3 Verumtamen unum quid ad hoc impetrandum admodum impediēbat, videlicet Romani resistentes huic petitioni aiebant, hætenus Compostellana Ecclesia superba & arrogans nobis extitit, hætenus Romanam Ecclesiam non ut Dominam, sed quasi sibi comparem respexit, & invita famulata est ei. Iste tamen Episcopus quoniam tantam humilitatem, tantumque obsequium nobis exhibet, cum humilitas vincat omnia, humilitate & obsequio suo si perseveraverit in posterum nostro consensu voti sui compos esse potest. Verebatur siquidem Romana Ecclesia ne Compostellana Ecclesia tanto subnixâ Apostolo adeptis juribus Ecclesiasticæ Dignitatis, assumeret sibi apicem & privilegium honoris in occidentalibus Ecclesiis: & sicut Ro-

Lib. 1.
c. 16.

Anno 1118 mana præerat Ecclesia & dominabatur ceteris Ecclesiis propter Apostolum, sic & Compostellana Ecclesia præesset & dominaretur occidentalibus Ecclesiis propter Apostolum suum. Quod Romana Ecclesia & tunc nimium verebatur, & usque hodie veretur & præcavet in futurum. Sed prædictus Episcopus cum Canonicis suis quot quibusque modis illius odii & invidiæ stimulos quando Romæ interfuit, removerit, quot quibusque modis per nuntios suos postea Romanam Curiam visitaverit, quantaque humilitate, quantumque obsequium Dño. Papæ atque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus impenderit, exitus rei patefaciet. Adeptus est igitur Cardinalias in Ecclesia B. Jacobi & ceteras Ecclesiasticas dignitates.

4 Verum ad Archiepiscopatum animus ejus semper
 (1) anhelabat. Defuncto postea prædicto Paschali Papa, (1) &
Die 21. Joanne Gaetano S. R. E. Cardinali & Cancellario ad Pa-
Janu. patum promotum, (2) qui & *Gelasius* dictus est, prædictus
 (2) Episcopus propositum suum nihilominus oblitteravit. Cum
Die 25. que tunc temporis duo de Canonicis Ecclesiæ nostræ Hie-
Janu. rosolymam adirent, scilicet, Petrus Didacides, & Petrus
 1118 Anafades, alter Cardinalis, & alter Thesaurarius, injun-
 xit eis Episcopus ut cum Papa Gelasio de adipiscendo Ar-
 chiepiscopatu tractarent. Ipse namque Gelasius cum fuisset
 Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, multotiens
 cum prædecessore suo id negotii tractaverat, & quid cui-
 que Ecclesiæ Hispaniarum congrueret, callebat: ad quem
 cum prædicti Canonici venissent, & cum eo super hoc col-
 loquium haberent, arripuit sermonis initium dicens: Scio
 Fratres, scio quid quæritis, videlicet Bracarensem Eccle-
 siam Archiepiscopatu vultis spoliare, & B. Jacobi Ec-
 clesiam sublimare. Ego quidem cum prædecessore meo
 sæpius idem tractavi. Si quando vel quo modo juste fieri
 posset, nunc tempus advenit: peperit enim. Bracarensis

Ecclesia flagitiosum scandalum in Romanam Ecclesiam, scilicet Mauritium, qui incestavit thorum Matris suæ S.R. Ecclesiæ, & sacrilego Teutonicorum Imperatori consentiens, statutus est ab eo in Ecclesia idolum ad interitum & ad confusionem suam: (1) quem omnis Catholica abominatur atque detestatur Ecclesia. Ceterum vos non causa hujus legationis, sed peregrinationis vestræ huc venistis. Itē ad Sepulchrum Domini quo ire proposuistis: & quidem si nuntios suos ad nos Episcopus vester super hoc miserit, plenarie & pro velle suo ei respondebimus, Verumtamen quid mecum locuti fueritis, quidve animi me circa id negotii habere comperti estis, Domino vestro renuntiate. Ego quoque literas meas ei mittere, minime recuso. In hæc itaque verba Papa Gelasius prædicto Episcopo misit literas suas.

Literæ Papæ.

Gelasius Episcopus servus serv. Dei. ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Licet gravioribus negotiis constituti, veteris tamen dilectionis & amicitie non possumus oblivisci. Ideoque fraternitatem tuam literis presentibus visitamus, rogantes ac monentes ut Romana Ecclesia multis aggravata, multisque distractionibus fatigata, memoriam habeas, & tam ejus quam nostris opportunitatibus debita caritate subvenias. Communes filios P. Cardinalem, & Petrum Thesaurarium tua benevolentie commendamus, ut pro amore nostro eos de charis habeas chariores. Dat. Ferentini XVI. K. Julii. (Ann. 1118.)

Kk 2

Quod

(1) A. d. 9. Martii Anni Domini 1118. Mauricius (Burdinus etiam vocatus) in Sedem Apostolicam suis intrusus.

Anno *Quod Prior, & Cardinalis missi ad Papam, capti fuerunt*
 1118 *in via. Cap. 4.*

Visis igitur hujusmodi Papæ Gelasii literis prædictus Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quamque ad percipiendum suæ spei effectum amplius anhelaverit, liquido patebit: gavissus est namque, quod Joannes Gaietanus qui & *Gelasius*, prius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, & Romanarum consuetudinum peritissimus juste & canonicè promotus fuerat in Romanum Pontificem. Qui Gelasius fere totius orbis Ecclesiæ earumque Pastores noverat, & quid cuique congrueret bene sciebat, præcipue Hispaniarum Ecclesiæ eorumque Rectores in promptuario sui pectoris habebat. Inter quas Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli, utpote dignissimam & excellentissimam aliarum, diligebat & venerabatur, & eam ampliori dignitate prout dignum & justum foret, sublimare volebat: tum propter præsentiam & amorem tanti Apostoli, tum aliis de causis. Ejus quoque Pastorem prædictum Episcopum quodam amoris privilegio amplectebatur, & ejus petitioni citius volebat condescendere. Denique prædictus Episcopus arcessitis majoribus & prudentioribus Ecclesiæ suæ Canonicis, & prædictis Papæ Gelasii literis in publicum relatis, super hoc negotii ad quod anhelabat, cum eis consilium habuit, & ait: Nostis fratres quanto tempore & quanto labore sudaverim ad sublimandam Ecclesiæ B. Jacobi. Nostis etiam ad quid præcipue jam diu anhelaverim, videlicet ut Ecclesiæ B. Jacobi in Archiepiscopalem sublimaretur dignitatem: verum hoc desiderium meum tam magnum atque tam dignum, cum Deus voluerit, effectu neutiquam carebit. Jam fratres tempus est petendi & accipiendi, quærendi & inveniendi, pulsandi & aperiendi. Ego quidem libentissime præsentiam Gelasii Papæ, qui & Ecclesiæ nostræ & noster amicus est, adirem, & credo Ecclesiæ nostræ

Archiepiscopatum ab eo impetrarem: sed iter mihi utrinque obtrusum est. Hinc enim nostrum mare Oceanum Piratæ Ismaelitarum non minus quam cum viginti navibus obsident: illinc propter guerras & Regni Hispaniæ perturbationes, per terram minime patet nobis aditus. Ad hæc A. Rex Aragonensis Ecclesiæ nostræ & nobis inimicatur, & per Regnum suum transeundi licentiam interdicit. Quapropter accipiendum est nobis consilium, quos ex Canonicis nostris ad Gelasium Papam latenter & sub specie peregrinorum mittere destinemus.

2. Accepto itaque consilio Petrus Prior Ecclesiæ nostræ nepos Episcopi, & alter Petrus Cardinalis S. Felicis, (1) Legationis officium accipiunt. Interdicitur eis ne suum iter quoquo modo aliis patefaciant, sed caute & clam ad viam se præparent: & quoniam tanta tamque ardua res absque magna impensa & absque largissimæ benedictionis fructu fieri nequibat, consilio Episcopi & Canonicorum suorum confringitur aurea tabula quæ fuerat prioris atque minoris altaris. Id autem sedulo tunc cavebant, ne resciretur: verebatur enim Episcopus & Canonici, ne illi tam Canonici quam cives, qui erant exules à Compostellana Urbe propter supradictam seditionem, & in partibus Campaniæ atque Castellæ morabantur, talia præcirent, & ut Ecclesiæ B. Jacobi ejusque Episcopo obsessent, atque iter Legatorum impedirent, prædonibus Regis Aragonensis rem prout gerebatur patefacerent. Multi enim sunt qui gaudent obesse aliis, licet non sibi prosint, ut aliorum suffocent utilitatem. Quod præcipue faciunt Galliciani.

De

(1) *Ambrosius de Morales*, Cardinalis S. Jacobi felicitis Legationis, &c. *Deest Jacobi in codicibus: ubi tam hic, quam infra cap. 7. Cardinalis S. Felicis Petrus dicitur: nec ibi adest Legationis vox, quæ hic occasione præbuit correctioni. Vide Tom. præc. in visa D. Gelmirez. n. 94.*

Anno 1118 Denique prætaxati Nuntii paratis quæ tanto itinere necessaria erant, datisque sibi ad ferendum ab Episcopo & ab iis Canonicorum qui interfuerant, centum & viginti uncias de aurea tabulâ, iter suum aggrediuntur. Fertur ad ora vulgi illos U. Regnam adire, quæ eo tempore Hispania Regnum tenebat: cujus consensu atque consilio hæc fiebant. Ceterum *nihil opertum quod non reveletur, neque occultum quod non sciatur*: aliquis enim illius consilii per omnia particeps, rem ut gesta fuerat & ut gerebatur, supradictis exulibus prænuntiavit: at illi continuo notum faciunt hominibus Regis Aragonensis, qui tenebant Castellum nomine *Castrum Soricis*, per quod prædicti nuntii transituri erant. Est enim in medio publicæ viæ. Quid plura? Postquam nuntii, scilicet uterque Petrus, alter Ecclesiæ nostræ Prior, & alter Cardinalis, venerunt Castrum Soricis, licet sub specie peregrinorum iter agerent, statim Aragonenses prædones in eos manus injecerunt: auferuntur eis centum & viginti uncia auri: auferuntur eis equitaturæ, vestes, argentum, moneta, & quæcumque necessaria itineri præparaverant. Prior quoniam potentior & famosior erat, utpote nepos Episcopi S. Jacobi, compedibus astringitur: Cardinalis autem, quoniam Sacerdos erat, & minus potens, per triduum aut per quatrimum retentus, permissus est abire: qui veniens *Cæsaraugustam* ad Regem Aragonensem, Prioris, suamque captionem ei nuntiavit, & quid amisissent. Eo tempore Rex ille Aragonensis *Cæsaraugustam* cum exercitu Francorum obsederat. Post hæc autem cepit eam, Sarracenis coactis fame ad ditionem. (1) Denique cum neque sua, neque aliorum intercessione, ut Prior solveretur apud Regem impetrare posset, Alpes transiit, & Papam Gelasium quem *Magalona* apulisse audierat, adiit, suos, sui que complicitis casus referens. Cur autem Papa ille Gelasius Romam deseruerit,

& ad Galliarum partes navigio transmeaverit, causa hæc est.

Quare Papa Gelasius Roma aufugit? Cap. 5.

Postquam Joannes Gaietanus, qui & Gelasius, à Cle-
ro & Populo Romano in Romanum Pontificem elec-
tus & consecratus fuit, Henricus Teutonicorum Rex, &
Romanorum Imperator, quem Papa Paschalis, quia in
se manum mittere ausus fuerat, & Romanæ Ecclesiæ mul-
ta adversa intulerat, excommunicavit; ut audivit Paschalem
jura naturæ perfolvisse, celeri cursu Romam venit. Re-
galia namque & Ecclesiastica sibi mancipari, & manu te-
neri donec pro consilio & velle suo Pontifex ibi fieret, fa-
tagebat. Ut vero audivit Joannem Cardinalem & Can-
cellarium Romanæ Ecclesiæ jam Papam esse, *Gelasium* no-
mine, moleste tulit: nihilominus tamen ad Urbem pro-
perat. Quod ut nuntiatum est Papæ Gelasio, & Romanæ
Ecclesiæ Cardinalibus, videlicet Teutonicorum tyrannum
ex improvise tamque celeriter Romam advolare, timor
irruit in eos. Porro illius tyrannidem atque impiam per-
secutionem noverant, & ne quid mali in Romanam Eccle-
siam moliri auderet, verebantur: prædictus tamen Teuto-
nicorum tyrannus audita electione & consecratione Gela-
sii Papæ, sub specie pacis & amicitiae nuntios suos misit
ad eum, simulans ejus canonicam electionem atque conse-
crationem sibi perplacere. Ceterum aliud machinabatur:
parabat namque ei laqueos, ut manus in eum mitteret,
quatenus eum vel à Papatu expelleret, aut captum injustæ
pactionis foedera secum inire cogeret. Quod postquam
compertum est Gelasio Papæ, relicto prædicto tyranno
Romæ, navim cum quadam parte Cardinalium ceterorum-
que Romanorum ingreditur, & per Tiberim se alto pelago
committit, adimplens quod ait Dominus in Evangelio: *Si
persecuti vos fuerint in una Civitate, fugite in aliam.*
Deinde applicuit cis Rodanum *Magalone*. Cumque appulis-
set,

Anno 1118 set, inito consilio cum Cardinalibus & cum Provincialibus Episcopis se Alvernæ apud *Clarum Montem* celebraturum Concilium Kalendis Martii diffinivit. Misit itaque nuntios suos in Aquitaniam, in Franciam, in Normaniam, in Flandriam, in Angliam, & circumquaque, de Cardinalibus autem suis unum nomine *Deusdedit* misit in Hispaniam, qui Hispaniæ Episcopos ad prædictum Concilium invitaret.

Quod D. Auriensem Episcopum, & Giraldum ad Papam G. mittere voluit. Cap. 6.

Postquam Prioris atque Cardinalis supradicta captio prædicto Episcopo S. Jacobi relata fuit, propemodum indoluit: tum propter nuntiorum infectam legationem: tum propter tantæ pecuniæ amissionem. Ipse quidem Episcopus eo tempore *Tudem* adierat habiturus iudicii examinationem cum Pelagio Bracarensi Episcopo super media parte *Corneliana*, & ceteri honoris qui est S. Jacobi in Portugalia circa Bracaram, præsentibus ibi Iudicibus Episcopis Didaco Auriensi, P. Lucensi, A. Tudensi, ex iussu B. Toletani Archiepiscopi & Romanæ Ecclesiæ legati. Illam namque medietatem quæ sua erat, prædictus Episcopus S. Jacobi Mauricio Bracarensi Archiepiscopo, qui eodem tempore à prædicto Teutonicorum tyranno erectus in idolum incessabat thorum matris suæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, dederat in præstimonium. (1) Quam medietatem successor ejus Pelagius violentia fultus retinebat. Qui causa hujus examinationis veniens, noluit tamen inire iudicium, nec etiam transire Mineum, sed veniens usque ad ripam Minei ait: Qui tenet nunc, teneat. Ego enim neque *Tudem* transmeabo, neque eorum Epif-

(1) Vide supra lib. 1. cap. 81. num. 3. & cap. 117. de *Concertatione in or Compostellanum & Bracarensem.*

corporum iudicium inibo. Inde reversus Bracaram, violenta manu invasit aliam prædicti medietatem honoris quæ erat Canonicorum S. Jacobi.

2 Post hæc Episcopus noster inde rediens cum Episcopo Auriensi, atque Tudensi, & cum quibusdam Canonicorum Ecclesiæ nostræ consilium habuit, quatenus licet Prior nepos suus & Petrus Cardinalis, tot tantisque amissis capti & detenti fuissent, ab incepto minime desisteret. Stabilitur itaque ut D. Auriensis Episcopus, & ego Girardus Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus paginæ seriem contexui, Papam Gelasium causa Archiepiscopalem adipiscendi dignitatem adiremus. Nesciebamus tamen adhuc quod Papa Gelasius Theutonicorum tyrannum fugiens cis Rodanum, videlicet *Magalome*, applicuisset. Dantur nobis centum prædicti auri uncæ, & cum hac benedictione iter ad Dominum Papam aggredimur. Ceterum magna nobis cautela ne hæc res sciretur cavendum erat. Verum enimvero quidam Canonicorum nostrorum specie tenus præcordiales & amici Episcopi, si quid inde comperirent, prædictis exulibus efflueret. Unde Boetius nulla pestis, inquit, efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus: qui etiam itinere nostro comperto, ut nobis quoque sicut prioribus nuntiis fecerant, pedicam præpararet, literas suas ad *Castrum Sorvicis*, ad *Villam Francam*, *Najaram*, *Gronium*, *Stellam*, ad *Pontem Regine*, *Pampiloniam*, *Jacam*, miserunt, in hæc verba: Quicumque aditus Regni Regis Aragonensis tenetis; quicumque utilitatem vestri Regis queritis, ecce Didacus Auriensis Episcopus, Girardus Didascalus (1) Episcopi S. Jacobi cum infinita pecunia Papam Gelasium adeunt. Cavete ne quoquo modo per Regnum Aragoniæ

LI tran-

(1) Vide inf. a cap. § 6. num. 3.

Anno 1118 transeant. Bene quidem actum est quod priores nuntii in Castro Soricis capti sunt, & multo melius & utilius vobis erit si isti capti fuerint, qui etiam ad damnum Regis Aragonensis transalpinare moliantur.

2 His atque aliis Aragonenses prædones animati, quam accurate quamque sedulo viarum aditus excubabant, credi difficile est. Nos autem adhuc modica itineris parte profligata, cum venissemus ad Sanctum Facundum, audito atque comperto tam obstinate, nocte dieque parari nobis insidias, decrevimus potius ab incepto pedem retrahere, quam nos atque nostra in fauces hiantium hostium iri perditum. Moliebamur ramen per devia sub paupertino habitu transire: & quia Papam Gelasium Magalona applicuisse jam audieramus, pro amore B. Jacobi iter tam arduum, tamque laboriosum aggredi minime repudiabamus. Sed communicato cum Regina Urraca consilio nostro, ne hoc fieret omnino prohibuit. Nos vero propemodum moleste ferebamus, si tantum negotium nobis commissum ita penitus infectum remaneret. Tandem accepto consilio accersitur à Regina B. Prior Carrionensis, & negotii nostri series ei aperitur. Quid plura? Precibus Regiæ & nostris vix impetravimus, ut Papam Gelasium prædictus Prior vice nostra adiret, & cur ab incepto desitisset ei patefaceret: negotium etiam Ecclesiæ nostræ, scilicet de Archiepiscopatu, quantum posset ad effectum promoveret. Libere enim per Regnum Regis Aragonensis quasi Cluniacum adeundo transire poterat. Cœnobium namque S. Zoyli, cui præerat, erat in potestate Regis Aragonensis. Prius tamen quam iter illud aggredieretur, oportuit ut Petrum Priorem Ecclesiæ S. Jacobi, nostrique Episcopi nepotem, qui adhuc in Castro Soricis captus tenebatur, à captione illa liberare eniteretur: nimirum illi atque Monachis suis Castrum Soricis, ubi erat spelunca latronum, immo taber-

naulum dæmoniorum, impune adire & de Prioris liberatione agere licebat. Quem cum à vinculis illis, datis pro eo sexaginta marcis argenti abstraxisset, literas quas ferebamus, & quinquaginta uncias auri, & mulam meam prædicto Priori Carrionenfi *Palentia* dedimus, & sic ad Papam Gelasium iter adgressus est. Nos autem ad propria reversi sumus.

De adventu Romani Cardinalis Deusdedit in Gallaciam.

Cap. 7.

Eodem tempore prædictus Cardinalis, scilicet *Deusdedit*, quem, ut prædiximus, ad invitandos Hispaniarum Episcopos ad Concilium Alvernæ Papa Gelasius miserat, Ecclesiæ B. Jacobi appropinquabat, & cum eo Petrus Didacides Cardinalis S. Felicis, qui de captione Castri Soricis olim evaserat, & Papam Gelasium adierat relatis ei viæ suæ infortuniis. Qui Cardinalis *Deusdedit* à prædicto Episcopo S. Jacobi honorifice cum processione in Ecclesia ejusdem Apostoli susceptus est & accurate procuratus. Denique idem Cardinalis literas quas Papa Gelasius mittebat singulariter Episcopo S. Jacobi ei ostendit, quæ sunt hujusmodi.

Gelasius Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Veteris eharitatis dilectionem nolumus oblivisci, quæ qualis erga te jam dudum fuerit, ipse melius in tabula cordis leges. Votaturi igitur ad Concilium quod Kal. Martii auxiliante Deo, Alvernæ celebrare deliberavimus confratres nostros Episcopos Hispaniæ Te solo excepto convistamus, quia illius Regni negotia in manibus tuis pendent. Nuntios nostros quos pro hac vocatione dirigimus, tuæ benevolentia commendamus. Memento villani, amicus & medicus in necessitate probantur. Data Magalone XV. K. Decemb. (Anno 1118.)

Anno De apparatu ejusdem ad Concilium: de Cardinali facto Cas
 1118 nonico, & de morte Papæ Gelasii. Cap. 8.

VISUS his literis, & pro earum intellectu accepto concilio, Episcopus noster cum Romano Cardinali & cum quibusdam Canonicorum suorum ad Concilium quod Papa Gelasius Alvernæ apud Clarum Montem se celebraturum K. Martii disposuerat, proficisci proponit: quippe ipse Episcopus ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum obnixius anhelabat, & ideo asperum, vel laboriosum quid aggredi minime recusabat. Æstimabat enim si prædicto Concilio interesse valeret, Papam Gelasium petitioni suæ satisfacturum: pro eo neque guerrarum & discordiæ in Hispania tumultus, neque Regis Aragonensis odium, eum ab itinere revocabat. Præmisit tamen literas suas ad Episcopum *Factensem*, & ad Priorem Najarensen, ut sibi apud Regem Aragonensem licentiam transeundi per Regnum suum impetrarent. Ipse Episcopus interea quæ tantæ viæ necessaria erant præparat, & Canonicos suos prudentiores, qui secum ituri essent, ad laborem itineris invitat. Interim Cardinalem *Deusdedit*, utpote Cardinalem Romanæ Ecclesiæ, atque nuntium Gelasii Papæ quem Episcopus causa tanti negotii impræsentiarum adire disponebat, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi una cum Episcopo nostro facimus, eique hebdomadam suam ad altare ceu alii Canonico concedimus, quod Ecclesiæ nostræ atque Episcopo nostro admodum fore profuturum animadvertimus. Hoc est enim vulgare proverbium: Qui me diligit, & meos. Hi sunt Canonici qui cum Episcopo ad Concilium Alvernæ vestibus atque divitiis pollentes, ceterisque quæ tanto itineri tantoque negotio necessaria erant abundantes, viæ destinantur: videlicet D. Auriensis Episcopus, Concanonicus noster, Petrus Gundesindides Cardinalis & primicerus, P. Cresconides Archidiaconus. B. Thesaurarius,

rius, & frater ejus P. Stephanides. M. frater D. Auriensis Episcopi, & ego Girardus. Nobiscum quoque qui non erant Canonici, scilicet Magister Raucelinus, Robertus Sallernitanus Medicus, & ceteri Clerici cum sua turba militum atque clientum.

Anno

1119.

2 Postquam Episcopus noster una nobiscum venit ad S. *Facundum*, Deusededit Romanus Cardinalis, qui ibi eum præstolaturus erat, jam præcesserat. Audierat namque quod Rex Aragonensis per Regnum suum transeundi licentiam Episcopo S. Jacobi nequaquam concedebat, quod ut Cardinalis impetrare valeret, citius maturaverat: verum præter spem ei accidit: nam neque prætaxatam licentiam adeptus est, & sibimetipsi etiam timuit. Exploratores enim Regis Aragonensis, ut ipse Cardinalis mihi postea retulit, ejus supellectilia atque sarcinas invaserunt, dicentes: Innotuit nobis Episcopum S. Jacobi velle transalpina, & infinitam pecuniam aliam secum delaturum, aliam huic Cardinali ad transferendum jam commisisse. Quidquid igitur pecuniæ Episcopi S. Jacobi vobiscum defertis (sic enim præcepit Rex noster) ne vestra amittatis, nobis attribuite. Cumque Cardinalis assereret se nullam nisi suam deferre pecuniam, vix exploratoribus verbis ejus acquiescentibus per Regnum Aragonensis tyranni calle citato præteriit. Jam tunc fama malum, quo non aliud velocius ullum mobilitate viget, circumquaque volitabat Papam Gelasium jura naturæ persolvisse. * Quod & Cardinali metum penitus incussit, & Episcopum nostrum ab itinere Alvernienfis Concilii revocavit.

*
Obiit
29.
Jan.

3 Atamen quoniam usque ad Campaniam idem Episcopus jam venerat, Reginam U. adire eidem Episcopo visum est congruum. Illa quidem tunc temporis *Burgis* erat, & à S. *Facundo* usque *Burgis* via satis periculosa, & prædonum manibus plena habebatur: per aliquantum itaque temporis

1119.

Anno 1119 commoratus apud S. Facundum, assumpta manu comprovincialium militum venit usque *Palentiam*, ibidem ferme per mensem moratus, conductu Palentini Episcopi atque militum Reginae Burgis pervenit, & à Regina honorifice susceptus est. Eodem tempore Guterrus Fredenandides Comitem Petrum Gundisalvidem * ceperat, & in Castello Massellia eum captum tenebat. Comes iste P. ut rumor ajebat firmissima amoris catena U. Reginae obsequi solitus erat, & ab ea Castellam, & non modicam partem Campaniae tenebat: ob hoc ejus captio moerorem atque tristitiam Reginae generaverat. De cetero cum diutius Burgis moraremur, ecce B. Prior Carrionenensis, quem ut supra dixi ad Papam Gelasium vice nostra misimus, advenit, refferens dissolutionem Papae Gelasii. Retulit etiam nobis quomodo *Guido Vienenfis* Archiepiscopus frater Comitis Raymundi electus & consecratus fuisset in Romanum Pontificem.

Electio & consecratio Calixti Papae. Cap. 9.

DEfuncto enim Papa Gelasio, & ejus corpore in Cluniacum delato, comprovinciales Episcopi ad exhibendum obsequium ejus exequiis illo convenerunt. Cumque Romanae Ecclesiae Cardinales qui aderant, una cum Episcopis Romanae Curiae Hostiensi, & Portuensi, & cum compluribus Romani populi, quem sibi in Romanum Pontificem eligerent plenius pertractarent, advenit praedictus Vienenfis Ecclesiae Archiepiscopus, & hunc aut Pontium Cluniacensem Abbatem, filium Merguliensis Comitissae, in Romanum Pontificem eligi Papa Gelasius adhuc vivens, jam tamen in confinio mortis positus, Clero ac Populo Romano praedixerat. Iste quidem Archiepiscopus regio ortus genere, prudentia, humilitate, castitate, ceterorumque morum honestate erat perspicuus: adversum quoque Teutonicum Imperatorem consanguineum suum tempore Papae Paschalis, atque Gelasii ad tuenda S. Ecclesiae jura

immobilis permanferat. Papæ etiam Paſchali dudum, quoniam prædicto Teutonicorum tyranno aſſentabatur, eumque utpote ſacrilegii reum non excommunicaverat, cum Galliarum Episcopis in faciem reſtitit: & niſi prout juſtitia dictabat anathematis gladio Imperatorem tandem percuffiſet, in eundem Papam Paſchalem ipſe Archiepiſcopus & Romanæ Eccleſiæ legatus adhibitis ſibi Galliarum Episcopis exerto juſtitia gladio gravius inſurgeret: proinde Cardinalibus Episcopis atque aliis viſum eſt, hunc Vienſem Archiepiſcopum idoneum Romanæ Eccleſiæ præſſe, & eam à tot tantisque procellis confluentibus Deo auctore tueri, atque cuſtoditis juſtitia terminis, illum nec adverſis frangi, nec proſperis extolli. Verum enimvero quoniam innumero equitatu Principum Burgundiæ ſcilicet contribulum ſuorum circumvallatus erat, neceſſe fuit ut equitatu ſuo ignorante in Romanum Pontificem eligeretur. Cardinales itaque Romanæ Eccleſiæ, Episcopos, ceterique Romani qui aderant, eum à comitatu ſuo ſemoventes, paucisque alloquentes licet renitentem, licet indignum ſe vociferantem, unanimiter in Papam eligunt. (1) Quod cum contribulibus atque militibus ſuis qui cum illo Cluniacum venerant, compertum fuiſſet, armata manu impetu facto irruunt, fractis januis ad locum ubi hæc ſemotim agebantur veniunt, & eum violentia abſtrahunt, pluviale, ſtollam, & ceteras Romani Pontificis veſtes quibus indutus erat fruſtatim diſſecant, dicentes, proh pudor! Ut quid Romani Paſtorem & Dominum noſtrum nobis auſſerre & non ſolum Vienſem Eccleſiam, verum etiam totam Burgundiam, atque Franciam tanto patrono privare moliuntur? Eligant ſibi alium quem velint in Romanum Pontificem, nos noſtrum Pontificem eis non damus: alioquin ſi ſciant, caveant ſibi. Equidem ut verum fatear, in ea die pene Cluniaci clauſtra Romano ſanguine maduere. Tandem tranſ-

(1)
Die 1.
Febr.
1119.

Anno 1119 facta turba, sedatisque Archiepiscopo suo vindicato Allobrogibus, Cardinales, & ceteri qui paulo ante aciem gladii fugientes latitaverant, ad Ecclesiam B. Petri conveniunt, & quid super his acturi sunt consulunt. Post hæc, accepto consilio, omnes illius nefandæ violentiæ actores, nisi satisfaciant, à liminibus S. Ecclesiæ removent. Quod cum audissent Allobroges jam defervescente ira, jam violentiæ reos se agnoscentes tamquam inviti & coacti ad satisfactionem eadem die redeunt. Reddunt quod abstulerant, laudant quod prius omnimodo abdicaverant: Romani cum gaudio recipiunt Pontificem suum, & eum in Papam consecrant, vocantes nomen ejus *Calixtum*. Postea Portuensis Episcopus cum quibusdam Romam mittitur, ut Papæ Gelasii obitum nuntiet, & Catholicis Romanæ Ecclesiæ fratribus Calixti Papæ electionem atque consecrationem notificet. Quod ut innotuit Clero & Populo Romano admodum eis perplacuit laudantes, atque confirmantes quod fratres sui tam utiliter Romanæ Ecclesiæ providerant, & tam idoneum Pastorem sibi prælegerant. Postquam hæc atque hujusmodi prædictus Prior Carrionensis nobis enucleavit (ipse namque & dissolutioni Papæ Gelasii, & electioni Papæ Calixti interfuerat) prædictus Episcopus S. Jacobi quamquam ut prædiximus ad sublimationem Ecclesiæ suæ satis anhelaret, multo magis audita electione atque consecratione Calixti Papæ ad id aspiravit. Quippe inter prædictum Viennæ Archiepiscopum & hunc Ecclesiæ S. Jacobi Episcopum magnæ dilectionis connexio à præteritis fuerat, tum quia olim ambo simul Romam adierant, & invicem B. Petri Apostoli dogma adimpleverant, *unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes*, tum quia frater suus Comes Raymundus, quem nimium dilexerat, in Ecclesia B. Jacobi sepultus est: tum quia nepotem suum filium Comitis Raymundi Regem A.

In Ecclesia B. Jacobi prædictus Episcopus baptizaverat, & Anno
 in Regem unxerat: his atque aliis de causis Papa Calix- 1119
 tus Ecclesiam B. Jacobi Apostoli ejusdemque loci Episco-
 pum paterno dilectionis affectu amplectebatur, & si locus
 aut tempus concederet, eam sublimare intendebat. Eodem
 tempore nobis adhuc Burgis morantibus Allobrox quidam
 vir potens nomine Robertus cognomine Franciscus leuir
 Papæ Calixti causa orationis Ecclesiam B. Jacobi adibat,
 per quem Papa Calixtus prædicto Compostellanæ Ecclesiæ
 Episcopo hujusmodi literas misit.

*Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D.
 Compostellano Episcopo salutem & Apost. benediçt. Hunc
 virum nobilem & familiarem nostrum pro quibusdam nego-
 tiis ad te direximus, quem rogamus ut honeste suscipias, &
 his quæ tibi ex parte nostra dixerit fiducialiter acquiescas.
 Per ipsum etiam si Romanæ Ecclesiæ consilio, vel auxilio
 indiges, nobis significare procures, quia nos te sicut filium in
 Christo charissimum & juvare, & fovere in quantum per-
 miserit Dominus parati sumus. Dat. apud oppidum Cristana
 VI. non. Martii. (Anno 1119.)*

Quod ad Papam Calixtum Girardus missus est. Cap. 10.

Vilis Papæ Calixti literis prædictus S. Jacobi Episco-
 pus quanto gaudio gavissus fuerit, quantoque de-
 siderio ad salutandum Papam Calixtum per nuntium suum
 anhelaverit, sequentia indicant: accepto namque consilio
 cum Regina Episcopus, quem ex suis Clericis qui cum eo
 erant mitteret, tractavit. Verum quoniam tam difficile,
 tamque periculosum erat per Regnum Regis Aragonensis,
 immo per medium Scyllæ, atque Caribdis transire, quem
 illo iturum Episcopus & Regina destinaverant; ut illuc
 ire vellet aut auderet apud eum multis precibus vix impe-
 trare valere. Denique Episcopo nostro reverso cum Re-

Anno 1119 *gina Palentiam*, & dehinc ad S. Facundum, ut ego *Grardus*, de quo prius prædestinatum fuerat, ad Papam Calixtum proficiscerer, penitus sancitum est. Et quidem ego præcipue amore B. Jacobi, & nostri Episcopi hortamine tam periculosum quid & tam arduum audaciter aggressus sum. Commisimus autem pecuniam huic negotio necessariam, scilicet arcam auream novem marcharum, centum marabitos, CC. & XI. solidos Piætavienfes, sexaginta solidos Mediolanensis monetæ, XX. solidos de Tolofanis, & cetera, Bernardo Carrionensis Ecclesiæ Sacristæ ad transfalpinandum. Ego autem commissis equitaturis meis prædicto leviro Papæ Calixti, qui jam à S. Jacobo redibat à S. Facundo rediens Palentiam, & cum Regina ad rem pertinentia loquutus, per devia viam aggredior paupertino latens habitu, assumpta via cum duobus peregrinis laboris atque consilii complicibus. Post hæc venimus ad S. *Dominicum*, & ab hinc per ardua montium, per concava vallium, præter præruptas rupes *Caratie*, iter agentes, & per valles *Angulana* transeuntes *Citragonium* publicæ viæ reddimur. Deinde die latitando, & nocte transcurrendo evasimus, & per portus sidereos transfalpinavimus. Quantum vero corporis mei laborem, quantamque animi mei anxietatem in hac Caribdis evasione passus fuerim, cum recordor, vivit Dominus & vivit anima mea, intra memetipsum totus contremisco, & contremiscens ex horresco: absit ut stylo percurram ea quæ mens mea pro laboris quantitate & anxietate ad memoriam vix audet revocare. Tandem veniens *Morlanum*, Bernardum prædicitum Sacristam cum Stephano Cluniacensi Camerario ibidem diutius præstolatus sum. Ipsi enim, licet Cluniacenses Monachi, per Regnum Aragonensis tyranni transire metuebant. Tanta inhumanitas in Aragonensibus prædonibus versabatur! Cum prædicti Monachi moræ nimis indulgerent,

rent, arrepto itinere Calixtum Papam cum Episcopo Magalonensi, quem apud *Montem Pefulanum* inveni, adeo. Ille quidem ab Alvernia, ubi cum Uvilielmo Duce Aquitaniæ colloquium habuerat, per montana quæ sunt inter *Podium & Nemausum* remeabat. Quem cum ex parte Episcopi S. Jacobi & Reginæ U. & nepotis sui Regis Illesonfi salutassent, uniuscujusque esse ipsi audire sitienti, diligenter explicui. De nepote autem suo quoniam hunc propemodum diligebat, qualiter se haberet, an adhuc cepisset *Alcala*, quod olim obsederat & jam ceperat, ei propensius præscrutanti sufficienter responsum est. Inter cetera Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Episcopi frequentius memoria habita est. Quid plura? Quantum potui de sublimatione Ecclesiæ nostræ & Episcopi nostri cum Papa Calixto sæpius pertractavi, Romani etiam Cardinales, scilicet *Boso & Deusdedit*, prout poterant mihi opitulabantur. Diligebant enim Ecclesiam B. Jacobi & ejus Pastorem cum ovibus suis: ceterum petitioni nostræ valde oberat, quod Papa Calixtus erat adhuc quasi novitius, & licet diversis de causis Ecclesiam B. Jacobi sublimare & decorare cuperet, absente tamen propria persona Episcopi nostri, absentibus comprovincialibus Episcopis Archiepiscopatum de loco ad locum transferre non præsumebat. Protelavit tamen petitioni nostræ responsonem usque ad Concilium quod K. Julii *Tolosa* celebraturus erat. Iterum obviabat petitioni nostræ quod inter Papam Calixtum & Pontium Cluniacensem Abbatem, in quo negotii Ecclesiæ nostræ summa partim sita erat, non nimis firma amicitia habebatur. Ideo Papa petitionibus prædicti Abbatis in pluribus neutiquam condescendebat. Interea Monachus quidam Hispanus natione, Burgundio nomine, missus à Bernardo Toletano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, venit ad Dominum Papam qui literas à Rege Illesonso nepote Domini Papæ se habere

Anno
1119

ajebat. Porro Tolertanus Archiepiscopus literas illas sub persona pueri Regis A. fieri jusserat, & in his multa in Ecclesiam S. Jacobi, multa in ejus Episcopum conquerebatur: simulata namque ratione Rex puer Papæ patruo suo conquerebatur dicens, se puerum patre atque tutore carentem per Episcopum S. Jacobi Hispaniæ Regnum amittere, & cum in quibuscumque poterat sibi adversari: nisi igitur Dominus Papa utpote patruus suus, utpote patronus & protutor suus, ei auxilii manum misericorditer porrigeret, citius à Regni culmine per Episcopum S. Jacobi decideret: adiciens etiam cetera quæ silentio præterire utilius credo. Visis his literis quanto mœrore usque in quartum diem Papa secum fuerit, quantas lacrymas nepotis sui pietate compunctus effuderit, modo referre non est hujus negotii. Hæ autem literæ nulli nisi præcordialissimis Papæ ostendebantur. Quas cum quadam die Abbas Cluniacensis ad videndum forte sibi retinuisset, ostendit etiam eas & mihi. In quibus quid animi erga Ecclesiam B. Jacobi, & erga ejus Episcopum Toletanus Archiepiscopus haberet fati comperi, & earum quoque intellectum consociis meis & coadjutoribus, scilicet P. Anayade, A. Didacide qui Hierosolymis redeuntes apud S. Egidium in Curia Domini Papæ me invenerant, enarravi.

Responsio Calixti Papæ de Archiepiscopatu. Cap. II.

*
Die 6.
Junii.
1119

Celebrato denique Tolosæ Concilio, * nobisque cum Abbate Cluniacensi, & cum Episcopo Lascurrensi insistentibus, ut quidnam animi Dominus Papa circa petitionis nostræ intentionem haberet, nobis enuclearet, ab eo tandem audivimus: Romana Ecclesia, filii in Christo charissimi, multis distractionibus fatigata, multisque adversitatibus olim concussa est. Cui auctore Deo in adversis me, licet indignum, præesse & ejus oppres-

sio-

tionibus subvenire propemodum tripudio. Meminerit autem prudentia vestra Episcopum S. Jacobi Dominum vestrum ex parte nostra rogare & admonere, ut facultatibus suis quibus Deo gratias & B. Jacobo satis abundat, Romanam Ecclesiam adjuvare procuret. Rogamus & eum, ut nepotem nostrum Regem Illesonsum, sicut ab ejus rudimentis incepit, viriliter atque constanter adjuvet, & Regnum Gallæciæ quod avus suus Rex Adefonsus apud *Legionensem* Civitatem me & Dño. vestro præsentem ei attribuit, saltim deinceps ei vendicat: quod si libera fronte eum adjuverit, & nos libera fronte petitionibus ejus condescendemus. Sed, ut nobis relatum est, quantum potest adversatur illi. Quod si ita est, & nobis & amicis nostris in eum odium generatur. Olim siquidem Ecclesiam B. Jacobi & prædictum ejus Episcopum paterno dilectionis affectu amplexatus sum. Igitur ut pristinus amor inter nos amplius vires habeat, prædicto nepoti nostro, utpote pater & protutor ejus auxilii vires præbeat. Petitioni autem ejus, scilicet ut Archiepiscopatum Bracarensis Ecclesiæ B. Jacobo conferremus, impræsentiarum nullatenus condescendere possumus: absente enim ejus persona, absentibus comprovincialibus Episcopis, tanta res nequaquam fieri potest. Ceterum si Tolosano Concilio interfuisset, huic ejus petitioni satisfacissemus. Itaque si Ecclesiam B. Jacobi sublimari desiderat, admonete eum, ut ad nos venire festinet: proinde ut desiderium ejus perfectius compleatur, Concilio quod in festivitate B. Lucæ Evangelistæ *Remis* celebrare deliberavimus, interesse maturet.

2 Hæc atque alia postquam Papa Calixtus nobis aperuit, ne eo insalutato reverteremur, viginti uncias auri, ei attribuimus, arcam vero auream cum prædictis morabitanis, & cetera, Cluniacensi Abbati ad reservandum commendavimus. Post hæc reversi sumus acceptis à Papa Calixto hujusmodi literis.

Anno

1119

Invitatio Episcopi ad Remense Concilium. Cap. 12.

3 **C**alixtus Episcopus servus serv. Dei, Venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ante susceptum Apostolicæ Sedis ministerium fraterna te charitate dileximus: nunc divina dispositione in ejusdem regimine constituti, tanto amplius te diligere volumus, quanto plenius id facere commissa nobis administratio persuadet. Quamobrem fraternitatem tuam literis presentibus visitantes, rogamus atque monemus, ut secundum concessam tibi à Domino facultatem matrem tuam Romanam Ecclesiam studeas adjuvare. Nos enim & te & Ecclesiam tuam, in quantum permiserit Dominus, honore debito volumus honorare. Rogamus etiam pro Rege nepote nostro, ut eum pro dilectione nostra ita viriliter & constanter adjuves & sustentas, quatenus te nos libentius in tuis possimus petitionibus exaudire. Quæ minus literis continentur, filiis tuis & fidelibus utrique Petro, Girardo & A. plenius referenda commissimus. Concilio quod præstante Deo Remis in festivitate B. Luca celebrare disposuimus fraternitatem tuam interesse mandamus, si quo modo fieri possit. Quod si præpeditio canonica fueris præpeditus, priusquam montes transeamus nostro te conspectui representes. Datis Tolose II. idus Julii. (Anno. 1119.)

De Apparatu Episcopi ad Remense Concilium.

2 **P**ostquam Episcopus una cum Canonicis Ecclesiæ B. Jacobi has Papæ Calixti literas vidit, cum quibusdam Canonicorum suorum ad eum ire destinavit: nimirum ad sublimationem Ecclesiæ suæ propensus anhelabat. Sed quoniam per medias acies Hispaniæ prædonum; per municipia tyrannorum, per Aragonensis Regis Regnum transire non erat ei opportunum, quamquam Dominus Papa per Lascurrenssem Episcopum & per alios nun-
tios,

rios, Aragonensi tyranno imperasset prædicto S. Jacobi Episcopo per Regnum suum transeundi licentiam dare, navigio in Galliam proficisci visum est sibi congruum. Duas itaque naves, quas vulgus Galeas vocat, viæ fecit præparari. Præparantur naves, præparamur & nos ad capeffendam viam. Tantarum autem negotium inconsulta Regina fieri non decebat. Mittuntur ergo ad eam duo Canonici nostri, scil. P. Gundesindides Cardinalis, & P. Judex, qui iter Episcopi ad Papam ei dicerent, & quibus honorem Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Castella Episcopus commendat, eidem consilium suum communicent. Quidam Canonici nostri ne Episcopus hoc iter aggrediretur dissuadebant. Regina quoque postquam itineris audivit apparatus, considerans, totam fere Gallæciam per absentiam Episcopi S. Jacobi desolari, & absente tali pacis tutore atque patrono Gallæciam truculentæ rabiei morsibus dilaniari, prædictum Episcopum prædictum iter aggredi penitus dissuasit atque prohibuit. Quidam etiam instillaverant Reginae quod prædictus Episcopus Galliarum partes idcirco adire volebat, quatenus Hispaniæ Regnum Regi A. filio Reginae adductis secum ejusdem Regis contribulibus liberum conferre moliretur: quod Regina propemodum metuebat. Hæc dissuasio atque prohibitio Episcopo & compluribus Ecclesiæ nostræ Canonicis valde molesta fuit. Præterea XX. naves Sarracenorum quæ captivatum & trucidatum Christianos venerant, tunc temporis Provinciæ B. Jacobi applicaverant. Qui à flumine Dorio usque ad Uliam, & ab Uliam usque ad Asturias, & ultra usquequaque Oceani maris littora depopulantes, Christianos hos interficiebant, alios captivabant, maris confinia circumquaque, utpote Domini maris, pro suis habebant. Tandem Episcopus noster dissuasit Reginae & quorundam nostrorum Canonicorum, metuendo etiam ne in

Ann^o manus Ismaelitatum incideret, ab itinere quod se facturum
 119 in Galliam prædestinaverat, pedem retraxit.

3 Verum enimvero vocationem Calixti Papæ ad Re-
 menſe Concilium, & ejus promiſſa ſpernere, aut irrita fie-
 ri, nullatenus oportebat. Quiſpiam autem Canonicorum
 Eccleſiæ B. Jacobi, quem fama quanticumque nominis ce-
 lebrem feciſſet, per fauces hiantium, per medium Hiſpa-
 niæ Caribdis tranſire nullo modo præſumebat. Forte tunc
 temporis Hugo Portugalenſis Epicoſopus, qui Eccleſiæ B.
 Jacobi olim fuerat Archidiaconus, Compoſtellam venerat,
 & cum Epicoſopo noſtro Eccleſiæ noſtræ negotia aſidue
 tractabat. Hic cum Calixti Papæ prædictas literas viſiſſet,
 & Epicoſopi noſtri intentionem Remenſe Concilium adeundi
 caſſatam comperiſſet, quadam animi audacia excitatus, &
 ad ſublimationem Eccleſiæ B. Jacobi anhelans, per me-
 dios caſſes prædonum ad Papam ſe iturum ſpondet intre-
 pidus. Prius tamen quoniam Bracarenſis Eccleſiæ Archie-
 piſcopatus abſente perſona Epicoſopi noſtri qui petebat,
 abſentibus comprovincialibus Epicoſopis qui concederent,
 nullatenus acquiri poterat; quatenus Emeritanæ Eccleſiæ
 Metropolitim aut aliam Eccleſiaſticam dignitatem ad ſubli-
 mationem Eccleſiæ B. Jacobi adipiſci anhelaret, cum præ-
 dicto Eccleſiæ noſtræ Epicoſopo & cum quibuſdam Canoni-
 corum conſultum atque ſancitum eſt. Qualiter itaque præ-
 dictus Portugalenſis Epicoſopus per Regnum Aragonenſis
 tyranni paupertino latens habitu tranſierit, & quid dein-
 cept egerit, ſequens pagina Deo juvante indicabit.

*Quod Portugalenſis Epicoſopus ad Papam Calixtum miſſus
 eſt. Cap. 13.*

Prædictus itaque Portugalenſis Epicoſopus tantum labo-
 rem, tantamque corporis ſui abjectionem minime
 refutans, pannofis atque villiſſimis indumentis indutus,

iter

iter ad Papam Calixtum aggreditur. Habebat autem socium itineris atque negotii A. Petridem, Ecclesiæ B. Jacobi Canonicum, quem prædictus Compostellanus Episcopus illi adhibuerat. Ceterum Portugalensis Episcopus, utpote vir cauti & sciti consilii, præire atque citius accelerare cum duobus clientibus suis audacter præsumpsit; nunc eques, nunc pedes, per civitates & per Municipia præteribat: nunc cæcus, nunc claudus, nunc facie quasi paralyti detorsa, nunc aliis modis prout sibi operæ pretium videbatur alternatus, inimicorum suorum intuitus fallebat. Videbant eum tam amici quam inimici ejus, & non agnoscebant, reputantes eum pauperem & mendicum & obprobriosum. O felicem hominem! Quem B. Jacobus Apostolus sic protegebat, ut ab inimicis suis videretur, & ab eis non agnosceretur, per medios hostes & per nefandissimos prædones transibat, & nullus ei quidquam oberat. Prædictus autem A. cum venisset *Burgis* captus atque ibidem retentus est, ablatis quæ secum ferebat. Porro Portugalensis Episcopus jam perendie (1) præterierat bona fortuna, cum ipsi latenter præpararentur insidiæ. Etenim ut compertum est illum *Burgis* jam præteruisse, his qui ad ejus captionem anhelabant valde molestum fuit.

2. Post hæc idem Episcopus veniens *Gronium* (2) inter alios latitans peregrinos apud quemdam burgensem hospitatus est: qui attentius intuens eum, quippe in Archidiaconio & in Episcopio illum noverat, & ei sæpius famulatus fuerat, vocavit eum in partem remotiorem, & ait illi: Quis enim es latitans sub veste pannosa? Numquid tu es H. Portugalensis Episcopus? Cumque se Episcopum es-

(1) Perendie hic non post cras, sed præterita jam die significat.
 (2) Supra etiam *Gronium* legitur cap. 6. inter *Najeram* & *Stellam*:
ibi bodio Logroño.

Anno 1119 se abdicaret, & alium se esse simularet, ait illi burgenſis: Agnoſco te pater Epiſcopo, non enim facies diſſimulata, nec veſtis pauperrima poteſt te mihi alium facere. Olim quidem novi atque dilexi te, utpote tam probum tamque honeſtum Epiſcopum, modo quoque dilectionis tuæ mancipio ne timeas. Confitere mihi cauſam tui itineris. Cur enim paupertino lateas habitu? Videlicet ut quaſi mendicus pertranſeas mihi liquido patet, metuis metuenda, & non immerito alium te ſimulas: noſter enim Rex Aragonenſis interdixit omnibus Eccleſiæ B. Jacobi Clericis tranſitum per Regnum ſuum, & interminatus eſt janitoribus ſuis, ne quis illorum hac tranſierit. Tu vero B. Jacobi Apoſtoli conſiſſus ſuffragiis accepto à me conſilio proſpere Deo juvante pertranſibis. Cumque hæc & alia prædictus burgenſis Portugalenſi Epiſcopo narraſſet, videns Epiſcopus ſe deprehenſum, & paupertatis atque peregrinationis ſuæ illi patuiſſe figmentum, reſpondit: Ego quidem H. Portugalenſis Epiſcopus, olim ſi bene memineris tuus intimus & præcordialis fui amicus: verum quoniam probatio dilectionis eſt exhibitio operis, quod hætenus dilectio mea tibi parcius profuit, amodo vita comite abundantius ſupplebit: & quoniam te in commiſſis fideliffimum dudum expertus ſum; itineris mei ſecreta bona fide tibi aperire non hæſitabo. Adeo, Deo juvante, Papam Calixtum, miſſus à Compoſtellano Epiſcopo cauſa Eccleſiam B. Jacobi ſublimandi, videlicet ut Bracarenſis, vel Emeritana Metropolis in Eccleſiam B. Jacobi transferatur. Præterea Papæ Calixto ſupplicabo pro Sede mea Portugalenſi Eccleſia, cui Bracarenſis & Colimbrienſis Epiſcopi propriæ diœceſeos Parochias auferunt, ut dictante juſtitia de Parochiis injuſte ſibi ablatis reintegretur. De cetero vivit Dominus & vivit anima mea, quoniam neque à Regina U. neque à filio ſuo Rege A. neque ab Infantifa Portugalæ miſſus proficiſcor.

in Franciam aut Burgundiam : hoc enim pertimescit Rex ^{Anno} vester Aragonensis, & hac de causa interdixit Clericis B. ^{1119.} Jacobi transitum per Regnum suum. Veretur namque ne exercitus Francorum in Regnum suum veniat, & vendicet sibi Regni principatum.

3. Hæc autem atque hujusmodi Episcopo atque burgensi invicem clanculo referentibus, Episcopus magna animi perspicacitate suffragatus marcam argenti, quam secum habebat, dat amico atque hospiti suo, accipiens ab eo fidem, ne cui quidquam de via sua aut de negotio suo pro-palet. Deinde accepto ab eodem consilio, lætus & tamen adhuc pavidus discedit, ac veluti columba manibus accipitris labefacta, rapidissimo, sed tamen timidissimo volatu, secat aera; sic Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni, immo per medium Caribdis gressu festino transcurrit. Postquam autem venit *Morlanum*, sicut qui naufragium evadit, per biduum sese ibi refocillavit. Verum illa refocillatio pene fuit illi disturbatio: cum enim jam abiisset, ecce in crastino Aragonenses persecutores qui audierant Portugalem Episcopum absque licentia Regis Aragonensis per Regnum ejus transire, requirebant eum ut caperent. Sed qui liberavit Danielem de lacu leonum, & tres pueros de camino ignis, ipse eripuit Portugalem Episcopum de manibus Aragonensium persecutorum. Postea Portugalem Episcopus venit usque ad *Cluniacum*, & invenit ibi Papam Calixtum: tradidit ei literas prædicti Compostellani Episcopi, & quæ necessaria fuere ut adderentur, palam ac secreto insuper addidit. Prædicto etiam Cluniacensi Abbati literas & intersignia quæ necessaria erant contulit. Sane necesse erat ut Abbas Cluniacensis Hugonem Portugalem Episcopum sciret esse nuntium Episcopi S. Jacobi, ut pecuniam, quam sibi reservandam commiseramus, ei attribueret. Quod ita factum est.

Anno De Schismate & reconciliatione Calixti Papæ, & Cluniacensis Abbatis. Cap. 14.

Inter Calixtum Papam & P. * Cluniacensem Abbatem olim quasi simulata dilectionis species fuerat. Electo namque & consecrato Guidone Vienensi Archiepiscopo, & Cluniaci in Papam Calixtum ceteris tam Romanis, quam Allobrogibus, quam Aquitanis Clericis ac laicis qui interfuerant, electionem & consecrationem ejus approbantibus, prædictus Abbas Cluniacensis electionem aut consecrationem ejus nec laudare, nec reprobare voluit: sed ait præcurrant Nuntii Romam, qui fratribus nostris in Christo dissolutionem Papæ Gelasii notificent: notum quoque faciant illis quid de confratre nostro Vienensi Archiepiscopo à Romanis Cardinalibus, ab Episcopis, à Clericis, etiam à laicis Cluniaci factum fuerit. Quod si Clerus, & Populus Romanus illius electionem atque consecrationem laudaverint, post illos nostra interest laudare, & eorum ditioni obedire. Hanc Cluniacensis Abbatis sententiam plures Galliarum Episcopi collaudabant. Postquam itaque Clerus ac Populus Romanus Calixti Papæ electionem atque consecrationem conlaudaverunt, & Mauritium, scilicet Teutonici tyranni idolum execrati sunt, Abbas Cluniacensis & ceteri Episcopi aut Abbates Galliarum Calixtum Papam, utpote ad Apostolici culminis dignitatem juste promotum, venerati sunt. Ea propter tamen Papa Calixtus prædictum Cluniacensem Abbatem usque ad id temporis neutiquam sibi præcordialissimum habuerat, neque ejus petitionibus quandoque assensum præbuerat. Quid enim memorem controversiam super *Merguliensi* Ecclesia inter Cluniacensem Abbatem & Episcopum *Magalonensem*, & Calixtum Papam *Magalonensis* Episcopi parti propensius faventem?

Quid-

* Pontius vocatur supra cap. 8.

Quidve memorem cimiterium Metropolitanæ *Auxensæ* Ecclesiæ S. Mariæ à Papa Calixto concessum, & Privilegiorum auctoritate in posterum sancitum, quod antiquitus fuerat S. Aurentii Cluniacensis Monasterii? Ut in his, & sic in pluribus aliis.

2. Postquam autem Calixtus Papa secundo anno sui Papatus venit Cluniacum, honorificentissime ab ipso Abbate & à Cluniacensi Conventu susceptus est: & Nativitatem Domini solemniter, usque ad Epiphaniam Domini ibi commorans, celebravit. Die vero Epiphaniæ Domini Calixtus Papa venit in Capitulum præsentem Abbatem cum tanta tamque gloriosa caterva Monachorum. Tunc magna caritatis gratia compunctus prostravit se humi cum lacrymis coram Abbate & Cluniacensi Conventu: prostraverunt namque se Abbas & Monachi misericorditer Papæ supplicantes, ut surgeret: denique erexit se Papa, erexit se quoque Abbas cum Monachis: tunc Papa manu silentium indicens ait: *Fratres, atque filii in Christo charissimi, ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Bonum est atque salutariter in una charitatis gratia nos cohabitare: bonum est nos utpote diversa membra uni capiti, scilicet Christo, subservire, & uno corde & una anima unum corpus esse in Christo: sicut enim ait B. Jacobus Apostolus: Ubi fuerit zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prævium. Simus autem, sicut ait B. Petrus Apostolus, non vacui, nec sine fructu in Domini nostri Jesu-Christi cognitione. Sed habeamus patientiam, in patientia vero pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore vero fraternitatis Charitatem. Et B. Joannes Apostolus: Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Dominum, diligat & fratrem suum. Hæc propterea fratres dixerim, quoniam circa vos per aliquantum temporis dilectionis gratiam ad plenum non exhibui, nec in quibusdam prout oportuit vobis satisfeci.*

Anno 1120 *Demum expertus in defesse charitatis obsequia à vobis S. Romanæ Ecclesiæ ex summa dilectione plenius impendi, & omnibus Christi fidelibus charitatis viscera à vobis exhiberi, tripudio charitatis vestræ me participem fieri: desidero me confratrem & commilitonem vestrum haberi: video enim quia charitatis vestræ excellentia totum fere mundum subjugavit. Si quid minus diligendo vos usquemodo circa partem vestram deliqui, pœnitet modo. Abbatem Cluniacensem præcordialissimum meum, Monachos Cluniacenses familiarissimos meos fore propemodum volo: majora negotia Romanæ Ecclesiæ quæ his in partibus definienda fuerint, consilio vestro præcipue definiantur, persona mea arbitrio & consilio vestro suppeditetur. Hæc atque alia hujusmodi coram Abbate & coram Cluniacensi Conventu Calixtus Papa referens, in manu Abbatis totiusque Conventus sese posuit, & orationum atque beneficiorum Cluniacensis Conventus confratrem & participem se fieri exposulavit. Recipitur Calixtus Papa in consortium & in participium orationum & beneficiorum Cluniacensis Monasterii: fit igitur inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem, atque Cluniacensem Conventum tanta dilectionis unio, tanta charitatis connexio, ut eis fieret cor unum, & anima una. Enimvero ut verum fatear, omnes Galliarum Ecclesias sanctitate ac charitate Cluniacense præcellit atque supereminet Monasterium. Ea propter Calixto Papæ operæ pretium erat Cluniacense Monasterium esse sibi præcordialissimum, utpote cameram & assedam suam, nempe ad confundendum matris Romanæ Ecclesiæ incestatorem, scilicet Burdinum Teutonici tyranni Idolum; ad refrænandam ejusdem tyranni tyrannidem, Abbas Cluniacensis cum Cluniacensis Monasterii Conventu Romanæ Ecclesiæ utilis & necessarius erat, necnon ad confirmandum S. Ecclesiæ statutum, & ad extirpandum pestiferæ hæreseos simulacrum.*

HOC dilectionis charitatisque mutæ fœdus inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem ut vidit Portugalensis Episcopus, magno gaudio gavisus est. Quippe in Abbate Cluniacensi spes atque anchora negotii sui sita erat, cujus petitioni, immo & consilio Calixtum Papam modo facile satisfacturum animadvertēbat. Venit ergo ad prædictum Abbatem, & ait illi: Nunc, nunc, reverendissime Pater, tempus est Ecclesiam B. Jacobi sublimandi, dum Papa Calixtus in manibus vestris est. Pulsentur aures illius precibus: dum tempus habemus, maturemus. Beatus namque Jacobus impetrabit pro nobis. Nimirum priusquam inter Papam & Abbatem fieret tanta dilectionis connexio, Portugalensis Episcopus de Archiepiscopatu Compostellanæ Ecclesiæ conferendo mutire vix præsumeret. Quippe antequam in Curiam Papæ venisset, Romani tam Cardinales, quam ceteri; adventum prædicti Compostellani Episcopi nimio præstolabantur desiderio, utpote magna & innumera ab eo munera accepturi. Postquam autem venit Portugalensis, referens Episcopum S. Jacobi ad Calixtum Papam impræsentiarum nullatenus venire posse, tum quoniam Aragonensis tyrannus per Regnum suum transeundi minime ei licentiam concedebat, tum quia XX. naves piratarum Ismaelitarum mare Oceanum tenebant obsessum; Romani prætaxata spe cassati moleste tulerunt. Aiebant enim, Compostellanus Episcopus divitiarum atque honoris culmine pollens Romanam floci pendit Curiam. Cum enim tantum quid, videlicet Archiepiscopatum, in Ecclesiam suam transferri exposculet à Dño. Papa, & invitatus ut ejus petitioni satisfaceret, Remensi Concilio interesse noluit: præterea nec puppe per undas, nec pede per terras ad Papam se posse venire delegavit: quinimo per Portugalensem Episcopum nuntium suum Bracarensem

Anno sem Archiepiscopatum absente persona sua, absentibus
 1120 Comprovincialibus Episcopis, absque Regio consensu in
 Compostellanam transferri efflagitat Ecclesiam, quod vix
 magna humilitate, magnoque impetrare valeret obsequio.
 Ipse quoque Calixtus Papa à pristini gradu amoris, quem
 circa Episcopum S. Jacobi habuerat, aliquantisper decli-
 nabat.

2 Verum enimvero dilectionis foedus inter eum &
 Cluniacensem Abbatem factum, causam nostram secunda-
 vit, & Ecclesiæ nostræ utilitatis fructum generavit. Etenim
 Abbas Cluniacensis audita Portugalensis Episcopi ratione
 Calixtum Papam adiit, & ait illi: Precor atque supplico,
 Sanctissime Pater, majestati tuæ, ut Ecclesiam B. Jacobi
 Apostoli sublimare, ejusque Episcopi amicissimi tui justo
 digneris condescendere desiderio. Quod prædecessores tui,
 scilicet, Paschalis, atque Gelasius impleverunt, nisi tempus
 vel locus defuisset: ipse Deo auctore, adimpleto. Ipse B.
 Jacobus petit tibi Metropolim suæ Ecclesiæ. Quod si nec
 precibus, nec consilio meo acquiescere digneris, saltem
 B. Jacobi acquiesce petitioni. Ad hæc uniuscujusque Apof-
 toli Ecclesia ubicumque terrarum Ecclesiastica pollet atque
 gloriatur dignitate. Sola B. Jacobi Ecclesia in Occidenta-
 li latens plaga, Episcopio tantum contenta est. Ceteras
 etiam Comprovinciales Sedes hereditatis suæ fundo firas,
 & ob hoc tantum sibi subditas, hereditatio jure, non ali-
 qua Ecclesiastica præcellit dignitate. Quod si Bracarensis
 Ecclesiæ Metropolim in Compostellanam transferre Eccle-
 siam, vel Archiepiscopatum quem dudum tempore Teo-
 demiri Regis Gothorum Lucensis habuit Ecclesia, prædic-
 tæ B. Jacobi Ecclesiæ conferre non sedet in conspectu tuo;
 saltem Emeritensis Ecclesiæ Metropolim, quæ Sarraceno-
 rum feritate depopulata christianæ fidei cultum amisit,
 Compostellanæ Ecclesiæ B. Jacobi in posterum donare, &

Apostolicam Ecclesiam Archiepiscopatus dignitate sublimare digneris.

3 Postquam his atque aliis Abbas animum Papæ emolivit, adhibito sibi Portugalesi Episcopo ad Cardinales convertitur, iis pollicitans, alios deprecans blanditiis, ut omnes unanimiter pro sublimatione Ecclesiæ B. Jacobi Calixto Papæ supplicent. Intererant Curia Papæ quidam Allobroges viri potentes atque nobiles contribules Papæ scilicet Dux Burgundiæ Guido de Albione, & ceteri quam plures Ecclesiæ B. Jacobi confratres, qui B. Jacobum olim adierant & seipsos ipsi Apostolo subjugaverant. Propterea Ecclesiam B. Jacobi usquequaque diligebant, & ejus Episcopum. Hi postquam de Metropoli ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipiscenda audiere, omnes cum Abbate Cluniacensi & cum Episcopo Portugalesi ante pedes Papæ proni corruerunt, misericorditer Papam interpellantes, ut Ecclesiam B. Jacobi Emeritensi dignetur Archiepiscopatu decorare. Adiciunt quoque à pedibus ipsius Papæ se non evulsam iri, donec suæ petitioni condescendat. Quis tam ferreus qui Abbatis Cluniacensis, Episcopi Portugalesis, tantorumque Burgundiæ Principum humi prostratorum, tam dignis precibus non acquiesceret? Ipsi quoque Cardinales obnixius Domino Papæ supplicantes orant, ut Emeritana Metropolis in Compostellanam transferretur Ecclesia. Tunc Papa aperiens os suum dixit: Surgite Filii in Christo charissimi, surgite: magnum quidem est quod petitis, sed dignum est ut impetretis. Compostellana Ecclesia Metropolitana Emeritensis Ecclesiæ Deo auctore decorabitur dignitate. Quo audito surgit Abbas Cluniacensis, surgit Episcopus Portugalesis, surrexere & alii Burgundiæ Principes, osculato pede Papæ gaudentes, atque gratias agentes. Quotquot etiam erant in Curia illa, audito quod Calixtus Papa Ecclesiam B. Jacobi in Ar-

Anno 1120 chiepiscopatum sublimaret, propemodum gavissi sunt.
De aliis Nuntiis & benedictione missa Dño. Papæ. Cap. 16.

INterea prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus P. Fulconidem, & A. Petridem ejusdem Ecclesiæ Canonicos misit ad Calixtum Papam, ut una cum Portugalensi Episcopo Ecclesiæ suæ tractarent negotia: moleste namque ferebat Portugalensem Episcopum quasi solum transfalpinasse: prædictus A. qui olim Burgis captus fuerat, à captione jam evasserat. Qui duo sub specie latentes peregrinorum per Aragonensis Regis Regnum nimia hiemis ingruente intemperie transeuntes, ad Curiam Papæ usque perveniunt, & inveniunt Portugalensem Episcopum lætum & hilarem, & voti sui fere jam compotem. Cum enim Papa Emeritanam Metropolim Compostellanæ Ecclesiæ jam concessisset, adhuc Portugalensis anhelabat quatenus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus Legatione super Emeritensem & Bracarensem Provincias fungeretur. Ad suprædictam Metropolim, & ad Legationem adipiscendam, prædicti nuntii cum Portugalensi Episcopo pro posse suo laboraverunt. Quibus impetratis, hi duo videlicet P. & A. ad Ecclesiam B. Jacobi quam citius remittuntur, nuntiantes Calixtum Papam Emeritensem Metropolim in Compostellanam Ecclesiam transtulisse, & Episcopo S. Jacobi Legationem vice sua super Emeritensem & Bracarensem Provincias commisisse. Quod ut Compostellano Episcopo Compostellanæque Ecclesiæ Canonicis innotuit, quanto gaudio tripudiaverint, stylus meus pernarrare non sufficit. Hoc autem non nisi majoribus atque valentioribus Canonicis notum fiebat. Quibus etiam ostensæ sunt literæ Cluniacensis Abbatis, & Portugalensis Episcopi, in quibus Episcopum S. Jacobi vocabant *Archiepiscopum*, & *S. Romanæ Ecclesiæ Legatum*: nempe Portugalensis Episcopus in Curia Papæ remanserat, & benedictionem ab Ecclesia B. Jacobi Papæ & Cardina-

libus mittendam præstolabatur. Et quidem prædictam Ar-
 cam autem cum centum morabitanis, & L. solidos Pic-
 taviensibus, & alios C. morabitanos, quos secum tulerat in
 dativum jam habebat: ad complementum autem benedic-
 tionis CC. & LX. marcas argenti addi oportebat. Ea pro-
 pter iniitò consilio ab Episcopo S. Jacobi & à supradictis
 ejus Canonicis, visum est eis ea de Thesauro S. Jacobi ac-
 cipi. Paucis itaque admodum hujus consilii complicitibus
 mensa rotunda argentea, quæ vulgo intremissa vocabatur,
 quæ fuerat Almostani Regis Sarracenorum continens XL.
 marcas argenti, Crux aurea, & Casula aurea, quæ Rex
 Ordónius dederat B. Jacobo, necnon Corona aurea ad
 complendum prædictæ benedictionis dativum confringun-
 tur, ut transmittantur. Hæc omnia quoniam ad complendas
 CC. & LX. marcas argenti non sufficiebant, ipse Episco-
 pus de proprio XL. addidit marcas argenti. Quomodo au-
 tem tot & tanta mitterentur, subtilissimo egebat ingenio.
 Tunc temporis Navis quædam Normanorum institorum quæ
 vento exagitata barbarorum Oceano Agarenorum oberra-
 verat, Castello Honestò applicuerat, & in Normaniam
 repedare properabat. Per hos institores prædictus S. Jacobi
 Episcopus supradictam pecuniam se missurum simulavit,
 videlicet sapienti usus consilio: gens namque Galliciana
 hujusmodi consiliorum secreta scire inhiat, & eorum per-
 pauci sunt qui commissa sibi fideliter retineant. Idcirco
 sciti fuit consilii, ut aliud eis specie tenus ostenderetur,
 & aliud fieret. Recedentibus denique Normanigenis fama
 sæpius ficti significatrix asseruit Episcopum prætaxatam pe-
 cuniam navigio transmisisse in Normaniam, & à Normania
 Cluniacum, sicque quorundam Concanonicorum nostro-
 rum delusa est dolosa intentio, qui si rescivissent rem prout
 gesta fuit, utpote pleni rimarum, citius efflueret. Tan-
 dem compluribus Gallicianis accepta cruce Hierosolyman

Anno
1120

adeuntibus prædictus Episcopus vir perspicacissimi ingenii, prædictam pecuniam duobus articulosis atque admodum versipellis, scilicet P. fratri arcario, & P. Joannide qui postea factus est noster Canonicus, ad deferendum commisit. Illi autem consilio & admonitione ipsius Episcopi sub specie pœnitentiæ alii X. auri uncias, alii VIII. alii VIII. alii V. & sic de ceteris sub fide distribuerunt. Quot cuique uncias auri ad deferendum commendaverunt, à tot eum pœnitentiæ annis solverunt. Papæ subtilissimi atque perspicacissimi ingenii dispositio! Sic per Aragonensis tyranni Regnum indemnes transierunt, & usque ad montem Pefulanum prædictam pecuniam detulerunt. Quam ibidem Monachi Cluniacenses accipientes, sicut stabilitum fuerat, Cluniacum asportarunt. Ubi cum prædictus uterque P. Abbatem Cluniacensem, Episcopum Portugalsensem, Stephanum de Bisontio Calixti Papæ Camerarium invenisset, prædictam benedictionem eidem Stephano Camerario vice Papæ tribuerunt. Post hæc cum Episcopus Portugalsensis reverti vellet in Hispaniam, sed per Aragonensis tyranni Regnum repedare non auderet, (quippe pluribus in locis paratæ erant insidiæ) privilegia Emeritanæ Metropolitæ in Compostellanam Ecclesiam translata, atque Legationis Episcopo S. Jacobi commendatæ translata per hos prædictæ benedictionis latores ad Ecclesiam nostram transmisit, quæ sunt hujusmodi.

Privilegium de Archiepiscopatu Emeritenensis Provinciæ. &

C *Alixus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo, salutem & Apost. benedict. Omnipotentis dispositione mutantur tempora, & transferuntur Regna. Hinc est quod magni quondam nominis Nationes detritas & depressas, exiguas vero quandoque legimus exaltatas. Hinc est quod in quibusdam Regionibus Paganorum*

rum tyrannide potentia christiana dignitas conculcatur: in quibusdam item christiani nominis potestatem Paganorum feritas occupavit, sicut & Emeritana Civitati constat peccatis exigentibus accidisse. Cum enim inter nobiles Hispaniarum Civitates & ipsa nobilis appareret, ita divina dispositione mutatis temporibus Moabitaram, sive Maurorum est tradita potestati, ut in ea & Pontificalis gloria, & christiana fidei dignitas deperierit. Ipsa quoque suffraganea Civitates, exceptis dumtaxat tribus, Colimbria videl. & Salmantica, atque Avila, in quibus adhuc per Dei gratiam Episcopalis Cathedra perseverat, eadem tyrannide occupata, à sua similiter gloria exciderunt. Ceterum in mutatione hac Nos ex consueta Sedis Apostolica dispensatione juxta fratrum nostrorum consilium & honori Dei & animarum saluti duximus providendum, ne aut illis Christianorum reliquiis proprii capitis deesset unitas, aut tam nobilis Ecclesie Pontificalis omnino deperiret auctoritas. Ob majorem igitur B. Jacobi Apostoli reverentiam cujus glorioso corpore vestra Ecclesia decoratur, & ob precipuam persona tua dilectionem, supplicante Nepote nostro Illesonso Hispaniarum Rege, & fratribus nostris H. Portugalesi Episcopo, ac P. Cluniacensi Abbate, necnon & Laurentio Ecclesie vestra Canonico, prefata Metropolis dignitatem honorabili ac Cleri & populi multitudine abundantis, Compostellana Sedi auctore Deo concedimus: ejusque suffraganeos qui vel modo sedes proprias obtinent, vel in futurum (Domino miserante) obtinuerint, tibi, charissime frater, & Coepiscopo Didace, tuisque successoribus, Metropolitanò jure ordinandos regendosque subjecimus & in Civitatibus illis quae proprios olim Antistites habuerunt, si Cleri & populi multitudo & vota meruerint Episcopos ordinandos, liberam vobis concedimus facultatem. Vestra igitur interest ita deinceps Ecclesiam Romanam diligere, ita in ejus obedientia & fidelitate persistere, ut in

Anno
1120

ejus benevolentia & liberalitate Archiepiscopi constituti, hujus gratia dignitatis inveniamini digniores. Si qua ergo in futurum Ecclesiastica Sacularisque persona hanc nostre Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districta ultioni subjaceat: obedientibus autem atque servantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem premia æternæ pacis inveniant. Amen.

FIRMAMENTUM

TIBUS
EUM.

SS.

SS.

PETR.

PAUL.

CALIX.

TUS

PP.

II.

EST
DOMI
TUSEgo Calixtus
Catholice
Ecclesie
Episc.

Benevalere.

Datis Valentia per manum Grisogoni Sanctæ Romanæ Ecclesie Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii IV. Kal. Martii, Indiæ. XIII. Incarnationis Dominicæ anno M.C.XX. Pontificatus autem Domini Calixti Secundi anno II.

De Suffraganeis Episcopis. Cap. 17.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Colimbriensi, J. Salamanticensi salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officii auctoritas nos compellit, ut pro Ecclesiarum omnium

sta-

statu solliciti per Dei gratiam existamus. Idcirco fratres charissimi tam vobis quam vestris Ecclesiis duximus providendum, ut secundum Suffraganeorum Episcoporum consuetudinem caput ad quod debeatis recurrere habeatis. Porro sollicitudinem hanc venerabili fratri nostro & Coepiscopo Didaco Compostellano providimus injungendam. Præcipimus itaque fraternitati vestræ, ut ei super vos & reliquos vestræ Provinciae Episcopos & Parochias Archiepiscopo ex liberalitate Sedis Apostolica constituto plenam deinceps obedientiam & reverentiam deferatis, & B. Jacobi Compostellanam Ecclesiam matrem vestram in posterum cognoscatis. Dat. apud Castrum Crifam VI. nonas Martii. (Anno 1120)

De Legatione Bracarenfis & Emeritanæ Provinciae.

Cap. 18.

2 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Dilectis fratribus & Coepiscopis, Abbatibus, Clericis, Principibus, & ceteris fidelibus per Emeritanam, & Bracarensem Provincias constitutis salutem & Apostolicam benedictionem. Antiqua Sedis Apostolica institutio exigit, & charitatis debitum nos compellit, eos qui & prope & qui longe sunt positi visitare, & saluti omnium solícite providere. Quamobrem filii in Christo charissimi necessarium duximus venerabili fratri nostro D. Compostellano Archiepiscopo in partibus vestris vices nostras committere, qui una vobiscum quæ apud vos fiunt Ecclesiastica negotia diligenter audiat, & opportunitatibus vestris & Ecclesiarum vestrarum sedula sustentatione provideat. Rogamus itaque universitatem vestram & præcipimus, ut eum tamquam Vicarium nostrum reverenter suscipere atque debita ei humilitate obedire sicut B. Petri filii procuretis. Præterea cum opportunitas Ecclesiastica utilitatis exegerit, ad ejus vocationem conveniatis, & Synodales cum eo conventus ad honorem Domini

Anno 1120 *ni celebretis, quatenus collaborantibus vobis corrigenda corrigere, & confirmanda possit per Dei gratiam confirmare. Dat. Valentia III. Kal. Martii. (Anno 1120)*

Speciales literæ Calixti Papæ ad Compostellanum Archiepiscopum.

3 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Et personam tuam & commissam tibi Ecclesiam quanta dilectionis gratia complectamur, operum exhibitio manifestat. Tibi enim super Emeritanam & Bracarensem Provincias vices nostras commisimus, & B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanæ dignitatis gloria decoravimus. Hortamur itaque fraternitatem tuam, & monemus in Domino, ut Romanæ Ecclesiæ beneficium recognoscas, & injunctam tibi obedientiam, ita, cooperante Deo, adimplere studeas, quatenus & illis quorum tibi cura commissa est salubriter providere, & B. Petri semper possis gratiam promereri. Datis Valentia III. Kal. Martii. (Anno 1120)

Quod ab hac die vocatus est Archiepiscopus. Cap. 19.

HÆC Privilegia translata maximo cum gaudio Compostellæ VIII. Kal. August. suscepta, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi coram omni Clero & populo in ejusdem Apostoli Ecclesia excelsa voce lecta sunt. Ab hac die prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus habitus atque vocatus est Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus. Nempe nativitatis Dominicæ anno M. C. IV. ex quo à Papa Paschali pallium Romæ adeptus fuerat, quot quibusque modis potuit ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum aspiraverat. Sæpius namque Romanam Curiam per amicos & per nuntios suos visitando, excellentissimum Romano Pontifici atque Cardinalibus uni-

versæque Romanæ Curix exhibuerat obsequium, sicut superius partim scriptum est. Quid enim memorem, quot & quanta de Thesaurò B. Jacobi, & complura de suo, ut hoc tam sanctum & tam justum desiderium suum effectui manciparet, expendit? Quidve memorem tot & tam asperos labores atque timores Canonicorum suorum quos ipse frequentius ad Romanam mittebat Curiam, ut hoc nancisci valeret? Quorum quidem non modicam partem ego quoque *Girardus* expertus sum. Denique prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus tantam Romanæ Ecclesiæ exhibuit humilitatem, quatenus licet præ ceteris Hispaniarum Ecclesiis honore & divitiis sua polleret Ecclesia, omnes tamen humilitate & obsequio circa Romanam Ecclesiam transcendit. Quapropter testante Scriptura quæ ait: *Humilitas vincit omnia*: & alio in loco: *Qui se exultat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*, Apostolica B. Jacobi Ecclesia per humilitatem exaltata est. Nimirum omnipotens, cujus nutu disponuntur omnia, ita disponi voluit, ut qui hanc plantaverat vineam, ipse de fructibus ejus comederet, & in ejus gloria delectaretur: utputa prædictus Archiepiscopus olim hanc vineam plantaverat, & sæpius magno cum labore excoluerat, & in ejus tempore B. Jacobi Ecclesia hujus vineæ fructu gloriosa in Metropolitanam sublimata est dignitatem. Ipse quoque Archiepiscopus ad majoris culmen dignitatis, S. R. E. Legatus super Emeritensem & Bracaremsem Provincias. O utinam divina pietas tam prompto tamque utili agricolæ vivendi spatium longius concedat, quatenus Deo auctore Ecclesia B. Jacobi consilio atque labore ejusdem agricolæ, ipsius quoque temporibus in majorem sublimetur dignitatem! O utinam quod adhuc intendit & desiderat vita sibi comite Compostellana adipiscatur Ecclesia! Amen.

Anno
1120*De reditu Portugalensis Episcopi, & de data Cruce.*

Cap. 20.

Circa id temporis prædictus Portugalensis Episcopus, repedare volens in Hispaniam cum B. (1) Cardinali atque Legato Rom. Ecclesiæ à Papa Calixto ad Hyberos misso, usque ad *Olorensem* Civitatem reversus est, ubi correptus febribus aliquandiu morabatur. Denique sanitati restitutus cum per Alpes ad Hispaniam reditum faceret, præsensit pluribus in locis præparatam esse sibi pedicam. Quippe cum eo ibant exploratores ob hoc à Rege Aragonense & ab Episcopo Jaccensi missi, qui illius adventum vel *faceæ* vel *Stelle*, vel alias prænuntiarent, ut caperetur. Prædictus autem Cardinalis animabat eum ut secum veniret in Hispaniam. Sed *Pampilonensis*, atque *Lascurrensis* Episcopi, quibus Aragonensis Regis tyrannis admodum nota erat, Portugalensi Episcopo dissuadebant, ne in manus inimicorum suorum præsciis incideret. Enimvero nec Romani Cardinalis præsentia, ceterorumve Episcoporum, nec pontificalis ejus dignitas liberarent eum ne caperetur: supra modum enim Rex Aragonensis Ecclesiæ B. Jacobi clericos habebat odio. Sapienti itaque usus consilio Portugalensis Episcopus confestim iter suum reciprocatur, rediens ad Civitatem *Auxum*, & ab Auxo ad *Labordensem* Civitatem. Tunc depositis pontificalibus vestibus cum duobus vernulis, adhibito sibi quodam indigena, qui & barbaram linguam Blascorum, (2) & viam per invia noverat, Alpes ingreditur: inde per *Ispuciam*, & per *Navarram*, & per *Viscayam*, & per *Asturiam* præter mare quod extremis

His-

(1) Boffo vocabatur.

(2) Vasconum lego: nam est Blascon in Gallia sit, non ad rem, cum Insula extra viam; nec peculiari, uti Vascones, lingua gaudeat; sed Gallicis vernacula.

Hispaniæ rupibus alliditur ; nunc eques , nunc pedes præ-^{Anno}
 terit. In illis montium remotis atque inviis locis , homines ¹¹²⁰
 truces , ignotæ linguæ , ad quolibet nefas prompti habitant ,
 nec immerito locis asperrimis atque inamœnis homines ef-
 feri atque effrænes habentur : quippe hæc semita invia per
 rupes , per dumeta , per loca deserta viam ostendebat.
 Præterea mare ibi quædam brachia sua ad disterminandum
 Provincias porrexit , & iter illac agentibus chaos mag-
 num firmatum est. Verum enimvero Portugalensis Episco-
 pus nec locorum asperitatem , nec incolarum atrocitatem ,
 nec brachiorum Oceani circumquaque porrectorum tumen-
 tem sævitiam pertimescens , beati quippe Apostoli Jacobi
 confusus suffragiis , per devia montium , vallium , atque
 marium , *Carrionem* usque pervenit. Sicque publicæ viæ
 redditus præduce Dei gratia incolumis Compostellam us-
 que remeavit : ubi à prædicto Compostellanæ Sedis Ar-
 chiepiscopo & S.R.E. Legato & ab ejusdem Ecclesiæ Canō-
 nicis honorifice cum processione susceptus est. Deinde su-
 per altare B. Jacobi bullata supradicta privilegia Archie-
 piscopatus & Legationis obrulit. Nempe Papa Calixtus
 prædicto Portugalensi Episcopo vices suas commisserat , vi-
 delicet , ut ipse Portugalensis Episcopus vice Domini Pa-
 pæ Emeritensis Metropoleos & Legationis super Emeri-
 tensem & Bracharensem Provincias Privilegiis super altare
 B. Jacobi oblatis Compostellanæ Sedis Archiepiscopum
 cum cruce investiret. Quod ita factum est : nempe hoc
 unum nos latebat , crucem ad deferendum ante se à Papa
 Calixto prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo &
 S. R. E. Legato fuisse concessam. Sed tunc nobis inno-
 tuit.

2 Præterea Portugalensis coram Archiepiscopo ejus-
 que Canonicis qualiter in adeptione Archiepiscopatus at-
 que Legationis per annum se habuerat , quot & quanta

Anno 1120 passus fuerat, enarravit. Dixit etiam quantum adhuc addi oportebat, ut quæ minus fuerant, complerentur: scilicet prædicta arca aurea novem marcarum cum daretur à Portugalensi Episcopo & ab Abbate Cluniacensi Papæ Calixto credita & recepta est, quasi tota aurea, verum pars interior erat argentea. Quo comperto ad complementum XX. auri uncias Portugalensis dari pepigerat. Præterea quarta pars auri quod receperat Stephanus de Bisontio Cameraarius Papæ, scilicet ducentas uncias, falsa esse comperta fuerat. Ea propter L. uncias auri dari oportebat, necnon dispensam itineris atque laboris quam dispenderat Portugalensis Episcopus, scilicet XXX. auri uncias. Hæc omnia videlicet C. auri uncias prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum ad complementum dare oportebat & dedit. Præterea idem Archiepiscopus Portugalensem Episcopum utpote pro tanto labore largius remuneravit. Ei namque atque vernulis suis contulit indumenta: ipsi etiam annulum pontificalem, præstimoniam, & cetera retribuit: nimirum ex quo prædictus Archiepiscopus à Papa Paschali pallium adeptus fuerat, multa aurea & argentea & cetera pretiosa ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia Archiepiscopatum haberet, distribuerat. Nempe Romano Pontifici, Romanis Cardinalibus, ceterisque in Romana Curia, necnon Canonicis, atque amicis suis, ad hæc iterum laborantibus, sæpius magna atque innumera distribuendo ad quod diu anhelaverat effectui mancipaverat: plurima quoque ut adepta possidere & cetera adhuc adipiscenda valeat adipisci, prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus frequenter distribuit. Utinam vita diutius comite per Dei misericordiam utpote fidelis dispensator, in opus simile plurima dispenset atque distribuat: quatenus ejus temporibus Compostellana B. Jacobi Ecclesia ad majorem sublimetur dignitatem.

De Navibus Sarracenorum captis ab Iriensibus. Cap. 21.

A Temporibus A. Regis bonæ memoriæ Sarraceni ab *Hispani*, ab *Almaria*, *Olisbona*, & à ceteris locis mari finitimis navigio in Gallæciam venire consueverant. Ecclesias destruere ac comburere, & quæcumque inde abstrahere, homines alios trucidare, alios vinctos ducere, mulieres, parvulos, captivare, cetera quæ sibi necessaria erant in prædam ferre, vineas, arbores succidere, domos incendere, castella etiam, sicut in Sancta Maria de Lancata, & in Sancto Pelagio de Luto accidit, crebris assultibus invadere atque irrumperè, erat eis præ manibus. Hac de causa à medio Aprilis usque ad medium Novembris littora Galliciani maris deserta & depopulata erant. Tantum Sarracenorum audacia hæc frequentabat! Qua propter prædictus B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dolore paterno compunctus, quoniam in partibus Gallæciæ homines nauticæ artis periti non habebantur *Arelatum*, *Genuam*, & *Pisam* nuntios suos miserat, qui ad se peritissimos navium artifices illinc venire facerent. Quid plura? Genuensis nomine Augerius peritissimus navium artifex duas naves quæ vulgo Galeæ dicuntur, in *Iria* composuit: in quarum compositione Archiepiscopus multam pecuniam multasque dispensas expendit. Eodem igitur anno quo factæ fuerunt, Irienses jussu & admonitione Archiepiscopi cum navita suo prædicto Augerio armati naves ingrediuntur, terram Sarracenorum adeunt, & versa vice trucidant, captivant, incendunt, succidunt. Denique quibusdam Sarracenorum navibus captis, destructis atque succensis, alias secum adducentes, aurum, argentum, Captivos, vestes abundantius defferentes, ad propria revertuntur. Ex tunc Ismaelitæ B. Jacobi provinciam nisi in multitudine navium invadere non audebant. Quodam denique tempore Sarraceni Hispanenses, & Olisbonenses in viginti navibus Provin-

Anno 1120 vinciam B. Jacobi invadunt, & multitudine sua vallati circumquaque depopulantur: paucos tamen homines captivaverunt; alii enim ad montana confugerant. Tandem ceteris ad propria redeuntibus quatuor naves remanserant, hic in insulis, scilicet Ouras, Salvara, Flamia, (1) moræ indulgebant. Quod cum comperisset prædictus Compostellanæ Sedis Archiepiscopus S. R. E. Legatus prope Iriam adiit, Irienses convocat, jubet atque suadet eos ut instructis navibus Archiepiscopi atque suis Sarracenos perditum eant. Milites etiam suos hortatur, ut una cum Iriensibus in Sarracenos vires suas experiantur. Tunc Irienses instructis navibus alto se committunt, & circumquaque per insulas Ismaelitarum naves requirunt. Quas ut invenerunt, cis Castellum S. Pelagii de Luto, quippe applicuerant litori, & necessaria sibi in naves comportabant, & crebrescente jam crepusculo ne noctu aufugerent, aditus maris excubantes possederunt. Mane autem facto Irienses unanimiter accensi & præparati ad bella facto agmine, Sarracenorum naves invadunt. Quos cum vidissent eminus Sarraceni perpeti cursu ad se venientes, tonfis incumbunt, ad arma concurrunt, nec segnius ad bella parantur. Ceterum Irienses utpote aggressores audacius irruunt in Agarenos: vasto impetu ferreis rostris navium naves gentilium feriunt, sauciant, dissipant, & eodem congressu in eorum naves insiliunt: hos trucidant, alios in altum projiciunt, aliis utpote captivis miserentur: Ismaelitæ autem alii bellare, alii remigare, alii natando fugere tentabant. Interea quædam navis Sarracenorum velocior ceteris, ab ipsis navibus Iriensium elabatur, & sic aufugit; aliæ vero tres à Christia-

(1) Libro 1. cap. 103. Aonios dicitur, & apud Plinium Aunios: vulgo de Ons. Salvara hodie Salvora ad ostium fluminis Ullæ. Cap. 109. num. 5. additur Laonia, quæ forte hic Flamia.

tianis retentæ sunt. Interempti sunt ibidem XVI. Sarraceni, captiyati centum minus duobus, præter arma & spolia, Christiani etiam qui à Sarracenis captivi deferebantur, soluti sunt. Tandem Irienses cum tribus captis navibus, cum captivis Ismaelitis, & cum spoliolum multitudine ad propria cum gaudio reversi sunt. Horum omnium quintam partem prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato, utpote Domino suo, cum his quæ ei ex navium suarum proprietate debebantur dederunt. Utinam alii atque alii Sarraceni sapius tali omine captivatum Christianos veniant, ut quod Christianis facere consueverant, amodo in Agarenos convertatur.

De couito inter Ullam & Tamarim. Cap. 22.

Eodem tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quasdam discordiæ faces jam non modicum accensas extingueret. Quod patrocínio atque consilio prædicti Compostellanæ Sedis Archiepiscopi & S. R. E. Legati partim effectui mancipavit. Interea cum Regina Compostellæ indulgeret moræ, Archiepiscopus ad sublimationem & augmentationem Ecclesiæ B. Jacobi tam in sæcularibus, quam in Ecclesiasticis propensus anhelans, cum Regina consilium habuit, ut cautum inter Ullam & Tamarim prædictæ Ecclesiæ conferret. Quippe Compostellana Ecclesia circumquaque potestatem & imperium habebat, sed cautum inter Ullam (1) & Tamarim nondum habuerat. Quod ut fieret magnum & difficile ad impetrandum erat. Igitur ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia cautum inter Ullam & Tamarim in posterum habeat, prædictus Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dedit Regine U. de Thesauro S. Jacobi mensam argenteam sexaginta marcarum, & X. marcas argenti de suo. Dedit autem Re-

(1) Ullam al.

Anno 1120 gina hujusmodi cautum Ecclesiæ B. Jacobi inter Ullam & Tamarim scriptis firmis atque indissolubilibus, videlicet, si quis aliunde veniens inter Ullam & Tamarim absque Sajone Compostellani Archiepiscopi pigneraret, ut prædam inde abstraheret, vel alio modo cautum infringeret; pariet VI. millia solidos Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ejusque Canonicis. Quod si aliquis de iis qui inter Ullam & Tamarim morantur absque Sajone Compostellani Archiepiscopi inter Ullam & Tamarim pigneraret, vel alio modo prædictam cautum infringeret, persolveret quingentos solidos prædicto Archiepiscopo ejusque Canonicis, quod in serie testamenti à Regina U. super hoc dati firmius atque plenius scriptum reperies. Dedit præterea eadem Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, terram de *Dormiana* per terminos suos cum hominibus & cum caractere suo, sicut in scriptis horum resonat. Medietatem quoque Insulæ *Laonia*, quam prædecessor bonæ memoriæ Didacus Episcopus amisserat, & aliam medietatem ejusdem Insulæ qua Ecclesia B. Jacobi in his guerrarum temporibus caruerat, utramque medietatem Insulæ *Laonia* prædicta Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, scripto firmo atque indissolubili contradidit. Horum omnium scripta atque testamenta in Catalogo B. Jacobi reservata habentur. Ut hæc, sic & alia consilio atque prudentia prædicti Archiepiscopi & S. R. E. Legati B. Jacobi Ecclesia citius adipiscatur.

De edificatione Honesti. Cap. 23.

Quamquam prædictus Archiepiscopus S. R. E. Legatus ad ædificationem & ad sublimationem Ecclesiæ suæ totus anhelaret, ut supra prætaxavimus, sæcularia tamen prout decebat proinde pertractabat, videlicet, ut Ecclesiastica tota animi intentione disponderet, & sæcularibus

bus quantum sua intererat curam adhiberet. Abolevit quoque quantum potuit pravas atque abolendas consuetudines: ex præcepto namque Regis Hispaniæ rustici à *Triacastella* usque ad Oceanum mare conveniebant ad ædificandos muros Castellum nomine *Honesti*, qui sine calcis linimento constructi ex minutis lapidibus trabibus interpositis ruinam assidue minabatur: verebantur nimirum Hispani, ne Anglici vel Normanigenæ, sive aliæ barbaræ gentes ex hac parte navigio Gallæciam aggredèrentur. Quippe *Honestum* quasi quædam clavis atque sigillum est Gallæciæ: quod si extræ gentes hunc locum sibi præriperent, munitione ibidem composita Gallæciam invadere atque depopulari præmanibus haberent: quod Hispaniæ Rex veritus dederat edictum, ut agricolæ à ripa fluvii nomine *Issi* usque ad mare, bis in anno ex consuetudine *Honesti* muros facile casuros atque ruinosos reædificatum tempore stabilito convenirent. Quod reædicatoribus his laboriosum atque difficile nimium & plusquam nimium erat. *Cresconius* tamen bonæ memoriæ Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus idem Castellum turribus excellis atque muro firmissimo partim munierat: successor quoque ejus *Didacus* Episcopus ejusdem Castellum partem ædificaverat: nihilominus tamen prædicti coloni certis temporibus reædificatum muros & turres confluerere cogebantur: unde prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus admodum compatiens, participato consilio cum *Adefonso* Catholico Rege Hispaniæ, & cum genero ejus Comite *Raymundo* totius Gallæciæ Domino, necnon cum Canonicis B. Jacobi & cum Principibus Gallæciæ, prædictum Castellum firmissimo muro clausit & turribus excellis munivit, sicut res indicat usque in hodiernum diem. O quam misericorditer! O quam gloriose egit, qui Gallæciæ colonos tanto labori obnoxios liberavit atque regii edicti consuetudinarium opus oblitteravit!

Anno *Quod Sarraceni voluerunt aggredi Honestum & de compositione majoris turris.* Cap. 24.

QUODAM denique tempore Sarracenorum multitudo navigio Gallaciam aggreditur, & debellato, capto atque destructo Castello S. Mariæ de Lanzada ad debellandum & capiendum Honestum animos intendunt. Quippe tanta erat eorum audax multitudo! Quod ut innotuit prædicto Archiepiscopo, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi dum Matutinas psallerent, cursu percito velocissimum equum ascendens tribus tantum comitatus militibus Honestum adiit, ut priusquam Sarraceni Castellum invalissent aut obsedisent, Castellum ingredi posset, ceteri milites Compostellæ Cives eum post sequi sunt. Quod Ismaelitarum audaciam hebetavit. Sequenti tamen nocte eorum Princeps qui lingua sua Alcaida dicitur, liburnum conscendens cum XX. peritissimis atque expertissimis viris venit exploratum situm loci, munitiones Castellum, bellatorum multitudinem, ut si quæ minus firma comperiret, proximo diluculo cum exercitu suo debellare Castellum accederet. Sed ut satis circumquaque exploravit, & eo Archiepiscopum cum bellatorum multitudine adventasse præsensit, reversus est, & sic à proposito destitit, non ausus prædictum Castellum aggredi. Ea propter Archiepiscopus ab hac die secum excogitans pertractavit ut prædictum Castellum firmiter muniret. Verebatur enim ne aut Sarraceni, aut aliæ gentes ex insperato prædictum Castellum ingrederentur, & circum circa B. Jacobi Provinciam impie edomarent. Accepto itaque consilio cum Canonicis suis & cum Gallaciæ Principibus turrim aliarum excellentissimam atque firmissimam in medio Castellum composuit: in cujus compositione maximos equidem sumptus fecit: nimirum fecit eam supereminentem ceteris, utpote caput & domum totius Castellum, sicut enim aquila ceteras aves præcel-

lit atque dominatur, sic turis illa ceteras turres Castellum illius præcellit eisque dominatur. Scitum sane consilium: ceteras turres totumque Castellum turris illa, si necesse fuerit tuebitur, nec Sarracenorum aliarumve gentium incurfus formidabit: & si quandoque S. Jacobi Archiepiscopus vel ejus Canonici ad prædictum Castellum venerint, sive (quod absit) inimicorum suorum impetum ab urbe sua declinaverint, in turre illa commorantes, utpote Domini, utpote fundi possessores, toti Castello præerunt & dominabuntur: versatilis equidem est rota fortunæ: nunc blanditur, nunc aspera minatur: ideo quisque quod sua refert operari fatigat.

Quod construxit nova Palatia. Cap. 25.

PRædictus Archiepiscopus Ecclesiam B. Jacobi & in Ecclesiasticis & in sæcularibus valde sublimavit, augmentavit atque ditavit: magnæ equidem prudentiæ, magnæque perspicacitatis vir ad Ecclesiastica peritus & ad sæcularia satis providus, sicut usque in hodiernum diem patet. Præterea quoniam Palatia sua, in quibus Compostellæ morabatur, minus idonea erant (quippe illo confluebant Reges, Consules, ceterique Primates undecumque ad Compostellanensem venissent urbem) decebat ut Palatia idonea, immo regalia haberet, utpote S. Jacobi Archiepiscopus & S.R.E. Legatus. Fecit itaque Palatia secus Ecclesiam B. Jacobi, ampla atque excelsa, idonea itaque atque regalia, qui turbam Principum atque populorum, ut decet, capere sufficiant. In ejusdem quoque Palatii pilari fecit fieri puteum magnæ profunditatis miro artificio, ut res indicat: sic namque consuetudo est ut in regalibus Palatiis aquam ad hauriendum præsto habeant pluribus usibus profuturam. Et quia ab his palatiis procul erat Chorus Ecclesiæ B. Jacobi, & laboriosum valde erat illi assidue descendendo & ascendendo ire ac redire; composuit Ca-

Anno 1120
 pellam suam fursum super porticum ante quam sit monera,
 in fronte Ecclesiæ B. Jacobi dextra egredientibus ab ea-
 dem Apostolica Ecclesia. Deinde consecravit eandem Ca-
 pella in commemorationem B. Pauli Apostoli, B. Grego-
 rii, B. Benedicti, & B. Antonini: prius namque antea
 quam fieret præfens B. Jacobi Ecclesia, altaria S. Benedic-
 ti, & S. Antonini fuerant in turribus, quas ad munitio-
 nem Apostolicæ Ecclesiæ fecerat *Cresconius* Episcopus ante
 veterem B. Jacobi Ecclesiolam. Has turres prædictus Archie-
 piscopus destruxerat, construendo hanc insignem Apосто-
 licam Ecclesiam: ob hoc ipse B. Benedicto, & B. Antoni-
 no honoris vices recompensavit, ut quia eorum altaria
 destruxerat, eorum commemoratio in prædicta Capella ha-
 beretur, quod ita factum est.

De Concilio Compostella celebrato. Cap. 26.

Anno 1121
TRansacto aliquanto tempore prædictus Compostellanæ
 Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus, V. idus
 proximi Januarii Concilium Compostellæ ex præcepto Do-
 mini Papæ Calixti celebrare stabilivit. Episcopos itaque &
 Abbates cum Principibus, super quos S. R. E. Legatione
 fungebatur, literis suis ad Concilium vocavit, videlicet
 P. Lucensem, M. Minduniensem, P. Astoricensem, D. Au-
 riensem, A. Tudensem, P. Bracarensem, G. Collibriensem,
 G. electum Salamanticensem, P. electum Avilensem, & eo-
 rum Abbates. Ex quibus quidam cum prædicto Concilio
 non interessent, nec pro se nuntios mitterent, sententiam
 in eodem Concilio super eos promulgando, Pontificale at-
 que Sacerdotale Officium eis interdixit, donec ei satisfac-
 erent.

De literis Domni Papæ. Cap. 27.

Eodem tempore Papa Calixtus ex dilectionis affectu
 prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato has sub-
 criptas misit literas.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Anno
Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, salutem & 1121
Apost. bened. Speciali fraternitati tue statum nostrum, &
que circa nos sunt, pro dilectionis affectu decrevimus spe-
cialiter indicare. Nos siquidem postquam in Urbe honorifi-
centissime suscepti fuimus, in Beneventanas partes, & inde
in Apuliam usque Barum descendimus. Apulia Ducem, Ca-
pue Principem, & alios Comites & Barones terræ in ho-
magium & fidelitatem suscepimus. Ad Urbem postea prof-
pere redeuntes, B. Petri Ecclesiam quam fideles nostri de
inimicorum manibus liberaverant, visitavimus. Super alta-
re B. Petri Missarum solemniam celebravimus, & in eadem
Ecclesia Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum or-
ditiones largiente Domino fecimus. Nunc secure atque pa-
cifice per Dei gratiam in Lateranensi Palatio permanemus.
Rogo itaque frater charissime, ut Matrem tuam Romanam
Ecclesiam, sicut bonus filius diligas, adjuves, & sustentas.
Sane dilectissimum nepotem nostrum Illesonsum Regem di-
lectioni tue attentius commendamus, rogantes, ut eum se-
cundum datam tibi à Domino sapientiam consiliari studeas &
juvare: per hoc enim personam tuam nos præcipue diligemus,
& in tuis te petitionibus libentius audiemus. Præterea præ-
sentium latorem D. Abbatem amore nostro amplius habeas
commendatum. Dat. Laterani II. Kalend. Januarii.

De literis Patriarchæ. Cap. 28.

HAS quoque literas misit eidem Archiepiscopo Vera-
 mundus Patriarcha Hierusalem.

De oppressione Civitatis Hierusalem.

Veramundus Dei gratia Patriarcha Hierusalem & G.
 Prior gloriosissimi Sepulchri, & Conventus Canoni-
 corum ejusdem loci, Didaco Dei nutu S. Jacobi Archiepisco-
 po,

Anno 1121 po, & S. R. E. Legato, & Venerabili ejusdem Sedis Canonicorum Collegio, cum omnibus sibi subjectis Abbatibus, Clero, Baronibus, & populo, videre bona Domini in terra viventium. Vestrae bonitatis & prudentiae fama saepe ad nostras aures pervenit: sed nuper adveniente fratre nostro R. & eadem nobis referente, & his majora, ardentius vestrae sanctitatis amor in cordibus nostris inolevit: & quia nuntios suscepistis, & eos honeste tractastis, beneficia exhibuistis, in nostri loco ob amorem Dei & gloriosi sepulchri reverentiam verbo & actu, ut pius Pater, apud ceteros profuistis; cernui supplicamus & innumeras gratias Deo & vobis referimus, & ut eadem faciatis humiliter vestris affusi genibus postulamus. Sed quia vobis hac recompensare nequimus, pro vobis ut pro statu Ecclesiae vestrae assidue orare decrevimus, & eadem à vobis accipere obsecramus. Orationibus namque vestris & armis temporalibus muniri, elemosynis vestris ceterorumque fidelium sanctis exhortationibus vestris esurientes refici exoramus: neque hoc sine magno mœnore scripsimus: nostris enim exigentibus peccatis solito crebrius diversis plagis Deo permittente affligimur. Calum namque quadriennium est atque more solito non dedit nec terra nostra fructum suum. Si quid terra, etsi parum produxit, locusta & bruchus, cujus non erat numerus, spicas cum stipulis consumpsit. Quid referemus hostiles incursus? Undique Sarracenis vallamur. Ab Oriente namque est Babylon: ab Occidente Ascalon: in litore maris Assur: Damascus à Septentrione. Quid perfida regna & cetera innumerabilia sine intermissione nos impugnantia narremus? Quotidie invadimur, quotidie trucidamur, captivamur privati capitibus, feris & avibus tradimur, ut oves vendimur. Quid multa? Pro nomine Jesu antea quam Civitatem Sanctam Hierusalem, & Crucem dominicam, & Sanctissimum Christi Sepulchrum deseramus, mori parati sumus. Quare quid in tanto discrimine positus necessarium sit, compuncti

*miseri cordia perpendite. Clarissime Archiepiscopo vestris prof-
trati genibus, effusis lacrymis, heu quantis! vos efflagi-
tamus, nobis subvenite. O gloriosissime athleta Dei! Mo-
veant vos preces nostræ: moveat vos lamentabilis clamor
Monachorum, Canonicorum: moveant vos lacryma vidua-
rum, & orphanorum: audite gemitus compeditorum: perve-
niat ad vos lamentabilis planctus pauperum per plateas Hieru-
salem jacentium: descendat ad intima cordis incomparabi-
lis labor militum, heu paucorum! Quid passiones dicemus
peditum? Inclusi sunt in turribus, & in muris Hierusalem,
& in terra cavernis, quotidie pro vobis orantes & vestrum
auxilium expectantes, quasi columbæ ad fenestras suas, soli
Domino vacantes: quibus potestis respicite oculis super om-
nia sacrosancta loca Dominice Passionis, Resurrectionis, &
cetera, vestras excitent mentes. Venerabilis pater cur in
Hierosolymis pro nomine Jesu dubitatur mori, ubi Dei fi-
lius pro nobis non dubitavit expui, crucifigi? Ad hoc Deus
suum negotium credimus vos reservavit explendum. Ergo
dilectissime frater, cum clero & populo vobis commisso, la-
borate ut in exercitum Christi veniatis, nobisque celerrime
succurratis, aut si ipsi venire non potestis, transmittite quos
valetis. Deo teste, neque hoc sine magno mœrore scripsimus.
Nemo enim à muris Hierusalem aut à ceteris locis audeat exi-
re, nisi cum armata manu militum, aut peditum, spatio
unius miliarii & eo minus. Quibus cogimur dividere que
solebamus comedere. Certe usque ad portas Hierusalem Sar-
raceni venire vix trepidant: quare si venire differtis, time-
mus plangetis planctu magno super mortuos Hierusalem, heu
sero! quia non fuit qui adjuvaret: nec immunes nostræ mor-
tis eritis, quia advocati succurrere nolulistis: nil vero jam
nobis restat nisi mortem subire, aut si licuerit, fugiendo ma-
re transire: quod absit. Quid agendum sit, attendite: si enim
clamorem nostrum non audissetis, aut nuntios vel cartas*

Anno
1121

nostras non vidissetis, forsitan aliquam excusationem haberetis: sed amodo qualem? Venite, venite. Quicumque in nostrum auxilium venerint, omnium peccatorum unde poenitentiam acceperint, vincula auxilio Dei relaxamus, & imponimus super humeros Agni qui tollit peccata mundi. Quanta benedictione qui venientes, aut venire volentes adjuvant, aut eis sanum consilium veniendi dant, aut eorum causas in pace custodiunt, sunt replendi, perpendite: quanto vero gladio anathematis disturbatores aut causarum eorum raptores sunt ferendi, ut justus iudex animadvertite. Valet.

De discordia & reconciliatione Archiepiscopi & Reginae.

Cap. 29.

EO tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quorundam Principum rebellionem obtunderet, & Gallæciam œstro discordiæ accensam sedaret. Cœpit itaque Comitem M. & compedibus coercuit, donec per manum prædicti Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopi, Castellam ei reddidit, & pecunias exolvit immensas. Post hæc Regina Compostellæ diutius moræ indulgente, discordiæ scintilla cœpit pullulare inter Archiepiscopum & Reginam. Ajebant enim quod Regina dolose machinaretur captionem vel necem Archiepiscopo, si posset. Hujus rumoris causa Archiepiscopus armata militum ac civium manu circumvallabatur. Hujus doli argumenta quidam de familia Reginae cum forte aulae secretiora, utpote intestinus adisset, audierat, & ea cuidam præcordiali suo de familia Archiepiscopi serio narraverat. Cum autem fama super hoc crebresceret, quaesitum est, à quibus tanti mali incendium exortum fuisset. Tunc prosiluit in medium ille de familia Archiepiscopi, miles videl. & quid, vel à quo, vel qualiter audisset patefecit: quippe malebat prodere consilium, quam Dñm. At ille qui Regii doli argumenta prius propalaverat, videns

poenam merito sibi adhibitam, si accusatori suo assensum præberet, & tanti facinoris auctorem se profiteretur, cœpit attentius detestari & jurare se numquam talia protulisse. Quid plura? Non imperante Archiepiscopo, sed neque prohibente, duellum inter eos judicio Reginæ commissum & potito denique Archiepiscopali milite victoriæ triumpho, & Reginæ milite (cassatis Archiepiscopi precibus) juste excæcato, quod antea de prodicione sub velamine referebatur, remota suspicione revelatum palam habetur. Regina tamen quibuscumque modis poterat se talia nec molitam fuisse nec voluisse asserbat. Tunc ut nebulam quæ inter se & Archiepiscopum erat funditus removeret, precibus supplicare cœpit Archiepiscopum, adhibitis sibi adiutoribus Henrico Abbati S. Joannis de Angliaco, & Stephano Cluniacensi Camerario, magnæ scientiæ atque auctoritatis viris. Per hos Regina pacis confœderationem inter se & Archiepiscopum reformari anhelavit. Sciebat enim quod nisi per Archiepiscopum, Gallæciæ Regnum nullatenus habere poterat: propterea tam per se, quam per dictos coadjutores, quam per alios, satagebat quatenus Archiepiscopi patrocinio nequaquam careret. Horum atque aliorum supplicationibus interpositis, Archiepiscopus Reginæ precibus condescendit. In præsentia itaque ac testimonio Abbatis Angliacensis, atque Camerarii Cluniacensis, qui tunc temporis Compostellæ aderant, Regina concordiæ fœdus cum Archiepiscopo stabiliendo sanxit, & se ei fidelem & amicam coram prædictis testibus fore spondit: & addidit quoque prædicto Archiepiscopo totius Gallæciæ dominium. Omnes Principes suos ei hominum facere iussit, & ita factum est. Profecto ex præcepto Reginæ Arias Petrides Princeps Lupariæ, Federnandus Joannis, Veremudus Suarizi, Joannes Didacides, ceterique Principes Gallæciæ, fecerunt hominum prædicto Archiepiscopo &

Anno
1121

S. R. E. Legato, & se & sua ejus dominio fideliter suppo-
 fuerunt, hunc Dominum, hunc Patronum, hunc Regem,
 hunc Principem salva fidelitate Reginae, cujus nutu hæc
 fiebant, sibi proponentes. Addiderunt & quod si Regina
 injuriam vel violentiam in Archiepiscopum facere præsu-
 meret, omnes prout eis præcepisset Archiepiscopus rebel-
 les Reginae adversarentur, & fidele hominum Archiepif-
 copo exhibentes fideliter obsequerentur. Quod ita fore ab
 eis jurejurando sancitum est. Precibus quoque Reginae hu-
 jus fœderis conditioni additum est, quod si Regina ho-
 rum rea quolibet dolo haberetur, Abbas Angliacensis, &
 Camerarius Cluniacensis, utpote tantæ reverentiæ, tan-
 tæque scientiæ personæ, Domino Papæ, Abbati Clunia-
 censi, Episcopis, Regibus, atque Principibus terræ, tanti
 fœderis feriem, tantæque proditiōis abhorrendum facinus
 proclamarent; ut universos Reginae, utpote tanti fœderis
 violatrici, infestos facerent. Ipsius quoque Reginae compulsi
 precibus idem fœdus sanciendo fidei osculum dederunt
 Archiepiscopo, paciscentes, si Regina hujus fœderis rea
 foret; quibuscumque modis possent, tamquam pro se ipsis,
 rantum nefas ulcisci anhelarent, & Archiepiscopo auxi-
 lium pro posse suo præberent.

De destructione Castellii Raneta, & alterius in ripa Isii.

Cap. 30.

EX hoc autem fœdere inter Archiepiscopum & Re-
 ginam, fidelitatis atque amicitiae gratia adeo con-
 valuit, quod Gallæciæ Regnum à rebellium tyrannorum
 rabie Archiepiscopus eripuit. Castella quoque quæ Eccle-
 siæ B. Jacobi inutilia & Reginae infesta erant, fundo tenus
 diruit. In *Taberolo* namque Federnandus Petri Consulis
 filius Castellum nomine *Raneta* composuerat. Cumque
 B. Jacobi Ecclesiæ in quibusdam adversaretur, ab Archie-
 pif-

piscopo dirutum est. Præterea Comes M. qui per manum Archiepiscopi Reginae evaserat vincula, Regni ambitione accensus, quod Reginae captione coactus dederat, pronus ad omne nefas adipisci nitebatur. *Castellam* (1) itaque, atque *Deciam*, montem *Rosum*, Lemavos, horumque affinia, guerra stimulis inquietabat: quorum quidem non modicam partem violenter adeptus est. Composuit quoque Castellum in ripa *Ipsi*, quod honori B. Jacobi & publicæ viæ iter agentibus quasi latro in silva insidiabatur, utpote prædonum atque latronum domicilium. Cum autem inter Reginae & filium ejus Regem A. pacis atque dilectionis foedus Archiepiscopi instinctu restauraretur, causa Comitum M. extirpandi rebellionem, mater cum filio Gallæciam adiit. Deinde deprecatorias Archiepiscopo literas direxerunt, quatenus ad edomandam prætaxati tyranni sævitiam, auxilii manum porrigeret. Archiepiscopus itaque collecta Compostellæ civium multitudine, adscitis Gallæciæ Principibus qui ejus dominio suberant cum innumero militum atque peditum, Castellum in ripa *Ipsi* obsessum atque destructum properat: quod effectu nequaquam caruit. Eadem namque die qua obsessum est, Compostellani crebro assultu expugnantes, nec vulneribus armorum, lapidumve cedunt, nec obsessorum audaciæ parcunt: instant, irruunt, & sanguinem obsessorum sitibundi requirunt. Tandem faucibus atque peremptis intus quam pluribus, Compostellani uno impetu portas & muros Castellum irrumpunt, & Castellum ingrediuntur: hostes capiunt, eorum spolia diripiunt, & Castellum funditus destruunt. Hujus rei eventum Archiepiscopus ceteris Gallæciæ Principibus dedit in exemplum, ne Castella prope honorem Ecclesiæ B. Jacobi ædi-

(1) Territorium scilicet in Auriensi Diocesi ita nominatum.

Anno 1121 ficare præsumant, neve cui obsequi debent, rebelles existant. (1)

De posterioribus juramentis factis contra priora. Cap. 31.

QUONIAM Regina prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum posteriora prioribus contraria totiens sibi facere coegerat juramenta; duxit operæ pretium à Papa Calixto hujusmodi literas habere, quæ etiam priora sancirent, & posteriora, utpote violenter extorta juramenta, irrita haberi facerent.

De confirmatione prioris juramenti & cassatione ceterorum.

C*alixtus Episcopus servus serv. Dei. dilectis fratribus & filiis Episcopis, Principibus, Comitibus, Militibus, & ceteris fidelibus per Hispaniam, salutem & Apost. benedict.* Egregia memoriæ Illesonfus Rex defuncto genero nobilis recordationis Raymundo Comite, fratre nostro, filium ejus Regem instituit, & Regnum ei per juramenta potentium stabilivit, prout vos ipsi certius cognovistis: postea vero ipsius pueri Regis mater, prædicti Regis filia, cum eum coronari fecissent, alia juramenta prioribus contraria violenter extorsit, & ad filii sui destructionem materna pietatis oblita, conatus sui molimine intendit. Quod profecto quam impium sit, & omni rationi contrarium, omnis ratione utens facile potest advertere. Nec puer enim avi sui beneficio tam irrationabiliter defraudari, nec mater adversus filium tanta debuit nequitia animari, ut per eam quod filio juraverant, ad aliud cogerentur. Apostolica igitur auctoritate præcipimus, ut pro sequentis juramenti extorsione, quæ à prædicta Regina facta est, nullus omnino dimittat, quim filio ejus, primum observet inviolabiliter juramentum.

Cum

(1) Hic nescio qua Excriptorum oscitantia intrusum pactum Mauritiû Bracarenfis positum lib. 1. cap. 81. num. 3. pag. 145.

Cum enim post jusjurandum legitime factum, aliud fieri non debuerit, quod postea contra illud extortum est minime observandum est. Dat. Veneriis IV. non. Martii. (Anno 1121)

Consilium B. Romani Cardinalis. Cap. 32.

Bosso S. R. E. Cardinalis, Apostolicæ Sedis servus & Legatus, D. Compostellano A. salutem. Visis dilectionis tuæ literis, & auditis Portugalensis Episcopi verbis, sicut nobis retulit fieri peroptamus: sed summopere tibi cavendum est, ne inconsulte incipias, quia undique tibi parantur insidiæ. Quo circa nostro potissimum utere consilio, sicut venerabilis frater noster Portugalensis Episcopus ex nostra parte tibi significabit. Crucem vero quam ut nobis fieri faceres, tibi per eum mandavimus, te ut diligenter & cito fiat, multipliciter rogamus. Ut autem concordiam & pacem cum Regina facias consilium damus, salvo tamen ordine tuo atque honore. Quod vero tibi mandavimus, ut Legatos ad Concilium mitteres, ideo fecimus, ut consilium quod per Portugalensem tibi dirigimus, per eos intimaremus. Vale.

De amicitia D. (1) Romani Cardinalis. Cap. 33.

Didaco S. Jacobi Dei gratia Reverendissimo Archiepiscopo cunctis vitiis inimico D. S. Laurentii in Damaso Card. salutem puramque amicitiam. Quantum vestra dignitati dilectissime Domine fidelis in omnibus extiterim, & proficuo vestro diligentissime studuerim, quamvis corporali sejungar absentia, & devote studebo dum vixero, incognitum non esse vobis existimo, ex quo in sancto contubernio vestro me fratrem annumerare dignati fuistis. Nunc autem quia quodam spatio terrarum dividimur, ad invicem, & facies vestras diu desideratas videre nequimus,

(1) *Deusledit, de quo supra cap. 8.*

Anno
1121

de sospitate vestra aliquid intimare literis remissis non dedignemini, & negotia vestra quibus consilia vel auxilia subministrare potero, Canonico vestro mittere non pigritemini, quoniam operam libentissime dabo. Præterea quemadmodum frater fratres, & Canonicus Canonicos, sicut amicus amicos suppliciter exoro, ut illud quod vobis cominisi, pro solita vestra benignitate erga me faciatis per hujus Cartulæ delatorem, & pro dilectione nostra sibi faciatis honorem. Petrum Cardinalem & Robertum Salernitanum saluta.

De amicitia P. Clun. Abbatis. Cap. 34.

Reverendissimo totisque visceribus amplectendo patri Domino D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato frater P. fratrum Cluniacensium servus indignus, Devotissimæ voluntatis obsequium, & fideles orationes vestra fidelis devotio & sincera dilectio quam erga nos habetis, multum nos vobis efficit debitores: referunt namque nobis fratres nostri à vobis venientes, quoniam nos semper in corde & in ore vestro sumus. Qua de re rogamus, ut Omnipotens Deus qui cordi vestro hanc inspiravit voluntatem, precibus & meritis Beatæ Dei genitricis Mariæ & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & B. Jacobi, ante cujus sacratissimum corpus præsidetis, facultatem vos videndi nobis concedat, & antea quam de hac vita exeamus nos ore ad os loqui permittat. Itaque tam nos quam cuncta congregatio nostra in orationibus & elemosynis & in ceteris beneficiis vestri memores semper sumus, & vobis Omnipotens Deus auctor pacis & amator pacem & prosperitatem concedat suppliciter rogamus. Scire autem volumus quoniam loco charissimi fratris nostri Domini Dalmacii, de cujus desolatione multum dolemus, præsentium latorem domnum Hugonem, quem plurimum diligimus, ad vos direximus, per quem etiam quoniam præcordialissimus nos-

noſter eſt ; omnem opinionem placitæ voluntatis veſtræ nobis mandare poteritis. Chriſtus Jeſus Pontifex Summus, Pontificium veſtrum in pace gubernare & ſublimare dignetur. Valere.

De amicitia G. Ducis Aquitaniæ, & de ceteris.

G. (1) Dei gratia Dux Aquitanorum Jacobitarum. Prudentiam veſtram nolo lateat quia Regina nihil omnium quæ coram vobis, & ut ſcitis, ſe facturam mihi promiſit, executâ eſt : quare repatriare feſtinavi. In redditu autem ad vos venire & vobis loqui non auſus fui, tum ipſius Reginæ, tum Regis Aragonenſis metu : quod ægre paſſus ſum. Nunc autem pervigilem veſtri curam, quem multum diligo, quod re ipſa experiri poteritis qui omnes quos Hiberia continet veſtri ordinis dignitate & potentia præcellitis, rogô ut Dei primum & mei gratia, & quia juſtum eſt, Reginæ filium ſuſtentetis & defendatis, & ne exheredetur faciatis : relatum eſt enim mihi quia Rex & Regina pacificati ſunt, & ut eum perdant confœderari. Nunc igitur æternam gloriam vobis in orphano illi opitulando acquirite, & de hoc ipſo cum Petro Gallicienſi Comite, & omnibus prædicti pueri amicis, loquimini : & ſi communicato noſtri & eorum conſilio eum defendere volueritis, laudo, ut in manu veſtra & cuſtodia remaneat. Si autem evidentia veſtra viderit eum nec refugium, nec auxilium illud habere poſſe quomodo ſecurus ſit & in honore ; amicitiam veſtram ſupplex deprecor, ut eum mihi navigio mittere ſatagatis. Ego enim, ſi vixero, ut avi ſui heres ſit faciam. Quare de duobus iſtis, ſcilicet utrum eum manu tenebitis & protegetis donec veniam, an audito illorum quos dixi conſilio videns non bonum eum apud vos eſt.

(1) *Guillielmus VIII. Aquitaniæ Dux.*

Anno esse, mihi mittendum disponetis, scripto mihi citissime
 1121 resignate. Vigeat dignitas & probitas vestra.

Item de amicitia B. Romani Cardinalis.

3. **B**osso S. R. E. Cardinalis & Apostolicæ Sedis
 Legatus, venerabili fratri & amico suo char-
 rissimo D. S. Jacobi Archiepiscopo salutem. Familiarissi-
 mam nobis amicitiam vestram, Romanæ Ecclesiæ, nobis,
 satis utilem & honestam esse comperimus: idcirco eam in-
 tima charitate & celebri memoria retinemus. De liberali-
 tate vestra, charitate & reverentia à vobis B. Petro, & no-
 bis exhibita, per nuntium nostrum fidelia præconia Domino
 Papæ mandavimus. Quod valde gratanter Dominus Papa
 suscipiens, sicut Clericus vester Laurentius, qui Curia in-
 tererat, vobis referre poterit, Coram omni Curia sua abun-
 de gratias retulit, & circa vos & circa Ecclesiam vestram
 totius benevolentia benignitatem se exhibiturum promisit.
 De laboris nostri & exercitus Dei processu, sed & de
 Concilio quod apud *Tolosam* in Dominica sexagesimæ (1)
 (Deo annuente) celebrare disponimus, venerabilis frater
 noster *Magalonenfis* Episcopus has vobis literas deferens,
 sicut familiaris noster vobis familiariter referet: pro quo
 rogamus ut reverentiam & obsequii gratiam illi nostra char-
 ritate exhibere curetis, per quem etiam cum redierit, om-
 nem voluntatem vestram, & quidquid solertia vestrae ex
 nobis placuerit, per literas vestras nobis intimari ro-
 gamus.

Li-

(1) Dies omnino diversus ab altero Concilii Tolosani vulgati: annus
 præcipue. Innuit ergo Bosso Cardinalis Tolosanum Concilium a'iud post annum
 1119. de quo solum apud AA. mentio.

Literæ quas misit Flandrensis Comitissa Archiepiscopo pro nepotibus suis.

4 **A**rchiepiscopo S. Jacobi speciali Domino suo C. Flandrensi Comitissa salutem cum dilectionis obsequio. Prosperitate si fruumini, vobiscum gaudeo: adversitatem vero si quam patimini, vobis condoleo: ait enim Apostolus: *Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus.* Multimodas dilecte Dñe, grates nobilitati vestræ conféro in hoc quod filios (1) fratris nostri Comitissæ R. ut relatum est mihi, admodum, ut exigit adolescentia eorum, & ut competit nobilitati vestræ, benigne & misericorditer educatis. Nunc exoro bonitatem vestram, quatenus quidquid circa pueritiam eorum existit, si placet vobis, per scriptum nobis notificetis.

Consecratio M. Spinarenfis electi in Abbatem. Cap. 35.

Eodem tempore Martinus S. Andreae Spinarenfis Monasterii electus, quod in Astoricensi situm est Diocesi, ad Compostellanam venit Ecclesiam, ut à prædicto Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, consecraretur in Abbatem: nempe Astoricensis Episcopus in prædictum inimicitias exercebat electum: ob hoc ejus electionem cassari, & eum Ecclesiastica adstruebat prælatione indignum. Sed electus ad Compostellanam convolvit Ecclesiam. Tunc Archiepiscopus, ne quasi injuriam videretur inferre Astoricensi Episcopo, misit ad eum literas suas, quibus Spinarenfis electi adventum, adventusque causam significavit. Denique addidit si Astoricensis Episcop. aut alius sive Clericus, sive Laicus, prædictum haberet impetere Spinarensem electum, determinato tempore Archiepiscopi adiret præsentiam, ibique utrorumque causa justissime examinaretur.

re-
(1) *Alfinsum scil. & Sanciam, Raimundi Comitissæ, & Terrace filios.*

Anno 1121 retur. Sed cum ad electi impetitionem neque Episcopus neque alter accessisset; missis tamen ab Episcopo ne consecraretur literis, quia nemo per literas accusat, à prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato supradictus electus consecratus est in Abbatem.

De Adventu Regina in Gallaciam. Cap. 36.

Idem Archiepiscopus per eadem tempora Reginam tam per literas, quam per nuntios, sollicitavit, ut in Gallaciam rediret. Conflaverant enim quidam Principes, discordiæ potius quam pacis amatores, rebellionem in Reginam & in ejus fautores. Construxerant quoque Municipia, & prout vites eis suppeditabant, concordiam vertebant in discordiam. Ceterum Archiepiscopus usquequaque illis oppositus effranem illorum audaciam tutudit, & pacem quanto magis potuit reformavit. At ubi Regina cum filio suo (tunc temporis enim pacis fœdere connectebantur) venit in Gallaciam, Archiepiscopus cum exercitu suo & cum Compostellanis Castellum quod Comes Munio in ripa *Ipsi* construxerat, obsedit, & destruxit, necnon cetera Castella quæ tyrannica ejusdem Comitis vel aliorum tenebat rebellio, capta, & quædam destructa sunt. Tandem Regina venit Compostellam cum filio suo & cum Gallaciæ Principibus.

De adventu B. Cardinalis Compostellam, & de consecratione Abilensis electi. Cap. 37.

QUO tempore Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus, B. Jacobi limina visitavit, & ab Archiepiscopo prout decet honorifice susceptus est, & cum eo G. *Lascurrensis* Episcopus; huc quoque ceteri confluerunt Episcopi, videlicet, P. Bracarensis, A. Tudensis, D. Auriensis, P. Lucensis, M. Minduniensis, H. Portugalesis, P. Segoviensis, S. Abilensis electus, ut à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, utpote Suffraganeus ejus,

consecraretur in Episcopum: de cuius electione quoniam illum forte fuisse electum aiebant, cum diutius tractaret, & coram tot idoneis Sanctæ Ecclesiæ columnis diffiniret, adhibito prædicti S. R. E. Cardinalis & Legati assensu, supradictus electus à Compostellano Archiepiscopo, & ceteris Episcopis consecratus est in Episcopum. Qui cum consecraretur hanc promisit obedientiam Compostellanæ Ecclesiæ ejusque Archiepiscopo: *Ego Sancius Abilensis Ecclesiæ ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ Compostellane, rectoribusque ejus in præsentia Dñi Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & supra Sanctum altare propria manu firmo.*

De Concilio apud Sanctum Facundum celebrando. Cap. 38.

POST ejus consecrationem Romanus Cardinalis & Legatus, Compostellanus Archiepiscopus & Legatus cum ceteris Episcopis, Regina & filius ejus Rex A. cum Gallaciæ Principibus de statu Sanctæ Ecclesiæ & Hispaniæ Regni admodum pertractaverunt: ad cuius rei dispositionem sanctius confirmandam eundem Cardinalem apud S. Facundum octavo Kal. proximi Septembris Concilium celebraturum statutum est. Ad quod Concilium omnes Episcopi & Abbates à Burgis usque ad Oceanum vocati sunt. Sed cur S. Jacobi Archiepiscopus, & ceteri complures, ab hoc consilio se absentaverit, sequentia indicabunt.

De fœdere Archiepiscopi & Regine, Cap. 39.

INter prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum S. R. E. Legatum & Reginam U. quanta concordia fœdera sæpius jurejurando sancita fuerint, paucis sæpius perstrinximus: timore namque & suspitione ne muliebris animus ad solita arma, scilicet ad fraudem, convolaret, Ar-

Anno
1121

chiepiscopus titillans inter se & Reginam foedera pacis iterum atque iterum juramentis renovaverat, & renovata confirmaverat: hoc modo omnes fere Gallæciæ, Campaniæ, & Castellæ Principes illexerat, & eos jurejurando sibi obligaverat, si Regina prædictum Archiepiscopum vel caperet vel ab honore expellere tentaret, omnes qui jurejurando ne hoc fieret sanxerant, unanimiter Archiepiscopo opitularentur, & Reginæ adversarentur. Verum quis in Gallæcia veri & sancti amator? Quis justitiæ ceterarumque virtutum ibi sectator? Ibidem fere omnes comites fortunæ virtutum contraria sectantur, pauci admodum qui fideles habeantur: non est qui sectetur bonum, non est usque ad unum: quorum perfidiam expavescens Archiepiscopus, & quantum suæ possibilitatis erat præcavens in futurum En. Angliacensem Abbatem ipsius Reginæ contribulem, & S. Cluniacensem Camerarium acceperat hujus foederis testes, & fide data confirmatores. Quidam quoque Cluniacensis Monachus, Girardus nomine, nuper inter Archiepiscopum & Reginam sanxerat foederum connexiones, adeo quod Archiepiscopum reddiderat de timido fortem, de suspecto constantem. Quid non audeat muliebris vecordia? Quid non præsumit serpentis versutia? Quid non agreditur sceleratissima vipera? Quid audeant, quid præsumant, quid aggrediantur muliebria figmenta, Evæ protoparentis nostræ satis indicant exempla. Ruit in vetitum audacissima mens muliebris: sacrosancta violat, fasque nefasque confundit.

Supra
c. 29.

Quando Archiepiscopus precibus Regina iovit in Portugaliã. Cap. 40.

CUM itaque prædicta Regina ad contundendas sororis suæ Reginæ Portugaliæ vires, *Tudem* ire disposuisset, supradictum Archiepiscopum, utpote Dominum & Patronum suum, utpote fidelissimum adiutorem & protec-

torem suum blandissimis aggreditur precibus ut secum illo ire non recuset, ascito sibi exercitu suo & Compostellanis. anno 1123
 Difficile quidem erat Compostellanos contra legis & plebis scita sua Tudem usque in expeditionem compellere. Sed tamen condescenderunt Archiepiscopi precibus ac muneribus, & cum eo omnes usque Tudem venerunt. Hoc autem Archiepiscopus attentius laboravit fieri, ut & Regina fidele & utile exhiberet obsequium, & debellatis ejus hostibus pacem reformaret Gallæciæ. Nempe Portugalensis Regina Tudem, & circumquaque olim invaserat, sibi que ea mancipaverat. Quæ ut novit adventum Compostellani Archiepiscopi & Reginae, ejusque exercitus, extemplo coadunato exercitu suo castrametata est in altera ripa Minei. Hinc exercitus Archiepiscopi & Reginae confidebat, illinc Portugalensium. Tunc Archiepiscopus, si Portugalensium, inquit, exercitum invadendi nobis detur copia, victoria est in manibus nostris. Ceterum Mineus utrumque determinat exercitum, & hostibus nostris est tamquam murus: quare Compostellani & Irienses navigio tentent fluvium superare, & Insulam quæ Portugalensibus habetur propior (erat enim in medio fluminis Insula) præcupare festinent, alii navibus, alii natando superent fluvium. Hoc consilium profecto placuit Reginae & Principibus ejus: nec mora, Compostellani & Irienses cum electissimis militum naves conscendunt. Portugalensium quæ per Mineum discurrebant, invadunt carinas, & prædictam Insulam audaci occupant congressu. Quod ut vident Portugalenses admirati effraenem Compostellanorum audaciam, castra deserunt, & in fugam versi sunt. Tunc exercitus Archiepiscopi & Reginae fluvium transmeant, & Portugalicæ fines ingrediuntur, seseque ad prædam accingunt. Quid plura? Incendunt, rapiunt, & terram hostium hostiliter invadunt. Tandem Archiepiscopus ut cum Compostellanis ad Urbem suam redeat

Anno 1121 deat Reginam compellat. Postquam, inquit, nostrorum superavimus acies inimicorum, ac superatas disperimus, postquam Portugaliæ fines præter spem ingressi sumus, res ipsa exigit, ut cum Compostellanis ad propria revertar: mea namque non interest prædis atque incendiis interesse. Oportet ut Ecclesiasticis operam adhibeam. Ad hæc Regina: Sanctissime (inquit) atque Reverendissime Pater & Domine, tuum consilium, atque auxilium ad tantam nos promovit palmam victoriæ, quod & nostra recuperavimus, & quæ inimicorum fuerant possidemus: sola tui præsentia perterrefacit, & enervat nostrorum potentiam inimicorum. Quod si ad propria revertens te absentaveris, profecto nobis timendum est. Etenim inimici nostri vires resument, & victoriæ nostræ finis erit inglorius. Compostellani (non est enim Civium diutius in Castris morari) redeant ad propria: tui consilii & auxilii præsens nos dextera protegat & tueatur. His atque aliis Reginae precibus condescendit Archiepiscopus, & reversis Compostellanis remansit in Portugalia cum militibus suis: ad quem B. S. R. E. Cardinalis & Legatus eo tempore hujusmodi direxit literas.

Invitatio ad Concilium Cap. 41.

Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo salutem. Dilectionis vestræ literis gratanter acceptis de prospero Regis & Reginae eventû Omnipotentî Domino gratias agimus: de industria, vestri quoque jure, consilio, & auxilio circa eosdem ad honoris vestri augmentum noster accenditur animus. Præterea memoriæ non excidat quod de disponendis negotiis Ecclesiasticis, & emendandis tot in partibus Hispaniæ enormitatibus ad B. Jacobi & vestrum specialiter consilium accedentes, Concilii locum & diem statuimus, ad quod sicut præsentialiter ore ad os, ita quoque præsentiam vestram literis præsentia-

bus auctoritate Apostolica invitantes rogamus & in fidelitate Romanæ Ecclesiæ exhortamur, ut ab eodem Concilio nulla unquam occasio vos retinet: scientes quod si vos non adesse contigerit, & Concilium per vestri absentiam remanserit, vobis tantum Ecclesiæ detrimentum proculdubio adscribetur, & in futurum vobis hoc obesse timemus. Burdinum à Domino Papa captum * & Romam sicut meruit deportatum, ab his qui se vidisse testantur, audivimus.

Anno
1121

*
Menſ.
April.
Anno
1121

De captione Archiepiscopi in reditu à Portugalia. Cap. 42.

POST hæc non modica parte Portugaliæ vindicata, Archiepiscopus & Regina obsederunt ipsam Portugaliæ Regnam in Castro nomine *Lanioſo*, & castra usque ad *Dorium* protenderunt. Illis quoque diebus idem Archiepiscopus recuperavit in Portugalia honorem B. Jacobi, scilicet Bracaram, medietatem Cornelianæ, & cetera; & recuperata distribuit villicis suis. Archiepiscopo Compostellano in Portugalia morante in castris fama mali præſaga futuri murmurabat Regnam U. machinari captionem Archiepiscopo. Quod cum plurimum instillatione audisset Archiepiscopus, utpote tantum tamque abominabile nefas, credere abhorruit. Ipsa quoque Portugaliæ Regina ei per nuntios suos indicavit captionem & modum captionis, inquiens: Caveat sibi Archiepiscopus etenim nisi caverit, soror mea proculdubio capiet eum. Quia intimi qui hujus consilio interfuerunt facinoris, ipsi mihi ejus enucleaverunt modum captionis. Qua propter ad quodlibet meorum, ne capiatur, confugiat Castellorum. Sin autem in navibus meis ad suam repedet civitatem: alioquin ex quo Mineum transmeabit, mancipabitur captioni. Hæc & his similia cum audisset Archiepiscopus noluit animum ad hæc credenda inducere, neque obsequio Reginæ se absentare: sed ait: Regina ut à me hanc suspicionis removeret nebulam, mul-

Anno 1121 *tis pacis ac dilectionis foederibus iurejurando confœderata est. Præterea inter me & se tot tantosque hujus foederis adhibuit testes & compactores, quod insani est animi talia credere. Sane ubi sanxi cum ea foedus concordiae, obnixè & fideliter ei famulatus sum, & famulabor. Quare ergo in tantum prorumpet facinus? Quare opus Judæ Iscariothides incurreret? Quare Deum & homines sibi infestos redderet? Quod si habet pro constanti in me manus injicere, & tamquam secunda Iezabel persequi utriusque terrarum Ecclesiae membra, eni melius est me sine culpa incidere in manus ejus, quam foedera quæ cum ea stabili vi videar transgredi: potens est enim Deus me liberare de manibus ejus. Tandem Archiepiscopo & Regina cum exercitu suo à Portugalia revertentibus ventum est Limiam, & per Cellamnoyanè ad Castellam, quæ est in ripa Minei: tunc Regina, utpote doli artifex, magistra sceleris, præcepit diluculo, milites Archiepiscopi Mineum transmeare: ipsa vero cum Rege filio suo & cum Archiepiscopo post remansit: hoc autem machinabant, ne cum manus injiceret in Archiepiscopum, milites tanto facinori possent contraire.*

2 Itaque ut Mineum transmeavit exercitus, & in altera fluminis ripa tentoria posita sunt, statim prædicta Iezabel in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum manus injecit. Proh nefas! Nil veretur, nil erubescit mens pestifero illita veneno, nil abominabile refugit. Primo Archiepiscopus ne tantum aggrediretur nefas, nec sic à fide & veritate exorbitaret, cœpit eam admonere. Ceterum *in malivolam animam non intrabit sapientia & qui nocet, noceat adhuc, & qui sordescit sordescat adhuc.* Audita Archiepiscopi nefandissima captione, mox Archiepiscopus Bracarenfis, & Episcopus Auriensis, qui cum eo erant, perterrefacti fugam iniere. Hujus sceleratissimæ proditionis habuit Regina complices & coadjutores Comitem

Rodericum qui perendie Hierosolymis redierat, Frede-
 randum Joannidem, Joannem Didacidem, Joannem Ra-
 miridem, Oduarium Ordonidem, Ariam Petridem, & ce-
 teros qui omnes ab Archiepiscopo tenebant præstimonia
 dato juramento se fore amicos ejus & fideles: fecerant in-
 super Archiepiscopo hominum hoc modo, si Regina in
 eum injicere manus, vel expellere ex honore præsumeret:
 omnes unanimiter cum quibuscumque possent Archiepisco-
 pum, utpote Dominum & Patronum suum, adjuvarent in-
 festi Reginæ. Quantam in Clericos, & in Milites, atque
 in famulos Archiepiscopi prædam ac dehonestationem fe-
 cerint proditores, ex ipsius capitis quilibet potest concipi-
 pere læsione. Capti sunt cum Archiepiscopo tres fratres
 ejus Munio Gelmirides, Petrus, & item Petrus, & alii
 complures. Captus est etiam cum eo Veremundus Suari-
 des.

3 Deinde ducitur Archiepiscopus ad Castellum Joan-
 nis Didacides, nomine *Orzilionem*, & abhinc sub tutela
 ejusdem Joannis, remotis jam à se Clericis & militibus
 suis, exceptis duobus, aut tribus, transfertur ad Castellam
 nomine *Ciram*: hoc siquidem prædictus Veremundus licen-
 tia Archiepiscopi & B. Jacobi Canonorum in terra ejus-
 dem Apostoli construxerat: sed nunc captione coactus Re-
 ginæ contulerat. Postquam rumor tanti sceleris Compos-
 tellam pervolavit, et in festivitate *S. Mariæ Magdalene*
 cum Missarum celebrarentur solemnia universonum animos
 concussit, quantus mœror, quanta mœstitia in Ecclesia
 B. Jacobi fuerit, meus utique stylus non sufficit enarrare.
 Confestim tota Civitas convolat ad Ecclesiam, flent, eju-
 rant tantam in Dominum & in Archiepiscopum suum frau-
 dem intentam: Reginam apostatricem pacis, & fidei vio-
 latricem, & totius Hispaniæ perturbatricem appellant.
 Quidam nisi absolvat Archiepiscopum propemodum ei mi-

Annò
1121

nantur. Coadunatis denique clero & populò in unum confluitur, & ad Reginam ex communi consensu quatuor ex Canonicis & totidem ex civibus delegantur, sciscitaturum quare Archiepiscopum ceperit, vel super ejus libertatem quid animi habeat. Sed cor ejus tamquam cor Pharaonis induratum est. Sitit pecuniam, sitit & anhelat cruenta ejus rabies perdere B. Jacobi honorem. Sed Deus protegit sperantes in se. Postquam Clero & Populo Compostellæ renuntiatum est, quid animi haberet Regina circa Archiepiscopum, statim Canonici conveniunt in canonicam: adstringunt se juramento, ad liberationem Archiepiscopi omnimode se elaboraturos, & tam hereditates, quam facultates, si necesse sit, pro eo duros. Quod etiam laicos ad idem valde animavit. Quis lacrymas totius Civitatis enumeret? Quis gemitus & obsecrationes quotidie in Ecclesia pro Archiepiscopo dicere sufficiat? Quis Clerum ac populum in mœrore etiam & angustia fuisse nesciat? Omnia plena lacrymis, omnia desolata, omnia Pastore viduata videres.

4 Postquam Regina nocte Compostellam ingressa est; altera die in qua erat *solemnitas B. Jacobi*, omnes Canonici deposito vultu & habitu solemniter, nigris induti sunt cappis, & tristitiam repræsentantes lugubriter se habuerunt: quod valde fuit molestum Reginæ ejusque complicibus. Si quidem tantus Cleri ac populi tumultus in Apostolica sæpe fiebat Ecclesia, quod tanti sceleris auctores pœnam in caput suum reversuram vererentur. Deinde Canonici ac Civés ingenti supplicatione & obsecratione adeunt Reginam, ut quid de Archiepiscopo sit responsura respondeat. Ipsa quidem jam adepta erat Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzada* à Munione Gelmiride fratre Archiepiscopi, quem cum Archiepiscopo ceperat. Tunc Jezabel Clero ac populo quasi satisfaciens respondit: Ecce,

inquit, cum Archiepiscopo placet foedus inire, & ejus liberationem diffinire: videlicet aut de omnibus de quibus eum in causam vocavero Archiepiscopus mihi affatim respondeat, & satisfaciat, aut suæ captioni calumnia suo & Canonicorum juramento sepulta misericordiae meae attendat examinationem: horum unum eligat: alioquin in tempore captioni mancipetur. Hoc autem dolose agebat, ut interim ad Castellum S. Mariae de Oteres (1) eum transferri faceret, & honorem B. Jacobi fundo tenus pessundaret: Canonicos etiam & Cives alios vinculis mancipandos, alios omnibus expoliandos facultatibus, alios ab Ecclesia expellendos satagebat. Hujus bipartitæ rationis relatores Canonici cum civibus mittuntur ad Archiepiscopum, quibus vetuit Regina ne de ceteris cum Archiepiscopo haberent colloquium, neve amplius quam prædictam bimembrem rationem cum eo loquendi eis daret licentiam, Insuper misit cum eis speculatorem, scilicet Fredenandum Petridem Clericum suum, qui & eorum interesset colloquio, & ne amplius minusve cum Archiepiscopo miscerent colloquia, pervideret. Ut autem Archiepiscopus impiissimam Reginae examinationem audivit, opus, inquit, in his nobis est consilio. Porro inquirunt ei, nec consilium nec colloquium amplius habendi vobis conceditur licentia. Tunc Archiepiscopus, Omnipotens, inquit, qui contritos & contribulatos respicit, consilium & auxilium nobis administrabit. Hæc autem quæ mihi retulistis mala sunt, idest, ut aut captioni mancipatus honore & rebus meis expoliatus contra leges & contra Canones cum Regina ineam judicium; aut tanti sceleris quod in me perpetratum est, proclamatione juramento sopita Reginae animadversionem quasi misericordiam indeterminate & sine replicatione suscipiam, quæ quidem

Tr 2

mi-

(1) De Autares, ut lib. 1. cap. 90. nota. 3. prænotavimus.

Anno 1121 misericordia impietas, immo scelus potius vocanda est. Qualem enim misericordiam circa Sanctam Ecclesiam ejusque membra habeat, ne longe petantur exempla, hujus rei effectus in me perhibet testimonium: horum igitur neutrum mihi utile est: non est enim sanæ mentis aut tanti sceleris in Sanctam Ecclesiam perpetrati calumniam juramento contra Canones sopire, aut manifestam Jezabel impietatem pro misericordia habere. Dum hæc agerentur B. S. R. E. Cardinalis & Legatus misit has literas Archiepiscopo.

Consolatoria litera ad Archiepiscopum in captione.

5 **B.** S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico in Christo charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato, salutem & liberationem. Captionis vestræ fama primum non credita, sed postmodum certa relatione audita, vehementi mœrore tristes existimus, nec minus de tam subita & inhonesta doli perpetratione miramur. Nos quidem super tanta B. Petri & Romanæ Ecclesiæ in persona vestra facta injuria, Ecclesiasticæ ultionis justitiam exercere statim ut audivimus condigna animadversione voluimus: sed quibusdam amicis vestris & qui de hoc infortunio dolent non modice, quique de vestra liberatione spem habentes laborant, suadentibus, usque ad Concilium hanc vindictam distulimus. De cetero in eo qui dixit *confidite, ego vici mundum*: confidenter confidite: est enim & erit Ecclesiæ & vestra oratio ad Deum pro vobis. Per latorem præsentium, vel per quemlibet vestrum, quid nos agere super hac causa velitis, cito scribite.

De solutione Archiepiscopi.

6 **I**Nterea Reginae filius Rex A. proditiosæ Archiepiscopi captioni, utpote qui eum baptizaverat & in Regem unxerat, admodum condolens, quomodo ab-

solveret tractabat : tanto quidem sceleri interfuerat , sed nec prohibere potuit. Ipsi quoque parabantur vincula , sed peracta Archiepiscopi captione. Cum Comite itaque P. nutritore suo , & cum Comite M. & quibusdam aliis Gallæciæ Principibus colloquio habito , Compostella egressus est , eorumque Castra quæ in ripa Tamaræ fixa erant , adiit : quippe inter se sicut præviderant , si Rex à matre sua rebellionis causa sejungeretur , volente nolente Regina protinus absolveretur Archiepiscopus : quod haud aliter fuisse indicat rei exitus. Postquam enim in Compostellana Urbe nuntiatum est filium à matre discordiæ causa discessisse , Comitumque tentoria adiisse , statim maternæ tyrannidis ausus contritus & confusus est. Jezabel tanti sceleris rea cum complicibus suis ad B. Jacobi Ecclesiam confugit. Sic rota fortunæ volvitur : animati exanimantur , exanimati animantur. Pars Reginæ confunditur & trepidat : Regis & Archiepiscopi pars extollitur & exultat. Quantus tumultus , quantus discursus , quantusve animus persequi homines Reginæ , spoliare , capere , omnibus fuerit , etiam qui viderit vix enarrare sufficit. Concurrunt omnes in Ecclesiam ad Reginam contumeliæ verba in eam jacentes , & nisi absolvat Archiepiscopum majora ei minantes , omnes uno ore , una voce absolvi citius Archiepiscopum unanimiter proclamant. Quid plura ? Regina prorumpit in lacrymas : hinc metu , hinc proditiōis suæ cassatione : jurat se coactam tantum nefas perpetrasse : & totius facinoris culpam in complices suos transfert. Exclamat Archiepiscopum absolvi : & sceleratissimæ captionis auctores vinculis debere mancipari. Dum hæc ita se haberent , ecce Joannes Didacides in cujus tutela Archiepiscopus captus tenebatur : hic adductis secum quibusdam Archiepiscopi contribulibus captis , venerat ad Urbem , ut cum Regina haberet colloquium , quomodo in proxima nocte Archiepiscopus ad

Anno 1121 Castellum S. Mariæ de Oteres (quod est in Valle Carcetiſ) captus duceretur. Sed aliter Omnipotentis pietas prædefinitat fieri; aliter humani impietas generis fore opinatur. Igitur Clerus & populus Joannem circumvallantes, & quasi captum ducentes, quantotius Reginae intonant, ut remota ambage, velit nolit, Archiepiscopum jubeat absolvi, alioquin ipsa cum Joanne periculo succumbat. Tunc Regina coacta & nolens jussit absolvi Archiepiscopum. Joanne itaque populi multitudine circumvento, & ne auferat juramento astricto, itur properanter illum absolutum.

7 Ergo Regina cum complicibus suis nolente & coacta, absolutus est Archiepiscopus. Quo ingrediente Compostellam, licet non diutius quam per octo dies captioni mancipatus fuisset, quantum tamen gaudium, quanta lætitia in universis fuerit, Maronis facundia referendo succumberet. Si quid est universi sexus & ætatis, veniunt ei obviam, & fuisis præ gaudio lacrymis, Patronum & Archiepiscopum suum videre & alloqui sitiunt: quem paulo ante dolebant ablatum, jam jam restituto congaudent. Gaudet tota Civitas, & quasi superato Caribdis naufragio tripudiat. Universus quoque Clerus solemniter preparati cum summo processions honorè honorificentissime eum susceperunt. Ipse denique completa oratione ante Apostolicum altare osculatisque fratribus, Regnam intra altaris ambitum latebras habentem adiit, & ait illi: “ Scio quidem Regina quia pessimorum coacta consiliis nefas hoc aggressa fuisti: hoc me latet quam in hoc scelere causam habueris. Pius autem & misericors Dominus, apud quem nihil est impossibile, me ab hac liberavit captione: cuius exemplum imitando (ait enim: *Dimittite & dimitetur vobis*) quantum mea interest, quod in me egisti, si poeniteas, tibi dimitto & condono. Det quoque tibi
 ,, Deus

„ Deus animum , ut *Castella B. Jacobi* quæ violenter & „ injuste à nostris extorsisti, nobis reddas, & nobiscum pa- „ cem habeas. “ His ira peractis postquam alter alterque dies processit, Archiepiscopus cœpit *Reginam* frequentius appellare, ut pacem secum iniret, & *Castella B. Jacobi* redderet. Verum *Regina* vehementer sitiebat pecuniam, & *B. Jacobi Castella* retinere ardebat: hæc est causa quare inter eos præcipue pullulaverit discordia, & maxima *Gallæciæ* pars guerrarum pessundata fuerit aculeis. Tamen Archiepiscopus sæpius *Reginam* interpellavit de pace & de concordia. Illa, ut est indomitus mulieris animus, nunc mille tam Clericos quam laicos dari sibi requirebat juratores, nunc totius civitatis & suburbii clerum ac populum; nec hoc nec illud, quoniam immensæ non dabatur ei copia pecuniæ, effectum habebat. Postquam Archiepiscopus *Reginæ* animadvertit animum, nec *Castella* reddere, nec sine immensa pecunia posse eam sedari intellexit, protinus cum Rege puero filio ejus pacem stabilivit, & ad recuperandum *B. Jacobi* honorem quanto magis potuit aspiravit. Præterea adscivit sibi plures *Gallæciæ* Principes, scil. *Petrum Froylaz*, & *Munionem*, & *Guterrem*, & *Gomez* Consules, *Ariam Petridem Lupariæ* Dominum, qui juramentum & hominum pro *Regina* Archiepiscopo fecerat, & ob hoc ei adherebat, *Veremundum Suarez* & ceteros, insuper *Reginam Portugalæ* *T.* & *Comitem Fredenandum*: hos & alios habuit Archiepiscopus coadjutores ad recuperandum & ad tuendum *B. Jacobi* honorem. Interea *S. R. E. Papa Calixtus* eidem Archiepiscopo has direxit literas.

Anno

1121

De Episcopis suspensis quia non interfuerant Concilio, & de Bracarenſi Archiepiſcopo à legatione ſubtracto. Cap. 43.

C *Alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost.
bened. Dignitatem & honorem tibi & Compostellane Ecclē-
siae pro bono & utilitate concessimus: si fratres illi tuis no-
lunt obedire mandatis, nos gravamur. Et tu quidem jam
de ipsis justitiam ex parte fecisti: * hortamur tamen frater-
nitatem tuam, ut Colimbriensem, Lucensem, & Mindu-
niensem, seu alios Episcopos, iterum diligenter commoneas,
quatenus tibi studeant obedire humiliter: quod nisi infra
quadraginta dies post commonitionem tuam fecerint, nos ex
tunc datam in eos à te sententiam, donec satisfaciant, auc-
tore Domino confirmamus. De Bracarenſi autem charitati
tuae taliter respondemus. Sicut in partibus nostris fama est,
& sicut in missis ad nos per P. Canonicum & Capellanum
tuae Ecclesiae, literis ostendisti, Ecclesiam Bracarenſem op-
primere, & tibi ejus dignitatem vendicare, nimium concu-
piscis. Idcirco ejusdem fratris in parte hanc inobedientiam
toleramus, donec tu & ipse auxiliante Deo aut per vos ip-
sos ad nostram praesentiam veniatis, aut sufficientes pro
vobis in causa hac nuntios transmittatis. Terminum autem
praesentationis hujus sequentis anni nativitatem B. Joannis
Baptistae deliberavimus. Praedictum nuntium tuum qui pro
te fideliter laborasse cognovimus, dilectioni tuae commenda-
mus, rogantes ut eum pro amore nostro de caro deinceps
habeas cariorem. Datis in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii
(ANNO 1125)*

*
Supra
c. 26.

Familiares literæ D. Romani Cardinalis ad Archiepiscopum. Cap. 44.

DIdaco Dei gratia Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato D. * S. R. E. Cardinalis, salutem & prosperitatem. Sciatis quod viso vestro nuntio admodum gavisi sumus, & pro Ecclesia B. Jacobi sicut decebat cum sociis & amicis nostris multum laboravimus; de cetero vobis mando sicut vester confrater & per omnia vobis fidelissimus, quatenus amodo Domino nostro C. & Curia ita serviatis, ut & quæ obtinetis obtineatis, & quæ nondum habetis habeatis. Me autem pro Ecclesia B. Jacobi incessanter & fideliter laborare, ne dubitetis. De rebus meæ Hebdomadæ quam in potestate vestra dimisimus, rogô ut per primos romarios qui ad nos venerint, mihi mittatis. Petrum autem vestrum Canonicum pro vobis & pro Ecclesia sua multum desudavisse in Curia, ne dubitetis: ob quam causam ut eum amodo cariorem habeatis rogamus. Valet. Per eum mihi VII. auteos ad sedandam Curiam, quam nimis iratam invenerat, accomodasse ne dubitetis.

De amicitia P. Cluni Abbatis.

Reverendissimo patri & in Christi charitate nobis conjuncto Dño. D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato. Fr. P. * Clun. fratrum servus indignus, devotissimæ voluntatis obsequium, & fideles orationes. Charitas quæ in corde vestro specialiter ardet, nequaquam erga nos & omnem congregationem nostram novit tepescere, vel frigescere, sed quodam nos semper præcipuæ dilectionis privilegio conatur diligere. Quamvis enim multarum tribulationum anxietini, curis & sevisimis fatigemini gueris; & cum innumerabilium curarum anxietatibus gloriosa mens vestra pulsetur, & reddatur anxia; ita tamen nos benignissime ac devotissime pio amore specialiter amplec-

*
Pon-
tius

Anno
1121

titur, utpote quæ in solidissima petra, quæ Christus est, firmiter est fundata, ut vos, pater charissime, præcordialiter ac singularem gaudeamus habere charum atque fidelem. Unde gloriosissimam celsitudinis vestræ humiliter ac sincere imploramus excellentiam, quatenus domum Dei & B. Petri Apostolorum Principis, cujus ministerium Deo auctore suscepimus, sicut jam amare cœpistis, diligenti instantia ametis, ac pietatis studio amando sustentetis, ut per ejusdem patroni intercessionem & meritum fructum æternæ mercedis possitis adipisci perpetuum. Et hoc quoque non ambigat veneranda nobilitas vestra, nos omnino esse præcordialem ac singularem amicum vestrum, & in Christi charitate dilectionis vestræ conglutinatam atque complexum, & in orationibus atque in ceteris beneficiis nostris, semper vestri memores sumus: & licet corpore à vobis absentes, spiritu tamen sumus præsentés. Desideramus etiam, & si Deus concesserit omnino rogamus, ut domum Cluniacensem quandoque per vos visitare dignemini, quoniam volumus vos videre, & amplecti: opramus ut pariter nos videamus, qui pariter nos amamus, & tota congregatio nostra vestra sit, cujus vos totum esse beneficiis & devotione eximia ostenditis.

Item prædictus Card. ad Archiepiscopum.

D. Compestellano Dei gratia venerabili Archiepiscopo D. tituli Laurentii & Damasi S. R. E. Cardinalis, indissolubile amoris vinculum. Quanta dilectione, quantaque diligentia missi negotii vestri charissime laboravimus, novitii nuntii satis narrare serio possunt. Mandamus itaque vobis, ut si quando negotia qualibet instant vobis, uti fratribus nostris mittere non pigritemini, quoniam vestris semper imperatis sumus obedire parati: & sollicite curam de negotiis vestris quasi de propriis nostris quotidie gerimus. Vestram igitur benignitatem suppliciter

Exoramus, ut quod apud vos est de Hebdomada nostra, per hujus Cartulæ delatorem, sive per alium fidelem nuntium mittere curetis, & ut hunc honorifice tractetis valde flagitamus. Præterea magnitudini vestræ, ut nostros dilectissimos fratres ex parte nostra salutetis, oppido supplicamus.

Familiares literæ Calixti Papæ ad Archiepiscopum.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Miles iste fidelis noster Guido votum beatissimi Jacobi Apostoli Ecclesiam visitandi. Rogamus itaque dilectionem tuam, ut quandiu ibi fuerit, eum pro amore nostro commendatum habeas. Si qua vero nobis significare volueris, ei fideliter committere poteris. Dat. Later. III. Non. Julii.

De Capitulis Concilii apud Sanctum Facundum celebrati.

Cap. 45.

B. S. R. E. Cardinalis & Legatus Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellano Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato, salutem. Literis nostris per Portugalensem Episcopum dilectioni vestræ directis, latere præsentium Romano milite à Dño. Papa ad Sanctum Jacobum orationis gratia veniente, præsentem iterum literas fraternitati vestræ transmittimus, ut per eum & vestram & pueri Regis voluntatem, & esse Domino Papæ per nos referenda scribatis. Concilii nostri apud S. Facundum (1) capitula quæ per Portugalensem vobis transmissimus, ita per ditionis vestræ partes teneri & observari præcipite, quemadmodum in Concilio sunt à nobis Apostolica sanctione firmata.

Vv 2

De

(1) Concilii, indicti pro die 25. Augusti hujus anni 1121. ex c. 38.

Anno De P. Bracarenſi Archiepiſcopo factō Canonico in Eccleſiā
1121 B. Jacobi. Cap. 46.

*
Pela-
gius.
*
C.43.
C Irca id temporis P. * Bracarenſis Archiepiſcopus ve-
nit Compoſtellam : hunc à Compoſtellani Archie-
piſcopi legatione pro re ad tempus ſubtractum , prænota-
tum eſt.* Miſis namque Clericis ſuis ad Papam Calixtum,
relatiſque quodam verſipelli argumento inter Compoſtel-
lanum Archiepiſcopum & Bracarenſem inimicitiiſ , pro re
ad tempus ab ejuſ legatione , ut ſuperius patet , Braca-
renſi ſubtractuſ eſt. Præcepit quoque Papa eidem Braca-
renſi per literas ſuas , ut honorem B. Jacobi in Portugalia,
quem prædeceſſor ejuſ M. Bracarenſis Archiepiſcopuſ ab
eodem Compoſtellano Archiepiſcopo habuerat in præſti-
monium , & quem iſte violenter retinebat , redintegraret.
Ea propter Bracarenſis Archiepiſcopuſ cum Compoſtellano
Archiepiſcopo & S. R. E. Legato D. fœdus ſtabilivit di-
lectioniſ , & factuſ Canonicuſ Eccleſiæ B. Jacobi medie-
tatem prædicti honoris ab eodem Compoſtellano Archie-
piſcopo recepit in præſtimonium , quatenuſ aliam medie-
tatem pro poſſe ſuo tueretur , ſicut in hoc ſcripto reſo-
nat.

*Ego P. Bracarenſis Eccleſiæ Archiepiſcopuſ perſona vi-
delicet mea , non Eccleſia , ſicuti confrater & Concanonicuſ
veſter , ſuſcipio à vobis Dño. D. Compoſtellana Eccleſiæ Ar-
chiepiſcopo & S. R. E. Legato , & ab Eccleſia veſtra in
præſtimonio , medietatem de Eccleſia Sancti Victoris , que di-
citur Bracara , & medietatem S. Fructuoſi , cum Villa Mon-
telioſ , & medietatem de Villa Corneliana cum omnibuſ
appenditiis eorum , tali tenore , ut in vita mea teneam hæc
omnia prædicta , & ad obituſ meuſ Eccleſia veſtra ſuſci-
piat ea , & quiete poſſideat à ſucceſſoribuſ meiſ : aliam vero
medietatem de hiis omnibuſ quam voſ tenetiſ ad præſentia , ad-
juvare , defendere & amparare ad utilitatem veſtræ Eccle-
ſiæ.*

ste. Ego P. Dei gratia Bracarenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus propria manu confirmo. Hugo Portugalenſis Epifc. ꝛ. Petrus Prior Bracarenſis Eccleſiæ ꝛ. Nunus Bracarenſis Eccleſiæ Diaconus & Canonicus ſcripſit & confirmavit. Aliam ſcripturam habetis conſimilem.

Anno

1121

De G. Salmanticenſi Epifcopo. Cap. 47.

G* quoque Salmanticenſis Eccleſiæ electus, à Papa *
Calixto Romæ in Epifcopum conſecratus; prædicto Compoſtellanæ Archiepiſcopo & S.R.E. Legato hanc obedientiæ ſanxit ſubjectionem. *Geralduſ*

Ego G. Salmanticenſis Eccleſiæ Epifcopus ſubjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus conſtitutam ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ Compoſtellanæ rectoribusque ejus in præſentia Domini Archiepiſcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & ſupra Sanctum altare propria manu firmo.

Ad Cardinalem B. de ſolutione Archiepiſcopi. Cap. 48.

Calixtus Epifcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili dilecto in Chriſto filio B. Presbytero Cardinali, Apoſtolice Sedis Legato ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Sape tibi ſcripſiſſe meminimus voluntatem fratrum noſtrorum eſſe, ut ad eos quantotius remeares. Verumtamen quia emergentia negotia nos compellunt, adhuc tibi quedam pro temporis opportunitate injungimus, per que diutius oportet te immorari. Significatum ſiquidem nobis eſt, quia nobilis memoriæ Ildefonſi Regis filia Urraca Regina chariſſimum fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum & noſtrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum dolo & proditione quadam ceperit, eumque Caſtella Eccleſiæ cum honoribus in illius dare poteſtatem coegerit: neque tamen ſic eum à captione dimiſſerit: quod proſecto piaculum nullatenus à Dei eſt Eccleſiæ tolerandum. Noſti enim à Domino

de

Anno
1121

de Sacerdotibus dictum: Qui vos spernit me spernit, & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Presentibus igitur literis dilectioni tue precipimus, ut eandem Reginam remota dilatione commoneas, quatenus predictum fratrem nostrum liberum omnino dimittat. Castella & honores Ecclesie cum sua integritate restituat, & de tanta presumptione Deo ejusque Ecclesie satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, sollicitudo tua convocatis aliis fratribus & Episcopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra divina omnia officia, prater infantium baptismata & morientium poenitentiam, interdicat, donec quod tam pessime factum est, Ecclesie judicio plenarie corrigatur. Dat. Melsie Nonis Octobris. (Anno 1121)

Ad Toletanum Archiepiscopum de eodem.

2 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri B. Toletano Archiepiscopo Apostolica Sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Egregie memorie Ildefonsi Regis filiam Urracam Reginam manus suas ad novum & pessimum facinus extendisse audivimus, & vehementius contristati sumus. Significatum nobis est siquidem, quod charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellane Ecclesie Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesie cum honoribus in illius dare potestatem coegerit, neque tamen sic eum a captione dimisserit. Quod profecto piaculum nullatenus a Dei est Ecclesia tolerandum. Nosti enim a Dño. de Sacerdotibus dictum: Qui vos spernit me spernit: & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Presentibus ergo literis fraternitati tue precipimus, ut eandem Reginam, remota dilatione, commoneas, quatenus predictum fratrem nostrum liberum omnino dimittat, Castella & honores Ecclesie cum
sua

sua integritate restituat, & de tanta presumptione Deo ejus- que Ecclesie satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, fraternitas tua convocatis aliis fratribus & Coepiscopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra Divina omnia officia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentias, interdicat, donec quod tam pessime factum est, Ecclesie judicio plenarie corrigatur. Dat. Melsiæ Nonis Octobris.

Ad Episcopos Hispaniæ de eodem.

3 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Hispaniam, salutem & Apostolicam benedictionem. Quotiens nova & viris Catholicis non ferenda per alicujus nequitiam oriuntur, manu sunt celeri extirpanda, ne vires in posterum, quod absit, sumant: ad quæ sollicitiores existere nos oportet, quoniam licet indigni, Dei & Christi ejus locum in Ecclesia obtinemus. Significatum siquidem nobis est, quod Urraca Regina charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & prodicione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesie cum honoribus dare in illius potestatem coegerit, neque tamen sic eum à captione dimiserit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Presentibus itaque literis vobis præcipiendo mandamus, ut quando vel à fratre nostro Bernardo Toletano Archiepiscopo vel à filio nostro Bosone Presbytero Cardinali, quibus hanc causam commissimus, vocati fueritis, remota dilatione in unum convenire curetis, & eorum consilio in eandem Reginam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferatis, & in tota ejus terra divina omnia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentias, interdicitis officia, donec prædictum fratrem

nos-

Annus 1121 *nostrum liberum prorsus dimittat, Castella & honores Ecclesie restituat, & de tanta presumptione Deo ejusque Ecclesie satisfaciatur. Dat. Melfie nonis Octobris.*

Ad Reginam de eodem.

4 **C** *Alixus Episcopus servus servorum Dei. Illustri Regine Urracæ salutem & Apostolicam benedictionem. Nisi gravissimam presumptionem tuam corrigere summa cum festinatione curaveris, omnino tibi timendum est, ne Dei judicio gravissime feriaris: etenim manus tuas in Dei & Christi ejus Vicarium, venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellane Ecclesie Archiepiscopum, & nostrum in Provinciis quibusdam Legatum, diceris extendisse, cui etiam amicitiam securitatemque promiseras. Cum scriptum sit de Sacerdotibus per Prophetam: Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Et iterum ipse Dominus dicit: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Ex nobis ipsis perpendere possumus, quantum nequitia hæc Omnipotenti debeat Domino displicere, qui vel lesionem quamlibet in oculorum nostrorum pupillis absque gravi non possumus angustia tolerare. Ne igitur timenda illa divini judicii sententia feriaris, literarum tibi presentium auctoritate precipimus, ut predictum fratrem nostrum, remota dilatione, liberum prorsus dimittas, Castella Ecclesie cum honoribus quos abstulisti, restituas, & de tanto facinore Deo, ejusque Ecclesie, humiliter satisfacis: alioquin pro certo cognoveris quoniam qui Sacerdotem suum oculi sui pupillam constituit, super te graviter ulciscetur, & nos per nos ipsos & per fratres nostros ipso auxiliante, tam de persona tua, quam de factoribus, & de tota terra tua, eam justitiam faciemus, quod alii exemplo tuo in posterum talia non presument. Dat. Melfie nonis Octobris.*

Ad Regem de eodem.

5 **C** *Alixtus Episcopus servus servorum Dei. Charissimo nepoti suo Il. strenuo & glorioso Hispaniarum Regi, salutem & Apostolicam benedictionem. Omnipotenti Deo & Domino nostro Jesu-Christo gratias agimus, qui nos aegritudine gravissima laborantes, secundum miserationum suarum multitudinem pristina restituit sanitati: gratias etiam ei referimus quia infra urbem & extra urbem necnon & per totam Italiam fideles Ecclesie ita nobis uniti sunt, quod omnes nostrae parent humiliter voluntati. Verumtamen unum est super quod vehementissime contristamur, quia sicut audivimus Mater tua Urraca Regina, nec Deum timens, nec beatissimo Apostolo ejus Jacobo reverentiam exhibens, in Dei & Christi ejus Vicarium venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum, te praesente manus suas sacrilega praesumptione extendit. Quanto autem dilectionis affectu idem frater noster te amplexus fuerit, & quo te olim amore educaverit, tua non debet nunc oblivisci nobilitas. Noveris etiam Dominum in Evangelio dicere: Ego diligentes me diligo, & honorificantes me honorificabo. Si ergo praedictus frater a pueritia personam tuam dilexit, si eam in quantum potuit sublimavit, & si per te multa & gravia perpessus est; tu eum fili charissime diligas & honores, & per te ac per fideles tuos omnino studeas ut a captione liber penitus dimittatur, quatenus exemplo hoc personae aliae te amplius diligant, vehementius de tua bonitate confidant, & se libentius pro tuo servitio defatigent. De cetero dilectionem tuam rogamus, ut saepe nobis statum & incolumitatem tuam literis & nuntio intimare procures, quia si juvare te sufficienter non possumus, tuo tamen successui congaudemus: etenim te tamquam charissimum ac specialem Ecclesiae filium, & tamquam carnem nostram,*

Anno 1121 *vera dilectione diligimus, & nostrum tibi consilium & auxilium libentissime ministrabimus. Omnipotens Dominus beatorum Apostolorum suorum Petri & Pauli, necnon & Jacobi precibus, ad honorem suum, & tuam salutem, personam tuam, & regnum conservet, & te ad vitam pervenire faciat sempiternam. Datis Melfiæ Nonis Octobris. Literas alias quas matri tuæ mittimus, ei per tuum facias nuntium presentari.*

De reconciliatione Archiepiscopi, & Reginae, & Regis pueri. Cap. 49.

HAS quidem literas miserat Papa Calixtus Bosoni Romano Cardinali & Legato, Bernardo Toletano Archiepiscopo & Legato, ceterisque per Hispaniam Episcopis, necnon Reginae tanti sceleris auctori, & Regi filio suo ad deliberationem & restitutionem prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati. Idem namque Archiepiscopus jam nefandæ mancipatus captioni, direxerat nuntios ad nepotem suum P. Beati Jacobi Ecclesiæ Decanum, qui in Francia philosophicam disciplinam adiscebatur, & indicaverat ei captionem, modum, & causam suæ captionis. Qui assumptis secum quibusdam Canonicis, qui secum studium frequentabant, venit *Cluniacum*: post hæc consilio atque auxilio Abbatis Cluniacensis, Conventusque, necnon Principum Franciæ atque Burgundiæ, qui summa dilectione Compostellanum amplectebantur Archiepiscopum adiit Papam Calixtum, ostendens ei ejusmodi piaculum quod Urraca Hispaniæ Regina fecisset in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum. Suo itaque & consociorum suorum instinctu, & quoniam inter Papam Calixtum, ante Papatum & in Papatu, & inter Compostellanum Archiepiscopum ante Archiepiscopatum & in Archiepiscopatu, indissolubilis fructificabat charitas dilectionis: præterea quoniam justitiæ exigebat ratio, Papa præ-

prædictas ad Hispaniam delegaverat literas. Quibus visis, Regina tanti sceleris auctor, satisfacere ac reconciliari Archiepiscopo satagebat: blanditiis atque pollicitis, ut est argumentum mulieris, eum convertere elaborabat: sed postquam nec precibus nec pollicitis potuit eum immutari, protinus convertitur ad arma, congregat exercitum, venit ad Castellum *Ciram*, & ab hinc *Taberolos*, quasi Salinensem invasura pagum, de hinc celerrimo procinctu conscendens Montem Sacrum confedit ibi cum exercitu suo. Cum ea erat Comes R. Comes M. Menendus Nunizi, & complures Gallæciæ Principes cum phalangibus suis. Quod ut novit Archiepiscopus, confestim coadunato exercitu militum ac peditum & Compostellanorum ad radicem montis confedit ejusdem. Rex quoque puer Reginæ filius, Comes Petrus, Veremundus Petrides, Arias Petrides, & plures Gallæciæ Principes cum immensa militum atque peditum multitudine in duplum majori quam Reginæ. Stabat utrinque exercitus: illi montis cacumina quæ occupaverant possidendo: isti ut eos ab ejusdem montis vertice dejicerent bellando. Quod quidem erat difficilimum atque periculosissimum. Ceterum Regi & Archiepiscopo eorumque exercitui bellorum stimulos subministrabat, quod Regina in ejusdem montis crepidine Castellum machinabatur adificare.

2 Primum itaque armatæ utrinque phalanges bellorum inter se habuere congressus, & noctis intercedente crepusculo utrobique quibusdam prostratis ab incepto destiterunt. In crastinum tamen bellum indicitur, & uterque ad bella animatur exercitus. Tunc Archiepiscopus, ut vidit inter matrem & filium bellum futurum, & plurimum utrinque populum periturum, paterna compunctus est pietate: intendit animum ad pacis fœdera, & qualiter utrorumque dirimantur acies pertractat. Rogat Regem puerum pro pa-

Anno
1121
ce, rogat ut matri suæ reconcilietur. Mittit quoque nuntios ad Reginam, & ne se & suos eat perditum consulit. Ostendit ei maxima præ manibus, nisi respiscat, discrimina, & terrendo eam nimis, ad pacis conatur inclinare reconciliationem. Sed cor ejus obduratum erat & impœnitens. Deinde Archiepiscopus convocat potentes atque peritos utriusque exercitus: ac inuito cum eis consilio, omnimodis eos hortatur ad pacem. Quid plura? Ex utraque parte ducentos astringit juramento, qui pro posse nitantur ad pacis reformationem, & bellum quod erat præ manibus exterminent. Magna Archiepiscopi prudentia, tantorumque virorum utrinque stragem divertere & discordiam in contraria commutare. Hi ducenti consilio & auxilio Archiepiscopi statuunt X. Judices, qui jurejurando inter Regem & Archiepiscopum & inter Reginam justitiæ causas certius examinent, & examinatas dictante justitiâ dividant. Sancitum est etiam, quod quisquis sive Rex, sive Regina judicium eorum subire nollent, nec quod ipsi judicarent adimplere, justitiæ transgressor haberetur: idcirco omni subterfugienti justitiam adversentur: justitiam vero sectanti sicuti Domino suffragentur: quod sic fore jurejurando stabilitum est. In primis itaque prædicti judices dijudicantes, præcipiunt ut Regina Castellâ B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzata*, quæ violenter retinebat, Archiepiscopo sine protelatione restituat. Addunt insuper quod Regina Domnum Archiepiscopum & honorem B. Jacobi, quem propter Archiepiscopi captionem amiserat, recuperet. Verum enimvero quoniam Archiepiscopus fidei & veritatis justitiam in Regina modicam habebat, ne à judicii sententia pedem retrahat, juramentum, atque firmitatis scriptum habetur inter Archiepiscopum & Reginam quasi veritatis anchora. Hoc est autem scriptum & conventio inter Archiepiscopum & Reginam.

Juramentum Regina.

3 **E**RA MC. LVIII. Ego Regina Domina Urraca do fidem meam vobis Domino Didaco Archiepiscopo & S. R. E. Legato per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod sim vobis fidelis Domina & amica, sicut bonus Rex suo bono Archiepiscopo in tota vita mea, augmentando vestram utilitatem, & destruendo vestrum malum, & defendam vitam vestram & membra & honorem quem habetis vel habituri estis pro posse meo contra omnes homines & supra omnes homines sine arte & malo ingenio: & neque per me, neque per meum consilium sitis captus, nec de vestro honore expulsus, & numquam faciam placitum cum aliquo homine ad detrimentum vestrum, & Civitatis B. Jacobi in tota vita mea, & si aliquod ^{S. 11} fuerit mihi dictum de vobis vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi isti qui sunt in hoc placito vestri & nostri homines, & recepta emendatione in tempore & loco convenienti stem in omni vita mea in prædicto placito, & numquam veniatis in expeditionem nostram, neque in Curiam meam, nisi quando volueritis, & dem vobis prædicto Archiepiscopo Dño. D. Castra vestra feria VI. in octavis istius natalis Dñi. videlicet Honestum, & S. Mariam de Lanzada, & quod in hoc pacto mihi absolveretis, sit absolutum.

Nos sexaginta Barones & milites Reginae Dominae Urracae juramus vobis Archiepiscopo Domino Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, quod si Regina Domina Urraca vobis quod superius dictum est non adimpleverit, nos stemus vobiscum sine mala arte & malo ingenio.

Anno
1121

Anno

1121

De Castellorum redditione.

4 **S**icut Regina in hoc scripto pepigerat, ex parte adimplevit: Castellum namque *Honesti* in prætaxata VI. feria prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato reddidit. Verum enimvero Castellum S. Mariæ de Lanzata in sequenti die reddidit.

De miraculis quæ facta sunt in captione Archiepiscopi præsentibus Sarracenis, & de quodam eorum sanitati restituto. Cap. 50.

HOC autem quod in prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati prædicta captione acciderit, ad memoriam revocare non incommodum arbitror. Sarracenorum Rex Ali nomine, qui & citra mare & trans mare Hiberiæ sceptrum habet in Agarenos, miserat Ismaelitas nuntios viros discretos ^{etiam} æque illustres ad Reginam Urracam ejusque filium legationis gratia. Qui cum iter carperent ad occidentem, audito quod Regina cum filio suo in Gallæciæ moraretur finibus, vident peregrinos Christicolas quam plures ad B. Jacobum orationis causa euntes & redeuntes: & admirantes sciscitantur Centurionem Petrum nomine, quem Christianum præducem & mantentorem inter christianos habebant, qui & eorum lingua satis peritus erat; quisnam, inquirunt, iste est quem Christianorum multitudo tanta frequentat devotione? Quis iste tantus & talis, quem innumeri Christicolæ transpyrenæi & citra repetunt orationis gratia? tanta est euntium ad eum & redeuntium multitudo, ut vix pateat nobis liber callis ad occidentem. Respondetur illis, hunc esse B. Jacobum Domini & Salvatoris nostri Apostolum, Joannis Apostoli & Evangelistæ fratrem, & utrumque Zebedæi filium, cujus corpus in Gallæciæ finibus habetur humatum, quem Gallia, Anglia, Latium, Alemania, omnesque Christicolarum

rum Provinciae, & praecipue Hispania veneratur, utpote Anno
1121
patronum & protutorem suum. Discit insuper stirps Ismaelitica, quod idem Jacobus Hierosolymis sub Herode passus, & Gallaciam fuerat advectus.

2 Cum autem ventum fuisset Compostellam, qui prius super auditis mirabantur, apostolicam conspicientes basilicam magno percutiuntur stupore. Pappae inquirunt, quam nobile, quamque gloriosum Jacobi vestri praecellit aedificium! Infra & citra nostrum mare non vidimus huic comparandum. Per Masomet, magna ei gloria collata est, si tantum pollet in superis, quam praecclarum eum habetis in terris! Quid igitur patrocinii, quid auxilii colentibus se & venerantibus impartitur? Ad haec Centurio lingua Ismaelitica: Tantam, inquit, a Domino nostro Jesu-Christo meritis & intercessionibus suis consequitur gratiam, quod per Dei misericordiam caecis visum, claudis gressum, laeprosis aliisque diversorum morborum generibus compeditis, salutem largitur. Subvenit atque opitulatur omnibus se devote deposcentibus, & transpyrenem & citra innumeris miraculis pollet. Hos enim compeditos, & carceri mancipatos liberavit, alios diuturno languore detentos sanavit: illis in difficilimis opem praestitit: ubique terrarum Omnipotens Deus meritis & intercessionibus B. Jacobi miracula sua ostendit. Ob hoc corpus ejus tanta frequentat multitudo, ob hoc innumeri opem ^{de} indubitanter exposcunt. Ad haec stupent atque mirantur Ismaelitae, & nihil ajunt suum scilicet Masomet, nil tale posse fatentur. Centurio quidem utpote vir eloquentissimus atque prudentissimus, gentilium assidue confundebat incredulitatem, & Christianorum fidem laudibus & veritatis assertionem extollebat, verissimis atque evidentissimis argumentis adstruebat Gentiles ignorantiae nube caecatos varioque delusos errore. Contra hoc Ismaelitae nullatenus praesumebant repugnare,
cum

Anno cum & præ oculis veritatis haberent indicia, & tanta B. Jacobi obstupescerent gloria.

3 Interea loci prædictus Archiepiscopus à Regina capitur : B. Jacobi Ecclesia sedet in tristitia : Clerus ac populus nimia afficitur molestia : turbantur pacifica, & tanto facinore Apostolica mœret provincia : tristibus commutantur læta, adversis obnubilantur prospera. Tunc Ismaelitæ, qui prius contra veritatis argumenta vix murire audebant, audito quod Apostolicæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus à Regina captus sit proditione, insultantes ajunt : Apostoli Jacobi Archiepiscopus Romanusque Legatus, Apostolicæ Ecclesiæ Pastor & protector, captus tenetur à femina. Magnum atque abhorrendum piaculum. Apostolus igitur Jacobus qui ut fatemini cæcis visum, claudis gressum restituit, si potens est, absolvat eum à muliebribus vinculis ; si potens est compeditos solvere, infirmos sanitati restituere, omnibusque se depositibus prout altruebatis opem ferre, subveniat ministro suo, qui subvenit transpyrenæis : qui subvenit universis, subveniat si potest suo Pontifici, quem tanta Christicolarum frequentat atque precatur multitudo, potentiæ suæ vires in suo ostendat Episcopo, si potens est. Liberet eum, reddat atque restituat Ecclesiæ suæ, ut præesse, protegere, pacificare sic^{um} heri & perendus valeat Ecclesiam & Provinciam suam. Liberet eum ne Ecclesia sua mœrore tabescat, & tabescendo in ecclipsim decidat. Quid multis immoror ? Argumentosa Gentilium eloquentia versa vice Christicolas impugnabat, & nisi Apostolus impræsentiarum suffragaretur, quasi tipšanas desuper pilo feriente Christi fidem contundebant. Centurio tamen B. Jacobi patrocinia devote poscentibus nullatenus deesse fiducialiter affirmabat. Quid inquit verbo fari, quidve de Dei prædestinatione nobis prodest discutere ? Altitudo divitiarum sapien-
tiaz

tiæ & Scientiæ Dei multa fieri permittit, ut in his virtutis suæ gloriam meritis & intercessionibus Sanctorum suorum ostendat: impios in Sanctos Dei sævire, & nequitia suæ argumenta effectum permittit habere, ut impius in impietate sua pereat, & justus per Dei gratiam justitiæ suæ fructum percipiat, unde Psalmographus: *Vidi, inquit, impium superexaltatum & elevatum, & pertransi & ecce non erat.* Item: *Non vidi Justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.*

2 His atque aliis cum fidelium oratio protenderetur assidue, transactis octo diebus Archiepiscopus, ut supra perstrinximus, à Regiæ captione liberatur. Cui à captione redeunti occurrunt obviam Clerus & Populus Compostellæ, & remota mœstitiæ nube gaudium & exultatio exoritur. Gaudet Compostellana Ecclesia Pastore soluto, & tota Civitas magno tripudiat gaudio. Ad hæc Ismaelitæ: Quidnam hoc est, inquiunt, cur univerforum animos tanta percurrit lætitia? Cuive tanta processionis gloria præparatur? Audiunt à Centurione: Beatus Jacobus Apostolus Archiepiscopum suum à mulieris liberavit vinculis, & eum sanum & incolumen suæ restituit Ecclesiæ. His auditis Ismaelitæ obstupefacti supramodum admirantur. Vere, ajunt, Jacobus Apostolus eum liberavit, & à persequentibus eum tutavit: vere divina virtus diabolica cassavit argumenta, & Serpentis annihilavit versutias. Stultè Christicolarum rationes antea expugnabamus: stulte in Apostolum Jacobum convitia jaciebamus. Merito habetur atque collaudatur à Christianis Patronus & protector, quibus suffragari non desinit, utpote pius atque tempestivus auxiliator. Jam Christicolarum atque Gentilium * licet fide dissentiant, ratio tamen concordat, & ab utrisque laus B. Jacobo per-

cap.

42.

no.4.

Yy sol-

(*). *Supple mentes, vel quid simile.*

Annō 1121 solvitur multimoda. Fiunt tam Gentiles quam Christiani admiratores atque laudatores tanti miraculi, & nullus illorum per B. Jacobum factum fuisse ambigit.

5 Post hæc eidem Ismaelitis Compostellæ diutius moræ indulgentibus in cujusdam eorum cervice apostema exortum contumuit, quod insanabile atque mortiferum penitus videbatur: hujusmodi enim solet vitæ aditus præcludere. Eandem autem domum in qua & ipsi hospitabantur, quædam frequentabat vidua, quæ cereis & oblationibus Apostolica quotidie visitabat limina, & orationibus insistens sæpius ibidem pernoctabat. Quod Ismaelitæ conspicientes sciscitantur quo & quare vidua illa tanta sollicitudine defferret supradicta? Responsum est eis: Quod B. Jacobi Apostoli clementiam pro remedio animæ suæ, & parentum suorum, ceterorumque fidelium, his atque aliis exoraret. Forsitan & Gentilium perfidia hujusmodi improbare atque deridere auderet hostias, nisi evidentissimum apostolicæ virtutis miraculum in prædicta Archiepiscopi & Legati deliberatione vidissent. Jam vero nec miraculo derogare, nec Apostoli gloriam minuere præsumebant: at ille in cujus cervicē apostema extumescibat, obsecro, inquit, intercede pro me ad Apostolum vestrum, cujus patrocinia petentibus præsto esse videmus: precare ut & mihi dignetur esse propitius, quandoquidem potens est per Dei misericordiam. Fer quoque ad ejus altare pro me hunc cereum (& dedit) & supplica ei ut ab hujus apostematis tubertate me reddat incolumen. Ad hoc vidua præ gaudio subridens ait: Gratias ago Deo & B. Jacobo, qui vobis suæ virtutis patefecit mirabilia, & veritatis lumen; non tamen adhuc ad plenum vobis ostendit: & accipiens cereum cum eodem cereo illius apostema tetigit facto desuper signo Crucis; deinde abiit ad Ecclesiam, & more solito obtulit oblationes: orationem fecit: expleta oratione cereum quem acce-

perat ab Ismaelita obtulit, orationibus orationem addidit, supplicans B. Jacobo ut prædictum Ismaelitam incolumitati restituat, eumque per Dei misericordiam ab apostematis peste mortifera liberum reddat. Vix peracta oratione apostematis conglutinatio exinanitur. Ismaelita incolumitati restituitur. Remanet tamen cicatrix, signum videlicet exinanitæ pestis. Magna & ineffabilis Dei misericordia quæ per Crucis signum, quod gentibus secundum Apostolum est stultitia, salutis remedia ipsis etiam gentibus conferre non refutat. Magna quoque B. Jacobi Apostoli clementia, qui pro quibuscumque opem sibi deposcentibus Dominum suum exorare eisque salutis gratia subvenire non destitit.

6 Postquam Ismaelita præsensit B. Jacobi patrocinia & mortiferi apostematis pestem exinanitam, ipsi & complices sui præ nimietate gaudii obstupescit lætantur, tantique miraculi virtutem admirantur. Ostendunt Centurioni ceterisque Christicolis quid qualiterve acciderit, & Apostoli virtutem medicinæ suffragium prævenisse conclamant. Quid plura? Collaudatur atque magnificatur à fidelibus & ab infidelibus B. Jacobus Apostolus, ut puta patrocinator clementissimus: profitentur omnes in publico Apostoli Jacobi per Dei gratiam mirificam potentiam, & dignis efferunt eum præconiis. Demum Ismaelitæ inquirunt, sicut fama nobis retulerat, magnam hujus Apostoli clementiam in Archiepiscopi vestri solutione, & in sodalis nostri apostemate mirificam quoque virtutem vidimus, & testimonium perhibemus: merito à Christianis Transpyrenæis & citra orationis gratia requiritur: merito tanta devotione à Christicolarum multitudine exoratur: merito Patronus, & Protector à Christianis appellatur & habetur. Mirabamur quæ est peregrinorum euntium atque redeuntium frequentiam: mirabamur tantam in terris huic Apostolo collatam gloriam: mirabamur non miranda, obstupescimus non stupenda: non est igitur

Anno 1121 operæ pretium tanta Apostoli Jacobi silentio claudere miracula : sicut profecto ista palam per universam nationis nostræ Provinciam, & hujus Apostoli in gente nostra narrabuntur patrocina : gloriam illius atque virtutem longe lateque vulgabimus : præcones erimus veritatis & eorum quæ vidimus veridici relatores : efferemus prout dignum est Apostolum Jacobum : referemus ejus magnalia, Evangelistæ facti in Dei omnipotentis magnificentia, & in Apostoli sui clementia. O quanta Dei pietas, qui per Apostolum suum etiam infidelibus miracula potentia suæ exhibet ! O quanta Dei benignitas, qui misericordiam suam fidelibus & infidelibus tempore necessitatis non dedignatur largiri, de qua scriptum est : Speciosa misericordia Dei tempore tribulationis, quasi nubes pluvia in tempore siccitatis. Quam misericordiam nos quoque præsto habere in omnibus & ubique mereamur, ipso propitio qui est fons misericordiæ.

De Castello Pharo recuperato. Cap. 51.

INterea Archiepiscopus licet immanium præpedine detineretur negotiorum, utpote tantarum tempore tribulationum, ad nanciscendum B. Jacobi Castellum *Pharum* nomine, intendit animum. Nempe admodum utile animadvertens recuperatis jam aliis & hoc recuperari, quod Regina dolose machinando olim extorserat ab eo, & odii fomite quod exercuerat in Archiepiscopum, commendavit cuiusdam suorum Principum. Qui tamen Decurio præcipiente Regina juramentum atque homagium fecerat Archiepiscopo, scilicet idem Castellum se pro parte & obsequio B. Jacobi fideliter retenturum. Non multo temporis intervallo Veremundus Petri Consulis filius ceperat eundem Dominum & possessorem Castellum proditione : quem compedibus vinctum dura captionis coercuerat poena, ut Castellum ab eo extorqueret hac injuria. Cum autem ille Castellum protellaret deditionem, tra-

be pectori ejus superposita ni citius Castellum sibi reddatur, oculorum effusionem Veremundus ei profecto minatur, sicque prodicione voti sui compote Petrides prædictum adeptus est Castellum. Quo agnito Archiepiscopus modo multa polliceri Veremundo cœpit, modo multa minari, ut sic B. Jacobi ab eo habeat Castellum. At vero Veremundus nec pollicitis Archiepiscopi, nec minis accomodat animum, nec spiritualem, nec materialem ejus metuit gladium. Quippe tantum taleque Municipium retinere utilius opinatur. Tandem Archiepiscopus ut videt Veremundum à proditiosa Castelli usurpatione nullatenus desistere, coadunato exercitu ad Castelli tendit obsessionem. Quod ut circumquaque innotuit, Fredenandus ejusdem V. frater, & Munio Consul, levir ipsius, ambo videlicet Municipes Archiepiscopi & fideles, adeunt Archiepiscopum: ineunt cum eo colloquium de Veremundi reconciliatione, & de Castelli redditione: hinc enim cogebat eos sanguinis propinquitas, hinc Archiepiscopi obsequialis fidelitas atque utilitas: multis quidem atque diversis inter Archiepiscopum & Veremundum disputant colloquiis, ut & ille reddat Castellum, & Archiepiscopum habeat sibi retributorem & amicum. Quod tyrannica Veremundi audacia penitus renuit. Ob hoc Archiepiscopus multo magis in iram exasperatus, nisi Castellum sibi reddatur citius absque dilatione, obsessionem minatur, & parat usque ad deditio- nem. Quid plura? Veremundus invitatus atque coactus reddidit Castellum Archiepiscopo, & ipse dedit hoc ad custodiendum cuidam Ecclesiæ B. Jacobi Archidiacono, cui nomen Petrus, Patronimicum autem Cresconides. Veremundus siquidem jam sibi reconciliatum Fredenando fratre ejus & Munione Consule ejusdem leviro, causam illius cum Archiepiscopo pertractantibus & pro eo interpellantibus, sedavit datibus aliisque præstimonjiis.

Anno 1121 2 Deinde Archiepiscopus consilio habito cum Canonici dederat idem Castellum Fredenando ejusdem Veremundi fratri. Hic Archiepiscopo ut puta ejus militiae princeps obsequebatur, & ab eo plurima habebat praestimonia. Juravit tamen idem Fredenandus, & hominum fecit Archiepiscopo, videlicet Castellum hoc se pro B. Jacobi jure & obsequio habiturum, & Archiepiscopo vel Canonici postquam postularent absque controversia redditurum. Denique idem Fredenandus cum adiret Portugalliam commendavit idem Castellum Comiti M. leviro suo, accepta ab eo (1) quod postquam praeciperet reddi, illud absque aliqua contradictione Archiepiscopo vel ejus Canonici redderet. Post hoc temporis intervallum processerat, & ad recuperandum Castellum Archiepiscopus propensius anhelans, tam per literas quam per nuntios praedictum Fredenandum jam Consulem in Portugallia sollicitavit de Castellum redditione. Qui jurisjurandi & hominii, quod Archiepiscopo fecerat, non immemor, Comiti M. jusserat reddere Castellum Archiepiscopo. Verum ille Castello privari, utpote tali municipio, molestius tulit. Demum Archiepiscopus intonat Comiti M. qui ab eo plurima & largiora praestimonia habebat, aut Castellum reddat sibi remota protelatione, aut Archiepiscopum habeat inimicum ablata sibi B. Jacobi praestimoniorum uberrate, quod immanissimi causa efficiens damni ei fieret: propterea Comes M. nolens, immo invitatus atque coactus, reddit Castellum Archiepiscopo. Archiepiscopus vero commendavit hoc cuidam Proceri suo: sicque actum est, ut & ea Castella quae in captione amiserat, & caetera post deliberationem suam praedictus acquireret optulante B. Jacobo Archiepiscopus, quae usque in hodiernum diem praesidio atque cautela ejusdem Archie-

(1) *Deest fide, vel securitate.*

chiepiscopi sunt juris & proprietatis Beati Jacobi.

De Concilio Compostella celebrato. Cap. 52.

Anno

1122

Eodem tempore prædictus Archiepiscopus & Legatus, licet ingruentibus undique persecutionum tumultibus, Bracarenfis & Emeritanæ provinciarum Episcopos & Abbates vocavit ad Concilium, utpote ad Dei anhelans fervitium, & ad corroborandum Sanctæ Ecclesiæ statum. Huic itaque Concilio interfuere D. Auriensis Episcopus, A. Tudenfis Episcopus, G. Colimbriensis Episcopus, H. Portugalensis Episcopus, M. Minduniensis Episcopus, S. Abilensis Episcopus, & eorum Abbates. Salmanticensis Episcopus expulsus erat à Sedè sua & profugus: Rex namque Aragonensis expulerat eum, & in ejus Ecclesia idolatras & Ecclesiæ Sanctæ inthronizaverat incestatores. Qui Salmanticensis cum prædicto diutius Compostellæ moratus Archiepiscopo ejusdem licentia perendie cum Regina discesserat: acceperat quoque dona ab Archiepiscopo, & Capellam ad celebrandum pontificale officium. Lucensis autem Episcopus qui eodem tempore obsequebatur Reginæ in urbe sua commoranti, misit ad Concilium Abbates & Clericos suæ Diœceseos, qui ejus excusarent absentiam. Interfuerunt omnes Abbates & Clerici Astoricenses privati Pastore: nuper enim Pastor eorum persolverat jura naturæ. Bracarenfis Archiepiscopus quoniam circa id temporis in Numantiæ morabatur finibus, nec huic poterat Concilio interesse, direxit huc Abbates & Clericos suæ Metropoles: & ibidem de Ecclesiæ suæ finibus cum Portugalensifatis disceptavit Episcopo. Celebratum est autem hoc Concilium Compostellæ Consilio Regis & Reginæ mediante Quadragesima in Era I. C. L. X. (*) VIII. idus Martii à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Legato. Tanta Cleri ac populi Principumque Gallaciæ convenit multitudo, quod vix in Apostolica, licet magnæ sit quanti-

* Anno

1122.

Anno 1122 titatis, contineretur Ecclesia. In eodem equidem Concilio propensius pertractatum est de statu Sanctæ Ecclesiæ propter persecutionum tumultus per nimium tunc vacillante, & de pacis stabilitate.

Quod Dominus liberavit eum de manibus Sarracenorum dum adhuc esset in juventute. Cap. 53.

Magna omnipotentis Dei pietas, magna Domini qui novit eos qui sunt ejus misericordia, qui Compostellanum Archiepiscopum & Legatum, à manibus Jezabel, ut prænotatum est, B. Jacobo Apostolo patrocinate, liberavit. Nempe potentiæ Dei dextera quam plures & difficillimos idem Archiepiscopus evasit angustiarum laqueos, ut supra partim diximus. Eadem quoque & cetera sub uno ad memoriã revocare operæ pretium arbitror: nollo inquam stylus meus inertia arguatur. Cum igitur idem Archiepiscopus ante Episcopatum post primam videlicet honoris B. Jacobi præposituram, * in procinctu cum Comite R. & cum optimatibus Gallaciæ ad extirpandam tenderet perfidiam Gentilium, Sarraceni collectis undique viribus, Christicolarum Castra prope *Olisbonam* circumdantes, imensa obsederunt bellatorum multitudine. Tanta confluerat incredulæ gentis multitudo, tanta convenerant Barbarorum agmina ad Christianorum perniciem impetum facturi. Denique cum Christianorum alios cæderent, alios vinculis manciparent; ipse licet inermis protegente eum Omnipotentis dextera, à telorum grandine, à tanta sanguinis effusione, immo ab ipsis Sarracenorum manibus, liber & incolumis evasit. Illud enim Davidicum habuit in corde & in ore: *Dominus eripuit me de medio inimicorum meorum.* Et illud Salomonis in Canticis canticorum de Divina protectione & ineffabili gratia Domini: *Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.*

Quando aliis ruentibus de opere B. Jacobi in sede sua remansit incolumis.

Anno

1123

2 **T**Ransacto quoque non modico temporis intervallo, videlicet *cum jam Episcoparet*, * quaedam die confederat in fabrica Ecclesiæ B. Jacobi super crates in sublimi cum copiosa populi multitudine: dumque ibi plurimorum, utpote in præsentia Episcopi B. Jacobi, diffinirentur causæ, inter cetera ipse Episcopus militem quendam reatu furti arguebat. (hujus namque noxæ participes præcipue semper habuit exosos, & à Gallæcis tale aucupium penitus refecare visus est.) Prædicto itaque milite ab Episcopo ducto in causam, & de furti commissione appellato, subito crates nimio pondere corruunt in imum: corruit & ipsa multitudo populi, alios semineces, alios fractis cruribus, vel tibiis sive brachiis, utpote tanto præcipitio collisos videt. Episcopus autem cum uno tantum socio super quandam partem trabium quasi in aere pendens, divina cum protegente gratia incolumis remansit: alii omnes collisi ruerunt. Ipse uno tantum comite in sede sua resedit. Post hæc appositis scalis atque restibus Episcopus cum suo sodali ad ima incolumis deducitur: cunctisque admirantibus in tanto periculo sterit illæsus. Miles quem superius in causa pro furto ab Episcopo ductum meminimus, collisus graviter, fracto crure atque tibia, adducitur ad Episcopum: quem cum vidisset Episcopus pessima collisione flagellatum, divina, inquit, ultione actum est. Ego quidem pro furti calumnia in te animadvertere volebam: Deus autem Justus Judex in te exercuit suam sententiam. Absit ut post Divinam in te ultionem, humani examinis flagello feriaris. Scriptum est enim: *Non judicabitur bis in idipsum.* Cessa igitur frater ab hac nequitia, & ille, ait, qui te suæ correptionis virga percussit, consoletur te, utpote piissimus Pater, baculo paternæ susten-

*

*
Post

Ann.

1100

Anno
1122

tationis. Gratias uterque agamus Deo de ineffabili consilii sui magnificentia : me piissimi patris clementia in tanto periculo conservavit illæsum . te læsit ut ab incepta nequitia resipiscas in posterum : maxima Dei pietas , maxima ejus patientia qui neminem vult perire , sed omnes homines vult salvos fieri.

Quando apud Iriam ruente Palatio incolumis evasit.

Circa
Ann.
1107

3 **I**TEM quadam die idem Episcopus apud *Iriam* in excelso residebat solio , causasque publicas dicente justitia examinabat , maxima quidem hominum illuc convenerat multitudo , ut pura ad tanti viri præsentiam , alii ut de acceptis injuriis justam reciperent satisfactionem , alii advocati ut satisfacerent ; ceteri ut Legum & plebis scitorum diffinitiones & justitiæ perciperent exercitationes. Miles quoque quidam præpotens intererat , quem Episcopus propter incestam consanguinitatis copulam gladio percusserat anathematis , & à liminibus Ecclesiæ sequestraverat. Hunc Episcopus intendens à tanti incesti revocare facinore , evangelizabat ei verba vitæ & disciplinæ : hinc terrebat eum gehennæ incendiis , & nisi resipiscat perpetuis cruciatibus mancipandum astruebat : hinc si resipiscat , æternæ vitæ beatitudinem & in cælesti gloria felicem pollicebatur mansionem. Dum hæc aguntur & miles de consanguinitatis copula à Præsule arguitur , subito corruit solium tecti , atque parietum , solutis compagibus : ruunt omnes in præcipitium , trabium , regularum , lapidumve pondere obruti , colliduntur tantæ ruinæ congerie , alii fractis cruribus vel brachiis , alii toto corpore collisso semineces. Fit confluxus populorum ad tantæ ruinæ sonitum : curritur utrimque ad pontificalis Palatii præcipitium ; alii parentes , alii amicos , alii natos flendo & ejulando sub lapidum aggere , sub fragmentorum congerie requirunt , inventos etiam semineces abstrahunt : pars autem illa solii in
qua

quia Episcopus solus in scamno suo residebat, firma stetit atque illæssa, nec corruentis Palatii strage aliquatenus labe-facta. Ex consuetudine equidem habetur Episcopum S. Jacobi præ nimia honoris excellentia, nisi alius intersit Episcopus, aut Rex, aut alia excellens persona, solum in sedili suo sedere. Prædictus Episcopus ea die Missam de Resurrectione Domini celebraverat. Hunc ergo in tanto periculo sibi habuit propitium, cui laudes & orationes persolverat, sacrosanctum offerendo Sacrificium, Divina namque protectus gratia corruente undique Palatio, ceterisque proftratis, solus in sede sua illæsus atque incolumis permansit, ac tantum solii salva parte, in qua ipse residebat. Scriptum quippe est: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.* Et: *Custodit Dominus omnes diligentes se.* Miles, quem supra meminimus, postquam de ruinæ congerie graviter collisus evasit, mox Episcopi prostratus pedibus, abrenunciat illicitæ consanguinitatis copulæ, & in quo prius incorrigibilis fuerat, jam gerens pœnitentiam orat atque precatur dari sibi pœnitentiam. Ad quem Episcopus: Nosti (inquit) fili carissime, quanta circa cordis tui duritiam usque modo fuerit misericordia Domini: ipse enim peccatorem non vult perire, sed magis ut convertatur & vivat; ipse quoque quem diligit castigat, flagellat omnem filium quem recipit. Ut ergo fili super te peccatore pœnitentiam agente majus gaudium sit in Cælo quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia, accipe pœnitentiam & convertere ad Dominum Deum tuum, & ipse convertetur ad te. Ipse equidem castigavit te, quia te diligit: flagellavit, quia ut filium recipit. Hæc sunt flagella paternæ pietatis: hæc sunt verbera Divinæ correctionis: noli spectare flagella iracundiæ ne thesaurizes tibi iram in die iræ. Quid plura? Miles accepta ab Episcopo pœnitentia, ab illicita consanguinitatis copula revocatur.

Anno 1122 Hæc dies bina nobis præbuit trophea : bina contulit Eccle-
siae gaudia ; & de Episcopi in tanto periculo incolumitate,
& de militis ab illicita copula poenitudine.

Qualiter evasit à captione Aria Petrizi.

Anno 1110 4 **I**DEM quoque Episcopus post aliquantum tempo-
ris Gallæcia discordiæ facibus accensa , quantum
ad reformationem pacis anhelaverit , luce clarius patet.
Cum enim post mortem Regis bonæ memoriæ Domini Al-
fonsi , quidam nequitiae complices Gallæciam guerris tu-
multuari sitientes , obsedissent in Castello Minei Regem
puerum , Comitis Raymundi , & Reginae Urracæ filium,
& Comitissam Comitis P. Nutritii Regis uxorem, pluresque
Gallæciæ optimates , sicut in priori libro dictum est , Epif-
copus & eos absolvere, & pacis jucunditatem revocare inten-
debat. Porro necessarium ducens (1) inimicitarum aculeos,
conspirationum molimenta , proditorum incentiva , refeca-
re. Verum enimvero cum prædictis obsessis abominabilis
Aria Petride ejusque complicum proditorum Episcopus cap-
tione mancipatus est. Quo capto Reges , Principes , Duces,
Marchiones honoris sui primatum usurpare nitebantur:
plures , tam proditorum auctores , quam ceteri , ad vendi-
candum sibi B. Jacobi honorem animabantur, sed qualiter
immensa Dei clementia ejusque mirifica misericordia à per-
jurorum proditorum manibus eum liberaverit , nostrum
quidem est mirari , Divinæ autem providentiæ est talia ope-
rari. Ipse qui ait : *Confidite , ego vici mundum* , eripuit
eum de manibus inimicorum suorum, & super inimicos suos
excelsam fecit eum. Superius quidem hæc breviter scripta
sunt : sed & cum ceteris hic annotari arbitror opportunum,
ut visso à quantis eum Dominus eripuit periculis , ceteri
amplius confidant de misericordia Domini.

Qua-
(1) Ducebat legendum , vel aliquid deesse satendum est.

Qualiter evasit à bello de Angos.

Anno

1122

Anno

1111.

5 **D**enique soluto Episcopo ceterisque demum solutis, unctoque ab eo prædicto puero Compostellæ in Regem, & sic Gallæcis pace confœderatis; idem Episcopus cum Rege puero & cum Gallæcorum Principibus properat in procinctum, nempe à non modica citra pontem *Gronii* parte Regni Regem expellere Aragonensem, quam violenter atque fraudulentè usurpaverat, justum & sanctum fore arbitratur: justitiæ etenim est unicuique attribuere quod suum est. Ceterum postquam ad fontem *de Angos*, prope scilicet Legionensem civitatem, ventum est, adest eis obviam Aragonensis cum copiosa militum atque peditum multitudine: bello utrinque conferto prostratissime utrinque quam pluribus Gallæcorum, alii interempti, alii capti, alii in fugam versi sunt. Belliger Aragonensis priusquam phalanges suæ bellum conseruissent, decem audacioribus atque fortioribus sui procinctus id negotii injunxerat, ut circumspicerent & explorarent qua parte belli consisteret Episcopus B. Jacobi. Insuper addidit atque indixit, ut persequerentur eum donec caperent. Si enim Compostellanæ Ecclesiæ Episcopus caperetur, sperabat Aragonensis Gallæciam facile se invassurum, statimque juri suo vindicaturum. Quidni? Episcopus Gallæciæ tutor, protector, atque patrocinator erat: ceteris ad discordiæ tumultus ruentibus, bellaque & seditiones concitantibus, ipse reconciliator, ipse pacis justitiæ atque veritatis amator constantè permanebat. Gallæciæ Regnum licet ex parte divisum, consolabatur atque consolidabat: idcirco his qui omnia turbare, omnia pessundari sitiunt, odio habebatur: ceteris qui his contraria sectantur, ut Pater & Dominus diligebatur. Potito Aragonensi tyranno victoriæ palma, licet quibus Rex injunxerat Episcopum circumquaque sollicitius requirerent, & in ejus captionem animosius ruerent, ille

Anno 1122 tamen qui non deserit sperantes in se , qui diligit diligentes se , præsto ei affluit : nimirum à persecutoribus tutavit eum , à faucibus hiantium , à dentibus leonum eripuit eum , per medias hostium acies , per medias bellatorum phalanges , per ipsos sequentium gladios , protegente eum Divina potentia incolumis evasit. Ei igitur à quo omne bonum procedit Episcopus tantum ascribens patrocinium , agebat : *Dominus mihi adjutor , & ego despiciam inimicos meos.* Recolectis tandem his qui à bello evaserant , pluribus tamen amissis , sicut in primo libro patet , * ad propria reversus est.

C.73.

Qualiter evasit de incendio turris , & de medio inimicorum suorum.

Anno 1117

6 **L** Apso præterea non modico tempore Clerici atque Cives Compostellæ in ipsum conspiraverunt & conjuraverunt Episcopum : sæpius eum expellere ab Episcopatu moliti sunt : sæpius cum Regina molimenta prodicionis in eum machinati sunt : sæpius Reges & Principes in eum surrexerunt : sed Dominus erat ei adjutor , nec timebat quid sibi faceret homo. Cum autem conspirationis & conjurationis seditionarii , complices iniquitatis suæ , casses penitus cassari doluissent , facto impetu insurrexerunt in Episcopum , & in Regiãam , lapides , tela , ignem in eos jacentes , mortemque omnimodis comminantes. Sed qualiter fortis dextera justiciæ , cui omnia possibilia sunt , eripuerit eum ab obsidione & incendio turris , qualiter per medios hostium circumstantium cuneos eum deduxerit , qualiter ab ipsis infecutorum sanguinem ejus sitientium pugionibus , eum liberavit , qualiter de medio inimicorum suorum per medium etiam excubiarum eum extraxerit , qualiter deinde super inimicos suos excelsum eum fecerit , humani capacitatis ingenii non sufficit intelligere , nedum ad plenum describere. Verumtamen quantum ingenii mei situla

tula capere sufficit ; historiæ series in priori libro indicat. Anno
 Verba Domini sunt hæc : *Si habueritis fidem tamquam gra-* 1122
num sinapis , dicetis huic monti transfer te , & transferet Cap.
se. Cum enim justus ex fide vivat habens quidem omnia & 114*
 abundans , non est dubium quin vivat in eo qui dixit : *Ego*
sum via , veritas , & vita. Ipse viam fervorum suorum in
 pacem dirigit , ipse veritatem sectantes tuetur atque custo-
 dit , ipse vita viventes à dextris & à sinistris protegit.
 Episcopus hanc viam tenuit , hanc veritatem dilexit , hanc
 vitam desideravit : ab eo igitur quem dilexit dilectus est,
 ab eo protectus est , ab eo super inimicos suos excelsus fac-
 tus est.

7 Regina quoque in eundem & in Episcopatu & in
 Archiepiscopatu plurima machinata fuerat : ipsa nimirum
 Ecclesias ubique per Regnum suum auro , argento , & qui-
 busque pretiosis expoliaverat : Civitates , oppida , Castella ,
 villas , ut res usque in hodiernum diem ostendit , pessunda-
 rat : pacem & justitiam , earumque collegas effugaverat.
 Cum ejus indefessa voracitas Regnum pessundedisset Hi-
 berum , restabat Ecclesia B. Jacobi , & ejus honores in
 quibus prædicta Jezabel deprædare ardebat : idcirco inter
 eam & hujus Ecclesiæ Pastorem sæpius pacis dirumpebantur
 fœdera : ipsa enim assidue ad rapinam & ad excidium an-
 helabat : Archiepiscopus lupinam rabiem ab ovili suo arce-
 re , beluinos dentes ab Ecclesiæ suæ corpore amovere , ve-
 lut strenus Pastor viriliter elaborabat. Sed cum muliebris
 animi molimenta sæpius cassarentur , nec vi , nec dolo ra-
 biem suam fera crinis satiare quivisset , ad majora nequi-
 tiæ argumenta intendit animum. Scriptum est enim : *Inf-*
tantia concupiscentiæ transvertit sensum. Demum tanto di-
 lectionis fœdere Regina confœderavit sibi Archiepiscopum ,
 tot tantisque juramentis obligavit se illi , quod omnia
 fraudis emolumenta crederentur abesse , sese etiam Ar-
 chie-

Anno 1122. chiepiscopo admodum exhibuit obnoxiam : Archiepiscopus credens omnem iniquitatis filicem ab ea funditus eradicatam credebat se illi : nempe verum est illud poeticum : Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu : obsequebatur ei propensius , opitulabatur attentius , & in Gallæcia & etiam in Portugalliæ finibus : quod superius in hoc libro stylo meo dilucidatum est. Quid multis immoror? dum redirent à Portugallia Regina tot fœderibus , totque juramentis spretis , nec dominium nec homines verita nefandissima prodicione cepit Archiepiscopum , & inclusit in municipiis suis. Post hæc ad rapinam & excidium Canonorum atque Civium , immò totius honoris B. Jacobi , jam voti sui compos animatur : nil sibi obfuturum esse capto capite , sed omnia in manibus suis fore opinatur : polluitur animus ejus sacrilegio sceleratissimæ voluntatis spoliandi Deum & homines : ait enim B. Augustinus : *Perfecta voluntas faciendi reputabitur pro opere facti.* Item : *Voluisti , sed non potuisti , sic annotat Deus quasi feceris quod voluisti.* Perjuriis facinora conglutinat , sacrilegiis sacrilegia accumulât : Sed qui tres pueros de camino ignis ardentis liberavit , quique B. Petrum de carcere Herodis eripuit , ipse Archiepiscopum ab execrabili captione Reginæ abstraxit. Miro equidem & ineffabili modo , illa nolente , illa renitente , liberatus est. Mirantibus quoque & his qui interfuere , & absentibus qui audiere modum solutionis illius ex improvîso & inopinato , voluit sic fieri divina providentia , ut octavo die à captionis carcere liberaretur. Noluit quod summæ tantum fuerat potentiæ , humanæ adscribi audaciæ. Miratus est & ipse Archiepiscopus (sicut ab ore ejus sæpius audivimus) Dei virtutem tam efficaciter , tamque celeriter sibi fuisse propitiam , non suis meritis , sed divinæ ascribens miserationi. Pius & misericors Dominus , qui eum de tot tantisque libe-

ravit angustiis, noluit servum suum deserere in vinculis mulieris Babiloniae: noluit Apostoli sui Ecclesiam tali Praefule privari: noluit eam leonum atque luporum dentibus dilaniari: noluit sacra & non sacra à perditissimis perditum iri. Mira & ineffabilis Dei dispensatio! qui servos suos ab impiis patitur premi & affligi, ut ostendat in eis brachium supernae virtutis, relaxat fræna iniquorum, ut augeatur fidelibus suis retributio meritorum. Crescente enim persecutionis pugna, crescit & victoriae palma: unde scriptum est: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Et in alio loco: *Vincenti dabo edere de ligno vite.* Forte & efficax fuit brachium Domini in solutione Archiepiscopi, maximum equidem & abhorrendum piaculum in Christum Domini talia fieri: abominabilius, & execrabilius fuerat hoc facinus, efficacius & admirabilius fuit in eo miraculum mirifici omnipotentatus: idcirco cum hoc excellentiori atque admirabiliori patrocínio in nefandiori atque execrabiliore piaculo, cetera quæ prædicta sunt ad memoriam revocare volui. Omnes itaque qui de misericordia Dñi confidunt, audiant & intelligant efficacem superni patrocínatus circa Archiepiscopum magnificentiam, & glorificent Patrem qui est in Cælo & in terra.

De conductu aquarum quæ profluunt ante Porticum Ecclesie
B. Jacobi. Cap. 54.

INter cetera prædicti Archiepiscopi & Legati opera, quoddam nobile & præclarum opus oblivione non debet obnubilari: exigit enim ipsius operis admiranda utilitas, ut quanto per se jucundatur non inglorium, tanto per me laudibus efferatur ad plenum. Quæ digna sunt laude dignum est præconando memoriæ commendare. Cum igitur Archiepiscopus indefessa sollicitudine pervigil compèrisset B. Jacobi peregrinos pernitiâ substinere aquarum

Anno 1122 rum inopiam, paterna pietate compunctus indoluit. Novē-
 rat illud Apostoli: *Si compatimur, & conregnabimus.* Com-
 patiebatur peregrinis qui ad Apostolicam venientes Eccle-
 siam, die ac nocte aquam ad hauriendum, seu aliis usibus
 necessariam requirebant, nec inveniebant: sapius neces-
 sitas compellebat eos aquam emere ab hospitibus, seu ab
 aliis dato pretio, & quod ad victus emptionem reserva-
 bant, in aquæ usus partim consumebatur: hi vero qui-
 bus pecuniæ deerat marsupium, sapissime tolerabant acer-
 rimam aquarum penuriam. Nimirum tanta ad B. Jaco-
 bi Ecclesiam confluit peregrinorum multitudo! Diu Ar-
 chiepiscopus adhibere remedium excogitavit, sed arduum,
 immò difficillimum erat. Tandem hortatu, & admonitu,
 jussu, & ostensu ejus Bernaldus Ecclesiæ B. Jacobi Thesau-
 rarius cepit aquæductus componere: per milliarium igitur
 fere extra suburbium Compostellæ aquæductus atque me-
 tus subterranei componuntur. Magno labore, maximo pe-
 cuniarum erogatu, aquarum cursus ad Ecclesiam dirigitur,
 & cavato atque composito alveo adducitur. Postquam au-
 tem ventum est prope Ecclesiam S. Martini, secus videlicet
 domum Petri Anaiade, ab hinc lignæ canales ferro &
 plumbo consolidatæ suscipiunt aquarum torrentem, &
 partem ejiciunt ante porticum Apostolicæ Ecclesiæ, par-
 tem in Claustrum S. Martini Monachorum usibus profutu-
 ram. In eodem quoque Monasterio tanta sustinebatur
 aquarum penuria, quod etiam ad abluendum manus, nisi
 aliunde efferretur, aquam non haberent: harum autem
 aquarum tanta manat abundantia, quod & Monasterio S.
 Martini sufficit, & ante B. Jacobi Ecclesiam torrente im-
 petu profluit, per ipsas lignæ canales ejicitur in cavatum
 lapidem miræ magnitudinis, quem ipse Archiepiscopus
 olim ad hunc usum jusserat fieri, ad hunc quidem usum,
 sed in alio loco, videlicet in Claustro Canonorum B. Ja-

tobi; indefessæ namque strenuitatis in agro Domini operarius
 Claustrum Apostolicis Canonicis præclarum & elegans scilicet
 opus ædificare toto animi nisu desiderabat, & per sub-
 terraneos meatus aquam adducere in Claustrum ad opus
 Canonicorum, sicut ante porticum Ecclesiæ B. Jacobi us-
 que in hodiernum diem adducitur & profluit: sed guer-
 arum tumultibus præpeditus quoniam id operis differeba-
 tur (quod tamen tempore suo construere ardentius sitiebat)
 aquarum receptui exposuit lapidem illum utilem & neces-
 sarium, pluribusque profuturum. Recipit igitur lapis ille
 aquas per subterraneos meatus adductas, & quotquot ha-
 bent necesse indeficienter propinat. Tantarum aquarum af-
 fluentiæ admodum congratulantur peregrini: vocant eas
 aquas B. Jacobi, quasi sanctificatas & saluberrimas & ad
 humanos usus divinitus præparatas. Quantam autem utili-
 tatem, quantamque admirabilis spectaculi hæc aqua præ-
 beat excellentiam, nisi qui viderit quispiam, nequit satis
 mirari. Quæ ut frigidior & limpidior emanet, fecit ejus
 alveum Archiepiscopus cooperiri lapidibus, & desuper hu-
 mo usque ad ortum fontis, à quo derivatur: frigida ita-
 que atque limpidissima emanans, profuit peregrinorum
 haustui, ceterorumve usui utilissima. Habemus ex Evan-
 gelio *duo in lecto unus sumetur & alius relinquetur: duo*
molentes unus sumetur, & alius relinquetur: duo in agro,
unus sumetur & alius relinquetur, in agro scilicet in mi-
 nisterio Sanctæ Ecclesiæ tamquam in agro Domini operatur
 qui tantam sollicitudinis curam Ecclesiam cui præest exhibet,
 tanta agrum sibi commissum sollicitudine excolit, ut
 decet: videlicet excolenda excolendo, extirpanda extir-
 pando, renovanda renovando, ædificanda ædificando: ta-
 lis profecto operarius, utputa fidelis servus & prudens,
 adveniente nocte, hoc est, sæculi adversitate, permanens in
 fidei constantia & bonorum operum exercitio, ad vitam af-

Anno 1122 sumitur æternam, dum alii decidunt & relinquuntur ad pœnam. Prædictus Archiepiscopus & in Ecclesiasticis & in sæcularibus quantum sua interest & quantum nostræ capacitatis est, tantam & sollicitudinem ut agro Domini viriliter exulto, peractoque, tandem hujus vitæ feliciter curriculo, cum his qui assumuntur, ad æternam assumatur & ipse vitam.

De adificatione Ecclesiarum & Palatiorum. Cap. 55.

Construxit quoque idem Archiepiscopus Ecclesiam S. Pelagii de Ante altaria secus Ecclesiam B. Jacobi destructa vetustissima & ignobili Ecclesiola, quæ prius ibi fuerat. Item in Compostella funditus renovavit Ecclesiam S. Michaelis, Ecclesiam S. Felicis, Ecclesiam S. Benedicti. Super porticum etiam Ecclesiæ S. Jacobi, per quam itur in *Villare Miluorum*, ædificavit altare in honore Beati Benedicti, Beato quoque Paulo, quoniam raro in Ecclesiis Hispaniæ ejus memoria habebatur, & B. Antonino, & B. Nicolao. Super porticum quæ ducit ad torrentem aquæ secus monetam, altare construxerat Beato quidem Benedicto & B. Antonino honoris vices recompensare satagebat, quorum altaria in quadam turri secus vetustam B. Jacobi Ecclesiolam fuerant, quod in præcedentibus apertius scriptum est. * Vetustissimam quoque Ecclesiolam S. Thomæ de Ouria, quæ penitus ruinam minabatur, destruxit, & aliam ibidem novam ædificavit in Castello *Honesto* præter cetera ab eo ibi constructa, quæ supra notavimus, ædificavit optima Palatia: Ecclesiam autem quam ipse in eodem Castello fecerat, quoniam humilis & parva erat, & pedibus super muros Castellum euntium conculcabatur, dirui jussit. Deinde aliam Ecclesiam majorem, excelsam, & eminentem, ibidem ædificavit. Utile & congruum arbitratum talem Ecclesiam, talia Palatia in *Honesto* ædificari, in quibus B. Jacobi Archiepiscopus honorabiliter cum Clericis

cis & militibus suis, ut decet eum, aliquoties commoraretur. In tempore quidem guerrarum Honestum est quasi thesaurus & camera Compostellani Archiepiscopi & Canonicorum ejus. Decebat itaque excelsa & insignia habitacula ibi fieri, ut & Deus digne ac venerabiliter in habitaculo suo adoraretur, & in ceteris ædificiis B. Jacobi ministri venerabiliter pausarent. Apud *Iriam* quoque ampla & magna Palatia ab antecessore suo bonæ memoriæ Domino Didaco Episcopo ædificata habebantur: in his solebat & ipse Archiepiscopus ante Archiepiscopatum hospitari, sed ingruente guerrarum tumultu, crebrescente per Gallæciam proditionis muscipula, revocavit ad memoriam olim quemdam Episcopum B. Jacobi, nomine *Gudestem*, dolo & proditione à Principibus Gallæciæ ibi fuisse interemptum: nimirum ad vacandum & serviendum Deo liberius quadragésimale observabat Iriæ jejuniū, à militibus & à familia sua segregatus. Intempestæ igitur noctis silentio sceleratissima proditorum manus irruens in dormitorium præter Ecclesiæ parietes, ubi cum Canonicis dabat membra quieti, Proh nefas! Episcopum digladiaverunt. His ad memoriam revocatis Archiepiscopus guerrarum temporibus duxit operæpretium *Patronum* commeate, ubi erat populosa domorum multitudo. Sæpius enim cum in prædictis hospitaretur Palatiis, milites ac familia ejus ad propinquas Patroni commeabant domos, & dominum suum cum paucis Clericorum & cum cubiculariis quasi in solitudine relinquebant. Experto credendum est: multotiens cum eo ibi fui, & quod scribendo perhibeo vidi, & sæpissime hostiam incurfus ex improvîso formidavi. Ea propter Archiepiscopus, sano potius consilio Patronum commeavit, ibique suam commutavit mansionem: & quoniam non decebat in minus idoneis eum habitare ædificiis, construxit idonea Palatia secus Ecclesiam Patroni, quam & ipse quodam

Anno 1122 dam Presbytero bonæ memoriæ Pelaglo dispensatore fecerat. * In his Palatiis Archiepiscopus tamquam cohabitantium multitudo vallatus, suisque militibus stipatus, usque in hodiernum diem per Dei misericordiam comite salute sæpius habitat. Sic habitat, sic ædificet, sic valeat Deo donante diutius.

* Lib.

1.

cap.

2.

De convenientia Archipresbyteratum Salagie, Bisancos, Trasancos, Lavacencos, & Arros, inter Archiepiscopum & M. Mindun. Episcopum. Cap. 56.

INter prædictum Archiepiscopum, Compostellanæ Ecclesiæ Canonicos, & inter Minduniensem Episcopum, & Minduniensis Ecclesiæ Clericos, super quibusdam Archipresbyteratibus, videlicet Bisancos, Trasancos, Salagia, Lavacencos, quæstio temporibus scilicet bonæ memoriæ Regis Adefonsi sæpius fuerat ventilata. Compostellana namque Ecclesia astruebat hos Archipresbyteratus ad suam pertinere Diocesim, & Minduniensis ad suam: qua in re noster Archiepiscopus ut adipisceretur quod suæ Ecclesiæ esse astruebatur, frequenter Clericos suos Romam delegando non modicas expenderat pecunias, sæpius in præsentia Papæ Paschalis id negotium prolatum atque ventilatum fuerat, sæpius ipse Papa literas suas hujus rei causa ad Compostellanam & ad Minduniensem direxerat Ecclesias, necnon ad Comprovinciales Episcopos, sicut in primo libro plenius scriptum est. * In multis quoque Conciliis per Hispaniam celebratis in præsentia Romanorum Cardinalium & Legatorum super hoc multoties conventum est, sed non discussum. Denique ex sententia Romani Pontificis apud *Astoricam* ad hoc diffiniendum Compostellanos & Mindunienses convenire Clericos sancitum est: hujus rei iudicio Burgenfi Episcopo prædestinato iudice, sed Minduniensibus deficientibus, & se à Compostellana Ecclesia

* C. 34.

violentiam pati causantibus, hæc quæstio remanserat indiscussa. Verumtamen Compostellanæ Ecclesiæ Canonici, Mindunienses iudicio superatos, & prædictos Archipresbyteratus dictante iustitia se vindicasse, astruebant. Huius rei diffinitio ingruente per Hispaniam guerrarum tumultu multis temporibus sopita remanserat: nunc Compostellana, nunc Minduniensis hos Archipresbyteratus vendicabat Ecclesia, sed sæpius Compostellana, utpote columna iustitiæ & Ecclesiastica atque sæculari potentia magis suffulta. Ipse quoque Clerus ac populus qui in hac Dioceseos parte habebatur, quodam inobedientiæ evagabatur supercilio, quoniam geminam gloriabatur se habere matrem. Tandem M. * Compostellanæ Ecclesiæ Thesaurario, * Minduniensi Ecclesiæ Episcopo, lapsoque non modici temporis curriculo inter nostrum Archiepiscopum eundemque *Mu-
nio.* Episcopum prædicti negotii cœpit agitari quæstio. Sed Archiepiscopus videns id negotii olim indiscussum, diutius protelari, atque utrique Ecclesiæ animarum damnum magis magisque multiplicari; paternam habuit in his dispensationem: accersito namque M. Minduniensi Episcopo inconcussam imponere huic rei stabilivit diffinitionem. Ex beneplacito itaque utriusque, videlicet Compostellani Archiepiscopi & Legati ejusque Canonorum, & Minduniensis Episcopi ejusque Canonorum, statutum est atque conyentum, ut Compostellana Ecclesia quiete & inconcussa habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus *Salagiam & Bisancos*: Minduniensis vero, sive Vallibriensis Ecclesia, quiete & inconcussa habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus *Trafancos & Lavacencos*, & *Arros*. Quod ne quandoque vel quoquomodo inquietetur, aut concutiatur, firmissima utrinque scripturæ auctoritate corroboratur hoc modo.

Anno

1122

*Convenientia inter Archiepiscopum & Minduniensem
Episcopum.*

2 **N**OS inferius scripti videntes Domnum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & Legatum, & Domnum Munionem Vallibriensem Episcopum, dissidentes & inter se altercantes super quibusdam Archipresbyteratibus, scilicet *Salagia*, *Bisancos*, & *Trasancos* usque ad *Lavacencos* & *Arros*, de quibus sapius ventilata fuerat querimonia inter Domnum Didacum præfatum Archiepiscopum & Domnum Gundisalvum Minduniensem Episcopum antecessorem prædicti Episcopi Domni Munionis temporibus Regis Aldefonsi bonæ memoriæ, in generalibus videlicet Conciliis, necnon & in præsentia Domini Papæ Paschalis, diuturnæ fratrum fatigationi & dissensionis compatiendo, finem tanto negotio imponere operæpretium duximus: ab ipsis siquidem & à suis Canonicis rogati & invitati in unum convenientes hoc negotium fraternæ dilectionis affectu discutiendum eorum consensu suscepimus: nostri enim officii est schismatis seminarium destruere, & charitatis plantarium studiosa sollicitudine inter discordantes fundare. Perspectis igitur utriusque Ecclesiæ rationibus, hujusmodi convenientiam inter eos firma in perpetuum stabilitate facimus, ut impostertum Ecclesia B. Jacobi duos Archipresbyteratus, videlicet *Salagiam* & *Bisancos* perpetuo jure habeat & absque ulla repetitione possideat: & Vallibriensis vel Minduniensis impostertum Archipresbyteratus videlicet *Trasancos*, *Lavacencos*, & *Arros* perpetuo jure habeat, & absque ulla repetitione possideat. Adjicimus etiam in hac convenientia, ut de honore B. Jacobi Vallibriensis vel Minduniensis Ecclesia omnia illa Vota quæ sunt in toto Episcopatu Vallibriensi vel Minduniensi in perpetuum habeat, & quiete &

libere ævo perenni possideat, præter candelam quæ fit Ciii. librarum per libram XXV. solidorum, quam annuatim Ecclesiæ B. Jacobi exolvat. Similiter adjicimus quod Vallibriensis Ecclesia in omni Compostellano Archiepiscopatu tributa Ecclesiarum quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat, & è converso Compostellana Ecclesia in omni Episcopatu Vallibriensi tributa Ecclesiarum, quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat. Hanc itaque diffinitionis convenientiam & literis nostris confirmamus, & propriis sigillis munimus, ut ab hinc & deinceps prætaxata querella inter Compostellanam & Vallibriensem Ecclesias perpetuo silentio sopiatur. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ diffinitionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & Sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat: cunctis autem hæc observantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta diffinitionis convenientia sub Era M. C. LX. * & qt. V. Kalendarum Septembris. Qualis est ista talis

Ego Munio Vallibriensis Ecclesiæ indignus Vicarius hoc scriptum propria manu confirmo. Ego Petrus Archidiaconus Vallibriensis Ecclesiæ conf. Ego Arias Sisnandizi, qui tunc temporis Vallibriensis Ecclesiæ Archidiaconus eram in Salagia, conf. Petrus Prior conf. Veremundus Archidiaconus qualiscumque Presbyter, cognominatus Adefonsus, conf. Ego Alderetus conf. Ego Petrus confirmo. Pelagius conf. Martinus conf. Petrus Presbyter conf.

Anno 1122 Froyla Presbyter conf. Petrus Presbyter Primi Clerus conf.
 Didacus Oduarizi conf. Julianus Archidiaconus c. Guido
 Archidiaconus c. Petrus Joannis c. Petrus Abba c.

Paſtum M. Vallibrienſis Epiſcopi.

3 **E**GO Munio Vallibrienſis Epiſcopus promitto
 vobis in fide Chriſti & in rei veritate Dom-
 no Didaco Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopo &
 S. R. E. Legato, ut ab hac hora in antea ſim veſter fidelis
 amicus, defendendo vitam veſtram, & membra, & ho-
 norem quem habetis vel habituri eſtis, deprimendo malum
 veſtrum in omnibus & per omnia ſine arte, & malo inge-
 nio ſecundum poſſe meum: ſi vero (quod abſit) vobis exi-
 lium aliqua vi, vel violentia, aut expulſio honoris, eve-
 nerit, vel corporaliter vobiſcum eam quo ieritis, vel
 juxta conſilium veſtrum me diſponam: & hoc attendam
 vobis viventi dum vixero adjuvante divina gratia, ſic
 Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia. Quidquid vero
 de hoc pacto fide Chriſti ſtabilito abſolveritis, abſolu-
 tum ſit. Conſilia quæ mihi dixeritis, non diſcooperiam
 ad damnum veſtrum. Ego M. indignus Epiſcopus hoc
 ſcriptum propria manu confirmo. Petrus Vallibrienſis Ar-
 chidiaconus conf. Arias Siſnandici Vallibrienſis Eccleſiæ &
 Archidiaconus conf. Qui interfuert de Canonicis B. Ja-
 cobi Arias Gundifalvides ſimiliter conf. Petrus Gundefin-
 di ſimiliter conf. Petrus Eliæ Archidiac. conf. Petrus Creſ-
 conides Archidiac. conf. Petrus Anaiades conf. Petrus Af-
 rruarides c. Arias Munionides c. Giralduſ Magiſter c. (1)
 Bernalduſ Bernaldici conf. Adefonſuſ ſimiliter conf. Petrus
 Stephanici conf. Petruſ Fulco conf. Petruſ Pelagides conf.
 Pelagiuſ Muniz conf.

No-

(1) *Hic ipſe Auſtor eſt qui hæc ſcripſit: latine hic Magiſter diſtus,
 g. a. c. vero Didalcaluſ ſupra cap. 6.*

Notitia vestimentorum, Librorum, aliorumque ornamentorum Ecclesie quæ fecit Archiepiscopus. Cap. 57.

EA quoque quæ ipse Archiepiscopus ad interiores Ecclesie suæ usus atque ornatus, scilicet vestimenta, ceteraque ornamenta, emit, lucrifecit, acquisivit, vel fieri fecit, hujus operis serie commemorare non est incommodum: quæ enim per se, vel per auctorem, lucis memoriale merentur, oblivione sepelire argumentum est culpæ. Multa equidem in adhibenda Ecclesie suæ cura, prout res atque utilitas exposulavit, Archiepiscopus expendit: plura vero, atque majora, sicut rei veritas testatur, acquisivit: pensandum est quibus temporibus, quotque, quibusque persecutionibus Ecclesiam suam B. Jacobo suffragante patrociniï parma protexerat, quot & quanta ad expugnanda persecutionum argumenta expendit; quot & quanta acquisierit. Hæc ergo quæ sequens patefacit series, prædictus Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, vestimenta, atque ornamenta Ecclesie lucrifecit, emit, vel fieri fecit: videlicet quatuor citheras græco exercitio compositas, quatuor capas pontificales, & alias capas XII. serico textu pretiosas: duo paria vestimentorum pontificalium cum omnibus quæ ad ea pertinent: tria vero dedit, unum Hugoni Portugalensi Epo. qui fuerat olim Ecclesie B. Jacobi Archidiaconus, aliud dedit Munioni Minduniensi Episcopo, ejusdem Apostol. Ecclesie olim thesaurario: tertium G. Salmanticensi Episcopo suo suffraganeo: præterea duas Dalmaticas, unam Planetam nigram, de purpura textus Evangeliorum, duos argenteos, alium aureum, quem jam destructum ipse Archiep. restauravit, Missale argenteum, Epistolarium argenteum, Syon argenteum, balteum aureum, capas II. argenteas, in una quarum perhibetur esse caput B. Jaco-

Anno
1122

bi, aliam capsam eburneam, aliam metallinam deauratam
miro artificio cum vitro sculptam: aliam capsam auream
sais pretiosam, quam emit Archiepiscopus ter mille soli-
dis, & postea contulit Dño Papæ Calixto, Lignum Do-
mini argenteum quod dedit ei Regina U. Regis Adef.
filia; Crucem auream quam ipse dedit Bosoni Romano
Card. & Leg. & postea in Taurina Civitate Episcopo:
Calices tres argenteos, & unum aureum quod pro utilitate
quoque Ecclesiæ suæ dedit Dño Papæ: thuribulum au-
reum quod pro utilitate quoque Ecclesiæ suæ impendit,
aliud thuribulum aureum quod postea in loco prioris
Dño Papæ restituit. Tres urceolos argenteos, unum Anti-
phonarium, unum Officiarium, & unum Missale, tres
Breviales, unum Quadragesimale, duos Benedictionales,
Librum Pastoralem, Librum de Vita Episcoporum, Cano-
nes, alium Librum ex diversis sententiis, alium Librum
de Fide S. Trinitatis, & de aliis sententiis, alium Librum
majorem per totius anni circulum.

Has subsequentes literas misit Papa Calixtus eidem Ar-
chiep. pro deliberatione P. * Bracarenfis Archiep. quem

*
Pela-
gii

T. * Portugalensis Regina vinculis mancipatum cap-
tum tenebat. Cap. 58.

*
Taraf-
sia

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. D. Compostel-
lano Archiep. salutem & Apost. Benedic. Pervenit ad
nos quod Portugalensis Regina T. fratrem nostrum P. Bra-
carenses Archiep. ceperit, eumque adhuc in captione deti-
neat. Unde nostras & literas dirigentes præcepimus, ut us-
que ad proximum B. Jacobi Apostoli & Thomæ festum libe-
rum illum cum hominibus & rebus suis, quietumque dimit-
tat, alioquin ex tunc in eam & in fautores ejus excommuni-
cationis sententiam dedimus, & in tota terra ejus divinis
officia, præter infantium baptisma, & morientium pœni-
ten-

sentias, interdiximus, donec fratrem ipsum dimittat, & Anno
 Romanæ Ecclesiæ de hac injuriâ satisfaciât. Præcipimus ergo, 1122
 frater, fraternitati tuæ, ut eandem T. per literas & nun-
 tios tuos commoneas, & nisi juxta literarum nostrarum
 mandatum constituto termino eundem fratrem nostrum di-
 miserit, congregatis fratribus & Coepiscopis illarum par-
 tium, nostram hanc sententiam per tuam & ipsorum Paro-
 chias nuntiari facias, & firmiter observari. Datum Anag-
 nia VIII. Kalend. Octobris.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili fratri
 D. Compostellano Archiep. salutem & Apost. benedic. Fra-
 ter iste quem ad nos misisti Giraldu viva nobis voce nar-
 ravit, quod cum muliere quadam rem diu habuerit. Post
 aliquantum vero temporis uxorem duxit, quæ prioris mu-
 lieris consanguinea in gradu tertio reperta est. Quod si se
 causa sic habet, fratribus nostris visum est, ut uxorem illam
 debeat prorsus dimittere. Cum enim illicitas omnino contra-
 xerit nuptias, licitum postea potuisse consequi matrimonium
 non videtur. Dat. in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii.

Qualiter Regina U. insidiabatur Archiepiscopo. Cap. 59.

Multa inter Archiepiscopum & S. R. E. Leg. Dida-
 cum, & inter Reginam U. reconciliationis statuta
 fuerant: multa, ut in priori & in hoc consequenti libro
 scriptum est, pacis foedera præcesserant. Equidem post-
 quam Regina tam detestandum facinus, prohi nefas! videli-
 cet mittere manum in Christum Domini quorundam flagi-
 tiosorum instinctu ausa fuerat, inter eos quasi amicitia ha-
 bebatur imago, & suspitionis utrinque nebula volitabat.
 Archiepiscopus tantum expertus piaculum, licet prædicto
 ipse & Regina confœderarentur pacto, nec Regina tamen
 se usquequaque credebat, nec ejus multimodis rationibus
 spem fidei adhibebat: regia jura, debitumque obsequium,

Anno 1123 nequaquam ei subtrahebat, secundum Evangelium: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Ceterum Regina, utputa tam execrabilis noxæ conscia, hujus reatus nitēbatur omnimodis abolere chirographum. Nunc verbis dulcissimis, nunc immensis Archiepiscopum alliciebat promissis, Gallæciæ Regnum ejus ditioni subjiciens: Consules ac Principes ejus imperio subjugans: licet enim cum filio suo Rege A. pacis fœdera jam inisset, licet eum cum omni potentatu suo sibi obnoxium, utpote filium suum, haberet; Archiepiscopi tamen prudentiam admodum sibi necessariam animadvertēbat, nec sine ejus auxilio Gallæciam suo posse penitus frænare imperio videbat. Præterea Comitem P. Froylaz ejusque filios, vinculis mancipaverat, & egebat præcipue consilio & auxilio Archiepiscopi ad vendicandum honores illorum compeditorum, & Castellum *Luparia*, in quo Arias Petrizi rebellabat: neque hoc Castellum obsidere, nec ad deditionem cogere, nec ceteros Gallæciæ conspiratores pessundare, nisi per Archiep. poterat: quippe cujus prudentia, cujus potentia altius eminebat. Si Reginæ adversari inciperent, tota fere Hiberia rebellione quateretur. Hac igitur causa Regina compulsâ ad occidentales Gallæciæ revertitur partes: prius tamen iterum atque iterum nuntios, scilicet Episcopos, Consules, Principes, Cives, direxit ad Archiep. in hæc verba.

„ Didici Reverende Pater quorundam relatione, & quibusdam conjecturis, animum tuum pro facinore quod pessimorum persuasione in te præsumpsi, à me allicatum, & prudentiæ tuæ excellentiam de fide mea diffidere: qua de re venio ad paternitatis tuæ gremium satisfactura, & prout jusseris, noxam illius piaculi abolitura, te patrem, te patronum super omnes Hesperiarum Pontifices ac prudentes mihi præpono: tuum consilium, tuumque auxilium usquequaque mihi necessarium video,

„ nec

„ nec nisi te amico & coadjutore Gallæcos proditionis ac
 „ rebellionis face partim succensos, edomare possim.
 Hæc atque alia iterum, iterumque immensis adornavit pro-
 nissis, & tandem Legatorum prudentia cooperante, Ar-
 chiepiscopi animum aliquatenus lenivit. Quid plura? Con-
 sultitur, stabilitur quo fœderis pacto, timoris atque suspi-
 cionis nebula ab Archiep. removeatur, vel quomodo præ-
 eriti facinoris calumnia sepeliatur, aut de simili Regina
 molimento deinceps cavere ac pertimescere Archiepiscopum
 opus non haberetur. Inter Archiepiscopum itaque &
 Reginam eorumque homines tantum ac tale fœderis sancitur
 pactum, quod nec Archiepiscopum Reginae insidias vel
 machinamenta imposterum oporteat pertimescere, nec Regi-
 na de Archiepiscopi auxilio desperare: neque si vellent ter-
 giversari, ut est animus mulieris, pedicam Archiepiscopo
 valeat intendere: omnes enim Episcopos Regni sui Regina
 dat Archiepiscopo in fidei astrictionem, hac videlicet con-
 ditione, si Regina violari, aut machinari deinceps in Ar-
 chiepiscopum tentaret aliud quam in subsequenti scripto
 resonat, vel si ejus personam, vel honorem illius invadere
 præsumeret, prædicti Episcopi in ipsam Reginam ejusque
 Regnum anathematis promulgarent sententiam, Divinum pe-
 nitus interdicendo circumquaque officium, excepto Bap-
 tismo & Pœnitentia, donec resipiscat, & Archiepiscopo
 satisfaciat. Omnes quoque Consules ac Principes Regni sui
 Regina in hoc pactum jurejurando astrinxit hoc modo, si
 ipsa aliter quam in sequenti scripto patet, in Archiepisco-
 pum facere præsumeret, omnes cum Castellis, & Muni-
 cipiis, & honoribus suis, Reginae adversentur, & pro
 Archiepiscopo ad rebellionem commoveantur donec Regi-
 na satisfaciat Archiepiscopo sanciendo hujus fœderis pac-
 tum, definitum atque statutum est, Episcoporum literas
 uniuscujusque sigillo munitas ad Dominum Papam ipsius
 fœ-

Anno foederis seriem continentes deferri, & scripto atque sigillo
 1123 ejus muniri: sententiam quoque ejus addendam, quod
 quisquis prætaxati foederis fidem transgressus foret, Aposto-
 olica, donec satisfaceret, multaretur sententia. Qui vero
 ut habet foederis series custodiret & adimpleret, perenni
 benedictione donaretur. Hoc est pactum foederis inter
 Archiepiscopum & Reginam.

Forma securitatis quam prestavit Regina Archiepiscopo.

*
 Anno 1123 **E**RA I. C. LXI. * quot VI. Kalendas Aprilis.
 Ego Regina U. promitto & afirmo vobis Ar-
 chiep. S. Jacobi D. Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, ut ab hac die sim vobis fide-
 lis Dña & amica sicut bonus Rex suo bono Archiepiscopo
 in tota vita mea indeantando vestrum prode, & deretrandō
 vestrum malum, & defendam vitam vestram & membra &
 honorem quem habetis vel habituri estis pro posse meo
 contra omnes homines & super omnes homines sine arte &
 malo ingenio, & neque per me neque per meum consilium
 sitis captus, vel mortuus, vel de vestro honore expulsus,
 & nunquam faciam pactum cum aliquo homine ad detri-
 mentum vestrum, & si aliquod malum fuerit dictum mihi
 de vobis, vel non habeam inde curam, vel vos ad ratio-
 nem ponam, & accipiam inde iudicium quod dederint mi-
 hi isti qui sunt in hoc pacto & voluerint concordiam inter
 me & vos de meis & vestris hominibus, recepta & emen-
 datione in loco & tempore convenienti stem vobis in præ-
 dicto placito, & hoc totum compleam sine arte & malo in-
 genio: & si, quod absit, ab aliquo fueritis captus, mo-
 dis omnibus nitar & intromittam me ad absolutionem ves-
 tram, & vestri honorem, & rerum vestrarum recupera-
 tionem, & ad hanc fidelitatem confirmandam do vobis
 Comitem Domnum P. Gunsalvizi & inferius subscriptos,
 ut si ego non attendero hoc pactum, ipsi stent vobiscum
 cum

cum honoribus suis, donec correxero: etsi isti fuerint mortui vel expulsi, qui successerint dent vobis ad faciendum supradictum pactum.

3 Nos Archiepiscopi & Episcopi infra scripti promittimus & affirmamus, quod si Regina, quod absit, non attenderit supradictum pactum, stemus cum Archiepiscopo ad detrimentum & damnum Reginae, excommunicamus eam illico & ejus & terram & Episcopatus nostrum præter Baptismum & Pœnitentias, donec corrigatur.

Quæcumque hætenus fuerunt inter me & vos sint condonata & absoluta deinceps, & quidquid de hoc pacto absolveritis sit absolutum. Consimile scriptum tenet Regina. Episcopus Munio Vallibriensis confirmo. Episcopus Alo Astoricensis confirmo. Joannes Ramirizi juro. Gu terre Horca juro. Petrus Guterrizi juro. Joannes Didaci juro. Federnandus Joannes juro.

Cetera scripta atque placita quæ inter Archiepiscopum & Reginam usque ad hoc pactum præcesserant, irrita & cassa haberi definitum est. Hoc solum firmiter teneri: hoc solum fideliter custodiri sancitum est.

Literæ Calixti Papæ missæ Archiepiscopo super commissione legationis. Cap. 60.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. S. Jacobi Archiep. & Legato R. E. salutem & Apost. benedic. Perspectis Lucensis Ecclesie ejusque Episcopi nuntiis agnovimus dilectionem vestram, Legatione vobis digne à nobis olim tradita, nescio quorum perversorum impedimento minime fungi: unde valde doluimus & miramur nostra in vestris partibus in tantam devenire tribulationem. Quapropter eandem Legationem sicut prius vobis confirmamus, & quasi filium charissimum monemus, ut nostra in vestris partibus peragatis, & que corrigenda sunt, corrigatis, emen-

Anno *detisque hujus sacre sedis licentia & auctoritate. Valet.*

1123 *Ego Cardinalis Deus dedit S. Laurentii conf. Joannes Cardinalis. Petrus Cardinalis conf. Data apud Laternum II. Nonas Martii scripta per manus Ugonis Subdiaconi*

Quod acquisita per Prælatum literarum memoria sunt tradenda. Cap. 61.

Dominus ac Redemptor noster volens iter nostræ operationis inoffenso pede dirigere, docet nos, ne qui ad exemplum bonæ actionis pastoralis cura ceteros debemus instruere, aliquando bona quæ agimus occultantes lucernam sub modio convincamur abscondere: *Nemo (inquit) accendit lucernam, & ponit sub modio: sicut enim lucerna, quæ sub modio est, nullum alium locum, præter eum in quo est, illuminat, sic & qui clam bene operatur, neminem præter se ipsum exemplo sui ipsius informat. Iterum ne si opera bona nostra humanis præsententur obtutibus, quasi lucernam supra candelabrum positam ventus elationis extingueret; arrogantiam declinare docuit, cum subjunxit: Cum omnia bona feceritis, dicite, servi inutiles sumus.* Eo igitur calle quo docuit, & quomodo docuit, incedere cupientes, si quid dignum memoria in Episcopatu vel Archiepiscopatu nobis seu antecessoribus nostris contigerat, necnon etiam quantum unusquisque Ecclesiæ cui præsumus prodessemus, ne oblivioni fieret obsoletum fuligine, dignum duximus in hujus libri serie ad ædificationem sequentium compilare. Bene autem officium hujus libri cum Ethymologia sui concordat vocabuli, cum sane hac de causâ *registrum* quod *retrogesta*, vel *res gestas* contineat appelletur. Donet autem Dominus nobis, quibus vineam suam locavit agricolis, ne sicut infructuosa ficulnea terram inutiliter occupantes hujus districtæ animadversionis sententia feriamur *malos male perdet,*

& cetera, sed ut talentum duplicatum Domino fideliter apportantes ista voce Dominica consolemur: *Euge serve bone* &c. Jam demum quod per nos nostra noviter acquisivit Ecclesia, sequens necesse est ut demonstret scriptura.

Urraca siquidem Dei ordinatione Hispaniarum Regina, omnes hereditates quas sibi Dña. Tigría contulit, hereditario jure possidendas Ecclesiæ nostræ contradidit, ut quia tantum ac talem hereditabat Apostolum, peccatorum suorum percepisset remedium. Hujus facti æmula Dei æmulatione prædicta Tigría dimidietatem aliam, quam sibi servaverat, huic similiter Ecclesiæ post mortem suam statuit relicturam.

Acquisitio quarundam hereditatum.

HÆC sunt nomina hereditatum quas Regina Domina Urraca & Tigría Enxemeniz dant Ecclesiæ B. Jacobi, & vobis Dño. Archiepiscopo D. *Bastavales*, *Dayan*, *Neruimes*, *Cirquites*, *Dorma*, *Queyguido*, *Gandera*, *S. Julianum*, *S. Eulalam*, *S. Vincentium*, Monasterium de *Villarino*, quod est in ripa Minei cum hereditatibus suis, in *Salnes de Monasterio de Supratelio* portionem nostram: de *S. Maria de Tralegio* de *Sancta Maria de Cendam*, de *S. Mamete de Alamir*, & alias hereditates, similiter mando & dono vobis quas debeo habere pro aliis meis hereditatibus, quas vendidit frater meus Petrus Enxemeniz sine meo consilio & voluntate in *Salnes*, *Superata*, *Guldreganes*, *Truanes*, pro quibus debeo ego Tigría Enxemenzi me prius integrare & postea dividere alias cum fratribus meis. De omnibus his præfatis hereditatibus ego Regina D. Urraca & D. Tigría damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi & vobis Archiepiscopo nostras portiones.

Marina Rabinadiz dedit B. Jacobo & Domno Archiepiscopo & ejus Canonicis Villam quamdam cum homi-

Anno 1123 nibus & hereditatibus suis, quæ vocatur *Savardes*.

Juramentum Regina quod præstitit Archiepiscopo. Cap. 62.

Postquam igitur Venerabilem Dñum D. jam tunc temporis Compostellanæ Sedis primum Archiep. nec non & S. R. E. Leg. Regina Dña. U. proh nefas! fecerat sub custodia detineri, Compostellana manus de suo Pastore liberando sollicita unanimiter nitebatur ut eum quem illa male ceperat, vellet nollet dimitteret: cujus insidias cum sibi multo ante intendi cognosceret, noluit tamen ab ejus servitio aliquatenus declinare; sed ejus jussis obtemperans, suo cum exercitu in Portugalenses hostes sequitur profecturam & sperantem quod quia illum in terra sua capere non poterat, in Portugalia, ubi tot vires sibi non suppetent, licentius posset. Eo igitur ut diximus per Dei misericordiam ab ejus manibus liberato, quoniam indignum fuerat ut carcerali manciparetur custodiæ cui Deus contulerat potestatem ligandi solvendique in Cælo & in terra, restabat inter eum & Reginam pacem conciliari, quæ etiam super eo solvendo querebatur se vim coactionis à suis hominibus pertulisse. Sopita demum inter eos omni hac in perpetuum querela, & ne fide media foret amplius super his conquestura, vulnus tamen tacitæ simultatis in abdito sui conservabat pectoris. Sed quis non credit quod tunc mala femina lædit, quando flens jurat, nec enim perjuriam curat. Cum enim aliquanto post adveniens, Gallæciam visiteret, quosdam qui per Archiepiscopi liberationem sibi vim intulerant, Regiæ Majestati causabatur obnoxios, utpote qui temerario ausu conspirationis in eam non solum ab hereditatibus proscribi, verum etiam plecti debuissent sententia capitali. Tunc quia justum erat, ut de quacunque impeterentur causa, ad hanc illis ejus auxilium non deesset, pro illis à Regina violenter impetitis justæ de-

fen-

fensionis scutum opposuit, ut si quæ in eos intentarentur, Anno
 sicut intentabantur, adversitatis spicula, illa unus pro om- ¹¹²³
 nibus paratus exciperet. Tandem itaque exilium, prof-
 criptionem hereditatum, & si quæ sint familia quæ regia
 animadversio ad vindictam fieri postulat, CCC. marcis &
 eo amplius de suo redimens, ad amorem suum suorumque
 Regnam studuit revocare. Deo autem gratias quia adeo
 illum intra gremium suæ dilectionis ex tunc & modo Regi-
 na confoveat, ut cui libentius consiliorum suorum commit-
 tat arcana, quippe in quo potius confidat, non habeat.
 Etenim gratiam in oculis Regum invenire non nisi donum
 Dei est. Post confectam interea inter eos pacem & juris ju-
 randi robore stabilitam, Arias Petrizi Dux Castellii *Lupa-*
ria, quoniam Regina focerum ejus Comitem Dñum P.
 cum filiis & uxore in vincula conjecerat, in rebellionem
 conversus est: ad cujus Castellii obsidionem dum Regina
 milites suos circumquaque diffunderet, quia non se facile
 præbebat aultui, cominus à facie ejus Castellum aliud sta-
 tuit obfirmare.

2 Circa quod opus dum argumentosa existeret, qui-
 dam de militibus Archiepiscopi illam adeunt colloquutum,
 sperantes eam erga illum priorem animum non mutasse,
 credentesque se parti ejus feminam invenire, virum firmis-
 simum repererunt: En, inquit, Regina, nisi tuæ dis-
 pliceat Majestati Archiepiscopum illum D. semper tuæ vo-
 luntati contrarium, captum dabimus, vel occisum. Quos
 torvo vultu Regina respiciens, non solum sacrilegii scelus
 execratur auditum, sed accitis qui stabant testibus unum
 eorum, videlicet Petrum Garcionem, qui prolocutor ex-
 titerat, quæ soli sibi dixerat, coram illis, ut professio-
 nem faceret, iterare compellit: qui convictus ex ore pro-
 prio rem abominabilem protulisse, captus, & catenatus,
 atque in carcerem reclusus, in foveam incidit, quam præ-

Anno 1123 tendit : ceteris quia id constanter negaverant , satisfactioni militiae reservatis. Inquisitus autem ab eadem Regina quo ordine id inordinatum fieri statuisset , insinuat : Cum , inquit , de Castello suo *Honesto* regrediens paucis , ut assolet , comitatus , *Iriam* tetendisset , communi deliberaveramus assensu , ut potius morti quam capturae eum manciparemus. Si autem eo in loco in quo sperabamus , nec hoc nec illud contingeret , strenuitati meae injunctum iri hujus rei caput esse depono. Etenim circa noctis medium ipso & ejus cubiculariis resolutis in somnum , armata manu furtim per loca quae bene noveram , cameram introgressus , voluntatis meae proculdubio compos existerem. Postquam ergo tam detestandum facinus & quoniam modo fieri debuisset , Regina considerat , Tu ne es , inquit , quem nudius tertius majorem domui suae praefecerat , quem praeter ceteris diligebat , cui etiam intima consilia sua credere consueverat ? Vere *inimici hominis domestici ejus* , quia *qui edebat panem ejus ampliavit adversus eum supplantationem*. Quamvis autem Regina , qui & quales adversus mortem Archiepiscopi conspirassent , primo per Bernaldum Ecclesiae nostrae Thesaurarium , & Fernandum Petrizi ejusdem Reginae Cancellarium , ei notificare satageret , & ut sibi de eis praecaveret , iterum per Comitem Dom. R. pietate solita commoneret , beneficium tamen quod unicuique eorum Archiepiscopus praestiterat , de eis talia credere non sinebat. Quosdam enim ab ipsis rudimentis infantiae paterna dilectione usque ad proVectum militiae alendos susceperat : quosdam adultos aetate armaverat , & quae militare officium exigit , equos , arma contulerat : quibusdam se ipsum & curiam suam eorum arbitrio disponenda commiserat ; & quoniam bona pro malis perfectorum est reddere , nec adhuc nos humana fragilitas ad perfectionis culmen permittit ascendere , a tramite tamen non declinavit justitiae ,

qui mala pro malis noluit compensare. Dicit enim Augustinus : „ Reddet Deus mala pro malis , quoniam justus est : „ bona pro malis , quoniam bonus est : bona pro bonis , „ quoniam bonus & justus est : mala pro bonis non , quia „ injustus non est. “ Temporalem igitur vindictam in eos quantum licuit executus , eorum domos & hereditates depopulando diruit , destruxitque funditus : & quoniam hereditatum destructio non satisfaceret ultioni , complices & conspiratores tanti sceleris quos apprehendere potuit , in carcerem retrudi fecit : elapsos vero per fugam , usquequo satisfacerent , anathematis vinculo colligavit.

3 Ecce dum breviloquus esse studui , causas & eorum nomina prætermisisse me memini : sed hoc peccatum facile veniam meretur , quod peccatum non esse verissima ratione colligitur. Si vero peccatum esse constiterit , ecce stylus præ manibus est , & lingua cum animo dictantis paret obsequio , ut sine deformitate tractatus apponi possint quæ apposita non sunt : quamvis enim neuter eorum suo proprio designetur vocabulo , non minus tamen enormitas sceleris apud aures vulgi eorum infamiam sineret promulgari. O utinam nec tantum scelus aggredi umquam voluissent , nec de se nobis tam lugubrem materiam præstitissent ! Quantum enim inceptio pravæ voluntatis differre habeat à perfectione operis , ex verbis possumus colligere Augustini , qui dicit : Voluntas perfecta reputabitur pro opere facti. Si iterum qui , secundum Joannem , fratrem suum odit ad mortem , homicidii reatu constringitur ; quanto magis isti voluntatem suam jam ad effectum quantum in eis est perducere cupientes , duplicis reatus macula offuscantur , qui & de Patre patricidium , & de Domino notam prodicionis incurrunt. Vellim utique si possem tantum dolorem ad memoriam nolle reducere , qui me & ceteros qui recte sapiunt , cogit in gemitus & lacrymas prorumpere. Quis enim

Anno enim non profusus lacrymis sicco oculo transeat : *1723* ejus recolentis verba singultus non intercitat , in quo solo salus consistit patriæ , per quem status roboratur Ecclesiæ , ausu sacrilego necem sui Domini quempiam pertentare ? Quorum intentio hunc rei exitum prætendebat , ut quia non erat alter qui se murum pro domo poneret Israel , eo sublato Pastore Dominicum gregem acephalum invenirent , & tunc domos continuare & hereditates suas propagare liberius possent. O vere Judæ similes ! qui si ad effectum perduxissent quod volebant , in nullo profus peccatum esset dissimile , nisi quod ille Deo , hi mortem homini machinabantur. Cupio autem uniuscujusque causam qua id ausus fuerit explicare , qui plerumque interrogati se accusant , dum se cupiunt excusare , & sic eo magis viliores appareant , quanto pro tam vili causa in tam excellentem virum necem fuerint demoliti : ponamus vero quod juste conspirationis eos causa extimulaverit , quod tamen non esset eorum justæ defensionis occasio , quoniam ibi jus suum perdit justitiæ , ubi contra defensorem justitiæ manum suam inconsulte quærit extendere : legimus enim quod pereuntes arcam Domini casuram voluerunt erigere , sed quia inconsulte manum suam apposuerunt bobus calcitrantibus periere. Si autem mortis sententiæ deputati sunt qui cadentem satagebant erigere , quali sunt digni supplicio , qui arcam Domini firmiter stantem ad ruinam voluerunt impingere ? Ecce dum præscrutandæ veritatis gratia sententiarum pelagus evitare percipio , figenda est ancora , ne viribus eloquentiæ meæ cum voluero ad portum enatare non possim.

Cum igitur Petrus García , ut diximus , ab Archiepiscopo haberetur inter charos charissimus , qui & tanto postea majori fuit odio dignus , quanto ultra speratum inter inimicos de amicissimo factus est inimicus , terram quæ vo-

Catur Cordarium de manu Archiepiscopi suscepit in præstimonium: quam potestatem dum in tyrannidem convertisset & de substantiis pauperum hydropisim avaritiæ suæ explere nullatenus potuisset, videns quod nihil profecisset admonitionibus, eo usque pati voluit Archiepiscopus, quamdiu eius imperium non esset oppressio pauperum: nec morâ sublato honore cœpit inhumanius insanire & furere, atque complices & coadjutores factionis indefinenter inquirere. Convictus ergo tanti facinoris prius à Regina captus est; deinde Dño. Archiepiscopo Procerum Gallæciæ consilio & justitiæ regula exigente, ab ipsa Regina redditus in ergastulo carceris *Honesti* nomine, condigna eum & socios poenitentia subsequente ab Archiepiscopo missus est. Ad ultimum post diurnam carceris macerationem duo millia solidorum Dño. Archiep. in suam redemptionem contulit & sic eum Archiepiscopus tali juramento sibi reconciliavit: Juro ego Petrus Garcio cum XII. juratoribus, in primis per Omnipotentem Deum, & cetera per quæ vulgaris usus fidem exigit juramenti, quod terram Reginæ Dmnæ U. sive homines, dicto vel facto nullatenus impugnem: neque terram præsentis Archiep. Dñi. D. in cujus potestate sum, neque terram Fernandi Joannis, sive fratris sui Petri Mariscot, vel eorum homines, tam terram populatam quam depopulatam, & ab isto Natali Domini quod est sub Era I. C. LXII. (*) usque ad aliud Natale, anno videlicet completo, non requiram nec habeam dominium alicujus qui in vestram terram guerram moveat: finito vero hoc anno si Dñm habuero qui contra omnes vos vel contra quemlibet vestrum guerram faciat, & cum eo me guerra illa invenerit, taliter cum Domino meo contra vos veniam, ut

Ddd

(*) LXI. legendum (anno scilicet 1123.) ut præcedentia & subsequentsia firmant.

Anno 1123: salva fide Domini quantumcumque potuero honorem & utilitatem vestram sicut dominorum sine fraude & malo ingenio prætendam. Præterea do Ariam Petrizi ad fidem, ut si de prædicto pacto perjurus extitero, ipse non recipiat me in terram suam, sed disturbans me, adjuvet vos, ego autem deinceps sum perjurus, & omnes qui mecum jurant, & insuper persolvam tria millia solidorum unde fidejussores jam dedi.

De confirmatione legationis. Cap. 63.

Licet Archiepiscopus D. inter tot tribulationum turbine positus vexaretur, & sæcularium negotiorum difficultatibus undique circumveniretur, de proficuo tamen & exaltatione suæ Ecclesiæ plurimum sollicitus, legatos suos P. Fulconis, & P. Heliæ, alterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellanum, alterum vero Archidiaconum, Romam cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis & cum suis & ex parte Regis & Reginæ supplicatoriis literis, necessariis itineris sibi traditis, destinavit, & per eos Legationis suæ, quam Toletanus perturbaverat, confirmationem Rege & Regina supplicante, & sua familiaritate & obsequio subveniente, hujusmodi literis à Dño. Papa sibi missis imperavit.

2 *Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratribus & Coepiscopis, Archiepiscopo Bracarensi, Episcopo Colimbriensi, Portugalensi, Tudensi, Auriensi, Vallibriensi, Lucensi, Astoricensi, Avilensi, Salmanticensi, Abbatibus, Præpositis per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem. Antiqua sedis Apostolicæ institutio exigit &c. Ut supra Cap. 17. n. 2. Dat. in burgo S. Fabiani III. Kal. Decembris. (Anno 1123.)*

3 Per eos etiam Legatos Dominus Papa tale privilegium ipsi Compostellano direxit, per cujus auctoritatem

ob B. Apostoli Jacobi reverentiam, & ob sui nepotis Ilde- Anno
phonfi Regis præcipuum amorem, & ipsius Compostellani 1123
specialem dilectionem, concedit & confirmat B. Jacobi
Ecclesiam Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem,
prius sibi ad tempus concessam, quiete & absque calumnia
obtinere & perpetuo possidere.

4 Ecce Privilegium de confirmatione translationis Me-
tropolitanæ dignitatis quæ Emeritanæ Sedis fuerat, in Sede
B. Jacobi translata.

*Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D.
Compostellano Archiep. ejusque successoribus canonice promo-
vendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in
Galis & in terra, &c. (1)*

Celebratio Concilii. Cap. 64.

Compostellanus igitur literis Domini Papæ Ca-
lixti de legationis suæ confirmatione visis &
acceptis, Episcopos & Abbates per Emeritanam & Braca-
rensem Provincias constitutos ad Concilium invitavit, qui-
bus omnibus præter Braccarensem & Colimbriensem ad
ejus invitationem Compostellam gratanter confluentibus, Anno
Concilium ibidem Domino Rege Ildefonso cum Principi- 1124
bus & fere omnibus terræ potestatibus præsentibus, me-
diante *Quadragesima* celebravit: in quo nimirum Concilio
ipse de proficuo & honore S. Ecclesiæ juxta datam sibi à
Domino facultatem fratribus venerabilibus Astoricensi, Va-
libriensi, Abilensi, Lucensi, Salmanticensi, Tudensi col-
laborantibus, prudenter & laudabiliter tractavit. Braca-
rensi vero & Colimbriensi, quia nec ad Concilium venire,
nec excusatorias personas mittere voluerunt, Canonicas in-
ducias infra quas in suam præsentiam satisfacturi de culpa

Ddd 2

ve-

(1) *Intrusa hic Bulla, suo mota loco. Eam sequenti capite cum modo
impetrationis reperiet.*

Anno 124 venirent , communi supradictorum fratrum consilio & ro-
 124 gatu concefit : quod quia facere noluerunt , Canonica eos
 sententia transactis ipsis indutiis , multavit.

2 Et post equidem hujus Concilii celebrationem pro-
 xima *Pentecoste* præfactus Rex jam juvenis , novis armis ab
 altari B. Jacobi , Compostellano consulente , & ipsa arma
 benedicente , acceptis , Montani honoris quem Ecclesia
 Compostellana diu amisserat , medietatem ipsi Compostel-
 lano & suæ Ecclesiæ reddidit , facto etiam de hac medietate
 privilegio , propria manu roborato , & super altare B. Ja-
 cobi oblato , se aliam eidem Ecclesiæ medietatem suo ho-
 nore & suo posse crescente , redditurum , in manu Domini
 Compostellani & super altare B. Jacobi Clero & Populo
 vidente & audiente firmiter promisit. Compostellanus au-
 tem hoc dono à Rege accepto , X. argenti marcas non in
 pretium , sed ex sola charitate , & dilectione , ipsi Regi
 hilariter largitus est : ipsius quoque Regis Consiliariis qui
 suam partem in hoc negotio juverant & sustentaverant ,
 magnum pecuniæ pondus munifica manu erogavit. Contu-
 lit etiam ipsi Regi XXX. marcas argenti , & mille solidos
 tum tribus optimis sonipedibus , sed hoc fecit occulte
 propter Reginam , quæ tunc temporis eidem Regi filio suo
 penitus desidebat; metuebat enim ne ipsa Regina hujusmo-
 di largitiones suboleret , & inde sibi infesta & irata effice-
 retur.

3 Interea idem Archiepiscopus, Metropolitana Emeri-
 tana Sedis Dignitate sibi & suæ Ecclesiæ ad tempus collata,
 donec videlicet Emeritana Sedes Christianorum potestati &
 dominio redderetur , exemplo boni & discreti pastoris
 cœpit secum tractare & sollicitus esse quomodo præfatam
 dignitatem suæ Ecclesiæ in perpetuum posset vindicare &
 retinere. Reconsiderat enim in armariolo suæ mentis illud
 verbum Sapientis : *Melius esse omnino honorem non acqui-*

vere, quam acquisitum per desidiam & negligentiam amitte- Anno
re: noverat etiam gravissimum & intolerabilem casum esse 1124
 de praelatione in subdicionem, de dominio in servitutem,
 de divite cultu in nuditatem, & idcirco metuens ne sua
 Ecclesia supradicta dignitate privata & exuta de Metro-
 poli efficeretur Suffraganea, Legatos suos Petrum Fulconis
 Cardinalem, & Petrum Helix Archidiaconum suum (*) *Vide*
 cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis, om- *Cap.*
 nibus necessariis totius itineris eis ambobus ad plenum col- *præca*
 latis, Romam destinans, Dñum. Papam per literas suas sup-
 plicii & humili voce rogavit, quatenus Metropolitanam
 Emeritanæ Sedis dignitatem, quam Compostellanæ Ecclesiæ
 (ut dictum est) ad tempus concesserat, eidem Ecclesiæ ob
 B. Jacobi reverentiam in perpetuum obtinendam atque
 possidendam concederet, & concessam auctoritatis suæ pri-
 vilegio sanciret & confirmaret. Amicos quoque suos & fa-
 miliares, quos tunc temporis Romæ habebat, literis suis
 destinatis, obnixius deprecatus est, quatenus sui fautores
 & adjuutores in hoc negotio esse fatagerent. Legati ergo
 post immensos itineris labores & multas anxietates *Romam*
 tandem pervenere, & majorem quadringentorum aureorum
 partem primum Dño. Papæ ipsius pedes deosculantes, &
 eum ex parte Domni Archiepiscopi Didaci humiliter salu-
 tantes præsentaverunt: deinde minorem partem Cardinali-
 bus & Romanæ Curix primoribus prout melius noverant
 esse distribuendos, distribuerunt. Postremo qualem quan-
 tamque dilectionem Compostellanus Archiepiscopus erga
 Dñum. Papam & Romanam Ecclesiam gereret, & quam
 devotus & quam paratus ad eorum servitium & voluntatem
 exequendam & ad exhibendam Romanæ Ecclesiæ obedien-
 tiam esset, viva voce exposuerunt. Ad hæc literas quas ex
 parte ipsius Compostellani ad Dñum. Papam secum tuler-
 rant in Curia recitandas dederunt. Literis ergo recitatis &

Anno verbis Legatorum auditis velle & petitio Dñi. Compostellani universis innotuit. Erat autem illius velle & petitio, ut præfata Dignitas in Compostellanam Ecclesiam perpetualiter transferretur, & translata Apostolicæ auctoritatis privilegio sanciretur & confirmaretur.

4 Domnus itaque Papa consilio cum Cardinalibus & cum Romanæ Curia Optimatibus inito Dominum Compostellanum in suis petitionibus exaudiendum esse ob B. Jacobi reverentiam, & ob fidelitatem & dilectionem quam erga Romanam Ecclesiam gerebat, communi omnium assensu decrevit. Vocatis itaque Legatis quid consilii cum Cardinalibus cepisset, talibus verbis seriatim eis aperuit: Quantam dilectionem, & quam devotam voluntatem Dominus vester Compostellanus Archiepiscopus, noster specialis amicus, erga nos & Romanam Ecclesiam gerat, universis Romanæ Curia personis satis manifestum est: nam licet sit localiter à nobis multum remotus, præsentem se tamen nobis & animi charitate & frequenti benedictionum exhibitione exhibet: unde apud nos exaudiri, & petitionem suam quamvis arduam, impetrare omnibus bonis Romanæ Curia unanimiter volentibus & consulentibus, profecto meruit. Metropolitanam siquidem Emeritanæ Sedis dignitatem quam Compostellanæ Ecclesiæ ad tempus concesseramus, eidem Ecclesiæ ob Dei & B. Jacobi reverentiam & ejus amorem in perpetuum concedimus, & illam concessionem auctoritatis nostræ privilegio communi fratrum consilio stabiliter & firmiter sancimus, & confirmamus. Illud autem privilegium ad Dominum vestrum feretis dissigillatum, ea videlicet de causa, ut ipse & sui boni Clerici privilegium illud legant, & diligenter inspiciant, utrum aliquid sit in eo ad stabilitatem & firmitatem addendum vel excludendum & meliorandum. Quod si quid in eo corrigendum & meliorandum viderint, ad placitum suum corrigant, &

emendat. Postea Dominus vester correctum & emendatum nobis remittere studeat, & nos Privilegium illud impresso nostræ auctoritatis sigillo sigillabimus, supra memoratam dignitatem in Compostellanam Ecclesiam Apostolica auctoritate perpetualiter transferentes.

5 His auditis Legati Domni Compostellani pedes Domni Papæ humiliter osculati sunt, immensas ejus majestati grates ex parte Domni Compostellani referentes, & fidelem obedientiam cum reverentia ex parte Compostellanæ Ecclesiæ pro tanti beneficii collatione eidem pollicentes: postea paucis diebus evolutis promissum privilegium de manu Domni Papæ accipientes ad propria cum gaudio reversi sunt & privilegium dissigillatum Domino suo læta manu præsentaverunt. Cumque Dominus Archiepiscopus super absentia Sigilli non modicum miraretur, Legati causam quare illud Privilegium dissigillatum attulissent, his verbis ipsi exposuerunt: Venerabilis Pater, Dominus Papa Te & tuam Ecclesiam sicut nos ex ipsius verbis plane perpendimus, internæ dilectionis brachiis amplectitur, & te inter familiarissimos amicos suos, & specialissimos filios ob benevolentiam & fidelem obedientiam quam sibi & S. R. E. studeas exhibere pro certo habet, & ut tibi pateat ipsius dilectionem per operis exhibitionem erga te veram esse & sinceram, istud Privilegium destinavit tibi dissigillatum, ut si quid in eo addendum, vel removendum unde firmiter & stabilius efficiatur videris, addi pro velle tuo vel moveri facias. Et postquam id ad libitum tuum correxeris, statim ei remittere studeas, & quale ei remiseris, tale tibi ob Dei & B. Jacobi reverentiam, & ob tui præcipuam dilectionem ab eo sigillabitur & confirmabitur. Hoc audito Compostellanus non modico gaudio repletus Clericos suos meliores & familiariores illico convocari jussit; quibus ad ejus invitationem libenter confluentibus præcepit quatenus

Anno diligenter inspicerent, utrum aliquid in eo Privilegio ad-
 1124 dendum esse viderent, quo addito, vel excluso privile-
 gium stabilius & firmitus efficeretur: illi autem illius præ-
 cepto obtemperantes, supradictum Privilegium legerunt
 & relegerunt: quæ in eo corrigenda & melioranda inve-
 nerunt, prout melius potuere, emendaverunt. Correcto,
 aut emendato Privilegio, quia Dnus. Compostellanus Dni.
 Papæ dilectionem & benevolentiam pro tanti beneficii &
 tantæ dignitatis collatione erga se & Ecclesiam suam, mag-
 nam esse cognovit, illud Gregorianum memori mente re-
 colens: *Probatio dilectionis exhibitio operis est*, trecentas
 auri uncias ipsi Papæ & ceteris Romanis suis familiaribus
 ex charitate & benevolentia direxit, legatos quoque suos
 P. Fulconis Cardinalem, qui Privilegium attulerat dissi-
 gillatum, & Adefonsum Petridem B. Jacobi Canonicum,
 Romam cum ipso Privilegio remisit: benedictionem autem
 supradictam non ipsis Legatis commisit deferendam, sed
 potius peregrinis notis & fidelibus, metuens ne si ipsi le-
 gati eam secum deferrent, incurso captionis in itinere pe-
 riculo eam omnino amitterent: Aragonensis quippe Rex
 Dno. Compostellano. Dnæ Reginæ U. causa, quam manu
 tenebat, & cui amicabatur tunc temporis, mirabiliter ini-
 micabatur, & quoscumque de Gallæcia aut Castellana pa-
 tria in itinere deprehendere poterat, omnes præter Hiero-
 solimitanos, male tractare & expoliari faciebat; sed unus
 peregrinorum XXVII. uncias auri quas in capa sua defere-
 bat confutas, cum ipsa capa à latronibus in itinere exutus
 amisit: quarum amissio maximo impedimento & maximæ
 disturbancei Legatis Domini Compostellani postea exitit:
 nam cum Romam pervenissent, & supradictum Privilegium
 a Dno. Papa sigillatum esset & confirmatum, pecuniam
 illam quam à peregrinis salvam acceperant, Dno. Papæ
 & aliis quibus distribuenda erat distribuerunt. Sed un-
 de

de XXVII. uncias quæ in itinere amissæ fuerant restaurarent, non habuerunt : & quia ad Dominum suum redire nisi illis XXVII. unciis restauratis non audebant, fere per unum mensem solliciti & anxii Romæ morati sunt. Dominus enim suus Archiepiscopus per obedientiam eis injunxerat, ut illas trecentas auri uncias Dño Papæ & aliis suis amicis integras impartirent.

6 Erant autem tunc temporis duo Canonici B. Jacobi, P. Astrarides, & Pelagius Joannides in partibus illis, quæ in Apuliam & in Siciliam biennio jam transacto profecti fuerant, auxilium ad opus Ecclesiæ B. Jacobi à fidelibus petitori. Et illi equidem duo Canonici finibus illarum Provinciarum, quærendo quod dictum est perlustratis, in patriam suam reverti jam disposuerant, & revertentes *Papiam* usque jam pervenerant. Quod cum Dñi Compostellani supradicti legati supradicta de causa Romæ commorantes comperissent, inito consilio inter se statuerunt, ut altero eorum, Petro Fulconis scilicet Cardinali, Romæ remanente, alter scilicet Adefonsus Petrides ad eos *Papiam* veniret, XXVII. uncias auri quæ sibi de trecentis unciis defecerant, mutatorie vel aliquo alio modo ab eis extorturus. Qui cum ad præfatam civitatem pervenisset, quam cito suos concanonicos ibi invenit : totam rem sicuti gesta erat, & quare venisset, eis seriatim narravit. Illi vero nihil de ejus verbis dubitantes constituerunt, ut alter sui cum ipso Adefonso Petride ad supradictum Cardinalem Romam veniret, quicquid ipsi Legati postulabant executurus : & cum Adefonsus Petrides Romam cum ipso suo concanónico reversus esset, ipse & Petrus Fulconis Cardinalis XXVII. uncias auri ab illo acceperunt, & eas Domino Papæ, & aliis quibus erant distribuenda, distribuerunt, & sic trecentæ uncia auri quas Dominus Compostellanus Domino Papæ ex caritate & benevolentia destinaverat, com-

Anno 1124 *pletæ sunt. Erant autem ducentæ earum de Thesauro B. Jacobi, centum vero de facultate & proprietate Domini Compostellani. Deinde Privilegium de perpetua translatione Emeritanæ Dignitatis in Compostellanam Ecclesiam cum Pallio ejusdem Dignitatis de manu Dni. Papæ accipientes, ad propria cum gaudio reversi sunt. Est autem exemplar illius Privilegii infra subscriptum hoc modo.*

Compostellana Ecclesia Metropolis in perpetuum.

7 **C***Alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in Calis & in terra B. Petro ejusque successoribus Auctore Deo principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum Dominus est alloquutus: Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata in Cælis, & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in Cælis. Ipsi quoque & propriæ firmitas & alienæ fidei confirmatio eodem Deo Auctore præstatur cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua Petre, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Oportet ergo nos, qui licet indigni B. Petri residere videmur in locis, prava corrigere, recta firmare, & in omni Ecclesia ad interni arbitrium judicii sic disponenda disponere, ut de vultu Dei judicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitate. Fraternitatis igitur tuæ petitionibus annuentes Compostellana B. Jacobi Ecclesia, cujus in ea venerandissimum corpus est positum, ob ipsius à Deo dilecti Apostoli reverentiam Archiepiscopalis Cathedra dignitatem, quam ei ad tempus concesseramus donec Emeritana Civitas Christianorum dominio redderetur, presentis pagine auctoritate in perpetuum obtinendam confirmamus, ut eadem opulentissima quondam, & famosi nominis Emeritana Civitas, quæ nunc peccatis exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide possidetur,*

Compostellana Civitati sicut suae Metropoli perpetuis maneat
 subiecta temporibus. Omnem quoque Pontificalis officii pleni-
 tudinem quam Emeritana Ecclesiae Antistites antiquitus ha-
 buerunt, Compostellana Praesul Ecclesiae integre deinceps
 quieteque obtineat. Suffraganei vero Episcopi Emeritanae
 Metropolis, Salmanticensis, Abilensis, Colimbriensis, &
 ceteri qui olim ejusdem Emeritanae subiecti fuisse noscuntur,
 Compostellano Archiep. cujus consecratio ad Romanam tantum
 spectat Ecclesiam, tamquam Metropolitanano proprio obedi-
 entiam & reverentiam prorsus exhibeant. Ipse autem illos con-
 secrandi, eorum Ecclesias disponendi, eos ad sua Concilia
 convocandi, & cum ipsis Ecclesiastica diffiniendi negotia, li-
 beram omnino habeat auctoritate Sedis Apostolicae facultatem.
 Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona
 hujus nostrae constitutionis temerator extiterit, nec post com-
 monitionem secundam vel tertiam respiciens humiliter satis-
 fecerit, a communione Sacratissimi Corporis & Sanguinis
 Domini & ab Ecclesiae liminibus arceatur. Datum Laterani
 per manum Aimerici S. R. E. Diac. Cardin. & Cancel.
 VIII. Kal. Julii Indiotione II. Incarnationis Domini anno
 millesimo centesimo vigesimo quarto, Pontificatus autem Do-
 mini Calixti Papae anno sexto.

Anno
1124

SS.	SS.	Ego Calistus	Circum Crucem, signum
PETR.	PAUL.	Catholicae	Calixti: Firmamentum
CALIS-	TUS	Ecclesiae	est Dominus timentibus
PP.	II.	Episcopus	cum.
		Conf.	

Benevalete.

Discordia inter Toletanum, & Compostel. Archiep. Cap. 65.

I EO tempore quo supra memorati Legati pro
 hoc privilegio insignillando & confirmando
 Romam profecti sunt, maxima dissensio inter Dnum. Com-
 pos-

Anno postellanum & Dnm. Toletanum exorta erat. Toletanus
 124 etenim totius Hispaniæ Legationem diutine obtinuerat : sed
 Domnus Papa Calixtus ipsius legationis partem Toletano
 subtractam Dno. Compostellano ob B. Jacobi reverentiam
 & ob fidelem obedientiam quam Romanæ Ecclesiæ assidue
 exhibuerat , tunc temporis contulerat , & vices suas in
 duabus Provinciis , Bracarensi videlicet & Emeritana,
 exequendas , ipsi Compostellano commisserat : unde Toletanus
 non modica ira accensus , & vehementi mœrore affectus ,
 ita graves inimicitias in Compostellanum exercebat ,
 ut & ipsius Legationem quibuscumque modis poterat impug-
 nando conturbaret , & Emeritanam Dignitatem à Dno.
 Papa illi jam concessam , violenter atque impudenter usur-
 paret. Salmanticensem namque Episcopum , cujus ordina-
 tio & consecratio ad Dnum. Compostellanum Canonica
 Institutione pertinebat , quia ipsius Suffraganeus erat , abs-
 que consilio & voluntate comprovincialium & contra Sanc-
 torum Patrum instituta , atque Sacrorum Canonum decre-
 ta , consecravit & ordinavit. Episcopos quoque , & Abba-
 tes , & personas Ecclesiasticas Dno. Compostellano ut Lega-
 to & Metropolitano obedire volentes , neglecta justitiæ re-
 gula & inconsiderata ambitione interdicebat. Bracarensi
 etiam & Colimbriensi literas suas direxit , in quibus utrum-
 que , ne Dno. Compostellano aliquo modo obedirent , om-
 nimodo prohibebat. Ipsi etiam Compostellano ne absque
 suo consilio Concilium celebraret per hujusmodi literas
 mandavit & interdixit.

*Incipiunt literæ Toletani ad Compostellanum de interdictio-
 ne Concilii. Cap. 66.*

2 **B**ernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepis-
 copus & S. R. E. Legatus , dilecto in Christo
 fratri & Coepiscopo Compost. Didaco salutem. Vestræ di-
 lectionis literas nobis delegatas vidimus, in quibus vos me-
 dian-

ante Quadragesima Compostellæ Concilium celebra- Anno
re disposuisse, & consecratum nostrum, Salmantinum scil. ¹¹²⁴
Episcopum advocasse, nobis innotuistis. Miramur unde ad-
modum super vestræ calliditatis sensum tam præsumptuose
vos agere, præsertim cum vos ignarum non credimus lite-
ras Dni. Papæ Calixti Archiepiscopis per Hispanias consti-
tutis, atque Episcopis, Abbatibus, & Præpositis Cleri-
cali & ordini atque laicali generaliter destinatas vidisse, in
quibus nec vestri, nec alterius personam excepit, ut mihi
tamquam Romanæ Sedis Legato & Romani Pontificis Vi-
cario obedientiam & reverentiam exhiberent, & vocati ad
Synodum, ut quæ emendanda essent nostri consilio emen-
darent, unanimiter accederent. Contra hujusmodi institu-
tionis auctoritatem hæcenus nullum à Dno. Papa decretum
huic auctoritati contrarium recepimus. Videtur etiam no-
bis vos contra Sanctorum Patrum diffinitiones & veneran-
darum legum sanctiones agitare, & Sacrorum Canonum
præcepta violenter cassare: quia quod vestrum non est,
nec etiam ad vos pertinet, in nostræ legationis Catalogo
non jussus, non rogatus præsumitis usurpare: unde ex par-
te B. Petri Apostolorum Principis vobis interdicitur, ut
absque nostri consilio nostraque jussione præcedente gene-
ralem Synodum nullo modo celebrare præsumatis. Episco-
pis denique, & Abbatibus Bracarensis Ecclesiæ ditioni sub-
ditis nostræ societatis participare volentibus, ne vestræ in-
terfint Synodo omnino prohibemus.

2 Quod vestris in scriptis vos & Ecclesiam vestram nos
gravasse ac injuriasse de Salmantini Episcopi consecratione
nobis imponitis, nostra conscientia ut in aliquo vobis in-
juriam fecissemus nequaquam accusat. Quod enim fecimus,
Romanorum Pontificum auctoritate, Dni. scilicet U. & P.
necnon Gelasii, & Dni. C. qui totius orbis Christianitati
modo præsidet, egimus: qui inter cetera privilegio suo

Anno nobis misso & dato inferuit sic affirmans : *Illarum etiam Ci-*
 1124 *uitatum Diœceses , quæ Sarracenis invadentibus Metropolita-*
nos proprios perdiderunt , vestræ ditioni eo tenore subjici-
mus , ut quoad sine propriis extiterint Metropolitanis , tibi
ut proprio subjaceant & obediant. Hac vero auctoritate ful-
 ti dictum Episcopum , quia nostræ potestatis erat , nullam
 vobis nec Ecclesiæ vestræ injuriam facientes ad Pontificii
 honorem sublimavimus. Constat nimirum vos multo majorem
 nobis injuriam intulisse , qui dum nostrum vos finge-
 batis amicum , nostræ Ecclesiæ dignitatem & honorem totis
 viribus clam & furtive imminuere , & insuper subri-
 pere , & si possibile esset auferre , operam dedistis. Insuper
 etiam Abilensem Episcopum juri Ecclesiæ nostræ deditum ,
 contra fas & contra legem consecratis : cujus electionem
 fortilegam non canonicè à Clericis , immò ab ineruditissi-
 mis laicis factam refutavimus , & canonicè cassavimus. Om-
 nibus etiam patet quantam in hoc sustinuvimus injuriam :
 proinde vestræ suggerimus & suggerendo præcipimus stre-
 nuitati , ut de his omnibus nobis satisfactorius Dominica
 prima post Octavas Paschæ Legionem veniatis , & pro Pri-
 matu obedientiam quam Sacri Canones Metropolitanis Pri-
 matibus suis exhibere præcipiunt , nobis exhibeatis : si au-
 tem statuto die ad nos venire contempseritis , proculdubio
 sciatis nos Canonicam in vos extorquere sententiam.

His literis ampullosis & arrogantia atque garrulitate
 plenis Dnus. Compostellanus à tramite veritatis non de-
 vians , justitiæ & rationis regulam solícite observans , hu-
 jusmodi literis humilibus & rationabilibus more probi &
 sapientis viri respondit.

Incipiunt literæ Compostellani ad Toletanum de responsione
interdictionis , & aliorum sibi ab illo objectorum.

3 **F**RATRI in Christo dilecto Dño. B. Dei gratia To-
 letanæ Sedis Archiepiscopo , & S. R. E. Le-

gato, D. divino nutu Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & ejusdem S. R. E. Legatus, quæ agenda sunt subtilius inspicere, & inspecta sollicitius & firmiter observare. Literis vestræ prudentiæ diligenter inspectis, quanto inconstantia atque levitatis vento vestri sensus maturitas agitetur, evidentissime deprehendimus: Camerarius siquidem vester Dnus. P. Cluniacensis Monachus, quasdam nobis ex vestra parte literas, quas adhuc habemus, nuper detulit: in quibus continebatur, quod quæcumque ex vestra parte nobis promitteret & astrueret, pro certo haberemus. Ipse autem inter cetera quæ coram Domina Regina, & coram Dno. Munione Vallibriensi Episcopo ex vestra parte nobis nuntiavit, & nobis promisit, duo precipue, ipsis præsentibus affirmavit: vos, scilicet de Salmantini Episcopi consecratione minus canonica, juste & canonice nobis velle satisfacere, & ipsum Salmantinum ad faciendam nobis debitam professionem ut dictanti & deleganti venturum esse. Cujus legationis dulcedine, & etiam Dni. B. Nepotis vestri, qui cum Capellano Dni. Papæ in nostram Curiam venerat precibus, sed maxime vestri amore, persuasi, inducias ipsi consecrato de facta interdictione usque ad festum S. Stephani concessimus. Nunc autem alias longe ab illis literis diversas & omnino contrarias à vestro nuntio suscepimus, in quibus manifeste apparet vos nos solum male actorum necdum poenitere, verum etiam ipsa male acta impertune velle defendere. Quod quantum sit vestræ personæ & dictu & factu absurdum, & regulæ justitiæ omnino contrarium, etiam minus eruditus clarius luce manifestum est. Unde super vestra prudentia, quæ & nostram Legationem spreto Dni. Papæ edicto turbare totis nisibus contendit, & nostræ dignitatis jura usurpare non desinit, non irrationabiliter demiramur, cum vos non solum de collata nobis Archiepiscopatus dignitate, verum etiam de nostræ Legationis

Anno 1124 tionis confirmatione per Dni. Papæ literas dudum nobis delegatas, sæpenumero certus factus sitis.

4 Miramur etiam qua fronte de Abilensis Episcopi consecratione, cujus nos redarguitis, mutire audeatis: cum & ipse nostræ Ecclesiæ suffraganeus sit, & ipsius electio à novem Episcopis & duobus Archiepiscopis, necnon à Romano Card. Bosone, qui Ecclesiæ Rom. Legatus ad nos venerat, canonice discussa, canonica inventa sit, & ab omnibus canonice approbata. His præmissis pauca vobis de interdictione nostri Concilii, non ampullose, neque irrationabiliter respondemus. Cum Romanorum Pontificum Dni. U. Dñi. P. Dñi. C. privilegiis & auctoritatibus nos & Ecclesiam nostram ab omnium Prælatorum ditionibus, solius Dni. Papæ ditione excepta, absolutos & omnino liberos esse constet, nos neque ut Primati, neque ut Legato, neque ut Archiepiscopo vobis obedituros esse proculdubio noveritis. Ad hæc vestræ memoriæ suggerimus, quod ad colloquium inter nos & vos Dña. Regina mediatrice apud Legionem determinato tempore constitutum, eramus ituri, & pacem atque pristinam amicitiam sapientium consilio vobiscum reformaturi: sed auditis literarum vestrarum ampullis, & falsis imposturis; nec vestrum colloquium adire, nec vobiscum ullam amicitiam reformare statuimus, nisi prius de Salmantini Episcopi consecratione, & de ceteris injuriis, quæ patentibus sunt, nobis satisfacere studueritis. Harum autem nugarum & imposturarum culpam non vobis, qui tantæ discretionis & tantæ perspicacitatis antehac esse solebatis, sed vestris consiliariis vestram gravitatem ad illicita per ambitionem impellentibus, merito imponimus. Postremo vestræ discretionis suggerimus, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate, necnon ex parte Dni. Calixti Papæ suggerendo præcipimus, ne nostram Legationem, aut nostri Archiepiscopatus digni-

nitatem conturbare , aut usurpare amplius præsumat. Anno

1124

5 Eodem fere tempore quod D. Compostellanus su-
prædictas literas ad Toletanum direxit , Legatos suos Ro-
mam destinavit Dno. Papæ C. super ipso Toletano iuste &
rationabiliter conquesturus , quod suæ dignitatis terminos
in Salmantini consecratione contra Sacrorum Canonum de-
creta usurpasset , & in subtractione Colimbriensis , & alio-
rum Episcoporum , atque Abbatum patenter & manifeste
injuriasset. Cujus literis & querimonia auditis Dnus. Papa
Calixtus literas suas ad Salmanticensem quantocius remisit:
in quibus ipsi Salmanticensi Apostolica auctoritate mandan-
do præcipiebat , & præcipiendo mandabat , quatenus Com-
postellanæ Ecclesiæ tamquam suæ Metropoli , & Compostel-
lano Archiep. tamquam suffraganeus suo Metropolitanano
dilectionem & fidelem obedientiam remota omni occasione
exhiberet. Literarum autem ad ipsum Salmantinum à Dno.
Papa directarum exemplar infra subscriptum est.

Incipiunt literæ Dni. Papæ Calixti ad Salmanticensem de
obedientia Dño Compostellano exhibenda.

Cap. 67.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fra-
tri M. * Salmanticensi Episcopo salutem & Apost.
bened. Quoniam in Hispaniarum partibus Compostellana Ec-
clesia ob venerandum B. Jacobi Apostoli corpus gloriosa &
insignis habetur , nos eam ex Apostolica Sedis gratia confove-
re & in melioris status prærogativam decrevimus adaugere.
Ideoque dignitatem Emeritanæ Metropolis eidem Compostella-
næ Ecclesiæ perpetuis temporibus possidendam contulimus.
Tibi ergo dilecte frater qui Emeritanæ Ecclesiæ subiectus esse
dignosceris , mandamus , quatenus venerabili fratri nostro D.
Compostellano Archiepiscopo tamquam proprio Metropolita-
no tuo subiectionem & obedientiam satagas exhibere.

*
Mu-
moni.

Fff

Dat.

Anno 1124 *Dat. in territorio Ortenfi VIII. Kal. Julii. (Anno 1124.)*

1124

2 *Vifis his literis Salmanticenfis Compoftellam venit, & fidelitatem atque obedientiam cum reverentia Dño Archiepifcopo & B. Jacobi Ecclefie ejusque rectoribus canonicè promovendis fuper altare B. Jacobi promifit, & propria manu his verbis firmavit. Ego M. Salmanticenfis Ecclefie Epifc. fubjectionem & obedientiam cum reverentia à SS. Patribus conftituta fecundum præcepta Canonum Ecclefie B. Jacobi ejusque rectoribus in præfentia Dñi Archiepifcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & fuper Sanctum altare propria manu firmo.*

3 *Alias fimiliter literas Colimbrienfis direxit, in quibus itidem ei Apoftolica auctoritate præcipiebat, ut fideliem obedientiam Dno. Compoftellano tamquam S. R. E. Legato & fuo Metropolit. exhibere omnimodo fatageret. Illarum quoque literarum exemplar hoc modo fubnotavimus.*

Incipiunt literæ Dñi. Papæ Calixti ad Colimbrienfem de obedientia Dno. Compoftellano ut Legato & fuo Metropolitano exhibenda.

*
Gun-
difal-
vo. 4 *C* *Alixtus Epifcopus fervus fervorum Dei. Venerabili fratri G. * Colimbrienfis Epifcopo falutem, &c. (1)*

Quod Archiepifcopus laboravit multum in acquirenda Metropolitana Emeritana Sedis dignitate, & quomodo Compoftellanos Cives ad jurandam juftitiam compulit.

Cap. 68.

QUANTUM autem Dnus. Compoftellanus in fupra memorata dignitate ad utilitatem & honorem fuæ Ecclefie acquirenda laboravit, & quot & quanta de proprio & B. Jacobi Thefauro erogaverit, aut in Romano
iti-

(1) *Ut fupra num. 1.*

itinere captis suis Legatis inrecuperabiliter amiserit, si ego per singula explicare & ad memoriam reducere tentavero, si Maronica vel Tulliana facundia mihi inesset, minime ad id sufficere posset: multis enim difficultatibus circumveniebatur, quibus & in hoc & in aliis Ecclesiasticis negotiis impediabatur. Regis quippe Aragonensis guerra eum inefabiliter disturbabat, cujus metu ipsius Legati nisi cum summo periculo & summo timore Romam adire non audebant. Dissensio quoque Regis A. & Reginae U. in quorum servitio eum multa expendere oportebat; discordia etiam Procerum Gallæciæ & devastatio ipsius terræ, quæ totius honoris B. Jacobi redditus fere annullaverant. Sed quamvis Dnus. Compostellanus tot & tantis difficultatibus esset circumventus, Ecclesiastica tamen negotia propter sæcularia, nec sæcularia propter Ecclesiastica, minime prætermittebat: sed utraque sicut sibi & suæ Ecclesiæ utilia fore noverat, discrete & sapienter tractare & disponere vigilantî cura satagebat. Videns itaque Compostellanam Civitatem pravis & perversis moribus implicitam esse atque corruptam, & nisi aliquod ei remedium conferretur, funditus perituram, Optimatibus Cleri, atque Populi illius Civitatis in unum convocatis hujusmodi orationem in eorum præsentia habuit: Ego D. licet indignus hujus Sedis primum Episcopus, deinde sive Deo jubente, sive permittente ejusdem Sedis multo sudore & multo labore effectus Archiepiscopus, in regimine hujus honoris diutine laboravi, & multis quibus erat nocendum rationabiliter nocui, multis vero quibus erat subveniendum charitatis debito persuasus subveni. Indignos etiam nobilitando & ditando, dignos etiam ignobilitando & deprimendo justitiæ metam transgressus erravi, unde me in conspectu divinæ majestatis & in vestri omnium præsentia culpabilem esse confiteor. Nunc vero vellem per Dei misericordiam vitam & mores meos

Anno 1124 in melius corrigere & emendare, & justitiam integram atque inviolatam observare, & manutenerere. Sed quia hoc per me solum sine vestro auxilio facere non possum, vestri omnium, tam Cleri quam populi universitatem obnixius deprecor, quatenus me in hoc negotio pro vestrarum animarum salute & æternæ vitæ retributione adjuvetis, & vos justitia observaturos esse & manutenturos, sicuti ego vobis promitto, in manu mea promittatis, & de illa promissione jusjurandum mihi scribi faciatis. Ideo autem volo ut vos justitiam juretis, & juratam manuteneatis, quia video fidem, probitatem, & ceteras bonas artes à nostris Civibus evanescere, & video fraudes, dolos, rapinam, violentiam, & aliorum scelerum urticas increfcere, quæ nullatenus extirpari possunt absque falce justitiæ. Audito hoc sermone Compostellani qui aderant, tam Clerus quam populus, unanimiter responderunt se in hoc & in aliis negotiis quæ sibi utilia fore non dubitarent assensum ei præbituros & obedituros: juraverunt igitur justitiam & de illo jurejurando hujusmodi scriptum fieri fecerunt.

De justitia in Compostellana Civitate servanda.

DIdacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus volens destruere & eradicare prorsus pravas consuetudines quæ videbat fieri in Compostellana Civitate, promittit coram omnibus in rei veritate & in fide Christi, ut justitiam tenens & observans Compostellæ, ab ea propter pecunias seu gratiam & odium nullatenus declinet, & ut omnino hæc justitia observetur mandat, quod Villicus Civitatis jurejurando firmet quod justitiam teneat, & ab ea neque amore, nec odio, neque pecunia, neque rogatu alicujus personæ à justitia deviet. Et similiter in detruncando & cæcando & in suspendendo, prout justitia exegerit, nullatenus deviet, sed æqua lance & justo judicio unicuique prout justum fuerit reddat, & hoc scriptum

tum à Dno. nostro confirmatum, & alios bonos foros nostræ Civitatis semper custodiat, & in robore teneat. Similiter mando & præcipio quod Judices loci sancti jurejurando super altare firment, quod justitiam teneant, & bonas consuetudines Civitatis observent, & à justitia neque gratia, neque odio, neque pecunia devient, & in judiciis neque personas, neque vultum potentis considerent, sed inter divites & pauperes juste & viriliter deliberent. Si vero Villicus Civitatis, vel Judices ab hac promissione veritatis deviaverint, advocati bis & ter, digne satisfaciant: quod si renuerint, perjurium incurrant, & honore careant, & quod contaminaverint dupliciter componant, & hoc judicium sit omnibus parochianis & decimariis Ecclesiæ B. Jacobi, id est, infra milliaria Civitatis, noto die sub Era I. C. LXIII. (1) & quot XVIII. K. Februarii. Nos homines Compostellæ jurejurando firmamus quod manuteneamus & defendamus justitiam à Domino nostro judicatam, & ab ejus Villico & judicibus. Ita quod neque pecunia, neque parentela à supradicta justitia deviemus, & in judiciis adjuvando vel disturbando adinvicem offertiones nullatenus accipiamus: & similiter seniores Canonice promittunt hoc in rei veritate & in fide Christi salvo suo ordine Dni. nostri & omnium Canonicorum: si vero nos homines Civitatis ab hac promissione deviaverimus, post binam & trinam admonitionem, emendemus. Sin autem perjurium incurramus, & quod contaminaverimus dupliciter componamus, & hujus promissionis consuetudo descendat ad omnes successores meos & vestros, ita quod in perpetuum teneatur.

De

(1) Era 1162. Anno scil. 1124. (non 25.) abs'ubio legendum: ex consequentibus enim patet vivere Calixtum Papam, qui die 13. Decembris ejusdem anni obiit.

Anno

1124

*De sacrelegio Comitis P. in Ecclesia Compostellana commissio,
& de satisfactione ejusdem. Cap. 69.*

Comes Petrus iræ fervore accensus, Comitem Adefonsum ante januam altaris B. Jacobi, diabolo instigante, percussit, & magnum dedecus Deo & ipsi Apostolo nefario ausu intulit. Unde postea pœnitentia ductus, in præsentiam Dni. Archiepiscopi cum sua uxore venit, & tantum dedecus quod Deo & B. Jacobo Apostolo intulerat, & alia multa crimina, quæ diabolico instinctu perpetraverat, illi manifestans, pœnitentiam & consilium ad salutem suæ animæ ab eo petivit. Archiepiscopus vero ipsius animæ utilitati sagaciter providens, condignam ei pœnitentiam secundum Sacrorum Canonum decreta injunxit, & ut aliquem honorem Deo & B. Jacobo in remedium supradicti dedecoris, & aliorum peccatorum conferret, salubri admonitione suavit. Ipse autem Comes & sua uxor, ipsius Archiepiscopi consilio acquiescentes, Monasterium de Corispindo cum tota sua creatione & tota Villa, B. Jacobo & suæ Ecclesiæ perpetuo possidendum contulerunt, & privilegium inde factum jussu & consilio Dni. Archiepiscopi propria manu roboraverunt.

Adventus Romani Legati in Hispaniam. Cap. 70.

Aliquanto temporis curriculo elapso, postquam Venerabilis Archiepiscopus plurimorum obsequiorum exhibitione & firmæ fidelitatis promissione à Dno. Papa Calixto impetravit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam perpetuo transferret, & perpetuo translata auctoritatis suæ Privilegio confirmaret, quidam Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *Deusdedit* à latere ipsius Papæ delegatus in partes Hispaniarum venit, Hispanæ Regionis Ecclesias solícite visitaturus, & earum salutem atque utilitatem sagaciter provisorus:

cui

cui venienti præfatus Papa Burgenſis Eccleſiæ Legatos, qui tunc temporis Romæ aderant, commiſit, & ei per obedientiam Apoſtolica auctoritate præcepit, ut Burgenſis Eccleſiæ ſuæ quæ paſtoris fulcimento viduata in magno labore atque tribulatione diutine permanſerat, utilitati provideret: & ipſius electum, cujus electio jam quinquennis erat, in Episcopum conſecrari ſatageret. Cardinalis itaque ſupradictus Hiſpanas partes ingrediens, ad Burgenſem Civitatem Burgenſis Eccleſiæ Legatis comitantibus venit, & ipſam Eccleſiam magnis perſecutionibus atque tribulationibus laborantem, & fere deſolatam invenit: unde vehementi mœrore affectus, & exemplo boni patris pia compaſſione repletus, ipſius Eccleſiæ ſtatum in melius mutare, & ejus electum ad Dei honorem & ipſius Eccleſiæ utilitatem in Episcopum conſecrari præcipere neceſſarium duxit. Sed quia ipſa conſecratio Aragonenſis Regis metu, qui ipſum electum impugnabat, in partibus illis fieri non poterat, ipſi electo Compoſtellam ire, à Domino Compoſtellano ſe præcipiente ordinandum, injunxit. Ipſe enim Cardinalis Compoſtellam iturus erat, & de ejus conſecratione, & aliis multis negotiis ex præcepto Dni. Papæ Calixti cum Dno. Compoſtellano acturus: & Eccleſia quidem Burgenſi, & aliis quæ ſuo itineri adjacebant, viſitatis, tandem Compoſtellam perveniens à Dno. Compoſtellano benigne & honorifice ſuſceptus eſt: & per octo dierum ſpatium ibi commorans à Dno. Compoſtellano egregie procuratus eſt. Cum ergo Cardinalis & Dnus. Compoſtellanus in colloquium veniſſent, & de ſtatu Hiſpanarum Eccleſiarum diligenter egiſſent; ipſe Cardinalis Burgenſis Eccleſiæ calamitati & miſeriæ condolens Dno. Archiepiſcopo Apoſtolica & ſua auctoritate præcepit, & cum charitative rogavit, quatenus Burgenſis Eccleſiæ electum in Episcopum conſecrare ſtuderet, & cauſam quare hoc negotium illi potius quam

ANNO 1124 quam alii à Dno. Papa injungeretur insinuavit. Hoc & aliis negotiis Compostellæ deliberatis accepta à Dno. Compostellano benedictione, Compostella egressus, Bracaram, & per partes Portugaleses in Campanas partes profectus est, & apud *Vallem oliti* Concilium convocatis fratribus divina præveniente gratia celebravit. Cui nimirum Concilio Burgenfis Ecclesiæ electus cum ceteris fratribus interfuit. Finito autem Concilio ipse Cardinalis comitante ipso electo *Setpulia* Castrum adiit, ibique tales literas Burgenfi electo de sua consecratione ad Dnum. Compostellanum tradidit.

Incipiunt literæ Cardinalis Romani Deusdedit ad Dominum Compostellanum de Consecratione Burgenfis electi.

2 **D**Eusdedit Sanctæ R. E. Presb. Card. & Hispaniarum Legatus Didaco Dei gratia Compostellano Archiep. & S. R. E. Legato, salutem & puram amicitiam. In quanto labore atque miseria Burgenfis Ecclesia hætenus fuerit, vestram prudentiam latere non credimus. Quapropter fraterna dilectione per obedientiam quam S. R. E. debetis præcipue vobis dirigimus, ut advocatis Coepiscopis fratribus vestris Dnum. Simeonem Burgenfis electum Ecclesiæ cum quibus Epis. volueritis salva Sanctæ Matris nostræ Rom. Eccl. reverentia, ad quam in omnibus Burgenfis Ecclesia spectat, quacumque die post Purificationem S. Mariæ ad vos venerit, in Episcopum consecretis: fidelitatem vero quemadmodum antiqua exigit consuetudo suscipiatis. Valet.

3 Visis hujusmodi literis Dnus. Archiepiscopus meliores & discretiores suæ Ecclesiæ personas in Cameram suam convocari jussit: & ostensis eis literis & mandato Romani Card. quid sibi de illo mandato & de petitione Burgenfis electi consulerent, ab eis inquisivit. Illi vero

Clerici sapientes & discreti, quia ipse Archiepiscopus in proximo Concilium erat celebraturus, & laudaverunt & consuluerunt, ut Burgensem electum usque ad Concilium retineret, & Episcopos ad ipsum Concilium confluuros de mandato Cardinalis & de ejus consecratione consuleret. Quorum consilio Dnus. Archiepiscopus acquiescens ipsum electum usque ad celebrationem Concilii Compostellæ retinuit & eum in multis necessitatibus munifica manu adjuvit. Postquam itaque statuta dies Concilii impleta est, venerabilibus fratribus Asturicensi, Minduniensi, Lucensi, Salmanticensi, Scemurense, Portugalensi, Tudensi, convenientibus, Dnus. Archiepiscopus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi.* (1) Compostellæ celebravit: & hæc capitula in eo supradictis fratribus assentientibus & unanimiter collaudantibus sancivit, & confirmavit.

Celebratio Concilii. Cap. 71.

DIdacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi.* * convocatis fratribus Asturicensi, Lucensi, Vallibriensi, Tudensi, Portugalensi, Scemurense, Salmanticensi, Burgense, Compostellæ celebravit: & in eo de honore atque utilitate S. Matris Ecclesiæ juxta datam sibi à Deo facultatem supradictis fratribus cum suis Abbatibus XXVII. atque religiosis personis & bonis Clericis, unanimiter collaborantibus tractavit: & quoniam peccatis exigentibus Regnum Hispaniæ adeo turbatum vidit, quod etiam Ecclesia Dei, destructa Christiana Religione, periclitaretur, & fere jam ad defectum redacta esset, placuit ei ut universali Synodo, pro Ecclesiæ statu, pro Regni tranquillitate, hæc capitula subscribere, & subscripta confirmare. *Mandamus ergo & Apostolica auctoritate constituimus.*

Ggg

*
Dca.
2.
post
Pas-
cha,
die
20.
Apr.
Anno
1124.

(1) Dominica Misericordia Dñi. fuit 20. April. anno 1124.

Anno 1124 *mus, ut superna iuvante clementia, Pax Dei quæ apud Romanos & Francos & alias fideles nationes observatur, in toto Hispaniæ Regno ab omnibus Christianis inviolabiliter teneatur, à primo videlicet die Adventus Domini usque ad Octavas Epiphaniæ, à Quinquagesima usque ad Octavas Paschæ, à Rogationibus usque ad Octavas Pentecostes, in jejuniis quatuor temporum, in vigiliis, & festivitibus B. Mariæ, & B. Joannis, & Apostolorum, & in festivitate Omnium Sanctorum, quæ celebratur Cal. Nov. ita ut nullus hominum, licet habeat cum alio homine homicidium, vel aliam quamlibet inimicitiam, præsumat eum occidere, vel capere, vel aliquo modo ei nocere. Episcopi, Præsbyteri, Abbates, Monachi, & Monachæ, & omnis ordo Ecclesiasticus Ecclesiæ, & res Ecclesiastica, & boves quorumcumque fuerint, omnibus diebus in pace permaneant. Peregrini, Mercatores, non capiantur, neque pignorentur, nisi propria culpa: dies & constituta tempora pacis sicuti determinata sunt, & per juramentum confirmentur, qui vero hanc pacem per juramentum confirmare noluerit, excommunicetur donec juret: & qui eam violare præsumpserit, Episcopus cum toto Episcopatu suo eat super eum ad destructionem ipsius & bonorum suorum, donec satisfaciat, & Dominus ejus cujus ipse fuerit, auferat ei præstimonium suum, & nullus alius deinceps eum colligere præsumat, donec de violatione pacis justè & canonicè satisfaciat. Si autem aliquis de euntibus super eum, in hac obedientia mortuus fuerit, ita sit absolutus ab omnibus suis peccatis de quibus pœnitentiam jam accepit vel acceperit, ac si in Hierosolymitano itinere mortuus esset, nisi excommunicatus sit. Similiter si aliquis armis abrenuntians pro obedientia & supradiçtæ pacis observatione ab inimicis suis mortuus fuerit, supradiçtam remissionem habeat, & qui eum interfecerit homicidium Dominis terra duplicet, & pœnitentia ejus duplicetur, & numquam in patria sua*

sua poeniteat, sed eat in exilium; & qui eum ceperit, curaverit, excacaverit vel aliquod malum fecerit, quod prius parabat in duplo componat. Si vero aliquis in tali peccato absque poenitentia mortuus fuerit, non sepeliatur, sed in domo sua putrescat, & non inde abstrahatur. Principes autem terrarum, milites, vel pedites in supradictis diebus arma sumere non presument, nisi contra Paganos, aut patriæ invasores, aut supradictæ pacis violatores. Cetera Capitula quæ in præterito Concilio constituimus, iterum confirmamus.

Confirmatio Electi Burgenfis.

IN ipso quoque Concilio omnes Episcopos qui aderant super consecrationem Burgenfis electi interrogavit, literas Dñi. Cardinalis eis ostendens, & Burgenfis Ecclesiæ labores atque tribulationes exponens: ipsi vero Episcopi Burgenfi Ecclesiæ, quæ tam diu viduata pastore permanerat condolentes, Dño. Archiepiscopo unanimiter laudaverunt & consuluerunt, quatenus illius Ecclesiæ utilitati misericorditer provideret, & ejus electum in Dei obsequium & suæ animæ salutem in Episcopum consecraret. Quorum petitioni ipse condescendens Burgensem electum III. die post finitum Concilium, Asturicensi, Minduniensi, Portugalensi, Episcopis coadjuvantibus in Episcopum solemniter consecravit: eique obedientiam & fidelitatem Sanctæ Rom. E. juxta quod antiqua consuetudo exigit, promittere & propria manu super sacrosanctum altare firmare fecit: deinde ipse consecratus accepta à Dño. Archiep. licentia, ad propria cum gaudio remeavit.

Acquisitio. Cap. 72.

INterea ipse Archiepiscopus de utilitate suæ Ecclesiæ sine intermissione sollicitus Villam quæ dicitur Sinales, quæ est secus S. Christinam de Noya cum sua tota creatione & familia, non tamen totam, sed de tribus quartis medieta-

Ann^o 124 tem , à Dña. Aurodona Didaci facta cum ea de medietate alius Villæ , scilicet *Lustris* , commercio , quam medietatem in sua vita tantum teneret , ad opus suæ Ecclesiæ satis solerter acquisivit : ipsa autem mortua illa medietas de supradicta Villa Ecclesiæ Beati Jacobi hereditario jure reformaretur.

Acquisitio.

2 **Q**uidam præpositus nomine Didacus Presbyter ejusdem venerandi Archiep. villicationem apud S. Mariam de Nevar tunc temporis tenebat , & cum ipse Presbyter jam tædio villicationis tenendæ afficeretur , ad Dñm. Archiepiscopum spontanea voluntate venit , & cum eo statuit , ut medietatem de omnibus rebus & hereditatibus quas in ipsa villicatione acquisierat , Dño. Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum possidendam concederet : aliam vero medietatem jure hereditario possidendam sibi retineret. Acquisierat autem in supradicta villicatione Ecclesiam S. Michaelis de *Rozuan* , quæ ipsi Ecclesiæ S. Mariæ de Nevar adjacet , & alias hereditates , quæ in confinio & circuitu ipsius Ecclesiæ sunt. Et ipse quidem Archiep. solers & discretus has acquisitiones stabiles & inconvulsas permanere volens , Cartas mercatrices de ipsis acquisitionibus fieri , & eas ab illis qui hujusmodi pacta secum statuerant , roborari & firmari , & ipsas Cartas in Thesauro B. Jacobi reservari , fecit.

De Concordia Regis , & Regine Matris sue. Cap. 73.

EO fere tempore Toletano Archiepiscopo Domno B. cum quo Dnus. Compostellanus acrem & diutinam consiictionem pro suæ Ecclesiæ exaltatione habuerat , defuncto , (1) Rex A. & Regina Dña. U. ejus Mater , qui ab invicem diutine dissenserant , eodem Compostellano cum suis amicis mediante & sedulo machinante , concordēs &

(1)
Obitus
Bern.
Tolet.

amici facti sunt : & facta equidem ipsa concordia hujusmodi literas quorundam æmulatorum stimulatione & machinatione ad ipsum Compostellanum direxerunt. Anno 1124

Literæ Regis & Reginae ad Dñm. Compostellanum.

2 **A.** Et U. Dei gratia Hispaniæ Rex & Regina. Carissimo Domino D. Compostellano Archiep. Sanctæque R. E. Legato, in Christo vivere. Novit Sanctitas vestra amicitiaæ nexu nos indissolubili junctos esse. Honorem vero Toletanæ Ecclesiæ quem & longo diminuere seu anihilare perturbando studuistis tempore, ut deinceps nullatenus perturbetis dicimus & monemus, ne præfata suo Ecclesiæ intermissione careat, quod absit, honore. Valet.

Responsio Dni. Archiep. ad supradictas literas Regis & Reginae.

3 **D** Idacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus, venerandæ Dominiæ suæ Reginae Domnæ U. & filio suo Regi Dno. A. sic terrenum Regnum regere, ut non amittatis æternum. Literis vestrae celsitudinis læta manu acceptis diligenter inspeximus. Sicut autem discordia, quæ inter vos peccatis nostris exigentibus hucusque emerfit, fuit destructio pauperum, & omnium Ecclesiarum, ita concordia quam inter vos noviter Dei præveniente gratia factam esse agnovimus, est firmamentum Sanctæ pacis & fundamentum Christianæ Religionis. Et quia hoc semper palam atque lætenter optavimus, quod jam Deo juvante fieri novimus, inde Deo & B. Jacobo qui vestros ad hoc inspiravit animos, innumeras grates referimus. Unde nos etiam nimium lætari, exultare, & congratulari vestra non dignetur dubitare clementia. De diminutione autem Toletanæ Ecclesiæ, quam ne nos vellemus vobis per easdem literas intimavimus,

Deus

Anno 1124 Deus novit quia nec illius nec alterius Ecclesiæ proprium honorem aliquando minui volumus, nec volumus. Quod si nostri vel Ecclesiæ nostræ æmuli nos lacerando & dilaniando apud nobilitatem vestram de nobis aliquid rationantur, non faciles aures vestras moribus obtreptatorum nostri gratia commodare velitis, sed si aliquid sentiendo afferunt in vestram regalem discretionem veniant, & nos secundum vestrum consilium eorum importunitatibus satisficiemus. Mementote etiam quia inter cetera quæ nobis regia vestra prudentia dixit, hoc se facturum spondit, Ecclesiam scilicet nostram numquam minuere, sed semper defendere, exaltare, & augmentare nostri semper suffulti auxilio & consilio. Si autem nos de Romanæ Ecclesiæ dignitatibus aliquid Deo volente habuimus, habemus, vel habituri sumus, vestri semper suffulti auxilio & consilio fecimus & faciemus. Suario Froilati nostræ domus villicum vobis mittimus, ut quod in literis non continetur, excellentiæ vestræ ore proprio referat: per ipsum autem cor vestrum & voluntatem nobis revelate: quia parati sumus omnia quæcumque nobis injunxeritis, pro posse nostro facere & adimplere. Omnipotens Deus amore & intercessione Beatissimi Jacobi Apostoli personam vestram & Regnum conservet, & ad vitam faciat vos venire sempiternam. Amen.

Litteræ Cardinalis missæ Archiepiscopo. Cap. 74.

Iisdem fere temporibus Sanctæ R. E. Card. *Deus dedit* hujusmodi literas ad Dnum. Archiep. Roma direxit. Venerabili D. Compostellano Archiepiscopo ac fideli S. R. Ecclesiæ Legato D. tituli Sanctorum Laurentii atque Damasi Card. indignus felicem suæ prosperitatis inquisitionem. Summa dignitas vestra carissime deprehendere sciat nos divina propitiante clementia sanos & incolumes esse, & præsentiam nostram in servitio vestro dum vixerimus prof-

prosperè adfuturam : quam siquidem in proximo in vestra
 melioranda legatione clementissime ac in renovandis privi-
 legiis vestris volumus ut cognoscatis pro quibus nempe has
 dirigimus literas , ut festinos ad hæc curanda Romanæ Cu-
 riæ per nos illico delegetis nuntios. Præterea felicissime
 Dñe. pietatem indissolubilem vestram flagitamus , ut casub-
 lam de qua sæpissime vos rogavimus , per eosdem vel per
 alios fideliter nobis dirigatis nuntios , quatenus vos vestros-
 que amicos in obsequio vestro communiter , uti debemus,
 obligare possimus. Insuper piissime pater flagitamus , ut
 cunctam Deo devotam Congregationem ex nostra parte sa-
 lutetis , & hunc Cartulæ delatorem honorifice suscipiatis.
 Valete.

*Responsio Dñi. Archiepiscopi ad præfatam Cardinalem de
 supradictis literis.*

2 **D**NO. venerabili & patri reverenti Dei gratia
 S. R. E. Card. Deusdedit , D. Compstellan-
 norum humilis minister , fideles orationes & devotum ob-
 sequium cum reverentia. Quod vestræ industriæ excellentia
 vivit , valet , & divina propitiante gratia prosperitate &
 incolumitate perfruatur , ultra quam credi potest nostro
 cordi gaudio est , & vestræ equidem discretionis refert,
 non dubitare nos & nostram Ecclesiam de nostris tamquam
 de vestris propriis successibus mera veritate & remota omni
 simulatione gaudere , & devotas Divinæ Omnipotentia
 gratias inde referre : nos enim & nostra Ecclesia in vestræ
 sanctitatis benevolentia atque dilectione constanter perma-
 nemus , & divina auxiliante gratia ita permanfuri sumus,
 ut nunquam ab ea aliqua occasione intercedente avelli pos-
 simus. Vestram itaque venerandam celsitudinem obnixius
 esflagitamus , ut nos & nostram Ecclesiam mutui amoris
 munere recompensare , & boni patris atque fidelis amici
 exemplo nos diligere & caros atque speciales filios habere,

Anno 1124 Divino & B. Jacobi amore dignemini. Ad hæc vestræ memoriae beatitudini suggerimus nostram devotionem vestræ hebdomadæ substantiolam per Legatos quos nuper Romanissimus vestræ Sanctitati fideliter direxisse : quos ut benigne & ut honorifice suscipiatis , & nostras vices apud Dñm. Papam solcite agatis , vestram discretionem summopere deprecamur. De Casubla autem cujus mentionem nobis per vestras literas fecistis , ad præsens fieri non potest quod postulatis , quia quando vestræ Sanctitatis literæ ad nos pervenerunt , Legati nostri jam diu iter Romanum arripuerant. Vestri gratia estote memores nostri non immemorum vestri. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Galeæ contra Sarracenorum incursus.

Cap. 75.

POST Archiepiscopatus adeptionem idem Archiepiscopus Amorræorum guerram suæ terræ circa maritimas partes multum nocere annuatim videns , ad exaltationem Christianorum & depressionem Sarracenorum solerti & valde utili consilio usus est : biremem namque (quæ vulgariter *Galea* vocatur) multo sumptu fieri fecit , factamque cuidam juveni nomine Fuxoni Pisana Civitate oriundo , probæ & nauticæ artis peritissimo , tradidit , cum qua Amorræorum terram navigio inquietaret. Præfatus itaque juvenis accepta Galea & facta fidelitate Dño. Archiepiscopo terram Sarracenorum per mare inquietare cœpit , & inde multa spolia multasque prædas cum captivis divina gratia auxiliante adduxit : & sic providentia & consilio Dni. Archiepiscopi terra maritima quæ à Sarracenis per singulos annos prius fuerat deprædata & devastata , penitus securam permanfit , & Sarraceni qui ejus terræ prædones & devastatores annuatim extiterant , Christianorum præda per Dei gratiam facti sunt. In tempore quoque sui Episcopatus

duas

duas Galeas eadem intentione fieri fecit. Sed Patronien- Anno
 sium, quibus ad custodiendum ab illo commissæ fuerunt 1124
 culpa & negligentia destructæ & annullatæ sunt, ante ta-
 men quam destructæ essent, Amorræis multa incommoda in-
 tulerunt: Christianis vero plurima commoda contulerunt.

*Tunc temporis Romana Ecclesiæ Cardinalis D. has literas ad
 Compostellanum direxit. Cap. 76.*

Didaco reverentissimo ac gloriosissimo Compostellano
 Archiep. necnon S. R. E. Legato, Deusdedit S. R. E.
 tituli S. Laurentii Cardinalis, desideratam in Christo
 visitationem. Hoc quod vestra admirabilis pietas ex me
 affectuose audire desiderat, primitus studeo significare. Sciat
 claritas vestra charissime me sanum incolumemque esse, &
 beatæ memoriæ Calixtum ex hac vita honeste proculdubio
 migrasse: * quapropter divina pietas præclara non mul-
 tum suam Ecclesiam pastore viduatam sinivit: sed *Hono-*
rium cito in eadem constituit Præsulem, ad quem veneran-
 de amice consulo vobis honestos citius destinare Legatos,
 ut de bono in melius privilegia utique vestra per me nos-
 trosque amicos renovare possitis. Præterea clementissime
 pater magnitudinem vestram captamus sollicitare, ut Ca-
 sublam diu à nobis desideratam per eosdem Legatos, vel
 per alios quos agnoveritis esse fideles, nobis protinus mit-
 tere studeatis, quatenus nostrum fidele servitium ad hono-
 rem vestrum & B. Apostoli Jacobi, omniumque Canoni-
 corum communiter valeatis habere.

*
 Die
 13.
 Dec.
 Anni
 1124

Compostellanus ad supradictas literas taliter respondit.

Domino venerabili & patri reverenti Dei gratia
 Matris nostræ S. R. E. Legato & Cardinali
 D. Didacus Compostellanorum humilis minister, desidera-
 tam præsentis & futuræ vitæ felicitatem. Nos & nostram

Anno

1125

Ecclesiam vestræ tanquam nostræ propriæ salutis & prosperitati mera veritate & absque omni simulatione congaudere & vestræ adversitati atque tribulationi, si adessent (quod absit) eodem modo condoliturus esse, vestra refert non dubitare, cum vestram discretionem minime lateat, qualem quantamque erga se dilectionem nostra devotio gerat: & nos equidem in vestra benevolentia atque amore fideliter persistentes ad vestrum servitium atque vestram voluntatem pro posse nostro exequendam devote accincti clementiam vestram obnixius deprecamur, quatenus non ad nostri obsequii raritatem vel parvitatem, sed potius ad puri & veri amoris impendium respiciatis, & nostras & nostræ Ecclesiæ vices in Curia & apud Domini Papæ majestatem boni patris & patroni exemplo agere studeatis. De cetero vestræ memoriæ beatitudini suggerimus nostram mediocritatem vestræ celsitudinis literas III. Nonas Augusti recepisse & eas læto & jucundo animo perlegisse. Nos autem Legatos nostros cum benedictione nostra & vestræ hebdomadæ redditu XV. diebus post Pascha transactis Romam miseramus, quia de morte Domini & patris nostri venerandæ memoriæ Papæ Calixti jam audieramus, & idcirco donec illis Legatis redeuntibus alios miserimus, vestræ petitioni ad præsens consulere non valemus. Interim gratia vestri estote nostræ parvitatæ memor, vestræ dignitatæ numquam immemores. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Campanarum majorum & minorum.

Cap. 77.

INterea venerabilis Archiepiscopus de utilitate & honore suæ Ecclesiæ plurimum sollicitus ornamenta quæ suæ Ecclesiæ necessaria & honesta esse perpendebat, acquirere vel emere vigilantem & indefessam curam satagebat. Suam igitur Ecclesiam bonis & competentibus signis indigere aspiciens, quem-

quemdam Magistrum ultra-Portensem significæ artis peritum taliata & solidata retinuit : & duo majora signa , duo vero minora ad decus & utilitatem suæ Ecclesiæ fieri præcepit. O discretum & sapientem virum , qui numquam sæcularibus negotiis emergentibus Ecclesiastica neglexit , nec sæcularia ad se pertinentia Ecclesiasticorum sollicitudine prætermisit.

Celebratio Concilii. Cap. 78.

ITEM Venerabilis Archiepiscopus Regnum Hispaniæ ex discordia A. Regis & matris ejus Reginæ U. conturbari & devastari non modicum dolens , & utilitati atque honori Sanctæ Ecclesiæ paterna sollicitudine providens , Episcopis & Abbatibus & aliis Religiosis personis invitatis , Comitibus quoque & Principibus convocatis , Concilio in tertio (1) anno sui Archiepiscopatus XV. K. Februarii Compostellæ celebravit : in quo primum de Ecclesiasticis negotiis , deinde de pace inter supradictum Regem A. & suam matrem Reginam , ut & inter ceteros Principes invicem discordantes , provide & sagaciter tractavit. Postremo expeditionem super Mauros ad depressionem & confusionem paganismi , & ad exaltationem atque ædificationem Christianismi , in eo Concilio viva voce prædicavit , laudavit , & commendavit , & omnibus in eam expeditionem accepta pœnitentia ituris plenariam omnium suorum peccatorum absolutionem auctoritate Omnipotentis Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli , atque Jacobi , omniumque Sanctorum concessit : cujusmodi etiam Cartam de illa plenaria absolutione ad Reges & Comites ceterosque Principes , ad milites quoque & pedites direxit , ut visa plenaria absolutione , in supradic-

Hhh 2

tam

(1) Quintus jam stuebat annus , à die 25. Jul. anni 1120. in quo cepit appellari Archiepiscopus , ut supra cap. 19. liquet.

Anno 1125 tam expeditionem ad Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem libentius & devotius irent. Archiepiscopis quoque, atque Abbatibus, ceterisque Sanctæ Ecclesiæ præpositis, hanc Cartam omni populo prædicare, laudare & exponere, & eos ad supradictam expeditionem omnibus modis animare præcepit.

*Didacus Dei gratia Compostellana Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, Venerabilibus & dilectis in Christo fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, universisque Sanctæ Ecclesiæ Præpositis, Regibus quoque, Comitibus ceterisque Principibus, & omni populo Christiano, ita sobrie & juste & pie temporalibus uti, ut per Dei gratiam aeterna mereantur adipisci. Fraternitatis vestræ charitas dilectissimi audit Apostolum clamantem, & nos ad somni de-
 vitationem sic vocantem: Hora est jam nos de somno surge-
 re, cujus voci nos obedire æquum & saluberrimum est, tum quia quod in baptisate promissimus, male vivendo mentiti sumus: tum quia nostrum finem & diem districti judicii appropinquare videmus. Ecce Fratres charissimi Dñs. ad januam stans clamat: Si quis mihi ostium aperuerit, intrabo, & cum eo cœnabo, & ipse mecum. Non ergo nostri cordis aures ad ejus voces obduremus, ne nobis ab eo terribiliter & rationabiliter dicatur: Vocavi & renuistis: pulsavi ad ostium vestrum, nec mihi aperuistis: abjicientes itaque opera tenebrarum & importabile diaboli jugum, justitiæ operibus instudeamus, & arma lucis, juxta Apostoli monitionem, unanimiter induamur, & quemadmodum milites Christi & fideles Sanctæ Ecclesiæ filii iter Hierosolymitanum multo labore & multi sanguinis effusione aperuerunt; ita & nos Christi milites efficiamur, & ejus hostibus debellatis pessimis Sarracenis, iter quod per Hispania partes brevius, & multo minus laboriosum est, ad idem Dñi sepulchrum ipsius subveniente gratia aperiamus. Quisquis autem hujus militia*
 par-

particeps fieri voluerit omnium suorum peccatorum recorderetur & ad veram confessionem & veram pœnitentiam venire festinet; & postea acceptis armis ad Castra Christi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem procedere non differat: quod si ita fecerit, nos & nostri fratres venerabiles Coepiscopi, Abbates, & aliæ Religiosæ personæ, in Concilio quod juxta Domini Papæ edictum XV. Kal. Februarii Deo auctore Compostella celebravimus, nobiscum residentes, eum ab omnibus suis peccatis quæ à fonte Baptismatis usque ad hodiernum diem diabolo instigante perpetravit, Omnipotentis Dei & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Jacobi, omniumque Sanctorum auctoritate absolvimus. Illis vero qui his Christi Castris interesse noluerint, vel non potuerint, per obedientiam præcipimus & interdiciamus, ut nulum malum terris & honoribus sive aliis rebus eorum, quamdiu in Dei servitio permanserint, temerario ausu inferre, neque eorum personas sive facultates capere aut inquietare ullo modo præsumant. Quod si nostrum Edictum in hac contempserint, auctoritate Dei Patris Omnipotentis & Filii & Spiritus S. & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, atque Jacobi, omniumque Sanctorum, eos excommunicamus & anathematizamus, & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus, ita ut si infirmi fuerint, non visitentur donec satisfaciant, & si mortui fuerint, non sepeliantur. Et si quis Princeps vel Dñs. solidatas aut alia beneficia eis contulerit, dator & acceptor anathema sit. Si quis autem vir, aut fœmina, ad supradicta Castra ire non potuerit, si secundum posse suum armatos milites vel pedites pro se miserint, accepta ut supradictum est pœnitentia, eandem ei plenariam absolutionem in nomine Domini concedimus: quicumque vero nostrum præceptum observantes athletas Christi in exercitum Dñi. euntes vel inde redeuntes honoraverit, adjuverit, & manutenuerit, in præsentis vitæ transcursu bonæ actionis fructum per-

Anno
1125

*cipere, & in futuro aeternae beatitudinis praemia mereantur
obtinere. Divina Omnipotentia benedictionis suae gratia vos
visitet, & animos vestros ad eundem in hunc Dei exercitum
inflammet & inspiret, ipso praestante cui est honor & gloria in
saecula saeculorum. Amen. Quicumque S. Ecclesiae Praelati
sunt, cum hanc Cartam viderint, eam in Dei obsequium &
suorum peccatorum remissionem Regibus, Comitibus, ceteris-
que Principibus, militibusque & peditibus viva voce predi-
care, laudare & exponere summa cum sollicitudine studeant.
Hoc quoque Nos & Synodalis Conventus universitas manda-
mus, ut quicumque in hanc expeditionem tantam & tam sa-
lubrem pro suae animae remedio & salute ierit, absque li-
centia & consilio Pontificum & Principum inde reverti non
presumat.*

Literae Domini Papae Archiepiscopo destinatae. Cap. 79.

POST celebrationem Concilii supradicti Honorius Ro-
manus Papa venerandae memoriae Papae Calixti suc-
cessor huiusmodi literas Dño. Compostellano destinavit.

*Honorius Episcopus servus servorum Dei. Didaco Ar-
chiepiscopo Compostellanae Ecclesiae salutem Apostolicamque
benedictionem. Vestra siquidem fili (1) praesentia hunc Sacer-
dotem Bernardum nomine, vestris de partibus ad nos usque
pervenisse, & de vobis multa nobis bona quam maxime re-
tulisse, proculdubio noscat, atque eum in praesentia nostri à
militibus Salmantinis, imo Dei inimicis, qui quamdam Ec-
clesiam quam ipse pro posse regebat, inhumanius invaserunt, &
ei cuncta sua bona rapuerunt, fore conquestum: quocirca
obedientiae iussionem vobis imponimus, vosque utpote nos-
trum filium rogamus obnixè, quatenus Salmantinum Episco-
pum, qui vobis Suffraganeus est, Apostolica sententia admo-*

ne-

(1) Fratres legerem.

vere minime recusetis, ut prefata Ecclesia & huic Clerico bona sua faciat restitui, in eosque raptores quod Canonicum est exhibere neutiquam prætermittat: quod si facere contempserit, Canonica justitia feriatur. Vos autem rogamus, ut huic ad tantam paupertatem perducto aliquantulum pro Dei misericordia succurrere dignemini. Datum Laterani Kal. Maji.

Anno
1125

Quod invasit F. Joannides Compostellanos, & à Rege vocatus ad Curiam ejus ivit. Cap. 80.

DEcurso postea non longi temporis spatio F. Joannides S. Pelagii de Luto Dominus, tyrannica feritate & avaritiæ stimulis incitatus, Compostellanæ Civitatis Burgenfes nefanda proditione captioni mancipavit, & eos in carcere retrufos diversorum tormentorum illatione ad redemptionem inhumanitus & intolerabiliter cogere cœpit; quorum captione quamdam causam fictitiam & falsam prætendebat, se videlicet à Compostellanis maximas injurias & multiplicia dedecora pertulisse, quæ ajebat se inulta relinquere non posse. Eorum autem captione comperta Dominus Archiepiscopus in omnibus negotiis tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis, peritissimus, & virorum illustrium celeberrimus, missis ad eum bis & ter & quater Legatis discretis & sapientibus viris, cur talem injuriam & tantum dedecus B. Jacobo & sibi intulisset ab eo exposulavit, & per ipsos Legatos ei mandavit, & obnixius rogavit, ut pro Dei & B. Jacobi amore hominum & fidelitatem quam sibi fecerat & jurejurando firmaverat, ad memoriam reduceret, & terminis justitiæ observatis, captos suos sibi immunitè & absque omni pretio solveret. Ille autem ad ejus mandata ferro & faxis surdior, nec Dominum scelerum & impietatum ultorem timuit, nec reverentiam B. Jacobo aut ipsi Archiepiscopo exhibuit, quia nec captos liberare, neque errata corrigere voluit. Unde Dñs. Archie-

Anno 1126 chiepisopus non modicum commotus, in primis ipsum & omnes sibi subditos, & totum ejus territorium Omnipotentis Dei & omnium Sanctorum auctoritate excommunicavit, & omnia Divina, præter Pœnitentiam & Baptisma, per totam ejus terram officia interdixit. Deinde cum ipse diabolica fraude deceptus excommunicationem omnino contemneret, & ejus metu nihil facere vellet, Dñs. Archiepisopus rationis & justitiæ defensor & manutentor, immenso exercitu tam militum quam peditum congregato, honorem ejus terra & mari hostiliter invasit. Castrorum munimina acerrime oppugnavit, Villas & hereditates ipsius, & totum honorem ad eum pertinentem, præda & incendio funditus devastavit. Præterea totum exercitum in terra ejus tamdiu dietari & manere fecit, donec supradictus tyrannus necessitate constrictus pacem cum eo reformavit, & quos captos tenebat, absque ulla redemptione libere & solute abire permisit. Ad hoc vetus hominium & veterem amicitiam cum Dño. Archiepisopo firmavit, & se in ejus præsentia ad satisfactionem venturum esse Compostellam usque promisit.

2 Dum ipse Archiepisopus in tali expeditione promotione justitiæ & sui decoris vindicatione laboraret, jam de morte Dñæ. Reginae Urracæ per nuntios & per famam certus erat, quæ VI. Idus Martii debita naturæ in Era M. CLXIII. * in Campaniæ partibus persolverat: ab illa tamen expeditione voti sui compos, & hostis triumphator, Compostellam reversus, de ipsius Reginae obitu certior factus est: ibi enim regales nuntios Minduniensem, scilicet Episcopum, & alios probos viros in sua Curia reperit, mortem Reginae veram esse sibi nuntiantes, & se ex præcepto Regis obnixè & humiliter deprecantes, quatenus maturato itinere *Legionem* proficisceretur, ut ipsum Regem ibi coronaret, & consilium de administratione & re-

*
Obitus
Urracæ
Reginae
Anno
1126

conciliatione & dispositione Regni ad honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ ei conferret. Legionensis etenim Civitas jam tum temporis regalis juris erat, quia eam consilio & auxilio Civium & Principum terræ adquisierat. Audito Nuntio Domini Regis A. Dñs. Archiepiscopus quæ itineri necessaria noverat fore omnibus consentientibus & abundanter apparatus, iter Legionense feria VI. ante Ramos palmarum cum majoribus & honestioribus suæ Ecclesiæ personis ovanter aggressus est. Compostella igitur taliter egressus ad *Lucensem* Civitatem in die Sabbati perveniens à Dño. Petro Lucensi Episcopo & ipsius Civitatis Clero atque populo in processione benigne & decenter susceptus est: ibique Dominicam Palmarum solemniter celebravit. Postera die à Lucensi Civitate egressus cum ad *Asturensem* Civitatem V. feria Dominica Cœna pervenisset, ibi à Domino Alone, ipsius Civitatis Episcopo, & Clericali atque laicali multitudine, similiter cum processione accuratissime receptus est, & Chrismate atque Oleo consecrato, totum officium ad illum diem pertinens more Ecclesiastico ipse complevit. Asturicensi quoque Civitate, Minduniensi, Asturicensi, Lucensi Episcopis comitantibus egrediens, in vigilia Dominicæ Resurrectionis *Legionem* tandem perveniens à Dño. D. ipsius Civitatis Episcopo, & ab Ovetensi, qui ibi tum temporis aderat, & à Clero & populo, & totius terræ optimatibus cum insigni processione gratanter & honorifice susceptus est, ibique Paschalem solemnitatem cum gaudio celebravit. Altera die vigilia & Missa pro anima Reginae Dominae Urracæ, quæ ibi tumultata jacebat, celebrata, Pontificalibus insignibus ornatus, ad sepulchrum ejus cum Crucibus & thuribus veniens, debitas obsequias pro remedio & salute ejus animæ Ecclesiastico more peregit.

3 Rex vero qui cogente necessitate tum temporis Le-

Anno
1126

gione aberat, audito ejus adventu Legatos suos ad eum
 quamtotius destinavit, summis & indefessis precibus eum
 deprecans, quatenus ad se usque *Scemurensem* Civitatem
 ire dignaretur, neve itineris labore aut longitudine grava-
 retur. Legatione Dñi. Regis audita III. die Dominicæ Re-
 surrectionis ipse Archiepiscopus cum Episcopis Minduniensi,
 Lucensi, Asturicensi, Ovetensi, Legione egressus, iter
 Scemurense cum innumero Militari & Clericali comitatu
 est aggressus, & ad ipsam Civitatem ita appropinquans, a
 Dño. Rege & Toletano Archiepiscopo, & ab omnibus
 Episcopis, qui in Curia Regis aderant, Clero quoque &
 Populo Civitatis obviam ei exeuntibus, cum magna & mi-
 rabili processione accuratissime & honorificentissime est
 susceptus, & in Palatiis Regalibus ipso Rege jubente hospi-
 tatur: quippe ipse Rex eum amoris privilegio, utpote
 suum patrinum & patronum, & patrem spiritualem, &
 suum coronatorem, ita diligebat, ut suam honorificentiam
 ipsius honorificentia proorsus postponeret, & universis suæ
 Curia ministris illi magis quam sibi servire & placere præ-
 ciperet: in tanta etiam gratia & in tanto honore eum ha-
 bebat, ut numquam ad suam Curiam eum venire permitte-
 ret, sed potius ipse Rex ad ejus Curiam bis vel ter quoti-
 die veniret: & quandiu in Curia ejus moratus est, Rex ei
 sua propria Palatia in quibus hospitaretur ubique concede-
 bat; & ut supradictum est, causa reverentia exhibenda,
 & negotiorum in ejus presentia, & juxta ejus consilium &
 arbitrium, diffiniendorum, ad eum in suum hospitium
 semper veniebat. Toleranus quoque Archiepiscopus, &
 Episcopi Segoviensis, Palentinus, Salmanticensis, Abilen-
 sis & alii supradicti omnes ad ipsius Curiam quotidie ve-
 niebant, tum quia Sanctæ R. E. Legatus erat, tum quia
 ipso apud Regem pro eis intercedente suas petitiones a
 Rege impetrabant.

Qualiter emit à Regina U. Castrum de Cira. Cap. 81.

HOC quoque cum supradictis ne veritatem taceamus annotare curavimus, quod Dñs Compostellanus litigium acerrimum & gravissimam discordiam cum Regina Dña U. post mortem ejus patris venerandæ memoriæ Regis A. aliquando occulte, aliquando manifeste semper habuit. Regina ei quorundam ejus æmulorum stimulis & consiliis incitata, ad ejus depressionem & depositionem latenter anhelabat, & alium ei in honore substituere & subrogare causa extorquendæ pecuniæ non modicum astuabat. Ille vero ab ipsius dolis & proditiõibus discreti & sapientis viri more summopere sibi cavebat: & ne illa in se aliquo modo prevalere posset, amicorum & subditorum præsidia circum se jugiter habebat. Quamvis tamen ab illa indefinenter vexaretur & inquietaretur, vir summæ prudentiæ & mirabilis perspicacitatis, ad honorem suæ Ecclesiæ augmentandum & ampliandum pervigili & indefessa cura conabatur. Videns igitur quoddam Castrum nomine *Ciram* cum suis appenditiis suæ Ecclesiæ utilissimum, & opportunissimum esse, utpote in medio honoris B. Jacobi situm & fundatum, inito cum amicis suis consilio Castrum illud in hereditatem B. Jacobo CL. marcis argenti ab illa comparavit, & scriptum de venditione & de emptione ipsius Castri ab ea extorsit: quod scriptum ipsamet accepta supradicta pecunia propria manu confirmavit, & roboravit. Postea litigio & dissensione inter eos ut prædictum est diutius durante, Regina Castrum illud à Dño Archiepiscopo in pheedum petivit, cujus petitioni ipse condescendens, municipium illud quod petebat illi concessit, ea videlicet conditione & eo pacto, ut cum ipse vel suus successor Castrum suum recuperare vellet, ipsa Regina Dño Archiepiscopo, aut suo successori, quod suum erat, &

Anno
1126

quod emerat, quiete & absque ulla rebellione redderet. Post multum vero temporis contigit Dñm Compostellanum Legatos suos Ariam Muninz Archidiaconum, & Ariam Gundisalvidem Cardinalem in Campaniæ partes ad Reginam destinasse: qui illuc pervenientes eam admodum ægotam & in puncto mortis positam invenerunt: ante etenim adventum Legatorum jam suæ domui disposuerat, & recordans pacti quod cum Dño Compostellano de Scirensi Castro pepigerat, illud Castrum B. Jacobo & Dño Archiepiscopo postposita omni occasione reddi mandaverat: quando etiam Legatos vidit, suam mandationem ratam & inconvulsam esse volens, ipsos Legatos præfatos Castro & suis appenditiis coram omnibus investivit: per eos quoque Legatos & per quemdam militem Joannis Didacide, qui tum temporis in Curia ejus aderat, ipsi Joanni Didacide sub cuius jure & dominio prætaxatum Castrum tenebatur, mandavit, ut ipse Joannis Castrum Dño Archiepiscopo pacifice & absque ulla adversatione reddere non differret. Literis igitur ab ipsa Regina ad Joannem Didacidem super tali legatione acceptis, supradicti Legati Domini Compostellani ad Dominum Regem apud S. Facundum venerunt, & quod de Scirensi Castro & de honore Regina mandaverat ipsi Regi feriatim & veraciter narraverunt. Rex vero Legatorum verbis indubitanter credens, quod sua mater Regina de illo Castro mandaverat, libenti animo concessit & confirmavit. Nuntium etiam cum suis literis ad Joannem Didacidem direxit, ei mandans & obnixius rogans, quatenus Scirensi Castrum juxta Domini Regine edictum Dño Compostellano incunctanter reformaret. Ipsi quoque Compostellano per literas mandavit, ut si Joannes Didaci de redditione Castri sibi præsumeret adversari, congregato exercitu assultum in eum faceret, & Castrum ei violenter auferret. Joannes vero Didaces literis & nuntio.

Regis visis, nec edictum Reginae; nec Regis mandatum complere voluit, sed Castro contra jus retento, Regis & Reginae voluntatem & dispositionem omnino contempsit; unde cum Dñs Archiepiscopus vellet eum armata manu invadere, & eum in jus venire cogere; ipse Joannes hominum & fidelitatem Dño Archiepiscopo fecit, ei promittens & jurans se in praesentiam Dñi Regis iturum, & si ipse Rex praeciperet, Castrum Dño Archiepiscopo sine fraude redditurum. Recepto igitur hominio & fidelitate ab illo, Archiepiscopus sibi placere respondit quod ipse in praesentiam Regis iret, & se numquam Castrum velle habere nisi ipse Rex juberet.

3 Eodem tempore quo Dñs Compostellanus ad invitationem Regis Legionem profectus est, ipsum Regem coronaturus, & consilium de administratione Regni & dispositione, ut supra dictum est, ei daturus, Joannes Didaces iter ejus praecedens, & in praesentiam Regis ipso Compostellano ignorante & absente, veniens, à Rege, tam per se, quam per amicos suos impetraverat, ut Rex Scirense Castrum in pheodum sibi concederet, & hominum atque fidelitatem ipsi Regi pro eo Castro jam fecerat & juraverat. Unde Dñs Compostellanus in praesentiam Regis postea veniens magnum conflictum & acerrimum jurgium cum ipso Rege & cum Joanne Didacide habuit; nam cum Castrum quod suum erat, & quod Dña Regina moriens B. Jacobo & sibi reddiderat; à Rege peteret; Rex ei respondit se Castrum illud Joanni Didaci in pheodum teste Curia jam dedisse, nec se illi amplius posse auferre, quod hominum & fidelitatem pro illo Castro ab ipso Joanne jam recepisset. Quo audito Compostellanus multas causas & multas rationes & publice & privatim Regi ostendit, quibus B. Jacobum & se injuriatum & gravatum esse universis Curiae Baronibus satis manifestum erat. Postea Regem

Anno
1126

gem & per se & per amicos obnixius rogare & deprecari
 coepit, quatenus divinam omnipotentiam injuriarum vindi-
 cem, boni & justi Regis exemplo timeret, & B. Jacobo
 reverentiam in suorum peccatorum remissionem exhiberet,
 neve ut è tramite veritatis & justitiæ pravorum consilio &
 frassione deviaret. Pulsabat bonus pastor ad ostium, ut
 suarum ovium Pascua ampliarentur, & à lupina rapacitate
 non devorarentur: clamabat ad ostium, sed nequaquam
 exaudiebatur impediente consilio malivolorum & cupido-
 rum. Rex etenim illi ita clamanti & pulsanti respondit:
 se numquam militem suum Joannem scilicet Didaci illo
 Castro ablato expoliaturum, neque se quod coram omni-
 bus Curia primoribus fecerat, inconstantis & levis viri
 more aliquatenus cassaturum. Cognita & visa Regis pervi-
 cacia, & importunitate, Compostellanus vehementi mœ-
 rore affectus coepit secum solícite tractare & excogitare,
 qualiter cor ejus contra se induratum posset emolire &
 evincere, & à tanta pertinacia revocare. Affeclas igitur
 & proximos ejus pecunia corruptit, & Majorino domus
 Regis decem marcas, alii vero Consiliario ejus & omnium
 negotiorum consultori & dispositori alias X. promisit, ut
 sibi in hoc negotio faverent, & se ad justitiam conquiren-
 dam adjuvarent. Quibus ita allectis & sibi adjunctis Re-
 gem similiter pecunia aggressus est, & promisis ei L. mar-
 cis argenti supradictis fautoribus adjuvantibus & roganti-
 bus justitiam tantummodo de injuria sibi illata ab eo pos-
 tulavit.

4 Rex vero partim pecuniæ promissione mutatus,
 partim fautor Domini Compostellani supradictorum consi-
 lio & precibus inflexus, taliter ipsi Compostellano respon-
 dit: Pater venerande, ego multum vellem B. Jacobum &
 vestram Sanctitatem justitiam vestram habere: sed militem
 meum multum timeo offendere: timeo & vulgi & rotius

Curia³ blasphemiam, si illud quod tam nuper institui, tam cito cassaverō. Si tamen vestra discretio tale consilium mihi posset dare, quomodo vestram justitiam vobis possem restituere, & militem meum pacatum retinere, libentissime facerem Divino & B. Jacobi amore. His verbis Regis Dñs Compostellanus respondit: Nos equidem divina omnipotentia & B. Jacobo de cujus meritis confidimus adjuvantibus, tale consilium vobis dabimus. Hoc dicto consilium illud his verbis illi aperuit: Omnes Pontifices & Principes atque totius Curia³ optimates in præsentiam vestram venire crastina die jubeto: te & illis in unum convenientibus, ego querimoniam meam super vobis & Joanne Didaci coram universis faciam, & justitiam de injuria à vobis, & ab ipso mihi illata, exigam. Facta autem mea querela, & audita mea atque ejus ratione, ipsos Pontifices, Consules, & Curia³ Potestates seorsum abire jubete, ut ipsi nostras rationes diligenter discutiant, & discussas veraciter dijudicent. Sic nimirum justitiam meam vobis inculpato, poterō ego habere, quia revera me in ablatione Castri inveniē gravatum fuisse. Hujusmodi consilium Regi placuit non modicum, & ideo postera die ab eo fuit ad effectum perductum. Cum ergo Dñs Compostellanus rationem suam & Joannes Didaci suam coram plenaria Curia retulissent, Pontifices, Consules & Principes qui aderant, Rege jubente seorsum abierunt, & rationes utriusque discutientes Dñm Compostellanum à Castro suo injuste & irrationabiliter exutum fuisse invenerunt: judicaverunt igitur unanimi sententia ut Rex militem suum alio modo sedaret & suum Castrum Dño Compostellano omnimodo reformaret. Hoc judicium Regi satis placuit: tum quia justum erat, tum quia se à milite suo jure calumniari non posse videbat. Militem itaque illum alio sibi honore in hereditatem collato, & mille & quingentis solidis Jacensis moneta³ impen-

Ann^o 1126. *sis* sedavit, & Castrum suum Dño Compostellano in perpetuum restituit. In eadem Civitate quamdam Villam optimam & agricultoribus aptissimam nomine *Archilinos* à sorore Regis Infanta Dña Geloira Rege confirmante & laudante in hereditatem B. Jacobo & suæ Ecclesiæ sua prudentia & sua sagacitate acquisivit. Compostellanus igitur recuperato suo Castro cum suis appenditiis, & æmulis atque adversariis suis triumphatis, ad propria cum gaudio remeavit. Laudetur custos virtutem dans sapienti.

Permutatio Castri de Faro pro terra Taberioli. Cap. 82.

Eodem tempore Dñs Compostellanus cum in Regali Curia cum Rege moraretur, ipse Rex cum apud Castrum nomine *Terram* (1) obnixius deprecatus est, quatenus factò secum concambio Castellum *Farum* cum suis appenditiis pro terra *Taberioli* cum suis antiquis terminis & honoribus ei attinentibus sibi conferret. Compostellanus autem inito cum majoribus suæ Ecclesiæ personis, quæ secum aderant, consilio, petitioni Regis assensum præbuit: tum quia Castrum supradictum, scilicet *Farum*, ab honore B. Jacobi nimium remotum erat, & nihil fere utilitatis ipsi Compostellano, excepto solo nomine, conferebat, immo pro eo custodiendo & vigilando plurima stipendiariis militibus unoquoque anno erogabat: tum quia terram *Taberioli* & ad eam pertinentia, utilia sibi & opportuna, utpotè B. Jacobi honori adjacentia, & circa fluvium *Uliæ* sita sciebat, & quia terra illa cum suis antiquis terminis & suo caractere multo melior & multo major erat quam illa quæ ad Castrum *Farum* pertinebat, & de hujusmodi equidem concambio scriptum à Rege magno & rogatu

(1) *Hodie* Castro-Tierra, in Regno Legionensi ad occidentalem *EsJA* *fluminis ripam.*

habuit ipsius Regi manu coram universis Curialibus firmiter & roboratum.

2 Ecclesiam quoque quæ est in terra Gentinis, *S. Anastasiam* nomine, à Veremudo Petride ipse Compostellanus acquisivit, quia ille Veremudus Petri Comitis filius illam Ecclesiam B. Jacobo & ipsi Compostellano in remedium suæ animæ & retributionem vitæ æternæ in perpetuum concessit.

3 Duas etiam hereditates in terra Salnensi à Dña. Majora Ariade sua cognata habuit, quas ipsa Dña in sua morte B. Jacobo & suæ Ecclesiæ similiter pro salute & remedio suæ animæ perpetualiter tribuit. Supradictam vero Ecclesiam & illas duas hereditates cuidam suo Cardinali Petro Fulconis in pheidum ipse Compostellanus munificè manu tradidit, quia ipse Cardinalis in ejus servitio & in itinere Romano multum & fideliter laboraverat,

Qualiter per Nuntios visitavit Curiam Romanam. Cap. 83.

Longo temporis intervallo ante supradictum concambium decurso, Dñs Compostellanus Legatos suos Pelagium Astraride, & quemdam suum Clericum nomine Sefnandum, in Curiam misserat, quorum alter in itinere ægotans illuc pervenire nequaquam potuit; alter vero postquam ad Curiam pervenit, ibidem diutine ægotavit, & de negotio cujus causa missus fuerat nihil omnino impetravit. Totam etenim Curiam tum temporis invenit contra Compostellanum turbatam, quia ejus æmuli, Tolertanus Archiepiscopus, & Colimbriensis Episcopus, ibi tunc aderant, & multa fictitia atque falsa de Compostellano auribus Dñi Papæ & per totam Curiam instilaverant. Eorum igitur ægritudine & impedimento comperto, ipse Compostellanus alios nuntios Petrum Fulconis Cardinalem & Capellanum, & Pelagium Didacidem, Canonicum, illuc

Anno
1126

cum sua benedictione remisit : qui Curiam adversum se similiter turbatam invenerunt : sed tamen multo sudore & quorundam Domini Compostellani amicorum interventu, Dñm Papam & totam Curiam sedaverunt : & ipsis sedatis literas hujusmodi ex parte Dñi Papæ ad ipsum Compostellanum attulerunt.

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benediçt. Nuntios cum literis à tua fraternitate nobis transmissos, qua debuimus charitate suscepimus. Ceterum quoniam multa nobis incumbebant negotia, & propter novitatem nostram, tuis postulationibus in presenti non potuimus respondere. Prævideat autem discreta fraternitatis tuæ prudentia, ut dignitate Pallii, quod signum humilitatis est, concessa tibi à Sanctæ Matris tuæ Ecclesiæ Romanæ clementia, uti studeas, non abuti. Dat. Laterani IIII. Idus Januarii.*

3 Has alias literas attulerunt alii Legati ad ipsum Compostellanum à Curia nihilo impetrato redeuntes.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benediçt. Quamvis de persona tua sinistra quædam & superstitiosa nostris sint auribus nuntiata, quia tamen devotissimum te Romanæ Ecclesiæ filium profiteris, nos te vera volumus diligere charitate, & delatori alicui facilem de persona tua nolumus præbere auditum. Tu vero ita humiliter & devote te habeas, ut plenarie gratiam B. Petri & nostram valeas retinere. Data Laterani III. Idus Julii.

4 Iftas vero direxit A. Cardinalis S. R. E. & Cancellarius.

Charissimo amico suo Didaco Dei gratia venerabili Compostellano Archiepiscopo A. Ecclesiæ Romanæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius & L. frui pane salutis. Grattias vobis tamquam patri & amico referimus pro exeniis

nobis à vestra paternitate collatis. Pro honore & servitio vestro laboravimus, & usque ad terminum quem postulastis juxta posse quod nobis Deus dederit laborare nullatenus desistemus. Valet.

Ann

1126

Qualiter turrim Taberioli cepit. Cap. 84.

Mortua Regina Domina Urraca filio ejus Alfonso in Regem sublimato, & jam militaribus armis instructo, multi Gallæciæ Principes Regales honores quos tenebant, eo auferente amittere metuentes, contra jus & fas ei rebellaverunt. Omnes tamen, excepto Aria Petride qui supradictæ Reginæ proditor & rebellis fuerat, & ipsum Regem in pueritia proditorie cœperat, Compostellano mediante & consulente ipsi reconciliati sunt, & ei hominum & fidelitatem fecerunt. Arias autem Petrides in Castro *Luparia*, quod regale erat, cum toto honore ad id Castrum pertinente, & in aliis Castris, scilicet S. Joanne de *Penna Cornaria* & turre *Taberioli*, quam ipse proditor ibi construxerat, Regi rebellare præsumpsit, neque ei hominum facere aut aliquid servitium exhibere dignatus est. Unde Rex iratus quia majoribus negotiis emergentibus ad eum perdomandum in Gallæciam venire non poterat, Dñm Compostellanum suum patrinum & fautorem fidelem, quem & ipse toti Gallæciæ præfecerat, per literas suas & per nuntios obnixius rogavit. Comiti quoque Dño G. cui totum honorem præfati proditoris concesserat, per literas suas mandavit & præcepit, ut in suum ipsum proditorem & nequaquam unanimiter, insurgerent, & ablati ei honoribus quos tenebat, munimina jam supramemorata congregato toto suo posse tandiu obsiderent, donec eum ad veram deditiōem compellerent, & omnino destruerent, & exheredarent. Auditis mandatis Regis, & visis ejus literis cum nuntiis, Dñs Compostellanus & supradictus Comes

Anno 1126 inito consilio unanimiter statuerunt, ut Dñs Compostellanus turrem *Taberioli* magno exercitu tam peditum, quam militum, congregato, tandiu obsessam teneret, donec eam caperet, & captam omnino destrueret. Ipse vero Comes Castrum *Lupariam*, natura & arte munitum, & alia Castra ita obsessa teneret, ut nec illuc alicui intrare, nec illinc exire, siue cibaria aut arma intromittere, liceret. Compostellanus igitur universis suis militibus & peditibus convocatis, Compostellanis etiam civibus admonitis & præceptis, quatenus huic negotio interesse non differrent, turrin Taberioli, vallo atque fossa munitam, obsedit, eam ferro & flamma acerrime impugnavit: machinamentum etiam bellicum (quod à vulgo *Gatus* vocatur) fieri fecit: quo ad turrin admoto ipsam turrin in circuitu subcavari, & inde lapides quadratos subduci iussit. Sic ipsam turrin magno labore & magna difficultate ad ultimum cepit, captamque omnino destruxit. Milites Ariæ Petrides qui intus erant rebellantes triginta numero & sex, omnes capti sunt. Arma militaria & triticum, & cetera quæ ibi continebantur, omnia militibus in prædam facta sunt. Sic Compostellanus capta turre, victor & compos voti cum gaudio & lætitia ad propria remeavit. In prædicta turre Dñs Compostellanus duos milites ex suis clientulis, valde nobiles, morte amisit: unde ipse dolens & tristis diu fuit.

2 Ante autem prædictæ turris destructionem duo Castra, quorum unum, nomine *Grallariam*, Comes M. in ripa Ipsi fluminis ad impugnationem & devastationem honoris B. Jacobi; alterum vero Comes F. Comitum Petri filius in terra Taberioli apud Ranetam eadem de causa construxerat, funditus & radicitus destruxerat.

2 Decurso aliquantuli temporis intervallo præfatus Papa, scilicet Honorius, huiusmodi literas ad Dñm Compostellanum direxit, quarum adlatores fuerunt Petrus Ful-

Fulconis Cardinalis & Capellanus, & Perrus Gudesteides Anno
 Canonicus. 1126.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compost. Archiep. salutem & Apostol. bened. Nobilis & famosa Compostellana Ecclesia pro reverentia B. Jacobi Apostoli à Religiosis viris & Christiani nominis amatoribus honoratur. Quia igitur divina dispensationi placuit te ad tantæ Ecclesiæ regimen convocare, fraternitatem tuam exhortamur in Domino, ut ita sapienter, mansuete, & cum humilitate personam tuam regas, & quæ fuerint agenda perficias, quatenus Deo & B. Petro Sanctæque R. E. & Populo tibi commisso gratus effici merearis. Literas & Nuntios tuos paterna charitate recepimus. Ceterum quid tuis postulationibus respondeamus, consilium nondum habuimus.

Qualiter in Portugaliã ivit cum Imperatore, & de ejusdem Imperatoris ingratitude erga eum. Cap. 85.

ANNO integro & dimidio post mortem Reginæ Dñæ Urracæ transacto * in Era I. C. L. III. quot Idus Martii, (1) Rex A. illius Reginæ filius, jam XX. & unum annum habens, Rege Aragonensium à Castella vi expulso atque fugato, immensam cum sua amita Portugalsensi Regina, nomine T. discordiam habuit. Illa enim fastu superbiæ elata terminos justitiæ egrediebatur, & nullum Regi servitium de Regno quod ab illo tenere debebat, exhibere dignabatur: immo viris, armis, atque opibus potens, fines Gallæciæ armato exercitu invadebat, & Civitates, atque Castra Portugaliæ adjacentia, Tudam scilicet, & alia, suo juri atque dominio violenter subjugabat: municipia, etiam

Anno
1127

(1) Era & mensis tempus indicant quo Urraca R. obiit (ut ex cap. 80a constat num. 2.) non vero quod à morte illius fluxerat. Vel Eram 1165 oportet substituere.

Anno 1127 etiam nova in ipsa terra ad inquietandam & ad devastandam patriam, & ad rebellandum Regi ædificari faciebat. Unde Rex A. & fere omnes Hispaniarum Principes ejus parti faventes non modicum irati sunt. Rex vero ad partes Gallæciæ accessit, & Principes totius terræ atque potestates in expeditionem super illam Reginam evocavit. Compostellanum quoque qui majoris posse quam omnes Gallæciæ primores erat, obnixius interpellavit, quatenus sibi ad sui Regni acquisitionem, & suorum hostium confutationem auxiliaretur. Cujus rogationi Compostellanus zelo justitiæ assensum præbens, universos milites & pedites, qui sui juris erant, in unum convocavit: & Compostellanos Cives partim vi, partim precibus ad eundem secum in illam expeditionem, coegit. Congregato igitur magno exercitu Regem A. contra præfatam Reginam euntem in Portugaliæ comitatus est: ibique per sex hebdomadas Villas devastando, Castra & Civitates obsidendo & capiendo, cum toto suo posse in magno labore atque periculo moratus est: nec tamen inde prius rediit, neque exercitum suum redire permisit, donec terra fere tota devastata fuit, & ipse concordiam inter Regem & Reginam suo consilio atque solertia reformavit.

2 Pacificata igitur tota terra, & concordia stabili atque firma inter illos reformata, Dñs Compostellanus cum magno gaudio remeavit ad propria. Regem quippe summum sibi amicum & familiarem esse mera veritate & semota omni simulatione æstimabat: tum propter tanti servitiæ & multorum aliorum præcedentium exhibitionem: tum quia ejus patrinus erat, & eum in Regem unxerat, eumque in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armaverat. Compostellanus ita secum æstimabat: sed Rex aliter in animo habebat: nam susurriones & detractores malivolentia atque invidia ducti in Compostellanum facta

conspiratione unanimiter insurrexerunt, & eum mortalibus & falsis criminibus apud Regem accusantes, ipsi Regi consuluerunt, ut eum in primis caperet, captumque toto honore & omni pecunia expoliaret. Deinde totum illius honorem in quinque partes divideret. Rex autem eorum perfidiam & malivolentiam adversum Dñm Archiepiscopum plane perpendens, & eorum detractiones fictitias & falsas esse minime dubitans; consiliis illorum & suasionibus divino & B. Jacobi timore noluit ex toto assentire. Respondit enim se numquam manus suas ad tantum facinus extendurum esse: nec animam suam patrini sui & patris spiritualis captione pollutum ire. Addidit etiam quod numquam honorem ei in tota vita sua auferre, nisi tale quid adversum se committeret, propter quod juste & rationabiliter ab honore privari deberet. Quo audito susurriones illi & proditores non modicum contristati, Regi consuluerunt, ut immensum pecuniæ pondus ab eo saltem exigeret: quorum consiliis & voluntatibus Rex se assensurum promisit, non tam eorum instinctu, quam necessitate pecuniæ coactus: pecunia enim quæ sibi ad pacandos milites stipendiarios tunc temporis multum necessaria erat, admodum indigebat. O invidia! qualia & quanta facinora tu tractas & machinaris, nec lingua potest explicari nec mente cogitari. Invidia primo homini cladem mortis intulit, unde Apostolus: *Invidia Diaboli mors intravit in orbem terrarum*: invidia stimulante Judæi Regem suum, scilicet Christum, turpissimum morte ausi sunt condemnare: invidia stimulante susurriones & detractores venenoso ore insurrexerunt in Compostellanum, nihil mali ab illis meritum: quorum alii erant nobiles milites extra civitatem morantes ipsius alumni, & ab ipso ditati, & nobilitati: alii, Cives Compostellani ipsi jurejurando astricti, quibus ipse multa contulerat beneficia: alii erant Clerici, & Ecclesiæ Canonici, quos

Anno quos ipse in Curia sua ut filios spirituales enutriverat, & 1127 enutritos in tempore opportuno ad honores & dignitates promoverat. Per illos ergo proverbium Pigmaleonis in Dño Compostellano completum est: Sunt colla fracta multa propter bona facta.

Qualiter Imperator pecuniam ab Archiepiscopo violenter extorsit. Cap. 86.

INterea Rex A. Portugalsi pago prudentia & consilio Dñi Compostellani, ut dictum est, acquisito, & pacificato, Compostellam citato calle adivit, quem ipse accurate & honorifice recepit, universis etenim totius Civitatis Clericis, & Abbatibus cum suis Monachis in unum convocatis, & capis sericis indutis pomposam & insignem ei processionem fecit, & magnam honorificentiam atque reverentiam ei exhibuit, & postea eum usque in tertium diem splendide & abundanter procuravit. Rex vero tertia die sui adventus in thesaurum B. Jacobi cum paucis veniens, hujusmodi orationem ad Dominum Compostellanum privatim habuit: Pater venerande industria vestra, ut ego bene novi, & in actu jam sæpenumero probavi, me à principio mei Regni non modicum dilexit, in mea benevolentia atque amore, remota omni simulatione, constanter permanfit, mihi servire & meis mandatis obedire statuit solícite: quos ego amavi, amavit, & quos ego habui odio, & ipse habuit. Quid plura? pes mihi atque oculus extitit, meæ utilitati paterno affectu in omnibus providit, unde maximas grates vestræ magnificentiæ meritis refero, & clementiam vestram ut in his firmiter perseveret obnoxius efflagito. Volo etiam & summopere deprecor, ut sicut me hucusque adjuvistis & mantenuistis, ita modo adjuvetis & de vestra pecunia mihi ad præsens conferatis, quia magnis necessitatibus & ponderosis negotiis sum cir-

cumventus, quæ nequaquam expedire valeo, nisi cum vestrae discretionis consilio & auxilio.

2 Postquam Rex finem loquendi fecit, Dñs Compostellanus quamvis eum fictitie loquutum fuisse non dubitaret, & prodicionem superius taxatam per amicos suos subolevisset, ei benevole respondit: ait enim, quod in ejus amore atque benevolentia semper manere vellet, & quod nulla occasione se ab ejus fidelitate atque servitio aliquando averteret. Deinde trecentas ei marcas argenti fratrum consilio promisit, quibus suas necessitates relevaret, & sua negotia expediret. Ad hujus muneris oblationem Rex diutissime siluit, & nullum verbum ei tunc respondere voluit, quia munus sibi oblatum pro minimo habuit. Interpositis tamen multis sermonibus tandem respondit, quod extra thesaurum exiret, ut consilium cum suis Secretariis, qui nobis adversabantur, de oblatione illius muneris iniret. Tunc Dñs Compostellanus ipsius animum perpendens, & regali dignitati reverentiam exhibens eum taliter alloquutus est: Domine Rex si vestrae celsitudini placeat, ego seorsum discedam, & vos consilium cum Secretariis vestris innotete quid mihi debeatis respondere. Rege autem respondente id sibi placere, ipse Compostellanus à Thesauro discedens, Chorum B. Jacobi intravit, ibique regale responsum cum quibusdam suæ Ecclesiæ personis, & aliis paucis viris, diu expectavit. Tunc Rex consilio cum adversariis & proditoribus Domini Compostellani inuito, ipsi Compostellano per eosdem adversarios mandavit, quod sexcentas argenti marcas sibi conferret, & se quos vellet de Civitate capere permitteret. Tunc Dñs Archiepiscopus per eosdem nuntios Regi mandavit, ut eos sibi nominatim exprimeret quos capere vellet. Ille autem nominavit Dominum Bernaldum B. Jacobi Thesaurarium, & Petrum Stephanidem ejus germanum, & Gundisalvum Pelagiadem ipsius nepotem,

Anno 1127 amicos, scilicet, & familiarissimos Dñi Archiepiscopi, quos ipse nullo modo capi permetteret nec consentiret.

3 Auditis eorum nominibus Archiepiscopus non modicum contristatus respondit: Quod nec illos nec aliquem alium de Civitate, sive Clericum sive laicum, nec vilissimum totius honoris B. Jacobi rusticum capi permetteret, nec ei licentiam capiendi daret. Hoc audito Rex indignatus, complicibus nefandæ proditiōis instigantibus, illi mandavit quod mille marcas argenti sibi tribueret, vel totum B. Jacobi honorem dimitteret. Dixit tamen se aliquam partem ex illo honore illi relicturum esse, ubi bene vivere posset, & se honorifice procuraret. Tunc ipse Archiepiscopus omnes suæ Ecclesiæ personas & Canonicos ad se convocavit: quibus Regis legationem & petitionem feriatim revelavit. Illis autem stupentibus & mirantibus super regalem petitionem, Dñs Archiepiscopus taliter loquutus est: Fratres charissimi, animadvertite quod Rex occasionem quærit adversum nos, quia nos habemus malivolos & proditores in ejus Palatio, quorum instinctu & consilio vult nobis incommodare, & hoc ab honore privare: & vos fratres amodo providere Ecclesiæ vestræ consulite: pastorem vobis eligite, quia ego me ipsum ab honore deponam, priusquam talem pecuniam persolvam, quia nescio unde tantum pondus pecuniæ habere possem. Dignitatem tamen meam aut ordinem, neque pro Rege, neque pro aliqua potestate dimittam, immo Omnipotenti Deo in eis quandiu vixero serviam. Tunc omnes astantes tam Canonici quam alii ad hæc verba Archiepiscopi cœperunt flere & dicere: Cur nos Pater vis deserere? Cur nos vis desolatos relinquere? Lupus enim rapax tuum gregem invadet, & sibi diripiet: manus suæ crudelitatis in tuum ovile extendet, & illud prorsus ab omnibus suis facultatibus exuet. De duobus malis levius est eligendum; malum est te tan-

tam pecuniam Regi promittere, sed pejus est te tuum honorem dimittere. Si enim honorem dimiseris, quoscumque hucusque nutritivisti & manutenuisti & ditasti, omnes modo ad nihilabuntur: Ecclesia tua destruetur. Oppone ergo te murum pro domo Israel: resiste lupo venienti, ne videaris mercenarius esse, & non pastor: labora pro ovili tuo: consolare Ecclesiam tuam: labora pro justitia: attende ipsam veritatem in Evangelio sic prædicantem: *Beati qui persecutionem patiuntur*, & cetera. Attende Prophetam negligentibus pastoribus sic comminantem: *Vae vobis Pastores, qui pascitis vos ipsos, & non oves.* Accingere ergo gladio tuo pater, *viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.* In eo qui dixit *ego sum*, confidite, confidenter confide, quia numquam te adhuc deseruit, & in nostris magnis necessitatibus jam multotiens tibi subvenit. Pecuniam illam quæ à te expetitur promitte; & nos omnes ad eam reddendam, Deo annuente, tibi auxiliabimur, quia melius est ut partem aliquam de nostro tibi spontanea voluntate conferamus, quam ut totum per vim Rege auferente amittamus.

4 Illis universis hæc & his similia dicentibus, & suum Dominum ad sui honoris retentionem animantibus; adversarii ejus à Rege missi in Chorum venerunt, qui & dixerunt: Dñe Archiepiscopo aut cito responsum Regi date, aut ipse Legatos suos ad Civitatem capiendam, & sibi appropriandam modo mittet. Hoc audito Dñs Archiepiscopus animum suum communi omnium consilio & unanimi voluntatem mutavit, & mille marcas argenti Regi promisit, eo tenore scilicet, & eo pacto: Ut neminem de toto honore B. Jacobi nec de Civitate caperet, nec ei in aliquo incommodaret. Tali pacto inter Regem & Archiepiscopum jam stabilito & firmato, adversarii ejus & proditores tam Clerici, quam laici, sed præcipue Clerici, eum in hono-

Anno 1127 re remanere videntes, & inde pernitium dolentes, Regem in domo cujusdam burgensis Compostellani adierunt, & eum ad cassandum præfatum pactum compellere voluerunt, dicentes: Domine Rex tu es deceptus, & omnino delusus: Archiepiscopus & sui consultores mira arte & mira calliditate te deceperunt: tantulum enim pecuniæ quod promisit, uno tibi momento dare posset, & tria tanta si vellet. Nostro igitur consilio acquiesce, & pactum quod cum illo egisti festina cassare, & nos tibi pro honore quem ei dimisisti, tria millia marcarum puri argenti conferemus, & in tuo servitio atque fidelitate deinde constanter permanebimus: quod si ita facere volueris, maximum proficuum inde habebis, quia adepta tali & tanta pecunia, Regnum tuum poteris acquirere & pacificare, milites tuos honeste pacare, superbiam & contumaciam inimicorum tuorum edomare & deprimere. Illis hæc & similia dicentibus, & Regem ad cassationem pacti instigantibus, ipse Rex respondit: Sinite me modo & consilium cum aliquo meorum fidelium inibo, quid vobis super hac vestra suavione debeam respondere. Ad hoc illi responderunt: Cum quo vis tu consilium inire? Omnes Principes & Potestates tuæ Curia magis favent ejus parti quam tuæ, magis elaborant ad eum de tuis manibus liberandum, quam ad tuum proficuum ab illo extorquendum: omnes quippe jam, aut data pecunia, aut promissa corrumpit, & sibi ad suam utilitatem contra te alligavit: fac ergo sicuti nos tibi consulimus, & accipe pecuniam quam tibi promittimus. Ad hoc Rex respondit: Quamvis quidquid vos dicitis verum esse mihi videatur, vestro tamen consilio non acquiescam, donec consilium ab aliquo meorum fidelium super hoc accipiam.

5 Hoc dicto Rex discedens quemdam Comitem, Hierosolymitanum probum & honestum virum, seorsum vocavit, eumque per fidem & per amicitiam quam sibi debe-

bat & per hominum, quod sibi fecerat, rogavit & monuit, quatenus sanum sibi & rectum consilium super quodam negotio daret, neve à tramite veritatis aliqua occasione devia- ret: & Comite quidem promittente & jurante Regi sic fore, taliter Rex loquutus est: Ego jam pactum cum Archiepiscopo propter mille marcas argenti feci, & totum honorem suum ei reliqui: sed sunt quidam ejus adversarii & malevoli qui ei inimicantur, ut ego bene novi, qui me ad cassationem illius pacti compellere volunt, & ob id tria millia marcarum argenti puri mihi promittunt, ut totum honorem B. Jacobi ei auferam, & sibi conferam. Ego autem illis respondi, quod numquam illud facerem donec consilium cum aliquo meo fideli inirem, & modo volo ut tu meæ utilitati provideas, & in animo tuo consideres utrum illud pactum cassare debeam, an ita sicut jam coepi & promisi teneam. Ad hæc Comes ille respondit: Domine mi Rex, qui tale tibi consilium dat, te decorare & infamem esse desiderat: proditores illi istud tibi consulunt, non ut tuæ utilitati provideant, sed magis ut Archiepiscopo incommodent, cui multum nocere vellent, si possent. Nescis tu quod qui Archiepiscopum persequitur, Dominum & B. Jacobum & ejus Ecclesiam persequitur? Ego Matrem tuam Reginam Dominam Urracam vidi eum persequentem & multis modis injuriantem, & etiam captioni proditoriae mancipantem. Sed Deus & B. Jacobus eum de ejus manibus ipsa nolente extraxit, & de multis alijs periculis visibiliber liberavit: postea pene totum Regnum suum propter illud peccatum amisit, quia videlicet manus suas ad tantum nefas extendere præsumpsit. Deum ergo ante oculos mentis tuæ propone: reverentiam B. Jacobo exhibe: pactum quod cum Archiepiscopo jam fecisti & firmasti, si potes emenda in melius, & corrige, quia certe nimis grave est & intolerabile: quod si emendare & alle-

ANNO viare nolueris, noli saltem deteriorare, quia timeo ne
1127 Deus tibi irascatur, & tantam injuriam in te ulciscatur.

6 His auditis Rex consilium illius Consulis sanum esse & sibi utile perpendens, & proditores contra Archiepiscopum invidia atque malivolentia æstuarè non dubitans, consilio Consulis acquievit, & pactum quod cum Archiepiscopo fecerat, juxta eorum instinctum cassare noluit: immo illos proditores quasi iratus adiit, & eos ne talia sibi amplius suaderet, comminando prohibuit, dicens: Nolo juxta vestrum consilium facere, quia magis esset mihi ad dedecus & damnationem, quam ad salutem & honorem. Timeo Deum & B. Jacobum offendere, & infamiam & blasphemiam tam nobilitatis, quam vulgi incurrere: quiescite ergo & nolite amplius tantum nefas mihi suadere. Compostellanus igitur comperto Regis animo prænominate pecuniam, partim de propria facultate, partim de aliena, ipsi Regi contulit, à Canonicis etenim suæ Ecclesiæ partem pecuniæ habuit, quam illi sibi in auxilium sicut promiserant spontanea voluntate contulerunt: burgenfes quoque aliam partem ei tribuerunt: sed alii gratis, alii mutuo. Ubi vero nec ejus facultas, nec Canonicorum, nec burgensium dona, aut mutuamina ad complendum millenarium marcarum numerum non suffecerunt, ipse Archiepiscopus communi consilio & assensu fratrum quod ipsius numeri completioni defuit, per honorem B. Jacobi tam nobilibus quam ignobilibus petendo acquisiuit, & sic Regi integrum promissum, mille scilicet marcas argenti, contulit. Hoc autem fecit, non quia suæ personæ captionem, aut sui honoris amissionem pertimesceret, sed quia metuebatur ne ipse Rex manus suæ crudelitatis ad novum & inusitatum facinus extenderet, & Ecclesiam B. Jacobi invadere & dissipare præsumeret, & ejus honorem laicis potestatibus, sicut cum proditoribus jam disposuerat, distribueret.

Qualiter Archiepiscopus super premissis excessu Imperatorem ad satisfaciendum induxit. Cap. 87. Anno 1127

ANTE tamen quam Rex Compostellana Civitate egredetur, cum Archiepiscopus in magna tribulatione & gravi angustia versaretur, quia præfatam pecuniam quam Rex proditorum instinctu absque dilatione postulabat, reddere non poterat, ipse Archiepiscopus Regis impietatem & nequitiam in animo suo & corde volvens, & considerans, plane animadvertit quod Rex perpetuam suæ animæ damnationem incursum esset, si in tali & in tanto peccato absque pœnitentia & satisfactione debita naturæ persolveret. Illud igitur Dominicum præceptum: *Dilige proximum tuum sicut te ipsum* ante oculos mentis revocans, perituræ ejus animæ condoluit, tum quia eum à se baptizatum semper dilexerat, & in Regem unxerat, & coronaverat, & postea adultum propriis manibus ante altare B. Jacobi in militem armaverat, tum quia Regis Adefonsi nepos & Comitis Raymundi atque Reginae Dnæ Urracæ filius fuerat, qui multa beneficia ante suum obitum Archiepiscopo contulerunt. His de causis & præcipue fraterna charitate compulsus Regem seorsum vocavit, & eum pœnitere & se in melius emendare his verbis obnixè monuit: Peccasti in conspectu Domini: magnum dedecus & magnam injuriam Deo & B. Jacobo versutia diabolica decipiente intulisti: Ecclesiam Beatissimi Apostoli juxta pravorum consilia absque ulla ratione violenter invasisti & expoliasti. Resipisce ergo, & age pœnitentiam, quia nisi resipueris, & errata correxeris, perpetuum tuæ animæ detrimentum digno Dei judicio patieris. Nonne novisti tu quod sicut Deus est omnium bonorum retributor, ita est omnium injuriarum justus & districtus ultor? His auditis Rex timore percussus, quia id quod Archiepiscopus dicebat

Anno 1127 verum esse & indubitabile sciebat, hujusmodi responsum dedit: Domine Archiepiscopo, quomodo possum ego poenitere? pecuniam istam non possum dimittere, quamvis me non dubitem eam à vobis injuste suscipere: si enim eam dimiserò, unde meas necessitates relevem, unde stipendiariorum meos sedare possim, non habeo: quomodo ergo poenitere possim, nec video, nec videre queo: à vobis enim & ab aliis Ecclesiasticis personis audivi, quod peccatum non relaxatur, nisi ablatum restituatur.

2 Ad hæc Archiepiscopus: Venite in Capitulum in meam & fratrum præsentiam, & Deo adjuvante dabimus tibi consilium quid possis facere in tanti sceleris remedium. Postera die Rex in Capitulum cum paucis suæ Curiaë optimatibus & familiaribus venit: in cujus & omnium fratrum præsentia ego & alii viri probi atque auctorati Archiepiscopum propriis auribus audivi taliter fuisse locutum: Domine Rex, ego te tui avi venerabilis memoriaë Regis Adefonsi, & Comitis Raymundi patris tui, & matris tuæ Reginaë Dominaë Urracæ amore semper dilexi, & adhuc diligo, & ideo rectum & sanum consilium tibi dare volo. Alii Reges, tui antecessores, viri timorati & Religiosi, istum locum & istam Ecclesiam præ aliis omnibus Hispaniaë locis & Ecclesiis divino & B. Jacobi amore dilexerunt, & honoraverunt, & exaltaverunt: istam Ecclesiam publicis & privatis largitionibus munifice ditaverunt. Castra, honores, Villas, & possessiones huic Ecclesiaë in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem largiti sunt: aurea & argentea vasa, Cruces pretiosas, Capas sericas, aulæ serica & deaurata, & cetera ornamenta quæ ad Dei honorem & S. Ecclesiaë orationem pertinent, huic Ecclesiaë pro salute & remedio suæ animæ contulerunt: Tu autem non solum eorum vestigia sequi & exempla imitari temerario ausu neglexisti, verum etiam eorum elemosynas & beneficia huic Ecclesiaë

nutrici tuæ, à qua & à me, licet indigno, & à fratribus multa beneficia habuisti, violenter abstulisti: nec Deum ante oculos mentis proposuisti, nec reverentiam B. Jacobo, cujus corpus venerandum in hac Ecclesia tumulatur, exhibuisti. Considera ergo & perpende quantam inferni januam tuæ animæ patefeceris: considera quantum erraveris, quantumque sceleris diabolico instinctu perpetraveris: si in tanto scelere impœnitens, nec satisfaciens, morte occupatus fueris, nequaquam Deum facie ad faciem videbis: in hac etiam præsentī vita corporis tui damnum divina ultione inferente patieris, nisi pœnitentia satisfacere Deo & B. Jacobo festinaveris. Meo igitur consilio acquiesce: festina pœnitere, & pœnitendo Deum & B. Jacobum tibi reconciliare, & sicut Ecclesiam B. Jacobi tantæ injuriæ illatione dedecorasti, ita eam honora & consolare alicujus muneris aut Beneficij collatione: honora eum de tuo corpore; corpus tuum in ea tumulandum tui patris exemplo nobis promitte, & concede: si huic nostro consilio acquieveris, & ita facere volueris, nos & fratres tantum scelus tibi condonabimus, & pro te ad Deum & B. Jacobum unanimiter intercedemus.

3 Tunc Rex Archiepiscopum vera loquentem, & justa petentem remota dubitatione intelligens, hoc modo breviter respondit: Si ego scirem & securus essem quod vos & ista Ecclesia talem ac tantam mihi misericordiam, & talem honorificentiam mihi exhiberetis, qualem & quantam meo patri exhibuistis, ego assensum vestræ petitioni libentissimè præberem, & meum corpus & meam animam in vestras manus commendarem. Ad hæc Archiepiscopus, quidquid honorificentiae tuo patri quantum ad corpus, & quidquid beneficiorum & orationum pro ejus anima facimus, id totum tibi & pro salute tuæ animæ faciemus; & eo amplius, quia majora tibi beneficia sunt neces-

Anno
1127*
Ray-
mun-
dus
Co-
mes.

farla, quam patri tuo: quamvis enim sis juvenis, & parum adhuc in hoc sæculo vixeris, majora peccata tua levitate incurristi, quam pater tuus, licet in hac vita diutius mansisset. Pater namque tuus * bonus homo fuit, & religiosus, & sapiens, & in omnibus actibus suis Deum timens, & ejus præcepta adimplens; & ideo pro certo habeo quod ipse in sinu Abrahamæ requiescit in Paradiso. Ipse enim sua peccata, & in sanitate, & infirmitate mihi confessus est, & ei poenitentiam dedi: & sicut tu majora scelera fallente Diabolo commisisti, ita majora beneficia sunt tibi magis necessaria, quam illi. Promittimus ergo tibi præter illud quod patri tuo facimus, tertiam partem Missarum, quas Clerici à me & à meis successoribus ordinandi celebraverint, & quod in Generalibus Synodis tuæ animæ mentionem faciamus, & pro ea orationem specialem ad Deum fundamus; & post obitum tuum Missam in unaquaque hebdomada pro animæ tuæ remedio specialiter celebretur in ista Ecclesia.

4 Hoc audito Rex præ gaudio ita respondit: Quidquid vos dicitis & promittitis bonum mihi & utile videtur: unum quid tamen est super quo ego non modicum gaude-rem, si illud à vobis impetrare possem. Vellem enim, si Domino & B. Jacobo & vobis placeret, istius Ecclesiæ *Canonicus* fieri, & in omnibus ejus eleemosynis, Missis, & orationibus, & aliis beneficiis tamquam unus ex *Canonicis*, & in vita, & in morte consors & particeps fieri. Si enim *Canonicus* hujus Ecclesiæ factus fuero, meos amulos & adversarios constantius & rationabilius contundere & deprimere potero, & ejus jura, Deo adjuvante, defendere. Tunc Archiepiscopus & Canonici, qui Capitulo intererant, petitionem Regis laudaverunt, & ei illam unanimi assensu tribuerunt. In illo igitur Capitulo factus est Rex Ecclesiæ *B. Jacobi Canonicus*, & panem in *Canonica*, &

hebdomadam in altari, & cetera Ecclesiæ beneficia, sicuti quisque Canonorum habet, ei concesserunt. Rex autem recepto Canonatu & Ecclesiæ beneficio, corpus & animam suam in manus Archiepiscopi & Canonorum commendavit, & quod corpus suum ubicumque moreretur ad Ecclesiam B. Jacobi tumulandum deferri faceret, in manus Archiepiscopi & coram toto Capitulo promisit.

5 Hoc facto quidam Canonorum, non ab Archiepiscopo, nec ab aliquo Canonorum præmonitus, in medio Capituli surrexit, & dixit: Domine Rex, nostræ Ecclesiæ in Capitulo beneficium recepisti, ecce quasi unus ex nobis factus es: Anniversarium tuum annuatim oportebit nos celebrare, si regulam justitiæ & Sanctorum Patrum exempla sequi & observare voluerimus: tu quoque tui patris & matris & bonorum Regum atque Principum qui corpora sua & animas suas personis Ecclesiasticis & Ecclesiis commendaverunt, vestigia sequi & exempla imitari accurate debes: boni etenim Reges & boni Principes Ecclesiæ in quibus sunt tumulandi, de suis facultatibus vel honoribus aliquid pro sui anniversarii celebratione promittunt & conferunt: & nos equidem volumus, & te deprecamur, ut ad tuæ animæ utilitatem & salutem, eorum vestigia sequaris, & aliquem honorem vel hereditatem huic Ecclesiæ pro tuo anniversario celebrando pollicearis. Ad hoc Rex: Sinite me modo: vestram petitionem justam esse & rationabilem & mihi utilem esse video. Ego consilium mecum & cum meis familiaribus inibo, & tractabo quid vobis & vestræ Ecclesiæ possim promittere & dare pro anniversario meo, & postea responsum vobis dabo.

Qualiter Imperator Castrum S. Georgii Ecclesiæ Compostellane donavit.

6 **T**UNC Archiepiscopus, & alii qui Capitulo intererant, de aliis negotiis, & de aliis causis

Anno 1127
 sis agere, & multos ac diversos sermones interserere, sicut solet fieri in tali conventu, cœperunt. Postquam autem Rex illis ita loquentibus diutissime siluerat, à nemine conventus, à nemine interrogatus taliter locutus est: Domine Archiepiscopo, jam providi & mihi consului & inveni quid vobis & vestræ Ecclesiæ pro meo anniversario annuatim celebrando possim dare: Castrum *B. Georgii* cum omnibus suis appenditiis vobis ob id promitto, & concedo quiete, & absque omni calumnia in perpetuum tenendum atque possidendum, & Comes Rodericus qui illud Castrum modo à me tenet, hominum & fidelitatem vobis de illo Castro faciat, ut in morte mea illud vobis liberum & solutum omnimodo dimittat: & si Rudericus Comes mortuus fuerit, vel Castrum quoquomodo amiserit, & alius Princeps à me acceperit, priusquam accipiat hominum & fidelitatem similiter vobis & vestræ Ecclesiæ faciat, ut illud Castrum vobis absque ulla rebellionem tradat: & si Comes Rudericus, aut alius Diabolo suadente aliter fecerit, quod absit, mihi ut sui Domini proditores habeantur, & pro perjuris & proditoribus à cunctis teneantur, & ego vestram paternitatem obnixè rogo, ut eos excommunicetis & maledicatis, & à liminibus S. Ecclesiæ tandiu sequestretis, donec præfatum Castrum, sicut prætaxatum est, in vestras manus & in vestrum & vestræ Ecclesiæ jus omnimodo reddant: quod si metu excommunicationis se corrigere & Castrum reddere noluerint, vos & amici vestri congregato exercitu & posse vestro, eos invadite & persequimini, donec supradictum Castrum cum suis pertinentiis vobis Ecclesiæque vestræ reddant. Ego autem Notario meo testamentum vobis de illo Castro facere præcipiam, & factum propriis manibus roborabo, & roboratum super *B. Jacobi* altare in vestris manibus offeram. Altera vero die Comes Rudericus, licet in vitis, Rege cogente, hominum atque

fidelitatem de illo Castro & suis appenditiis Dño. Archie- Anno
 piscopo fecit. Postea Rex juxta suum promissum testamen- 1127
 tum de supradicto Castro ab ejus Notario factum, & ip-
 sius manibus roboratum, super altare B. Jacobi & in ma-
 nibus Archiepiscopi, coram Canonicis, & multis aliis,
 obtulit: duo etiam scripta de corporis sui promissione &
 de Canonicatu, & de beneficii Ecclesiastici receptione,
 fieri fecit, quorum unum in Thesauro B. Jacobi cum Pri-
 vilegio Castri custodiendum tradidit, aliud vero in repos-
 taria sua secum deferri fecit.

Promissio medietatis terræ de Montanis.

7 **F**Acta hujusmodi de Castro promissione, Rex
 in eodem Capitulo coram universo Conventu
 taliter locutus est: Ego jam medietatem de terra Monta-
 norum vobis & vestræ Ecclesiæ dedi, & testamentum de
 illa integra vobis feci: nunc autem aliam medietatem, si-
 cut jam promisi, promitto, & illam vobis sicut aliam jam
 dedi, dabo quamcitus potuero, quia istam Ecclesiam cu-
 jus Canonicatum & beneficium jam recepi & habeo, præ-
 omnibus Hispaniæ Ecclesiis diligam & diligo, & eam con-
 tra suos adversarios & æmulos pro posse meo defendam &
 manutenebo. Postquam Archiepiscopus à Rege talia audi-
 vit, benivolentiam Regis erga se & suam Ecclesiam mag-
 nam esse perpendens, hujusmodi orationem habuit. Do-
 mine Rex antequam Portugalam cum nostro exercitu in-
 troissemus, super Reginam Tarasiam ituri, ego & vos col-
 loquium in terra *Taberioli* seorsum habuimus, in quo ves-
 tram personam & vestram domum in meum jus & in meam
 potestatem prorsus concessistis, ut quos ego vellem inde
 abjicere, abjicerentur; & quos vellem recipere, reciperen-
 tur: adversarios quoque meos & proditores exhonoraſtis,
 & eorum honores, *Capellaniam* scilicet & *Cancellariam*,
 mihi

Anno 1127 mihi aut cui vellem tradidistis, & modo nisi vestrae Majestati displiceret, vellem scire utrum fiste, an simulatorie, an mera veritate & remota omni simulatione feceritis. Ad hæc verba Archiepiscopi Rex Adefonsus respondit: Quomodo tunc fecerim, sive fiste, sive non fiste, quidquid vobis tunc concessi, modo gratanter concedo & confirmo. Regnum meum & domum meam pro velle vestro disponite, & honores vestrorum adversariorum, scilicet Capellaniam, & Cancellariam habete, & cui volueritis tribuite. Tunc Archiepiscopus Domino Regi gratias de tanti muneris collatione coram omnibus retulit, & Capellaniam in suam retinuit; Cancellariam vero Dño Bernaldo B. Jacobi Thesaurario & familiari suo contulit. Ego qui hæc scripsi, partim ea propriis oculis vidit, partim à Dño Compostellano & ab aliis probis & honestis viris veridico relatu audivi, & sicut tunc temporis gesta sunt, ita meo stylo juxta modulum meæ possibilitatis seriatim descripta sunt: nihil enim ibi ex mea parte addidi, nihil de visis, sive de auditis scienter prætermisi. Ego quoque & multi alii eum magni doloris & angustiae gravitate oppressum, & de pacto quod cum Rege de tanta pecunia fecerat poenitentem postea vidimus, quia eam sicut promiserat reddere non poterat, semper enim publicæ utilitati magis quam privatae studuit providere: unde à cunctis non modicum laudandus est, & à suis successoribus solícite imitandus.

Soror Imperatoris Sepulturam in Ecclesia Compostellana elegit. Cap. 88.

CUM Dominus Archiepiscopus summis precibus à Rege impetrasset, ut Corpus suum B. Jacobi Ecclesie tumulandum, ut supradictum est, concederet, Sororem ipsius Regis Infantam nomine Doñam Sanciam, quæ tum temporis ad illum venerat, honores ad se pertinentes ac-

quisitura & receptura, adiit, eamque obnixius rogavit, Anno
 ut corpus suum ad exemplum Regis sui fratris B. Jacobi ¹¹²⁷
 Ecclesiæ sepeliendum concederet: cujus petitioni illa li-
 benti animo assensit, quia illam petitionem justam & ratio-
 nabilem & sibi maxime utilem esse intellexit. Quoddam
 etiam Monasterium Legionensi Civitati adjacens opulen-
 tum, & magnos honores habens, S. scilicet *Michaellem de*
Escalata pro Tricenario & Anniverfario suo B. Jacobi Ec-
 clesiæ perpetuo possidendum & tenendum promisit.

Promissio T. Regine Portugalensis de eligenda sepultura in
Ecclesia Compostellana. Cap. 89.

Postquam Archiepiscopus duo supradicta, alterum à
 Rege, alterum ab Infanta ejus sore se impetrasse
 vidit, literas suas ad Portugalensem Reginam Doñam T.
 Regis materteram in hæc verba direxit: Venerabilis Regi-
 na. Nobilitati tuæ præsentium destinatione innotescimus,
 Regem nostrum Dñm Adefonsum, atque Infantam ejus so-
 rorem, nostro consilio suis animabus providentes, corpo-
 ra sua B. Jacobi Ecclesiæ tumulanda concessisse, & partem
 de suis honoribus eidem Ecclesiæ pro suarum animarum
 salute & remedio promississe: quapropter tuam prudentiam
 monendo rogamus, ut corpus tuum ad eorum exempla
 supradictæ Ecclesiæ tumulandum promittas, & promissum
 concedas. Visis his literis Regina præfata Archiepiscopi
 petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem
 esse non modicum gavisa est; & quod Archiepiscopus per
 literas ab ea petiit, gaudenti animo & læto vultu uno Car-
 dinalium B. Jacobi præfente & aliis multis personis illi
 concefit, & partem magnam de suo honore eidem Ecclesiæ
 in morte sua se daturam coram omnibus promisit.

De recuperatione Monasterii S. Pelagii de Cercedello.

Cap. 90.

Compostellanus suæ Ecclesiæ honorem augere summa intentione volens, gravem & diutinum conflictum cum Veremudo Suariz, & cum Adefonso Oduariz, & eorum gentibus habuit, de quodam Monasterio S. Pelagii de Cercedello. Veremudus enim & suæ gentes Monasterium illud pro hereditate habere & possidere volebant, ita ut Ecclesia B. Jacobi nihil juris ibi haberet. Archiepiscopus autem noluit illis consentire, quia sciebat illud Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi non ex toto, sed partim pertinere. Venerunt ergo multotiens in præsentiam proborum & discretorum virorum, tam Clericorum, quam Laicorum, ut illud negotium diffinirent, & numquam diffinire potuerunt. Ad ultimum tamen Archiepiscopus eos aliquam justitiam in Monasterio habere sentiens, noluit eos omnino ab illo Monasterio abalienare & gravare, utpote Deum timens, sed potius convenientiam & concordiam cum illis fecit, medietatem illius Monasterii & ejus appenditorum ipsis concedens, aliam vero medietatem Ecclesiæ B. Jacobi in hereditatem retinens, & super hoc habetur scriptum in Thesauro ab illis factum, & roboratum, & ipsi ab eo habent aliud scriptum factum & roboratum.

Prævilgium de bonis non occupandis decedente Archiepiscopo. Cap. 91.

Sicut ego qui hæc scripsi, à Dño Compostellano non semel, sed sæpenumero, audivi, quod Hispanorum Regum consuetudo fuit, ut mortuo Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo Vicarios suos in Compostellana Civitate & per totum ipsius Apostoli honorem constituerent, & electione successuri Episcopi ad libitum suum dilata, totum illum